

N. Inv. 794.

Thomae Cantipratensis
De natura rerum libri XX.

Liber de nat. rerum.

F.F. III.
4.
~~991~~
~~11~~

Incipit prologus in librum de na
tura rerum

Naturas rerum in
diuerſis autorū
ſcriptis late per
orbem ſparſas in
ueni cum labore
nimio et ſollicitudine non parua
annis fere quindecim operam de
di ut inſpectis autorum et diuer
ſorum phōrum ſcriptis ea que
de naturis creaturarum et earū
proprietatibus memorabilia et
congrua moribus inuenirem in
vno volumine et hoc in paruo bre
uiſſime compilarem Hic igitur
primo conſideranda eſt anatho
mia humani corporis paſſiones
Et cura earum Poſtea vero tra
ctatus breuis et utilis de anīa
Cuius virtutem doctor incompe
rabilis Auguſtinus in libro de
anima et ſpū plenius lucidius
qȝ diſtinxit Deinde cauſe et ſpēs
monſtruorum hominū Ac dein
de de natura pecudum volucrum
ac beluarum marinarū Piſcium
quoqȝ atqȝ ſerpentū vermiū ar
borum herbarum fluminū La
pidum Metallorū Et humorū
aeris De curſu ſolis et lune Et
eorum defectibus Et ultimo de
quatuor elementis Proprieta
tes ergo rerum per editiones va
rias aperte diſtinguens autores
dictorum ſingulis proprietati
bus aſcribam Proinde iſti ſūt
qui ſequens opuſculū eleganter
illuminant Primus oīm Ariſtoti
les eſt q̄ non ſolum in hys ver
etiam in omnibus ad philoſophi
cam diſciplinam pertinentibus
eminentior cunctis effloruit Se
cundus eſt plinius qui et ipſe an
tiquitate et auctoritate venera
bilis inter harum rerum copio
ſos autores enituit Tertiū aūt
Solinū ponimus qui et ipſe elo
quentia valde mirabilis in libro
quem de mirabilibus mundi edi
dit plurima de rerum naturis
diligens perſcrutator inſeruit
Quartus beatus ambroſius
Mediolanenſis preſul eſt Qui
de naturis beſtiarum et volucr
in libro qui exameron dicitur
multa diſtinxit qui utiqȝ per
omnia ſecutus et modo ſcriben
di et ordine magnū Baſilium
in libro quem etiam examero
greco eloquio edidit Cuius eti
am ſententias quaſdam noſtro
operi oportunis locis digniſſim
duximus inſerendas quas utiqȝ
beatus Ambroſius breuitatis
cauſa minime comprehendit Quin
tus yſidorus Epūs eſt qui in li
bro ethimologiarum diffuſus
valde et utilis eſt Sexto loco ma
giſtrum Jacobum de vitriaco A
quonenſem Epīm nunc vero Tu
ſculanum preſulem Et Romane
Curie Cardinalem licet meritis
potiorem quaſi etate ultimū po
nimus qui de naturis rerum et
hyſtoriis que in tranſmarinis par
tibus modernis temporibus eue
nerunt eleganti ſermone conſcri
pſit et hunc librum voluit orien
talem hyſtoriam appellari Librū

verum rerum libellum ad modū
paruum inueni Qui etiam de
naturis rerum plurima cōp̄
hendit Inueni etiam librum
quendam ſuppreſſo autoris nōie
quem modernis temporibus cō
pilatum audiui Cuius ſententi
as ubiq3 reperis Ex hoc cognoſces
q̄ hoc nomen experimentator ſub
ſequentibus inuenies preliba
tum Palladius in libro de agri
cultura eximius valde eſt Gali
enus et platearius preclari au
tores in phiſica ſunt Qui de na
tura humani corporis arborum
et herbarum uirtutes medicine
uſui congruentes plane diſtin
guunt Sed et phiſiologum com
pendioſum ſatis et utilem locis
diuerſis inſerui Adelinū philo
zophum q3 Qui et ſi pauca tamē
bona conſcripſit Ceteri vero quo
rum nomina plerumq3 inter ali
os poſuimus non tam autores
in rerum naturis ſunt q̄m pro
ſcriptorum ſuorum oportunita
tibus aſſertores Interdum aute
et wlgi opiniones non per om̄ia
refutandas poſuimus Ipſa enim
antiquitas in talibus plerum q3
honoranda eſt Dum aperte non
ſit diſſona ueritati Et notandū
Qui ſub allexandro magno quin
quaginta volumina edita ſunt
Ad mandatum illius que plem
us xxxvii editionibus breuiter
comprehendit autores vero tales
ſub libro prefixit Pretermiſim⁹
tamen multos ex illis et poſui⁹
magis wlgatos atq3 papuoe

Lucillus piſo Theophraſtus Clau
dius ceſar diogenes Dorothe athe
nienſis Democritus apollodius
qui de beſtiis venenatis Dioniſi
us medicus qui tranſtulit mago
nem Katho cenſorinus Martis
Varo heraclides Orpheus Pyta
gorus Menander homerus Alā
der Mutianus Virgilius Patro
mius Pyagoras Andreas Iuba
rex Anthigonus rex Archelaus
Metellus rex philomethor rex To
lomeus rex Vmbricius Filemon
Alphinus Affanius Nigidius
Seneca et Cicero higinius ypocras
hy ſunt autores ſecundū pliniū
in natura rerum Proinde mor
talitates et ſignificancias rerum
breuiter per interualla diſtinxim⁹
et ideo non continue quia vitaui
mus prolixitatem Sunt igitur
quantum hoc opus proſit et quā
tam vtilitatem preſtare poſſit hys
qui in uerbo predicationis volūt
inſiſtere ad plenū ſcire hoīm eſtimo
neminem niſi cui in profundioribz
diuina ſapientia dederit intellectum
Dicit enim ariſtotiles de animali
bus libro xi° ſiue ſit nobiliſſimū
ſicut illud quod celeſte eſt Siue
ignobile ſicut eſt creatura aniā
lium Erit tamē etiam magne dile
ctionis illis qui id poſſunt cognoſcē
Propter hoc ergo debemus conſide
rare formas creaturarum et dele
ctari in artifice qui fecit illas q̄m ar
tificium operantis manifeſtatur
in operatione ⁊ propter hoc ait In
tendamus in naturis animalium
uilium et non graue ſit nobis q̄m

in omnibus rebus naturabus
eſt mirabile et res naturalis nobi
lis quin non ullum naturatum oci
oſe creatum neqꝫ caſualiter ſed pro
pter aliquod complementum et ideo
habet aliquod etiam reputatū vi
liſſimum locum et ordinem nobilē
Illud autem in hoc opere lector con
ſideret ut ſi naturas et mores ani
malium aut effectus herbarum a
liter in occidente reperit quam rela
tio phorum contineat qui fere om̄is
non ſtatim incipiat quaſi ficticium
reputare quod ſcriptum eſt ymo pru
denter aduertat Quia aliter ſe habe
at orientis pars mundi cum ſue
creatis quin occidentalis Aut aquilo
ſiue meridies cum oppoſitus ſit diſpo
ſitione nature Occidens orienti Me
ridies aquiloni Aliter enim machi
na mundialis ſtare nō poſſet Et
ecce probatio Oriens calidus et hu
midus Occidens frigidus et ſiccus
Nunc autem ſi om̄es quatuor pla
ge vnius qualitatis eſſent et calor
ſolis orbem totaliter occuparet Un
de illud quod eius vehementie per
contrarium obuiaret perfecto erat
neceſſarium Semper enim nullo
reſiſtente creſceret quoadusqꝫ in ſu
is elementis mundum conſumeret
Nunc ergo calori frigus frigori ca
lor ſiccitas humiditati humiditas
ſiccitati oppoſitio Et mundus in ſu
is plagis oppoſitarum qualitatū
coequata lucta firmius ſtabilit
Credis o lector quia et complexi
ones in animalibus et effectus
in herbis ſcdm qualitatem aeris
variantur Hys ergo ſcriptis Si

quis ſtudium adhybuerit ad ar
gumenta fidei et correctiones mo
rum in tegumentis medys ſuffi
cienciam reperiet ut interdum
preatore qui e veſtigio ſcripturarū
apte digreſſor ceſſantibus eloq
is prophetarum ad excitacionē
beatarum mentiū occultata fide
creaturarum adducat teſtes Ut
ſi que ſepius audita de ſcripturis
et inculcata non mouerent ſaltē
more ſuo noua pigritancium au
res demulceant Hinc ergo ab ip
ſo homine inicium ſumendū eſt
qui inter mortalia mortalis q
dem creatis cunctis immortalis
anime dignitate prelatus eſt Li
ber ergo primus De anathomia
humani corporis eſt Secundus
de anima Tercius de monſtruo
ſis hominibus orientis Quar
tus de animalibus quadrupedi
bus Quintus de auibus Sext
de monſtris marinis Septimus
de piſcibus fluuialibus atqꝫ ma
rinis Octauus de ſerpentibus
Nonus de vermibus Decimus de
arboribus comunibus Undecimus
de arboribus aromaticis Duode
cimus de herbis medicinalibus
Tercius decimus de fontibus Quar
tus decimus de lapidibus precio
ſis et eorum ſculpturis Quint
decimus de ſeptem metallis Sex
tus decimus de regionibus et hu
moribus aeris Septimus deci
de ſpera et ſeptem planetis et eorū
virtutibus Octauus decimus de
paſſionibus aeris fulgure tonitro
et conſimilibus Nonus decimus

de quatuor elementis. Vicesimum
autem poſt finem laboris noſtri
non tanquam ex noſtra compila
tione ſed tanquam neceſſarium ipſo
operi precedenti addidimus qui
utique de ornatu celi et motu ſyde
rum atque planetarum ad intel
ligendam ſperam et eclipſim ſo
lis et lune euidentiſſime tracta
re videtur addidimus tum aliqua
et quedam ſubtraximus atque
non nulla in eodem libro correxi
mus

Incipiunt capitula libri
De membris corporis humani

Generaliter de membris cor
poris humani. De capite
que ſigna in facie faciunt homi
nem cognoſcibilem. De diuiſis
infirmitatibus capitis et cura
earum. Si dolor ex calida cauſa
Si ex frigida. Si ex inanitione. Si
ex fumoſitatibus ſtomachi. Si
puſtule et rubor in facie. Si frene
ſis. Sed et in ſequenti capitulo
alia quere. De cerebro contra do
lorem cerebri et capitis ſi ſitus
iuxta nares. Si uertiginem pa
teris. Si dolorem. Si colorem liui
dum in facie. Si puer immundum
caput habet. De capillis et cura
eorum ſi fluxerint ut capilli ſpiſ
ſi renaſcantur ut pili non cadant
De ſompno. Cura eorum qui
dormire non poſſunt ad ſompnum
prouocandum. Si litargia inf
mus laborauerit. Si dormire
non poteſt infirmus. De oculis
et infirmitatibus eorum et cu
ra. Si dolor ex ſanguine. Si ex
colera. Si lacrime inuoluntarie
fluunt. Si caligauerint oculi. Si
albugo oculis ſuperuenerit. Si ma
culam in oculo habueris. Si oculi
lacrimantur. Si oculus percuſſus
fuerit aut leſus. Si ſubito rubue
rint ſanguine oculi et ſanguinem
fuderint. Si ſuriones fuerint in
oculis. Collirium auguſti ceſaris
Item optimum contra ebitudinem
oculorum. Si rubent oculi et dolet
Si punctiones oculorum ſentis
De palpebris. De auribus et
infirmitatibus earum et cura
Si impedimentum auditus ſit
in aure. Si tinnitus fuerit aurium
Si ſanies uel fiſtula fuerit in au
re. Si vehemens et ſubita fuerit
obduratio. Si exulcerate ſint au
res. Si dolorem et punctiones
aurium ſentis. Si obtuſum habes
auditum. Si vermis aures in
trauerit. De naſo et infirmi
tatibus eius et cura. Si de na
ribus fluxerit ſanguis. Si Co
riza hoc eſt fluxus reumatis de
naribus fluit. De Barba. De
ore et infirmitatibus eius et cu
ra. Si os fetidum habueris ut be
ne oleat os. Si vulnera ſint in fau
cibus. Si tortuream faucium patteris
Si ſciſſuras labiorum ſenties. De
dentibus et infirmitatibus eorum
et cura. Si dolor dentium fuerit
ex cauſa ſtomachi. Si ex vitio capi
tis. Si ex cauſa frigida. Si ex cau
ſa calida. Si de colera. Si vermis
in dentibus. Si doles dentes. Ad
firmandos dentes. Si puer mu
tat dentes et dolet. Si exaſperantur
gingiue. Si caro ſuper dentes creſcit

De linguam et impedimentis
eius et cura Si eger obmutuerit
Si lingwe puerorum ſuttrenit
impedimentum De voce et quo
clarificatur quando rauceſcit De
uuula et infirmitatibus eius et
cura Si uuulam doles ex inſtilla
tione humoris Si ex ſanguine
De epyloggo De canna Si intro
aliquid ceciderit De gutture et in
firmitatibus eius et cura Si qui
nanciam habueris Si raſurā
gule ſenſeris et wlnera habueris
Si cocturas faucium Si ulcera ingu
ture Si in gula os piſcis heſerit
De collo et infirmitatibus eius
et cura Si collum leſum uel diſtor
tum habueris Si dolorem ī collo
De humeris et infirmitatibus
eorum et cura Si humeros exo
nere dolueris uel ex labore equi
tandi De brachys et incomodis
eorum et cura Contra paliſim br
chy ſenſu carentis Si brachia do
lueris uel humeros De muſcu
lis De manibus et infirmitati
bus earum et cura Si verrucas
habes in manibus Si inflatas
habes manus Si curcatem ī ma
nu Si manus dolueris et rigue
rint Si ſuriones te vexant ī mani
bus Si manus inflatas habue
ris De digittis et infirmitati
bus eorum et cura Si digitos do
lueris Si digiti contrahi ceperint
De vnguibus et incomodis
eorum Si vngwes putrides ha
bes Si vngwes in manibus
uel in pedibus frigere ceperint
uel fetere De oſſibus et incomo
dis eorum Si os manus uel pe
dis fractum ſciſſum uel atritum
fuerit Si os fractum et conſoli
datum et non recte coniunctum
Item de fractura oſſium De me
dulla De cartilagine De ſang
ne et de febre effimera De quoti
diana febre De terciana febre
De quartana febre De continu
a febre De venis De neruis et
infirmitatibus eorum et cura
Quomodo confortantur nerui Si
neruus perforatur in minutione
Si contractionem neruorum in
tibia uel manu ſenſeris Si ſpa
ſmum pateris Item de dolore ner
uorum De arterys De corde
De ligamentis De membranis
De carne et infirmitatibus eius
et cura Si apoſtema rumpere volu
eris Contra curcatem ſupra me
lius in capl'o de manibus Si cra
neum fractum Si cerebrum leſū
ſi craneum ruptum fuerit wlne
re non aperto Si craneum ruptū
fuerit Si corpus telo wlneretur
Si telum oſſi inheſerit Inteſtino
rum wlneratio uel leſio Si caſu
venter hominis ſciſſus fuerit Si
ramiculus wlneri ſuperuenerit
Si intumuerit wlnus Si wlnus
concauum effectum fuerit Si no
uum wlnus nimis fluxerit ſang
ne Si nimis celeriter ſanatur wl
nus Si caro mortua creuerit Si
wlnus fluit multo ſanguine Vt
ſtatim ſaneretur wlnus inciſum
Signum mortis in wlnerato Si glā
duli creuerint Si glanduli in ylus
Contra ſacrum ignem Apoſtema

flegmatis Colere nigre Sangui
nis ut maturum fiat apoſtema
Si ſcrofula Si cancer ſi fiſtula Si
ſcabies Si petigo ſi prurigo De
corio uel cute et incomodis eius
et cura Si cutem rugoſam uel aſp
ſam uel ſcabioſam habueris De
dorſo et infirmitatibus eius et cu
ra ſi dorſum dolueris De nucha
De pectore et infirmitatibus eius
et cura Si tuſſis adeſt Si ſiccitas
pectoris Si intentiuus ardor Si
ſiccitatem habes Item nota de tuſſi
De mamillis et infirmitatibus
earum et cura Si doles et paſſio
nem habes in mamilla Si cancrū
in ea habes De corde et infirmita
tibus eius et cura Contra dolorē
cordis Contra cordiacam paſſiōm
id eſt defectum cordis Remedium
probatiſſimum De epate et infir
mitatibus eius et cura Si ex calo
re patitur Si ex qualitate humo
rum Si ex calefactione epatis ſubi
to dolor uenerit De felle De
pulmone De ſplene et paſſioni
bus eius et cura De ventre et in
firmitatibus eius et cura Si lien
teria id eſt fluxus ventris adeſt
Si tenaſmon id eſt difficultas ege
rendi adeſt Si diſſinteria adeſt Si
ad radicem uentris ruptura hoc
eſt hernia adeſt Ad ventrem pur
gandum pauperū medicina Ad in
flationem ventris reprimendā Ad
inflationem corporis tꝯiuā Ad ven
toſitatem Ad fluxum ex ſanguine
Modus quomodo purgacio genera
lis uel particularis debet fieri De
coſtis et infirmitatibus earum et
cura Si pleu eſis id eſt apoſtema
coſtarum De inteſtinis et dolore
eorum accipe in ſequenti capitulo
De ſtomacho et infirmititibus
eius ~~eius~~ et cura Si vomitus ſin
gultus Si torſiones Ad conforta
tionem ſtomachi Ad dolorē eius
Ad inflagonem et flegma ſtoma
chi Ad calefactionem eius Ad oīa
fere vicia eius Si aliquid mali aut
corruptum comederis De lizopha
go De vmbilico De adipe De
veſica et infirmitatibus eius et
cura Contra ydropiſim Contra
calculum Si vrinam facere non
potes Si ſanguinem cum vrina e
mittis De matrice et incomodie
eius et cura Si ſuffocationem ma
tricis mulier patitur Quomodo e
iuſdem remedijs menſtrua prouo
cantur Contra lapſum matrice
Contra fluxium ſanguis Contra
defectum menſtruorum De vga
genitali Contra rigiditatem eiꝰ
Et contra luxuriam Si vlcera uel
wlnera in ea trenerint Si tumu
erint teſticuli Contra pruriginem
virge De renibus et infirmitati
bus eius et cura Si dolor in renibꝫ
Item ſi dolor in renibus coxis uel
lumbis De anchis que nates di
cuntur et infirmitatibus eius et
cura Si ſcabiem anchorum Si
emorroides Contra lapſum ani
Item contra emorroides Item cōn
emorroidarum remedium Item
aliud De ylijs et paſſione yliaca
et cura eius De ſpondilibus De
genibus et incomodis eorum et
cura ſi inflatur et leditur De

tibus et paſſionibus earum et cu
ra De pedibus et infirmitatibꝫ
eorum et cura Si pedem leſum
habueris ex contorſione Si arte
ticam pateris Luxa pedogrec Cu
ra artetice Diuiſio quatuor paſ
ſionum Si nodus pedis diſſugit
De talis De plantis pedum De
ſemine generationis De impre
gnatione mulieris De infuſio
ne anime rationalis et vnde aīa
De uirtute naſcitiua De arte ob
ſtetrandi valde neceſſaria Quot
modis naſcuntur pueri et quomō
educuntur ſecundum ea De ordine vi
uendi ſcdm ariſtotilem Et vocat
ſecretum ſecretorum tractatus E
piſtola ariſtotilis ad allexandrū
regem De ſex etatibus hominis
Et primo de infantia De pueria
a De adoleſcentia De robore De
ſenectute De etate decrepita De
morte et qꝛ ſit mors Et ſi ſubito ce
ciderit homo quid faciendū ſit

Incipiunt verſus viginti qui con
tinent materiam librorum ſcdm

Membra primus nūm vſuum
morbos qꝫ ſimul curas qꝫ vi
debo Inde quid eſt anima certa ra
cione docebo Hinc dixi vultus ho
mines forme qꝫ patebunt Qua
drupedum ſpecies librum proparte
tenebunt Hinc volucres videas va
rium quis ſtema beauit Monſtra
maris que mira ſatis creauit ip
ſe deus Fluminis atqꝫ maris pi
ſces poſt illa locantur Serpentes
varij vel queqꝫ nociua ſequantur
Vermes raptantes nichilominus
inde coapta Siluarum ligna co
munibus uſibus apta Hinc etiā
ſequitur lignū redolens ſpecierū
Herbarum uirtus curis tutiſſima
rerum Flumina vel fontes pia
quos natura beauit Gemmarū
vtus quas diſcolor irradiauit Hic
alchimie ſeptem metalla vocantꝛ
Aeris humores ſeptem regna vo
cantur Inde planetarum curſꝰ
ſi ſcripta requiris Quid toni
truus fax ſtella cadens quid
ventus et yris Quatuor hinc
elementa unde poſt fine pateſcit
Cur venit eclipſis ſcandit ſol
luna receſſat

Incipit liber pri
mus De Anathomia humani
corporis Primo generaliter A
nathomia dicitur ab ana quod eſt
reſoluere et thomos quod eſt pꝛ
tes quaſi reſolucio partium

Partes corpo
ris humani
principalit
create ſunt
ut dicit ari
ſtotiles et po
ſite ſecundū
creacionem et ſitum totius
mundi Unde grece homo mi
crocoſmus quaſi minor mū
dus dicitur Hunc deus pꝛ
ceteras creaturas die ſexta
plaſmauit Qua propter di
cit ariſtotiles homo ab in
fancia primo ambulat ſup ma
nus Poſtea adoleſcens erectus
in pedes ambulat Poſtremo in
etate decrepita iterum incurua
tur ad terram Teſtis vti qꝫ ſibi qꝫ
de terra aſſumptus ē et in terra vadit

Caput homīs **De capite**
et eius teſta ut dicit ariſto
tiles ex duro oſſe creatum eſt
In quo ſunt multe ſuture in vi
ris precipue Una vero ſutura
eſt circumdans in capitib; mu
lierum et inuentum fuit aliqd
caput in quo omīo ſutura non
fuit Et hoc etatis ſignū pregrā
dis Sedm etates etiam indurat
et inſpiſſatur teſta capitis Ca
pita infantium anteq̄ loquant
nondum completa ſunt ſicut p̄y
ea dicemus quando de embrio
ne loqmur Teſta capitis conti
net tres cellulas Unam ante
rius Scdām in medio Terciam
poſterius In prima anterius for
matur virtus fantaſtica uel
ymaginaria In ſcdā que eſt in
medio capitis ūtus intellectu
alis In tercia que eſt poſterius
ūtus memorialis prima conci
pit Scdā diſcernit Tercia diſcuſ
ſa et diiudicata cuſtodit Unde vi
ſum eſt aliquando ut homo vul
neratus in anteriori parte capi
tis ymaginari non potuit In
poſteriori vero parte capitis vul
neratus memorie ūtutem perdi
dit Ingenium quidem per humi
ditatem viget Memoria per ſic
citatem Itaq; q̄ humidum habet
cerebrum pollent ingenio ſ; me
moria fatiſcunt Qui vero ſiccū
habent hy memoria vigent Et
ingenio p̄uati ſunt Cera enim
que humida eſt facile ſigilli im
preſſione ſignatur Sed humidi
tatis inconſtancia facile delet

Quod vero ſiccus eſt difficile
formam recipit Sed acceptam ſe
mel non leuiter amittet Licet ſint
ſigna ūtutis atq; vicij que ponit
Ariſtotiles in libro de animali
bus quibus cognoſci homo poſ
ſit in facie Falluntur tamen ſig
quandoq; ex eo q̄ anima ſe tranſ
fert ad actum contrarium et exa
cio uirtutis aut vicy in ſe conſue
tudinem quaſi alteram naturā
conſtituit Igitur cum frons fuit
magna ſignificat ponderoſū decli
nantem ad ſtulticiam Quando
fuerit parua ſignificat bonitatē
motus Quando fuerit lata par
uitatem diſcretionis Quando
fuerit rotunda iracundiā ſcit Sb
fronte ſupercilia ſunt que ſi fuerit
recta quaſi linea ſignatur molli
cies et feminietas et flexibilitas
Quando fuerint arcualia et con
iunguntur uſq; ad corium naſi ſi
ſignatur leuis ſubtilis et ſtudioſ9
in omnibus operibus ſuis Quā
do autem arcualitas fuerit decli
nans ad tympora uſq; ad gibboſi
tatem genarum ſignatur negli
gens et male diſpoſitionis Sub
ſupercilys ſunt ocli et ſuper eos pal
pebre ſuperius et inferius Intra
oculum vero eſt humiditas Per
quam videtur et dr̄ pupilla Qd
vero ſequitur eſt nigredo oculi p̄
cium ocli ſunt anguli Et hy ſunt
apud corium naſi et gibboſitatē
genarum et lacrime ſuperius in
ferius Cum ergo lacrimale et
quod ſequitur angulum oculi fu
erit paruum ſubtilem ſignat di

ſpoſitionis malitiam et conſuetu
dinis et figure Quando autem
lacrimale fuerit multe carnis ſi
cut oculus milui ſtat aſtutiam
et formationem malam et ſuperci
lia poſt dimiſſa ſtat inuidū Albe
do oculi eſt fere conſimilis in omnibꝫ
hominibus nigredo vero variatur
Nam forte erit magna valde et
forte magne glaucitatis et fortē
fuſca et forte declinabit ad rubedi
nem Et cum fuerit huiuſmodi di
ſpoſitionis ſignificatur bona con
ſuetudo et acuitas diſcretionis ꝑ
inde aliqui oculorum erunt fuſci
aliqui glauci aliqui nigri aliqui
parui aliqui magni Aliqui vero
mediocres Qui ſtant bonitatem
diſcretionis intellectus et bone do
ctrine Et forte erunt prominētes
vel profundi vel mediocres pro
funditas ſtat acuitatem Promi
nentia perturbationem diſcretio
nis et malitiam Mediocritas vō
ſtat bonitatem Et forte erunt oculi
multe clauſure vel multe apertio
nis et parui motus Si ſunt mul
te apertionis et multe clauſure
ſtant multam mobilitatē et le
uitatē diſcretionis Et non fixum
in operationibus ſuis Quando
vero ſunt mediocres ſtant diſcre
tionem in omī tempore Omne ani
mal eſt dure teſte ſicut arbor vt
dicit ariſtotiles Quando caput eſt
ex parte radicis eſt et propter hoc
accidit vt ſint eius membra ante
rius et inferiora ſuperius Curatur
capitis dolor hoc modo Si ſit ex ca
lore ſolis in eſtate lauē roſata aq̄

et inungatur populione et ſub
vmbra et vento ſedeat et ferri cali
be frontem infrigidet Si ex cauſa
frigida fit dolor Lauetur aqua ca
lida diu et inungatur dialtea et
galangam comedat et diu maſti
cet Si ex inanitione fit dolor et ex
labore comedat ſepe et aqua calida
lauetur Comedat quottidie vnam
muſcatam et gariophilos ad nares
teneat dormiat qꝫ ſatis Si ex fu
moſitatibus ſtomachi tunc accipi
enda ſunt illa que laxant Si ex vē
toſitatibus tunc comedendi ſunt
fructus iuniperi et anetum cocū
bene Contra puſtulas et ruborē
facien accipiet frondes rami idē
albe ſpine et non terat et accipiat
ſuccum eius et addat camphoram
pulverizatam et commiſceat et inde
vngat pacientem cum uadit dor
mitum Et ſciendum qꝫ antequā
hoc fiet debet paciens purgari ge
rapigra et pillulis aureis et poſt
minuere de ſuperiori vena capita
li et ſi parua materia eſt de vena
mediana Freneſis quandoqꝫ fit
in capite et ex anteriori parte Fre
neſis igitur eſt apoſtema natum
in miringis cerebri de ebulitio
ne colere vel ſanguinis Hanc
ſolet aliquando comitari febris
acuta Et illius curam vide in ca
pitulo de ſanguine et de febribꝫ
Eius vero que per ſe fit hec ſigna
ſunt vigiliarum inconſtantia
faciei citrinitas Lingue aſperi
tas et ſitis Ante omīa nullo pro
hibente id eſt ſi etas vel ualitu
do permiſerit qꝫ non ſit nimie

debilis minuatur patiens de ve
na cephalica poſt triduum vtatur
ſyruppo facto de nimphare deinde
purgetur cum decoctione tama
rindorum et caſſiaſſ Capite ab
raſo fiat vnctio de ſucco yposeli
ne aquatice ſalicis minore par
te apii olei violacei et agreſte
cia ut ſimul comixta et panno
perfuſa fronti fiat emplũm De
gũmi arabico et paruum apii ſe
men papaueris ſeu lactuce ſen
iuſquiami Et hec pcia diſtem
perã cum lacte mulieris vel ſuc
co lactuce et facto emplō fronti
appone Ad idem ſuccus papaue
ris cum oleo roſaceo fronti linitur
agreſta addita Poſtea caput co
operiatur bene ne capiat a frigo
re poſt ponendi ſunt in loco ob
ſcuro in pauimento domus Pul
mone animalis magni corporis
nouiter abſtracto caput inuolua
tur Catulus vel gallus a dorſo
fiſſus ad idem valet Minucio
facta de vena mediana fronti mul
tum prodeſt Sanguiſuge ſuita
ti narũ appoſite ad idem Odor
rerum frigidarum ut roſarum
et ſimilium naribus applicetur
Dieta ſit ſicut in vera terciana
Proinde diſtotonia et maniaca
paſſione videas in practicis me
dicorum libris Non eſt inten
cionis noſtre ſummatim cuncta
proſeq̄ ſed illa tantũ que magis
in egritudinibus membrorum
generaliora ſunt ut ſepius occur
rere videbunt Eſt autem oleũ
frigidum contra omne genus

freneſis et contra calida vicia
Item aliud primo radatur capt
et ſucco radicis raphani lauetur
deinde iteres radicem terendo
ipſam et ponas ſuper caput et per
totam noctem ſic dimittas Ma
ne inuenies quaſi pelliculam
ſuper caput infirmi Et hac dec
cta lauabis leuiter forti aceto ca
put egrotanti et ſit per totum die
ſine cathaplaſmate dimittas et
ſecunda ac tercia nocte iſtud ite
rabis et conualeſcet abſq̄ du
bio

De Creatione cerebri

Cerebri creacio eſt frigida
ſicut dicit Ariſt. Et contra
rium eius calor eſt cordis qm̄
non poteſt eſſe membrũ in ali
qua complexione per ſe ſine con
trarietate alterius ideo inge
niata eſt natura et poſuit cere
brum in oppoſito cordis et propt
hoc creatur caput prius in gene
racione poſt creacionem cordis
Cerebrum eſt creatum ex terra et
aqua et ideo frigidum Cerebrũ
diuiditur ſm Galienum i dex
teram et ſiniſtram partem ha
bet enim mediam lineam ut
philoſophi dicunt quia ventriculi medy
differant Cerebrum autẽ non
eſt ſuperfluitas neq̄ eſt ex mem
bris continuus ſed natura eius
eſt natura eterna id eſt coena in
membris ceteris in corpore Ce
rebrum magis priuatum eſt a
ſangwine omnibus humoribus
q̄ ſunt in homine qm̄ nullus ſa
gwis apparet in eo et propt hoc e
ſubſicuum aut q̄ ſangwine caret et

ideo non in eo parua uel magna ve
na Cerebrum non habet ſenſum
tactus ſicut nec ſanguis uel ali
qua ſuperfluitas animalis Vo
luut tamen nonnulli ex phiſicis q̄
Cerebrum habet ſenſum deſtru
ctionis non alterationis id ē q̄n
deſtruitur tunc ſentit et non q̄n
alteratur Cerebrum non eſt in
corporibus niſi ad conſeruatonē
nature Homo maius cerebrum
habet ſc̄dm magnitudinē corpis
ſui alijs aīalibus Eſt ei cerebr̄
viri maius cerebro mulieris
Dum cerebrorum medio ut dicit
plinius inſunt parua oſſicula
Et ut dt̄ Ar̄ ipſum cerebrum
hominis nec valde humidum nec
ualde ſiccum et circumdant ip̄m
due tele quarum fortior illa que
eſt prope teſtam hec ſola recipit
leſionem alia uero nūq̄z Cere
brum uero in duo diuiditur an
terius et poſterius Poſterius ē
diuerſum colore et viſu ab ante
riori In medio cerebri eſt locus
profundus et longus tela ultimā
que tenet cerebrum illa ſcꝫ que
prope teſtam eſt participat venis
in extremitatibus in loco ſcilicet
os debile continet cerebrū et hc
ab illa parte ubi collum coniungi
tur capiti Omnia aīalia ut dicit
plinius que cerebrum non habēt
non dormiunt Hec cura contra
dolorem cerebri et capitis Accipe
abſintheū rutam et ederam terre
ſtrem et ſimul teras et addis mel
et albumen ouorum et capiti il
linias et deſuper pannū lineum
ponas Item papaueris ſemen te
ras et de ipſo puluere cū oleo et
cera cerotum facias et in capite
et in fronte ponas Item planta
ginis ius et bete et caulis criſpi
et lattuce melle addito et oleo et
aceto et paruum de vino ſimul mi
ſceas et vngas caput in die ter et
totiens in nocte Ad ficū nari
narū aut in facie vbicumq̄z fuit
herbe plantaginis ſuccum contu
ſum cum lana molli imponat et
per dies octo ſanat Item ad pur
gandum caput Accipe de vino v̄
ſept̄ uel ſext̄ hic dicitur vnus
magnus hauſtus hominis ple
num pugnū de farina triticea
et tantum de ſaimna et mittis in
ollam ut ad ollam ferueat et ſic
mediocriter durum q̄ tn̄ ſit mol
le mitte in ſacculo lineo et pones
ſuper caput Item contra verti
ginem capitis abrotanū tere et
diſtpa cū aceto Item contra dolore
capitis herbam ſanguinariam in
manibus et continuo in narib;
ſanguinem emittes et leuius ha
bebis Item ad colorem liuidum
in facie Saluiam tritam cum
melle comedas Item raphani
et dulci potu anteq̄z balneū in
tres bibas Item bethonica in
potu data colorem plumbeum
emundat Item aqua coctum a
pium bibatur et ſemen eius cū
vino Item ſi puer caput inmūdū
habet ſumas cinerem fraxini et
ponas in uas infundas q̄z ſuper
ipſum aquam et ſinas ſic ſtare
per diem laues q̄z cū ipa aqua

caput et de ipſo cinere poſtea ſuper
caput ſemines et manu fortiter
imprime

De capillis capitis

Capilli capitis ex fumo cali
do et groſſo qui ex incetinis
humoribus eſt naſcuntur Ra
reſcunt autem ubi calor excedit
nature cadunt propter abſtinē
ciam cibi propter infectos humo
res ut in leproſis et uiris eadem
ſepe ſed in mulieribus et in ſpa
donibus nunquam natis nec in nullo
ante veneris uſum id eſt tēpus
quo venerem uti poteſt et hoc pro
pter frigiditatem nature Arl
dicit in libro de aīa quod capilli ſunt
ex fumo calido et terreo et reſolu
to et ideo non leduntur cū incidū
In frigidis regionibus ut dicit
Arl animalia uel homines
ſtratos uel pendentes capillos
habent albos quia frequentius
ac rigidos in calidis quia nigros
ſepe ac criſpantes per omne cor
pus Omne animal multorū
pilorum plumarū eſt multi coi
tus Nullum animal eſt mul
torum pilorum in capite preterquam
homo et hoc neceſſarium fuit
ei propter humiditatē cēbri ut
ſcilicet cuſtodiant a forti frigore id
et a calore nimio In capite aniā
lium cunctorum hominū plu
rimus pilus infra cerebrum
non calualeſcit homo aut in ſu
verticem aut circa tympora aut
circa aures Dicit plinius quod pili
creſcunt per aliquos dies etiam de
functorum ſenū corporibus Cu
ra ad capillos fluentes Herbe
naſturcij ſuccus illitus prodeſt
Item raphanum cum melle tri
tum capillos reſtituit Collige
de herba pollitrico faſciculos mit
tes in aquam per tres dies et po
ſtea tundes et coques in oleo et cauli
bus et auxungia a ſerina et hoc
totum commiſcebis inde quia caput
perunges cum calidum fuerit et
capilli renaſcent Item agrimoni
am tritam cum lacte caprino po
nes ſuper caput et ualebit Item
ut capilli ſpiſſi renaſcantur Nu
cis maioris cortice uſto et in vino
trito inunge Item ut pili non
cadant Lini ſemen combures co
miſcebis quia cum oleo et caput in
unges

De ſompno capitulū

Sompnus nichil aliud eſt ut
dicit plinius quam animi in
medio ſe receſſus Aliam diffinici
onem dat Arl in libro de ſompno
et vigilia Sompnus ē impotentia
animaliū virtutum cū intentione
naturalium id eſt nutritiuarum
et ceterarum Pueri ante tertiū
annum uel quartum non ſompni
ant Fuerunt inuenti homines
qui nunquam ſompniauerunt vt dicit
Arl et quidem non ſompniauerunt
niſi in ſenectute ut poſtmodum
accidebat illis uel mors uel inf
mitas Stupor aliquando mētis
eſt vt dicit phīcus quod ſompnus
oculis clauſis Si quis dormire nō
poteſt et in ſompnietate laborat vta
tur hoc oleo Ponat poma mandra
gore in oleo et putreſcant et poſt
bulliat et colet Quidam addūt
ſemina papaueris albi et folia et

ſemen portulace et lactuce et ſemẽ
iuſquiani et herbam eius et vm
bilicum veneris Iſtud eſt oleũ
mandragoratũ hoc inungant
timpora pacientis et frons et uo
le manuum Iſtud eciam valet cõ
tra deſiccationem cerebri et ethicis
eciam ad ſompnũ prouocandum
fiat fomentacio pedibus ex aqua
decoccionis herbe uiolarũ malue
mirtus frondiũ lactuce et fron
dium papaueris aut ſeminis et
admixtis roſis hoc idem et capi
ti fiat Poſtea vngantur timpora
et frons et plante pedum oleo ro
ſaceo uel uiolis uel populeon ad
mixta agreſta uel aceto frontes
viſquiani et lactuce ſuper timpo
ra ad idem ualet Litargia ẽ apoſte
ma flegmaticum cum febre i pu
pi cerebri nacum cum mentis ob
liuione Dicitur enim litargia
a late quod eſt obliuio Signa ſt
het mentis obliuio oculorum
clauſura et lippitudo febris inde
ſiciens vocatus paciens vix re
ſpondet excitatus mox ad ſompnũ
conuertitur vrina alba ſpiſſa et
liuida Hec eſt cura Ponatur pa
ciens in loco lucidiſſimo facies
frequenter aſpergatur aqua fri
gida vel vino excitetur uel traha
tur per capillos ut dolorem ſenci
at aliquis confabulatur ei et lu
dat cum eo Interdum vtatur ſy
ruppo acetoſo uel oxizucara ca
lida purgetur cum decoccione
agarici poliṗ· uiolis turbit mi
rabolis ſucci ebuli abraſo capite
vnccio fiat ex oleo laurino ffiat
cataplã capiti ex puluere ſinapi
modico euforbii temperatis hys
cum ſucco rute Sternutamenta
prouocentur puluere piperis
iniecto naribus q̃bus utitr febri
tancium Item alia cura Si q̃s
dormire non pt Accipiat oppiũ
id eſt papaueris ſemen et ſpumã
argenti et diſtemperet cũ albu
gine oui et factũ emplaſtrum
ponat in fronte ſua et dormiet
Item faciat ſemen iuſquiani et
etiam folia eius in tymporibus
ligata Item lactuce ſemen ſolue
cum aqua et dabis bibere

De oculis

Oculi partes ſũt cor
poris precioſiſſime ut di
cit plinius Et que lucis uſu vi
tam diſtinguit a morte Prius
in embrione efficiuntur oculi pa
cor et inde eſt q̃ tanta conue
niencia eſt inter oclõs et cor
Et quadam racione actum eſt
ut dicit Arẽ vt ſenſus viſus
eſſet contra cerebrum qm natã
ſenſus viſus eſt frigida et humi
da quemadmodum eſt aqua et cla
ritas eius eſt fixa remanens et
nullum membrum eſt in corpore
frigidum et humidum niſi tm̃
cerebrũ et oculus Oculus q̃pe
habet corpus quod non habet a
liud inſtrumentum ſenſuũ et
illud corpus eſt frigidum et hu
midum ex humore continente
cerebrum et quod ex eo exit res
humida eſt et munda ualde et
tranſit per uias procedentes ex
oculis ad telam continentem cere
brum Senſus viſus anteriori

parte capitis eſt Quoniam de
bet videre animal quod anteri
us eſt Et ſenſus viſus eſt valde
ſubtilis Obticus vero neruus
eſt qui dirigitur a cerebro ad o
culum Et hic inter omnes ner
uos corporis ſolus concauus ē
Oculi in homine appropinquāt
ſibi ſcd'm magnitudinē ipſius
plus q̄ in alijs aīalibꝫ Ambo
bus oculis apertis vna viden
di via utriſq; dirigit nec vnus
aliquid videt quod alter non
videat Uiſus ſcd'm humorū ma
liciam que in vidente eſt inficit
ſubiectam materiam adeo vt ſi
mulier menſtruata continue
ſpeculum frequent aſpiciat ip
ſū quadam rubigine inficiat
Magna dubitatio obducit viſū
ſicut morbus caducus nec videt
patentibus oculis Titus ceſar
ſolus naturam habuit q̄ in te
nebris nocte cum euigilabit ve
clara luce videbit ſed non mora
obducebantur tenebris oculi ſi
cut in alijs fieri ſolet Alij conti
nentur longinqua alij nō niſi
prope admota cernunt Cum
oculi ſolis iubare retūduntur
habent et ſigna oculi moderati
onis clemencie odij miſericor
die amoris triſticie Unde dicit
plinius Anima in oculis anim⁹
habitat Ex multis id ē mem
branis ſeptem ſcd'm Conſtanti
nū conſtat ocl's et tres habet hu
mores quorum vnus vitreus
alius criſtallinus tercius aq
uos Ariſt' in libro de aīa dicit

q̄ oculus ideo eſt rotundus ut
minorem paciatur leſionē Que
enim forma eſt rotunda tardius
leditur Huius mediū ut dicit
plinius cornea pupilla feneſtra
uit In oculis eſt adeo abſoluta
vis ſpeculi ut tam parua illa pu
pilla totam ymaginem reddit
hoīs Poſt viginti annos mul
tis reſtitutus eſt viſus Frigida
apponenda ſunt ocl'is non calida
quia calor diſſoluit Oculorum
dolor fit de ſanguine et tunc cca
alba oculorum apparet ſanguis
et in angulis eorum vene turgi
de et vene frontis tumēt flebo
thomie remediū in tempore valet
et ſcariola ruta cum albugine
oui panno ſubtili uel bombace ex
hoc inuncto et de nocte ſuppoſito
Si de colera dolor eſt frontis do
lor acutus adeſt punctura ocl'or
Palpebrarum excoriatio Cura
eius pſillium in aqua roſeacea
uel pluuiali infuſum per diem
et oculis appoſitum valet Item
lac mulieris maſculum nutri
entis cum aqua roſeacea oculis
infuſum prodeſt Dieta utriuſq;
eſt q̄ a vino omīo abſtineat uel
ſi contingat bene limphatum
clarum et album ſit Ab zerelu
cio multum caueat Si lacrime
inuoluntarie fluunt de oculis
aquoſi humoris ſignificat habū
danciam purgetur caput cū pan
lino abluendi ſunt ocl'i cū aqua
decoctionis lenticularum uel plu
uiali aqua tepida uel ſtrictorium
fiat de maſtice et aloes caueat a

fumo igne et puluere et vino Ad
caliginem oculorum tolendam
adipe wlpis linies oculos et
mire caliginem tollit Ad idem
leporis fel cum melle mixtum
Item ad caliginem tollendam
vel albuginem herbe celidonie
ſuccum cum ſua radice teras cū
vino veteri et melle addito et pi
pere albo pulueri zato et inde i
unge oculos et perfectiſſime
albuginem tollit Item viſus
feniculus verbena roſa celido
nia ruta Ex hiis fiet aqua cum
lumina reddit acuta Ad macu
lam oculorum Celidoniam viri
dem collige et ſuccum in lintheo
exprime et ſtilla in oculos et ma
culas tollit Item accipe rubram
teſtudinem et diuide per longū
et ſuppone Ad oculos lacrimoſos
Rute ſuccus cum melle addito
equis ponderibus immixtus
liniti inde oculi nūquam dolēt
Ad ſanandum percuſſum oculū
folia agrimonie quam lappam
veſanam vocant et albuginem
oui tere et pone de foris et ſi pene
eiectus fuerit ſanatur Si ſubi
to rubuerit ſanguine et poſtea
ſanguinem extra fuderit plan
taginis herbam tunde et commiſce
albugini oui et appone ligata
ſupra et mox ſanatur Item mēta
comeſticata et ſuper oculos poſi
ta ſanat Si ſuriones comedūt
oclos abrotanū et bettonicam co
quas in oleo et ſuper non lotā
lanam ponas et ſuper oculos li
ges Si diu doles in oculis ſuri
onum moleſtiam ſcias Item
mirram cum croco pari portio
ne ex vino tere ut collirium fa
cias et oculos inungas Item
ſubſequens compoſicio in com
mentariis Auguſti ceſaris re
peritur qui ea libentiſſime ute
batur et eam omnibus commende
bat Sume piperis albi aſſes ii
croci ii balſami iii fellis vituli
ni mellis attici ii vini veteris
ciatos duos feniculi ſuccus cia
tum unū et ita compones et pi
per et crocum ſubtiliſſime teras
deinde commiſce vinū et ſuccum
feniculi per partes dimidias
et quicquid ſuperfuerit iterū ſup
fundas ſemper terendo puluerē
et paulatim ſuperfunde liquores
et dulciſſime fiat tunc bene tri
tum et leuigatum admodum col
lirii tranſpone in pixide cuprea
vel ampulla vitrea cum qz uti vo
les ex eo expiaris diligent̄ ne
nimis acre ſit ita qꝫ pati nō poſ
ſis ſine magna leſione et admix
tione facies leniorem plus appo
nendo de melle et non nocebit
Teſte Rasi et Auicenna puluis
ſit qui ſuper omīa uiſum clarifi
cat et reddit etiam diu amiſſura
digeſtionem confortans et corpꝰ
conſeruans Rx Cinamomi Cardo
mi zodoarii Galange aā ʒ i pule
gii ʒ ii yſopi Calamenti Sature
rei Nepite Bettonice Rute Ra
dicis Valeriane Origani mēte
ſalue aā ʒ i et ſ Mirabolanorū
oīm Cymini Matri petroſilii api
Carui leuiſtici Semen ſinoni

amcos anisi siliris montani et
in ʒ añ ʒ i et ſ Cariophilis nu
tis in salue gēme añ ʒ i et ſ Cro
ti ʒ ʒ ſ altanne lib ſ ſpice nardi
et teſtite añ ʒ t hunt potes cum
omnibus cibis comedere uel in mo
dum electis conficere Item contra
ruborem oculorum et contra dolo
rem et fluxum eorum accipe primo
et facies reſtrictorum ex pulueri
zato thure et farina ordeatea et
albugine oui et fac emplaſtrũ
ſuper totam frontem hoc facto
accipe ouum et coque in igne for
tiſſime ita quod non effluat et valde
durum ſit poſtea depoſita teſta
vitellum ſtatim expone et loco
vitelli pone gemmam ſalis ita quod
non ex calore oui liqueſiat preme
per pannũ extorque fortiter et o
uum et gemmam ſalis liqueſa
ctam et illud quod expreſſum
fuerit inde tolliri et pone in ocu
Item ſi punctiones oculorum
ſentis accipe vitellum crudi
oui et micam panis et lac mu
lieris et ſimul tere et primo po
ſito lintheo tenui uel ſtupa ſup
oculos deſuper pone ipſum em
plaſtrum De palpebris capitulum

Palpebre ut dicit ar b crea
te ſunt propter ſalute ocli
ut claudat oclm animal quando
quieſcere vult ut non cadat in ip
ſum extrinſecus aliquid palpe
bre igitur ſunt quaſi ſepes que
prohibent introitum in ortum

Auris compoſito De aure
eſt in homine foramen tor
tuoſum interius ut dr a phicis
porta mentis cuius finis molle
quid ad quod peruenit ſonus ōis
ab ipſo redditur ad cerebrum et
non eſt via exitus a cerebro ad
aurem Exit a cerebro vna vena
vadens ad aurem dextram et
alia ad ſiniſtram et motus auri
um eſt ſuper ipſas venas et omne
animal habens aures habet eas
mobiles preter hominem Itaque
in poſteriori parte capitis inſtru
mentum eſt auditus et non ſu
ratione quoniam pars illa eſt plena
aere et non eſt ibi caro neque cere
brum et dicimus quod inſtrumen
tum auditus ſenſus eſt aereũ
Et bene ordinauit natura inſtru
menta ſenſuũ que etiam poſuit
ſenſum auditus in medio capitis
rotundi Nam auditus audit nec
ſolum contra ſe ſed circumquaque
Et quidem ſenſus auditus et odo
ratus vie continue ſunt tñ aere
extrinſeco plene ſpũ naturali
habente tranſitum ad venas ſu
tiles extenſas corde ad cerebrũ
Auditus impedimentum ex febre
aliquando uel apoplexia et tũc
difficilis cura Siccitate etiã fit
uel leſione precedente Capite
purgato ſolutiuis aggreſſo et
viſcoſo humore detur aliqua opi
atarum ad cerebri confortatiõm
Succus raphani et ſticados cum
oleo laurino tepidus auribus
infundatur Item ſuccus tebaci
et alliorum balſami gutta Tum
tus aurium auditus in contra
rias qualitates ad hoc ualet ſuc
cus raphani cum latte mulieris

ventoſa ſine ſcarificatione Item
acetum ſimplex cum oleo tepidū
Caueant ab hys que generant
ventoſit: Item Ad ſaniem vel fi
ſtulam in aure ventoſa valet
et debet totam includere aurem
Et hoc ſciendum ſi pauca ē materia
ſi vero multa corpus prius pur
gandum eſt Rute ſuccum expri
me et auribus infunde ſepius
et facit non audientes audire
Similiter vrina pueri maſculi
qui eſt virgo Item canapi vi
ridis ſeminis ſuccus idem facit
Ad exulceratas aures adeps
gallinacius ſolutus et tepidus
infuſus multum prodeſt Ad dolo
rem et ad punctiones aurium oleū
roſeum cum adipſe anſerino reſo
luto infunde et prodeſt Item ſa
guis et adeps anguille inuncta
bene facit Item ſalicis foliorum
ſuccus cum roſa liquida in puta
mine mali punici calefactis et
inſtillatis mire valet Item tepe
ſuccus cum melle mixtus et in
ſtillatus valet contra obtuſum
auditum Dolores aurium ſedat
prurulentas expurgat et ver
mes necat Item oua formicarū
cum ſucco barbe iouis tepefacta
auribus inſtillentur et fideliter
iuuat Si vermis ingreſſus au
rem fuerit ſume oleum et ſuccū
caparis et calamentū et inſtilla
auribus et eicit vermes Item in
funde ſuccum foliorū perſici ar
boris vel ſuccum rute De naſo

Naſus inſtrumentū eſt odo
ratus et ſit d' ar'b per ipm
eſt anhelitus et via ſternutati
onis qm ventus multiplicatur
in cerebro Via continua eſt odo
ratus cum aere extranſeto ple
na ſpū naturali habente tran
ſitum ad venas ſubtiles et exte
ſas a corde ad cerebrum Narium
paſſiones diuerſe ſunt Eſt flu
xus ſanguis ex abundantia
humoris et ſanguis in venis
et tunc minuendum eſt de vena
mediana Puluis in naribus
iniciatur de teſtis ouorū com
buſtis Item filtrum combuſtū
Stercus aſininū forti aceto a
ſperſum comburat et puluis
naribus inſufflet Item Stercus
porci calidum inuolutum pāno
ponatur ante nares et odor re
cipiatur Succus herbe cū herba
ſanguinaria Item ſanguis q'
ingreditur combuſtus valet
Dieta ſit carnes aſſas comedas
aceto infuſas a vino forti abſti
neas et a coytu et a labore Co
riza eſt conſtrictio narium ex hu
more a prora cerebri ad nares
decurrente Cuius ſigna ſunt
frequens narium emunctio Olo
factus impedimentū Narium
opilatio Si ex humoris imple
tura ſit cognoſcetur per immo
deratam narū emunctionē
et capitis grauedinem purge
caput Deinde det rubea crocita
ta eunti dormitum Capud va
poretur cum ſacculo pleno timi
no et floribus pulegij Sacculus
quoque alius ponatur ſuper capud
plenus origano in vnctio fiat

capiti ex oleo nardino et ex oleo
in quo reſolutum eſt caſtrorum
Laddanũ ſimpliciter valet fome
tum fiat pedibus ex aqua decoc
tionis palee ordei et foliorum
lauri pulegii flecte alliorum
et bene totus cooperiatur patiẽs
ut ſudet vel accipiat calida aqua
et immittantur cineres candentes
igne ita qꝫ caldariũ ad tertiam
partem plenũ fiat cineribus et
in ipſa aqua et cineribus ponat
patiens pedes et tybias uſqꝫ ad
genua et ponantur manus et
brachia in aqua ſimul et opti
me cooperiat caput qꝫ ſub veſti
bus teneat ita ut ſudet hoc valꝫ
maxime in hyeme quando frigꝰ
in cauſa eſt. Fiant aliud fomẽ
tum naribus ex vino decoctio
nis urtice rute yſopi pulegii
ſalvie roſarũ. Communis eſt cu
ra ſi qꝫ in cauſa frigida purga
tio facienda non eſt nec minutio

De barba

Barba in homi
nibus diſtinguit virilẽ
ſexum a feminis et ſuperflui
tatibus naſcitur. Barba maiꝰ
in viris calidis minor in fri
gidis menti et oris circuitũ
ad genas partem colli uſqꝫ ad
aures occupat barba. Sunt fe
mine que barbam habent ſu
perius et hoc ſignũ caloris in
eis. Spado barba caret quaſi vir
barbatus teſtibus viduetur
cadent e barba pili et virili
fruſtratus audacia femineus
apparebit

De Ore

Os inſtrumentũ eſt guſtꝰ
per hoc omne animal vita vivẽs
vegetationis ſuſcipit incremẽ
tum. Inter omĩa aĩalia ſcdm
quãtitatem corporis ſui homo
os parvum habet. Cetera aũt
aĩantia hyatum magnũ et am
plum atqꝫ longum habent. E
contra homo rotundum atqꝫ
anguſtum et in hoc notatur per
ſimonie ictus qua homo debet
precellere omnes beſtias atqꝫ
reptilia terre. Sed contra huma
na ora patent ingluvie et ne
ſcientia modum contra ipſã na
turam rixantur hyantia. Sen
ſus guſtus et tactus continui
ſunt cum corde. Tres vero ſen
ſus reſidui capitis ſunt et ſen
ſus olofactus eſt in medio et
ſenſus viſus eſt ſuper olofactꝰ
et in lateribus capitis ſenſus
eſt auditus. Et ſenſus viſus
eſt in oĩbus aĩalibus ſupra ſen
ſum auditus. Virtus guſtativa
maxime in palato oris conſi
ſtit. Si os fetidum habueris
frequent̃ abluas cum aceto de
coctionis frondium capſi vel
cape vel mirti et utaris pulve
re cynamomi. Si de gingivis
ſit fetor ablue frequenter cum
predictis. Si de dentibus ab
lue dentes cum ſale et ſalvia
et fac dentes radi ferro et ſi dẽs
aliquis putridus ſit eiciꝰ eũ.
Ut os bene oleat. Gladiolum
cũ vino veteri et ex eo frequẽt
os lavet et diu in ore teneat
et flagrantiam ori prebebit
ſed vulnera faucium aperta reſana

terebintina inducta optime ſanat Ad corrugas faucium ciũ ardent mel deſpumatum cum croco tere et inde fauces tangas aut gargariſes Ad ſciſſuras labiorum ſepum caprinum adipem anſeris et reſinam equis ponderibus accipe et permiſce Si uero inuale ſcit malum granatum viride ſuper ſparge et poſt predictis utere

De dentibus

Dentes in homine ſunt utiles ad digerendum cibũ Comminuunt aut ore receptum cibum et ad interiora tranſmittunt Dentes pre nimia ſoliditate ſundati ut dicit plinius Comburi non poſſunt cum relicto corpore ſed inuicti manent et illeſi ab igne qui tamen inuicti ab igne tabe conſumuntur proinde dicit ambroſius in exameron Quod oĩa aĩalia que in aqua manent et ſūt dentata dentes conſtipatos et acutos habent ut cito inſidiãt et facile ſine mora in ventrem tranſmittunt ne aquarũ obliuione eorum eſca poſſit auferi at dilui Quidam piſces ſunt q' dentes habent in gutture denique non ruminant ſolus piſcis ſcarus excipitur q' ruminare perhibetur Econtrario bos ut ar' et oues et multa alia aĩalia ex vna parte dentes habēt nec utraque pars eſt armata dentibus quia neceſſe non erat quia ruminant et cum deliberatiõe maſticant et cibos ad interiora tranſmittunt Dencium tria ſūt genera ut dicit plinius Continui Serrati exerti Serrati pectinatim coeunt ne econtrario curſu atterant ut ſerpentibus canibus piſcibus Continui dentes ſunt hoĩs equi atque ſymee Exerti dentes ſunt aprorũ ypotami elephantis Cornua habentibus nulli ſerrati dentes ſūt Dentes maxillarum nullum animal mutat homini noviſſimi dentes qui gemini dicuntur circa vicesimum annum gignuntur multis circa octogeſim Sed quibus iuuenta non fuerint nati decidevunt in ſenecta Sed mox renaſcuntur Mutianus dicit Quod poſt centum et quatuor annos vidit in quadã muliere naſci predictos dentes Canini dentes amiſſi non renaſcunt Maſculi plures dētes habent quã femine et in homīe tantum et capra Colores dentiũ ſūt ſicut colores oſſium quod patet in ethiopibus Omne animal agreſte ut dicit arl' habens ſerram in dentibus ut canis comedit carnes Et oē animal habens dentes ſerrales haurit aquam lingua Animalia autem que habent dentes equales ut bos ſugendo trahit aquam in ventrem ſuũ Animalia que ſunt multorum dentium ſunt longe vite illa que paucorum ſunt breuis vite Dolor dentium fit aliquã de cauſa ſtomachi humor enĩ aſcendens de ſtomacho ad radices

dentium ſit cauſa doloris et tunc
dentes in inferiori dolent et ſit
gingiuarum inferiorũ tumor
et nauſea adeſt et faſtidiũ Fit
etiam dolor dentiũ ex vitio capi
tis humore a capite deſcendẽte
et tunc dentes ſuperiores dolẽt
eo quod vitiniores ſunt cerebro et
tunc ſolet maxilla tumeſcere Si
ne ergo de ſtomacho ſiue de capite
fiat Dupliciter fit vel de calido
humore uel de frigido Si ex fri
gido dolor eſt cum algore dentiũ
ſputaminum habundantia et
hoc frequentius accidit frigido
tempore Siue ergo de cauſa ſto
machi ſiue capitis et de frigido
humore paſſio fuerit purgan
dum eſt caput uel ſtomachus
blanca uel pigra uel paulino
fiat gargariſma ex vino decocti
onis piretri uel caſtorij Sacu
lus plenus coſto ſale ſupponã
maxille Si de vitio calidorum
humorum dolor fiat et hoc de
ſanguine gingiue tumide ſit
et tunc minucio fiat de cephali
ca ſi etas uel vires ſuppetunt
uel ſcarifitacio ſub mento uel
ſanguiſuge apponant gingi
uis cum que eas remouere vo
lueris ſal in ea parte pone et re
trahent Os autem abluatur a
ceto decoctionis cum radicibus
celſi Si de colera fuerit dolor pur
gatio fiat cum mirabolis deco
ctione uel vini dyapnis Succus
ſolatricũ modico oppij iunctus
dolorem mitigat Succus portu
late idem facit Dens quoque in

uoluatur folio portulate Quã
do vermis in dentibus eſt ſigna
ſunt gingiuarum pruritus cõ
cauitas dentiũ Et hec eſt cura
Succus abſinthij et centauree
minoris uel marrubij dentibus
appoſitum et iniectum valet Fiat
fumigiũ de ſemine iuſquiami uel
porri Sed iſta apponens non tan
gas alios dentes Si doles den
tes folia edere cum aceto cunſa
inde os laua Item thus et baccas
lauri equis ponderibus teres
et cum vino in ore tene Itẽ mille
folij radicem cõmaſticabis Item
verbene radices in vino veteri
decoctas habebis et inde fricabis
dentes et vino lauabis et grauiſſi
mo dolori medebitur Ad firman
dos dentes euolam ieiunus
maſtica Infanti dentes mutãti
de porcino cerebro gingiuas fri
ca Ad exaſperationem gingi
uarum folia roſarum diligenter
cum melle tere et inde gingiuas
frica Si caro ſuper dentes creue
rit minue per flebothomiã De

Lingua

Lingua inſtru
mentum eſt ori inſitum
quo vox ad loquendum uerba
formatur Lingua ſentit illud
quod eſt commune totius corporis
ut eſt caliditas frigus durities
mollities et hoc facit per omnes
partes ſuas Lingua erit lata uel
ſtricta mediocris tamen lauda
bilis eſt ut dicit ar. Nam ipſa
eſt conuenientior bonitati motus
het aliquando abſoluta aliquando
impedita eſt et hoc accidit ex mala

conſuetudine uel ex mala diſpo
ſitione ut in bleſis accidit Muti
uero eſt non ex ſui vitio ſepe ſed
quia non homo non audiens ne
quaquam uſus loquendi addidicit
muta raro fit ex ſui vitio Quan
documque autem hoc fit ex radice
lingwe et arterys fit que ſoluitur
paraliſi aut alio uicio ex corru
ptione contracto Linguam nimi
um ſpiſſa bleſos reddit nimis
tenuis titubantes et ſincopiſan
tes In omni genere animalium
ut dicit phs Eſt homo infinito
rum deſideriorum Unde oportu
it ut infinita eſſent per que in
dicarentur deſideria diuerſa Co
lumba enim uel alia animalia vno
gemitu uel balatu indicant de
ſideria ſua quia non ſunt multa
Linguam aliquando motum perdit
ut dicunt phici Unde et ſenſum
ſermonis amittit cuius cauſa
eſt ex defectione virtutis motiue
ex cerebro veniente uel ex ner
uo per quem virtus ipſa tran
ſit conſtipante apoſtemate uel
qualibet alia re uel propria
vicia in ipſa lingwe ſibi ſunt ſicut
complexio mala ex calore ex fri
gore humiditate ſiccitate Ali
quando etiam perditio lingwe
perditio eſt ex perdita mente
Si erger aliquis loquelam ſu
bito perdiderit pulegium cum
aceto tepido tritum et in ueteri
lintheolo ligatum et naribus
appoſitum reddit loquelam Idem
folia caſſiane faciunt Notan
dum eſt de linguam quod multi ab

infancia per negligentiam et
ignorantiam matrum perdide
runt vſum loquendi Solet enim
etiam pueris natis in modum
nerui uel vene quoddam ſubli
gwa creſcere ita ut linguam
faciant adherere palato inferio
ri et puer non poſſit eam extra
os extendere et vagitus eius
vix audiri poteſt Cum ergo
hoc aduertit mater ſtatim faciat
ſuccidi impedimentum et ſi timet
nimius ſanguinis fluxus ema
titem lapidem fricet ſuper cote
et cum aqua illum puluerem bi
bat

De voce

Vox et aer ictus ut dicit phus ſen
ſibilis auditu quantum in ipſo
eſt Omnis autem vox articulata
eſt aut confuſa Articulata ho
minum Confuſa animalium Articu
lata eſt que ſcribi poteſt ut a e Confu
ſa eſt que ſcribi non poteſt ut gemitus
infirmorum et volucrum voces et
beſtiarum Vox roboratur a quarto
decimo anno eadem in ſenecta exi
lior Vox in homine magna vultus
habet partem totidem quot ſunt hec
quod in rerum natura mortales
et ſua cuique ſicut facies Ad vocem
emendandam et clarificandam
piper album tritum in ore diu
tene ſaliuam quoque frequenter ſorbe
et oleum gargariſa porri etiam
ſuccum cum aqua calida gargari
ſa Quod ſi in balneo fueris plus
proficies

De uuula capitulum

Uuula in palato oris eſt
quam ſolum dicunt phici hec
ut dicit avic. eſt ad vocem conueniens

dūmodo quantitatem debitam
non excedat hec quandoqꝫ tumet
et ſuffocat animal Aliqui ni
mium incomodum vuule ſē
cientes eam uel radicitus ex
ciderunt uel ex parte detrunca
uerunt Nullum horū phīci
indicauerūt dicentes ineſſe fa
cienti periculū iuxta illud vuu
lam incidere proximū ē morti
Eſt etiam inhoneſtum homi
carere membro quod ei natura
uel minuamē vite uel in ſui
perfectionē prouida certe con
tulerat Vuule paſſio duplex
eſt fit autē ex ſtillatione plu
rimi humoris et tunc ſup pa
latum dependet Apparet aūt
alba et pannoſa et oris adeſti
ſipitas et facit titulationē lo
quele Fit quoqꝫ de ſanguine
et tunc vena cephalicā minu
enda eſt Communiter autē vi
uula ſic eſt exſiccanda Garga
riſmus fiat cū melle uel dya
moron cum calida aqua et hoc
in pn̄cipio cauſe Ad reſtrictio
nem uero fluxus gargarizet
frigidam aquam uel de aceto
piretri uel de aceto decoctionis
piperis et thuris Thus deglu
tiatur Item piper mentā Ra
phanū ana pulueres fiat et mi
ſce per fiſtulam De epiglotto

Epiglotus inſtrumentū
ē in modum folii uel vuu
le vnde ſīa dictū eſt hoc inſtru
mentū prope radicē lingue et
cooperit duo inſtrumenta alt
natim quidē yſophagum vnde
nutrimentū cibi uel potus ſu
mimus et cannā per quā ſpm̄
hauximus Alternati inquā
iſta duo cooperit Cuma dū yſo
phagū claudit canna aperta
eſt Et dū cannā claudit yſopha
gus aperitur Vtrūqꝫ autē ſib
operire non pt De Canna

Canna inſtrumentū ē per
quod ſpūs attrahit et e
mittit Hec ab ipſa lingua du
citur uſqꝫ ad pulmonem Hanc
cannam cooperit operimentū
in parte ſuperiori ut non cadat
in ea quicquam de cibo et fit ali
quando cum cadit in ea aliqd
thuſſis in gutture donec quod
introceciderat eiciatur Si autē
remanet inducit mortē et hanc
aliquando ſubitam uel inducit
aliquando et hoc frequentius
egritudinem cronicā Optimū
autē remediū eſt vt dū aliquid
de cibo in cannam ceciderit ſta
tim a iuxta ſedente in colli me
dio pugno valide paciens feriat
Canna autē inferius diuidit
in duos ramos quod magis pa
tet in uolatilibus Hee ſtricte
ſunt ſupra et ample infra ſicut
competit uocibus et inſpiratio

Guttur De Gutture ni
eſt homi tantū et
Guttur quoqꝫ habent et uolu
cres In gutture formant voces
ad cuius ſupremā partē voces
articulant ad uerba Guttur
eo loco os habet perforatū me
dio quo caput collo coniungitur
Iſtud os maxime in uiris ſub

mento apparet in feminis au
tem raro quidem ante nūquā
Guttur carthilaginoſum eſt
nodis ſimiles habet gradus per
quos uox extitu ans abilitat
aut articulata poſt modū for
mat in uerba Guttur ſpiradi
uias habet recipit quoqꝫ aereos
ſpūs qui vitalem animā nutri
unt Vires guttur habet formā
di tonos et notulas et ſi nō uba
Quinantia eſt apoſtema ī gut
ture naſcens cuius paſſio quo
cumqꝫ modo fiat habet fieri de
ſanguine de colera uel de fle
gmate Ante omnia nichil im
pediente minutio facienda eſt
de vena que eſt ſub lingua et ſi
ỽtus permiſerit de utroqꝫ bra
chio deinde Danda eſt mulſa ſi
ruppus roſeaceus cū tipſana
Vnctio foris fiat ex butiro et cera
et butiro et dialtea liquefacta
in patella Item ſtatim cū quinā
ciam ſenſeris folia porri ſuperli
ga De raſura gule et vulneribus
faucium Attramentū cū vino diſte
peratū gargariſa et expue Itē
plantaginis ſuccus axunie mix
ta de foris ſuppone ſimiliter et ce
lidoniam axunginam mixta impo
ne Ad cocturas faucium mel de
ſpumatum cū croco gargariſa
Itē ſuccus plantaginis Ad ulce
ra in gutture ſtercus caprinū vino
conſperſum foris ponatur dr̄ et
quod cancrū ſanat Si in gula
ſpina uel os piſcis heſerit ſpon
giam marinā cum filo ligatam
deglutiat et ſic fortiter extrahat

Vel accipe paruam anguillam
que poſſit intrare os viuam et
liga ei caput cū forti filo et tenēs
filum anguilla cū cauda forti
in ore cartiens foramen gule
intrat et retrahens caudam cū
non poſſit deſcendere impedimē
tum gule tollit et herentē ſpinā
aduncatam emittit De Collo:–
Collo corpori caput iniūgit
Ex carthilaginoſā carne
collum creatur et hoc interius
magis Multitudo venarū ī col
lo eſt per quas a corde uſqꝫ ad.
quinqꝫ officia ſenſuū animus
effunditur Collum tantū pro
pe in homine parū a ſuo loco refle
ctit In anterius quidē dextra le
ua qꝫ ſed poſt ſe nequit Anima
liū vero collum in poſterius ſic
in anterius ad libitū reflectit
preter qꝫ leonis lupi et hyene
qui rectis ceruicibus rigent Aui
um vero oīm indifferent Si quis
collum aliquo caſu leſū uel ſu
bito diſtortū uel quaſi contor
tum habuerit verberentur plan
te pedum eius aſſere et connale
ſcet patiens Si dolorem in collo
habueris uel in ſcapl' melle p̄
us deſpumato inunge et p̄gea
farinā fabarū et folia tunſa he
dere confite cū melle et ſuppone
Humeros De Humeris:–
homo habet maiores re
ſpectu corporis alijs animalibꝫ
ad portandum et ſuſtinendum
onus Humeri creati ſunt ex oſ
ſibus fortibus conſtituti ad ſuſti
nendum leſionē carne in ea p̄te

fortiori hys insunt scapule
ossa lata et tenua que et debite
latitudini humerorum satis
facerent carnem fulcientes
in ambitu et tenuitate mode
rata elegantiam pectoris non
fedirent humeros si dolueris
ex onere vel labore equitandi
aut quacumque ex causa galli
natio adipe ad ignem perunge
Sequenti nocte si non cessaue
rit dolor vino calido in dicto adi
pe resoluto humeros foue Item
de altera ad hoc valet Si dolor nō
cessat sanguinē sub scapulis ex
trahe cū flebothomo Item Ruta
cum aceto coctam suppone Item
lanā intinctā vino bullienti

De brathio

Brathia ad interius inflexa homo
habet sed econtra Omniū fere
animaliū genera reflexa ad po
sterius habent Brathia ex for
tissimis ossibus procreant pars
anterior que manus contineat
Duo ossa habet vnū maius ad
minus Posterior vero pars bra
chij qua coniūgitur humeris
vnū tantū os habet validum
et forte nimis Brathia in in
uamentū laboris creata sunt
fortia flexibilia abilitata ad o
mnem actū In hys nerui fortes
vene multiplices e quibus co
modius sc̄dm phisicos superfluus
ac nocivus sanguis extrahit
Contra paralisim brachij sensu
carentis sed motū habentis ven
tosa sine scarificatione debet po
ni super humerū iuxta disgrega
tionem ut ad locum sanguis
trahatur post debet poni v̄sus
cubitum postea v̄sus manum
et hoc successiue debet fieri post
aliquantā interpolationē Sic er
go ventosa calefacit membra et
attrahit sanguinem et spūs sensi
biles propter quod facit ad sensi
bilitatem membri Si brachia
dolueris vel humeros in vino
veteri vel in vrina cū oleo bul
lienti lanam intinge et expressā
fortiter calidam suppone Ad idē
valet hoc quod supra dr̄ de collo
et humeris

De musculis

Musculi sex in homine sunt
sc̄dm quod plurimi assueue
rant duo in manibus duo in bra
chys et duo in tibus hys quidem
et quatuor addunt Cor et sui o
positum cerebrū et duos testicu
los ita ut in vniuerso dece ponāt
Et hys quatuor ultimus tres Ga
lienus posuit sed quartū nō qd̄
est cerebrū Vide tamē sc̄dm veri
tatem rōm impares musculos
esse non posse Cum vnū quodqz
membrum in corpore par sui ha
beat Musculos autē dicimus qs̄
dam ex istis sine quibus vita esse
non possit Musculi vero brachi
orum iuxta cubitum flexure bra
chij non recipiunt vulnera Qd̄
si receperint indubitata mors
surget Abscisionem brachiorū
cum musculis vita sustinet sed
non vulnera in musculis Item
in musculis tibiarū et manuū
quidā hoc affirmant sed non cer
tū ē sic de muscul' brachiorum

Manus in **De manibus**
homine loco pedum ante
riorum naturaliter create ſunt
ut dicit ariſtotiles quoniam ho
mo maioris intellectus eſt omi
bus animalibus maioris inge
nii et ideo habet maius inſtru
mentum in motionibus et operati
onibus multis Homo igitur
eſt valde intelligens et ideo in
diget multis inſtrumentis et
ideo eſt ei data manus que nō
eſt unū inſtrumentū ſed multa
dona natura dedit homini manū
ut poſſit ipſa uti diuſis modis
manus autē homīs eſt homini lan
cea gladius et alia inſtrumenta
qm̄ poteſt facere omīa iſta et cre
acio manus eſt conueniens oī
bus operationibus qm̄ extēſa
eſt diuiſa in multas partes ma
nū etiam diffinit arꝫ in ſcdo li
bro de aīa Manus eſt organū
organorū eo qꝫ ſe regit et alia
Dextra ut dicit plinius ī oclis
appetitur in fide porrigit Maꝰ
quidem ideo cauſa eſt qr̄ dēs n̄re
opportunitatis prouidus in hac
cōcauitate parari duxit uaſcu
la ut aīa ſui corporis nō ignara
ſitibunda intelligēt futurā ne
ceſſitatē in cōcauitate manuū
preparari ut nichil ei eſſet ſuper
fluū et nichil dignitati nature de
eſſet habes ergo et ſi neſcis inna
ta tibi uaſcula Vnde tibi ſatis fa
cias et nature Vnde dyogenes
uaſculo portato ad fontem ut a
quam hauriret vidit puerū ma
nibus implectis ſorbere aquā et
confracto uaſculo dixit neſcie
bam qꝫ natura dediſſet michi
poculū Flos ſalitis cum aceto
decoctus et ſuperpoſitus uerru
cam ſanat in manibus et hoc
in una nocte uel penitus mor
tificat Guttus porri cū ſucco
floris ſalitis idem facit Cont
inflationem manus uel digi
torum mediū oui cū farina mi
ſceatur et ſupponat Si antra
cem in manu uel in alio mem
bro habueris ſuppone uitellū
oui admixto immediate ſale Se
curiſſimū autē eſt inſcidere ra
dicitus antracē ſi in loco eſt ubi
comode inſcidi pt Ad idem ualet
herba que uocat̄ tremorſe Ad idē
ualet mel deſpumatū et in ſap̄
cum farina Ad idem tiriaca bi
bita et cathaphaſmū Item ac
cipe duo tantū aut tria folia de
herba que vocatur conſolida mi
nor et tritam pone ſuper antra
cem et curabitur Si manus do
lueris et riguerint eas primo
leniter frica poſtea balnea eas
in vino in quo cocta ſit ſaluia et
ex ſaluia frica eas diciſſime et
ſepe Iuuat enim in hoc ex ſaluia
cocta uel crudi Item dialtea ma
nus inungas uel ſepo hircino
uel ceruino Item adeps galli
nacius ad idem ualet Si ſurio
nes te vexant in manibus Sp
ge ſulphur in igne ſuper carbo
nes et per fumū ſulphuris ſup
poſitis manibus necabūt Si
manus inflatas habueris her
bam quami contuſā miſce cū

vino veteri et ſuperliga et cura
beris Decoctio cum granis in
iniperi valet ad tremorem ma
nuum in paraliſi **De digitis**

Digiti manuū inſerti ſūt
utabilitē manus ad o
mnem actum Digitorum vero
nobilitas ut dicit arl' ad recipi
endum retinendū et dandum
eſt conveniens et maxime ad
diſtinguendū pollex int digi
tos eſt curtus et groſſus pro
pter operationes fortes et nō
adunā homo ſine pollice per
alios digitos Vigor pollicis ē
equalis virtuti oīm digitorum
qui ſunt in manu Si digitos
dolueris et obriguerint idem
facias quod de manibus dixi
mus Si autem digiti contra
bū ceperint et renoliu in ma
pmo cum aditis liga manū
extentam cū digitis ſuper ha
ſtulam et fac fomentationes
quas de manibus premiſim'
adiutis in decoctione folius caſ
ſiane et caſtorio Caſtoriū aūt
bibas cum vino **De vnguibz**

Vnguium creatio ē ut
cooperiant extremitates
digitorum manus uel pedis
Vnguis mediam habet crea
tionem inter oſſa et cartilaginē
Cartilagine ſunt duriores oſſi
bus teneriores Membrum di
gito ſi amputaueris vnguē
tamē in ſūmitate refundet In
ciſio vnguiū dolorem nō habz
niſi eo loco quo carni coniugi
Vngues mutant colorem in
morte ſimiliter et in quibuſdā
infirmitatibus Beſtiarū vn
gues pro armis habeā Crude
les eī ſunt et ad diſterperdum
abiles Hominis eī vngues
paruitate ſua indicant leuitatē
Colores corporū ſunt ſicut colo
res vnguiū Omēs aues habē
tes vngues aduncos non bibūt
aquā et hec cauſa quia comedūt
carnes que humide ſūt magis
quā cibi aliarū auiū Omnes
aues vncorū vnguiū ſunt acu
tioris viſus et altius volantut
poſſint cibum a remotis conte
plari preda eī huiuſmodi aues
viuunt Ad vngulas putridas
ſanandas agrimoniam ſiccam
tere et puluerē ſuper vngulas
ſparge mox ceſſabit dolor et vn
gula creſcet Item ponat rupto
riū ſuper radicem vnguis ſe
quenti die intingatur foliū de
ſaluia et fiat madidum et po
natur in puluere realgar et c
ca vnguem ponat Perforetur
etiam vnguis et puluis diſtē
peratus cum aceto inſtillet et
renouabit vngula infra quīqz
dies poſtea caſeus vetus lique
factus ad igne ponā ſuper vnguē
et regenerabit vnguis prius
Si autē fuerit inflatio ex puluē
vngatur de dyapulmone Si vn
gues in manibus uel in pedibz
frigere uel putrere ceperint a
lumen et ſal equali menſura
tere et commixta aceto in vngulis
pone Item Quinqz foliū herba
cuīſa cū anxūgia ueti wlneribz

vnguium impone Item naſtur
cium et atramoniam ſiccam in
puluerē redige et in loco vnde v
nguis cecidit aſperge mox cedit do
lor et vnguis creſcit **De creati**
one oſſis
Os primū eſt
membrū vt Galienus dicit
in anathomia humani corporis
primū ē inquit os membrorū simi
liū partiū Quod creatū ē durū
Quoniam corporis eſt fundamē
tū et motuū ſuſtentaculū et ip
ſum os in duricia ſcd'm manus
et minus diuiſſita Sunt ergo
fulcimenta oſſa carnis fragilis
et ſicut pali in pariete luteo pari
etem tenent ne penitus obruat
ita corpus oſſa tenent et ſtipant
ne in vnū ſua mollicie improbe
inuoluat Oſſa dura ſunt inte
rius concaua alba nimiū atque du
rabilia Caput vnū habet os vt
olle teſta formatū interius et
exterius durum eſt in medio mol
lius quod patet in ſiccis oſſib;
mortuorū que antiquitate aru
erunt Inueniunt in medio ſui ſi
ea frangas prope mediū vacua Bra
chia oſſa habent conuenientia ſi
bi forcia ad operandū humeri ad
portandū latera parua oſſicula
ad protegendū pectus os latum
et fiſtuloſum ad roborandū Cru
ra habent ſpondilia ad ſuſtinen
dū genua vſq; ad pedes tybias ad
ambulandū Manuū vero vel pe
dum digiti oſſicula multa et forcia
ad diſtinguendum Oſſa maſcu
lorum forciora ſūt oſſibus femi
narū niſi tantū in gente amozona
rum feminarū Vbi fortitudo et
robor feminarū fortitudini pre
fertur virorū Vt verbi iacobus
achonenſis epiſcopus in orientali
prodit hyſtoria Vbi etiam dicit
q; ille feminarū populus fortiſ
ſimus ſit et xano nomi dicatus
Contra ſarracenos acrime pu
gnant Et quidē non eſt diu q;
quarū amazonarū regina veni
ens a partibus orientis ſeruicio
ſe mancipauit templi et ſe
pulcri dominici Si os digitti
aut pedis aut quodcumq; os fu
erit fractum aut ſciſſum aut
tritum prius iungat os oſſi
et fractura fracture poſtea
circumpone folia viridia aq̄
legie integra et faſcia liga et
ſanabitur infra quinq; dies
Si folia non haberes radicem
bene ſiccatam et tritam accipe et
idem facit Similiter et herba
craſſina virtutē habet ad idem
Os non recte coniunctū et con ſo
lidatū ſoluitur balneatū diuci
us in forti et calido vino Ad fra
cturam oſſiū et membrorū ac
cipe ſal oleum ſaponē equali
menſura et in teſta ſuper ignē
calefaciendo deſicca et ſiccatū
tere vt ſubtiliſſimus puluis
fiat poſtea ipſum puluerē in te
ſta calefacias et pones ſuper fra
cturam membri et ſuperligabis
aſtulas forratas filtrone ledit
paciens et dimittas vſq; dū ſane
Vngues autē in circuitu ex vn
guento quod fit ex butiro non
ſalſo et conſolida herba Item

Fimus caprinus recens ſuper fra
cturam ponatur et conſolidat
Galienus Os pueri conſolida
ri poſſibile eſt quod vix aut nunquam
conſolidatur in ſene quia defici
ente humore naturali deficit
et materia Unde et conglutina
cio ſecum non poteſt Conſtat
homo ex oſſibus cl et xlvi Ca
put quinque commiſſuras habet
In facie ſunt oſſa ix Dentes tri
ta duo A collo uſque ad ſpinam
dorſi oſſa xii Coſte xxx et iiii Cu
bitorum oſſa · xor · Manuum am
barum · xxx · et viii · ſiue · xl · lateris
oſſa duo pectoris ſex Coxarum
oſſa duo · Genu duo · habet Ty
bie iiii · pedes · xxxiiii · uel xl · De medulla

Medulla eſt
ſuperfluitas ſanguinis
ut dicit Galienus in oſſibus
concavitatem habentibus Et id
ſignificatur per hoc Omnia omne
animal habundans in ſepo et
pinguedine abundat et in me
dulla quod maxime patet in pu
eris in quorum oſſibus invenit
multus ſanguis et non poteſt
decoqui in medullam quia ca
lor non invaleſcit qui poſſet
decoctum ſanguinem album fa
cere et convertere in medullam
Eſt ergo ſuperfluitas ſanguinis
oſſa nutrientis et hoc oſtendit
in hoc quod medulla eſt calida et hu
mida Oſſa vero frigida et ſicca
Proinde videtur quod medulla potius
ſit ſuperfluitas oſſis quam nutrimen
tum ex hoc ſignatur per hoc quod in
oſſibus animalium frigidorum multa
reperitur medulla quia calor oſſi
um non poteſt in eis pinguedinem
ſeu medullam conſumere propter
quod Leo non habet medullam quia
conſumit calore nimio naturali
in ipſo oſſe Eſt ergo medulla iuva
mentum oſſium ut ipſa fomentet
et humectet et ipſa ſemper molli
ficet ne frangant Motus etiam
in animali deſiccat oſſa et areſacit
nimium Medulla in iuvenibus
rubea eſt alba in ſenibus ut dicit
plinius Medullam non habent
aquatilia De Carthilagine

Cartilaginis creatio eſt ut
dicit Ariſtoteles propinqua crea
tioni oſſis et non eſt differantia
niſi et mollicie et duricia Et de
bemus ſcire quod ſicut os non conſo
lidatur poſt abſciſionem ita nec car
thilago Videtur tamen conſoli
dari os poſt fractionem vel abſciſio
nem et fieri robuſtum ut ante quod
falſum eſt Coniungitur ei et ad
heret os oſſi et pars parti quibuſ
dam ebullicionibus medijs que de
fluunt ex medulla Sed hoc nullo
modo poteſt fieri ut oſſium fractio con
tinuetur ſicut in prima creatione
et unum fiant partes ut prius Carthi
lago ut dicit Galienus aliud flecten
dum abilis iuvamentum eſt corpo
ri ut per ipſum facilior ſit oſſium com
motio in pellitulis et in carnibus
ſi ei molle cum duro ſuperflue com
ponerent abſque medio accideret paſ
ſio vehemens ei in percuſſione
coartatione ſeu conſtrictione ex
caſu ipſius ſuper durum imme
diate De Sanguine Capitulum

Sanguinis ut dicit augusti
nus et omẽs phi ſedes eſt
anime Sanguis ei eſt velud aq̃
quo tra nr̃i corporis irrigã fecun
dat̃ et paſcitur Ex hoc enĩ vitales
ſpũs roborantur et caro ruinoſa
ſemper poſita ſub defectu reparaci
onem ſuſcipit et fomentũ Quod
patet ex hoc q̄ ſanguine in carne
corruptũ curſu naturali ac debita
ualitudine deſtructa perſequens
corpus deſtrui neceſſe eſt Quod
ut ſub exemplo ponamus de diu̾
ſitate febrium et cura earum com
pendioſe et tamen vtiliter diſſera
mus. Mittimus tamẽ lectorẽ no
ſtrum ad libros practicos phicorũ
nec ſibi in iſta abreuiatione quã
tũ ad ſpeciales curas egritudinũ
nouerit ſatiſfactũ Dicamus er
go de febre p̄mo de febre effimera

De febre effimera Capitulum

Effimera febris quandoqꝫ ab
extrinſeco fit ut aeris frigi
ditate uel caliditate Ab intrin
ſeco frigiditatis extenſu uel diſte
perantia caloris Si ex frigore po
ri corporis nimia frigiditate ſtri
gunt̃ et cũ conſueta corporis fuo
ſitas ad exteriora nequeat reſpi
rare multiplicata interius calo
rem diſtemperat naturalẽ Et h̾
ſigna Cutis liuiditas et corruga
cio et in ſpiſſatio eiuſdẽ Si de ca
lore fuerit nullũ predictorũ ſig̃m
eſt ſed facies pacientis accenſa
rubet et tota paſſionis querela
circa caput fundata reperit̃ Vri
na apparet colorata tenuis nec ta
men mali odoris Si ergo ex calidi
tate cauſa eſt unctio facienda ẽ ex oleo
roſaceo uel uiolis et lacte mu
lieris agreſti admixta et aer in
frigidandus eſt folys ſalicis gla
diolis et conſimilibus cũ aſan
dali dandũ eſt oxi ſimplex et ſi
milia fomentũ pedibus figt ex
aqua decoctionis malue foliorũ
ſalicis herbe uiolis Si ex frigore
fuerit corpus fricetur diutius et
balneũ intret ut prouocet ſu
dor et poſt bene cooperiat Si tp̃s
fuerit hyemale pruine accenſẽ
ſint et fricet corpus Cibi utiles
ſunt caro hedulina gallinacea
uel minorũ auiũ elixa et in quã
titate modica potus ſit vinum
album ſubtile etiã in modica qũ
titate et bene lymphatũ Vinũ
generalit̃ precipio q̄ acceſſionis
tempore cuiuſlibet febris uel pa
rum uel nichil omino detur paci
enti niſi maxima et ſuprema ne
ceſſitas incumbat debilitatis Si
uero ex amore uel triſticia uel
ira uel aliqua tali cauſa effime
ra generet̃ nullo° vtilius curari
poteſt qũ ex habitione rei vnde ge
nerat̃ Interim omibus vtilia
ſunt frigida Sirupi electi fri
gida et aeris capcio **De quoti
diana febre**

Cottidiana ex
ſiſtit de flegmate extra uaſa
corrupto pueris et decrepitis et
habentibus complexionẽ frigidã
et humidã et pinguem habitu
dinem hec paſſio ſolet familiaris
eſſe Vrinam habet pallidam in
primordio et ſubpallidam et ſpiſ
ſam Sputamnũ ſolet comitari

abundantia In acceſſionis ini
tio labia ad extrema liueſcunt
faciei tumor et oris inſipiditas
Dandū eſt mel roſaceū omni
mane cū calida aqua decoctionis
apy maratri z· aniſi maſticum
triduo in aqua dimiſſis et hoc
faciendum donec materia dige
rat Signū aute inſpiſſatio vri
ne acceſſio prolixior et acucior
et preanticipatior Tunc ſtoma
ticū dandum eſt ad purgationē
materie ſcd'm poſſibilitatē paci
entis Dieta competens ſit q̄a
in hac egritudine morbo croni
co ſepius affligunt poſt acceſſi
onem ſecure dent carnes perdi
cū et pullorū elixa cū incongru
a quantitate Vinū albū lim
phatū cū aqua decoctionis ſemi
nis maratri ſeminis aniſi Eſt
et quotidiana que nota dicitur
que de flegmate infecto fit et ſal
ſo Vrina apparet p̄mo ruffa vł
ſubruffa mediocriter ſpiſſa citri
lationi et rubori participās me
ridie uel poſt nonā inuadit fri
gus nimius eſt q̄z in vera quot
tidiana ſaliua ſalſa ori occurrit
Si eſtiuale tempus eſt nullo
prohibente minucio fiet poſt
tertiū diem detur ſirupus ace
toſus cū calida aqua hyemali
tempore nō fiat minucio et dē
oximel cū aqua decoctionis ani
ſi maratri maſticis Digeſta uō
materia quod videt' in vrine in
ſpiſſatione acumine et proli
xitate acceſſionis et in mutaci
one hore purgatio fiet tempore
eſtiuali cum decoctione mirabola
norū citrinorū et decoctione uiol'
primorū numero xii· polipodiou
hys per nocte ſimul dimiſſis et
per pānū rarum colatis admix
to ſirupo Eſtiuali vero tempore
purgatio fiat cū dyapnū laxati
uo ex aqua decoctionis uiolis p̄
norū polip· et agarici Dieta ſit
ut ſupra in ſimplici quotidiana
Ad quotidianas febres plan
taginis ſemen tritū et potui da
tum multū confert Item herbe
arthemeſie ſuccū cū oleo roſaceo
accipias et infricmū per vngas
ſtatim tollit febres

De terciana febre

Vera terciana febris
eſt que de naturali colere
ſpecie corrupta generat' Vnde in
venibus et eſtiualibus et coli
cis naturalit' hec paſſio fami
liaris eſt Vrina rubea ē aut ſb
rubea cū claritate ruboris Ante
omnia nullo prohibente ut viribz
pacientis et etate t̄pis minucio
fiat de vena brachy mediana De
bilibus namqz uel ſenibus vł
pueris aut in diebus canicula
ribus uel t̄pe multū calido et mł
tū frigido minucio vitanda eſt
Minucione facta adhibenda ali
qua confortatiua ſunt ſirupus
roſaceus cū frigida aqua Zuca
ra roſacea tria ſandali mica pa
nis in frigida aqua Seruato mi
nucionis tempore triduū nichil
interim purgatoriū detur Inte
rim tamen det' ſirupus acetoſ'
quouſqz videas materiā digeſtā
Meridie det' tria ſand' uel oxiſir

tum frigida aqua Materie dige
ſtio cognoſcitur per vrine inſpiſ
ſationem prolixitatē uel acumi
ne acceſſionis Si venter conſti
pacius fuerit cum aqua decocti
onis prunorū et uiolis dandus
eſt ſiruppus acetoſus uel uiola
ceus poſtea uero purgatio fiat
cū ſiruppo caſſie fiſtule admixto
reubarbaro Multociens ante
affligunt immoderata ſiti Reci
piat ergo vas patulū et limpidū
frigida aqua repletū et det paciē
ti uſqꝫ ad ſacietatē multa poſtea
autē paciens ponat digitum in
os uel pennā cū plumis et pro
uocet vomitū Tali ei vomitu mul
ti curati ſūt Cauendū tamen eſt
vomitus illis qui laborant aſma
te uel ſtrictura pectoris uel pul
monis vlceratione Dieta itaqꝫ
terciana febre laborantiū ſit po
ma cocta et infrigidata patris
in aqua ablutis grnellum de
auena cū lacte amigd' potus ti
pſanū uel lac amigdalū Poma
granata dentur propter conſer
uationē oris et appetitus Dent
primo damaſtena excoriata et
in frigida aqua poſita laxant
enim Sed quandocumqꝫ mul
ta debilitate laborat infirmus car
nem elixā minorū auiū come
dat in modica quantitate tamē
potus non mutet Efficaciſſimū
experimentū contra tercianā
illud eſt qꝫ mora acceſſionis ter
tie quando paciens incipit ſen
tire frigus cū ventoſa minuat
ſub ſiniſtra ſcapula et poſtea bi
bat ſuccū plantaginis parum
plus qꝫ capere poſſit teſta oui
et eodem die nichil comedat
niſi panē et aquam bullitam
et infrigidatam Semel et mo
dicam acceſſionē poteſt poſt hᶜ
habere et non plus Notandū
ante qꝫ poſt quartā acceſſionē
et ante ſcdam nichil prodeſt iſtd
experimentū ſed ingruente ter
cia acceſſione uel ad plus qrta
alias vix vmqꝫ fallit niſi for
te ſuper modū ſit maƚia vio
lenta Eſt et terciana nota cuꝰ
frigus maius eſt calor ante
remiſſior Vrina citrina uel ſb
citrina non multa velocitas
pulſus nec multa ſitis Hec febris
ſolet diucius remorari eo qꝫ in
digeſta ſit materia Sed frigoris
mitigatione danda ē rubea an
te horam acceſſionis cū calida
materia digeſta Quod cogno
ſcit per vrine inſpiſſationem
purgari poteſt cum Dyaprunis
Multo minus eſt talibus dā
dum in dietatione qꝫ in vera
terciana Ad febres quottidia
nas tercianas ſiue quartanas
poſt ſcdam acceſſionē hoc expe
rimentū valere dicit̄ Recipe pla
taginis radicis manipulum
vnū perſici radicis manipulū
vnū et teras ſimul et addis cē
hauſtus prima acceſſione vnā
partem bibat ſequenti die aliā
partē tercia die terciam partem
Sit tamē bibas reliquis die
bus duobus ſi calorē aut tepo
rem in manibus ſenſeris Iſte

Poleiũ cũ flore ſuo in aqua decoqꝰ
uſqꝫ ad terciam parte͞ et ſub ho
ra acceſſionis propinabis et ar
dorem febriũ extinguit Item
ros marinũ herbam contuſam
in aqua calida dabis ſub acceſ
ſione Ite͞ abſinthiũ agrimoni
am et plantagine͞ teras cũ vi
no et modico melle ante acceſ
ſione͞ ieiunus bibat per triduũ
Item ad ſitim tollendã et febres
mitigandas cortice͞ tremuli
cũ abſinthio in aqua coquas
et hanc ieiunus bibe Item fa
cit idem pulegiũ coctũ in aqua

De Quartana febre Capitu-

Quartana interpolata e͞
putrida febris de melan
colico humore extra vaſa put͞
factio generata Vrina in pⁿncipio
dio cauſe apparet pallida uel
ſubpallida cũ liuiditate parti
cipans et cũ tenuitate eſſentie
frigore maximo infeſtant Li
uor labiorũ in acceſſione et i͞
extremis manuũ atqꝫ pedum
apparet brumoſa et acetoſa adeſt
eructuatio Splen conſueuit tu
meſcere Circa primam hora͞
noctis ſolet inuadere pⁿmo acci
piat patiens oximel ſimplex
in mane cũ calido Vel accipe oxi
mel ita compoſitũ Accipe medi
um corticis ſquille cũ cortice ra
dicis maratri ſeminis ſiſequi
ani apii maratri aniſi et per
aliquot dies iſta forti aceto po
nas Poſtea diuquis bullire fa
cias et poſtea cola huius aceti
ponas duas partes et tciã mell

deſpumati et bullias uſqꝫ duũ
rediga͞ ad tercia͞ parte͞ et hoc oxi
mel vocã ſquilliticũ compoſitũ
Digeſta igit materia per tale
oximel quod cognoſcit ex vrine
inſpiſſatione͞ acceſſionis acu
mine et prolixitate et ꝑticipa
tione Purgacio fiat hoc modo In
aqua decoctionis violis pruno
rũ ſene cuſcute epythimi anaſi
apii maratri puluere vnius ʒ
ʒ ij mirab cit et altera͞ indorũ per
totam nocte͞ Dimitte et in ma
ne colato ei adde modico zucari
uel ſiruppi viol ʒ ʒ ij De puluẽ
lapidis laſuli ʒ i Oleũ iunipe
rinũ ante acceſſione͞ cũ calida vn
ctio fiat ſpine cũ aroꝛgacio oleo lau
rino admixto caſtorio Dieta com
petens ſit caro gallinũ perdicũ fa
ſianorũ minorũ auiũ Heduli
na caro olus ſpargꝫ borago cico
rea cũ nouo ſagimine uel lacte
amigd' conditũ ſit Potus ſit
vinũ ſubtile bene limphatum
cũ aqua decoctionis matri ſemi
nis milonis Experimentũ ad
quartana͞ ante acceſſione͞ intret
aquã frigidã patiens per hora͞ et
egreſſus intret lectũ et bene co
periat Deinde accipiat ſaluiam
et parũ plus de allio et ruta ſimul
tritam et ponat ſuper oĩs ve
nas pulſatiles ubicumqꝫ poſſũt
reperiri et ſuper tympora et bibit
fortiſſimũ vinũ calefactũ et ita
quieſcat Item accipe xxx gra
na piperis ac manipulũ rute
Het trita ante acceſſione͞ dabis
bibere et fortiter deambulet et

poſt in letto coopertus ſudet Itē
abrotanū prodeſt in oleo tritum
et corpori illinitū Item grana
hedere que muris inheret cōquaſ
ſata remit pone in vino veteri p
notte et illud bibe Item terimus
piper nigrū et euforbiū et aliqu
tulū de croto orientali et bullig
din in oleo et non colamus ſed
de ipſo calido ininngimus quar
tanarios per partes romatas ſcz
brachia et huiuſmodi et totam
ſpinam dorſi ad ignē ante horā
acceſſionis Aliud etiā fit oleū
calidiſſimū ad idē maxime cont
quartanā ex melancolia in hye
me Accipe tres partes caſtorij et
quartā de ſpica nardi in duabz
partibus communis olei vel olei
muſtelini et bullitū ſimul in
vaſculo ſuper cinerē calidū vel
ad lentū ignē quia ad magnū
ignē perdit virtutē Hoc oleū valet
contra frigiditatē ſtomachi ſin
gultū et ventuoſitatē et rugitū
inteſtinorū et dolorē iunctura
rū et omia frigida vitia et arte
tica Item famuiula herba poni
tur ſuper pulſatile infra quartā
acceſſionē ita ut veſica ſurgat in
loco ubi poſita fuerit herba fam
iula et ipſam veſicam perfora
auro et ſeſtu ca attrita et fac qua
tuor foramina et poſt adhibeas
curā ſicut ſolet eſſe ſuper caute
riū Quartana eſt que nota dr̄ co
tingit aliqn̄ ex colera aduſta et
accidit iſta maxime eſtivali tpe
poſt attritā et eſt vrina colora
cior et ſpiſſior qm̄ in vera quar
tana Cura eadē eſt et dieta ſe
cundū quod in vera quartana

De febre Synocha Capitulū

Continua febris eſt que dr̄
Synocha prima eſt ergo
ſimplex et ex ſolius ſanguinis
vitio generata Epigmaticus
autem eſt iſta que intpretatr̄
decreſcens quia in primordio
ſui decreſcat ſicut videmus ignē
de ſtipula qui ex abilitate ma
terie pmo magnus ea conſum
pta ſtatim deſiſtit Huius ē vri
na rubea cū purpureitate calo
ris nigreſcens In pmo multū
fervoris acumen cū maxima
pulſus velocitate et ſiti nō mo
dica generarū rubor et anguſti
a magna licet a pma die incipit
decreſcere et finit citiſſime Vnde
beneficio medicine non videtur
indigere Ad doctrinā tamen dicā
aliquid de ea pmo ergo nullo pro
hibente minutio modica fiat et
aliquid ſtatim offera confortа
tiuum ut ſiruppus roſeceus cū
frigida vel ſaltē mica panis in
frigida aqua infuſa Vnctiones
ſtatim toti corpori ex oleo violis
fiant ut ſubito illa caloris impe
tuoſitas mitiget Poſt diē tciam
minutionis ſi tantū febris du
rauerit venī febricitantis mo
uea leui aliquo laxamento ut
eſt in aqua decoctionis violis et
prunorū abluto ſcrupulo opti
mi reubarbaris In hac egritudi
ne quia brevis ē neceſſaria eſt
dieta tenuis ut poma cocta lac
amigd' grana et tipſanū Sedā

ſpecies acute febris ē augmaſti
cus id ē accreſcens quā ſui pri
mordio accreſcit Calor eī lentus
cū ſibi repugnante materiam
inueniat non poteſt ſit ſubito
exardeſcere Ideo qꝫ febris lenta
incipit et grauiter deſinit ſicut
videmus de igne accenſo in viri
dibus lignis q̄ pmo repugnā
te viditate materie quaſi mo
dicus extinctus apparet poſt
modū vero materia abiliori
reddita recōualeſcit et fortius
ardet Huius vrina a pmordio
ſubrubea apparet uel rubea quo
dam ſub albore perfuſa valde ī
ſubſtancia perturbata venarū
adeſt inflatura et extenſio oris
comitā dulcedo pulſus in ſiſto
le magis qꝫ in dyaſtole reperit
Primo minucio ſubueniat et
in quantitate non modica con
ſiderata tamē uītute egroti et
confortatiuū aliquid det Inte
rim offerat ſiruppus acetoſꝰ
vel oxizacara in mane cū ca
lida uſqꝫ ad materie digeſtio
nem que cognoſcit in eo qꝫ vri
na ſcdm quaſdā partes incipit
clareſcere et magis ſolito colo
ratur coloris diſtemperantia
acucior ſolito reperit Tunc pur
getur hoc modo Violas ac pru
na cū radicibus ſcariole ac apꝫ
admixto polip ʒ iii. dimictus bul
lias et cola et in ea colatura
tamarindi et caſſiafiſt ʒ ii ab
lue eorū qꝫ colaturā ſiruppo
vel zucara admixto pꝫpina paci
enti Quod ſi precceſſerit ventris

conſtipacio cliſtere eſt admonē
dum adhibitis mollis malua cā
tabro manna in aqua ducciſſime
ebullitis et colatis et in eorū co
latura mellis modico et oleo co
munis cū ſucco mercuriał admi
xto per cliſtē iniciās Fiat autē
ad ſompni inductionē pedibus
in ſero fomentū ex aqua decoctio
nis violis herbe malue mixtum
Videas remedia ſupra dicta in ca
pitulo de ſompno contra inſomp
nietatē frondiū lactuce vel papa
ueris frondiū aut ſemina eorum
roſis admixtis poſt quidē fomē
tū inunctio fiat in plantis pedū.
et in fronte ex oleo roſaceo vel mo
lis vel populeon admixto aceto ub
agreſta Siruppus preſcriptus ī
cura epigmaſtica in hac cura val
de utilis eſt Dieta uero oīmodo
ſit eadē Tercia ſpecies acute febꝫ
omothonus eſt id eſt febris vni
us tenoris ex ſanguine nec oīmodo
debilis ad ſucceſſionē nec prorſꝰ
ex inobediente generā quemad
modū de igne accenſo in lignis
ſiccis apparet Huius vrina a p
mordio rubea uel ſubrubea me
diocrit in ſbā perturbata quadā
purpureitate perfuſa occurrit
caloris diſtemperantia cā in pul
ſus velocitate qꝫ in feruore ſcdm
cutē vnius tenoris et habitudi
nis exiſtens Adoleſcentibus et
uerno tpe conſueuit hec paſſio
familiaris eſſe Curacionis aūt
et medele exhibicio omino fit ea
dē quā ſcripſimus in cura augma
ſtica preterꝙ in eius purgatione

polipod' non eſt admiſcendū Cū
huius febris natura ad flegma
ticā materiā non declinet Tercia
na continua febris eſt ex colerica
materia in vno ſolo loco intra ua
ſa tū corrupta generata Licet af
fligat continue de tercio tamen
in terciū diem in horis colere cō
ſueuit magis infeſtare Vrina
ſubrubea a pⁱmordio apparet uel
rubea et ſpiſſa quadā claritate
uel rutilatione ruboris perfuſa
Eſtiuali tempore et in iuuene
hec paſſio familiaris eſt Ante
omīa nullo prohibente vtendū
eſt minutione Da confortatiuo
ſtatim ſcḋm predictū modū in
epigmatico cura uero ſicut ſcⁱptū
in uera terciana preter vomit9
omīo negandus eſt Si tamen
conſtrictione ventris laboret gli
ſtere in cura augmaſtici ad mo
uendū eſt fomentū ibidē expoſi
tū et hoc utile eſt Sicut de terci
ana continua diximus ita con
ſideres de quotidiana continua
et diuſiſices curas ſcḋm quod ſu
pra inueneris in febriū diuerſi
tate faciendū Continua compo
ſita febris exiſtit que de vena ub
multiplici materia uel omīno
intra uaſa naſci uel partim int'
partim extra corrupta generatᵃ
huius vrina flammea apparet
fulgida et tenuis in ſuperficie re
lucẽ vetere in colore arſenici ha
bens pulſus uelox ē valde ſitis ma
gna et denigrans linguā ventꝯ
ſtrictura inſompnietas et aliena
cio mentis et freneſis feruor ācutis

fere intollerabilis dolor capitis
vehemens Nullo igit' prohibē
te faciendi eſt minutio Infra
tempus minutionis quouſqꝫ
materia digerat' Dandus eſt
ſirupus aceto ſus in mane cū
calida Cum autē ſcḋm pdictū
modū uideris materiā digeſtā
purgatione utendū ē Det mira
b' decoctio uel caſſiaf ut in cura
uere terciane uel trifan · ſarrat·
uel pulliuo reubarb' Admixto
ſirupo uiolis per totā noctem
et in mane detinet gliſtere ſub
veniat quod in augmaſtico in
ueneris propt' inſompnietatē
Vnctio facienda eſt fronti ex oleo
mandragorato uel roſeato uel
uiolis populeon admixto Do
mus aſpergat' ut ſupra uel ſi
poteſt ſine leſione dutendus eſt
paciens ad fonte ad aquoſa loca
uel in ipſa domo ſuſpendat' vas
plenū aqua et per paruū fora
men ab alto cadat ita ꝙ paciēs
vas non videat ſed aquā cadētē
Frigida epithimata epati appo
nant' et ſandalixiana ʒ v· Ro·
ʒ i· Gūmi arabicū ʒ ii· Hec eſt
cū modico aceti uel agreſte et o
leo uiolis temperet' et cataplⁱ
ſtumdat' pacienti Dieta ſit pul
pamelon paleſtini et que ſcⁱpta
eſt in epigmaſtico **De venis**

Vene carnales ſūt per q̄s
ſanguis per omnem com
pagem corporis defert' Hee ar
terys aſſimilant' in aliquibꝫ
ut dicit Galienus ſed non ha
bent motū dilatationis uel con

ſtrictionis ſicut arterie et hunc
eſt qꝫ quiete nominant Harũ
due ſunt principales ut arſtꝫ di
cit Ille ſcꝫ que a corde procedũt
Vna magna alia minor phig
tamẽ dicit qꝫ ab epate ortũ ha
bent vene Vtrarũqꝫ iſtarũ ve
narũ eſt principiũ venarum
diuiſarũ ſcdm duas ſuas Hee
due vene ut dicit plinius in ꝑ
ſa et cicra diſcurrũt ſparſã qꝫ ra
morũ ſeries per illas minores
omnibus membris uitalẽ ſan
guinẽ ciccant hee directe vena
rũ vias tranſmittũt ad cerebrꝫ
et ex hys ad aures ad oclos ad
nares ad ipſum oris palatum
ut guſtet Hinc ut Galienus
dicit De neceſſitate ad omẽ mẽ
brorũ inſtrumentale venũt
due vene pulſatiles que ſuper
ficialit in quibuſdã mẽbꝫ ſenti
unt ut circa iuncturas manuũ et
in temporibus Hee debilitatẽ
cordis et valitudinẽ plerumqꝫ
calefactionẽ etiã corporis oſtendũt
Alie vero vene que non ſunt
pulſatiles deferũt duo genera
ſanguis quibus membra irri
gant ad conſeruationẽ nature
et corporis nutimentũ Sunt per
venas minutiſſimas diuiſat
ſanguis ut facilius recipiat
alteratõm et conuiſionẽ i mem
bra et iterũ ut ſanguis eſſus
retineat ab eis et cohibeatur
ab exitu Exinde aſcendũt ve
ne per fiſtuloſium pectoris medi
um uſqꝫ ad iugũ Vertite deſcẽ
dunt per brachia tres utrigue
ſanguinis vene vna a capite
et hẽt cephalica dr alia ab epa
te et hẽt baſilica dr id eſt fundi
mentalis Alia eſt a corde pro
cedens et hẽt media eſt int duas
et dr mediana uel cronica Inde
alie vene a venis principalibus
cordis dirigũt ad renes De renibꝫ
ad virgam homĩs genitale ut co
cupiſcentia cordis tranſmittatꝫ
ad renes et augmentato calore
luxuriet in virga Notandũ vero
qꝫ omĩs corporis partiũ vene co
municant venis que in virga
deſcendũt et ſit multe multipli
ces cꝫ ille vene que in virga con
currunt et inde fit ut proles ge
nerata per virgã ſimilitudinem
plerumqꝫ membrorũ oĩm com
pacta ſuſcipiat Exinde vene a
ſuperioribus cordis ad yma ad
crura et ad pedes deſcendũt ut
nutriet pedibus quo greſſum
dirigũt quo mouẽ animus di
greſſiui Si vene inciſionẽ do
lueris et brachiũ inflatũ fuit
opportunũ eius remediũ eſt ut
ſi ſanguinẽ ipſius inter ſe vene
habueris admixtũ farine et ca
lidũ ſuper ignẽ factũ ſuppone
Si ante nõ habueris accipias
ſanguinẽ de quacũqꝫ parte corpo
ris ipſius patientis et ut dictũ
eſt ſupponas Securiſſimũ ergo
eſt ſemper reſeruare ſanguinem
minutionis uſqꝫ in quartũ die
Sanguine multo fluente ut dt
ypocras mortalis ſingultus

De Neruis

Neruus oſſa ad inuicẽ coniungunt ut

Dicunt phisici nerui oriunt a cere
bro unde omnis sensus a neruis
est Statim ei quando ledit aliqd
membrū dolor cerebrū tangit
Ex origine ei duorū principali
um neruorū due tele super cere
brū contexunt In locis omnium
ossiū est multitudo neruorū Ner
uis non inest sanguis sicut ve
nis Nerui naturalit' fundunt'
in longū et non in latū Vene co
niungunt' post absicionē non ner
ui Nullus neruus est in capite
hominis sed in manibus et in pedi
bus multi Omne aial habens
sanguinē habet neruū Nerui
magni et fortes extendunt in
brachiis maiores qz in cruribz
at fortiores Questio autē non
parua est quo phi extensiones
neruorū et venarū cognoscere
potuerunt Refert autē q hoc mo
do Cadauer humanū in flumi
nis impetu liganerunt donec to
ta cutis et caro decideret reman
serunt nerui atqz vene que tena
cioris sbē sunt et ita dispositio
atqz extensio patuit in predictis
Nerui aliquando humore debi
to destituti cū maximo cruciatu
hominis contrahunt' Nerui ut
dicit Galienus Siccam ac flu
xuosam habent sbām et ad sepe
randū difficilē Iuuamentum
eorū est deferre uirtutes sensibi
les et motiuas a cerebro ad par
tes alias et corroborare totū cor
pus per quod incedunt De hys
dicit plinius q nerui cesi a corde
non consolidunt' incisi nimirū

qz in vulneratis summus dolor
Precectis vero neruis nullus do
lor est Sine neruis quedā ani
malia ut pisces aterius enim
constant Gariofilata bullita
et vinū decoctionis sumptum
miro modo confortat neruos O
dor eius etiā confortat Salina
idem facit fricata etiam confert uel
cū diacastorium ad idem Si ner
uus perforata vena cū minuis
lesus fuerit periculū esse scias
quosdam qz fuisse qui ex tali in
fortunio perpetuo doluerunt
Si autē acciderit opportunū re
mediū sanguinē ipsius pacien
tis calidū superligari Si contra
ctionē neruorū ut sepius fieri so
let in tybia subito senseris extē
de tybiā cū pede quantū potueris
ita ut talū magis extendas qz
reliquā partē pedis et statim sa
naberis Idem Item de manu fa
cias Vnctio facta ex sepo ceru
circa tybiā crura et femur mul
tum valet Si spasmā pateris
ruta fricta ad nares Item de qua
cumqz causa neruos vel muscu
los dolueris spica nardi costu
piper semen raphani equali
mensura in puluerem redigas
et dabis in balneo aut in calido
loco cū vino veteri ieiuno stoma
cho Item Capita porrorū nuo crv
cū capillis suis in oleo rlim r ta
diu decoquant quousqz exsiccen
et cola oleū ipsum et addite cera
libra .i. et de medulla ceruina ʒ
vii. qz in vnū redigas et cū necesse
fuit inungas Valet et arteticis

idem Item de dolore neruorum h
be malue radix piſtata cũ anxu
gia ueteri et inde vnctio facta va
let Si in neruus ſpaſmũ habuis
herbam marrubij cũ oleo roſeato
mixta perungas Si neruus incl
ſus fuerit vermes terenos tere cũ
anxungia veteri et ſuppona et ſanat
poſt triduũ Item ſi neruũ in ma
nibus vel in pedibus contrahi ſe
ſeris facias quod de manibus et
de digitis ſupra diximus Pro
ſus incißus neruus non conſoli
datur

De arterijs

Arterie ſunt organa concaua in
longitudine extenſa neruorũ et
in ſui ſbã ligamẽtalia habentia
motiones diuerſas Hee a corde o
rigine ducunt Ad hoc compoſite
ſunt arterie ut dicit Galienus
ut per ipſas euentet cor a ſuis fu
mis et reſpiret calor naturalis
et ſpũs diſtribuat membris que
ſunt poſt ipm ſpm propt particip
patione et viuificatione quã ſuſci
piũt Hee int neruos latent et ſe
ſemite ſpũs ut dicit plinius hys
natant vene idest ſanguis riui
Arteriarũ pulſus in cacumine
maxime membrorũ eſt euidens
iudex fere oĩm membrorũ In mo
dulos certos leges et metritas ab
erophilo medicine vate mirandi
arte nimia propter ſubtilitate
diſtinctus arteriarũ pulſus expo
nit Obſeruatione ei tenebri aut
languidi ictus gubernaclã vite
tpãt preſtitis arterijs torpeſcit
ea pars corporis tantũ aures nec
venas habent nec arterias ſilit
net ſerpentes

De corde capi

Corde corporis humani ut
dicit Galienus ab extremi
tatibus muſculorũ ducit origi
nẽ Nuarũ ſbã ſbe neruorũ ſimil
eſſe Hee ad membra tendũt mobi
lia que cũ retrorſum retrahuntur
propt ſui principij contractionem
ea retrahunt quibus alligant
et quandoqz laxant quia eis accidit
relaxatio ex eo qz relaxan ſua pri
cipia et ad ſuos redeunt ſitus ſue
extenſionis qm hunt ex ſuis pri
cipijs egredientibus menſuram
ſue longitudinis conſuete

De ligamentis membrorum

Ligamenta membrorũ ſunt
neruus ſimilia ut dicit Ga
lienus Hec continuant int duo
extrema oſſiũ aut int alia mẽbra
aut annectant vnũ membrorũ
alteri ut ſimul cohereant Origo li
gamentorũ ab oſſibus eſt Vnde
et ſenſu caret ſicut oſſa In iuua
mentũ ligamentorũ eſt conne
xio et concatenatio iuncturarũ et
corroboratio neruorũ Het ergo li
gamenta neruus miſcent et ex eis
quaſi vna res efficit ne ſit timor
de reſolutione iũcturis eius Conue
niens quippe non erat ut neruũ oſ
ſibus continuarent Oſſa ei ſolida
et dura nimis nerui vero ſubti
les et molles et ideo necesse fuit
ut mediũ quid eſſet oſſibus mol
lius et durius neruis

De membranis

Membrane in mo
dũ ideo facte ſt ut ex ipſis
ea que extrinſecus ſunt humorem
ſenſim recipiat quo ne ſubito effu

ſuis exinaniret intima neq; denſiore carne prohibente aridi que extrinſecus habent efficeret et totã hominis fabricã ſitis neceſſitate turbaret Textura homĩs ut dicit plinius inferiore viſcerũ parte ſepiunt membrane Omnia quidẽ principalia viſcera membranis propriis velud vaginis prouidens natura recluſit De Carne Ca.

Caro fragilis eſt corruptioni prona mollis et delicata Melior diſpoſitio carnis eſt q̃ nec macilenta nimiũ nec feda pinguedine Probatio huius ẽ debita et moderata membrorũ repletio Pinguedo eius circa umbilicũ et ylia cernit Probatio eius eſt Quando bene corpus ſenſificat id eſt ut contrarietatis dolorem cito ſentiat Mortificationis vero nota eſt quando punctionibz non mouet Carnis iuuamentũ ut dicit Galienus in anathomia humani corporis ut impleat rimas et connectat ramos q̃ in ſuis complexionibus et coloribus diuiſis in diuerſis membris reperit ſicut alba et in o Rufa ſeu roſea eſt caro in pulmone rubicunda In corde purpurea In epate ſubrubea ſeu nigra In ſplene Membra alia albificant materias quas conuertũt ſicut in mamillis et ſicut in matte oua uel ſemen Si pinguedine corporis grauaris in modice balneum calidũ de aceto facias et ieiunus intres illud alternis diebus ſcdm q̃ expedire videris et matur

fias Si vis rumpere quodlibet apoſtema accipe naſturtiũ agreſtiũ et piſta cũ axungia porcina et pone ſuper locũ et rumpet apoſtema Idem facit naſturtiũ per ſe Item accipe cepã cauatã et impone dialteam et aſſa ſuper carbones et aſſam piſta et pone ſuper apoſtema Idem facit cepa aſſã et piſta per ſe uel cũ axungia porcinã De apoſtemate quod vocat̃ antrax uel carbunculus accipe ſuperius in capitulo de manibus De carne et medicinis et cura vulnerũ in capite uel in membris aut in carne hominis Sciendũ autẽ q̃ ſicut varia et diſcreta ſũt genera vulnerũ eorũ q; medicaminũ ita quoq; ipſorũ vulnerũ loca quaſi fundamenta diuerſa conſiſtunt et hec quatuor ut craneũ caro neruus et os Sed ea que in carne ſiũt perſicta que in neruo per humida curare oportet Vulneribus autẽ fracti cranei oleũ non licet apponere ne panniculi quibus cerebrum inuoluũt dura ſcz et pia mra aliquomodo ledant̃ q̃m oleũ putrefacit et cauendũ eſt ne aliq̃ putredo a ſuperioribus in inferiora labat Cerebrũ ei tante dignitatis eſt ut ſi quantulz leuis infectio ſibi acciderit tota ſua incolumitate priuat̃ Mors differri poteſt putrefacto cerebro uſq; ad centũ dies Si craneũ ruptũ fuerit vulnere nõ aperto ſcindat̃ caro uſq; ad teſtam et

fiat apertura in testa capitis et
supponat pannus sericus bis in
die et desuper lineus usque ad quin
que aut sex dies quousque consoli
dabit testa Consolidato craneo
et bene cooperto carpassina sa
na balnet infirmus et post bal
neum emplastro refrigeratiuo
utat ex absinthio trito et albu
gine oui et aqua roseacea Sequen
ti die apostolicon apponere con
uenit Et notandum quod si dura uel
pia mater usque ad puncturam cum
lesa fuerit hominem curari impos
sibile est Si craneum ruptum non
fuerit secundum uulneris profundi
tatem cum penna subtilissimo panno
bis in die mane et vespere repleatur
plaga debitis ungentis curetur
Si caro telo uulneratur temptari
debet si in profundum iacerit et in
locis mortalibus Si in super
ficie fuerit tota caro scinditur
in longitudine et telum cum tena
culis abstrahatur postea curetur
predicto modo Telum si ossi co
hereat commoueat et commotione
laxet Si vero moueri nequeat
usque ad os caro incidat et os cir
ca illud ut euelli possit terebro
perforet et hoc maxime in scia
fieri solet Si telum alicui nobi
li membro insitum fuerit caue
ne cum illud extrahere uolueris
ea membra ledant Aliquando
ei melius est ut remaneat Vi
di homo inter stomachum et sir
bum sagittam diuturno tempore
portauit et nullum dolorem patie
bat Alius quidam annis duo

decim portauit in capite iuxta
oculum infixam et nullatenus
grauabit Hec sunt principali
a membra quorum uulnera mortem
indicant Cerebrum cor epar testi
culi pulmo dyafragma et inu
stuli brathiorum Intestinum dicunt
nonnulli mortis uulnus habere
Inuenit tamen qualiter possit con
solidari Recepta colophonie ʒ i
mastic olibani ambarum i ʒ Sci
sanguinis drac i ʒ pilorum et mel
lis et farine quod sufficit Con
fice sic Melle in fictili uase loca
to ad ignem bullire facias sicque pi
los et pulueres admisceas Re
frigeratum ergo accipias et inde
pillulas facias Comedat ergo
uulneratus ex eis duas uel tres
aut plures si potest et integras
deglutiat Si casu venter hominis
scissus fuerit et intestina extra
ceciderint dummodo integra sint in
testina accipe statim porcum cum
supinato uulnerato porcum aper
te ventris apertum super uentrem uul
nerati ponas et calida porci inte
stina calefaciant refrigerata in
testina hominis et calefacta rede
ant ad locum suum et tunc pellis
ventris fortiter consuatur et curetur
locus Si ramunculus uulneri su
peruenerit populeon ungentum
apponas Si intumuerit uulnus
et propter uulnus constrictionem
patiatur ventris agrippa ungento
utatur Si uulnus putrefactum fu
erit hoc fungatur medicamine R
oli lib cere albe ambarum ʒ ii pi
cis ʒ iii salute sasinbasy lentisci

ſamne aneti rute Dum manipu
los ſex herbas cũ ſeno diu contu
ſas cũ oleo coque et cola Deinde
ceram adde ad vltimũ picẽ Si
wlnus concauum effectũ fuerit
ad carnem creandã hoc vngentũ
appone Rx ſeni colati lib' i coloph̃o
nie ʒ vz cere ʒ iiij olei filaltis Du
as maſtic olibani mirre omnium
ʒ iij cerã et ſemi ſolue cũ oleo et co
la deinde puluerẽ terendorũ ad
miſce Notandũ autẽ q wlnere
facto et iam ceſſante fluxu ſan
gwinis laua illud cũ vino forti
Poſtea immittas oleũ oliue et la
nam ſuccidam oleo intinctã ſuppo
ne et ſaluiam vel millefoliũ con
tuſam deſuper Inde ſi non ſanatur
wlnus ſume oleũ picem ceram hir
cinũ ſangwinẽ et terebintũ eq̃li
pondere et ſimul in olla bullias
ex hoc vngento wlnera ſanes
Si nimis celeriter ſanat wlnus
ſume vitrũ puluerizatũ et ſalẽ co
buſtũ cũ larde ſuppone cicatrici et
renouabit wlnus Si caro mor
tua fuerit vel creuerit ſubtilem
pãnũ cũ cultello rade et illam ra
ſurã impone Item ſume oleum
mirram thus albũ maſtic colopho
niam picem auri pigmentũ equa
li pondere et fac puluerẽ et in ca
carni mortue et adnichilabit
Si wlnus fluxerit nimio ſang
ne de teſtis ouorũ cinerẽ facias
et de albugine oui diſtempera et
ſangwinẽ ſiſtit Item Rutã ex a
ceto contritã ſuppone et ſangnẽ
efficaciſſime cohibet Item atramẽ
tũ in aceto reſolue et lanã iunctã

de eodem ſuperpone et ad nares
cũ pinnula vel panẽ ex eo infu
ſum Ematicẽ lapidẽ cũ aqua
ſuper cote tere et ipſũ puluerẽ cũ
aqua bibe Item Certiſſimũ et in
dubitabilẽ remediũ wlneris eſt
ut ſi wlnus in ſuperficie carnis
fuerit et non vitales penetra
uerit partes ſtatim antequam
vel vna gutta ſangnis fluat in
uocato xpi nomine wlnus ma
nu fortiter ſtringens per horã
ſic teneas atq poſtea manu ſo
luta immediate herbã millefoli
um tritam atq ſaluiã contu
ſam ſuperligari facias nec mo
ueas ligamenta ante tertiã vl
quartam diẽ Si vero magnũ
fuerit wlnus quintũ vel ſex
tũ diem aut ſeptimũ expectab'
Soluto igit' ligamine wlnus
ſanũ inuenies et vix reperies
cicatricẽ Item democritus au
tor eſt quia ſi puluis ſaluie
fuerit aſperſus in wlnere mi
rifice ſanat et ſi preciſa fuit
ſaluia et eius ſuccũ ſuper wl
nus imponis aut ipſam her
bam contuſam poſſieris cum
admiratione ſanabit Itẽ folia
ipſius ſaluie maſticata et po
ne ad locũ ſtatim ſanat et clau
dit nec ſolũ preciſurã ſanat ve
rũ etiã neruũ inciſũ confirmat
Experimentũ inuenit in libro
antiquariũ narrationũ ut ſci
as de plagato ſi viuat an mori
herbe conſolide manipulũ te
re et dab' bibẽ ſuccũ cũ vino Cũ
potom ſi vomuerit certer ſcias

eum moriturū ſiu aut victurum
Si glanduli in cute creuerint
ſindat cutis et nō ſolū nodus ſed
etiam ſacculus extirpet Si enī
aliquid remanſerit fit cauſa al
terius nodi Inciſa ergo cute uſ
qz ad pelliculam nodi nodus cū
ſacculo extrahat Si vero aliqd
remanſerit corroſiuis utendū
eſt Si glanduli profundius in
carne ſub plus creuerint de fa
cili non curant et ſunt aliqū le
pre materia Incidendi ergo
ſt cū magna diſcretionis ſub
tilitate ne vene ledant Pau
latiue ergo curanda ſunt hor
vulnera ut bene purget locus
Si in carne aut in membro a
liquo ſacrū ignē id eſt inferna
lem nomiatum ſenſeris ſtati
mente ſuccū adiecto ſulphure
et aceto inunge et mox ſanat
Si in vlcere ſacer ignis adue
nerit ſtati ubi ſenſeris p̄mo
ſume herbarū ſuccos quas fri
gidas noueris cū ouorū albu
gine et oleo violaceo et ſuperpo
nas tam diu donec reſideat poſt
ea herbam lingue bouis cum
axungia ueteri tere et ſuper
pone et mortificet caro morti
ficatam excide et cura Et notādū
ē qꝫ ſi ignis ſacer propt̄ reme
dia non ceſſauerit in ſuprema
deſperatione abſtinendū ē me
brū in quo graſſat ignis et hē
a loco graſſationis Si tamen
membrū eſt quod abſcidi pt
ſine diſcrimine corporis et ui
te Fuerūt aut nonnulli pti

in arte medicinali qui in ſe ſci
entes ignem graſſari ſtati ab
ſciderunt digitorū aut articu
lorū ſummitates in quibus ignē
ſenſerūt videntes ac ſcientes
nimirū totā manū aut brachi
um poſſe conſumi anteqꝫ reme
dia ſubueniret Ne ſentiat dolor
abſciſionis radices mandrago
re coquant cū vino forti et tali
potione data infirmis ſtatī reſol
uunt in ſompnū et non ſentiūt
detrimentū Remediū ig̃s ſac̃
ſupremū eſſe dixerunt balne
ū ex aceto ſucci barbe iouis et
plantaginis equis tamē men
ſuris In carne diuerſa ſolent
naſci apoſtemata et ulcera atqꝫ
poſtule Iſtorū quedā ſunt de ſa
guine et dicunt fleumones et
ſt dura multū dolentia atqꝫ ca
lida Quedā de flegmate ſunt
et dicunt zime ſunt aute alba
et mollia et ſi digitū impreſſe
ris quaſi foramen facit Que
dam ex colera nigra et ſunt dura
valde nigra et abſqꝫ ſenſu et vo
cant enſipole Het inflammat
ſacer ig̃s qn̄qꝫ id eſt ille quē vul
gus vocat infernalē et hoc quā
documqꝫ acciderit curandi ſūt
ſicut inuenies ſuperius in iſto
capitulo de ſacro igne Fleumo
nes curandi ſunt ſic Si recens
eſt fleumon farinā ordei piſtatā
cū ſucco plantaginis ſuperpone
uel iuſquiami et ſimilia Si aūt
ſit uetus quod maturitate in
diget ſuperpone ſemē lini radi
cē altee et ſuccū app et mel et

butirũ equali pondere Super
ponas ſepe coctũ ſuper carbones
et molle fiat poſtea ferro incides
et digitis infixis eicies saniē
nec nullomodo partes dolenti
Poſtea vitellum oui miſcebis du
abus partibus olei et intincta
ſtuppam ex hoc impones uſqȝ ad
tres dies Deinde curent' medica
mine Curant' ſic cataplā facies
de aceto et cinere quo infundens
lanam appones bis vel ter in die
ſi tamē eſt eſtas Hyeme cū matu
rata fuerint ferro incidis et ex
prime saniem et cura ſicut de
flegmonibus dictũ eſt Cauendũ
qȝ taliũ ante maturitatē incide
ris multiplicabunt' eorũ putre
factiones et elongant' ad ſanã
dum et plaga ad curandũ Si
ſcrophula nata fuerit cirurgia
abſtrahi non debet ſolo potu libe
rat' ſicut inuenies in libris me
dicinalibus Curant' autē acta
ctu manus regis francie dūmō
conſecratus ſit vnctus Cancer
eſt durũ apoſtema ex melanco
lia et accidit aliquando ex culpa
humorũ et aliquando ex culpa
exterioris vulneris corrupti Sa
nat' autē hoc vngento Accipe ra
dicem herbe lingue bouis ʒ iii
anxugie veteris ʒ vi ʒ cinamo
mi ʒ i celidonie radicē ʒ i tere
ʒ iiii Reſine quod ſufficit Ra
dices iſtas primũ tere et cū anxu
gia terendo miſceant' Deinde
pulueres terendorũ ſuper aſper
ge et ſic argentũ viuũ in vaſe
fictili pone et ſic reſinã Cumqȝ

liquata fuerint ceram adde et
vſui reſerua Fiſtula naſci ſolet
in concauis vulneribus vel in
lateribus aut in anterioribus
partibus ventris et int' ſcapu
las Cui hoc vngentũ apponit'
Accipe calcem inſectam ʒ i ſapo
nem ſpataranticā ʒ i capitellũ
quod ſufficit hec tria ſimul cō
fice ſcdm vulneris quantitatem
et cū licinio fiſtule inſeras et ſic
abſtrahe et dimitte intus donec
mortificet Deinde vitellum
oui cū oleo ut ſupra dictũ eſt im
pone qȝ ſi mala caro non fuerit
mortificata et deſiccata adhibe
cirurgiam et incide raſorio per
longinū locũ dolentē uſqȝ ad
profunditatē et calido ferro ro
tundo locũ cauteriza Si oſſi
loco fuerit rade illud ferro opti
me Si ex profunditate origi
nem duxerit impoſſibile eſt cu
rari fiſtulā Experimentũ tam
frequent' et euidentiſſime pro
batũ curari omnē fiſtulā tali
modo Exentera bufonē et ear
eius locũ aqua integrũ ſuperli
gabis duobus diebus et totidē
noctibus donec locus fiſtule de
ſiccet' Hoc quod de fiſtula dixi
mus de cancro facias ſi aliter
curare non potes Si quis ſcabie
vexat' intret balneũ et vngat'
iſto vngento Accipe ſpumam
vitri ʒ vi aceti fortis quod ſuf
ficit hoc ſimul confice in morta
riolo et ex hoc inungas eũ op
time et poſtea eũ in balneũ po
nas iterũ et inde exeuntē optīe

ſanes Illud vngentū accipe ſa
lam ʒ iii· aceti optimi et olei co
munis quod ſufficit et hec oīa
in vaſe fictili bullire facias Iſto
vngas eū iuxta ignē per tres
dies mane et veſpere et poſt ter
cium diem balneas eū et lauab
Ad petiginem et ſalſum flegma
totū corpus invngat oleo quod
ſit de frumento Sic frumentū
vſtulet et inde comp̄mat et exi
bit oleū et vſtulet cū ſpica ſuper
incudē et quod inde fluit oleū
eſt Item ad pruriginem gene
raliter apiū teras et panem can
didum infuſum vino ueteri in
vnū commiſce et inde fac catha
plaſma et ſuperpone membris
Item Corticē mediū zambuci cū
aceto coque et calidum ſuperpo
ne Item fimū caprinū recentē
in aceto forti coque quoadusq̄
totū acetū conſumat Poſtea ſic
cetur et puluerizet et cōmiſceat
melli et cathaplaſmet et tercio
die ſoluat Item plantago cum
aceto trita et impoſita multum
valet Item accipe fimū gallina
rū et pone in balneo ſi corpus to
tum ſcabioſum habueris et bal
nea diu in eodem et ſudabis poſt

De Corio

Corium a' ea
pellis animalis ſuper ex
tendit membris omnibus ut mul
tiplex membrorū compacta con
geries vna de continuatione li
get Corium hominis tenue eſt
aduerſitates ſuſtinere non valēs
quippe quod pilorū fomentatio
nibus deſtitutū niſi tantū in a
liqua ſui parte rariſſimis contra
frigus obuijs non munit Cutis
diverſificat̄ ſicut dicit Galienus
in raritate et ſpiſſitudine ubi ē
magis rara et piloſa magis et a
ſpera ubi magis ſpiſſa magis le
uis et plana ſiccior magis aſpera
eſt et humida magis mollis Cutis
alba eſt naturaliter in hominibus
In omnibus fere partibus orbis nō
in illis partibus quas feruidi ſol
radij recte contra deſcendentes ad
urunt Remiſſius enī ſol deſcendēs
calefacit obliquus qm̄ ſi perpendi
culariter deſcendens aduxat Adu
ſtiores igit mundi partes habi
tabilis terre ethiopiam dicunt vn̄
Theodolus ethiopum terras ⁊c In his
igit partibus ethiopes ſunt qui
fuſca cute nigreſcunt Vnde ſi acci
dentalis eorū nigredo vel naturalis
ſit prudenti diſcucienti relinquimus
Scimus autē q ex vno patre adā
geniti ſumus Vnde autē hec nigre
do irrepſerit ſi eſt naturalis am
biguum e Si rugoſam et rudam
cutē habueris abluas membra cū
aqua decoctionis feniculi lac aſine
ad idem valet et maxime candorē
Si cutē aſperam et rugoſam habu
eris accipe aquā feniculi et inde te
fricces et ſubtiliabit Saluia ieiu
na ad idem valet Itē aqua q̄ in initio
may menſis ceciderit multū ad idē
valet maxime ſi balneū inde accipi
as valet etiā idem ſcabioſis et ad
multas alias egritudines et ad
clarificandū pectus maxime

De Dorſo

Dorſum initiū habz
a collo uſq̄ ad exitū ſuperflui

tatū Spina que continuat ipſum
dorſum a ſuperiori ſui parte ad par-
tem inferiorē ex multis oſſibus
conſtat et ipſa omia perforata in me
dio recipiūt qz utriuſqz utriuſqz
lateris coſtas in una extremitate
conexa ſibi iuctura forti Sunt ipā
oſſa dorſi ſcdm numerū coſtarū et
per mediū ipſorū oſſiū perforatorꝫ
nucha deſcendit a ſumo verticis in
modū funis Poteſt autē ipſū dor
ſum precipue ſuſtinere labores ſed
cum ad ſeniū homo homo peruene
rit incuruat Si dorſum dolueris
accipe vinū vetus et butirū non
ſalſum et maxime ſi habere potu
eris illud quod mayo menſe factū
eſt et ſimul bullias et poſtea inti
ctam lanā dorſo ſuperponas hoc
idem ad humeros valet ad collū et
ad ſcapulas et renes De nucha

Nucha a quibuſdā putabat
eſſe medulla ſed falſum eſt
qz arꝭ qꝫ non eſt medulla et hoc
patet ex eo qꝫ habet in ſe quandā
duritiē qz medulla non habet nu
cha iuuamentū eſt corporis huma
ni Eius propriū eſt tranſire per ſpi
nam dorſi admodū corde Iuuat au
tē retentōm ſpondiliū et ſpine et
oīm que ex ipſis oriunt Deſcendt
autē a cerebro vt Galienus dicit
ſenſitans et mouens membra ca
put ſequentia et hec ſt ſimplicia
hominis membra In quorū vnoqꝫ
membro infuſe ſunt uirtutes ad
ſui regimen cuſtodiā et tutelam
Et ſunt due res neceſſarie motiua
de loco ad locū maturatiua et dig
ſtiua Motiuā diuidūt in tā phiti

Appetitiuā que trahit rem neceſ
ſariam ad locū Expulſiua que
expellit non neceſſaria ad locū
Retentiuam que retinet quod
neceſſe eſt De pectore Capitu·

Pectus hominis pars eſt
delicata et que minus pt
ſine detrimento ſui labores ſuſti
nere tamen propt cor quod ei cti
eo ſitum eſt tum propt intriorū
ſpualia que ſedem quodam modo
in illo habere vi- dent In me
dio pectoris os amplū et latum
ac fiſtuloſum ſitū eſt cui coſte in
nectūt ac nerui Sub quo etiam
vene principales oriūt ramificāt
qz ſe ad membra diuerſa compi
gunis et velut pagines vinear
ab vno capite in extrema conten
dunt ſic ab vno pectore ad corpꝫ
multiplex diffundunt Homo
eſt lati pectoris ut dicit arꝭ Alia
aīalia ſtricti Ergo tu o homo ex
tende pectus deſiderii tui aīma
fidelis amplifica talē locū creator
tuus inhabitare dignabit nec
eris ulla in templ' glā que mū
dificato pectoris loco poſſit equi
perari Thuſſis eſt offendiculū
epatis Eſt thuſſis ſicca que nib
emittit et hec ſiti patit Dandū
eſt dyadragātū butirū mane et
veſpere cū aqua decoctionis capil
lis veneris gūmi ſicci liquiricie
Idem facit cā ſandali et hoc in me
ridie Dieta huius Carnes pullo
rū enire et minorū auiū Potus
ſit aqua predcā vel lac amigdali
vel vinū albū ſubtile et bene ly
phatū Si de frigido humore tuſſ

ſit ſputaminū abundancia adē
frigida apoſita nocent calidi pro
ſunt Detur paulinū uel pillule
auree Eunti dormitū det aurea
gi vino decoctionis yſopi yreos
liquiricie et ſiciū Contra ſiciti
tem pectoris quere in libro opti
mū remediū de arboribus aro
maticis in capitulo de thure Si
carbunculus id eſt quidam ingē
tiuus ardor qui in pectore uel in
ſtomacho u[illegible]cet bibe cyatos
quinqꝫ aque ſalſe et mitigabit'
Item cimas .i. ſuprema folia abſi
thy coques in aqua et cū vino
mixto bibe Item piperis grana
quinqꝫ aut tria maſtices Rutā
cū aceto ieiunus bibe Si ſiciti
tem pectoris habes accipe liqui
riciā dragaganti yſopum et radi
cē feniculi et bullias in aqua ad
conſumptionē tercie partis et bi
be aquā Hec et tuſſim ſedat et
pectus clarificat Nota ut ſi tuſſi
habes noli aquā miſcere vino in
potu quia magis ſepe prouocat
ſed aquam per ſe bibas et vinū
per ſe optimū defecatū clarū et
tenue ac albū Item accipe di
alteam et ad ignē pectus inun
gas De mamillis capitu

Mamille creant' ex molli car
ne vacua et ſunt inſtincta
lactis In femīs ut dicit arꝭ lac
humiditas ē ſeparata in aīalibꝫ
poſt impregnatōm Lac mulie
rū nigrarū melius eſt qꝫ alba
rū In capris vero contrariū La
ctis ſcilꝫ humiditas ex venis
fontis origine diriuat ut Beda
dicit et phūs Quandoqꝫ etiā lac
erumpit in maſculis ut dicit arꝭ
ſed non apparet propt' ſpiſſitudi
nē creationis eius Dixerūt ta
mē quidā qꝫ aliquando a maſcu
lis lac deducat Mamme uel ma
mille dicunt' virginū Ubera vero
illarū que pepererunt et dicū' ube
ra ab ubertate lactis Nullū aīal
habet mamas in ſuo anteriori
pectore p̄t' homo Ad mamillarū do
lorē et varias paſſiones Stercu
bū albū cū axungia veteri contu
ſum ſuperpone Ad tantū mamil
larū fimus omniū recens et cali
dus ſuperpoſitus purgat et clau
dit Item agrimonia cū axungia
veteri bis in die ſupponat et pur
gat poſtea ipſam herbā contu
ſam oleo ſub pone et claudit Itē
Ypocras dixit qꝫ mel et butirū
mixtū claudit efficacit' de Cor de

Cor principiū eſt vite ut
dicit arꝭ et eſt principium
oīs motus et oīs ſenſus in corpe
Senſus aūt et motus non ſunt i
anteriori parte cordis Et dicim9
qꝫ ſenſus continui ſunt cū corde
ſcꝫ ſenſus tactus et guſtus Tres
vero ſenſus reſidui in capite ſunt
Olofactus eſt in medio et viſus ſu
per olofactū et in lateribus capitis
eſt auditus Cor lucerna eſt corpo
ris ut dicit phūs Pulmo non eſt
poſitus ubi cor eſt et anhelitus ē
per pulmonē propt' principiū qd'
eſt in corde et anhelitus aeris p̄
mū vadit ad interius cordis Et
notandū qꝫ natura poſuit cor in
medio corporis et merito ut quod

nobilius est ordinet in loco me
liori Sanguis non venit ad
cor a loco alio qm̃ fons est cor et
principiũ sanguinis et ideo vir
tus eius expandit ad omia mem
bra corporis Est autẽ cor princi
piũ motuũ rerũ delectabiliũ Cor
apparet in corpore embrionis ini
cio creationis sue et videẽ moueri
inť alia membra quoniã ipsum
est principiũ aĩalis habentis san
guinẽ Non potest aliquis dicẽ
qꝫ epar est principiũ corporis neqꝫ
principiũ sanguis quoniam non
est positũ in loco conuenienti prin
cipio In corde principiũ est vena
rũ et pma ictus creans sanguinẽ
et locus qui piranat cordi et pul
moni est valde calidus et multi
sanguis Non est membrũ in quo
sit sanguis multus qui fixus ma
neat nisi in corde Sanguis vero
qui est in medio cordis ventriculo
est clarus subtilis et tenuis Cor
habet tres ventriculos Dexter ve
triculus paruus est medius medi
ocris sinister exiguus Cor supposi
tum est pulmoni et est super pectꝰ
in omnibus habentibus Pars a
cuta cordis versa est in anterius
In homine autẽ declinat cor ad
mamillam sinistram In hoc vero
qꝫ cor sub pulmone ponit ratio et
causa est qꝛ pulmo mollis est et
ideo quasi flabellũ efficit cordis ne
cor excessu caloris proprii consu
mat Cor in oĩbus aĩalibus posi
tũ est in medio pectoris n̄ in hoĩe
tantũ Sed tantũ in homine de
clinat ad sinistrũ latus ut sit sini

stre partis sitis equalis in rigi
dacõm partis dextre Nisi ẽi cor
esset decliuũ ad partem sinistrã
pars sinistra esset frigidior par
te dextra Est autẽ cor hominis
magnũ scdm quantitatẽ corpo
ris nec est longũ sed declinat ad
rotunditatẽ Generat autẽ cor
ex carne spissã et dura et in ven
triculis eius sunt vene et dextrũ
eius declinat ad pulmonẽ Sini
strũ vero eius applicat vene ma
iori et intestina mediocri In cor
de aĩalis magni corporis tres q
dẽ ventriculi sunt in corde aĩalis
parui corporis duo In corde sunt
duo principia venarũ scꝫ vena
magna et vena minor et utraqꝫ
venarũ istarũ est principiũ ve
narũ diuisarũ scdm differẽcias
Quoddã cor in hominibus est ma
gnũ quoddam paruum quoddã
durũ quoddã molle Corda aĩa
liũ carentiũ sensu sunt dura Cor
da vero habentia sensũ ut sunt
corda hoĩm sunt mollia Aĩal võ
habens magnũ cor respectu cor
poris est timidũ habens autẽ
mediocre est audax Et hec ratio
qꝫ cor in aĩali magnũ timorosũ
ẽ qm̃ calor cordis nõ pt ita implẽ
magnũ et diffusũ cor sicut medi
ocre et ideo debilit' viuificat san
guis qui in corde est et propter
hoc manet cor magnũ frigidius
et causa timoris utiqꝫ est frigus
Videmus horũ exemplũ de par
uo igne qui citius calefacit par
ua domũ qꝫ magna Corda mag
sunt in leporibus ceruis asinis

myribus et in aīali quod dicitur
celechi respectu corporū suorum
Sunt tamen bestie ceteris ma
gis timorose Cor int͛ oīa mem
bra interiora solūmodo non pt
pati dolorē neqꝫ infirmitatē et
hoc iustū est qꝛ quando corrumpi
principiū in nullo iuuant mem
bra residua que omīa recipiunt
u͛tutē ab ipso quia non est ipsū
ab eis et signū super hoc est qꝛ
in mortuis corporibus non appa
ruit vmqꝫ doloꝛ in corde uel in
firmitas In alijs uero membꝛis
apparent vulnera et corruptio
nes et apostemata et lapides
Verūtamen potuisset cor sicut e
par uel alia membra corrumpi
si vita mansisset in corpore Sed
hec causa qꝛ non corrumpitur
cor quia non expectat tpūs ut
corrumpat ymo corruptione im
minente et non perueniente
usqꝫ ad cor mors corruptionē
preambulat et cor eripit a lesu
ra Plinius dicit Exurī nō possē
corda illorū qui morbo cardia
co obierūt negant et illorum
possē cremari qui veneficijs peri
erunt Vnde vitellus hoc acce
pto inditio pisonem redarguit
veneno interemisse g͛manicū
cesarem quo contra se piso defē
dit quod illud non veneni sed
morbi cardiaci causa fuisset hir
to corde gignu homines quos
dā Plinius autoꝛ eos qꝫ esse
fortiores Corda autē augeri
in hominibus oī anno ad pon
dus duarū dragmarū egipty

putauerunt et usqꝫ ad quinqua
gesimū crescere et ab eo usqꝫ cen
tesimū detrahi tantūdē pa ncosqꝫ
ultra centesimū viuere cū sensu
um integritate et hoc ex in minu
tione et defectu cordis Ad radicē
vnde cor dependet membrū par
uum est ut dt Galienus quod
profundamento ipsius ponit simi
le cartilagini ut cordi basis firma
et fixa sit Eleuata est pars ipsius
superioꝛ ut elonget ab appodiati
one super ossa pectinis et ut facili
us caloꝛ specialis ad eleuationē
u͛tutū mentaliū et proueniant
mores boni et elongate sint a depꝛes
sione que causa est timoris iustitie
et auaritie Nam u͛tutes siue vitia
operant͛ situs cordis ante retro
dextrorsum sinistrorsum sursū
deorsum et recessus a suis sitibꝫ
naturalibus a quo accidit defor
mitas in exterioribus cū defor
mitate mentis Caro cordis for
tis et solida sicca et dura est ut sit
difficile passibilis Spēs ei mllor
forcīi in eo reste sꝫ plurime di
sitatis Que ei positio est forna
cis ad ignē eadem est positio cor
dis ad calorē Et sicut fornacis
compositio exigit esse ex rebus
solidis lapideis indissolubilibꝫ
quia coram igne ita et cordis cō
positio ex duris et compactis et
non liquabilibus esse exigitur
propter calorē fortē quem retinet
qm aliē stare non pt in facie mul
titudinis sui caloris Signū su
per hoc est qm confortā maxime
apud sui dissolutionē et remolli

tione ex ſubſtanciis duris et lapi
deis ſicut ſunt coralli margarite
iacincti zaphiri et ſimilibus ſi
cut ſimile a ſuo ſimili et compar
a compari Cor poſitū eſt ut dicit
Galienus in panicula ſpiſſa ul
pocius in pellicula ſpiſſa et ſolida
valde tantū habens in ſpiſſitudīe
quantū pellis extrinſeca in hoīe
ut ſit cordi clipeus et tutamen
Contra dolore cordis conficitur
hic pulvis de ſpeciebus ſubiectis
accipe reuponticū ſpicā gnō ma
ſtic cynamomū coſtū piper aleoen
mirrā piretrū baccas lauri et in
de confice pulverē Item accipe ti
riacam Diateſſeron Recepta eius
iſta eſt ariſtologie genciane bac
carū lauri mirre ana id eſt equa
li pondere fac electuariū cū melle
deſpumato et valet Item diamar
gariton multū valet et diamacis
maxime ad defectū cordis Ad car
diacā paſſionē que prope eſt ad
defectū cordis hoc remediū opti
mū adhibeas Rx accipe ſpice zin
ziberis longi et nigri cynamomi
gariofili peretri ana dragm ʒ v
maſticis roſarū ſalgēme mara
tri carbobalſami petroſilini ſpi
ce celtice ana ʒ i ſaxifrage ʒ i ſo
balſami grana ſolis ciciri mar
cedonici ſemen bruſci cardamo
mū macis galange ſemen ſpa
gi hermodactili ana dragmen ii
diagidii ʒ iii turbit dragmen ex
polipodii ʒ iii zucare quod ſufficit
ambre dragmen ii **De epate**

Epar eſt ex parte dextra ſplē
ex parte ſiniſtra et hoc in
ſibus aīalibus epar habentibꝫ
Quod ſi mutat hic ſitus hoc q
dē ut dicit Arl' erit mirabile C
rat autē epar dulce et in eo eſt
natura lenitatis et benigne di
ſpoſitionis Epar homo rotun
dū habet ſicut thaurus Dicit de
mens quod epar in dextro latere
iacet ad efficaciam digeſtionis
ciborum atque in ſanguinē mutan
dorū Et miniſtratur eius opere
ſanguis omnibus membris Ep
multis ſubiacet paſſionibus A
liquando ei in calore diſtemperā
et hoc fit vicio exteriorū ut exer
cicio et ſimilibus Quando autē
hec ſola cauſa eſt tunc adeſt laſſi
tudo membrorū omniū et ſumū
remediū quies eſt Aliquando aūt
fit ex cauſa extrinſeca et hoc du
pliciter aut ex diſtemperancia
qualitatis ſine humore aut cū
humore Sola namque caliditas
excedens in epate ipſum diſtem
perat Si de ſola qualitate fiat
ſine humore adeſt fervor ſine
gravedine circa dextrū ypocon
drion Urina rubea vel ſubrubea
tenuis Si autē cum humore
fit adeſt dextri ypocondrii fervor
cum gravedine et puncture gra
ves proprii coloris in circuitu
permutatio Urina ſpiſſa rubea
circa ſuperiora alba oculorū cir
na fiūt et tunc dr ycteritia De
quacumque ergo cauſa fuerit ne
ſanguis calore ebulliens pu
trefiet et generet febrē niſi ſit
impedimentū minucio fiat de ve
na mediana brachii ſubſequenter

detur mulſa ſirupi roſatei cū
aqua ſimplici et det' triaſanda
li Si conſtipatus ſit paciens la
xet cū zucara violatea vngatur
circa epar cū dyapopl' uel oleo
roſeato Cucumis agreſte mul
tū prodeſt Emplm fit optimū
ex farina ordei et ſucco plantagi
nis poſitū ſuper epar uſq3 ad ypo
condrion dextrū Dieta ſit ſca
riola carnes minorū aialium
elixe ptiſana fax et ſimilia vi
nū uel oio neſciat uel det ſub
tile albū et lymphatū Si aute
ex frigida cauſa fit dolor pallidi
tas eſt tocius corporis maxime
faciei et labiorū grauedo ut det'
ſupra interdū picra ſimplex
uel dyagalanga uel dyamar
gariton Vnctio fiet ex oleo lau
rino fiat emplm ex ſtorace ladi
no purgatio facienda non eſt
Dieta petroſilis borago carnes
elixe vinū clarū rubeū tempe
ratū modice exceant' poſt cibū
caueant a coitu et ab hys que
indigeſtionē faciūt et a potu a
que frigide et a frigore exteriori
Ad calefactionē epatis ſubitam
ualet emplm ex farina ordeacea
et ſucco plantaginis ſuperpoſi
tū regioni epatis Ad dolorē
epatis Centaurea bibat' cū vino
cocta Item farina ordeacea in
vino et aqua eqs menſuris co
cta quaſi pultes in ſatella miſſa
et ſuper epar poſita prodeſt pri
us tamē vino et oleo vncta de
xtra parte Item pteritia ſanā
ſi camiſia patientis in propria
vrina detingat' et illa quouſq3
deſiccetur paciens induat Hoc
idem facit piſcis q' tenca dicitur
ſi excanticatus et inciſus regioni
epatis ſupponat' Item hedera
tereſtris tunſa et aceto optimo
mixta pāno q3 inducta et calida
lateri ſuperpoſita iuuat Itē puluis
epaticis et peripleumaticis Rx alo
es iiii ʒ coſtū reuponticū ana ʒ
iiii abſinthiū lupini ana ʒ v

De Felle

Fel epati oppoſitū
eſt. Fel eſt calidū et ſiccum
et igneū et eſt domus colere citri
ne ut dicit Galienus et poſuit de
ipſum annexum epati adiuuans
epar ſuper decoctionem cibi et poſuit
deus dominiū colere citrine in
uirtutē capitis propter ſui leuita
tem et ſubtilitatem et eius alti
tudinem et eleuatione Ex accidē
tibus eius eſt inconſtancia et fu
ror et ſubtilitas et acumen ſenſus
et ſollercia et audacia et elacio et de
ſideriū coitus et memoria et velo
citas reſponſionis et totū corpus
conſequit' ex felle calorem et ſicita
tē Nonnulli hoīes ſunt ſed pauci
ut dicit plinius q' felle carent quo
rum valitudo firma et vita longi
or eſt Quidā homines ut dt arſb
habent fel poſitū ſupra epar et hos
credimus naturalit' crudeliores
ex fellis vicinitate Aliū autē hoī
nes ſunt q' non habent poſitum
ſuper epar ſed a remoto magis lo
co et hy benigniores naturaliter
eſtimant' Valet tamen multū con
ſuetudo in homine ut alteretur
in eo natura uel ad bonū uel ad

malum Unde quidam antiquorū
phorū dixiſſe fertur cuidam phō
qui percunctabat ab eo cuius com
plexionis eſſet et diſpoſitionis
ſcdm naturā Et ille in arte phi
ſica peritiſſimus reſpondit Nul
lum inquit vidi ſcdm diſpoſitōm
nature te quidē crudeliorē et nul
lum vidi ſcdm excitatōm v̄tutis in
moribus benigniorem Et tū nul
lum viderim ſcdm naturā te pejꝰ
diſpoſitū ad ſapientiā Nullū quo
qꝫ vidi per aſſiduitatē ſtudendi in
penetrandis ſubtilibus perſpicaci
orem Per hoc patet ꝙ conſuetudo ē
quaſi altera natura Socratē dixit
plinius eiuſdem vultus ſemper fu
iſſe nec magis hylaris aut turba
ti et hoc credit per excitationē v̄tu
tis Vide ergo quantū valet exerci
tatio in bonis Et quantū nocet cō
ſuetudo in malis ArꝪ autē auctor
eſt ꝙ omē aīal felle carens diu vi
uit ſicut elephas Ceruus Came
lus et delphin De pulmone

Pulmo eſt inſtrumentum
motus qui eſt in corde ut
dicit arꝪ ſpiraminis officina at
trahens ac reddens animam ide
o fiſtuloſus ac ſpongioſus eſt ut
dt plinius Pulmo eī attrahendo
multiplicatꝰ emittendo minoratꝰ
Et quidē pulſus cordis non accidit
ei quia homo ſemper ſpirat et tiet
Pulmo habet ab omi aniali quod
ambulat et trahit aerē in frigge
ratōm caloris qui eſt circa cordis
Animal vero carens ſanguine
uel aquoſō humore non indiget
eo quia frigerat ſpū naturali

Et notandū ꝙ omē aīal ſibi ſile
generans habet pulmonē ſan
guineū magnū proptꝰ calorem
nature Quans vō aīal ſicut a
uis paruū habet pulmonē et ſic
cū et ideo oīa iſtius modi aīalia
non ſiciūt et abſtinent a potu mł
to tempore proptꝰ paucitatē calo
ris in corpore Iſta ergo inficiū
dantꝰ motu pulmonis motu pul
monis q̄m eius magni motus
adducunt multū aeris et accidit
ut ſit magītudo iſtorū aīaliū mi
nor aliorū aīaliū q̄m calor natu
ralis eſt cauſa incrementi et mul
titudo ſanguis eſt ſignū caloris
Calor autē rectificat corpus aīa
liū et propter hoc fit homo tan
tū recti corporis plus aliꝭ aīali
bus et hoc ideo qꝛ homo habet
plus ſanguis ſcdm quantitatē
corporis et ſanguis ut dictū eſt
cauſa eſt caloris id eſt igne v̄tu
tis que aſcendit ſemper et ideo
rectus fit homo et rectus ad celū
pulmo habet ſanguinis plus
qꝫ alia membra et fit ex carne
vacua inflata et molli Verū ta
men ſicut dictū eſt non eſt mem
brū in quo ſit ſanguis multus
qui fixus maneat niſi in corde
Pulmo autē licet fixum ſangꝫ
nē habeat nequaqꝫ tamē mul
tū habet de ſanguine Pulmo
ne marini piſcis ſi fricetꝰ lignū
ardere videbit ſicut oleū et dicit
plinius Unde exinde ex pulmo
nibus quorūdā piſciū marino
rū oleū fieri conſuetū eſt Omē
aīal carens pulmone caret voce

ſed non converttit ut dicit arʃ
Dicit plinius Quod quanto h
minor in corporibus tanto velo
citas maior eſt **De Splene**
Splen homo habet ut dicit
aristotiles ſtrictū et lon
gū ſicut porcus Splen in ſiniſtro
latere iacet hic trahit poſt ſe et
purgat quodam modo ſanguinis
ſordes et hoc magis in hys qui
quartanarij extiterunt qz in
hominibus reliquis Dolet ple
rū qz hoiem et grauet niſi ſini
ſtre manus aut brachij vene
minutione curatus relevetur
Tamarindi fructus ſunt multi
horum decoctio ad opilatōm ſple
nis et epatis valet Suſus celi
donie per quadraginta dies ſa
nat ſpleneticas paſſiones Se
des melancolie ut dicit Galies
in ſplene eſt aut dnat in viſu et
per eū accidit taciturnitas et co
gitatio et grauitas et fletus et
tarditas et timor et ſollitudo
et puſillamitas Splen peculi
are curſus impedimentū eſt ut
dicit plinius Vnde vena ſple
nis minuit in curſoribus hoc
exempto per volnus viuē aīa
lia tradunt Sunt qui putant
adimi ſimul riſū homi intem
perātiā qz eius conſtare ſplenis
magtudinē Splenis dolor mul
tis de cauſis fit Aliquando ex
feculencia humoris calidi uel
frigidi Generalia ſigna ſple
neticorū ſunt ſiniſtri ypocondrij
tumor et durities corporis de
coloratio vrina ſemp tenuis

Si vero ex colera fiat dolor pun
ctura dextri ypocondrij adeſt fer
uor et ſitis vrina coloratior eſt
purgatione facta ſcdm artem
demonſtratam in phīca ſpongia
marina oleo infuſa violateo et
agreſta frequent ſpleni apponat
fiat minutio de vena que eſt int
auricularē et anularē uel ſan
guiſuge ſuper ſplen ponant Ca
ro dict elixa minorū aīaliū vi
nū albū ſubtile lymphatū intdū
tria ſandali ultima cura adhibeat
cauteriū qn autē ſplenetica paſ
ſio eſt ex feculentia humoris fri
gidi ex oleo laurino unctio fiat
butiro quidē admixto ventoſe ſu
perpoſite ſine ſcarifitatione poſt
vngentū multū valet Ab omībz
digeſtionē generantibus caue
ant et digeſtiuis et diureticis
utant Cortex raphani in vino
coctus ſoluit ſplen Quod ſi fiat
porcello per tres dies ſine ſplene
inueniat Vinū ſeruatū in vaſe
de tamariſco multū valet Succus
plantaginis potatus ad idē ſed
ſplenaticos curandos Accipe mar
rubij faſciculos iij reſinam ex pi
no cū tribus ſextarys vini in va
ſe ad tertiā partē coquant et ex
preſſum da ad bibendū ut prius
Item ſuccus hedere cū vino ad idē
Item centaurea maior cū vino
cocta et bibita et herba cathapla
ſmata ſuper ſplen valet **De ventre**
Venter quaſi ſaccus eſt in quo
interiora cuncta dependent
Omne aīal habens ſanguinē et qua
tuor pedes habet quatuor ventres

ut dicit aristotiles Venter primus
recipit cibum crudum Venter secundus
recipit digestū Venter tertius su-
ptum cibum in meliori digestio
ne deducit Venter quartus rece
pit cibum bene digestū et emit
tit Proprie tamen ea pars dicitur
corporis que cuncta vniuersaliter
interiora sua diffusione circum
dat sicut crassitudine sua aliquā
do tantū enormitate excedit ut
mortem inferat nutrienti Omnia
que viciant ventri sunt pixua
ut non prohibeant tumorē ven
tris propter cibum aialis Omnia
aialia conueniūt in hoc quod vētrē
habeant per quē recipiūt nutri
mentum et vnū membrū per quod
susceptū eicitur Et omnis venter re
cipiens superfluitates humidas
id est vrinā recipit superfluitates
siccas sed non conuertitur Aues et
habent ventrem sed non habent
vesicam et in hys idem venter re
cipit superfluitatem temperati hu
midi et sicci et per vnū exitū eicit
siccū et humidū pariter temperatū
Et sic soluitur questio quare aues
non mingunt Notandū autē quod
ar dicit homines similes ca
ni in ventre superiori et similis
porco in ventre inferiori Minus
solertes sunt in quibus amplis
simus venter est vt dicit plini
us Insaciabilia aialia sunt qui
bus a ventre protinus recto in
testino cibi transeunt ut mergi
lupi et pellicanus Lienteria
fluxus ventris est cū lenitate
intestinorū Cuius triplex cau

sa Nimia repletio humorū et
tunc humor admixtus apparet
in egestione qui aliquando est
colericus et tunc est citrina ege
stio spumosa et cū ardore emitti
Si flegmaticus alba est egestio
et liquida Si de humore est mel
rosarū frequenter dandū est cum
aqua calida decoctionis masticis
Solet secundo fieri exulceratione in
testinorū et stomachi et tunc ad
est ardor intestinorū et emissio
carnium et sanguinis Hic valet tiri
aca cū succo mente uel vino ante
et retro inuncta Caseus detur
recens in sartagine frixus cum
melle et primū oūm fiat glistere
mundificatiuū de vino uel melle
Solet et tercio modo fieri de vir
tis defectu et tunc humorose de
scendunt et non sunt egestioēs
sed adest debilitatio et defectus
appetitus Istis valet conforta
tiua sicut diamargariton et
similia panis calidus et rubeo
vino infusus et comestus et etiā
cathaplasmatus Hic nulla po
tacio fiat nec etiā per glistere
Dieta vniuersalis risi et similia
farina siliginis in aqua pluui
ali cocta fermentū coctum cū vi
tello ouorū Carnes dentur assē
perfuse uel aqua roseacea uel
aceto uel agresta uel elixe in
aceto Dissintheria est sanguini
nolenta egestio et cū emissione
carnium intestinorū Secundum diffe
rentias lienterie predicte ista
fit Vnde et secundum easdē differenti
as cura variatur Contra dissinte

ciam valet iſtud decoquantur
oua in aqua ita q dura ſint poſt
ſpoliata teſta ſtringant int' ma
nus et ponant in aceto et poſt
ſuper carbones aſſent et hoc bis
ter uel quater fiat et dentur ad
comedendū niſi febres habeant
q2 tunc non ſunt danda Max' ille
et oſſā capitis de lucio in puluerē
redacta et combuſta et cū aceto
ipſe pulvis diſtemperatus mul
tum valet ſumptus Creta pelliſi
cum trita et mixta ſucco citomo
rū pomorū et bullita valet mul
tū Gattulus plenus cano pulue
re ſcz corticis quercū bullitus in
aqua pluuiali et poſitus ſuper vē
trē reſtringit leniter Thenaſmon
eſt difficultas egerendi Optimū
remediū et ſine leſione naturē
gliſtere factū Sicut ſupra dixi
mus in lienteria valet multum
zuccara violacea ſerū caprinū cum
reubarbaro ſuppoſitoriū factū cū
ſale et melle Olus factū de ma
luis et herba violis pinguie ex car
nibus Caſſiafiſtula ad idem ſed
raditem ventris inter ylia et virgā
genitalē Locus eſt ubi hernia
id eſt ruptura pellis interioris
fieri ſolet et per illam rupturā
cadunt inteſtina in folliculum
~~inteſtinorū~~ teſticulorū et ē
dolor maximus et tortura crude
lis Hec fieri ſolet quandoq2 ex
vna parte virge genitalis ali
quando etiā ita generalit' fit ut
incluſa penitus virga genitali
ultra eā pellis enormiter extē
dat et tūc nullū valet remediū

In primis uero duobus generibz
rupture plura remedia ſunt Ad
rupturā igit' ſine leſione ſanā
dam hoc valet ut ſuper rupturā
puluinaria mollia et parua forti
ter ligent' ne deſcendant inteſti
na et tunc potōs dent' ad ruptu
rā ſananda Radix ſigilli ſalomo
nis radix herbe ſancte maria prun
ta et graminis folia cū radicibz
Iſta ſimul terant et cū ſucco dent'
ad bibendū per xxx dies et ſanabi'
Cauendū eſt non ſolū hys qui
ruptura laborant ſed et omibus
hominibus ne in lecto iacentes cru
ra ſua ultra q2 comodū nature ve
hement extendant Si homo de
nouo ruptus fuerit ſuſpendatur
per pedes et reponant' viſcera be
ne et tunc liget' locus competen
tibus faſtys fortiter et deponat'
patiens ſupinus ſuper lectū mol
liter ſtratum ita q pedes et renes
altius iaceant reliquo corpore
Tunc ſupponā loco emplin tale
Coriū arietis decoquat' in aqua
uſq2 ad diſſollutōm et poſtea te
rat' bene cū radicibus minoris
et maioris conſolide et alys h'
bis que conſolidatiue ſt' Cibat
autē patiens interi cibis laxa
tiuis et non inflatiuis Et no
tandū q patiens debet iacere
inmotus et ſupinus per xxx di
es et tunc conualeſcet Extrema
cura quando nulla alia prodeſt
ut pellis forniſeta ad radicē ven
tris ubi ruptura eſt inſcidatur
et reconſuat' filo forti et p empla
ſanet Inuentus eſt tamen qui

ſine ulla inciſione lotū rupture
a foris conſuebat et ut ſupra di
ctū eſt curabit lotū potionibus
et emplis Ad ventrē purgandū
mediū corticem de ſambuco cotū
de et ſuccū expreſſū in teſta ad ſo
lem deſicca et cū ceperit indure
ſcere ſuccus facias pillulas et
permittes indureſcere et cū ne
ceſſe fuerit eis vtere et nullum
ſenties periculū Non excedes nu
merū quinq̧ pillularū niſi prius
forte digeſtum ſumpſeris Duas
autē pillulas iſtas cū aqua ca
lida Hec et pauperū medicina dr̄
febricitanti vna tantū pillula
danda eſt et alleuiabit Ad duri
ciem ventris molliendā et rapha
no trito et ſapone cathaplaſma
factū ſuper vmbilicū liget Ad
inflatōm ventris reprimendam
apȳ et feniculi radices cū ruta
in aqua cocta bibent Itē Ane
tū pulegiū ſiccū apiū viride cū
aqua ad tertiam partē coquat
et addito vino bibat Item ma
luas cū radicibus ad quantita
tē ponderis .v. librarū mitte in
ollam et addes duas libras olei
coques q̧ lento igne et agitab
frequenter cū ſpatula et poſtq̧
bene coctū fuerit tundis in mor
tariolo et calidū ponas ſuper vē
trem panno q̧ liges ita ut occupet
totū ventrem et ſedabit inflatōm
ac ventrem mollificabit Item pu
legiū tritū vmbillico ſuperponā
Item plantago tunſa imponat
Ad inflatōm corporis generali
accipe ſuccū ebuli et radicis equi

menſura et coque ad magnā
ſpiſſitudinē et inde inungas
Ad ventoſitatē ventris cimi
nū tritū quantū tribus digi
tis leuare poteris in vino et
cū aqua calida accipiat Item
aniſū comedas mane et veſpe
et inmediate poſt cibum Ad ſtri
gendū fluxū ventris qui eſt ex
ſanguine anoglossam cocta
ieiunus bibat et comedat mox
reſtringit Item plantaginis
herbā cū lenticula coctam co
medat et mox ſtringit Itē her
bam proſerpentinatam tundes
et ſuccū uſq̧ ad quatuor ciatos
bibis cū aceto tantū mane et ve
ſpere Item ematitē lapidē rere
ſuper cotem et ipſum cū aqua Mo
dus quomodo purgatio generalis
et particularis debet fieri primo
quomodo preparandi ſunt qui
accipiunt medicinā Cum volueris
accipere medicinā laxatiuā prius
per aliquot dies duos uel tres
manducabis cibos ſolubiles vi
de decoctos cū iuſſo carniū pin
guiſſimo pinguiū porcorum
Olera de maluis facta cū iuſſo
pinguiſſimo carniū comedas
carnes pingues porcinas cri
tas et colatas bis et confectas
cum cimino et modico pipere
Si volueris accipere medicinā
cū ſcamonia accipiat per decem
uel quindecim dies anteq̧ det
ut ſcamonia incorporet optis
ſpeciebus prius etiam fricet
ſcamonia inter manus cū oleo
roſeato uel uiolis ul cū ſirupo

roſeatto uel uiolis et ſic miſce
at meditine addito parũ ma
ſtitis Maſtix ei prohibet ne ad
hereat uill' ſto^{ci} ſtamonia q'd
ſepe eſt tauſa diſſintherie Sic
ei auffertur ſtamonie malitia
Non eſt autẽ ſubtiliter pulue
rizanda ſtamonia ne tito adhe
reat uill' ſtomachi et diſſinthe
riam fatit aliquantulũ groſſã
dimittat ut moram in ſtomacho
fatiendo humores in remotis
partibus poſſit diſſoluere De
dieta eorũ q' meditinã attepert
Poſtq̃ meditina teſſauerit ſigñ
eſt quando amplius non ducit
et nullus dolor uel torſio ſenti
in ſtomacho uel in ventre Tũc
det' ius galline uel piſtiũ uel
amigd' ſcd'm q'd tempus exigit
Dat autẽ hot ut ſtomachus mũ
difitet' uel inteſtina ſi quid de
meditina in eis remanſerit poſt
ieiunet per horã et tunc det' ſoliũ
membrũ galline paratũ cũ ty
mino uel dent' piſtes uel ami
gd' Det' vinũ valde aquatitum
et parũ bibet parũ q3 manducet
ne febris ſequat' effimera Scdã
die uel tertia eat ad balneũ et
parũ intus moret' Caueat aũt
a frigore et a labore per tres dies
et uitã tibis bonos humores ge
nerantibus Qualiter tognoſ
tat meditus tito tmius digeſtio
nis ſit egrotus Quando aliq's
meditus non tam tito poteſt to
gnoſtere ſi dure aut fatilis di
geſtionis ſit debet habere leuẽ
prius meditinã ſitut eſt parũ
de benedicta ſi tito digeſtionem
fatit non tam atuenda eſt medi
tina ſi tito digerit atuenda eſt
meditina magis Qualit' elle
boro aliquis purgandus ſit at
tipias elleborũ album et pone
in aqua cũ frumento et illud fru
mentũ tomedant galline Poſt vii
vero dies ottidant galline et to
quant' in aqua et dent' ad tomẽ
dendũ et ius ad ſorbendũ ſatis
ſine moleſtia ducit Qualiter ſta
monia aliquis purgandus ſit
Si det' ſtamonia tolerito in ponde
re vnius denarii det' flegmatito
in pondere duorũ Melantolito
in pondere triũ Coleriti quidem
de ſtamonia parũ debent attipere
nam ſi multũ attiperent cũ tali
diores et fortiores ſint alys ſta
monia eos magis talefatet et
potius paruã humiditatẽ tonſu
meret quã humores notiuos pur
garet et quanto quis tenuior tã
to minus repentina indiget pur
gatione et quanto quis tarnoſi
or tanto melius poteſt ferre repẽ
tinam meditinã quia humorũ
multa eſt humiditas Quam
diſtrete debet agere meditus qñ
aliquem purgat Pauta materia
egritudinis pauta ſoluit meditinã
niſi ſi forte tompatta et tunc p'us
debet digeri et poſtea Multa aũt
materia multa indiget meditina
et fortiori non tamen tota ſimul
euatuanda eſt ſed per interualla et
paulatim maxime ſi ſit in remotis
lotis Nam ut Galienus dicit ſtõ
multũ et repente euatuare fallax

eſt et omĩo nature inimicũ De
modo dandi medicinam Medicinã
diſſolutiua alia dat̃ dura alia diſ
temperata Dura dat̃ in ſero ut ſo
mnus ſequat̃ eam cũ materia q̃z
purgare debemus fuerit in remo
tis partibus a ſtomacho ut in pe
dogrã et hoc ideo vt morã in ſtoma
cho faciendo a naturali calore cale
fiat et fumus ab ea reſoluatur q̃
uſq̃z ad remotas partes in quibz
eſt cauſa leuiter peruenire poſſit
Semper dormire debet q̃z in ſom
nis naturalis calor auget̃ et me
dicinã adiuuat vnde ipſa melius
purgat Danda eſt cũ vino et cum
virtute vini ad remotas partes
penetrat Diſtemperata vero dat̃
medicina cũ materiam que eſt in
ſtomacho uel in partibus vicinis
ſicut in inteſtinis et in epate pur
gare intendimus et quandoq̃z
cũ calido vino et quandoq̃z cum
frigida aqua Cum calido vino ut
in ſanibus et fortibus cũ frigida
aqua ut in egris et debilibus q̃z
vis medicine per aquã diſſoluit̃
Notandũ autẽ q̃ potionati non
debent aſſellare cũ conatu uel vi
ex hoc eĩ ledunt̃ inteſtina Qui
potioni aſſellare non poſſunt uel
ex debilitate medicine uel p̃ pau
citate euſdẽ uel ſuſcipientis ni
mia frigiditate et anguſtia ma
gna ſequit̃ vel propter nimiã
humoris reſolutõm medicinam
extinguentis ut in flegmaticis
in quibus cũ flegma incipit reſol
ui extinguit medicinã ſicut cera
carbonem Cum hoc euenerit du

catur paciens ad balnea et iux
ta magnũ ignem ſtatuat̃ et vn
gat̃ calidis vngentis pectus et
ventrem et renes et tegulã a'
ſecutri calidam ſtomacho ſuper
pone et calor naturalis confor
tet̃ et v̇tus medicine excitetur
Quod ſi nec ſic aſſellauit ſucc̃
rendũ eſt clicibus mollificatiuis
qui fiũt de cantabro polipodio
malua agarico craticis et in aq̃
coctis et cola et adde parũ olei
et miſce et niite ſubtus Aliq̃n
autẽ vomitus prouocat̃ medici
na cũ oleo et aqua tepida digi
tis q̃z uel penna miſſis in ore Et
ſi dolores uel torſiones non ſen
ſerit non eſt curandũ cũ naſcano
inia alicui membro adhereat a
quam calidã multã potui damus
Quod ſi non duxerit medicina
q̃ntũ debet corpus ſit in motu
et deambulet non tamen cũ im
petu q̃z per ſudorẽ poteſt virtus
excitare Quod ſi non valet et ſto
machus non ſit indignatus det
amplius Contingit autẽ q̃ ab i
bilitate humorũ expulſionẽ nimis
preparatorũ ut medicina ſepe
excedat modũ inducendo Ex tali
nimietate diſſintherie ſequit̃
q̃ eſt magnũ periculũ ſi perſeue
rat Sitiur autẽ per ſanguino
lentã egeſtionẽ Ne ergo ſequa
ſtringimus fluxum ſic accipe li
theamen lineũ et in calidiſſima
aqua pone et madefactũ ſtati
torquendo exp̃ime et ſic quanto
plus calidũ ſuſtinere potes ſu
per ventrẽ pone hic idem Cum

lintheamen refriguerit repetas quouſqꝫ vis meditine cũ ſudoribus euanaſcat Ne ergo ſeqt̃ diſſintheria fluxum reſtringamus cũ aqua ubi de ꝯ gũmi arab' amigd' uel terusa uel puluis noue tegule uel dyatondrion uel roſatam decoctione gũmi et ceterorũ demus Ponat in venã aque plenã prius conſideras ut modice ſit tepida Debilitas ſolet inuadere potionatos poſt duas uel tres ſellas quod eſt ſignũ bonos humores cũ malis purgari hys ſtatim damus ad bibendũ vinũ in quo temperata ſit mica panis aſſi et predictis conſtrictiuis conſtrigas

Viſcera ſi laxa fuerint medicamine freta Ordine quo valeat ſeruabit iſta dieta partas primo tibis vites qꝫ ſcd'o laborẽ Tertiõ lotus aquis minuas tibi quarto uxorem Si tamen eſt nature nimis vis debilitata Interpone dies donec fuerit reparata Quomodo exercenda eſt purgatio per vomitũ Vomitus potentiſſimus eſt in eſtate quia tunc leues et calidi humores ſolent abundare Eſt vomitus bonus ſanis ad cuſtodiendã ſanitatẽ egris etiã ad expellendã egritudinẽ Si ſanis det' vomitus poſt cibum det' ut humor ſuperfluus vinificatus cibo per vomitũ expellã Si egris detur ante cibũ detur Colerica precedenti nocte flegmica uel melancolica per duos dies uel tres Hoc modo preparentur ante vomitum Coti autẽ debent cibo ſorbili ut ſtomachus lubricus fiat ſicut ouis ſorbilibus in re piſcatũ galline et conſimilibꝫ Sciendũ eſt autẽ prius ſi de facili vomant Det' ergo aqua pinguis uel nimis ſalſa calida Non eſt autẽ dandus vomitus patiẽtibus in ſpũalibus uel aſmaticis uel ſtrictũ pectus habentibus qꝛ nimis anguſtiant et timẽda eſt eorũ ſuffocatio Fit quandoqꝫ nimius vomitus uel quantitate medicine uel humorũ abilitate Cui ut reſtringat' ponũtur pedes vomentis in aqua frigida et bibat gũmi ſanguinis draconis boli uel panis aſſus in vino uel in aqua ponat' et inde bibat et panẽ etiã aſſum ante os et nares ponat Singultus ſepe prouenit vomentibus Vinũ ergo in quo coctũ ſit ciꝫ bibat 2·ʒʒ· comedat et caſtoriũ de ſucco mente uel electuaria confortatiua Si ad ſpaſmũ deueniat ſingultus mortale eſt Lauet tamen caput ubi decocta ſit malua in aqua viole roſe

De coſtis

Coſte in homine create ſunt ad conſeruatõm et cuſtodiã internorũ ordeũ

Venter eĩ tenui pelle circundatus de facili lederet niſi coſtarũ protectione tueret' extrinſecus Coſte homi inſerte ſunt octo utriuſqꝫ lateribus Nonnulli vero homines ſꝫ qui decẽ habent utroqꝫ in latere fortiores in dextro latere qꝫ in ſiniſtro ſit et in membris reliquis

Animalia cornigera tredecī coſtas
habent ſerpentes vero triginta et
hoc propter diſtenſionē longi cor
poris Pleureſis eſt apoſtema
ſub coſtis natū Cuius ſigna do
lor punctura tuſſis febris acu
ta Quando de reumate fit ſter
nutatio adeſt nariū emunctio
De quacūq3 cauſa fuerit in pri
mordio minutio facienda eſt in
oppoſito brachio infra ſpaciū q̄tu
or dierū nec multū Det ſirup
roſeaceus vel violaceus vel ti
pſana Quod ſi de calido humore
fuerit et conſtipatio aſſit cliſtē
faciendū eſt cum aq̄ marina
inteſtina ut dicit

De inteſtinis

Clemens papa inſtrumenta ſūt
humano corpori et vite oīm ne
ceſſaria Et nūc ergo vide q̄ita
eorū rōne polleat que ideo in lō
gis nexibus circulorū modo ordi
nata ſunt ut ſuſceptas digeſtio
nes ciborū paulatim egerant
quo neq3 ad ſubitū inania ef
ficiant loca et hys qui ſuperad
diti fuerant non impediantur
cibis Super ſtomachū nullū
inteſtinū eſt ſed yſophagus
ut dicit ar̄s qui applicat cum
canna et eſt os ſtomachi Inte
ſtinū quoddam exceptis alys
maioribus de ſtomacho deſcen
dit et iſtud inteſtinū vocatur
ieiuniū et hoc ideo q2 ſemper
ieiuniū eſt a corpolentys cibo
rū Solum ei humorē trahit
de ſtomacho Corpulentia vero
ciborū in ſeceſſum vadit et per
feces emittit In iſto ergo iteſtīo
quinq3 vene figunt et vocan
miſeraice a miſerando q2 cō
patiunt omnibus alys mēbꝭ
Hee vene protendunt uſq3
ad epar trahunt q3 humorē
de inteſtino predicto et tra
hunt ad epar et decoquūt ab
epate Cuius aquoſitas ad re
nes defert et de renibus ad
veſicā Eius vero pars purior
in ſanguinē decoquit q̄ mem
bris omibus nutrimentū
adminiſtrat Cuius ſanguis
pars purior per venā que pro
tendit ab epate ad cor dedu
cit et inde generant duo va
pores calor naturalis et ſp̄c
qui ſp̄t in corde dr̄ vitalis in
epate naturalis in cerebro a
nimalis Sp̄us iſte mediū
et quaſi vinculū coniugens
aīam et corpus q̄ nullo modo
coniungi poſſet ſine medio cū
ſit aīma incorporea et corpus
terreſtre

De Stomacho :–

Stomachus eſt membrū
conuenientiſſimus hu
mano corpori Hic ei mediāte
yſophago crudos recipit et de
coctos in meliori digeſtione
deducit ut dicit ar̄s Villos
in modū brevioris lane ha
bent intrinſecus ut cibi rece
pti horū caloribus foveant
et digerant et ne etiā ſi ſine
villis eſſet ſtomachus cibi ra
ſo ſtomacho prius q̄3 ūtē eſſet
citius laberent Stomachi paſ
ſiones diverſe ſunt Eſt ei do
lor ſingultus vomitus torſiōs

et ſimilia Fit autē ex frigida
cauſa et ex calida Ex quacūqꝫ
autē fuerit materia vtendū
est diuuſiuis utpote ſirupo a
cetoſo Oximelle cū aqua decoc
cionis feniculi maſtice et a
niſi Poſt vtendū est purga
tiuis utpote pillulis de pigra
uel paulino poſtea unccio fiat
ex oleo laurino Contra ſingul
tum aliquid timoroſū et anxi
um inopinate et ſubito infir
mo nunciandū eſt Contra vo
mitū generaliter valet roſata
cū ſucco violarū data Idem fa
cit athanaſia cū aqua pluui
ali uel ſucco plantaginis Co
tra torſiones ventris uel ſto
machi valet tegula terrea bene
calefacta et perfuſa vino et anxu
gia et aſperſa ſale et tunc inuo
luta panno ponat ſuper ſtoma
chū prius tamen ponat herba
abſinthii int̄ tegulā et ſtoma
chū Item ad confortacōm ſtoma
chi valet emplm factū de abſin
thio menta et vino Idem facit
panis calidus vino perfuſus et
ſuperpoſitus Item vetus vinū
in argenteo vaſe calefactū ſto
machū confortet Item agrimo
nie faſciculū cum radicibus i
tribus ſextarys vini optimi uſ
qꝫ ad vnū ſextariū coque et illd
ſume per triduū Ad dolorē ſto
machi ſemen feniculi apii abſin
thii et petroſilini equis ponderi
bus tunde et reſoluta cera atqꝫ
butiro non ſalſo commiſce pulue
res et poſtea ſuper pannū lineū
extende et ſuperſpge de predictis
pulueribus et commiſce ac deinde
tepefactū ad ignem ſtomacho
ſuperpone Ad inflacōm et flegm̄
ſtomachi cyminū in aceto vno
die ac nocte poſitū ad ſolem uel
in teſta ſiccatū quantū capere po
teris tribus digittis per tres dies
cotidie maſticab et extracto
ſucco proiices de ore quod eſt reſi
duū Ad ſuffocacōm ſtomachi her
bam lingwe ceru cū melle tun
das et in modū empli ſtomacho
ſuperpone et per triduū ſemper
renoua Ad calefactionē ſtoma
chi lanam ſuccidā in oleo frixā
ſuperpone Item herbā febrefugi
am abrotinū rutam et piperis
grana lauribaccas aut folia fe
niculi aciui ſemina quantum
vna manu tenere poteris contu
ſa ſimul in oleo frixa et bene co
cta ſuperpone Ad omīa fere vicia
ſtomachi ſuccus centauree quan
tū teſta oui capere poteſt cū tribꝫ
ciatis aque calide ſtomacho ieiu
no bibat per triduū Ad ſtomachū
qꝫ vomitus uel flegma grauat
radicē feniculi abrotanū rutā
et piperis grana ·xxx· in olla Ad
conſumpcōm duarū partiū in for
ti vino coque et ex hoc bibe Item
accipe zinziber galangā gariophi
los zodoariū equali pondere et ex
puluerib9 eorū et herbi ſalme
et petroſil̄ ſalſam facias Si ali
quid male aut corruptū comede
ris ſtatim bibe aquam tepidā
et penna plumatea leniter ori
et gutturi iniecta vome quod

comediſti Vel ſume ſal aromaticu̅
et admiſce aque tepide ut ad nucis
magnitudine̅ auelline ori imponas
ipſum ſal ſine aqua vomitu̅ efficaciſ
ſime facies Hoc idem facias ſemper
ſi periculu̅ de nimio potu ſenſeris De
Yſophagus eſt os ſtoma ysophago
chi ut dicit ariſtotiles et applicatur
cu̅ canna mediante tela que continet
ipſum et ſequit̅ radice̅ lingwe et va
dit ad pariete̅ interius et inde ad
ventrem Per hunc ergo recipit ho
cibum et potum et deducunt̅ ad os
ſtomachi ut ibi decoquant̅ et tranſ
mittant̅ ad inteſtina De vmbilico
Vmbilicus mediu̅ eſt prope no
du̅ corporis humani Per hunc
dependet puer in matris utero et ſi
bi cibum attrahit in nutrimentu̅
ſui Nec͂ eni̅ per os attrahit alime̅
tu̅ ſanguinis ſed mediante vmbili
co de viſceribus matris De adipe
Adipem dicit Galienus necno̅
et ariſtotiles parte̅ eſſe aïal̅
neceſſariam Cuius generacio eſt
ex eo qͥ relinquit̅ de nutrimento
caloris innati et coagulat̅ propter
ipſius imbecillitate̅ cum conſumi
non poſſit et eſt ſubſtantie aeree
multum ad quod conuertit ſe natu
ra et transffert in vſum neceſſariu̅
corporis et recipit ab eo iuuamen
tu̅ multiplex et hoc eſt notum in zir
bo et pinguedine renu̅ et eſt circa
membra naturaliter frigida et q͛e
indigent calore nimio propt͛ nimi
am humiditate̅ que ſolet in eis
dn͂ari Et de cauſa circumdata
eſt in aïalibus pinguedo adipis
et hoc precipue in locis diſtantibꝫ

a principio et fonte caloris quod
eſt cor et magis in illis qui de co̅
plexione frigidi ſunt et humidi
Veſica eſt vlti De veſica
mu̅ interioru̅ membroru̅
in corpore que dependet a viis pro
cedentibus a renibus ad radicem
v͂ge vt dicit ar͂s Et eſt tela neſſi
ta que ſimilis eſt capillis Veſica
eſt exitus ſuperfluitatis humide
et non ſicce In hac decolorat̅ po
tus et ſuperflua humiditas me
dys inteſtinis decocte oꝫ humidi
tates ſuperflue ſecundu̅ diſpoſi
co̅m nature in colore ſepius dige
ſtio vrinaria monſtrat quo into
modo uel conualeſcentia corpus
homi̅s validu̅ uel eleuat in pro
ſperis uel chabeſcens dep͛mitur
in adu͛ſis Veſica carent omn͂ia vo
latilia et ideo non vrinant hac
oi̅s beſtia quadripes habet In
muliere ut dicit plinius gemi
nos ſinus ab utroqꝫ latere ſu
nebris habet quociens ſp͂m ver
ſa includit Ydropiſis eſt morbꝫ
qui ab aquoſo humore vocabulu̅
trahit Eſt aute̅ humor ſubcuta
neus de vicio veſice natus ven
tre enormit̅ turgente et mem
bris Eſt autem ydropicis defectus
virtutis digeſtiue in epate Fit
aute̅ ex calore uel frigiditate ſ͛cu̅
ex calore vrina eſt rubea venter
inflatus et quoqꝫ crura manus et
brachia et facies macilenta Hec
incurabilis poſtqꝫ confirmata e̅
Ante confirmacoim vero ut dicit
Auicenna Solo hauſtu plantagi
nis curat̅ Hauſtus aute̅ dicit̅

quantū ouū anſerinū capit hic
hauſtus continua diebus ix In
firmus caueat ab omī carne et
piſce ſalſo et ab omī piſce mari
no et limoſo et ab auibus flu
uialibus et carnibus groſſiori
bus non comedat inflatiua de
ſpere paruum aut nichil come
dat Non bibat ſine cibo Cura
iterū ecⁿiſſima dz ſi ſemper lu
na exiſtente noua minueris
ſanguinē in vena Accipias
autem conſolidā minorē h̄ba
ſcilicet que in pratis mediocri
ter ſiccis creſcere ſolet et eſt
herba parua ad terram depreſſā
florem habens albū et paruū
hanc ineq̄ herbā cū radicibus
ſumes Semper ei hyeme et eſta
te viridis manet in terra bullias
autem eam in olla cū aqua uſq̄
ad conſumatōm duarū partiū
Et hanc ydropicus bibet mane
et veſpere calidam ſcilicet mane ante
cibum veſpere poſt cibū quando
dormitū vadit Nullum vinū
bibat quin ſit optime mixtū cū
aqua iſta Caueat autē a potu
quantū pati poteſt Nullū vinū
bibat n̄ ſit valde defecatū Pro
inde ydropiſis que ex cauſā fri
gida eſt huiuſmodi ſigna ſunt
Vrina alba eſt et totum corpus
inflatū ex molli inflatōn Cui
ſi digittū impreſſeris caro cedit
Dieta iſtorū ſit calida et dige
ſtibilis et diuretica pulli galli
narū agnina caro et condiant
cū petroſilino cymino et pipere
Vinū ſit albū et ſubtile panis

mundus et bene coctus olus di
ureticū Similiter ydropiſis fri
gide cura 𝔥et efficaciſſima eſt Am
broſiana herba eſt ad modum
longa cū longiſſimis et tenui
bus radicibus odorifera Hec
optime lota ponat in vino per
noctē vnam et olla bene obſtru
atur et hoc vinū ſoluᵒ bibat Cer
tū eſt ꝗ per ſudorē eiciet infirmi
tatē et tumorē membrorū Di
eta ut ſupra Cura et remedia
contra calculū Si lapis fuerit
in ore uel in collo veſice cū algā
ria depellendus eſt inferius et
ita poterit morari ſine leſione
plurimū Lapide autē exiſtente in
renibus nūq̄ incidendus eſt p
pter leſionē muſculorū cum frequens
vſus centino die frangit lapidē
Item ſaxifraga lapis inuenit
in capite galli annoſi qui tritus
et mixtus Betonice lapidē mi
rabiliter frangit Si calculum
tribus annis uel longinquiori te
pore homo portauerit tanq̄ in
curabilem moneo dimitti Sola
enī tunc adhibenda eſt cirurgia
maxime et ſpecialit̄ ſi fuerit in
veſica Dieta horū eſt Comedat
ſparagū bruſcū petroſilinū ma
ratrū creſſōnes cretanos Ius
cycerū aneto uel petroſilino con
ditū Vinū temperet aqua pre
dictarū decoctionū Mediocriter
exercent ab omnibus duris et in
digeſtibilibus caueat potio mu
ſtata minor in menſe ſemel ad
quantitatē caſtanee in vino tepi
do et non forti ſumpta ad calculū

non confirmatū multū valet Si
calculū in vesica habueris acci
pe hircū quatuor annorū albū
colore et tene eū in domo et da
ei per quindecī dies comedere her
bam centinodiam et saxifragū
petrosilinū bruxam et folia he
dere maratrū cretanos et anetū
Post quindecī dies liga eū in a
ligno loco vbi nichil comedat et
bibat penitus per tres dies et per
tres noctes quarto die fac eum
lingere sal bene tritū et lingat
inde quantū voluerit et postea
da bibere vinū purissimū post
potōm vero vrinā q̄ primo pro
iecerit hircus proicias Reliq̄
vero diligent obserues et colli
gas usq̄ ad septimā diem et da
ei sepe sal comedere et vinū bi
bere ponas q̄ eū in dolio ut co
modius possit vrina seruari hāc
potōm vrine da calculosō cum
succo artemasie mane ieiuno
bibere et in vespere quando dor
mitū pergit Vt autē videre et
probare possis effectū rei Cote
pone in tali vrina et crastina
die fractū et dissolutū inueni
es Dabis autē pacienti sic bibe
re ut nesciat quid propter ab
hominatōm bibat Item sanguis
hirci dessicatus super feruente
tegulā et postea pulverizatus
bibitus q̄ cū succo calido saxifra
ge et cū aqua calida multū ua
let Idem facit sanguis leporis
Item lapilli inuenti in ventre
galline et pulverizati idē faciūt
Item ius in quo agni pedes cocti

sunt occulta v̄tute iuuat si ieiu
nus biberit Ad iuuandū illos
qui vrinā proicere non possūt
Maluam et alliū decoquas ad
terciam partē cū vino forti et
da bibere et statim soluit Acci
pe herbam que dr̄ sancti Johis
dicit̄ etiam ipericon vel dicit̄
herba perforata et hanc cū vino
coquas et bibe statim sanaberis
Ad illos qui vrinā cū tormento
faciūt vrinā capre tepefactam
et ne fastidiat mixtā cū vino
bibat et sanabit Item Gladio
lū herbam cū aceto coquas et
ieiuno stomacho cū aqua calida
cyatum quottidie dabis bibere
Ad eos qui sanguinē cū vrina
emittunt alia septe cū folijs
suis coque in aqua ad terciam
partem et ex hoc calido bibe
haustū vnū post quartū diem
hoc idem facies tribus diebus
Item accipe lapidē ematite et te
re super cotem cū aqua et illū
puluere bibe cū ipā aqua et cu
raberis De matrice Capitulū

Matrix est etiā genitale mē
brū in femis sic v̄ga in
masculis Matrix tamen pro
p̄e dicit̄ que iniectū per portā
vulue fetū suū recipit tempore
debito pariendū Omnia autē
membra in maribus et femis
sunt similia pret̄ matricē feīe
et v̄ga viri ut dicit aristotiles
Situs matricis est super inte
stinū Sicut de v̄ga diximus ita
de matrice In matrice multe ve
ne concurrūt ad lux̄ generationis

radix eius ab vmbilico eſt ſicut
radix ūge a renibus Vnde et
vmbilicus luxurie locus eſt ī
femīs ſicut in viris renes Mul
ta de uirga genitali et matrice
ſcribenda dimittimus propter
verecundiā illorū qui de illis
legere uel audire non curant
poſt completōm membrorum
in humana ſtatura de genera
cione homīs et natiuitate diſ
ſerimus Contingit per paucis
et tamen aliquibus prodigio
ſa monſtruoſitas qui duplicē
ſexum habent quod de beſtiis acci
dit aliquando Vnde plinius di
cit [illegible] nero curru vehebatur
in quo ſubacta erant animalia
hermofrodita plane viſenda
res ſcarū principem inſidere
portantis Matricis ſuffocaci
onem mulieres multociens pa
ciunt Vnde propter cordis ama
ricē depreſſionē fiſtulis cordis
clauſis denegat calor naturalꝭ
et hec cauſa debilitatis Cuius
cauſa eſt menſtruorū retencio
et coitus abſtinentia Menſtru
is eni retentis inflat matrix V
de occupans maiorē locū com
pmit cor et ſpualia Sperma
etiā in venenoſā qualitatē mu
tat Het maxime mulieribus
viduis accidere ſolet paſſio De
hac quandoqȝ cadunt ſicut de car
diaca paſſione Ante omnia ſter
nutacio pronocet de puluere
piperis per fiſtulā naribus in
iecto facies aſpergat aqua fri
gida uel violis uel mixto infu
ſionis aque roſeacee Fumigiū
fiat naribus de fetidis et abhoia
bilibus herbis uel de cornu cap
no ſuper carbones poſito uel ex
lana uel ex propriis capillis pa
cientis Bumbax infuſus oleo
muſtelino tepide ſuperponatur
uel infuſus interſera Det dia
marḡ uel dianthos Solent etiā
talibus menſtrua pronocari So
lent eciā mulieres laborare de la
pſu matricis et hoc ex laxacione
neruorū Vnde matrix a pprio lo
co in inferiora uel et extra aliqn̄
labit Cuius cauſa eſt humiditas
ſuperflua Fiat ergo ex pice liqta
ſuper carbones fumigiū perem
bociū fumigiū eciā fiat de ſtercore
bouino uel de puluere galle boli
maſtice et de hys partes intromit
tant ffomenta et omīs cura que
de lapſu ani adhibet hic eciā adhi
beat Et quere eam inferius in cao
capitulo de ancis Item odorifice
tur per nares omīa que habent
bonū odorē ut per odorem reuocet
matrix ſuperius et fugiat abhomi
nabilia ab inferius Solent etiam
mulieres pro fluuio ſanguīs la
borare et hoc propter nimiā ſan
guinis abundantiā qui nequaqȝ
poteſt in venis retineri Circium
et pedum adeſt inflacio Crepant e
ciam aliquando vene et tunc maior
fluxus fit Si de ſanguinis impletu
ra fuerit minucio fiat de vena me
diana brachy uel interioris partis
tali Pes ante ponendus eſt in aq̄
calida Det athanaſia diothod cū
aqua pluuiali Nulla purgacio fa

tienda eſt niſi minutio Dieta ſit
ſicut in lienteria ſuperius in capi
tulo de ventre Solent etiā mulie
res laborare ex defectu menſtruo
rū naturaliter aliquando et quandoqꝫ
accidentaliter Naturaliter quidē
ut ante pubertatē et in ultimo ſe
nio et nullū eſt viciū et nulla indi
gent medicina Accidentaliter ut
ex ſanguinis groſſitie aut meatuū
conſtrictione et tunc grauedo cor
poris et maxime partiū inferio
rū corporis diſcoloratio dolor par
tis ſiniſtri lateris p̄mo oīm videa
in retentōn menſtruorū ne hec fi
at propter impgnatōm quia tunc
nullū remediū adhibendū eſt ne
ſi menſtrua prouocata fuerint
aborſus fiat conceptus Si autē re
tentio menſtruorū fiat ex cauſa di
cta abſqꝫ impregnatione ante oīa
nullo prohibente minutio fiat per
interualla de vena inferioris par
tis tali ſcd'm modū predictū et fre
quent' fiat de tibys ſcarificatio Det
etiam emagogū uel trifera maior
uel pigra cum vino uel cū aqua
decoctionis cymini ſaluie artheme
ſie calamiti puleg͏ÿ foliorū lauri
Ex hac eadem aqua fiat fomētū
ter in die Unde vinū det decoctio
nis caſtorū calamenti puleg͏ÿ ul'
ſaluie rute ſauine arthemeſie Et
notandū q̄ remedia ad prouocā
dum menſtrua valent illis tpibꝫ
tantū quū tpꝯ menſtrui excedit a
lys uero tpibꝫ nullo modo adhi
benda ſunt De virga genitali

Uirga maſculi generationis
inſtrumentū eſt Cuius ra
dices ſunt ut dicit ariſtotiles a re
nibus prodeuntes Et notandū
q̄ omēs vene corporis et partiū
venis virge communicāt ut ſupra
dictū eſt de venis Uirga eſt exitus
ſuperfluitatis humide et curſus
ſpermatis creatus ex cartilagine
et carne In libidine cartilago ap
paret quia tunc tumeſcit commoto
vitali ſpū ex concupiſcentia me
dys cogitationibus ex ymagina
tione rerū delectantiū Commouet
etiam aliquando ex ſolis humo
ribus ſuperfluis uel ex moribꝫ
cōmoti intentiuis cꝫ ciborū et po
tuū Contra irrigatōm uge et
contra luxuriā ſuper renes ven
toſas pone et extrahe ſanguinē Me
bra genitalia in ſucco rute lota
ſepius refrigedant Succus uiſ
quiam ad idem abſinthiū et a
cetū ad idem Canphora per na
res caſtrat odore mares Folia
agnicaſti ad idem Mulier luxu
rioſa betonicā et ſolſequiū cum
aceto bibat Si genitalia balne
ant' in ſucco aquileie et herba
catheplaret' valet contra luxu
riam et hoc maxime in pueris
Citendule vermes ſunt que xv
diebus ante ſolſticiū eſtiuale
volant et xv poſtea et ſolent lu
cere de nocte De hys vermibus
ſi quis tres comederit libido pe
nitus in eo extinguit certiſſimū
eſt Si vlcera uel vulnera in ui
ga genitali habueris prius vi
no laua et poſtea ſuſperſperge
puluerē de aloe herba mirra ad
idem valet Omnia que ſupra dcā

ſunt in capitulo de carne valent
ad wlnera ueretri Ad timore
teſticulorū accipe fabas et teras
puluere et proice in ollam cū
vrina pueri maſculi et cū bene
coxeris addes mel et inde facias
cathaplaſma Item radices cicute
coctas ſub cinere in panno con
tundas et addes acetū et hoc ca
thaplaſma prodeſt Item canicu
lare herbe ſemen cū vino teras
et cathaplaſma factū et aufert
teſticulis omem dolore et timo
rem et feruore valet etiā idem
ad podagrā et inflatōm et dolo
re mamillarū Ad pruriginē
vrge genitalis tollendā ſaluia
et ruta in vino cocta et ex inde
fomentata genitalia vtriuſqʒ
ſexus libidinē tollit De Reni
bus

Renes homis ſicut
Renes vacce ſunt vt dicit
ariſtotiles Dexter ren eſt altius
ſitus ſiniſtro rene et pingwe
do dextri minor eſt qʒ ſiniſtri
In renibus luxurie locus eſt
viris A corde eī vena tranſit ad
epar per qʒ res apphenſa et in
tellecta deſcendens concupiſcit
ab epate et amat Epar eī ſedes
amoris eſt Ab epate eī illa qʒ
diximus vena deſcendēs ad re
nes rem apphenſā et intellectā
a corde amatā ab epate tranſ
ducit ad renes in quibus me
diante cogitatu concupiſcētia
amoris gnāt et accenſis reni
bus ardor multiplicat ad ūgā
ſit qʒ fluxū ad renes vnīū ſalis
deſcendente ſangs per qʒ appre

henſiua ac intellectiua amoris
ictus in venis miſtrat occultius
ſemen eicit per meatū Dolor re
nū aliquando fit ex diſcraſia
calidi humoris et tunc febris
aliquando ex ſangwine et tūc
vrina colerata et ſpiſſa In hoc
ergo dolore ante oīa minutio
fiat de vena que eſt ab interiori
parte tali ſcarificacio fiat circa
clunes uel circa lumbos Si vero
ex colera fiat dolor renū in prin
cipio purgatio fiat cū decoctione
mirab citrinorū Interdū triaſā
dali det ad caloris repſſione Cli
ſtere fiat cū aqua decoctionis ma
lue et olei uiolis Unctio fiat ex
oleo violis uel agreſta circa re
nes vel de aceto uel populion
Ipſa eadē cura prodeſt dolori re
nū ex ſangwine Dieta ſit por
tulis ſcariolis cicorea bleta oua
mollia vinū albū lymphatū
et ſubtile Si eſt dolor ex frigida
cauſa tūc renū adeſt frigiditas
et dolor grauatiuus Det ante
oīa benedicta ſimplex in ſiccum
electū ducis filoantropos fiat
gliſtere de benedcā reſoluta Un
ctio fiat ex oleo laurino vltima
cura cauteriū Si dolore renū
aut coxarū aut lumborū habu
eris accipe uetonice dragmas
duas et tundas et ſit cū ſero la
ctis potanda et mirifice prodeſt
Item arthemeſiā tundas cū an
xungia aceto addito et cathapla
ſmab ſuper renes Idem facit h
ba ſymphonica tunſa et catha
plaſma ubicumqʒ in renibus

uel genibus aut tibijs dolueris
Idem facit ſenetionis herba tun
ſa et tamen ſale impoſita Idē
et agrimonia et anxungia Itē
lana ſuccida tincta in oleo liqua
ta pice et ſulphure addito vino
et aceto calidiſſime impoſito bis
in die ponant et ſanat efficaciſ
ſime De anchis Capitulum
Anchas homo habet loco cau
darū Omne eī animal qua
drupes ut dicit ariſtotiles caudā
habet hominibus autē tranſit
in anchas qꝫ alijs beſtijs tranſit
in caudas Et eadē ratio eſt qꝫ ſy
mia et urſus non habent caudā
qm habent anchas ut homo p
uida natura poſuit caudā ad co
pertōm exitus digeſtial hoc er
go faciūt anche in homīe quod
cauda in quadrupedibus Cont
ſcabiem ancharū ponit ventoſā
in ultimo ſpondili ſuper anchas
et ſanguis extrahit Idem valet
in eodem loco contra luxuriam
debilitando renes Item valet cō
tra emorroides vocant autē e
morroides quandoqꝫ vene que
inflant aliqū in ano in modū
fabarū Hee vene inflate qūqꝫ e
mittūt ſanguinē et tunc difficil
cura eſt Cum autē tantū modo
inflate ſūt debet fieri ſubfumiga
tio ſuper laterē feruente De ace
to et tūc debet patiens ſuper ſedē
maſſe que facta eſt de herba mil
lefolij trita et piſtata cū hircino
uel ceruino ſepone ita ut in illa
maſſa intret anū ſuper ſedentis
Valet etiā abſinthiū tritū cū oleo
comuni et tepidū ſuppoſitū Con
tra lapſum ani fiat fumigium
ſuper lapidē molarē calidū et ſu
per carbones lentiſci de pice liq
ta vaporatio fiat circa anū tum
in aqua pluuiali bullito Itē e
morroides ani curandas que
fluūt ſanguine accipe manipl
lum herbe columbane et mani
pullū elleboris et manipulū
celidonie et duos tanace ceſil
natice et duos ex radice ebuli
et duos albi marrubij et unum
millefolij et hec ſimul coquāt
diu in vino in olla que habet ſt
ctū orificiū poſtea depoſitā ollā
pones in terra uſqꝫ ad ſuperficiē
orificij et ſedendo aptabit anū
ad orificiū olle et circumponat
lineam veſtem ne fumus poſſit
exire ſed totalit intret anū et
deſiccabit emorroides Caueat
autē ne fumus tangat alias
partes corporis quia eſſet peri
culū Cum autē refrigeſcere ce
perit olla accipias tegulas can
dentes et proicies in ollā ut her
be caleant et excitet fumus Itē
dabis lac vaccinū patienti ad bi
bendū quottidie per nouē dies
et nichil aliud guſtet ń lac tātū
et non ſentiet emorroides diebꝫ
vite ſue Bibat autē illud frequēt
in die et in nocte et optime ſine
fame et periculo nouem diebꝫ
ſine alio cibo Item remediū emor
roidarū quod iuuat maxime ad
horā in illis que non fluūt ſan
guine accipe millefoliū et frica
inter manus fortiter qꝫ ſuccus

exeat et ſit cũ ſucco appone ano dõ
quandoq; fiſtula in ano proueni
re poteſt Cum diuertis in itine
re ad requiſita nature caueto
vnde anũ detergas Quedam eñ
herbe excitant veſicã in loco ubi
fricant et fiſtulã generant Si te
intercisio antharum vexauerit
in eundo accipe pãnũ lineũ lon
gũ latitudinis v digitorũ et in
tinge in ſepone liquefacto et po
ne inter anchas ſuper locũ ege
ſtionis ubi ſolet intercisio et le
ſura fieri Ligabis quit vnã ext
mitatẽ ad brachiale anterius
et non ſenties intercisionẽ ancha
rũ in eundo ipſo panno medio
prohibente De ylijs capitulũ

Ylia loco ſunt in regione ſplenis
et epatis ſuper ſpondilia ylia
in muliere fetũ ſuſcipiũt Dige
ſtũ q; ſanguĩe in pinguedinẽ co
muniit in feminis et viris conuer
tunt ylia ſepius vexant excessu
ciborũ et maxime in hys que fu
moſitates generant horũ paſ
ſio vehemens eſt et dr ylica
paſſio non habet curſũ in venis
niſi per vias vrinales vt dicit
Conſtantinus et ideo videri in
vrina negat niſi forte accidenta
liter fiat utpote ſi ex dolore vehe
menti accendã patiens et per hc
inflãmet uel alteret vrina Re
mediũ contra colicã uel yliacam
paſſionẽ eſt loco dolenti ſaculus
cum tritico in vino decoctus et
ſuperpoſitus uel tegula ignita
et aſperſa vino et ſale et innolu
ta panno et ſuperpoſita valet et

vellus oviũ depoſitũ de oue et de
inde lotũ et ſuperpoſitũ potus ſit
vinũ temperatũ cũ aqua decoctio
nis feniculi ſeminis apy radicũ
marratũ et apy et ſcariole Dicũt
vetule q cingulũ de corio lupi ve
riſſime ſoluit colicã et yliacã paſ
ſionẽ et preſeruat gliſtere multũ
valet ad idem Notandũ preterea
q yliaca paſſio frequent cauſari
ſolet ex calculo areno ſo et tunc ſu
mendũ eſt electuariũ lyantropos
Centinodia herba comeſta uel ſuc
cus eius bibitus multũ valet De
Spondilibus

Spondilia ſt
fulcimenta renũ et continẽt
locũ ab anchis uſq; ad genua ve
ſtiũt oſſa ſpondiliũ multa carne
et hoc ut groſſities ſuperior reſpon
deret inferioribus et ſtatũ debitũ
habens in plantis pedũ velut in
baſibus columpne in tibijs ſpondi
lia quaſi groſſiora capitella ſuſtẽ
tent ut tota machina corporis cõ
uenient ac firmit inferioribus
fulciat De Genibus

Genua oſſicula parua habent
interius quibus ad robur
ligaminis ſpondilia cybus coniũ
gunt Sub hys autẽ ſunt nerui
fortiſſimi duo aut principiales
qui a renibus per ſpondilia et
de ſpondilijs medys genibus per
tibias uſq; in calcaneũ certa pro
tentione ducunt De genibus ſu
renibus certũ eſt q tam a ſupe
riori q; inferiori ſpatio triũ vn
ciarũ uel ſupra nodũ pedis eade
menſura mortiferi wlneris lo
cus eſt Ibi eñ eſt quedã medulla

qua extracta ſtatim mors ſequit
Tybie locu te **De tybijs**
uient in homine a genibus
uſq ad pedes et poſſunt dici colū
ne ſuper baſes pedum Hys ſuſte
tat totū edifitiū corporis et ideo
neceſſe fuit vt fultiret natura oſ
ſiū fortiori Duo in eis oſſa ſunt
vnū validū nimis aliud minus
validū Os maius tybia dicit et
eſt ad hoc naturalit roboratū ut
inforciū caſus frequent accipiat
Aliud vero quod minus eſt carnē
et muſculos in tibijs ſuſtinet et
dirigit uſq ad talos Si tibiā uel
aliud membrū fiſtulatū habue
ris laua membrū fiſtulatū cum
aqua decoctionis enule et ſuper
pone radicē bene piſtatū cū vino
veteri et curabit infra ix dies
Pedes ſunt re **De pedibus**
plice baſes in fultimento pla
tarū ſolide roborati qui quinq di
gittos in anterioribus non excedē
tes certa diſtinctione non abilite
tur ad greſſus In hys digittis vn
gwes ſunt cornei quibus eorū ex
tremitas in offenſione greſſuum
protegant hy vngwes breues
ſunt quidē et leues non acuti ut
volucrū quibus intelligit huma
norū affectuū benignitas leuis et
ſincera habitudo Quedā aīalia
habent quinq digittos in pedibꝫ
poſterioribus ut ſit motus leui
or ac velocior Quedā vero aīalia
ſt que habent quinq digittos ī
pedibus anterioribus et quatu
or in poſterioribus ſicut leo ca
nis et lupus et hoc ſecundum

ariſtotilē Si pedē uel manum
leſam habueris extorſione fac
bullire mel iniecto ſale et inde
facto emplaſtro curabit Si in
pedibus uel in manibus aut
in alijs quibuſlibet membris
artetitā paſſionē uel paralíſi
habueris optimū emplaſtrū
eſt ſuppoſitū loco dolenti de cal
ce viua cymino tartaro olibano
baccis lauri ſynapi et melle cō
factū Hoc idem valet contra e
migraneā ſciaticā colicā et yli
acam paſſionē Contra artetitā
capſlis barbaſtus in vino rubeo
et forti decoctus et loco frequēt
ſuper cathaplaſmatus multū
valet Cura efficatiſſima poda
gre herba que vocat ſigillū be
ate marie diſtemperata cū op
timo vino moreto et inde fiet
emplaſtrū et īuoluā totus
pes uel tibia circumducto corio
Calciamenta in pedibus expel
le canis artetitā ſanant Contra
artetitā probatiſſimū accipe cā
tarides et puluerē piperis et ſp
ge ſuper cerā calidā et ſic pone
ſuper locū dolentē per vnā no
ctē et mane inuenies ueſicam
Tunc impones cerā extrahēs
aquā et curaberis Nota autē
diuiſionē artetite quadruplicē
Artetita proprie vocat gutta q
tenet in articul Sciatica paſſio
vocat a ſcia ſcie Ciragra a ma
nibus podagra a pedibus ī q̄
pedis nodus diſiungit tam a cre
ca a calcaneo pes ab aliquo abſ
trahat et nodū ex utraq parte

manibus comp̄ime poſtea liget
et curet ut cetera leſa membra
Si pedem uel mēbrū aliquod
ingelatū habueris ex frigore
nimio in aquā primo frigidā
pone et paulatī redibit ad ſema
nibus qꝫ interī confricab Quod
ſi in aqua calida membrū poſu
eris congelatū ſtatī reſolutū
a iunctura cadet Et ut hoc habe
as pro conſtanti iſtud in ouo
congelato experiaris Quod ſi
in aqua calida poſueris ſtatī rū
pet ouū ſi autē in frigida mane
bit illeſum De talis capitu-

Talos creauit dn̄s in poſte
riori parte pedis ut equa
ret parti pedis anterioris qua
tinus per hoc firmaret ſtatus
et greſſus hominis et tota cor
poris fabrica per hoc quaſi per
baſim firmiſſima fundaretur
et non retrorſum caderet talo
rū fulcimento ſubnixus Cetē
autē aīaliū creature talorū
adiutoriis non indigebant qꝛ
in facie proſtrate ſunt et non
erigunt ad celos Simea tamē
ut dicit ariſtotiles talos habet
et ideo ſtare poteſt et ambulare
ut homo licet modice De plan-
tis pedum

Plante pedū
Plāte ſunt quorundā hoīm
ſtrata planicie quorūdā canate
de medio et harū ſitus elegan
cior et firmior iudicat Plan
tarū cutis dura ſpiſſa uſibus
qꝫ ſuccreſcens quottidie et hoc
fit ut raro atterat in hominibus
in hys maxime qui uſū eundi
nudis pedibus diutius habue
runt Cutis tamen illa planta
rū que tenuis et ſubtilis ad mo
dum eſt ad eundū forcior et habili
or iudicat Unde remediū eſt illꝭ
qui continuo nudipedes uadūt
ut ſepius pedes lauent et atte
rant lateribus plantas et ſub
tilie cutis et non duricia uel groſ
ſitie nimia diſſereret et hoc mi
rū de plantis natura demonſtrat
qꝫ ubi nec ferrū nec es duraret
attricione continua cutis ibidē
oī euo perſeueret indempnis
Si nudis pedibus iter agere vo
lueris ita ut minus ledas plan
tas in eundo laua plantas tuas
cū aceto et cū ſale frica ut per a
ceti aſſiduitatē plante ualidius
indureſcant et ſic fiet ut vix ſe
ties dolorē De ſemine gñato

Homo inter alia aīalia p̄c
ipue eſt multi ſemīs et pro
pter hoc eſt multi coitus ut dicit
ariſtotiles Omē maſculinū emitt
ſemen in feīam femīa uero in ſu
am matricē Vir gñat uſqꝫ ad
ſeptuageſimū ānū ſcḋm ariſto
tilē Alij vero dicūt qꝫ uſqꝫ ad no
nageſimū Mulier uero concipit
uſqꝫ ad quinquageſimū Hoīes
pingwes raro generāt et hec cau
ſa quia habent corpora nimis
temperata et accidit in mulieri
bus qm̄ ſuperfluū qꝫ eſt in cor
poribus pingwibus digerit et
tranſit in pingwedinē Unde
quedā arbores ſunt que non fru
ctificant propt̄ cauſas p̄dictas
ſicut ſalix et nux romana Super

mata maſculi et femine diuerſa
rũ intentionũ ſꝫ vt dicit Gali
enus Intentio eĩ ſpermatis ma
ſculi eſt informare ad ſimilitu
dinẽ eius a quo ſeperatũ eſt n̄
aliud prohibeat Intentio ſper
matis mulieris eſt incipere for
mã ſcd̄m ſimilitudinẽ eius a
quo ſeperatũ eſt A ſpermate e
nĩ maſculi eſt ſpũs artifex idẽ
anima vegetabilis ſimilis illi
qui eſt in plantis Et forma a
ſpermate mulieris eſt fundame
tũ et materia generationis Ca
ro uero et adeps ad replenda lo
ca membrorũ uacua ex ſolo ſan
gwine generant Sed caro et ſã
gwine genera ſpiſſo qꝛ caliditas
et ſiccitas coagulat Adeps uero
ex eius aquoſitate et vnctuoſita
te qꝛ frigiditas coagulat ideo ca
liditas eam diſſoluit Ex ſangwi
ne caro renaſcit generata poſt
perditõm ſuã et id quod genera
tũ eſt ex ſangwine in quo adhuc
virtus exiſtit ſi tollat iterũ naſci
poteſt ſicut dentes in etate pu
ericie iterũ complexioni ſangwi
nis vicina non indigent mul
titudine conuerſionis ſangwi
nis ad ſui nutrimentũ ymo in
ſui curſu ſtati in ea conuitit Ce
rũ vero materia eſt ſperma et
ſunt a complexione ſangwinis
remota neceſſe eſt ut multis
conuerſionibus ſangwis in eo
rũ nutrimentũ ſcd̄m ordinẽ con
uertat Tria uero genera hoim
ſunt qui generare non poſſunt
Infirmi propter debilitate Senes

Quia natura non poteſt in eis
digere ſangwinẽ ſeminalem
Pueri propter crementũ quia
ſperma tranſit in crementum
Semen per ſeptẽ dies Si man
ſerit in muliere vt dicit arꝭ
impgnabit mulier

De impre gnatiõe mulieris

gitur ſi in
muliere nulla ſit cauſa ſterili
tatis veniat qꝛ ſperma conue
niens geniture claudit qꝛ ma
trix ita ꝙ acus ſicut dicit ypocꝭ
poſſit ingeri poſtqꝫ facta eſt con
ceptio Eſt autẽ ſperma conueni
ens geniture ꝙ non nimis ſit
calidũ uel frigidũ uel ſiccũ uel
humidũ Si autẽ modũ excedit
in vna iſtarũ qualitatũ conue
niens ſperma non eſt nec aptũ
ullatenus geniture Proinde
quidã dicunt ꝙ ſolũ virile ſe
men ſufficeret ad conceptũ nͦ
neceſſariũ ſemen femineũ Ne
ciũt plane qui hoc dicũt Proi
de notandũ ꝙ nulla fe̅ia aĩaliũ
recipit coitũ poſt impregnaci
oñe niſi mulier Equa enĩ et a
lia aĩalia poſtqꝫ impregnata
fuerit coitũ fugiũt et in hoc mĩ
tũ culpanda eſt humana crea
tura Mulieres poſt impgnaci
onem grauant et videt ſuper
earũ oculos obſcuritas quedã
et apparet in quibuſdã cito poſt
decem dies et in quibuſdã tardi
us Johãnes phus in libro florũ
phie Conceptõm et natiuitate
hoĩs ita diſtingwit ac qꝛ con
ceptõn inquit menſtruũ ſolet
ceſſare merito querit Vnde

contingat hoc Et reſpondemus
Certū eſt qꝫ omnis mulier fri
gida eſt calidiſſima quippe mlr
frigidiſſimo viro frigidior eſt
Cibū enim non poteſt digerē
Remanent qꝫ ſuperfluitates
que per ſingulos menſes pur
gant ipſe qꝫ purgatōs vocan
menſtrua Conceptione vero fa
cta gemiā calor ex fetu vnde
melius cibus digerit nec tan
te ſuperfluitates oriūt Iterū
qꝫ ex ſanguine matris nut
tur fetus non indigent pur
gatione vnde eſt qꝫ cetera aīa
lia ex quo cū nata ſt gradiūt
homo vero non gradit quia ex
ſanguine menſtruo nutrit
Spermate igit in matrice lo
cato ore qꝫ eiuſdē clauſo ſi in
dextra parte matricis remane
at maſculus efficit Quia epar
eſt in dextra parte matrici vici
nū et ideo meliori et calidiori
ſanguine fetus nutritur qui
eſt proprius Si autē in parte
matricis ſiniſtra ſperma reſede
rit femia efficit qꝫ a fonte calo
ris id eſt ab epate ille locus ſe
perat Si vero non bene in dext
parte ſed aliquantulū verſus
ſiniſtrā parte plus tamen v̄ſus
dextram locatū fuerit ſemē vir
effeminatus generat Si vero
in ſiniſtra parte ita qꝫ aliqualit
verſus dextrā ſemen diſponit
mlr virilis efficit que viragi
nes dicunt Igit concepto fetu
incipit vītus digeſtiua operari
que calore matris ſemen inſpiſ
ſat circumducit qꝫ ſemen follicu
lo quodā qui prouenit ex ſiccita
te et iſte folliculus cuſtodit ſemē
ne alique ſuperfluitates illi ſe
commiſcentes ipſum corrūpant
hic folliculus vocat ſecundina
et creſcit cū puero et cū puero de
matrice exit Septimo igit die a
die conceptionis ſicut dicit mač
bius gutte ſanguinis in ſuper
ficie folliculi incipiūt apparere
Vicesimo primo die ille gutte ſā
guinee miſcent ſemi Septimo
autē die poſt vicesimū primū
diē quaſi media ſpecie int carnē
et ſanguinē coagulat Exinde i
cipit vītus formatiua et forma
embrio cuius partes ille que ſt
frigide et ſicce in oſſeam ſbam q̄
vero frigide et humide in fleu
maticā ut eſt pulmo q̄ vero cali
de et ſicce in colicā ut eſt cor que
vero calide et humide in ſangui
neam ut eſt epar modo mirabi
li diuidunt Deniqꝫ ſequit con
cauatā que manus digitos qꝫ
diſtinguit que nares aures qꝫ
perforat deducit et ad inſtar fiſtu
larū flexibibilū venas cauat
quibus ſanguis deferat per mē
bra et partes ſinglās corporis

De infuſione anīe rōlis et vnde

Formatis igitur anima
membris infundit aīa
diuino munere et tūc incipit fu
mus humidus per arterias et
venas diſcurrē motū qꝫ et vitā
conferre hic motus ſeptuageſi
mo die a die conceptionis incipt
Nā autē aīa dat ſolo dei munere

videtur euidentissime dicente
arl̄ in libro de aialibus ubi
ait Intellectus rationis id est aia
rationalis intrat corpus embri
onis extrinsecus et ipse solus est
diuinus qm̄ operatio eius non
habet communitatem cū operatio
ne aliquo modo corporali Hoc
igit̄ p̄z q2 aīa solo dei munere dat̄
et non sicut heretici dicunt aīma
ab anima gignit̄ ut corpus a
corpore Et beatus augustinus
in questionibus de infusione aīe
dicit Anima inquit a deo infū
dendo creat̄ et creando infundit̄
Et notandū q̄ in embrione ocli
sunt valde magni sicut dicit arl̄
Et hoc propter humiditatē nimi
am et ideo non complent n̄ tarde
donec desiccet̄ humiditas in em
brione Eadem ratio est in capi
te quod etiā ualde magnū est i
embrione respectu corporis Vn̄
locus sinciputis in capite hoc ē
in anteriori parte capitis super
frontē humidus est valde Etiā
post natiuitatē pueri per longū
tempus et non fit durus aut co
solidatus locus ille in capite
nisi postq̄ inualuerit puer et
non potest loqui donec induxe
scat locus ille in puero et hoc
propt̄ humiditatē cerebri totū
Post hec sequit̄ ūtus pascitiua
in puero animato que usq3 ad
mortē extendit̄ in omī animatē
habente vitā Querito autē que
rit̄ ut dicit johannes in libro
florū phīe quō puer pascit̄ in ma
tris utero Dicimus q̄ quedam

vena q3 neruū vocat̄ johannes
De matrice matris extenditur
vsq3 ad vmbiculū pueri per q3
puer sanguinē a matris epa
te descendentē attrahit et v̄tu
te eiusdē sanguinis quasi a
limento nutrit̄ puer et crescit
in robur debitū Et quia puer
medio epate digestū sanguinē
recipit non indiget egestione
superfluitatū Mentiūt̄ ergo
qui dicūt puerū per os in ma
tris utero capere alimentū
Non per os ei sed per vmbilicū
cibū nature attrahit de visce
ribus matris Viuit ergo pu
er sanguine menstruato vt
oms phī dicūt Si ipsō sanguī
ne optime et purissime dige
sto mediante sc3 dulciori ac io
cundiori parte corporis hoc
est epate Si eī nullo medio
uel non optimo medio sangūs
menstruatus transiret ad
puerū potius illū sua malig
tate occideret q3 nutriret Qd̄
patet in aliquibus hominibz
sic natis ut habeant maclas
in facie uel parte aliqua cor
poris sui hoc eī fit ex sangui
ne menstruato q̄ aliquando
nimiū abundans cadit super
paruū in utero matris et nisi
esset follitulus secundine me
dius int̄ sanguinē cadentē et
puerū ipsū in nudo contractū
penetrando occideret Restat
tamē ex hoc macla in puero q̄
nunq3 etiā cute excoriata potīt
deleri De v̄tute pascitiua

Nonc ſequit ūtus naſtiti
ua cuius termini ſunt
menſis ſeptimus et menſis
nonus habet ei queſtionē
quare menſis ſeptimus po
tius qȝ octauus et quare etiā
ante menſem ſptimū ſcdm na
ture ordinē non naſtat ut poſ
ſit permanē in uita Ad hoc re
ſpondent phī q ante ſeptimū
menſem non eſt tantus mo
tus in puero q ſi naſtat viue
poſſit In ſeptimo uero eſt vite
motus ſuffitiens Unde puer ſe
mouens in matris utero ſi
debiles neruos qbus matrici
iūgit mouendo fregerit ydone
us vite naſtit In octauo autē
menſe naſti quidē poteſt ſed nō
viuere quia in ſeptimo men
ſe ita debilitatus fuit motibȝ
naturalibus ut ſi naſtat vi
uere nequaqȝ poſſit Octauo
autē menſe et in omi parte
eius refotillat et repat a la
bore comotionis quo attenu
atus erat in ſeptimo et ſic no
no menſe iterū moueri incipi
ens rumpit neruos predictos
et liber naſtit Atqȝ in calido
et humido nutritus eſt in ma
tris utero naſtens et ad diſſi
mile prodiens contrarietatē
ſentit votem qȝ eiulationis e
mittit plorans Et ideo prima
vox homis vox doloris Infans
in naſtendo nullā votē emittit
anteqȝ totus emergat Itaqȝ no
tandum eſt q aliquē muliēs
protrahunt partum uſqȝ poſt
nouem menſes diebus tribus
aut quatuor dicit ei Rootarno
teū in libro eplarū ſuarū Quod
naturalit puer poteſt expectare
in matris utero menſibus nouē
et diebus tribus aut quatuor
preoccupare non poteſt diebus
multis Hoc etiā in partu notan
dū q ſi puer veniens ad portam
ante natiuitatē ita diſpoſitus ut
in latus uel dorſum iaceat uel
pedes preponat infra et caput ſu
perius tunc difficult et cū labore
et periculo matris et ſui naſtit
Sed poſſunt obſtetrices huic peri
culo occurrere ille tamē que perite
ſunt ſed heu pauce inueniūtur
et ideo multi pueri abortiuntur
et non poſſūt naſti ad vitā et pro
pter hoc non renaſtunt ad glam
Et ideo plangit plinius dicens
Femis ſepe abortū facientibus
quantū in parte hat multo in
feliciores qȝ fere ſumus Cum
ergo puer male diſpoſitus eſt i
partu debet obſtetrix per portam
manu leuit intromiſſa puerū
intra ſecundinā ad iuſtū modū
vertere ſcilicet ut caput inferius
diſpona ad partū

De partu et arte obſtetricandi

Hinc ſe
quit de partu et arte obſte
tricandi cleopatre que ſe vocari
voluit medicinā reginarū Prept
artē ipā cleopatra filie ſue ad qȝ
librū ſcripſit vt nulli tam ſingu
larē rem facile credat Primo er
go dicendū eſt que ſunt impedi
menta partus Obſeruandū eſt
quidē ipſū ne ſit pariens vetula

Vel multū timida aut iratunda
aut corpus habeat pnolū vel
nimis gratile aut multū pin-
gue aut imbetillis matrix vel
orifitiū anguſtū aut contortū
aut utraqꝫ parte clauſū aut ꝟ
in vicinitate emorroide ſīt aut
collectiones humorū aut infās
grande caput habet aut corpus
extēdens in qtitate aut mortu
us aut gibboſus aut contra na
turā poſitus

Quot modis naſcunt pueri

Genera
liter quatuor modis na
ſcunt pueri In capite in pedibus
in denexo latens aut duplica
tus Specialia autē pluxima
ſt' Si in capite ad partū deſcen
derit reliquas partes in latere
habente inmiſſa manu obſte
trix manibus puerū componat
ſcilicet lateribus iūctis ut i ori
ficiū rectus deſcendat Quando
iūctus pedibus deſcenderit nūqꝫ
eum obſtetrix adducat ſicut de
ſcendere cepit inmiſſa manu
eū teneat et ſic adducat ne pu
er brachia manus qꝫ dinari
tet et lateribus matricis in
figat Si grande caput habu
erit ut exire non poſſit inmiſ
ſa manu obſtetrix adducat te
nēs caput eius adiuuāte ipſa
pariente conatu ſuo Si cont
naturā poſitus ſit pariens in
lecto iaceat caput altius tene
at et obſtetrix imiſſa manu ſe
cundū naturā eū componat et
ſic adducat Lectus parientis ſit
durus ſtratus Si manū proff
iubemus ut nūqꝫ eū obſtetrix
adducat plus ei inclinatio int
orificiū obduxat nam ipſā pt
manū amittere et vitio obſte
tricis uitioſus eſſe Iubemus
ergo in humero eius digittis
infixis retrorſum reuocet et
componat manū iūctis lateri
bus et apprehenſo capite pau
lati adducat Quod ſi breuiſſi
mū caput habuerit capud eius
ad orificiū componat et ſic per
manus adducat Si pedes pro
fert reliquo corpore in aliqua
parte inclinato ſicut diximus
obſtetrix inmiſſa manu eum
componat et ſic adducat Si
vnū pedē eiecerit nūqꝫ addu
cat nec conet Sed pmū digit
tis ad inguina infantis infi
xis ſurſū eū prouocet et poſt
inmiſſa manu pedē alterum
corrigat et ſi fieri poteſt manū
eius lateribus iūgat et appre
henſis pedibus foras adducat
Si pedes in diūſis partibus fue
rit manu inmiſſa obſtetrix iū
gat et ad orificiū componat et
adducat Si caput conuerſū et
contortū habuerit obſtetrix cor
rigat et humeris apprehenſū
leuit' adducat ne matrix ipſa
ſequat' vel ledat Si genua o
ſtendit retrorſū repellā et corre
ctis pedibus adducat Si nares
ad orificiū veniant obſtetrix in
miſſis digittis leuit' eū in latus
conuertat et integro ſcemate
componat id eſt ut caput infā
tis ad orificiū veniat et ſic addu

tat Si plures pariens in utero
habuerit et ſimul ſe contulerit
ad oriſitiū vnus ab obſtitrice re
trorſum repellat aut in latere
ſi comode poteſt et ſit vnus poſt
aliū paulatī adducat Hec omīa
fiant ſine quaſſatione matricis
et cū moderatione leuitatis et
ipſe locus oriſicii cū oleo calido
uel ſucco fereci greci et lini ſemi
nis et malue cocte perungatur
Igit mulieres de facili quieſcūt
poſt partū vt dicit ariſtotiles
que maſculos pepererūt diffi
culter uero que femīas Sz et ideo
libro noſtro diligent' adiunxi
mus propt' periculū abortiuorū
et ignorantiā obſtetricū Et op
tamus ut om̄s illi qui debent
conſulere aīabus ſub libero ar
bitrio poſitis Ips ing̃z maxīē
per hanc artē conſulerāt qui ex
ſuo iudicio et ꝑtāte arbitrū ſibi
ſubuenire mīme poſſint ut te
nebras poſſint euadere ſempi
ternas Suademus ergo et vo
lumus ut diſcretiores aliq̄s re
niant obſtetrices et eas ſecreti
us inſtruant atq̧ per eas et
alique comodius inſtruantur
Sciendū autē eſt vt ſi obſtetrix
gnara ſcientie obſtetricandi in
uenta non fuerit ante omīa
De quacūq̧ cauſa fuerit difficul
tas in partu ſternutatō fiat de
pipere molito et naribus per
fiſtulā iniecto conpreſſo fortius
ore et naribus per manus vn
gula equi ſubfumigata partū
accelerat et ſecundinā educit vt

dicit liber kyrannidarū hoc idem
valet ad educendū ſecundinā p9
partū Succus rute bibitus ad i
dem valet caſtorio precipue ad
mixto ad idē ſuccus porri Ad idē
vinū uel aqua decoctionis dipta
mi uel caſtorij peculiare reme
diū eſt Det dyamargariton et zu
car roſ' ad confortatōm puerpere

De ordine viuendi phiſice ſcd'm ariſtotilem et vocat tractatus ſe cretū ſecretorum

Hinc ſe-
quit' ordo viuendi phiſice
ſcd'm ariſtotilē que qui ſeruaue
rit multas valde et magnas e
gritudines vitare poteſt et ha
bere vitam incolumē auxiliante
et pia miſericordia conditoris
Scribit enī venerabilis Iohānes
iſpalenſis tharesie hyſpaniarū
regine breuem de obſeruatione
diete uel cuſtodia corporis et di
cit ſe expreſſiſſe de libro arſt' alle
xandro magno edito qui arabice
uocatur cyralacerar quod latine
poteſt dici ſecretū ſecretorū et dt
Idem Iohannes yſpalenſ' ſe accepiſ
ſe a quodam phylozopho qui Impe
ratoris cuiuſdā iuſſu hunc librū
queſitum diucius inuenit in ara
maxima et ſolenniſſima iouis
ubi reponi ſolebāt ſecretius edita
phorū Inueni autē hunc librū
litteris aureis ſcriptū Hunc er
go librū predictus venerabilis
Iohannes yſpalenſ' de arabico tra
ſtulit in latinū et nos eūdē cauſa
abreuiatōnis excerpſi9

Epla arſt' ad allexandrū magnū

Alexandro regi arſt' Cum

ſit corpus corruptibile ei qz accidat
corruptio ex poſitione colerũ atqz
humorũ qui in eo ſunt. Viſum ẽ
michi in pñti opere tibi ſcribere
quedã utilia et oĩo neceſſaria
ex ſecretis artis medicine quibus
contentus eris. Si autẽ perſpexe
ris exemplar et iuxta hunc pre
cioſum ordinẽ fueris conuerſa
tus medico non indigebis exce
ptis accidentibus que omĩo vitari
non poſſunt. Oportet te alexander
cũ a ſompno ſurrexeris modicũ
ambulare et membra equalit̃
extendere et caput pectere quia
extenſio corroborat corpus et pe
ctio extrahit vapores ad caput a
ſcendentes tempore dormitionis
a ſtomacho et lauari in aqua frigi
da in eſtate quia hoc ſtringit et re
tinet calorẽ corporis et hoc erit
quaſi excitatio appetitus ad come
dendũ. Deinde indue mundas
veſtes et honeſtas non ſordidas
quia ex hoc animus delectat̃ et
confortã et dilatat̃ virtus ſplen
doris in te. Deinde confricabis
dentes et corticibus arborũ ama
ris calidi et ſicci ſaporis. Nam
mundat dentes et os et diſſerit
linguã clarificat loquctõm et
comedendi excitat deſideriũ. De
inde ſuffumigationibus ſuffu
migaberis preſenti tempori con
gruis quia hoc valde proficuũ ẽ.
Aperit ei clauſuras cerebri et
groſſiora reddit collũ et brachia
et pinguẽ facit et clarificat fa
ciẽ et quinqz ſenſus corroborat et
uetat atqz tardare facit caniciem

Poſt hoc utere vngentis atqz odo
riferis tempori tamen congruis
qz non niſi odoratu anima re
ficit̃ et omĩs odor ſuauiſſimus
eſt cibus eius et cũ confortata
et refecta fuerit corroborat̃ cor
pus et gaudebit cor et curret
ſanguis in venis ex leticia aĩe
que dilatata eſt. Poſt hec accipi
es ex genere aloe id eſt electua
rio quod in libris medicinalibz
inuenit̃ uel ex ramod id eſt reu
barbaro quatuor argenteos qz
hoc ualde proficit. Subtrahit eĩ
flegma ab ore ſtomachi et exca
tat calorẽ corporis et fugat ve
tos et bonũ reddit oris saporẽ.
Deinde ſede cũ amicis et hoc cũ
ſapientibus et loquere de hys
que rõm habere vident̃. Cũqz
voluntas comedendi iuxta ho
ram conſuetudinis affuerit votẽ
modico corporis labore mouẽ
do ſcz corpus uel equitando ul̃
eundo uel ſimile quid agendo
quia hoc proficuũ eſt. Nam fra
git ventoſitatis ventos aptat
corpus et corroborat atqz alle
uiat et calorẽ ſtomachi incen
dit et ſtringit copages et liq̃
facit reſiduos ac ſuperfluos
humoros et flegma et deſcen
dit cibus ſuper ſtomachũ acce
ſum id eſt calidũ et animũ ex
citatũ. Ponant̃ ante te cibaria
et comede ex hys quos elegeris
iuxta deſideriũ cũ pane equalit̃
fermentato uel leuato qui erit
perfecte fermentatus et pone
ex eis que debes preponere et

poſtpone ea que oportet poſtponi
verbi gratia Si comederit ho
in prandio vno pulmentum
molle molliens ventrē et ali
ud retinens ſequtū fuerit le
uius facit digeſtū Si uero
retinens ante comederit poſt
ea molle confundit vtrumq̃
Similit̃ ſi iūxerit homo in
vna comeſtione plura pulme
ta et mollia que cito digeri pōſ
ſunt oportet ut precedit aliud
retinens in profundo ſtoma
chi qr̃ profunditas ſtomachi
calidior et fortior ē ad molen
dū eo q̃ ſunt in eo partes car
nis que commixta et vicina ē
epati et cuius calore cibi coqu
tur et debes erigere manū id
eſt ceſſare a comeſtione donec
ad hec voluntas et deſideriū re
manſerit comedendi quia ſu
perfluitate cibi anguſtiat pe
ctus et animus et remanet ci
bus in fundo ſtomachi Simi
liter detrahe animū a potatio
ne aque ſuper cibū donec cibi
in conſumptōm veniat quia
potatio aque ſuper cibū infri
gidat ſtomachū et extinguit
ignē voluntatis et confun
dit cibū et generat impedime
tū ſi multū bibit quo nichil
deterius corpori erit Quod ſi
non poteſt fieri quin aqua bi
bat et neceſſe fuerit propter
tempus ſeu nimiū calor eſt
ſtomachi aut ciborū aqua bi
bat modica et bene frigida et
cū refectus fueris intēde ſuper

ſtramenta ſubtilia atq̃ mollio
ra Deinde dormi temperate et
dormi vna hora ſuper latus dex
trū et ſuper eū refice dormitōm
et ſcias q̃ dormitio ante prandi
um macilentū reddit corpus et
exſiccat humiditatē eius poſt
refectionē autē dormitio reficit
et implet Et caue ne iterū come
des donec certiſſime cognoueris
ſtomachū eſſe vacuū atq̃ pur
gatū a p̃mo cibo et hoc cognoſces
per deſideriū id eſt cū comedendi
habere ceperis voluntatē et per
ſubtilitatē ſaliue ad os decurre
tis Verum ſi quis cibū ſumpſe
rit abſq̃ corporis neceſſitate
id eſt ſine comedendi deſiderio
inueniet cibus calorē naturalē
veluti frigidū et gelidū Si uō
cū deſiderio ſumpſerit cū inue
niat calorē ſtomachi velud ignē
accenſum Et cū ceperis habere
deſideriū comedendi Debes ſta
tim comedere qr̃ ñ cito comede
ris ſtatī implebit ſtomachus
peſſimis humoribus quos ſub
trahit de ſuperfluitatibus cor
poris et conturbat cērebrū vapo
re peſſimo et cū poſtea affuerit
cibus fit tepidus et non prodeſt
corpori Quatuor equidē anni
tempora ſūt que ſic diſtinguunt
A medio marcii uſq̃ ad mediū
Junij ver habeat A medio aūt
Junij uſq̃ ad mediū ſeptembris
eſtas computet A medio autē
ſeptembris uſq̃ ad mediū dece
bris autumpnus inīet A me
dio ſiquidē decembris uſq̃ ad

mediū marcij ubi ver incipit
hyemps finit Debes ergo ſollici
te cuſtodire quatuor anni tempo
ra quia ver eſt calidū et humi
dum temperatū aeri ſimile et ex
citā in eo ſanguis et prodeſt in
eo omne quod fuerit equalis com
plexionis id eſt temperatū ut ſunt
pulli gallinarū et coturnices
et oua non ſuperflua ſed uſqȝ ad
ſex et lactuce agreſtes et lac ca
prarū Nullū etiā tempus illo
melius nec utilius ad minucōm
et prodeſt in eo motus corporis
ſolucō ventris vſus balnei ac
ſudoris et potiones et ſpecies ad
digerendū id eſt purgatoria et quā
erroris medicine excitaria vide
licet uel digeſtione ſeu minuci
one acciderit hoc tempus abili
tate reſtaurat Deinde ſequitur
eſtiuū tempus calidū ſcilicet et
ſiccū in quo excita colera rubea
et oportet in eo cauere ab omi
quod fuerit calide et ſicce comple
xionis quo excitā colera rubea
ab eſu quoqȝ et potatione et anima
ſaturitate ne extinguant calor
Et comedat in eo quicquid fri
gidū fuerit ut carnes vituli cū
aceto et cucurbite et pulli ſagi
nati ex farina ordeacea ex fru
la acra et mala granata ſimile
acra Qui autē matrimonio
copulati ſunt copulā parce petat
et abſtineat a minucione niſi
neceſſitas fuerit et motus cor
poris ſiue balnea habeant par
ce Sequit autumpnus tempus

frigidū ac ſiccū in quo colera
nigra conſurgit Oportet ut
in eo ſumat quicqȝ ex cibis cali
de humide quoqȝ complexionis fu
erit ut ſunt pulli et agni vene
quoqȝ vetus vinū atqȝ ſubtile
Abſtineat autē ab omi quod ge
nerat colerā nigrā Motus cor
poris plus expedit quā in eſtate
balnea quoqȝ et purgatoria licite ſu
mi poſſunt Poſt hec ſequitur
hyemale tempus frigidum et
humidū in quo conſeruacōm re
dire oportet ad cibos et medicinas
calidas ut ſunt pulli columbarū
et arietina caro et aſſature et
vniuerſa pigmenta calida ficus
quoqȝ et nuces et vinū rubeū optim
et ſumant electuaria calida Ab
ſtineant autē a ſolutione ven
tris atqȝ minucione ſanguinis
niſi magna neceſſitas coegerit
et tūc oportet mutari aerē idē
calefieri et uti fricacōn corporis
cū vngentis optimis nec impe
dit in hoc tempore motus corpo
ris cū vngentis calidis Caue
ergo o alexander et cuſtodi hoc
precioſum exemplū Omī autē
cuſtodia calorē nature ſerua qui
quā diu in homiē perſeuerauerit
ſpacius et humiditas menſura
ta non excedat reſiſtit ei ex eadē
calor naturalis et tūc vita et ſa
lus credit permanere Nam du
obus modis inueterat homo
ac deſicit vno ſcȝ naturali ac de
bito qui ex ſiccitate prouenit in
homine et vincens ipſum cor
pus deſtruit et alio accidentali

ex infirmitatibus et cruxis peſſi
mis Impugnat ergo corpus et
humectat quies et ſecuritas et
eſus ciborũ dulciũ et potatio la
ctis dulcis et calidi et calidi po
tatio vini dulcis et dormitio p̄
comeſtionẽ in locis humidis
et frigidis et ingreſſus balne
orũ aquarũ dulciũ et ſedere in
illis modicũ ne accipiat balne
ũ ex humiditate corporis ſed
magis corpus ex humiditate
balnei recipiat Et odorificent
herbe odorifere uel quicq̄ boni
odoris fuerit vomicuqꝫ tamen
congruit temperatũ et hoc ma
xime in eſtate ut ſꝛ roſe yelui
ole Extrat autẽ vomitus ſemel
in vno quoqꝫ menſe et maxiẽ
in eſtate quia vomitus lauat
ſtomachũ et purgat eũ ab hu
moribus peſſimis ac putridis
et cũ pauci fuerint humores
in ſtomacho confortabit calor
ad digerendũ et implebit cor
pus et rigabit humiditate et
pinguedine Ab eo autẽ meli
us atqꝫ utilius ſi cũ hac diſpo
ſitione contingat ei habere gau
diũ et leticiã rationalẽ ſpem
qꝫ et fiduciã ſiam implere li
bros delectabiles audire et le
gere cantus delectabiles audi
re et cũ dilectiſſimis conuerſa
ri Contrarie ſiccat corpus aut
debilitat comedere nimis mo
dicũ ultra menſurã laborare
pluximũ frequent ſtare ad
ſolem extra menſurã ambu
lare Dormire ante prandium

et hoc lecto duriſſimo balneari
in aquis ſulphureis et cibos ſal
ſos et aceto ſos frigidos ſiccos qꝫ
comedere et multũ vinũ ac cor
ruptũ bibere multũ qꝫ digerere
et ſanguinẽ multũ minuere
et in uenẽ menſurã excedere mẽ
tẽ ſollicitare metuere et cogitatõs
peſſimas ac triſtes frequent habẽ
Hec omnia debilitant corpus et
ſiccant Explicit epla ariſt. Se
quitur de ſeptem etatibus hoīs
Et p̄mo de p̄ima etate que eſt in
fantia Infans natus oim aĩali
um naſcentiũ debilitate excedit et
hoc ut dictũ eſt quia de ſanguine
menſtruo nutritus Currit pul
lus ouũ egrediens ſit et quadru
pedũ fetus Sed vtamur voce dñi
deambulantis in paradiſo ad au
ram poſt meridiẽ tu inquit adam
ubi es vbi tu et filij tui Et heu q̄
dem q̄ in tantas ac tales miſerias
ac tales erumpnas parte deiecti
ſumus ac Dentes puerorũ inci
piunt oriri ſeptimo menſe et hoc
magis lacte calido pueri non poſſ
vigilare et quanto plus creſcunt
tanto magis poſſunt Infantia
dicit etas in qua non loquitur pu
er Infans ei quaſi non fans Hec
etas ſe extendit uſqꝫ dum loqui
poſſit Hec ceteris etatibus puri
or quia nec ore contrahit corrup
telam Scdã etas eſt pueritia
Pueritie etas eſt a tempore q̄
loqui incipit puer Notandũ
autẽ q̄ pueri qui tardius ire in
cipiũt maturius loquũt Non lo
quit autẽ donec fonticulus ille

qui est in occipite capitis super fro
tem desiccet et testa capitis contra
hat in solidū proinde ut dicit ar
virtutē discernendi uel ratiocinā
di solus homo habet et hoc patet
in puero habet eī puer signū et
semen virtutis sequentis quatinus
p̄mo non differat in discernendis
rebus anima pueri et anima ani
malis Sed natura gradit paula
tim ante animā et animū et in
format sensus sc̄dm species osten
sas formis et virtus anime per me
moriā representatas et impres
sas fortiter In quinqꝫ annis ut
dicit ar̄ʒ crescit puer stature sue
medietatē In residuo autē eius
sui reliqꝫ medietatē hec etas pu
erilis extendit usqꝫ ad quindeci
mū ānū et d̄r puer a puritate
que in paucissimis pueris ma
net usqꝫ ad statū terminū pueril
eius Malicia ei superexcrescit na
turā in talibus Tercia etas a
dolescentia

Adolescentia
Adolescentia tercia etas est que a xiiij°
anno incipit hic fit abilis homo
ad generatōm et seminalē in eo
virtutē natura confortat Quarto
decimo anno pauci generare vi
dent Sextodecimo anno pluximi
et heu hic frena laxant luxurie
et libido dnata corporibus exhau
rit virtutes naturales in miseris
et tam cita fatigatione debilitat
ut cū robur corporis animi qꝫ ha
bere deberent iam membris oībꝫ
dissoluti effeminati potius dicen
di sēt qꝫ sc̄dm vocabulū viri virtutis
Unde consultū esset cuiqꝫ p̄denti
cōnubia fluxum qꝫ libidinis dif
ferre usqꝫ ad annos viginti duos
Tunc ei perfecte membrorū ner
ui et ossiū ligamenta in homīe
confortant cessat qꝫ in longitudi
nem statura corporis crescere hec
etas currit usqꝫ ad tricesimū qu
tū annū exinde incipit robur Quar
ta etas Robur

Robur
Robur etas quarta est et hec a tri
cesimo quinto anno incipit hunc
eī perfecte stature robur in lati
tudine et longitudine accipit ho
hinc paululū in hoīe libidine
moderata ad alia naturalis for
titudinis exercitia membra dis
ponit et dum forte fortis mutat
viribus preferre se gestiens oste
dit in emulos et sit ortis conten
tionibus et rixis ista etas iracū
die ac superbie subiacet vitijs o
dijs qꝫ ac seditionibus agitatur
Hec etas currit usqꝫ ad quinqua
gesimū ānū et inde incipit seniū

Quinta etas Senectus

Senectus etas quinta est et
hec incipit a quinquagesi
mo anno Senectus ut dicit ar
non est aliud n̄ paucitas sangui
nis Unde illi qui parū habent de
sanguine cito senescit Hinc ho
decrescere incipit sc̄dm pliniū tā
viribus qꝫ corpore Hec etas subia
cet vitio cupiditatis et hec ratio ut
qꝫ se viderit ad occasum tendere per
declinū etatis et roboris filius q̄
post ipsā sunt vite necessaria con
gregando preuideat et sue simul
post modicū decrepite senectuti et
Notandū q̄ omīa vitia minuūt

in homine ſenectutis tempore p
cedente exceptis cupiditate et te
nacitate Fiunt ei et luxuria re
frigeſcit et gule eſtus minuit
ſuperbia cadit Sed illa duo nūc
pmū regnare vident in ſene E
tiam ſi ante contrariis pulſarē
Hec etas currit ſcdm modernos
uſqꝫ ad ſeptuageſimū annū ſe
cundū antiquos vero uſqꝫ ad oc
tuageſimū annum Sexta etas
Decrepita etas decrepita
Sexta eſt Et hec incipit a ſe
ptuageſimo anno Decrepita aūt
dr quia extūc minorat homo et
decreſcit vigore ſenſus et inge
nii ſicut paulo ante ab anno qui
quageſimo uſqꝫ ad ſeptuageſi
mū viribus et corpore decreuerat
Eſt autē etas iſta ſubita cenaci
tati et auaritie Et hec rō quia
laborare ſe ulterius poſſe deſpe
rat ea que iam in futuris neceſ
ſitatibus aggregauit q̄i quoti
die minoranda et non recumu
landa conſeruat vt dicit i pſal
mo Anni inquit nr̄i ſicut aranea
meditabant Et quid hoc ſꝫ q̄ dies
annorū nr̄orū in ſeptuaginta ā
nis ſupple et q̄ non ſt dies lucri
ſed dies diſpendii Quare ſubiūgit
Si autē in potentatibus octoginta
anni amplius eorū labor et dolor
quaſi dicet Tunc non erit amplius
tpt lucri ſed ocii Hec etas currit
uſqꝫ ad morte et ultra non proten
dit vita mortalis ſed illa expectat
ultima reſurgentiū que ſine ulla
neceſſitate ſempitna vigebit

Septima etas Mors eſt

Mors quidē priuatio vite eſt ſic
et tenebre priuatio lucis Vi
ta calida et humida eſt Mors vero
frigida et ſicca Vnde ſic videmus
q̄ calor igneus nutrit ſe in humi
do vnctuoſo ſic calor viuificans vi
tam et ſicut calor igneus extinguit
nūc per ſuffocatōm nūc per exalaci
onē aliqn̄ etiā propt defectū humdi
vnctuoſi ſic calor viuificus in ani
mante mortali Et notandū q̄ A
riſtotiles dicit difficilimū int vi
ta et eius priuatōm mediū inueni
re Si hominē videris ſubito in ca
dendo vel in claudendo aut extē
do oclos ad ſubitaneā morte diſpo
ni aurē ei ſtati incide cultello vel
perfora ſic ſolet fieri ouibus Si
vero locus vel tpt eſt illi venā mi
nuas medianā Talis ei accidit
mors frequent ex repletōn ſubita
et aſcenſione humorū qui cong
gant circa cor et aīal ſuffocat imp
uiſe Mors terminus eſt oīm ani
mantiū habentiū ſpm vite ſiue
in reptilibus que vegetabilē tm̄
ſpm ſiuo in hominibus qui rōnalē
aīam ſuper vegetabilē acceperūt
Sed vegetabl' tranſit cū corpore
Rational' vō iuſſu creatoris ſiue
ad penā ſiue ad glām pro vite mi
tis a mal' ſeu bonis miſtris angelis
fert Neqꝫ ei ſcdm hereticos quoſdā
mori dicenda eſt aīa rōnal' que
ſcdm Arl'e ſola diuina eſt id eſt
a deo creata Inſpirauit eni' deꝰ in
faciē hominis ſpiraculū vite et fcūs
eſt in aīam viuentē Spūs quidē
vite fuit non ille quē aīalibus
dedit Hic eſt ei temporalis ſed ſpm

vite ſingulariſ dictū fuit ut illum
intelligamus qui non habet ter
minū mortis. Explicit liber pri
mus de anathomia humani cor
poris Et incipit liber de anima.

Anima ſimplex ē
et incompoſita ut
dicit btūs augu
ſtinus Neq3 du
as animas dic9
in vno homine
vnā aīale qua animet corpus et
inmixta ſit ſanguini et alterā
ſpūale qua rōni miniſtret ſed di
cimus vnā et eandē eſſe aīam in
homīe que et corpus ſua ſocietate
viuificet et ſemetipm ſua rōn di
ſponat habens in ſe libertatē ar
bitrij ut in ſua ſbā eligat cogitati
one quod wlt Et quidē ſolū homi
nē hrē credimus aīam ſubſtan
tiuā que exuta corpore viuit et
ſenſus ſuos atq3 ingenia viuacit
tenet Nec cū corpore morit neq3
poſt modicū interuallū quia ſbalit
viuit Animaliū vero non ſubſtanti
ue ſt ſed cū carne carnis viuacita
te naſcunt et cū carnis interitu fini
unt et ideo nec rōn regunt ſed ad
omīa nature incitamenta ducūt
Proinde aīas hoim non eſſe ab ini
cio int ceteras intellectuales nāas
nec ſimul creatas ſit origenes fi
xit neq3 cū corporibus per coitū
ſeminant ſit aliqui latinorum
preſūptores affirmāt quaſi natē
conſequentia ſeruiente ſed dicim9
corpus tantū per coniugij copulam
ſeminari Creatorē vero anime ſo
lū creatorē oīm noſſe dei vō iudicio

coagulari in volua et compingi
atq3 formari Ac formato iā cor
pore aīam creari et infundi ut
viuat homo in utero ex aīa con
ſtans et corpore et egrediatur vi
uus ex utero plenus humana
ſbā Itaq3 duabus ſubſtantijs cō
ſtat homo anima tantū et carne
Anima cū rōn ſua et carne cum
ſenſibus ſuis quos tamen ſen
ſus abſq3 aīe ſocietate non mo
uet caro Anima vero et ſine car
ne rōnale ſuū tenet non eſt tercius
in ſba homis ſpūs ſed ſpūs ipſa
eſt aīa pro ſpūali naturali vel
pro eo quod ſpirat in corpore ſpēs
appellat aīa vō ex eo vocat quod
ad viuendū vel viuificandū ani
met corpus Hec auguſtinus dic
in libro de finibus rcē fidei Item
in libro de aīa et ſpū iſta ſequunt
Anima eſt ſba quedā rōnis parti
ceps regendo corpori accomodata
Animus ſapientia illuſtratus et
ſuū principiū reſpicit et ſeipm co
gnoſcit et qm ſit indecorū ut extra
ſe querat quod in ſeipo poſſit inue
nire intelligit Corporis vero paſ
ſionibus conſopitus et per ſenſi
biles formas extra ſe abductus
oblitus eſt quid fuit Cū vō ab
hac diſtractione per purā intelli
gentiam aſcendens in vnū ſe col
ligit rōnalis dr Ratio ſiquidem
eſt animi aſpectus quo per ſe verū
intuet Ratiocinatō eſt rōnis in
quiſitō Quare illa opus eſt ad
videndum illa ad inquirendum
Animus inviſibilis eſt Neq3 ei
alit inuiſibilia cernere valeret

visibilia corpus videt inuisibili
a per se et in eo se videt quod inui
sibilem se esse videt Videt tam
in corpore per corpus sicut sensus
in littera manet et per litteram
videt aliquis corporis dn̄ator re
ctor habitator videt se per se per
seipm̄ semetipm̄ uidet nō quiit
auxilium corporaliũ ocłorũ ymo
vero ab oı̄bus corporeis sensibȝ
tanq̄ȝ impedientibus abstrahit
se ad se ut uideat se in se ut no
uerit se apud se et uult cũ cogno
scere deũ eleuat se super mentis
aciem Non ei tale aliquid deus
qualis est animus non tamē
videri ñ in animo potest nec ita
videri sicut animus potest In
cōmutabilis quidē veritas est
sine defectu sbē Non talis est ani
mus sed deficit et proficit nouit
et ignorat meminit obliuiscit
modo vult modo non vult Item
siquidē est eius patria et habita
cio ad cuius similitudinē factus
Quisquis ergo se in talem red
di desiderat qualis a deo factus
est id est similē deo redeat ad se
et stet in se et sit intra semetip̄
apud semetipm̄ querat et vide
at vnde constet homo et ex qua
parte sui sit factus ad ymaginē
dei Ex duabus substanciis con
stat homo Constat aı̄a tantum
et carne Anima cũ rōn carne
cũ sensibus suis quos tamen
sensus non mouet caro absq;
anime societate Aı̄a uero rōle
suũ tenet cũ carne et siquidem
rōnalis concupiscibilis irascibil'

Per rōnabilitatem abilis est illu
minari ad aliquid cognoscendũ
infra se supra se et in se et iuxta
se et quicquid celi ambitu conti
net infra se Per concupiscibilita
tem et irascibilitatē abilis est af
fici ad aliquid appetendũ uel fu
giendũ amandũ uel odiendũ et
ideo de rationabilitate oīs sen
sus aı̄e orit' et de aliis omibus
affectus Affectus autem qua
driptius est dum de eo quod ama
mus iam gaudemus uel gau
dendũ speramus Et de eo quod
odimus iam dolemus uel dolen
dũ metuimus et obhoc de concu
piscibilitate gaudiũ et spes de ira
scibilitate dolor et metus oriunt'
Hii quidē quatuor effectus aı̄e
oı̄m sc' vicıorũ atq; ṽtutũ quasi
quedā principia et rōnis matia
Affectus quidē omi operi uel cor
pori nomen imponit Et qm̄ ṽtus
est habitus mentis composite co
ponendi et instituendi atq; ordi
nandi sc' animi affectus ad idem
quod debent et quomodo debent
ut in ṽtutes proficere possint a
lioqn̄ in vitia facile defluent Sen
sus vnus est in anima et quod
ipsa uel ipm̄ et cũ corpus non sit
corporeus dicit' cũ intus non sit ñ
vnus Qui tamen propter vari
a exitia variat' et varie nuncupat'
Dicit' namq; sensus ymaginatio
rō intellectus intelligentia et hec
omia in anima nichil aliud sc'
q; ipsa alie et alie int' se ꝓprietates
sit propt' varia exitia sed vna essen
tia rōnalis et vna anima ꝓprietates

quidē diuerſe ſit ſed eſſentia vna
ſcdm exiciū multa ſunt ſcdm
eſſentiā vero vnū in aīa et quod
ipā ſicut mūdus iſte viſibilis
quāqʒ partita quadam diſtinctio
ne eſt ordinatus terra ſcilicet
aqua aere firmamento ipſo qʒ
ſupmo celo quod empirreū vocāt
ſic aīe in mūdo ſui corporis pere
grananti quāqʒ progreſſus ſunt
ad ſapientiā Senſus ſ ratio y
maginatio intellectus intelli
gentia Quinqʒ etenī progreſſio
nibus rationabilitas exercetur
ad ſapientiā et quatuor affectibʒ
ad caritatē qtus iſtis nouem pro
greſſionibus in ſemetipa profici
ens anima ſenſu et affectu qi
interius in quibuſdam pedibus
quod ſpū viuit ſpū ambulat
uſqʒ ad cherubin et ſeraphin id
eſt uſqʒ ad plenitudinē ſcientie
et ignē caritatis habeat qʒ per
exciciū virtutes quarū facilitates
habet per naturā et hos progreſ
ſus nominibus cpari prudenti le
ctori relinquo Facile ſiquidem
eſt ei ſi ſciat aptare ſenſus qui
pimus nuntius anime eſt ange
lis qui nūtij vocant ymagina
cōm anglis odiū mūdi virtutibʒ
odiū ſui poteſtatibus rōm prin
cipatibus amorē proximi dnā
cionibus intellectu thronis in
telligentiam cherubin amore
dei ſeraphin Anima ad ſimili
tudinē totius ſapientie facta oīm
in ſe ſimilitudine gerit Vnde a
pho diffinita eſt oīm ſimilitudo
Habet quidē in ſe vires quibus

oīa apprehendit ſiue inueſti
gat et omnibus ſimilis exiſtit
Cum vna ſit ſimilis terre per ſen
ſum aque per ymaginacōm ae
ri per rōm firmamento per in
tellectū celorū celo per intelli
gentiā ſimilis lapidibus per eſ
ſentiā arboribus per vitā aīali
bus per ſenſū et ymaginacōm
hominibus per rōm anglis per in
tellectu deo per intelligentiam
et ſicut deus ab omnibus eſt ca
pablis et participablis ſic aīa
oīm capax eſt Anima ex eo dca
eſt qp ad viuendū animet corpus
hoc eſt viuificet Spūs ipa eſt aīa
pro ſpūali natā uel pro eo quod
ſpiret in corpore appellatus eſt
ſpūs Anima et ſpūs idem ſūt
in homīe qūius aīa aliud notet
aliud ſpūs Spūs namqʒ ad ſub
ſtanciā dr Et aīa ad viuificacōm
Eadem eſt eſſentia ſeu pprietas na
vnus et idē ſpūs ad ſeipm dr ſpūs
et ad corpus aīa Spūs eſt ingē
tu eſt rōn pdita ſba rōnal' aīa
ingētu eſt vita corporis De qua
dcm Qui perdiderit aīam ſuā
ſaluā faciet eā Quod eſt dicere
Quiſquis ppt deū hanc uitam
que nūc corporis viuificacōn ex
aīa cpulit mōrlis conſtat libēt
deſpexerit in futuro eandē corpo
ris non ſolū aīe uita etnā et in
mortalem recipiet Humana
aīa qr in corpore habet eſſe et
extra corpus aīa parit et ſpūs
vocari pt Non due aīe ſenſuales
et rōlis altara qua homo viuat
et altera qua ut quidā putant

ſapiat Sed vna eadē qȝ anima et
in ſemetipā viuit per intellectū
et corpori vitā prebet per ſenſū
Duplex eſt quidē vita anime a
lia quidē qua viuit in carne et
alia qua viuit in deo duo ſiqui
dē in homīe ſt ſenſus vnus in
terior et alius extior et utqȝ bo
nū ſuū habet in quo reficitur
Senſus interior reficit in con
templacōn diuinitatis ſenſus
extior in contemplacōn huma
nitatis propterea enī deus homo
factus eſt et totū hominē in ſe
beatificet et tota conuerſatio ho
minis eſſet ad ipm̄ et tota dile
ctio eſſet in illo cū a ſenſu carnis
videtur per carnem et a ſenſu me
tis per diuinitatis contemplacōz
hoc erat totū bonū hominis ut
ſiue ingrederet ſiue egrederetur
paſcua in factore ſuo inueniret
paſcua foris in carne ſaluatoris
paſcua intus in diuinitate cre
atoris Spūs multis modis dr
Dr namqȝ ſpūs deus et aer iſte et
flatus aeris qui a corde receptus
et inde per totum corpus emiſſus
mortaliū vitam neceſſario conti
net Iſte tamen ſpūs aīa dici nō
poteſt quia aeris varietate diſſol
uitur Dr ſpūs anima ſiue ho
minis ſiue pectoris Dr ſpūs mēs
rōnalis ubi eſt quidam tanquā
oculus anime ad quam pertinet
ymago et cognitio dei Oculus
anime eſt mens ab omī labe cor
poris pura Mentis aſpectus eſt
rō Intellectus viſio eſt Tria hec
omī anime neceſſaria ſunt idē

ut ſanos oculos habeat ut aſpi
ciat ut videat Sanos oculos ha
bet cū a mortaliū cupiditatibus
eſt purgata atqȝ remota Aſpicit
cum in dei lumine contemplacio
nis oclos figit Videt cum in cō
templacione conſpicit quanta ſt
gaudia quanta leticia quanta ſe
renitas et quanta iocunditas Eu
nitas facit illam ſecuram aſpcūs
rcām viſio beatam Cum enī ab
omī fece fuit libera maculis di
luta tunc ſedemqȝ in ſeipā liben
tiſſime tenet et nichil ſibi metuit
aut ulla culpa ſua quicqȝ angit
et tunc ingenti quadam et incre
dibili fiducia pergit in deum idē
in ipām contemplacionis vitatē
Aſpectum ſiquidem rcīn ſequit
ipā viſio dei qui eſt finis aſpcūs
Sic anima prius ſanatur ſana
ta introducitur introducta refic
Spūs etiam eſt quidam vis aīe
mente inferior ubi corporalium
rerū ſimilitudines exprimuntur
Nec ipſe ſpūs corpus eſt ſed corpi
ſimilis Que ei ſpū videntur nō
ſunt corporalia ſed corporibus ſi
milia Facies ſiquidem hominis
et nobis forinſecus eſt nota et in
memoria habet ymaginē ſuam
incorporalem quidem ſed corpori
ſimilem Mundi qȝ iſtius mira
bilis pulcritudo et nobis foris
preſto eſt et in memoria noſtra
habet ymaginem ſuam incorpo
ralem quidem ſed corpori ſimilē
ad quam recurrimus cū clauſis
oclis eam cogitamus Cū enim
ad corporis ſenſū aliquod corpus

in loco hoc eſt ad animiatiem ſimi
litudo corporis in memoria et q̄
eſt intentio voluntatis ad corpo
viſum viſionem q̄ȝ copulandam
Hec eſt eadem q̄ȝ intentio volun
tatis ad copulandam ymaginē
corporis que eſt in memoria et vi
ſionem cogitantis Ille ſpūs dr̄
factus ad ymaginem et ſimilitu
dinem dei in quo eſt cognitio veri
tis et amor v̄tutis Ymago ſiqui
dem eſt in cognitione ſimilitudo
in dilectione Ymago quia rōlis
ſimilitudo quia ſpūalis Heret
ſiquidem ueritati nulla interpoſita
ſba rōnale nr̄m in quo contina
mur intelligimus et ſapimus
ſpm dicimus Hunc autē ſpm a
poſtolus mentē vocat ubi ait Re
nouamini ſpū id eſt mente Nul
aliud ei eſt ſpūs mentis q̄ȝ mens
ſicut corpus carnis non eſt aliud
q̄ȝ caro Senſus ea vis anime eſt
que rerū corporearū corporeas p̄
cipit formas p̄ntes Ymaginatio
ea vis anime eſt que rerū corpore
arū corporeas recipit formas ſed
abſentes Senſus namq̄ȝ formas
in materia percipit ymaginatō
extra mām Et ea vis que extius
formata eſt ſenſus dr̄ Eadem
uſq̄ȝ ad intimū tranſducta yma
ginatio vocatur Ymaginatio nā
q̄ȝ de ſenſu oritur et ſcd̄m eius
diuerſitates ipſius q̄ȝ variatōs
multa videt anima carnalibus
oclis Multa etiam fantaſtica y
maginatio concipit et ubiq̄ȝ qua
ſi diſtenditur mouetur erigitur
et fluctuare videtur non a ſe ege

diens ſed in ſemetipſā tanq̄ȝ in
magno percurrens ſpacio per
uagatur Non exit ad illa ſed tra
ctatibus ſuis illa ſibi repn̄tat
Habet ſiquidem in ſe quaſi quā
dam latitudinem longitudinē
et altitudinem Nam per carita
tem omēs ſibi fideles et precipue
deum complectitur Per medita
cōm rerum vniuerſā que a prin
cipio mundi uſq̄ȝ ad finem deus
propter nr̄ām ſalutem operatus
eſt Meditatur per contemplatio
nem que ſurſum ſt̄ celeſtia conte
platur Ratio ea vis eſt anime
que rerū corporearū naturas
formas differancias propria ac
cidencia percipit oīa in corpore
a ſed non extra corpora niſi rōne
ſbe Abſtrahitur ei a corporibus
que funduntur in corporibus nō
actione ſed conſideratione Nata
nempe ipſius corporis ſcd̄m qm̄
omne corpus eſt nullū utiq̄ȝ cor
pus eſt Intellectus ea vis aīe
eſt que inuiſibilia percipit ſicu
ti angelos demones animas et
omēm ſpm creatum Intelligen
tia ea vis anime eſt que immedi
ate ſupponitur deo Cernit qui
dem ipſum ſumū verū et verē i
comutabilem Sic anima ſenſu
percipit corpora ymaginatione
corporū ſimilitudines ratione
corporū naturas Intellectu ſpi
ritum creatū Intelligentia ſpm
increatū Et quicquid ſenſus p̄
cipit ymaginatio repn̄tat Co
gitatio format Ingeniū inue
ſtigat Ratio iudicat memoria

ſeruat intelligentia comprehē
dit et ad meditationem ſiue cō
templatōm adducit Ingeniū
ea vis anime eſt ſiue intentio
qua ſe extendit aīa et excrcet ad
cognitorū cognitōm Ingeniū
ergo exquit ignota Ratio diſ'
nit inuenta Memoria recondit
iudicata et offert ad huc iudicā
da Sic fit aſcenſus ab inferio
ribus ad ſuperiora et vna a ſū
mis dependet Et itaqꝫ in rōne
quoddam ad ſuperna et celeſti
a intendens et id dr̄ ſapientia
Et eſt quiddam ad tranſitoria
et caduca reſpiciens et vocatur
prudentia Hec duo ex rōne ſūt
et in rōne conſiſtunt et diuidt
ſe ratio in duo ſurſum et deor
ſum Surſum in ſapientiam
Deorſū in prudentiam Senſus
iuuatur exterius quia oclus
carnis q̄uis ex natura habeat
facultatem videndi nūqꝫ tamē
per ſe conſequitur viſionem nec
auris auditum niſi beneficio
exterioris lucis et ſōni ymagi
natio iuuatur interius quia
ex ſenſibus concipitur Ratio
iuuatur interius quia ſp̄us rō
nalis ex duo creationis abilis
eſt ad cognoſcendum verum et
diligendum bonum niſi radio
interioris lucis fuerit perfuſus
et calore ſuccenſus nūqꝫ conſeq̄
tur ſapientie ſeu caritatis affe
ctum Intellectus et intelligē
cia iuuantur ſuperius quia dꝰ
et ignis et lux eſt Lux ergo ſplē
dorem emittens ex ſe quem reti

net in ſe illuminat intelligen
ciam ad cognitōm vitatis Ignis
vero calorem de ſe emittens ſed
non amittens inflammat affe
ctum ad amorem virtutis et ſic
ſolem non videt oculus niſi in
lumine ſolis ſic vīn ac diuinū
lumen non poterit intelligenci
a videre niſi ipſius lumine Do
mine inquit propheta in lumi
ne tuo videbimus lumen Cum
ēi mortale hoc induerit immor
talitatem et corruptibile hoc in
duerit incorruptōm tunc mente
pariter et corpore ſp̄uales effecti
ſcd̄m modulū nr̄m per mentis
illuminatōm oīa ſciemus et per
corporis incorruptibilis leuita
tem ubiqꝫ eſſe poterimus Vo
labimus mente per contempla
tōm Volabimus corpore per in
corruptōm Diſcernemus men
te diſcernemus corpore cū ſenſus
nr̄i corporei vertentur in rōm rō
in intellectum intellectus in
intelligenciam Intelligencia
in deum mutabitur Quedam
ergo ſunt infra rōm quedā iux
rōm quedam ſupra rōm Infra
rōm ſunt que ſenſu percipimus
ſicut dura et mollia calida et
frigida candida et nigra Iuxta
rōm et peruia rōni que ratione
percipimus ſic comoda et inco
moda vera et falſa iuſta et iniu
ſta Ratio ſiquidem eſt quidem
animi motus ſenſum mentis
acuens vera qꝫ de falſis diſtin
guens Supra rōm ſunt que
nec ſenſus docet nec rō pſuadet

ſed aut diuina reuelatione com
prehenduntur aut ſcripturarū
auctoritate creduntur ſicut dm̄
in vna ſbā trinū et in tribus per
ſonis ſubſtancialiter vnū Deus
ſiquidem eſt verū vniuerſitas
ita q nulla ſingulorum et ideo
motibus rōnis non ſubiacet
quia rō non eſt niſi de re aliqua
Anima eſt ſpūs intellectualis
rōnalis ſemper viuens ſemper
in motu bone male q volunta
tis capax ſcdm benignitatem
ſui creatoris atq ſcdm operis
ſui effectum varijs nuncupant
nominibus Dicitur enī anima
dum vegetat ſpūs dum conte
platur ſenſus dum ſentit ani
mus dum ſapit Dum intelli
git mens Dum diſcernit ratio
Dum recordatur memoria dū
vult voluntas Iſta tamen non
differunt in ſbā quemadmo
dum in nominibus qm̄ omnia
iſta vna aīa eſt Proprietates
quidem diuerſe ſed eſſentia vna
In ſpū tamen et aīa poteſt eſſe
differentia qm̄ omīs aīa ſpūs
eſt ſed non omīs ſpūs anima
Anime duplices ſunt actiones
Alio namq conſilio erigitur
ad deum atq alio inclinatur
ad carnem Inclinatur autem
ſit Cum ſit ſubtilis et inui
ſibilis videri non poteſt ſed per
potentias ſuas ſe extendit et
ondit per concupiſcibilitatem
namq appetit per iraſcibilita
tem contempnit Per rationa
bilitatem int utrumq diſcnit

Tota anime eſſentia in hys po
tentijs ſuis conſiſtit nec per
partes diuiditur cum ſit ſim
plex et indiuidua Et ſi aliquid
partes habere dr̄ rōne potius
ſimilitudinis qm̄ ratione com
poſitionis intelligendum eſt
Simplex ſbā eſt anima nec
aliud nec minus nec eſt ratio
in ſbā q anima ſed vna eadē
q ſbā ſcdm diuerſas potencias
diuerſa ſortitur vocabula has
potentias habet anteq corpo
ri miſceatur Naturales ſiq
dem ſunt ei nec aliud ſt qm̄
ipſa Tota namq anime ſbā in
hys tribus plena perfecta q
conſiſtit id eſt in rationabilita
te concupiſcencia et iraſcibilita
te quaſi quadam ſua trinitate
et tota hec trinitas anime
Quedam anime eſt vnitas
et ipſa eſt aīa Deus eſt omnia ſua
et aīa quedam ſua habet ſiqui
dem aīa naturalia et ipſa omnia
eſt Potentie namq eius atq
vires idem ſt q ipſa habet ac
cidentia et ipſa non eſt ſue vires
eſt ſue v̄tutes non eſt Non eī
eſt ſua prudencia ſua tempan
cia ſua iuſticia Potentie aīe ſt
rationabilitas concupiſcibili
tas iraſcibilitas Vires ſunt
ſenſus ymaginatio ratio me
moria intellectus et intelli
gencia Potentie autē poſſ
dici vires et vires potentie q̄
buſdam affectibus et quadā
amicicia aīa corpori coniūgit
ſcdm q amiciciam nemo car

nem suam odio habet Sociata
namque illi licet eius societate
pregrauetur ineffabili condi
tione diligit illud amat carce
rem suũ et ideo libera esse non
potest Doloribus eius vehe
menter afficitur formidat inte
ritum que mori non potest ti
met defectum que per naturã
deficere non potest Oculorum
speculatione depascitur sonori
bus delectatur auditibus suã
uissimis iocundatur odoribus
larga epulatione reficitur et
licet hys rebus nullatenus
ipsa vtatur graui tamen memo
rie affligitur si subtrahatur
Sunt etiam nonnumquam sicut
viuntur vita contraria verum
dum anima dilecto corpori in
dulgens remittendo locum
nititur prebere pecto Per sensus
quoque progreditur aia ad cor
pus mouendum ad viuificã
dum Nouem quoque foramina
sunt in humano corpore qui
bus secundum naturalem contem
perantiam influit et effluit
omne quo idem vegetatur cor
pus et regitur Sunt etiam
quedam vtriusque similia cor
poris scilicet supremum et spiritus infi
mum in quibus sine naturarum
confusione personali tamen
vnione facile coniungi possunt
Similia ei congaudent simi
libus sed anima que vere est spiritus
et caro que vere est corpus in
suis extremitatibus facile et
conuenienter vniuntur id est fan

tastico animo quod corpus non est
sed simile corpori et sensualitate
carnis que fere spiritus est qua
sine aia fieri non potest Sicut
ei supremum aie id est intelligen
tia siue mens ymaginem et si
militudinem sui gerit superi
oris id est dei Vnde et eius su
sceptiua esse potuit et ad vnio
nem personalem etiam quando
ipse voluit absque ulla demuta
tione nature fuit Sic supremum
carnis id est sensualitas die
gerens similitudinem ad perso
nalem vnionem eius essentia
suscipere potest nec illud mirum
est cum etiam in sensu et memo
ria pecudis quedam est imitatio
rationalitatis et in appetitu volu
tatis et in hys que refugit rep
bationis Spiritus namque corpo
reus qui vere est corpus et sen
su naturali inter multa discer
nit et in concupiscibilitatis eli
git et natura irascibilitatis re
probat Habet siquidem corpo
rea vita quosdam gradus qui
bus ad ymaginem summe vite
proficit Primus etenim gradus cor
poree vite est sensificatio Secundus
per sensum ingrediens ymagi
natio Tertius per ymaginationem
conceptorum memoria Quartus
secundum sensuum passiones quedam
sine discretione intelligentie
prouidentia in qua quidem
quasi rationis ymago est et nul
la ratio sicut a vegetabili In
hys omnibus corporea vita spi
ritualem imitatur Primum

in eo q ſentit Scđo in eo q ſen
ſum continet Tertio in eo q con
cepta retinet Quarto in eo q
ſiue in ymaginatis ſiue in ſen
ſibus ſcđm quandam rōnis ſi
militudinem ſiue ad appeten
dum ſiue ad fugiendum ſe in
flectit Conuenientiſſima aūt
media ēſt carnis et aīe ſenſuali
tas carnis q maxime ignis
eſt et fantaſticū ſpūs quod
igneus uigor dr̄ Vnde et qui
dam de aīabus loquens ait
Igneus eſt illis uigor et celeſt
origo Mira ſocietas carnis et
aīe ſpūs vite et limi terre Sic
enī ſcriptum eſt ffecit deus ho
minem de lymo terre et inſpi
rauit in faciem eius ſpiraclm̄
vite dans ei ſenſum et intelle
ctum Vt per ſenſum lutum
ſibi aſſociatū viuificaret et per
intellectum regeret et ut per
intellectum intus ingredetur
et contemplaretur opera ſapi
encie Intellectus intus illu
ſtrauit ſenſu foris decorauit
Vt in utroq refectione inueni
ret intus ad felicitatem foris
ad iocunditatem Sed quia ho
na exteriora diu ſtare nō poſſūt
iuſſus eſt homo ab exterioribz
ad interiora redire ab interio
ribus ad ſuperna aſcendere Ta
te ſiquidem dignitatis eſt hu
mana condicio ut nullū bonū
preter ſūmū ei ſufficere poſſit
Plenū fuit miraculo q tam
diuerſa et tam diuiſa ab inui
cem potuerunt coniungi nec
minus mirabile fuit q limo
noſtro ſeipſum dˢ coniunxit
ut ſibi inuicem vnirentur dˢ
et limus tanta ſublimitas
et tanta vilitas nichil deo
ſublimius nichil limo vili
us Mirabilis fuit cōiūctio
pma mirabilis ſcđa nec mi
nus mirabilis erit tercia cū
homo angelus et dˢ vnus
erit ſpūs Eodem namq bono
bonus eſt homo quo bonus
eſt angelus eodem q bono
uterq btūs Si tamē ambo ad
ipſum eadem voluntate eodē
ſpū cupiūt Si ei tam diſpare
naām carnis et anime ad vnā
federatōm atq amiciciam cō
iungere potuit nequaq erat ei
impoſſibile rōnalem ſpm q
uſq ad conſorcium terrenū cor
poris humiliatus eſt cum eo
dem corpore glorificato ut ſit
ei glorie quod fuit ſarcine ad
conſorciū btōrū ſpūum qui
in ſua puritate perſtiterunt
exaltare atq ad ſue glē ſubli
mare participatōm Ad hoc ſi
quidem ſola caritate nulla
neceſſitate illum creauit altiſ
ſimus ut ſue beatitudinis fa
ceret participem Si ergo tan
tum gaudiū et tanta leticia
eſt vita iſta tpalis que ꝯſtat
ex pñtia ſpūs in corpore corru
ptibili quanta leticia et quā
tum gaudiū erit in vita etna
que conſtat ex pñtia diuinita
tis in ſpū rōnali Subtiliatur
ergo corpus aīo animus dō

et vnus spūs erit cum eo Ita
tamen si in humilitate pma
serit et grām sui creatoris per
quam exaltatus glificandus
est agnouerit Ex carne et aīa
constat homo et utraq̧ bonū
suū habet in quo gaudet et
exultat Bonū anime est de
cum affluencia dulcedinis
sue Bonū carnis est mūdus
cum abundancia iocunditat̄
sue Sed mundus iste extior
est deus autem interior Ni
chil enī eo interius nichil eo
pñcius Interior est omī re
quia in ipso sᵗ omīa Exterior
est omī re quia ipse est super
omnia Ab hoc ergo mundo
ad deum reuertentes et quasi
ab ymo sursum ascendentes
per nosmetipsos transire de
bemus Ascendere ei ad dm̄
hoc est intrare ad semetipm̄
et non solum ad se intrare sed
ineffabili quodam modo in in
timis seipsum transire Qui
eī interius intrans et intī
secus penetrans seipsū trans
cendit ille vãciter ad deum a
scendit Ab huius ergo mundi
distractionibus cor nr̄m colli
gamus et in anteriora gau
dia reuocemus et si cor nr̄m
semper tenere non possumus
saltem ab illicitis cogitatio
nibus et vanis restringamꝰ
ut aliquando in diuine ɔtem
placionis luce figere valea
mus Hec est ei requies cord
nr̄i cū in dei amorem deside

rium figitur Hec est ei vita cor
dis nr̄i cum deum suū contem
platur et ipsa sua contemplaci
one suauiter reficitur et dulce
est illi ad considerandum qd
ad amandum et laudandū
semper est suaue Nichil enī
ad btām vitam prestancius
videtur q̧ȝ velud clausis carna
libus sensibus extra carnem
mūdum q̧ȝ affectum quēpiam
intra semetipm̄ conuerti Alie
nū q̧ȝ affectum a mortalium
cupiditatibus soli et soli deo
loqui Cum aīa sit incorporea
per subtiliorem naturā corpis
sui id est per ignem et aerem
que in ipso quoq̧ȝ mundo pre
cellencia sunt corpora et ideo
magis spūi similiora uel sb
limiora corpus aministrat
Ista siquidem priora excipiunt
nutus aīe viuificantis eo q̧
in corpore nature sᵗ ꝓpinquio
ra q̧ȝ humor et tēra et ut ad corū
proximū misteriū tota moles
aministret Nullus sine hys
duobus uel in corpore sensus
est uel ab aīa spontaneus cor
poris motus Ignis et aer quia
leuia sᵗ mouent tēram et aq̧ȝ
que grauia sᵗ Quapropter cor
pora etiam post aīe abscessum
moueri videmus quia ignis
et aer qui duo per aīe pñciam
tenentur in corpore terreno et
humido ut omīm quatuor fiat
temperatio Post eiusdem aīe
abscessum ad superna euadūt
ac sese expediunt Corporalis

autem compoſitio ſic fit Cor
pus conſtat ex officialibus
membris officialia ex conſimi
libus et conſimilia ex humo
ribus humores ex cibis Cibi
ex elementis et nichil horũ
eſt aĩa ſed in iſtis tanq̃ in or
ganis agit et per hec corpori
conſulit et huic vite in qua
factus eſt homo in aĩam vi
uam Que cum temperata et
ordinata fuerint congruunt
viuificationi et nũq̃ recedit
aĩa Si vero diſtemperata et cõ
fuſa fuerint in vita recedit a
nima ſecum trahens oĩa ſen
ſum ſcilicet ymaginacõm rõ
nem intellectum intelligen
ciam concupiſcibilitatẽ et ira
ſcibilitatem et ex hys ſcdm
mita afficitur ad delectacõm
ſiue ad dolorem Corpus autẽ
q̄ prius integrum tanq̃ orga
num contemperatum et di
ſpoſitum ut melos muſicum
in ſe continet et tractũ reſona
ret nũc confractũ et mutile
e regione iacet Aĩa võ recurrẽ
tibus ad regiones ſuas ele
mentorum partibus non ha
bens ubi vires ſuas exerceat re
quieſcit tantũ ab hys motibꝫ
quibus corpus per tempus
et locum mouebat Anima in
ter deum et corpus poſita per
tempus mouetur uel remini
ſcendo q̄ oblata fuerat uel di
ſcernendo quod ignorabat ul'
nolendo quod uolebat Per
locum autem non mouetur

qm̃ per loci ſpacia non diſten
ditur Dẽs autem corpore nõ
eget aliquo ut ſit nec loco
ut alicubi nec cauſa ut ali
unde uel forma ut aliquid
nec aliquo genere ſubiecti i
quo ſubſiſtat uel alicui ſb'
ſiſtat Immortalis eſt aĩa
ne a creatoris ſui ſimilitu
dine diſcrepare videat' Non
enĩ poterat ymago eſſe et ſi
militudo dei ſi mortis t'mĩo
clauderetur Scdm quendam
modum vite quem nullo
modo amittẽ pt immortal'
eſt et ſcdm quandam muta
bilitatem qua poteſt ul' me
lior uel deterior fieri mortalis
Et ſicut mõrlis eſt cũ beate
viuere perdit licet miſere vi
uere amittẽ non poterit ſic
reſpcũ incorporei dei corporea
eſt Nichil enĩ inuiſibile et
incorporeũ natura credendũ
eſt preter ſolum dñm id eſt pa
trem et filiũ et ſpm̃ ſcm̃ qui
ideo incorporeus et inuiſibil'
dr̃ quia infinitus et incircũ
ſpectus eſt ſimplex et ſibi oĩ
bus modis ſufficiens ſeipſo
et idipm̃ et cũ vbiq̃ ſit in ſe
metipſo inuiſibilis et incor
poreus eſſe dinoſcitur Oĩs
võ rõnalis creatura corporea
eſt Angeli et omnes v'tutes
corporee ſſ' licet non carne ſb
ſiſtant Ereo intellectuales
naturas corporeas eſſe dici
mus quia loco circumſcribũ
tur ſicut et aĩa humana que

carne clauditur que idcirco et
eſſe in loco et localis dici pt. In
loco quia hic et alicubi pns
eſt localis quia alicubi pns
eſt totum alibi non eſt. Non
homo tamen corporalem dime-
ſionem nec corporalem circu-
ſcriptionem qm corporalis qn-
titas expers eſt. Sed quia per
pntiam et operacionem in loco
concluditur localis et ipſa
dicitur. Verumptamen non
ſicut corpus aut ſcdm locum
principiu medium et finis
aſſignatur. Reſpectu incorpo-
ree nature que ſume inmu-
tabilis ubiqz eſt corporea eſt
aia qm tale aliquid non eſt
ipſa nec tamen per loci ſpaciu
eta ſiſtitur uel mouetur ut
maiore ſui parte maiorem
locum occupet et breuiore b-
uiorem minor qz ſit in parte
qz toto. Per omnes ſiquidem
corporis particulas tota ſil
adeſt nec minor in minoribz
nec in maioribus maior ſed
alicubi intencius alicubi re-
miſſius et in omnibus tota
et in ſingulis tota eſt. Sicut
enim ds ubiqz totus eſt in
toto mundo et in omni creatu
ra ſic anima ubiqz tota in
toto corpore ſuo tanqz in quo
dam mundo ſuo. Intencius
tamen in corde et in cerebro
queadmodum ds dr precipue
eſſe in celo. Iſta tria viſionu
genera manifeſta ſunt. Primum
corporale quo per corporis ſen-
ſus corpora ſentiuntur. Scdm
ſpuale quo corporum ſimili
tudines ſpu non mente cernu
tur. Tercium intellectuale quo
ille res que nec corpora nec cor
porum formas habent conſpi
ciuntur. Intellectuali viſione
nuqz fallitur aia cum in ipſis
corporibus putet quod in cor
poris ſenſibus ſicut nauiga
tibus videntur in tra moueri
que ſtant et intuentibus ce
lum ſidera ſtare que mouent
et diuaricatis oculoru radys
res una duas formas habere
videtur et unus homo duo
capita et in aqua remus in
fractus et multa huiuſmo
di. In viſione etiam ſpuali
aia fallitur et illuditur qm
ea que videt aliquando falſa
aliquando perturbata aliqn
tranquilla ſunt. Ipſa autem
vera aliquando futuris oio
ſimilia uel aperte dta aliqn
obſcuris ſignificationibus
uel quaſi figuratiuis locu
cionibus pnunciata. In extaſi
vero qn ab omnibus corporis
ſenſibus alienatur et auer
titur aia amplius qm in ſop
no ſolet ſed minus qz in morte
non fallitur ſed ipſa mente
diuinitus adiuta uel aliquo
ipſa viſa apponente ſicut in a
pocalipſi iohannis exponeba
magna reuelatio eſt. Cum e
ſpu aſſumitur aia falli non
poteſt quia ſci angeli miris
modis viſa ſua facili quadam

ea pre potenti iuictione uel com
mixtione noſtra eſſe faciunt
Et viſionem ſuam quodam i
effabili modo in ſpu nr̃o infor
mant Ipſi ſiquidem hys cor
poralibus iudicandis atque
miniſtrandis preſunt et eorum
ſignificatiuas ſimilitudines
in ſpu ita diſcernunt et tanta
potencia quodam modo tractant
ut eas etiam poſſint hominum fra
tribus reuelando miſcere Jn
de eſt quod angelus domini appa
ruit Joſeph in ſompnis dicens
Noli timere accipe mariam co
iugem tuam Et iterum tolle pu
erum et matrem eius et fuge in
egiptum Deus autem per prophetam
dixit Effundam de ſpu meo
ſuper omnem carnem et iuue
nes viſiones habebunt et ſe
nes ſompnia ſompniabunt
Sunt alia viſa vſitata et hu
mana que uel ex ſpu ipſo no
ſtro multipliciter exiſtunt uel
corporeo ſpu quodam modo
ſuggeruntur ſicut ſi fuerimus
affecti a carne uel animo Non
ſolum vigilantes enim homi
nes curas ſuas cogitando ver
ſant in ſimilitudinibus corpo
rum Verumetiam dormientes
hoc ſompniant quo indigent
Nam et negocia ſua gerunt ex
animi cupiditate et epulis po
culis que inhianter inſiſtant
ſi forte eſurientes ſicientes que
dormierunt Vigilantibus etiam
occulto quodam inſtinctu in
geſtas eſſe cogitationes quas

diuinarentur nouimus ſic
cayphas pontifex prophetauit
cum eius intencio prophetandi
voluntatem non haberet Al
ta videt anima et eadem natura
viſionum ſiue in vigilanti
bus ſiue in dormientibus ſi
ue in egrotantibus quoniam non
ex alio genere ſunt que vident
quam ex natura ſpus de quo uel
in quo fiunt ſimilitudines cor
porum Obſcuratas namque
vias ſentiendi habent ut uide
ant quod ſompniantes vi
dent viſa ſiquidem freneticorum
rum ſimilia ſunt viſis ſompni
antium ſimilia ſunt cogita
tionibus vigilantium Dormi
entibus quippe in cerebro conſo
pitur via ſentiendi que in
tentionem ad oculos ducit ideo
quia ipſa intentio in aliud auerſa
cernit viſa ſompniorum tam
quam ſpecies corporales aſſint Vt
ſibi dormiens vigilare videatur
et non ſimilia corporibus ſed
ipſa corpora intueri ſe putet
Ego autem multo amplius
miror et vehemencius ſtu
peo quanta celeritate ac faci
litate in ſe anima fabricetur yma
gines corporum que per corporis
oculos viderit quoniam freneticorum
uel ſompniancium uel etiam
in extaſi viſiones conuertuntur que
tamen illa natura viſorum
eſt corpus non eſt Non enim
corpora viſa illas ymagines
in ſpu faciunt nec eandem vim
habent ut aliud ſpuale for

ment ſed ipſe ſpūs in ſeipſo ce
leritate mirabili utpote ſpū
alis intellectualis rōnalis
Dum que ſibi videre videntur
Dormientes quinqꝫ ſunt ge
nera videlicet oraculum vi
ſio ſompniū inſompnium
fantaſma oraculum eſt cum
in ſompnis parens uel aliq̄
ſancta grauis qꝫ perſona ſeu
ſacerdos uel etiam dēs euentu
rum quod aperte uel nō euen
turum denūtiat Viſio eſt cū
in hys que videt qꝫ eodem mo
do quo apparuerat eueniet
Sompnium figuris tectum
eſt et ſine inīpretatione intel
ligi non poteſt Inſompniū
eſt quando id quod vigilan
tem fatigauerat ingerit ſe
dormienti ſicut eſt tibi cura
uel potus uel aliqua ſtudia
uel artes uel infirmitates
Sēdm autem que quiſqꝫ exer
cerit ſompniat et ſolitarum
artium ſimulacra in pñcia
mentis impreſſa apparent in
ſompnis Iuxta etiam infir
mitatum diuerſitates diuſa
accidunt ſompnia et ſēdm
motum et humorū varieta
tes variantur ſompnia Alia
namqꝫ vident ſanguinei a
lia colerici alia melancolici
alia flegmatici Illi vident
rubea et varia illi alba et ni
gra ffantaſma eſt quando
vix dormire incipit et adhuc
vigilare ſe eſtimat aſpicere
videtur irruentes in ſe uel
paſſim vagantes formas diſcre
pantes et varias letas uel tur
bulentas In hoc genere eſt e
phialtes quē publica perſua
ſio quieſcentes opinantur inua
dere ac pondere preſſas ac ſen
cientes grauare Quod non ē
aliud niſi quedam fumoſitas
a ſtomacho uel a corde aſcen
dens et ibi vim aīalem comp̄
mens Potencie anime atqꝫ
v̄tutes longa exercitatione atqꝫ
ſucceſſu tpīs creſcunt ipā vero
non creſcit nec decreſcit Sed
aut imparilitate membrorū
aut humorum craſſitudine
īpedita vires ſuas exercere non
poteſt Et hoc valde mirum de
aīa ut in corpore conſtituta cor
pus portet quod mortuū poteſt
a quatuor hominibus vix por
tari Aīa autem carne exuta vi
uit videt et audit Et omnes
ſenſus atqꝫ ingenia viua cū
tenet utpote pura ſubtilis cita
et ꝑpetua Et ſicut dēs in ſemet
ipſo eſt ubiqꝫ ſic aīa ubiqꝫ eſt
quodam modo in ſemetipſa
ac per hoc ubiqꝫ eſt aīa poſt
corpus ubi erat agens in cor
pore Ibi eſt dēs modo ubi fuit
p̄uſqꝫ mundus fieret ubi etiā
foret ſi mūdus eſſe deſineret
Sicut ſepe dēm eſt incorporea
eſt aīa poteſt tamen habere
ſimilitudinem corporis non
corporalem ſed corpori ſimilē
et corporaliū omnino mem
brorū cum e corpore egredit᷑
Sicut enī aut ad ſpūalia ſtur

pro mitis aut ad loca penalia
ſimilia corporibus qualia ſe
pe demonſtrata ſunt Hys qui
rapti ſunt a corporeis ſenſibus
et mortuis ſimiles iacuerũt
cum et ipſi in ſeipſis gererent
quandam ſimilitudinem cor
poris ſui per quã poſſent ad ta
lia ferri et talia ſimilibus ſẽ
ſibus experiri Anime ſiqui
dem que in corporibus viuen
tes per delectacõm rerũ viſibi
lium corporalibus ymagini
bus afficiuntur a corporibus
exeuntes in eiſdem ymagini
bus tormenta paciuntur pro
pterea ei corporalibus paſſio
nibus ibi teneri poſſunt quia
a corrupcione corporaliũ affe
ctionum mundate non fuerũt
quã corpulenciam de corporis
delectatione traxerunt Que
dam autem aĩe in eiſdem locis
in quibus culpam comiſerũt
puniuntur Quedam vero ab
ditis receptaculis uſqȝ ad vl
timam reſurrectionem conti
nentur ſicut vnaqueqȝ eſt di
gna requie uel miſeria Hua
num ſiquidem corpus ex qua
tuor elementis compoſitum
eſt ſed in carne et oſſibus tra
maxime apparet propter tre
nam ſoliditatem aqua in hu
moribus aer continetur i pul
mone idcirco ſemper in motu
eſt quia ventilabrum eſt cor
dis ne nimio calore cor con
ſumatur et diſſoluatur Se
des ignis eſt in corde et ideo

inferius eſt latum et ſuperi
us eſt acutum quam formã
ignis retinet Quedam vis
ignea aere temperata a cor
de ad cerebrum aſcendit tã
qȝ in celum corporis noſtri
Ibiqȝ purificata et colata per
oculos aures nares cetera qȝ
inſtrumenta ſenſuũ foris p
greditur et ex contractu exte
riorum formata quinqȝ corpo
ris ſenſus facit Viſum vide
licet et auditum odoratum gu
ſtum et tactum qui tangendi
ſenſus ab anteriori parte ce
rebri ad poſteriorem tranſiens
et inde per ceruicem et medul
lam ſpine deſcendens per totũ
corpus diffunditur porro ipſa
vis ignea que exterius fõrta
ſenſus dr̃ eadem forma per ipſa
ſenſuũ inſtrumenta per que
egreditur et in quibus formatur
natura operante introrſum
ad cellam fantaſticam uſqȝ
retrahitur atqȝ reducitur atqȝ
ymaginatio efficitur Poſtea
eadem ymaginatio ab antiori
parte capitis ad mediam tran
ſiens ipſam aĩe rõnalis ſbãm
contingit excitat diſcretõm in
tm̃ iam purificata et ſubtilis
effecta ut ipſi ſpũi immediate
coniungatur uitter naturam
corporis retinens et ꝓpetatem
Que quidem ymaginatio in
brutis aĩalibus fantaſticam
cellam non tranſcendit In rõ
nalibus autem purior fit et
uſqȝ ad rõnalem et incorporea

anime ſbam contingendam
deſecatur et progreditur Eſt
itaqꝫ ymaginatio ſimilitudo
corporis et per ſenſus quidem
corporeos ex corporum contra
ctu concepta extrinſecus atqꝫ
per eoſdem ſenſus introrſus
ad partem puriorem corporei
ſpūs reducta ei cꝫ impreſſa in
ſummo ſcz corporalis ſpūs et
in ymo rationalis corporalē
informans et rōnalem con
tingens Spūm corporeū nūc
voco nūc aerem uel potius i
gnem qui pre ſui ſubtilitate
videri non poteſt et corpora in
terius vegetando viuificat
Quedam autem vegetat tm̄
et non ſenſificat ſicut arbo
res herbas et vniuſa in terra
germinancia Quedam vero
vegetat et ſenſificat ſic oīa
bruta aīalia in quibus que
dam tm̄ ſenſum habent yma
ginatōm non habent atqꝫ me
moriam et hꝫt ſimul et ſemel
in indiuidua operatione ut a
nima rōnalis et hꝫt ꝑpetua
Vt arꝰ in libro de aīa aperte
diffinit Aīa inquit ſe habet
ad corpus ſicut eternū ad cor
ruptibile Sed et in libro ky
ranmidarum qui ex antiquiſſi
mis phīs et de aīa loquens
ait Aīa immōrlis mortale cor
pus portat Cum autem egreſſa
fuerit a graui corpore vere vi
debit deum dn̄antem creatu
ris Et poſt exiſtens celica a
laboribus corporis nequaqꝫ

affligetur Hec de anima dc̄a
ſufficiant Nūc ad librum ter
cium de monſtruoſis tranſe
amus hominibus

Explicit liber de anima Incipit tercius de Monſtruoſis hominibus et pmo generaliter vnde hoīes monſtruoſi

Quoniam de mon
ſtruoſis homi
nibus orientis
liber ſequitur
Primo querendū e
Si homines illi de adam pmo
homine deſcenderunt Et reſpō
dendum eſt ꝙ non niſi forte ſi
cut adelinus phūs dicit de o
nocentauris qui per adulteri
nam commixtionem hoīes et be
ſtie ſi tamen vm̄ eſt prouene
runt Cuius opinioni illud
contrarium eſt qd dr̄ monſtra
non diu poſſe viuere ab homi
ne et beſtia generata Conſi
derēmus ergo quid Jeronimus
dicat quod deſerta orientis
huiuſmodi aīalia ferre con
ſueuerunt Quod patuit ipſo
narrante Jeronimo in vita
bti pauli pmi heremite occu
riſſe s. Cuius ſuperior homo
cum fronte cornibus aſpato
Inferior vero pars in capriarū
pedes deſinebat et dixit mon
ſtrum ant homo Mortalis
ego ſum vnus de accolis he
remi quos deluſa gentilitas
faunos ſatyros et incubos
vocat Legatione fungor gre
gis mei ut pro nobis cōem

dium depreteris quem olim in sa
lutem hoim venisse cognoui
mus et in omem terram exist so
nus eius Et ne inquit ieroni
mus hoc fabulosum quis esti
met nra etate in alexandria
huiusmodi aial captum est
Nunc ergo videndum est si illd
aial quod anthonius vidit a
nimal fuit ronale morle et co
stat sedm Jeronimum quod de
um ita euidenter confessum e
Sedm augustinu utiqz detmi
natur aial habere aiam quod
est rôle môrle neqz tantu for
ma sed actus et habitus hoiem
manifestant Aialibus vo mo
struosis aiam inesse non credi
mus et si per aliquos actus ad
ronis motum sensu estimatio
nis abilitentur extrinsecus qm
non habent sensum organisa
cionis in corpore ut sensu intel
lectuali ronis sternate perfru
antur Et non mirum si mon
stra huiusmodi aliquibus actus
abilitatione ceteris aialibus
pferantur quia forte sedm quod
plus appropinquant homi exterio
ri forma in corpore tanto illi
appinquant sensu estimatio
nis in corde Nunc de monstru
osis hominibus liber sequitur

De mulieribus pugnatricibus
que dicuntur amazones

Homi
nes sunt
Sot dicit pato
bus in qui
busdam par
tibus orientis ab aliis mudi
nationibus valde dissimiles
Sunt enim ibi amazones egregi
e in armis et preliis iuxta mo
tes caspios in insula undiqz
fluuio circumclusa comoran
tes Sunt autem plus qm du
centa milia predictarum mu
lierum absqz virorum consortio
seorsum habitantes Quando
eni hee amazones virtutes cu
regina sua a preliis redeunt
a viris suis qui extra insula
per se comorantur adorantur
Semel autem in anno ad ma
ritos suos causa generande p
lis exeunt postqz aut reu se
fuerit si masclm cepe perint ip
sum per sex annos nutriunt
et postea patri suo transmittunt
Si vero feiam pepererint ipam
fetum reseruantes custodiut
Dicit eni in quibusdam volu
minibus femine fortiores sunt
viris suis et qm ex frequenti
usu libidinis multi spus con
sumuntur quanto rarius coe
unt tanto pstate virgines for
ciores sunt et magis ydonee ad
pugnandum

De exydriatibz hominibz

Hoies a
lii sunt
etiam quos
exydriates
seu gymoso
fistas appellant id est nudos sa
pientes In nuditate autem et
paupertate et humilitate am
bulant contempta fallacia et

transitoria huius mūdi uani
tate In tiguriis et speluncis
habitantes sunt non haben
tes casalia uel ciuitates sind
li autem nocent nec contra a
liquos armis se muniūt · ffi
lii autem eorum et vxores eo
rum seorsum habitantes cū
aīalibus que ad vitam sobri
am sustentandam enutriūt
hos cum alexander macedo re
perisset valde miratus ait ill
Petite a me quid voltis et dabo
vobis Et illi Da inqūt nobis
immortalitatem quam super
oīa desideramus Alias aūt
diuitias non curamus Qui
bus alexander ait Mortalis
inquit cum sim immortalita
tem vobis quō dare possum
Cui illi Si mortalem vō te co
gnosceris quare tot mala fa
ciendo vagabundus in orbe
discurris De Bragmannis
qui xp̄m dei v̄bum confitent
et colūt etiā anteq̄m xp̄us ve
niret in carne

Homines
preterea
alii sunt valde
mirabiles ultra gangem flu
uium habitantes quos bra
gmannos appellant quos mi
rabilis religio mores et vita
mifice decorant hy etiam an
teq̄m xp̄us veniret in carne
de eius coeternitate cum patre
aperte scripserūt Nam quidā
dindimus dyndascalus ipoꝝ
bragmannorū rogatus ab
allexandro macedone mirabi
lem ep̄lam scribit ad eundem a
lexandrum de vita et sanctis
moribus bragmannorū et de
cultu vnius dei et de coeterni
tate filii cum patre Dicit enī
inter cetera Deus verbum est
et v̄bum illud mūdum creauit
et per hoc viuūt oīa Nos autem
hoc v̄bum colimus hoc adora
mus deus spūs et mens est
et ideo non amat aliud nisi
mundam mente De aliis hoi
bus et moribꝫ eoꝝ

Homines
alii sunt
in partibus pre
dictis qui amore alterius vite
in ignem se mittere nō formidāt

Sunt a
lii hoi
nes sunt qui
parentes p
prios nimio
confectos senio mactare et car
nes eorum ad epulas p̄parare in
mensam putant pietatem et
magnam religionem venien
tes vero talia tanq̄ꝫ impios de
testantur Hoies magni

Homines
etiam alii
sunt qui tam mag
sunt velud gygan
tes ita ut elephantes cito tran
siliant Hoies parui

Homines alii
sunt ibi in tan
tum parui ut cubi
tum longitudinis vix excedāt

Sunt matres etiã que ſemel parientes canos partus proferũt que tamen diu viuentes in ſenectute nigreſcũt

Alie ſunt que quinquennes pariunt ſed partus niſi octo annis viuere pñt

Homines alij ſunt qui piſces crudos manducantes ſalſũ mare bibunt

Homines alij ſunt manus auerſas et in ſingulis pedibus octo digitos habentes

Homines etiam alij ſunt qui habent plantas pedum tranſpoſitas

Homines etiam alij ſunt qui plantis pedum ſuorum ſe operiunt

Homines alij ſunt btũs Jeronimus cynocefalos appellat qui canina capita habentes vngues pellibus induti pro voce latratus canũ proferũt

Homines alij ſunt qui ita paruum os habẽt quod nõn niſi gracili calamo cibaria comedunt et ſorbiũt

Homines alij ſunt ibidem qui carnibus humanis veſcuntur hij hominum veſtigia tam diu percipiunt quouſqȝ aquam aliquam illi quos ipſi inſequntur pertrãſierint

Homines alij ſunt monoculi qui ariſmaſpi vocantur et cyclopes nominantur in media fronte vnum oclm habentes tantũ

Homines ſt alij vnum tantum pedem qͤ velociſſime currunt Habent autem tantam pedis latitudinem qꝫ eius planta contra ſolis feruorem vmbram ſpacioſam ſibi faciũt et quaſi in domo ſub planta pedis requieſcũt

Homines alij ſunt abſqȝ capitibus oculos in humeris habentes qui pro naſo et ore duo foramina in pectore habent Sedis ãt horridi ſt ad modum beſtiarũ

Homines alij ſunt qui ſolo odore cuiuſdam pomi viuunt quod ſi longius ire contigerit ipſum pomũ ſecum deferunt aliter ẽm morerẽtur ſi prauum ſentirent odorem

Alij enim ſunt homines ſilue

ſtres ſex manus per ſingulos
digitos hntes

Mulieres ꝑ
terea etiã
ſunt ibi ſpecioſe
ualde in quodam flumine
calido horridas veſtes haben
tes armis argenteis eo quod
ferrum non habent vtentes

Mulieres etiam
ſunt in quibuſ
dam ſiluis Indie q
habent barbas uſ
q ad mamillas pellibus aia
lium indute net viuũt niſi de
venatione habent enim pro ca
nibus tigrides et leopardos ꝛ
rabida ferarũ gnã

Homines etiã
ſunt et muli
eres nudi inceden
tes corpus piloſum ſicut be
ſtie habentes eque in flumie
et intra habitantes quando
autem extraneos homines
ſuperuenire aſpiciũt ſubmer
gi in flumine non apparent
amplius

Homines a
greſtes etiã
ſunt magni vald
et piloſi ſicut porci et fere mu
gientes

Quedam etiam
mulieres ſpe
cioſiſſime ſunt ibi
in flumine habitantes ſed h
pulcritudinis vitiũ habent q
dentibus carent humanis ſed
caninis horreſcunt tetim vel al
be ſt ſicut nix

Homines
pigmei ha
bitant in qui
buſdam montibus Indie duo
rum cubitorum quibus bellũ
eſt contra grues qui tercio an
no pariunt octauo ſeneſcunt

Homines alij
fuerunt anti
quitus ut legitur
viſi qui caudas ha
bebant alij qui cornua aliquos
etiam vidimus velud canes lat
tus emittentes

In quadam regi
one ut dicit Cato
bus cum buffonibus naſcũt
pueri ſi quis autem ſine buffo
ne naſcatur mr eius tanqm
adultera iudicatur et quaſi a
ligemena contepcit a marito
repudiantur ꝛc

In quibuſdam regi
onibus et maxime
in extremis Burgũ
die partibus circa alpes quedã
ſunt mulieres guttur magnũ
vſq ad ventrem protenſũ tan
qm anphoram ſeu cucurbitã
aplius hntes

Homines eti
am ſunt tan
tas in dorſo ſtru
mas habentes ita q quicquid
in augmentum corporum cede
deberet et propter hoc velud na
ni parui ſunt

Ex mutis et ſurdis muti
et ſurdi in

fantes procrean
tur et ex leproſis
leproſi infantes
ſepe naſcuntur non tamen ex
cecis ceci vel ex mutilatis mu
tilati uel ex monoculis mono

Homines cli
quidam
ſiluestres in
partibus ori
entis capti ſunt in ſiluis qui
poſtq̄ inter homines veniebāt
manducare renuentes morie
bantur uel euadebant

Homines eti
am hermo
frodite in frana
a viſi ſunt maſcli
ſexus et femi oīa carnes
crudas comedere ſolent et etiā
ſanguinem hircorum bibere
ſolent Hoīm genus in ſiluis

Hominum
genus in
ſilua eſt ubi eth
nemontis inten
dium legitur qui vnum ocu
lum ſub aſpria fronte ad cli
pei magnitudinem habuit et
dicuntur ciclopides Hy tante
altitudinis ſt' ut procerrima
rū arborum longitudinem
excedant et hy ſanguine ve
ſcuntur Viſum eſt etiam ut
legitur q̄ vnus eorum in an
tro reſupinus iacens vna ma
nu duos viros tenens crudos

manducabat
In occiduis parti
bus puella rep
ta eſt quam vn
de fluuiorum ad
duxerant gurgi
tes ab occeano terris ignora
vulneratam atq̄ mortuam
que erat quinquaginta cu
bitorum in longitudine et
inter humeros quatuor cu
bitorum latitudinis fuit
purpurea induta clamide

Herculis ma
gnitudine
miratur mūdus
miratur et arma
eius poſt deuictū
mūdi bellum ac
ſanguine exercit in ſignum
victorie columpnas mire ma
gnitudinis in occiduis frem
maris ac poſt oīa moriturum
ſe uidens flamis ſe tradidit
cōburrendum

Homines q̄
dam habi
tant in oriente
qui ſunt ſtature mediocris et
oculi eorum lucent velud lu
ne ardentes

Hominum
genus for
moſum valde in
oriente eſt iuxta occeanum et
eſt cauſa quia carnes crudas
et mel optimum comedunt

Homines preterea ſunt
in inſula brixāt' fluuy

qui abſq; capitib9
naſcuntur quos e
pipbagos appel-
lant greci octo pe
dum altitudinis et tota offi
cia capitis in pectore gerunt
niſi q in humeris oclos hn̄t

Homines q̄
dam ſunt i
braxanti fluui
o habitantes cor
pora miri candoris habentes al
titudinis duodecim pedum faci
e bipertita et naſo longo et cor
pore macilēto

Coloſus
homo
fuit monſtru
oſus quem oc
ciſum tyberis
fluuius coo
perire non po
tuit et mare
per multa ſpa
cia rubro ſanguine infecit ut
dicit adelinus huius tēplum
et ſtatua facta que a nomine
eius coloſus dr̄ ſcdm quod lu
canus et multi aly teſtantur
conſtat in theotunia gigantes
plurimos extitiſſe ita q a the
utano gigante maximo theu
tonia ſortiretur vnde lucani
plantabant ſanguine huius
ſepultum iuxta danubium
fluuium in villa que dr̄ ſancti
ſtephani ad duo miliaria pro
pe wyennam in auſtria non
nulli eſſe dixerūt q in longitu
dine nonaginta quinq; cubitos
continet et in eo oſſa poſſe videri
que omēm admiratōm humanā
excedant Teſtam vero capitis tā
te magnitudinis eſſe conſtat ut
aliquis manu duos gladios cū
capulis apprehendens eos ūtat
in capite ut tamen non attingat
teſte parietes Dentes vō habet
pluſq; latitudinem hīet tibi wy
enna ciuitas auſtrie certa teſta
bitur Explicit liber de monſtr
oſis hominibus Incipiunt
Capitula de animalibus quadr
Genera d' qd pedibus pedibus

Aſinus
Aper ſilueſter
Ap domeſticus
Aloy
Anabulla
Alches
Ahanne
Ana
Bubalus
Bonathus
Camelus
Canis
Caſtor l' fiber
Cama
Calopus
Camolopdalus
Capra
Campolus
Catus
Ceſusa
Ceruus
Chimera
Cyrogrillus
Cuniculus
Criſetus
Corocrotes
Cathaplaba
Demma
Dammula
Duran
Daxus
Elephas
Equus
Equiferuus
Eale
Emthires
Eintra
Erinatius ul'
Eatus
Erminius
Falena
Furmiculus
Furiones
Feles
Finge
Glis
Glili
Genetha

Sneſſis
Ibites beſtie
Ibidra
Iſtrix l' portus
ſpinoſus
Yenna
Leo
Leopardus
Lamia
Lanzam
Linx
Licaon
Lupus
Lutiſius
Leucrotota
Leontophona
Lepus
Lathta
Luther
Locuſta beſtia
Mulus
Monotherus
Moloſus
Mauritomorio
Mantiora
Muſquelibet
Mamonetus
Migale
Murilegus
Muſtela et eo
rū genera
Neomen
Onager
Onager indie
Onotentaurus
Orix
Oraflus
Ouis
Pardus
Panthera
Parander
Pegaſus
Piloſus
Pathio
Putorius
Pirolus
Ranginer
Symea
Tigris
Thaurus uel
bos ul' uacca
Thaurus idie
Tranei
Tragelaphus
Trogodite
Talpa
Unicornus ul'
Rinoceros
Urſus
Veſontes
Urni
Wlpes
Varius
Zubrones
Zibo
Explicit
Capitula Inci
pit liber de quadrupedibus aiali
bus et primo in generali

[D]ſimo generaliter
dicendum eſt de aia
libus quadrupedi
bus et ariſtotiles

Illa aialia que habent duos
pedes uel quatuor uel nullos
habent ſanguinem Que aūt
pluſq̄ȝ quatuor habent ſangui
nem non habent Et intelligi
de ſanguine qui ordinatur p
venas Vermes vō ſanguinem
in venis non habent ſic pediculi
et pulites venis vō carent pli
nius generalis regula eſt q
omia aialia marina habent
oculos oſſeos et corium durū
et hoc ideo quia ſalſa aqua pe
netraret mollia ſubtilia et le
uia nec poſſent ſubſiſtere niſi
natura creaſſet ea aliis forti
ora Et in hoc notatur q ſecula
res durum intellectum hent
ad ſpualia quia non poteſt eos
penetrare ſal ſapientie Arl'
Omne aial' habens aures ha
bet eas mobiles pret' hoiem Et
mito quia fixa debet hre man
data dei in corde Unde dr ei Et
ea in corde tuo quaſi in libro
ſcribe Quedam aialia audiē
tia non habent aures ſed fora
mina vt omne volatile et omē
ſquamoſum et in hoc rep̄ hen
duntur obliuioſi Unde dr in
wlgari Ad vnam aurem intt
v̄bum et ad alteram exit ſtul
to Oia aialia mouent man
dibulam inferiorem preter
cocodrilum et tenteliam que
mouent ſuperiorem Lingua
eſt inſtrumentū ſenſus et ille
ſenſus non eſt n̄ in extremita
te ſua Lingua ſentit id quod

eſt comune totius corporis ut
eſt caliditas frigus durities
mollities et hoc per omnes par
tes ſuas Lingua erit uel lata
uel ſtricta ſed mediocris lauda
bilior Nam ipſa conuenientia
or eſt bonitati motus Non er
go diffuſius in verbis ſis quia
in multiloquio peccatum non de
erit nec mutus quia tales dicuntur
canes muti non valentes la
trare habet aliquando abſoluta ali
quando impedita eſt Et hoc accidit
uel ex mala conſuetudine uel
ex ma la diſpoſitione ſicut acci
dit in bleſis Oculi hominis appro
quant ſibi ſecundum magnitudi
nem ipſius pluſquam aliis animali
bus Coniuncti ſunt ergo in no
bis intellectus et affectus uel
cognitio noſtri et cognitio dei ut
ſint nobis quaſi duo oculi quibus
ducamur in celum De hiis in
canticis Duo oculi tui ſicut piſci
ne in eſebon Et Ambroſius
Aliquibus beſtiis dominus
longiora et prolixiora collo
formauit ut equis camelis
et elephantibus quibuſdam
anguſtiora et breuiora colla
dedit ut leoni atque tigridibus
Nonne euidens cauſa eſt quod il
lis feris que carne veſcuntur
non erat opus prolixitate
ceruicis non enim in terras paſcendi
gratia ceruicem atque ora deprimunt
Sed et ceruum inuadunt aut
bouem aut ouem decerpunt
Sic nec illi contaminitate

ſpei habere poſſunt qui rapi
nis pauperum viuunt Quo enim
miſericordem deum ſperare poſſunt
qui in pauperes crudeles exiſtunt
Miſericordia tantum illi qui
facit miſericordiam Camelus vero cum
ſit altior quam herbis minutiſ
ſimus paſcetur niſi longiora
uſque ad terram colla ad vſum pa
ſtionis extenderet Ita quod came
lus pro ratione proceritatis ſue
prolixiora colla ſortitus eſt
Equus pro eadem ratione Bos quo
que ſimili modo habet enim paſcitur
herbis Animalia ruminantia
fere omnia longum collum habent
et in hoc ſignatur quod illi qui ru
minant libenter ſcripturas diui
nas ad ſpem facilius eleuantur
Omnia animalia que in aqua ma
nent et ſunt dentata conſtipatos
et acutos dentes habent ut cito i
cidant et facile ſine aliqua mora
in ventrem tranſmittant ne aqua
rum alluuione dentibus eorum
eſca poſſet auferri et dilui De
nique non ruminant piſces So
lus ſcaurus excipitur qui rumi
nare perhibetur E contrario
bos et ouis et multa alia anima
lia ex vna parte dentes habent
nec vtraque pars armata eſt den
tibus quia neceſſe non erat quia
ruminant et cum deliberatione
maſticant et cibos ad interiora
tranſmittunt Sic et illi qui vo
lunt ad fructuoſam ſcientiam
peruenire debent diu intellectum
ſacre ſcripture in ſuis meditaci

ombus ruminare et exinde ali
quid eliciant quod valeant i
mitari nec conſiderandi ſunt
illi qui ſicut piſces cibum app
henſum cito tn̄ ſglucientes no
ruminēt et poſtea obliuiſcen
tes imitari non curant Aristo
tiles Omne aīal habens ſan
guinem habet cerebrum Omē
aīal habens caudam piloſam
habet paruū capud et mandi
bulas magnas Et heu quā
vīn eſt hoc hodie in hys qui
principantur in hominibus et
familias hoc eſt caudas pilo
ſas id eſt veſtimenta ſuperflu
a habent ꝙ parui capitis ſꝫ et
ſenſibus minorati et mandi
bulas magnas q̄a multos te
nent qui ſuperflue conſumūt
ea quibus deberent pauperes
ſuſtentare Pili in aīalibus
et lana in ouibus diuiſificāt
ſcd̄m ſitum locorū et etiam In
tra enī calida ſunt criſpi et
duri et in tra frigida penden
tes et molles Soli pili hoīs
ſeneſcunt in ſenectute Omē
aīal habens quatuor pedes et
cornua non habet dentes ſupe
riores et habet quatuor vētres
Sed aīa non habens cornua
non habet n̄ vnū ventrem ta
tum ut homo et leo et cetera
aīalia Ex ſuperfluitatibus
oriūntur pili ſed ex ſuperflu
itate ciborum oritur ſuperflu
itas humorū Omē aīal mł
ti ſeporis parui ſeminis eſt

Nec ergo mirum ſi illi qui ſa
gina iniquitatis uel inpin
guati delitijs aut incraſſati tem
poralibus ſunt parui ſeminis
bonorum opm inueniuntur
Vnde incraſſatus eſt dilcūs et re
calcitrauit Et notandum ꝙ
ſanguis eſt humiditas natu
ralis ſemper remanens in ha
bentibus ſanguinem et non
eſt vitalis ſanguis n̄ in venis
et corde Guſtus eius eſt dul
cis et color eius rubens n̄ ſit
corruptus Nullum aīal bo
ne diſpoſicionis eſt multi ſe
minis Omē aīal ut dᵗ arſᵗ
quod habet multos pilos et
omīs auis habens multas
plumas multi ſemīs ſꝫ et
multi coitus Per ſemen ali
quando v̇bum prolatum ſi
gnatur Nimium ergo ſemē
verba ocioſa ſꝫ Rō̄ Semina
ſtis multum et intuliſtis pa
rū Quando augmentatur
pinguedo diminuitur ſangꝯ
nec mirum quia conputſcit
iugum iniquitatis a facie o
lei gratie Corpus habens mł
tum ſanguinem citius putᵉ
ſcit Vnde conputruerūt iume
ta in ſtercore ſuo Coagulum
inuenitur in ventres ſugenti
um et ruminātiū et quanto
plus ſeneſcit tanto melius
eſt et valet contra fluxū ven
tris et hoc maxime leporis et
cerui Merito ergo illi q̇ rui
nāt ſepe ſcripturas in edifi

catōm proximi per predicatōm
patam dulcedinem habent do
ctrine Unde etiam contrariū
eſt Notandum ꝙ coagulum
non inuenitur in ventre aīa
liū non ruminantiū Omne
aīal habens pilos eſt fiſtoſi
ſpermatis Cum eīn in delicijs
frequenter ſunt opera pura
habere non poſſunt homo mul
tos pilos habens in barba et
in pectore citius generat et hoc
magis ſi nigri coloris ſit O
mne aīal habens ſanguinē
ambulat vigilat et dormit
Et om̄e aīal habens palpebꝰ
claudit eas in ſompno pret
leporem et leonem per pal
pebras diſcretio iudicij acci
pitur et hec frequent claudi
tur et obſtruatur in ſompno
pcti Cibi aīalium diuerſifica
tur ſcdm materias a quibus
ſunt quoniam incrementū
oīm non fit niſi ab eo in quo de
lectantur naturaliter Et qui
dem differunt int ſe Quia q
dam ſunt ambulantia que
dam marina Aliter eīn predi
candū eſt religioſis aliter ſe
cularibus aliter laicis alit
litteratis Unde ſeruus fidel
laudatur in hoc ꝙ dat cibum
in tempore oportuno Omē
aīal pedes habens naturali
ter natare pt ad horam homo
autem minus pt oī aīa li
et hoc propt fel quod minus
habet omibus aīalibus ꝛm

corporis quantitatem Piſces
autem magis poſſunt quia
maius fel habent ſcdm corpo
ris quantitatem Ex quatuor
eīn humoribus conſtat corpus
quatuor elementorū quali
tates profentes Ille quidem
in agneam naīm ſortitus eſt
Proprietatem ꝙ calidam et ſic
cam in felle concipitur et clau
ditur et retinetur quod autē
calidum et ſiccum eſt id leue
eſſe neceſſe eſt Quod autem
naturaliter leue eſt id niſi clau
ſum teneat ſuperius tendere
conſequens eſt Unde accidit
vt cum homo in aqua ſubmi
gitur mox fundum petit pr
pauitos vero dies fluitat ſup
aquas Dum eī pdicta ciſta fel
lea clauſa teneat corporis le
uitatem membra leuare nō
pt Cum vō rupto carcē per mē
bra diffundit qualitatiua
neceſſitate ad ſuperiora ferri
ſua ꝙ membra male leuare
effectiuum eſt huic rōni et
ſi obuiari non pt probari ta
men non pt Notandum vero
poſſibilitatem in piſcibus et
veſica potius credimus reple
ta vento ꝙ ex felle Queſtio
ſatis iocunda eſt ꝙ aper dentes
leo vngues thaurus cornua
habet quibus vitent pericula
alia ut eſſe ſuū fuge leuitate
conſeruent ut caprioli dāme
uel lepores homo autem oībꝰ
dignior iſta non habet et ſolū

Homo quidem ronale aial at
qz ideo sotiale aptum est ad du
as operationes Actom dito et
tonsiliu imbetillis ergo nego
tiis armorum vsum desiderari
conseruatio quottidiana dotet
patis vo tempore eadem depo
nere Si itaqz arma innata sibi
homo haberet tum patis fede
ra tractaret ea deponere non
posset Si idem leuitate fuge
minutus et constantia amit
tet et grauili mem brorū mep
titudine tum imbetillis ad
esset debilis reperiretur Nūt
vo et quando nūe est arma re
tipit et eadem pate postulan
te deponit et tum eget velox es
se ut per vehitula industria
pt et netessitate sublata ad
tonstantiam redire dotetur
Sit ergo soluitur questio q̄
re thaurus et non homo tor
nu habet Ar̄s Ambulantia
a aialia que anhelant et si
bi simile generant tannam
habent per qm̄ trahant aq̄m
et pulmonē quo trahūt aerē
Per tannā desiderii grām diui
nam attrahimus Per pulmo
nem spei ad telestia respiram9
Omē aial agreste habens
serram in dentibus tomedit
tarnes et in hot signatur q
Omis prīteps stipatus mini
stris trudelibus trassat in
paupes Et omē aial habens
dentes serrales haurit aq̄m
lingua Sit et omis pditator

debet haurire grām dei et ho
minū in pditatione Aialia
autem que habent dentes
equales sugendo trahunt
aq̄m in ventrem suū Sit et
illi qui tontinuas habent
ors contemplationis grāz
tonsequntur Aialia que
sūt multorū dentiū sunt lon
ge vite in pluribus Illa vo
que sūt pautorū dentiū sūt bre
uioris vite Omē aial tarēs
pulmone taret et voce sed nō
conuertitur Qui eī spe nō ele
uantur ad telū os in orōne
aperire non pūt Quid eni
peterent quod non sperarent
Nullū aial eitit sperma ext
vas femineū siue vigilando
siue dormiendo pret̄ hoiem
et in hot infelitissimus atqz
flagitiosissimus est homo
qui et si dormiendo sine vo
luntate vigilando tn̄ tum
ppe voluntatis arbitrio oē
nephas extendo polluitur
at fedatur Exrementū om
aialiū est in eo in quo deltān
tur naturalit̄ Et quis uel
quid deltābit nos n̄ vnus nr̄
optimus ds̄ Et ipse ē delitie
rectorum torde Et oīa q̄runt
deltātōm naturalit̄ Auarus
deltātur petunia impuditi
tia luxuria et diuersificant
aialia sēdm lota in quibus
manent Quid eni mixi tū
setō stiūs eris Verbi gr̄a vt
porti qui in frigidis lotis

manent striatos et pendentes
habent pilos at rigidos porci
vero qui in calidis locis ma
nent crispi sunt et nigros pilos
habent at crispantes per omne
corpus Omnia animalia que rumi
nant multum vivant et me
liorantur ex eo quod ruminant
quia sentiunt in eo quandam dul
cedinem Et hec animalia citius
impinguantur parvo cibo quam
animalia que nequaquam rumi
nant et hoc ex ipsa delectati
one ruminationis Nec mirum
quia secundum salomonem Anima que
benedicit deo in honoribus scilicet
impinguabit et qui inebri
at ipse quoque inebriabit Omnia
animalia dure teste sunt sicut
arbores quam caput eorum ex parte
radicis et propter hoc accidit
ut sint membra eorum supe
riora inferius et inferiora
superius Unde homo dicitur arbor
inversa Caput cum pilis ra
dices eius hec radix capitis
attrahit alimentum unde
membra vivunt Sic in anima
radix capitis id est radix est
mens rami virtutes Os cor
dis desiderium est unde omnes
virtutes suscipiunt nutrimentum
Omne animal habens sanguinem
et quatuor pedes habet ventres
quatuor Venter primus recipit
cibum crudum Venter secundus
recipit digestum Venter tercius
sumptum cibum in meliori
digestione deducit Venter
quartus recipit cibum bene
digestum et emittit Omne
animal felle carens diu vivit
sicut elephas cervus came
lus et delphin Nec mirum quia
dominus dicit Mansueti habita
bunt terram et quia aliam non
viventium Quedam animalia
habent quinque digitos in pedi
bus anterioribus et quatu
or in posterioribus sicut leo
canis et lupus Quedam vero
animalia habent quinque digitos
in posterioribus pedibus ut
sit motus levior et velocior
Affectum amoris habere debe
mus quasi quinque digitos in
pedibus ad deum ad nos ad
proximum ad amicum et inimi
cum Omne animal quadrupes
habet caudam quia fundata
in quatuor virtutibus bono fi
ne concludit Homo autem non
habet caudam sed habet an
chas id est nates loco caude
et ei transit in anchas quod
aliis bestiis transit in caudas
Et eadem ratio est quod ursus vel
symea non habent caudam quia
habent anchas ut homo Na
tura posuit caudam ad coop
ertionem exitus digestialis et ca
ritas finalis operit multitu
dinem peccatorum hoc ergo fa
ciunt anche quod et cauda ut
dicit magnus Basilius Anima
brutorum sanguis est San
guis autem gelatus converti so
let in carnem Caro autem

corrupta redit ad terram Meri
to ergo rabida eſt anima iu
mentorum Unde ergo ſequē
cia aīe ad ſanguinem ſanguis
ad carnem caro ad terram Item
quod reſoluens hec repetan
do per eandem id eſt de carne ad
carnem a carne in ſangui
nem a ſanguine in aīam et
inuenies quia pecorū animꝰ
cia eſt Ariſtotiles Aīalia ma
gni corporis ſunt parue gene
rationis et parum multe Et
hec cauſa qm neceſſe eſt ut mł
tum diſſoluat in aīalibus
magni corporis et modicum
ſuperfluū ſit Et heu quod vim hoc
hodie eſſe videmus ut illi qui
maiores dignitate eſſe viden
tur parum fructificant Et hec
vero quia pluribus intentus
minor eſt ad ſingula ſenſus
Omē aīal vorans cibos ſicut
lupus leo eſt macilenti cor
poris quia ubi non eſt maſti
catio ciborum cibi male trā
ſeunt in naturam Grauio
res beſtie omēs frugibus ve
ſcuntur agiliores vero carne
ut leones et lupi ante dilu
uium frugibus tantū
homines veſcebantur ergo
ſecundum dictum ſapientis fruge
laborum homo in carne ve
ſcetur leo predator et quis hic
predo niſi princeps nobilis qui
laboribus pauperū viuit ho
mo in quinque ſenſibus ſupera
a multis Aquile et lintes

clarius vident Vultures ſa
gacius odorant Symea ſub
tilius guſtat Aranea tac
tius tangit Liquidius audi
unt talpe vel aper ſilua ſti
tus Nos aper auditu linx vi
ſu ſymea guſtu vultur odo
ratu precellit aranea tactu
Quedam aīalia ſicut dicit
plinius naturaliter taliuet
ſit ſtrutio cameli et cornix aq
tici Non eſt enim ita diues qui
non ſpoliet ſinus in morte ſu
perfluus et hoc naturaliter
quia mortuus neſcit eſſe poſ
ſeſſor Inſaciabilia aīalia ſunt
quibus a ventre protinus
tranſeunt cibi ſicut lupi ceru
et inter aues mergi atque pel
licanus Per hos ſignant
obliuioſi ſeculares vel au
ditores diuine lectionis qui ſemper
audire volunt et nichil ad
operandum in ventre memo
rie recondunt Coſte homini
octo et non nullis decem aīa
libus cornigeris xiii ſerpē
tibus xxx In omnibus aīa
libus ut dicit plinius cuiuſ
cumque generis nullū eſt pla
cidum eiuſdem inuenitur
et ferum utpote cum hom
ſilueſtrum tot genera inue
niantur ſicut ſcilicet ſatiri onocen
tauri et alia genera De qui
bus beatus Jeronimus ſcri
bit Proinde ſicut yſidorus dicit
Induſtria humana diuiſum
aīal in cortu coegit ſicque ad

ulterina commixtione genus
aliud reperit ſicut Jacob con
tra naturam colorum ſimili
tudines procreauit Nam ta
les fetus illius oves concipi
ebant quales umbras arie
tum deſuper aſcendentium ma
quarum ſpeculo contempla
bantur Denique hoc in equo
rum gregibus plinius fie
ri fertur ut generoſos obiciant
equos viſibus concipientium
quo eorum conſimiles conci
pere poſſint Inde eſt quod quidam
grauidas mulieres iubent il
los intueri turpiſſimos anima
lium vultus ut cenocepha
los ſimias ne viſibus occur
rentes ſimiles fetus pariant
Hanc enim feminarum dicunt
eſſe naturam ut quales con
ſpexerint ſiue mente concepe
rint in extremo voluptatis
eſtu dum concipiunt talem ſo
bolem procreant Item animal
in uſu venerio foris uiſas ex
trinſecus intus tranſmittens ear
umque ſaciata typis rapit ſpecies ea
rum in propriam qualitatem Un
de ariſtoteles quod mulier coiuit cum
ethyope et genuit filiam al
bam et alia filia alba poſtea
genuit ethiopiſſimam non ta
men de ethiope Diutius ge
ſtant in utero quibus ſunt lon
giora vite ſpacia Ut dicit pli
nius Equo ſolidas habet vn
gulas ſingulas que biſſulcas
geminos pariunt quorum in

digitis pedum fiſſura diuiſa
numeroſiora in fetu Si ſupe
riora omnia perfectos edunt fe
tus Hec autem inchoatos in quo
ſunt genere vulpes leena et vr
ſa Queri poteſt quare quedam ani
malia ruminant Solutio Ignis
quoddam proprium habet ut cun
cta diſſoluat Animalia igitur
que calidum habent ſtomachum
cibos facile coquunt Nulla enim
ut dicit Gregorius in docendo
mora eſt ubi ſpiritus ſanctus do
ctor adeſt Spiritus enim perſcrutatur
etiam profunda cordis et ipſe ſpiritus
intelligentie Animalia vero que
frigide nature ſunt dum cibos ac
cipiunt ex defectu complexionis
cibos coquere nequeunt Unde fit
ut ad dentes reuocent ut ibi ſecundo
triti cibi facili commoliri queant
et commolita decoquantur Palam
ergo eſt quod boues cerui et eorum
ſimilia animalia frigidioris na
ture ſunt Habent autem hec
animalia pinguedinem ſiccam
et duriorem atque ſolidiorem quam
alia Huiuſmodi animalia ſignificant
tepidos ac frigidos ſcolares qui
quia ſpiritu feruentes non ſunt difficul
ter ſecreta ſacre ſcripture ca
pere poſſunt quia In maliuolam
animam non introibit ſapientia
illa maxime que ſapida dicitur ſa
pientia Nec habitabit in corpo
re ſubdito peccatis Hii duriorem
et ſiccam pinguedinem habent
id eſt dulcedinem ſine deuotione
Tales a poſteriori parte prius

ad terram cadunt q̄a futurorū
bonorum obliuiscentes pmis
sa terenis inhiant Vnde Inui
tante moyse iethro socerū suū
ut iret cum eis eo q̄d dn̄s pro
misisset bona israheli noluit
sed redijt in madiam hoc est i
causa uel in iuditio honores
enī et cathedras tales querūt
et ideo disceptabit dn̄s cū eis
in valle iosaphat hoc est iudi
cium domini Tales quidem
reuertentes ad cor ab interio
ri parte surgere debent et in
anteriori extenti obliuisci de
bent posteriora Calidiora vō
ut est porcus et ouis pingue
dinem habent molliorem et
magis decoctam Ruminat
tamen ouis que calide natu
re est sed hoc est q̄a caret effica
cia dentiū Vnde dicunt̄ biden
tes Queri tamen potest cur re
aīalia que ruminat̄ et sepiū
habent a posteriori parte pr̄us
accumbunt Solutio utiqȝ ta
liū aīaliū membris non in
est equaliter frigiditas Ma
ior frigiditas posterioribus
est et hoc ea de causā quia re
motiores partes a corde sunt
Agitur ubi maior frigiditas
ibi maiorem grauedinem
necesse est esse Iure ergo a grā
uiori parte accumbunt Ab
anteriori vō parte pr̄us sur
gunt q̄a calidior locus est et
igni cordis proximior Ignis
autem sursū tendit Queri

etiam pt̄ curare vident quedā
aīalia melius nocte qm̄ die
Solutio In oculo qui est instr̄
mentum visus plures sūt
humores Vnus albus sple
didus et clarus per qm̄ sp̄us
visibilis diffunditur Alius
niger per quem cauetur ne
nimium disgregetur hu
mor albus et splendidus
Illa ergo aīalia que minus
in die vident abundant in
albissimo humore Vnde fit
ut magis diffunda̅ et rōne
diffusionis in die videndoȝ
discretōm amittūt nocte
vō propt̄ tenebras colligi
sp̄us et ita maior fit discre
cio Cū eīn discrete aliquid
videre volumus superalia
stingimus ut collectus oci
sp̄s non uiget Vnde dicit
magnus basilius Ouibus
et capris alijs qȝ per plimmis
aīantibus suppetit natu
ralis cauendi contraria se
sus in herbis solis intelle
ctum discernentibus lesio
nem artis medicine soller
cia suppetit et tamē rerum
frequens experimentia ma
lorum eisdem valde difficil

De Asino

Asinus ut
dicit di
cit liber rerū
Aīal deforme
est vile et de

spectū grandi capite latis
et longis auribus vltra

cubitalem modum corpore
macilento neſciu͂ impinguari
ri. In humeris ſtigmata p̄
tat crucis xp̄i et hoc eo merito
quia xp̄c ad paſſionem pro
perans mu͂dum morte re
dempturus tergo illius humil
pauper et manſuetus inſe
dit Eſt itaq; aſinus aīal di
ſcordie neſcium amicu͂ pa
cis manſuetu͂ patiens ac
duriſſimu͂ int̄ verbera ono
riferum et non rebellans
ſarcinis etiam ultraq̄ ffe
pt ſibi impoſitis Hec illi in
ſunt nature bona Vitia vō h̄
ſunt Aīal luxurioſum aſin͂
eſt fortius ac potentius in po
ſterioribus q̄ in anterioribꝰ
Onus eīn in poſterioribus
portat pigrum inceſſum et
tardum brutu͂ et irronabile
ultra omia aīantia via inte
dens neſcit cedē obuianti hyn
nitu horrificum pulli aſino
rum aliquantulu͂ decoris ht̄
in iuuentute ſed quanto
plus ſeneſcu͂t tanto turpio
res fiu͂t Aſinus coit poſt xxx
menſes ſed non generat n̄ p̄
tres annos Eſt autem lac a
zine ut dicit plinius candi
diſſimu͂ et candori conferre
in cute aliquid exiſtimatur
Unde inuenit q̄ popea coiux
neronis ſe balneabat in la
cte aſine ut dicit experimen
tator Aſini ex maiori parte
infirmant in uno latē Ren

ma habentes ſi fluxata nari
bus interius et ſuper pulmo
nem moriu͂t Carnes aſinoru͂
comeſte peſſimu͂ ſanguinem
gnāt et difficulter digeru͂t
Subtiliores tn̄ ſu͂t q̄ carnes
ut dicit liber kyrannidarum
Si de vngula aſini anulum fe
ceris et portandum dederis de
moniato eadem die liberabitur
Matrima eius cum oleo contuſa
et mixta in lucernam et accenſa
homines in conuiuio videbu͂t
ſe habere capita aſinina Aſin͂
ſpinas libenter comedit Aſini
num lac calidum confirmat
dentes et eorum dolores ſedat
maxime ſi perfricati fuerint ipo
lacte Suſpiria etiam tollit Si
aſinam iuxta pullum ſuum
poſitam amoueas et cohibeas q̄
pullu͂ ſequi remanebit pullꝰ
in loco ubi eum mat̄ dimiſe
rat nec ad quinq; paſſus moue
bit alias greſſum ſed expecta
bit mr̄em in loco ubi eu͂ dimi
ſerat Eſt autem aſinus aīal
frigidum valde et propter hoc
non generat in locis frigidis
qm̄ natura eius pati non pt̄
nimium frigus maxime tem
pore conceptus Unde in regio
ne que ſcotia dr̄ et in eius pro
pinquis et in conſimilibus
regionibus ſicut in pontho a
ſina non concipit nec aſinus
generat propt̄ hoc non coeunt
ſed in eſtate ut ſit partus et ge
neratio fetus in calido tempe

Gestant autem in utero per an
num integrũ In terra septemt
onis que est terra om̃i terrarum
habitabiliũ frigidissima asi
nus pre nimia frigiditate nõ
inueniuntur q̃a ibi viuẽ non p̃t
Asinorũ ossa pre ceteris cano
ra ut dicit plinius Asina raro
geminos parit Partura lucẽ
fugit et querit tenebras ne
ab homine videa͛ Et hoc est qͦd
dominus precipit Nesciat sini
stra tua quid faciat dextra tua
Signit tota vita que est ei ad
triginta annos Onere beati qͦ
rum vita sine quela t̃mĩs per
seuerans fructus bonorũ ope
rum in innocentia p̃seuerunt
Q'em p̃seuerauit u sq; in finẽ
saluus erit Per ignes ad fe
tus tendit maiorem caritatẽ
nemo h̃t q̃z ut aiam suam po
nat quis pro amicis suis Et
in hoc redarguit prelatorum
segnities qui nec modicam
tribulatõm sustinẽ volũt pro
subditis et in hoc se mercenari
os comprobãt Si riuus inter
sit horrent illum pedibus con
tingẽ oĩno Non n̄ asuetos ali
qui potant fontes nec n̄ optiõs
Beati qui sitiũt tũ venerũt ad
xp̃m et bibũt ut de eis fluant
aque viue per p̃dicatõm Sed
nũc o clite quid diuitiis et deli
ciis inhias vnde Jeronimo in
rogante Ait em talo.n̄. et nũc
q͂ tibi uis in via egipti ut bi
bas aquã turbidam et quid

tibi cum via assyriorum ut
bibas aq͂ fluũs Aqua tur
bida egipti que interpretatur
tenebre Doctrina est secula
ris ut artiũ et iuris ciuilis
qua per se nec cognosci p̃t xp̃c
veritas nec apprehendi Aqua
võ fluũs assyriorũ sollicitu
do eorũ est qui labiles paritu
ras q̃z diuitias congregant
et per has gule dediti student
quottidie talitibus expotando
pontem tñsituri asini si per
medium fluuiũ vident de fa
cili non transeunt De apro
siluestri cam

Aper silue
stris ut
dicit liber re
rum Bestia fortis est que
nullam doctrinam bonorũ
morũ recipit vnq̃ sed semper
seua et ferox est nigri coloris
dentes magnos et recuruos
h̃t semipedalis longitudinis
qui incisionibus apti s̃t Sed
hoc satis mirabile est in den
tibus q̃d s̃t uiuua bestia ide
p̃it q̃ ferrum Detracti võ mor
tue vim incisionis perdidisse
probant Apro siluestri q̃dam
crudes hoĩes s̃li signari p̃nt
qui ad lr̃am nullam doctrinã
bonorũ opm recipiũt sed sem
per seui et feroces sunt Nigri
etiam id est turpes atq; impy
in gestibus iudica ͡ tur Den
tes recuruos in se habent q̃a
qui nocent alteri p̃mo seipsi

per mali propo ſitum ledit
in conſcientia Se mipedales
dentes habent quia et ſi ledit
corpus aīam in poteſtate nō
habent et hoc dignū in tali
bus dum viuūt ſenire tātū
pūt Ⱥ mortuis vō illis et in inf'
num peſſundatis ceſſat eorū
tyrannidis Hoc aīal ſi mane
vrinariam egeſtionem faci
at a venatoribus impetitur
de facili laſſatur Si vero vri
nam ante et interim quando
venat' faciat difficulter cap
ture cedit Verumptamen laſ
ſatum non cedit nam ſubſi
ſtit in poſterioribus et laſſi
tudinem atrocitate rigida
anteps diſſimulat Duellū
offēns venatori fferire tamē l'
inuadē hoiēm non pſumit
niſi pūs ictum ab eo accepe
rit Itaqȝ bene ſibi homo ca
ueat qā ñ pmo ictu pungen
tis cuſpidis vlnus letale
inter armum et laterales co
ſtas dederit De vita periclita
ri poterit ñ forte iuxta ad refu
gium arborem inueniat qm̄
aſcendat aut in loco humiliori
reliqua tre planicies totis
membris ſe pmat Suſtine
bit tamen pedum illius per
culcatōm quouſqȝ ſit latenti
a proximo ſecuturā Adūſti
namqȝ ut diximus et recur
ui dentes eius qi quibuſ
dam valent ad inferandam
mortem atrociſſimis armis

non poſſunt quemqȝ niſi ela
tum et rectum attingere In
vepribus fugit ut canes qui
ipſum ſecuūt aut etiam den
tibus tenet amoueat Aper
cunctas beſtias pcedit auditu
maribus ſicut dicit plinius
plurima aſperitas eſt in coytu
femine in partu aſperiores et
fere ſimiliter in oī genere beſti
arum vt dicit experimenta
tor Apri fimus recens et ca li
dus pcipuū remediū eſt cont'
fluxum ſanguinis e naribꝰ
Aper a dextris habet os in mo
dum ſcuti et illud venabulis
et macere opponit Venabulis
uel gladio perforatus ſuper lā
ceam contra perforantem ince
dit Ut dt pdcs autor Caro por
cina frigida eſt et humida et hoc
maxime domeſtica et lactās
tetis eſt humidior et conuertitur
in varios humeros et putidos
precipue ſi malū ſtomachum
inuenit Si porca multas gla
des comederit quando impin
guata eſt abortum faciet Pro
prium porcorum eſt eſcā cā
ſubacta querere et oretenus Pri
mus partus porce minor erit
et inualidior ceteris partubꝰ
Quando multos hꝫ fetus ce
lat eius paruiſſimū In calid'
regionibus melior eſt fetus
porce hyeme qm̄ eſtate In fri
gidis vō contrariū eſt et hoc
propter intemperiem regionū
In India cubitales flexus dētiū

ſunt apris Sunt etiam apri
de quorum frontibus cornua
procedunt velud vitulis In
arabia vero ſuillum genus
non viuit

De apro domeſtico

Aper dome
ſticus ut
dicit liber rerū
Beſtia ſimiliter

eſt ſeua et immunda que in
obſcenis et lutoſis gratiſſime
comorat Et dum patit cum lo
ta fuit iterato ſe in talibus
voluptari Inter apros dome
ſticos vnus ſemper fortitudi
ne prualens reliquis dñatur
qꝫ ſi fortior illo ſuperuenerit
predeceſſorem pugna impetes
initit fortitudine obtinē vi
ctoriam nec mora cedente vi
cto victor reliquis dñabitur
Stridore vnius totus porcoꝝ
grex vndequaqꝫ accurrens
ad rabiem aīat In ira illorū
periculoſum incidē eſt Tra
dunt feminas ſues vt dicit
plinius in coptu efferari tm
ut hoiem lanient candidi ma
xime veſte indutum Ipſa ra
bies mitigat aceto natura
reſparſa Mares vō ultra trima
tum generant Caſtrantur
femine iubare ſciſſa celerius
qꝫ ita pinguescūt perdito vo
cālo cicius morit Spacium
vite porcorum ut dt ar͞ſ per
xv annos eſt Eis accidit in
firmitas que dr brancos et
frequent accidit illis maxi
cula et potius pede uel cauda
uel in aliqua parte corpis
licet raro Ex illa ergo egri
tudine raro que eſt in loco
corrumpit et tranſit corru
pcio paulatim ad carnem
vicinā quouſqꝫ vena aliqua
inflata perueniat ad pul
monem et tunc moritur et
egritudo hec ſubito augēt
et ꝓpter hoc paſtores memb͞ra
mox abſcīdant Infirmitas
accidit frequenter qñ calor
eſt grandis Item ariſtotiles
Fluxus ventris in eo non re
mediat Porcus comedit ſer
pentes impinguant radica
bus Apro ſollicitante feiam
rigidas aures tenet et eas
anteqꝫ dimiſerit non conſe
tit Porcus ceteris aīalibus
cicius impinguat Silueſtris
vō porcus infra ſex dies Cer
ta pars cibi porcis tranſit in
pilos et ſanguinem et ſimi
lia Cum parit porca marce
ſcit Mas porcus uſqꝫ ad trie
nium coyt incipiens a vn
menſibus Sed tam in tene
ra etate debiles fructus facit
Porca per xv annos concipit
Porcus mas ꝓtatem habet
multū coeundi pre aliis ho
minibus ſi tamen pinguies
ſit Porca quando peperit dt
pmam mamillam pmo fi
lio peſſime ſues ſt que fili
os natos laniant porcine car
nes in eſtate poſt vnū tpus

quodcumque notum est ad come
dendum usque post equinocti
um autumpnale quia ca
lido tempore dormit plus
quam nature competit Excessus
enim sompni operatur corruptionem
Adeo autem hiat sompno et
maxime porcus debilis ut
non interim excitet quasi sop
no letargico moriatur Decre
scente luna usque ad ultimum
defectum cerebrum in porco
plusquam in alio animali decresce
re fertur et hoc in tantum ut
respectu corporis pars modi
ca maneat De Aloy xx

Aloy animal
est mul
pre consimile
cuius genua
nequeunt flecti ut elephan
tis propterea non tulit dum
dormiendum est sed innititur
arbori que arbor ad prope
casura secatur a venatoribus
et dum assuetis saltem in
tis innititur ruinam cum
arbore faciat Ita capitur
alioquin difficile est eam ma
capere nam nullo rigore
poplitum incomprehensi
bile fuga pollet De anabula

Anabula
ut plini
us scribit be
stia est ethio
pie hoc animal habet equo si
mile collum pedes eius et
crura ut bovis Caput ut
camelus albis habet ma
culis colorem rutilum vel
de membra singula distin
guentem Cum ergo tanto
decore animal respersum sit pel
lis multum spectabilis carius
venditur et hoc ad fluxum ocu
lorum qui vix unquam curiosi
tate pestifera sanant De
Althea capitulum

Althes ut
dicit Co
linus animal est
mulis consimile per omnia
excepto eo quod labium adeo pro
tensum habet parte superio
ri ut non recedat in vestigia po
steriora id est retrogradum eat
herbas depasci non posset hoc
signat dyaleticos quosdam
huius temporis qui dum audire in
nius sunt ad audiendas artes
negligunt gramaticam Ca
veant ergo tales quia si pasci vo
lunt scientiis veris retrogra
dant ad primum gramatice fun
damentum vel eos etiam signat
qui dum ad contemplacionem
avidi sunt peccata sua oblivisce
tes non plangunt Unde
David In domino confido
quomodo dicitis anime mee transmigra
in montem sicut passer Et sequitur
Ecce peccatores id est demo
nes intenderunt arcum De abane

Abanes
animal est
ut dicit arist
ad magistra

dinem terum in quo natura
mutauit conſuetudinem
aliorum aialium quadru
pedum Omne aial quadru
pes habet fel in interioribus
ventris excepto iſto Iſtud
autē aial fel habet in aures
et ipm fel aialis ſimile ē
felli hominis in colore et eſt
ipm fel amarum valde et
cauſatiuum vehementie
ire et ferocitatis De Ana

Ana aial
eſt oriē
tis ut dt ari
ſtotiles na
turaliter ſeuum nimis et
huius generis aialia mira
dilectione ſe inuicē amāt
Nam ſi viderint aial vni eo
rum appropinquare concurrunt
omēs quotquot eorū prope
ſt et ōs alterius generis aial
inuadūt dentibus et vlneri
bus inflictis uel fugere co
gūt uel occidūt penitus ha
bent enim huius generis aia
lia dentes longos ac magnos
Unde accidit ut ſi forte impe
tat hoc aial ab aiali aliquo
fortiori ſe utique ferocitate den
tium liberat et euadit De
Bubalo capitulum

Bubalus
ut dicit
liber rerum
aial eſt boue maius et alti
us corpore colore nigrum
cornua longa habet collū
longum capud ingens
membra macilenta cau
dam paruam aſpectum be
nignū et ſimplicem ſed
ſūme prauitatis et crude
litatis eſt Cum ad iram
fuit prouocatum vſibus
humanis accomodatiſſi
mum eſt fortitudine ma
xima pollet Unde dt expi
mentator Lac bubalinū
factile emollit ventrē vul
nera vetera ſanat hys
q̄ venenū hauſerit prodeſt
Bubalus paciens eſt labo
ris pilos habet paucos vo
cem terribilem fronte aſpe
rimam pede ſpargit terram
fel eius medicinale eſt qa
vlnerū cicatrices ſanat
mixtum lacti dolores au
rium ſedat Cutem habet
duriſſimā In huius nare
annulus ferreus cū funi
culo ponit ut facilius ce
dat homini in opus qd' fuit
impoſitum ei Statim fu
rore commotū in terra ſternit
Nec de facili ad ſurgendū
ictibus cogit n' alleuiato
onere quo grauabat Hoc a
lio noīe biſons dr Buba
lus ſub aqua onera ingē
cia trahit reſpirat tamen
in aere fortitudine anhelitu
De Monacho

Monachus
aial eſt
ut dt Solinus

cu thaurium et apud corpus
et iuba equina Cornua autem
ita multiplici flexu in se
returnata ut si quis in ea
offenderit non vulneretur
Hoc aial cum in fugam u
titur fluxu ventris fimum
post se emittit per spatium
iugeris unius cuius odor
quem attigerit adurit
Hys armis submovet in
sequentes se Signat hoc
aial bonos prelatos qui
vite austeritate quasi cornua
in se habentes dum eam
in subditis exercent subdi
tos minime ledunt quod in se
quod horrent ostendunt

De Camelo

Camelus
aial est de
forme ut dicit
Jacobus Cameli bina tuber
in dorso habent et in pectore
alterum cui incumbunt Et
illi crura poplita collum
longum lentus incessus
Solinus Dum graditur
numquam pedes atterit Sunt enim
illi carpas quibusdam pul
mun ulis vestigia carnulen
ta Unde contraria est labes
ambulantibus Habent in
duplex ministerium Sunt
alii onserando accomodati
alii pernicitate flores Sed nec illi
ultra iustum pondera recipi
unt nec isti amplius quam
solita spatia volunt egredi
Cum onerandi sunt ut dicit
Jacobus percuciunt paulu
lum super genua statim in
flexis cruribus inclinant
ad onera Plinius prolis cu
piditate effrenant ut semper
tum requirunt venerem Odiunt
equinum genus Sitim in qua
driduanum tollerant Ver
um bibendi occasio data
fuit tantum implent quasi satiant
desideria preterita et in futurum
diu prosit lutulentas aquas
bibunt Ut dicit plinius Pu
ras fugiunt uel eas continu
a proculcatione in limum
excitant ut turbident Et h
causa omne elementum in
quantum purius est alio ele
mento intantum minus nu
trit Et inquantum plus com
mixtum aliis elementis
intantum plus nutrit Aqua er
go puram matris ab elemen
to hec refugit camelus quasi mi
nus nutritivam et turbi
dam et quasi commixtam appe
tit gratia nutrimenti Lutu
lentas aquas bibunt sic nec
cum gratiam sciarum appetunt
que secundum intellectum scri
pturarum sunt non illas
que pure sunt id est que sine e
nigmate solis angelis com
petunt Irati cameli stridunt
horribiliter ut dicit experime
tator Rabies accidit camel
et podogra De quibus facil
lime moriuntur Non enim

vngulas ſed vehementiſſi
me grauant quando longas
et duras et lapidoſas vias
incedunt nec habent in pe
dibus de forti corio ſotula
res preterea dicit magnus
Baſilius de Camelis quod te
natem habent memoriam
malorum ad iracundiam
grauis rancor et perſeue
rans eſt et cum percuſſus
fuit diu diſſimilato dolore
cum reperit oportunum illa
tam protinus reponit in
iuriam Ordeum cito tranſ
glutientes reſeruant ut ſur
ſum ruminando tota nocte
manducent Liber rerum
Camelis hec pietas ineſſe
dicitur ut ſi in grege aut ſtablo
aliquis egritudine deten
tus fuit et non manducet
alii quasi compacientes abſti
neant plinius Durat per
annos centum nisi forte tranſ
lati in peregrina inſolentia
mutati aeris morbos con
trahant fiunt validiores ſi a
coitibus arceant Eſt et a
liud genus eorum quos
dromedarios curſu mirabili
ingentes Cameli xii me
ſibus fetat a tinatu incipi
entes Pariunt veris tempore itin
que poſt annum implentur
a partu auiſi coeunt Exaltat
autem mas ſuper feiam
et per totam diem equitat
ſuper eam coeundo Eſt autem

virga maſculorum ner
uoſa et dura et propter hoc
fiunt ex ea corde arcuum Co
itus tempore Solitudines aut
ſecreta petunt neque intuen
te dat ſine pernicie coitus
Alii qui recte quidem came
li dicunt vnam tantum gibbo
ſitatem habent in dorſo
hii vero quos dromedarium nu
cupant bina ſemper tuba
in dorſo habent Femine ca
melorum quatuor habent
mamillas ſicut vacce Ma
res ergo camelorum virgas
habent ad poſteriorem p
tem vnde auerſi coeunt arct
In quolibet pede eſt genu
et ſuper ipſum inflectit pedem
et in vtroque pede tria ab pedis
uiacte quoniam paruum reſpectu cor
poris eſt Eſt autem hoc
animal turpe aſpectus et pedes
eius finduntur in duo et po
ſterius ſiue pedis eſt fiſſu
parum et inter fiſſuram co
rium ſimile ei quod eſt inter
digitos anſeris et ſub eius
pedes caro multa Cruarii fe
fiunt ei ſotulares ex corio
fortes qui habent irem in terra
remotam ut auferat ab
eis infirmitas quia muta
cio aeris multum confert
eis infirmantibus hii ca
rent dentibus in ſuperio
ri mandibula Plinius
Cebrum cameli arefacto
et cum aceto in potum :

ſcriptum comiciales mor
bos .i. caducos ſedat De cane

Canes ut dicit Jacobus
beſtie ſunt docibiles ad
omnem lu

dum qui
uis autem
libenter dor
mirent tamen hoſpitia
dominorum ſuorum cu
ſtodiunt vigilando Amant
dños ſuos adeo ut aliqui
pro eis mortem incurrant
Huius enim rei exempla
plurima Latratu nocte
nocentes produnt Ambro
ſius anthiochie ferunt
in remotiori parte a turba
crepuſculo necatum virum
qui canem ſibi adiunctum
habebat verum miles qui
dam predandi ſtudio miniſter
cedis extiterat Tectus idem
tenebroſo diei exordio in
alias partes ſeceſſerat Ja
cebat inhumatum cadauer
frequens ſpectancium vulgo
aſtabat Canis lacrimabili
queſtu domini deflebat erum
pnam et forte is qui necem
intulerat ut ſe habet ver
ſutia ingenii humani quo
uerſandi in medio auctori
tate preſumpta fidem aſſi
ſeret innocentie ad illam
circumſtantis populi acceſſit
coronam et velud miſeras
acceſſit ad funus Tunc
canis ſequeſtrato paulisper
queſtu doloris audaciam
ultionis aſſumpſit atque ap
prehenſum tenuit velud e
pylogo quodam miſerabile
carmen murmurans Omni
verſos igitur conuertit in lacrimas
fidem detulit quod ſolum tenu
it de pluribus nec dimiſit
nec mora malignus ille quia
defenſionem preparare non potu
it dignam ſceleris ultionem
exſoluit Hoc narrat ambro
ſius in libro examecon Re
fert plinius et Solinus quod
petenti indiam alexandro
magno rex albanie canem
miſit inuſitate magnitudi
nis Cuius ſpecie delecta
tus alexander iuſſit urſos
primo deinde apros emitti
Ad quorum contemptum
canis iacens non ſurrexit
Offenſus imperator ob ſegni
ciem tanti corporis eum iuſſit
occidi Quod cum audiuit
rex albanie qui illum miſe
rat primo parem miſit man
dans ut eum in leonibus
experiretur nec diſtulit ale
xander leonem quem dimiſſum
mox lacerat Deinde in ele
phantem conſurgens occi
dit Jacobus Eſt etiam ca
num genus quoddam quod
fures odoratu intelligit
et a ceteris hominibus odio
implacabili diſcernit Soli
nus Canes ſoli nomina
ſua intelligunt Memores

ſunt itinerum Indi coytus
tempore religant canes femi
nas in ſaltibus ut cum hys
tigrides coeant Sed primi conce
ptus ex hys ob nimiam fero
citatem inutiles ſunt Liber rez
Tria ſunt canum genera Nobi
liſſimi ex hys ſunt illi quibus
forma elegantior et ad cur
ſum velocior aptior qz vena
tui hy latratus edere igno
rant et non producant ad cur
ſum infra domum ſe continent
Summa celeritate vigent pe
ctore valentes ſunt hy leuera
rii dicit Sunt et alii apti ve
natui cum longis auribus
et dependentibus hy odore et
importunis latratibus beſti
am inſequunt cogunt qz laſſi
tudinem donet ad campum
eam plana in manibus ve
natorum uel ora canum no
bilium fatigatam deiciant
Hy beſtiam qz iuſſu venato
rum ſequi ceperint non reli
quunt etiam ſi alias multas
inuenerint Et hoc eſt qd apls
monet In ea vōtione q̄ vocati
ſumus permaneamus Vn
Iacob pergebat itinere quo ce
perat et fuerāt ei obuiam an
geli Tercium autem eorum
genus eſt quod commune oibꝫ
in cuſtodiam datum eſt et li
cet hy ruſticiores ſunt ceteris tn
in miſteriis habiliores et ap
tiores In hoc genere multi
formes ſpēs ſunt Sunt enim
ex hys magni et fortes ſunt
medy ſunt et parui ſunt et mi
nutiſſimi catuli quos
matrone nobiles in ſinibꝫ
ſuis portant hy vō omnes
domos latratu defendunt et
importuni ſunt alienis Im
petus eorum et ſeuitia ut
dt plinius mitigant ab ho
mine considente humi Ia
cobus Cum ad menſas dno
rum ſuorum iacent ſic ſe
diſponunt et vno oculo largā
dni ſui manū obſeruēt alte
ro oſtium domus vidē poſſit
Plinius Canes cecos gignunt
catulos et ferunt ſexaginta
diebus Catuli eorum octa
uo menſe generāt prodigi
oſum putatur ſi vnum ca
tulum canis ediderit Ineūt
fere a ſexto menſe viuūt ca
nes aliqn .xv. annis aliqn .xx.
annis A duodecimo anno ge
nerare deſinunt In medio coy
tus utriqz coherent et hoc
ex nimio ardore libidinis
prouenire dr Optimus in
fetum eſt q̄ nouiſſime vi
dē incipit aut quem primo
fert in cubile feta Omēs enim
canes generalit naſcūtur
ceci et manēt ceci diebus xii
quidam aūt per mēſes tres
Rabies canū ſedat gallina
cio fimo cibis eorū admixto
Morſui eorum medet radix
ſilueſtris roſe peſtifer eſt ei
morſus canis rabidi Canis

leporarius ut dicit aristoti
les octo mensium in estate
coyt et quidam canes faci
unt hoc cum incipiunt ele
uare crus ad mingendum
Lac canum est spiſſius omni
lacte preter lac porce et leporis
habent autem lac septem di
ebus in mamillis ante partum
Dum unus canis le
sus fuit et clamauerit ca
nes ceteri indignati morsi
bus eum inuadunt Canes
in mingendo eleuant crus
et odorant vrinas suas quia
alique ex vrinis eorum su
auis aliquid odoris habet et hoc
animal multum afficit suaui
odore maxime in suaue olen
tibus vrinis canum et ideo
odorant inuicem posteriora
sua Accidit illud leuerariis
quod magis poſſunt saltare in
labore quam in quiete Etas
leuerarius x annis viuere
potest femina vero duodecim Et no
tandum quod in omni genere
animalium mares plus viuunt
feminis excepto genere canum
leuerariorum et hoc propter
laborem Aliorum vero canum
determinat etas superius Ca
nes quoque infirmantes ut dicit arl'
comedunt aliquas herbe sapo
rem abhominabilem valde et
sic humores noxios euomunt
et sanantur Arl' Canum etas
de facili non cognoscitur nisi
per dentes quia iuuenum albi

sunt senum autem nigri ob
tusi Dixerunt plurimi canem
non poſſe viuere nisi inter homines
eum quod furiis agitari sit ex
citatorem hominum Sit lingua
canis medicinalis est lam
bendo quod sanat sua et vulne
ra aliena Quod si vulnus
proprium lingua attingere
non poterit lambit pedem
Delinitum quod saliue medi
camine ad vulnus apponit
Fetus quidem de medicami
ne quod lingue sue natura in
didit Sunt et alie bestie que
sicut et canis linguam atte
nuant lambendo Cuius sa
liua si sanguinem lingue
attigerit agit in rabiem Vnde
dicit magnus Basilius Ca
tulo nec dum dentes forti sunt
et tamen infestantes conatur ore
defendere Si catulus lactans
sepe iacuerit supra pectus e
groti cronica ut dicit liber kyra
nidarum catulus morietur
et cronicus conualescet Canes
masculi de facili non ledunt
canes femineas et sic in pluribus
generibus bestiarum deo id proui
dentius ordinante in brutis
ut ostendat in patribus rationali
bus concordiam eſſe debere
et parcere infirmiori sexui vi le
sexum si iusto vi nomine censetur
Consuetudo canum indigna
multum ut pulcherrima que
que lota atque virentia sede de
pent Calciamenta in pedibus

expelle canis arte etiam sa-
nant que tamen si canes o-
lofactu contigerint demin-
gent.

De Castore capitulū

Castores ut dicunt Jaco-
bus et Solinus a ca-
strando di-
cuntur. Te-
sticuli eorū
castorū no-

minati apti sunt medicine pro-
pter quos dum persequuntur
a venatoribus ipsi se castrant
morsibus cruibus venator
collectis feram abire permit-
tit quod si ab aliis venatoribus
postea fuit insequutus euadē-
di desperatione erectus erigit
se et iam amputatos osten-
dit testiculos venatori. Po lo- nō
ni dicunt falsum falsum es-
se hoc in illis castoribus q̄
aput ipsos sunt quia testiculi ca-
storis non eminent ext' sed in-
tus in ventre latent sicut renu-
culi. Egerit enim sit aucta. Bili
et fel euomit ut dicit plini-
us. Ad multa medicamen-
ta utile. Iam et propter hoc
se persequi credit cauens co-
agulum cedat morbum ca-
ducum. Arbores iuxta flu-
uium ut ferro cedit. Hoc aīal
non pt diu subsistere nisi cau-
dam in aqua teneat. Cuam
utique habet caude piscium
similem ut dicit experimē-
tator. Saporem habet ad sp'z
cauda eius sicut piscis. Vnd'
in ieiunio comeditur a xpi-
anis pars ipsius caude. Besti-
bilis est pars vero esibus in-
dicta. Residuū autem cor-
poris eius caro est. Est autē
cauda castoris ut dcm̄ est
caude piscium similis lon-
gitudinis cubitalis pin-
guedinem multam habēs.
Plinius. Edificat ergo domū
suam super aquas faciēs
mansiones diuisas ut cum
aquis crescentibus atque cor-
ticibus proximis deliciis
vescit. Vnde fit ut tota caro
eius et si bono cum amaro
odore perfundit. Hoc aīal
morsu potentissimum est.
Cum quid inuaserit prius
non laxat quam persenserit
id crepuisse qd' tenet. Vt dicit
experimentator. Castores
in grege viuūt et in multi-
tudine ad siluas vadūt li-
gnis quoque dentibus abscisis
ea ad cauernas suas miro
modo deferūt. Nam vnum
pro vehiculo resupinatum
pedibus eleuatis in terram
proiciūt et inter eius crura
ligna abscisa artificiose cō-
ponūt et sic cum cauda tra-
hentes ad propria tecta dedu-
cūt. Vt idem experimentator
dicit. Talem iniuriam non
faciūt castores hijs castori-
bus qui inter eos educati sunt
sed illis q̄ de alienis parti-
bus ad se veniūt tales quoque sb

certa cuſtodia in ſeruitutē
redigunt Aliorum autem
opinio eſt q(uo)d caſtores id ill'
caſtoribus faciūt qui ſene
ctute confecti et laboribus
dentes obtuſos habēt nec
amplius ligna ad comedē
dum nec edificandum ſeca
re valeant Tam in ſeruitu
tem redactos venatores co
gnoſcunt per abſumptōm
pilorum in dorſo pietate q(ue) co
moti illeſos abire pmittūt
Idem q(ui) ſupra experimenta
tor dicit rem ſatis mirabi
lem ſi tamen vera ſit neſcio
Luterum beſtiolam ſecum
in aqua viuē permittūt
et hoc i(n) gratia ſeruitutis
impenſe vt videlicet tpe
hyemali circa caudas eorū
aquas moueant ne aqua
ſubito congelata per cau
das in glacie teneant et
capiant Si luteros cauda
rum ſuarum protectores
non habuerit ſunt de ſe
metipīs ſolliciti deſcendūt
q(ue) in aquam uſq(ue) ad renes
ne aqua naturali calore
medio congeletur In du
plices vſus ligna ſecata
habent Corticem comedūt
Ex lignis vero habitacula
valde artificioſa faciūt Cor
ticem comeſturus in poſte
rioribus pedibus reſidet
eleuatus et anterioribus
pedibus lignum tenens

Uant tamen partem ligni
comedendo decorticant qm̄
int' pedes tenebant Quod
vero extra pedes eſt abiciunt
et non curant Poſteriores
pedes anſeri ſimiles ſunt et ſi
maiores et cum vnguibus
Anteriores autem ut canis
et in hoc natura laudanda
eſt que prouide parauit be
ſtie poſteriores pedes qui
in aqua ut anas auis na
taret et anteriores quibus
in terra velud quadrupes am
bularet Cum caſtor arborē
ſecat dentibus dato ictu e
minus currit ab arbore ut
videt caſum arboris aut ſi
percuſſa ceciderit et hoc tam
diu et tam ſepe quoadusq(ue)
illam crebris ictibus cogat
ad caſum Venatio caſtoris
hoc modo fit venientibus
venatoribus ad manſio
nem caſtoris canis ad hoc
inſtructus in aq(ua)m proicit(ur)
Qui ad foramen manſio
nis perueniens intrat nec
cedit caſtoris morſibus quo
uſq(ue) illa caſtoris artificioſa
manſio a venatoribus con
fringatur Hoc a(n)i(m)al ad mo
dum eſt canis ponticii longū
ſit et graciale Dentes habet
acutiſſimos duos ſuperius
et duos inferius q(ui) ſit idem
ſicut dicit liber kyrannida
rum cum labris oſſeis et in
hoc natura prouida fuit

ut arbores ex hys maxime
secaret pellem delicatam
et nobilem que quanto ma
ior tanto preciosior. Colo
res in pilis velut taxus ha
bet sed sunt pili subtiles et pul
cri. Solius istius animalis
pili in pelle deaurari possunt
et utuntur eis orientales sar
raceni in ornatu capitis
et armorum. Castorium ca
lefacit et desiccat et habet
humorem extinguendi spi
ritum illorum qui spasmum
patiuntur. Tremoribus autem
membrorum ex defectu u
tilissimum est. Sagimen fel
lium testiculorum et inguinis
illius plurimum ad predictam
Domum bullitum cum casto
rio et odore ipsius castorii
penes hominem patientem in
calidissimum conservatus incom
parabile remedium est. De cha
ma.

Chama bestia est
ut scribit plinius quam
ut idem dicit gal[illegible] rufum
Dicunt hoc animal [illegible] habet
lupi respectum [illegible]orem est per
totum perdorsum [illegible] maculis.
In ethiopia
rarum be
stiarum co
pia est licet

peregrinis eas ab hominibus
infecte sint hanc bestiam ma
gnus pompeyus romanis
ludis primum intulit.

De Calopo Capitulum

Calopus
ut plinius
dicit animal est
acerrimum
ita ut nec a venatoribus
possit ei appropinquari. Cornua
longa habet serre figuram
habentia ita ut possit altas
arbores secando deicere. Cum
sitit ad flumen eufraten bi
bit. Est autem ibi frutex
herecina virgultis subti
libus et prolixis. Ludum
adveniens cornibus allu
dit ipsa cornua obligat in
virgultis pugnans contra diu
nec liberare se valens excla
mat horrifice. Cuius voce ve
nator audita accurrens he
rentem occidit. De camelo
perdali Ca(pitulum)

Camelo
perdalis
est bestia col
lo equi similis pedibus te
nuis capite camelino pe
dibus bubal(is) nitore rutilo
albis maculis sparsa. Hoc
animal ductum rome legitur
cesaris tempore. Hanc bestiam
ethiopia nascit. De capra
domestica.

Capra ut
dicitur in libro rerum animal
barbatum est longis et a
cutis cornibus pascitur in con
vallibus in montibus et in
ramis arborum quos ore potest
attingere. Lacte abundat et
lac eius suavissimum est

ſi ſtatim coagulatum fuit
viciat Nam caſeus ex eo fa
ctus ad nichil pene vtilis
eſt vt dicit ariſtotiles in qui
buſdam regionibus poſt pri
mum fetum non expectat
impregnatio capre ſed cum
vrtica fricantur mamille
eius primo quidem exit ſan
guis ſecundo quidem ſani
es et poſt lac bonum non
peius lacte impregnate capre
Capre aliquando pariunt gemi
nos ſed ad modum raro fere
quinque menſibus ut oues pi
guedine ſterileſcunt Vtilius
concipiunt nouembri men
ſe ut in marcio pariant Pa
riunt octennis annis ut dicit
plinius Abortiunt etiam fri
gore obnoxie Mutilis lac
maior ubertas Capra ſil
ueſtris animal ſagatiſſimum
eſt Altos montes amat de
longe poſitos homines a
gnoſcit ambulantes ſi ve
natores aut viatores ſint
plinius Sollertiam tantam
habent capre ut ſi contige
rit in ponte pre tenui et an
guſto duabus obuiis e di
uiſo non poſſe habere tranſitum
nec reciprocationem retroeundi
vnam procumbere atque ita
alteram proculcare ſuper
gredi auribus ſpirare non
narribus et et vnquam febre
carere dicunt Anima hyrci
calidior eſt quam ovibus arde

cior quam concubitus Capras
in occaſum ſolis inpaſtus
negant inter ſe intueri ſed ad
uerſis Reliquis autem ho
ris aduerſas et inter ſeſe ut dicit
plinius Hyrcus laſciuum
animal eſt ut dicit yſidorus et fer
uens ſemper ad coitum Cuius
oculi in tranſuerſum ob libi
dinem aſpiciunt Eque nocte
ut in die cernunt Ideo quod cap
rinum iecur ſi veſcatur reſtitui
at veſpertinam aciem hyr
quos nichilopas vocant phi
ſici Dicit enim ariſtotiles quod
in illis excecant de die et non
bene videant de die nocte
vero acuitur eorum viſus ut dicit
experimentator Fel hirci
pilis ſuperpoſitum palpebra
rum eos annichilat Ad idem
valet ut dicit liber kyrannida
rum ſanguis hirci et eſt ve
nenum omnium pilorum Idem
dicit quod ſuffumigium ex pel
le eius litargicos et epilen
ticos [illegible] excitat et valet ad
ſuffoca[illegible]tionem nebulis et
ſuffoca[illegible]tionibus oculorum
medetur [illegible] fel etiam hirci
ſi in aliquo loco poſueris
ranas ad ſe congregare facit
Pili etiam uſti omnem fluxum
Sanguis eius venena bibi
ta extinguit ſi bibit Adeps
eius morſui et leſure medetur
Stercus eius medetur dolori de
cium ſi cathapaſmetur Cor
nu capre aduſtum ſit dicit

phiſiti Si ante nares illius
qui vere caducus eſt teneat
ſtatim cadit fugat etiam ſer
pentes Mas inter capras
hircus vocatur aīal aīmo
ſum ac bellicoſum et robu
ſtum eſt in fronte et in cor
nibus eius maxima forti
tudo Sanguis eius calidꝰ
ac recenter fuſus tante vir
tutis eſt ut adamantem la
pidem omī metallo inſupe
rabilem frangat Capre ut
dicit plinius herbis vene
natis viuūt nec moriūtur
Nauſto autem [a] melle ne
cari eas vita di[c] xerunt De
pendet oīm mento uillus
qͦd ſi qͤs apprehenſum ma
ne ex grege vnam trahat
cetere ſapientes ſpectant
Morſus earum eſt arbori
exitialis Oliuam lamben
do ſterilem facīūt Et alī
quando lambentes capre
moriūt Refert autem ari
ſtotiles quidam ſupra mo
dum mirabile ꝙ in quadā
regione capar maſculus
inuentus eſt qui mamil
las habens extractus eſt
lac ab eis in tanta qūtita
te ꝙ inde vnus poſſet fieri
caſeus Cui caper deinde co
iuit cum alia capra et ge
nuit ſimilem Dicit autem
ariſtotiles hoc non natu
raliter eſſe factum ſed ſi
gnum fuiſſe alicuius futuri

euentus Certiſſimum
tamen eſt qͦd idem et maris
et femine naturam habu
it ſicut in hermofroditis
hominibus cernere poſſu
mus qui vtramqꝫ naturā
habēt Rariſſimū tamen
eſt et forte incomparatum
vt vnus talium et generet
et concipiat pariat qꝫ ut
femina In creta quando ca
pre ſilueſtres ſagitta p̄cu
ciunt pulegiū herbam co
medunt ut extrahant ſa
gittam de corpore De cap̄

Silueſtri

Capra
ſilue
ſtris que
capreola dr̄ uel rupicapra
ut eam nominat plinius
beſtia eſt ſeua in compare
ſui generis ad alias vero
beſtias timida et manſueta
nimis In creta inſula ca
pra ſilueſtris percuſſa ſa
gitta querit pulegiū quo
comeſto exilit ſagitta de
corpore Plima int̄ mares
diſcordia propt̄ feīas et hͦ
tempore coitus hʒ et beſtia
vix p̄t capi a canibus Sed
capit hoc modo Cum pre
mitur a canibus in cam
pis planis confugit ad
montes altiſſimos tūc ve
nator inſequit̄ fugientē
et aſcendit poſt illam Que
cum venit in altiſſimis

cacumīs altiſſimorum
montiū nec locum habet
aſcendendi ſuperius deſcē
dere q non pt de facili quā
naturaliter illius deſcē
ſus difficilis et aſcenſus
facilimus Uidet q ſibi cū
haſta venatorem inſiſtere
gemit et querelis lacrima
bilibus interpellat quodā
modo Sed fruſtra neq enī
in eius gemitu pietate
mouetur ſed extenta haſta
deicit eam de cacumine in
ſcapuloſas valles deiecte
q carnibus ſaciat Uerū
quoq q ipſa capreola cū
tanto diſcrimine aſcendit
gratia paſcuarū ut deſcen
dē non poſſit et tūc fame
ul' ſtandi laſſitudine de
ſupinus deicit Sed et ipſe
venator aliqñ ita incaute
inſequitur fugientem ut nc
ipſe poſſit deſcendē ſed corro
ruit morienti et cadit in pi
culum quod parauit

De Caco

Cacus eſt mon
ſtrum in archadia hoc
aīal totum ſetoſum eſt
qi porcus
et ſic ſcri
bit Adeli
nus phū

Flammas de pectore ſuo e
ructuat id eſt anhelitum
et ſpm flammeū facit hc
maxime cum ira permo
tum fuerit Sed queri pt
quomodo flammas aut
ſpm flammeum de ore ſuo
poſſit euomē et ipās flamas
efficaces ad comburendū
proxime contiguata et non
ipſum corpus aīalis flam
mas abſumu Reſpondē poſ
ſumus qā cū anhelitus
adhuc in viſceribus aīal'
per membra multa et diu
ſa late diffuſus eſt tepidus
uſq quaq non exuberatur
in flamas ſed eructuatus
continuat ac multiplicat
in obiectum aliqd' corpus
vtute q [illegible] recipit comb
rendi v bi [illegible] gra Sic vides
per mediū birilli lapidis
ſolare lumen multiplica
re radios et in ſupmo vni
cionis acumen radiorum
ignis ūtutem ſuſcipe in
ſubiectā matiam et ignē
effica violentū Horū aīa
liū ſimilia fuerūt illa De
quibus in libro ſapiē ſcri
ptura teſtat diuina qi ignes
de ore ſuo ſpirabant Iſtud
monſtrū cacus in antris
ſuper flumen tyberi demo
rat Hoc aīal inuadit uaca
rum et thaurorū greges
nec vnū ei de grege aīal
ſufficit ſed per caudas thau
ros tres aut quatuor appre
hendens vi fortitudinis
ſue in antrum trahit ordi
te greſſu retrogrado ne ſic
poſſit inueſtigari de facili

Eſt autem non ſolum infe
ſtum aīalibus hoc aīal
verum etiam homi grauiſ
ſime inſidiat̄ cum tamen
ipſum hoiēm plimum ti
meat Catus ſignat quoſ
dam iracundos qui quidē
ad modicum p̄mum iraſa
ſibi videntur interius ſed
cum ſeipſos ira creſcente r̄
frenare non poſſunt oī fla
mas in proximū contume
lias et probra eructuant a
deo ut non ſolum ſe vī̄ eti
am plures ad odium ſecum
ira victos inflām̄at ſic q̄
occaſione ſue nequitie mul
tos ad inferni clauſtra tra
hunt et hoc greſſu retrogra
do quia nullū rectum uel
iuſtum odiū eſſe pt̄ Iracū
dus igit̄ non ſolum infeſtꝰ
eſt brutis hominibus ut eos
ad iracundiā prouocet v̄m
etiam aliq̄n rationabilib͛
hominibus ul̄ religioſ quia
quidem valde perfectus eſt
quē quāꝫ ira non decitat De

Ceſuſa mon Ceſuſa
ſtrum eſt ſicut dicit ſo
linus q̄ ce
ſaris temp
re Rome du
ctū ē cuius
poſteriorum pedum crura
necnon et veſtigia huma
nos actus imitebant̄ priores
uō pedes hoim manus re
ferebant licet yppocritas ſigt̄

qui licet videant̄ habere
affectiones uītutis et opera
intus tamen pleni ſt̄ dolo
Vnde vni taliū dixit pau
lus percuciat te dš paries
de albate De Ceruo capitu-

Ceruus
aīal eſt
celeritate
mirabile
frontem habens ramoſis
cornibus aſperatam So
linus Cornuū vō creatio
eſt qn̄ ceruus eſt biennis
Pro etate ramos augent
hoc incrementū per ſex an
nos perſeuerat Deinde nūo
ſiora non pūt fieri cornua
ſed maiora Caſtratis nū
q̄ creſcit nec tamen deci
dunt Arꝫ Nullum aīal
mutat cornua pret̄ ceruū
Oīa cornua aīaliū ſt̄ incu
a pret̄ cerui que ſt̄ dura et
non eſt in eis concauitas
Supra modum hoc aīal
g͛lat̄ in cornibus Cū etiā
aliq̄n non dū ei cornua ſt̄
cum tāq̄ꝫ habeat in fronte
p̄ ludit atq̄ꝫ ex eo q̄ nūq̄in
expertus eſt tela mitta ut dt̄
Ambroſius Dentes eīn de
mrānt ſenectam cū ſali
cet pauca inueniūt aut
nulli Cum ſe grauatos
infirmitate uel etate ſenſe
rint vt dt̄ plinius ſpiracu
narum ſuarꝫ ſerpentes ex
trahunt de cauernis q̄bus

deuoratis fontem petunt
urgente veneno ſitientes
quia poſtq̃ aquam biberĩt
recuperant iuuentutem
Ceruj vo ut dt auguſtinus
cũ fluuium tranſire volũt
grã paſcuarũ cornua ſua
clunibus invicem ſuſte
tant Poſtq̃ autem p̃mus
feſſus fuit loco illius vlti
mus ſuccedit Tu ergo o ho
mo imitare naturã hui9
aialis apli ta mandata cõ
plentem q̃ dt Alter alteri
us onera portate et invicẽ
inquit ſupportantes Non
aſpectu ſed olfatu petũt lit
tora ut Solinus dt Cum
inſequunt̃ a canibus mirã
cauent ſemitas homis q̃
ſecreta loca Mares cũ ſta
tutum tpe veneris incita
uerit ſeuiũt rabie libidi
nis P̃linius Femine nõ
concipiũt ante arthuri ſy
dus id eſt auguſto men
ſe exeunte et intrante ſep
tembri Separant autem ſe
a conceptus tpe Ante par
tum purgantur herba qua
dam que ſileſis apellatur
faciliore ex hoc vtentes v
tero Solinus Interim pa
riũt geminos fetus quos
ſtudioſe occultant et abſco
ditos inf frutecta pedum
verbẽ caſtigãt ad latendũ
Cum maturauerit ad fu
gam robur exercicio docent
curſus et aſſueſcũt ſalire
per abrupta Hynnuli cax
nes in utero matris occiſi
venena efficaciter fugãt
et morſibus ſerpentium
medentur Cum inſequunt̃
a canibus mirant̃ latratus
ideo q̃ ſcdm ventũ vias diri
gunt ut voces cum ipſis re
cedant Mirant̃ et ſibilum
fiſtularum omẽm q̃ con
centum Ideo q̃ cũ latratus
canũ aliq̃n effugerit pro
ſequunt̃ eoſdem ita ut etiam
iterato pericula incidant
Rectis auribus acutiſſi
me audiũt ſubmiſſis vo
nil audire dicũt Curioſita
te ducti ſtupent oia Preter
ea facilius ſe p̃bent obvi
am ſagittantibus Vt enim
dicit experimentator Vena
tur huiuſmodi occaſione
Duo venatores vadũt in
ſiluam ubi ceruorũ copia
eſt et unus ſibilat atq̃ ca
nit Sequit̃ q̃ concentum
ceruus Qui quidem aui
dius captante cantũ alt̃
venatorum traicit ſagitta
et perimit Venatores pro
experimento certiſſimo pro
diderũt q̃ ceruo ad etatem
grandem veniente oſſe
capitis ſub oculo natura
lit̃ cẽbrato veſpe concrete
et forte anterius ex humo
re ſuperfluo velut alij au
tumant ex medulla p̃deũt

euolantes Tunc dicit eñ
dimitus non poſſe viuere
ñ in proximo ſcdm hoc qđ
ſupra eſt mouet prodire
etiam aliqñ dicit eaſdem
veſpis concetas e naribus
ceruu Diptanũ herbam p
diderũt ut dt ambroſius
Nam cum vulnerati fuiint
talis edũt ipſam herbam
ut eius ṽtute accepta ia
cula excuciant Hoc idem
Ambroſius dt de capra et
alijs beſtijs Idem percuſſi
a phalangio quod eſt quod
dam genus aranee tan
ctos manducando ſibi me
dunt Ceruus etiam infir
mitate grauatus ramu
ſculos olee mandit ut dicit
Ambroſius et eger ſit et
nondum valde q ſanguis
cuiuſlibet aĩalis quod ha
bet neruũ coagulat et ſi
tollat neruus non coagu
latur ñ valde debiliter et
parum ſicut lac in quo nõ
iacit coagulum Solinus
Nuqȝ febreſcit Quam ob
cauſam confecta ex eorum
medullis vngenta ſedat
calores languencũ hoim
Continuus etiam in ma
tutino cibus carniũ illoꝝ
vitam in muné ſeruat a
febribus Maioris autem
ṽtutis ac ſanitatis ſunt
carnes illorum ubi vno ſo
lo ictu fuiint occiſi hyſtoria
perſarum Alexander ma
gnus ut ad demoſtendum
viuacitatem eorum tor
ques aureos adopertos cu
te eorum plinius ceruis
innexuit q̄ poſt annos
centum capti mũdum ſe
nu iudiciũ preferebant Li
ber rerum Venenata oĩa
fugiunt et miro odore diſ
cernũt Unde antiqui ve
neno infecta iacula iacte
bant per loca vbi tranſire
habebant cerui Illi vero
venenata ſencientes iacu
la diuertebant Ex cornibu
ceruorũ ut dt plinius ger
minãt herbe apii et aſa
ragi Mares ſoluti de ſide
rio libidinis auide petũt
papula Ubi võ ſe preprim
gues ſenſerunt latebras
querunt fatentes inco mo
dum pondus Cum fugi
unt ſepius ſubſiſtunt et hoc
fit inteſtini dolore tam
infirmi ut ictu leui rum
pantur intus Soli cerui
omnibus annis ſtatuto
veris tempore cornua a
mittunt Ideo et quam ma
xime a via petit et in illo
tempore nocte naſcunt
Fugiunt enim lupos ſcietes
ſe deſtitutos armis Cre
runt autem ſolem ſit
plinius dicit et ariſtoti
les et ſtant in eo qui cor
nua eorum fuiint rececia

ut matureſcant et deſiccē
tur per calorem ſolis et ſic
fortia et poſtea vadūt ad
arbores et confricāt ſe ibi
temptantes cornua et ſi
exceīt ſecuri qm̄ arma ha
bet hc frequent pacuntur ra
muſculis hedē cornibus
illoꝝ hebetibꝫ latēt amiſ
ſis cornibus ut in hermes
Sed et hoc bono qd̓ habet
invidētes Dextrū cornu
meditamibus vtile ne
gant reperiri Ideo qꝫ in
agꝰ mutāt cornua vt illic
ab humanis uiſibus oc
cultentur Vn̄ prouibium
āntiquitus dicebatur vade
ad locum vͥ ceruus cornu
a depoſuit Remediū ſin
gulare eſt a bigennis ſer
pentibus odor aduſto cer
ui cornu Cornu cerui com
buſtū et puluizatū ac po
tibus mixtū oīs humo
res exſiccat vt dͭ eſculapi
us Item puluis eiuſdē
confirmat dentes ex eo fri
catos Idem puluis cū vi
no bibitus caducos ſanat
Menſtrua et fluxū ventꝰ
cōſtringit lumbricos vētꝰ
pimit Si qͦs corio cerui ſe
inuoluit ſerpentes non ti
meat Lapis in matrice ce
et in ventriculo aut corde cer
ui inuenit qͥ facit muli
eres concipē Medulla cer
ui oīs dolores mēbrorū
ſedat Ceruus aūt quatuor
dētes in vna pte oris et in a
lia parte quatuor et per eos
molit cibū et habet alios dē
tes magnos qͥ ſūt in maſclō
maiores et minores in femīa
Et dētes ipoꝝ declināt ad in
ſius plateariꝰ In corde cer
ui os qdam eſt qͥ ſuſtenta
metū eius ſit in mebꝭ cetis
In ſiniſtra em̄ pte qda cōca
uitas ē ad qm̄ ſplen habet
receptaclm et emittit ſuas
ſupfluitates q ſupfluitas
p ſiccitate caloris mutat in
oſſeā ſbam et ē ipm os cartila
ginoſū Ed os excitū de corio
et iduratū inſtar oſſis pul
uizet et det infirmantibꝫ
ad cardiacā paſſiōm et ſin
copim Inteſtina cerui feti
da valde ſūt et hc opima plurꝰ
Preterea qa fel inteſtinis hꝫ
qd̓ abhominant canes Non
nulli aūt ceruorū fel in cau
da habē dicūt alij in aure ut
dͭ ariſtotiles Quapp̄t non
comedūt a canibus ni qn
famelici ſūt Cerue libent
pariūt ubi acceſſus luporū
eſt rarus Ducūt qꝫ natos fe
tus ad loca petroſa ubi introi
tus eſt ad ſpelūcā qͦ tutius
pugnare poſſint cont̄ adū
ſarios In capite eiꝰ vermis
vnus eſt qͥ eū fere vexat aſ
ſidue Sed et oīe aīal ex ipſe
homo necarum habet ſb lin
gua In ea vͦ parte corporis

que vene vitiat spondili
applicato capiti vermes xx
numero Dicit venatores
quia si ceruus insecutus a ca
nibus aquas bibens intra
uerit refocillat a lassitudi
ne et redit ad cursum Di
cit quod qui fessus est et capi
se viderit lacrimat et pre
sagio quodam mortis ama
ritudinem exhorrescit Cer
ui timent vocem vulpium Pu
gnant cerui masculi inter se et
victor dominatur multis in vna
pascua Alij vero victi obediunt
victori mira obedientia et
habent pacem inter se subdi
ti vno domino Ceruus hyn
nulus cum captus fuit ab
homine et in vinculo paru
ad modum ductus sequitur
hominem etiam non ligatus
Dicit experimentator Caro
cerui melancolica est et du
ra ad digerendum hynnu
lus qui est cerui filius habet
meliores carnes quod si hyn
nulus castratus sit meli
or erit quia in calore et humi
ditate temperantior est De
Chimera non illa que figmentum
sed bestia que a Jacobo chime
ra dicitur

Chimera
ut dicit
Jacobus be
stia est in partibus babilo
nie alta anterius demis
sa posterius habent bestiam

captam sarraceni pretioso
pallio cooperto domino suo ut
gratanter seruiant ei offe
runt Signat autem eos qui
animas suas per cultum et fa
stum mundane glorie demo
nibus offerunt Nec dubium
quin eas demones gratanter
accipiant Vnum in actibus a
postolorum herodes agrippa
gloriatus in veste regia a de
monibus percussus est
et expirauit Et tamen pro
prium regum est purpura et
mollioribus vestibus in
dui Sed quia non dedit hono
rem deo in honore oblato
perijt Quid ergo tu pauper
humilis atque despectus pro
vestis et cultus gloria vere
ptus es si nec regi in vestis
gloria gloriante parcitum esse con
sideras De Cyrogrillo capitulum

Cyrogrillus est animal
lege prohibitum Est

animal lege mosaica prohibitum

autem animal par
uum et natu
raliter debile
et in hoc plerumque
mirabile quia licet debile
sit tamen infestum et rapax
est et mortiferum cetis anima
libus terre De Cuniculis

Cuniculus
bestia est
minor lepore
colore et forma prope con
similis Hec bestiola in an
trosa habitacula terram

fodiens vineam quam maxime
demolitur nocte vineta et fru
ges depastens Mane vero cu
niculum ingreditur os antri
tre equat puluere per intrinse
cus ne homines superueni
entes per diem eius habi
taculum deprehendant ho
cuius habitat nimium mul
tiplicant nam sepius in an
no pariunt Cum aliqui cu
niculorum aliquid aduersi
senserit in loco ubi habitant
alias fugiunt nec mora so
ciorum ceci iniuria indi
gnati locum cum illis dimit
tunt et fugiunt In numere
enim fecunditatis sunt ut dicit
plinius cuniculi coeunt
aduersis posterioribus nam
illis aduersum membrum
genitale est Congregatis
cuniculis ad pastum si qua
aliqua despectum audierit
pede terram percutit et tunc
omnes depressis capitibus
conticescunt De Tritheto ca-

Tritetus ut dicit liber rerum
animal est exiguum in a
pulea ad magnitudinem

pixoli caput
nigrum habet al
bo nigro et co
lore diuerso In ventre can
det rubet in dorso pilus eius
adeo tenaciter adheret pelli
quod facilius rumpi quam
euelli habitacula sibi in
terra fodit e quibus de facili
erui non potest nisi ipsis an
tris feruidam aquam infundas
et hoc animal auaros signat et
cupidos quibus quidem vi
auferri potest quod habent sed ad
hoc duci non possunt ut su
perflua sua pro christo distribu
at sed vero de terra erui non potest
nisi per aquam calidam signat
auaros et cupidos qui de terreno
amore vix reuocari possunt nisi
eis casus aduersitatis occur
rat qui eos ad contemptum mundi
et amorem dei redire compel
lat Unde cum quidam pauperem
spoliator ex magna parte
a domino crudeli pecunia spoli
atus esset residua que ha
buit spoliatis restituit ac
inde confusus ad dominum peni
tentiam egit De Corocrote

Corocro
tes est be
stia sicut dicit
Solinus et
Jacobus que voces hominum
hyena imitatur nunquam claudit
oculos In ore gingiua nulla
dens unus atque perpetuus
qui ut nunquam retundat natura
liter capsularum modo clau
ditur Habuit tanta uirtus in
est ut omnia mox comminu
at haec bestia ex cane et lu
po concipitur Artistas signat
qui semper legunt curiosa
sed non sunt vere sapida que le
gunt horum dentibus tanta
vis est ut quicquid videant de

videant uel uelint penetrare
quicquid audiant de scriptu
ris hy generant id est imi
tatores sunt illorum qui et qn
q predicare sunt et tamen lu
pi sunt Tales pdicant filius di
centes Quare non possu
saluari sunt et illi hy filij leo
num fuit leonculi distit
predam capere et homines
deuorare De Cathapleba

Cathapleba est aial iux
ta fontem q niger di
cit scribut plinius et Soli
nus circa zi
pis nili flu
uy habitas
modica atq

iners bestia Capud graui
dum egregit a spectu ita pe
stilenti ut q in oculos eius
offenderint statim uitam
excitant In hoc aiali nota
concupiscentia oculorum un
qua uiderit mulierem et
Vnde Dauid de bersabee uidit

Demma besti De demma
a est capre magnitudi
nis robusta ad modum et
cornupeta
in bestijs ad
uersas sibi
cursu uelox

est odore sagax et uite pro
uida est Cornua habet ut dt
plinius acuta aspera et lo
nga ultra cubitalem modu
et sursum ut palma hois
in aduersum erecta De dama

Damma uel dammula
aial est dicit ysidorus ut
sit uocatum eo q de manu
effugiat
ut dicit ex
perimen
tator Cu

parit dammula subito co
medit secundinam anteq
super terram cadat Et opima
experimentator idem de ista
secundina q uenenum sit
Timidum em aial est et
imbecille de quo in talis
dente timet a pere defendit
cornua terium Imbecilles
damme quid n preda sunt
Hee bestie pauperes hoies
et inpotentes significant
que uq patent prede et denti
bus predonu et pncipum
vel illos signit qui animo
segnes et ignaui resistere
nolut dyabolo temptatori
et ideo uarius morsibus ui
toru hoies omnibus de
mones in eos debachant
Alij in capite hoc est in cor
de solo consensu pcti alij
in oculis alij in linguam alij
in manibus opm maloru
alij in auribus atq alij
in renibus luxurie alij i
pedibus flagitiosoru affe
ctuum per amores illicitos
vulnerantur De Duran

Duran
aial
est crudele

velox atq; fortiſſimū Hoc
aial quando inſequitur
a venatoribus et deſperati
one frangi ceperit videns
q non poſſit euadē aſtutia
a naturali ſtercus valide
retorquet contra canes ī
ſequentes ſe retardat q;
eos putride egeſtionis o
dore ſuē nonulli q̄ hanc
beſtiam eandem qm̄ vni
cornū eſſe dixerūt ſed nul
lus phorz in hoc concordat

De dixo

Daxus ut dt
liber
rerum a
nimal ē
ad mag

tudinem vulpis Crura bre
uia habet nec in ſiniſtro
dextro q; latē breuiora vn
fit q in velliculas rote
qs attritione curius faci
ut poſitis pedibus dextri
lateris vallent currant
perſequtores q; ſuos ita eſ
fugiat pellem villoſam
habet et ſatis rigidam al
bis et nigris pilis comix
tam Sagina eius luna
creſcente auget decreſcēte mi
nuit adeo ut ſi in vltimo
lune occida dʒtu non inue
nit ſagina Sagina eius
conficiūt vngenta quibus
dolores renum ſedant me
brorū q; leſiones Et hoc
mirū q beſtia licet ex vna
parte medicinalis ſit morſus
tamen eius plerum q; exitia
lis eſt atq; grauiſſimus
Et hec ē ratio Viuit em̄ ſt
bombus et aialibus que
in terra repūt ut pote que re
ne ſera ſt et que venenata
dentes eius inficiūt Mor
ſum eius credimus exitia
lem qm̄ q; etiā ut ſine cibo
venenoſo luporū et vulpiū
dentes venenatos aliquātu
lū hoīm experientia compro
bauit Unde morſus lupor
inflicti beſtiis ferro calido
adurūt ne morſus utiq; no
ciuus contrahat corrupcōm
Cibus vō venenatus medi
ante natura interiorū bn
diſpoſita in matiam opti
mā tn̄ ſit et qd' eſt ex parte
veneni pellit digeſtio pur
gat q; reliquum et in nutr
mentū carnis mūdificatū re
tn̄ ſmittit et hac rōn fit ut
ſagina dixi medicinal' ſit
Morſus vō exitialis Quod
melius in tyro ſerpēte patet
q' venenif eris viuit et tan
carnes eius in tyriacā con
fecte venenis omibus oppo
nit De hoc ſerpente in lib
de ſerpentibus planius diſ
ſeremus Scripta eſculapii
ad octauianū directa de di
xo aiali iſta continet Adi
pe dixi inunge febricitātes
et ſanant Cebrū eius cum
oleo bene coctū oīs ingui
nis dolores ſedat Sanguinis

eius cum sale mixtus et
membris illinitus perti
duũ a peste defendit morta
litatis Testiculi eius cum
melle cocti et ieiuno stoma
cho comesti per triduũ con
ferũt coeundi in frigidis

Capitulũ de elephante

Elephantes ut dicit Ja
cobus
st aĩalia
robusta vi
ribus et
corpore ma

gna habent enim rostra ma
xima cubito x prominen
cia quasi ampla intestina
ex carne cartilaginosa et
dura que appellant p̃mu
stides quibus utunt loco
manus abilitatas ad o
mnem actũ Aristotiles et
dr̃ nasus elephantis fortis
et magnus atq̃ longus
et nullũ aĩal habet nisi
elephas tantũ Et hec rato
est Ambrosius Cũ enim ele
phas sit eminentior ceteris
bestiis inclinare se ad paste
dum non pt̃ Ceruix sane
minor est qm̃ possit tanti
corporis moles nec ea quoq̃
oneri magis esset qm̃ usui
Per ipsam promuscidẽ ele
phas capit cibum et reddit
ori suo potum Et nullum
aĩal hoc facit n̄ solũmodo
ipse elephas Liber rerum
Verumptamen non sapit

neq̃ discernit gustum ipsa
promuscide cibi uel potus
et hoc comprehendi͛ per il
lud qd͛ vinũ datũ sit sorbet
promuscide ori q̃ refundit
et ita palato oris iocundi
tatem vini sentiens ore
multebra dante congra
tulat͛ Jacobus hac pro
muscide utunt in bello e
lephantes et cũ ipsa hoĩes
capiũt suis partibus ad
uersantes Bellicosi sit et
audaces nimiũ maxime
cum eis in prelio uiue ut
mori sanguis ondit per
se et Indi cum eis pugna
re solet Turres ligneas
cum quadraginta uel qñ
quaginta armatis super
eorum dorsa portantes In
tollerabili impetu ut ait
Ambrosius ruũt in hostes
ut nullo agmine bellorum
nulla constipatione mi
litũ nullo clipeorũ retar
dent obiectu Velut quidã
montes versantur in pre
liis et ut colles alto verti
ce eminẽt mugitus frago
re perturbãt om̃ confide
ciam Magnus alexand͛
ut scribitur in eius epla
Pugnaturus cont͛ Indos
ereas statuas p̃nis arde
tibus impleri iussit pu
tantes aũt elephantes
illas hoĩes esse prodentes
labia sua combiurebant

et ſtatim fugere ceperūt
tam hoīes q̃ȝ erea ſimula
cra nemine audentes at
tingere Alia vice grīmi
tu et ſtridore porcorū cum
ſonitu bucinarū mltos
ſuperauit elephantes eo
qȝ talibus aſſueti non fu
erant Cū generat elephas
ſubito congenerati den
tes apparent Dentes vō
magni non apparent in
eo donec iuueneſcat Crin
itaqȝ dentes duorū cubi
torū longitudinis ſunt re
curui a ſuperius Ex hīs
dentibus combuſtis pul
uis fit quē phīci dicunt
ſpondiū hic puluis ſā
guinem in naribus ſi
ſtit Ad infrigidandum
ualet contra fluxū retis
menſtruorū vel emorroi
darum dat cum ſucco pla
taginis etiam ſanguis
elephantis maxime ma
ſculi ſiſtit fluxus reuma
tis Elephanti ut dicit pli
nius intus ad manden
dum Dentes ſunt quatuor
preter eos qui prominent ma
ſculis reflexi. ffeminis vō
recti atqȝ proni Lingua
elephantis parua eſt re
ſpectu corporis Candore
dentiū eius intelligit
iuuentus quorū alter
ſemp in miſterio eſt alti
parcit ne hebetatus nimio

repcuſſu minus vigeat
ſi fuerit dimicandū Cum re
natu ſpinūt parēt affligāt
utroſqȝ dentes ut dampna
to ebore non requirant p
cipua etem in eis nobili
tas eſt que in ceteris corpo
ris oſſibus non habet Con
fligentes vna non medi
ocrem ſauciorum curam
habent Nam feſſos ſaucia
toſqȝ in medio ipſorū recipi
ūt Et hec venatio elephā
tum Narrat ſcriptura li
bri que continet veterum
relationes qȝ elephas hoc
modo capitur Due puel
le v̄gines nude in deſertū
pergūt vbi habitāt elephā
tes vna earū vrnam alte
ra gladiū ferens quibus
alta voce cantantibus au
dit elephas accurrit pro
pe Qui mox naturali in
ſtinctu virginee carnis in
nocentiam recognoſcens
in eis amoris dulcedine
caſtimonia venerat Lam
bens qȝ earū pectus et vbe
ra delectatus miſiſce reſoluit
in ſoporem nec mora puel
la cū gladio tenēs ventre
perfodiens elephantis ſa
guinem meritis fundit
exceptus in vrna altera
puella fuſum hic ſanguine
regalis purpura tingit
Et hrat ſanguine de xp̄i
latere fuſum quem vna

puellarum ſynagoga fu
dit altera u'o eccleſia in pri
nam calicis recepit Jlla
per hoc impia iudicatur
Jſta per hoc pia redimitur
Net abre tunica veri ioſeph
utero v'ginis texta hoc ſa
guine tingit' ut mito in
terroganti bus reſpondere
ſponſa poſſit Dilectus me
us candidus et rubicun
dus elcs ex milibus Eſt
et alia elephantium ſcd'm
Ariſtotilem venatio hoi
nes venatores domeſti
cos elephātes inequitāt
querūt q3 ſilueſtres in
inferioribus indie deſer
tis Quos cū inuenerint
ꝑcipiūt domeſticis ele
phantibus perſeq' et ſil
ueſtres percutiē quoadus
q3 obediant et defatigati
ſtando quieſcāt Tūc vena
tores elephantes ſilueſtr̄s
aſcendūt et percutiūt eos
pungūt cum inſtrumē
tis que aſſimulant' peltis
et mouent eos ad hoc ut
hoīes timeāt Ligant aūt
pedes ipſorum anteriores
quouſq3 manſueſcāt Mā
ſueſcūt autem citius oīb3
aīalibus Net eſt ita do
meſticū aīal et obediens
hominibus int omnia aīa
lia agreſtia Solinus pe
nes eīn ſenſus humanos
intelligentias habet pol
lent q3 memoria Unde be
ne accipiūt inſtructiōm
et morum diſciplinam
Multa aīalia ut d' ari
ſtotiles ſ'cetment memo
riam De hys que vident
uel adiſcūt Quod verū
eſt de memoria eſtimati
onis Solus autē homo
eſt diſcretus et habet me
moriam intellectualem
Eſt et alius modus quo
domeſticatur elephās ſi
cut dicit gloſa Jn p'mo
qū captus eſt a venatore
percutitur ab eo et tribulā
multis verberibus Vena
tore ergo verberante ele
phantem accedit alius
qui volt habē obedientē
illum et liberat eū d' ma
nibus verberātis Nc mo
ra aduertit elephās libe
rantem ſe et manſueſcit
in manibus et diligit
dn̄m ac liberatorem ſuū
illū ſp' recognoſcens obe
dit ei Tu ergo homo q̄s es
tu qui inſipientior elephā
te liberatori tuo criſto nō
refers grās et eius ſemp
mandatis non obtēpas
Qui eripuit inquit nos
aplius de ptāte tenebrā
et trāſtulit in regnū cla
ritatis ſue Et dauid Di
ligam te dn̄e fortitudo
mea dn̄s fimamentum
meū et refugiū meum

et liberator meus Et ꝓpter
hoc ſubiugens laudans
inuocabo dn̄m et ab ini
micis meis ſaluus ero
Solinus proinde elephā
tes qui bibē uolūt amnes
gregatim petūt ſeſe inui
cem diligentes et concor
dit ambulantibus mo
tibus quibus poſſūt ſibi
applaudūt alter alterū
qͥ ſalutando Natu ma
ximus agmen ducit eta
te proximus ſequentes
cogit fluuiū tranſituri mi
nores ante mittūt ne
maiores ingreſſu alue
um atterāt et profūdos
gurgites depreſſis uidis
faciant Inter hos et draco
nes iugis diſcordia Serpē
in altis callium quibus con
gregatim elephantes ſole
ti incedē dilateſcūt ꝑmiſ
ſis qꝫ ꝑoribus adeūt poſteri
ores ne eos q̄ anteceſſerūt
queant opitulari ꝑmum
dracones nodis pedes ele
phantis ligant ſed reſol
uit promuſcide qͥ quadam
manu nodos Deinde oclos
uel nares petūt eo qꝫ hec lo
ca non defendunt promu
ſcide Dracones tam magꝰ
ſt ut dicit plinius qꝫ totum
elephantis ſanguinem
bibentes capiāt Exhauſti
uo elephantes ſiccant et a
reſcūt Itaqꝫ cū biberint

dracones eorum ſanguinem
ruūt belue necnon ipſi dra
cones inebriati ſanguine
mole ruentiū opꝑimuntur
Inimitationis cauſa preci
pua eſt qꝫ dracones torrētes
eſtu frigore elephantis ſan
guine refrigerant Cum obre
nuncqꝫ inuadūt illos n̄ potu
grauidos uenis ſz eorū pro
pulſius irrigatis Igi ele
phantes draconibus hoc
modo inſidiant Notāt loca
in quibus dracones ſub ſa
xis uel arboribus pauſāt
ibiqꝫ latentes mole tegu
minis oppꝛimūt Elidit aūter
elephas cum ſuis culmis
magnos parietes et magnas
arbores cū ſua fronte proſt
nit ut dicit experimentator
Aliqn̄ etiam inuentū in via
ſerpentem inuadit in naſū
qꝫ conculcat pedibus donec
occidat eum Thauris agre
ſtibus etiā multū formida
libus ē elephas nec mirū
qͥa illos ualde perſequitur In
mauritanie ſaltibus ut dicit
plinius amnis eſt mari
cui nomen amilo Ad hūc a
gmen luna noua deſcēdit
Ibiqꝫ ſollennit aqua puri
ficant Ariſtotiles Decēnes
femine qͥnquennes maſculi
ineūt uenerem Solinus
dicit Biennio coeūt bimis nec
amplius in anno diebus
ponde nuncqꝫ n̄ in abſcondito

tocerit Ut dicit plinius Non
prius ad gregam iux numerum
reuertuntur quam iuuius aquis
abluantur propter feias nuq̄
dimitat Nulla enim nouerit
adulteria Dicitur quod non fructu
mandragore uestant feia
non queat concipere Femina
parturira profundum stagnum
ingreditur Nam si fetus in terram
cadet surgere non valet
Glosa quedam fetus suos
reponunt in insulis propter
dracones qui eis insidiantur
Unde et in ipsis aquis feia
cum parit custos est ei masculus
Aristotiles In coitu
elephantis feia incuruat
et mas equitat super eam
et hoc in vere postquam parit femina
quiescit per triennium
Postquam feia fuit impregnata
omnino non tangit a masculo
et trahit in utero per biennium
Ipse fetus equalis est vitulo
trium mensium Solinus dicit
semel elephantem parere
sed re vera quinquies vel ter in
etate parit elephantes Membrum
vero genitale eius ut equi sed
paruum et non conueniens
corpori suo et eius testiculi
non sunt apparentes extra sed
intra prope renes Quapropter
est velocis coitus Elephas
feia duas mamillas habet
ut mulier sub ascellaribus et
causa propter quod non habet
plures est quia non parit nisi
vnicum fetum Et causa
quare sunt loco subascellari
quia hic est primus locus
mamillarum Mas etiam
elephas mamillas ut hic
sed non exiguas Et duo
autem eorum genitalia sunt sed
nobiliores indicat magnitudo
Mures timet et fugiunt
Eorum fetore vexantur
pabula etiam eorum vitu sant
et ut dicit Ambrosius Non
minus miror murem quia terribilis
est elephanti quam
elephantem quia proterius
et spectabiliter glosius Et re
uera Mirum est quod elephas
qui formidabilis est thauris
et equis murem timet Mirabilis
in excelsis deus mirabilis
et nimis Est enim
donata prerogatiua quedam
a deo singulis creaturis et
quibusdam privilegiis propriis
fulciantur Solinus dicit
quod gratissimas in pastu elephantes
palmas habent Si
quis fortuitu cameleontem
deuorauerit veneno inficitur
sed oleastri pastu medetur
Tergo durissimi sunt ventre
molliores Sextarum mille
hirsutie per fumum qui fit ex
inguine Et pilis elephantium
omnia venenata fugantur
animalia Viuunt in annos
trecentos frigoris impacientissimi
Motibus Unde ebur
quod de ossibus eorum fit frigidum

eſt et candidum Nam ſi e-
bori pannus ſupponatur
igne ſuperpoſito pannus non
exuritur ſed naturali ebo-
ris frigiditate ignis extin-
guitur Domeſticitati regem
adorant et eis coronam porri-
gunt Solinus audito ve-
ſtigio hominis poſt ſe nec
prius viſo intremiſcunt
et metu inſidiarum ſub-
ſiſtunt Hyſtorum perſarum
adeo clementes ſunt ut bocco
rex triginta homines coram
illis ligatos proiecerat num-
quam efficere potuit ut crudeli-
tatis aliene miniſterio fun-
gerentur Solinus Non in
lateſſiti notet Muſcas dor-
ſo inſidentes cute in rugas
contracta necat Hoc illis
pro caude villo eſt Ariſto-
tiles Elephas ſedet ſuper renes
aliquantulum ſed tamen pe-
des poſteriores non flectit
ymo totaliter crura poſte-
riora cruribus ac pedibus
anterioribus erecte ſtan-
tibus et ſic reclinant ad
latus dextrum vel ſiniſtrum
ſuper arborem Neque enim
flectere quatuor pedes propter pon-
dus corporis quia rigidiori-
bus opus fuit cruribus
que velud columpnis tan-
ta poſſit membrorum machi-
na ſuſtentari Calcaneum
leviter incurvat rigent
cetera pedum a ſummo uſque

ad vnum Quando ergo dor-
mire aut quieſcere volunt
arboribus inclinant que
non nunquam ut ait Ambroſi-
us vitte atque inflexe tanto
corpore frangunt atque ele-
phas qui ſeſe in illis reſu-
derat corruit Quibus vero mag
experti ſunt pericula talibus
arboribus innititur que num-
quam cadere poſſint Venatores
autem arbores ſecant quibus
inclinari ſolent eas qui-
buſdam obicibus ne pe-
nitus corruant fulcientes
in inſidiis latent donec re-
vertens elephas cum arbore
cui innititur cadat et ſurgere
non valeat Ad garritum
autem illius plerumque oc-
currunt alii elephantes Cum-
que ſe inclinare et ſocium
erigere non poſſunt gemunt
pariter et garriunt et qua-
ſi compacientes cum lugen-
te lugent Parvuli autem
elephantes prout valent
ſeſe ſupponentes cum ſua
promuſcide ipſum aliquantulum pro-
ſtratum erigunt et ita de
manibus venatorum libe-
ratur Liber rerum Hoc au-
tem eſt cauſa Quare ca-
dentes ſurgere non poſſunt
Habent enim oſſa ſolida ſine
iuncturis Unde crura et ti-
bias flectere non poſſunt Oſſa
eius maxima ſunt Caro vero
parviſſima reſpectu corporis

In iuuentute tamen cru
ra et tybias flectte poſſunt
Crura fere equalia ħnt
in groſſitudine inſtar ſti
pitum ab ymo pedis uſqȝ
ad ventrem Vt dt experi
mentator pedes poſterio
res flectit ut homo pedes
vo rotundos habent ad in
ſtar pomi ſed tamen ha
bet digittos iunctura late
ti q' non fiſſi ſt et ꝑꝑt hoc
nō habet vngues omino
Cū graditr elephas ex pō
dē corporis ſui et ūtute for
titudinis ſue altiſſime
pedes ſuos tre imp̄mit a
deo ut pīculoſum ſit alȳs
aīalibus ſit equus et tha
uris ambulare poſt ipm
Pes ſiniſter leuior eſt ad
motū in elephante qm̄
dexter Et hoc contra om̄e
genus aīaliū ꝑt̄ꝫ hoīs
Ariſtotiles Et nōndum ꝙ
cont oīa aīalia tre inteſti
na eius diſpoſita et defor
mia ſt habet eīn in ventre
inteſtinū inuolutū villo
ſum Quod ſi videris et ma
nu non diſtinctias putab'
ꝙ decem ventres habeat
Aliū ſtomachum non ha
bent Epar eius maius eſt
quadruplo epate bouis et
reſiduū inteſtinorū ſimi
liter excepto ſplene q' mo
dicus eſt reſpectu corporis
Accidit aliqn̄ elephanti in

firmitas inflatiure et ꝑꝑt
hoc non p̄t ēūt vrinā eice
aut ſtercus Et ſi elephas
terram comederit morietur
Sunt autem alique ele
phantes q' trā aſſueti ſt
manducare nec inde mo
riuntur et in hoc termi p̄t
q̄ntum valet conſuetudo
que vide' eſſe q̄i altera natā
Accidit autem elephanti
dolor iuncturarȝ et iuuat ip
ſum contra hoc potus aq̄
frigide et gramina in mel
le ſubmerſa ventus mul
tum nocet elephantibus
et per hūc contrahūt infir
mitates Cū autem elephas
dolet in ſpatulis caro por
cina aſſata et ſuppoſita cu
rat ipſum Alȳ vō elephā
tes oleū potat quidam nō
potāt In hȳs autem qui o
leum potāt ſi ferrū in ven
tre fuit exhibitur de potu o
lei Naturaliter autem ele
phantes libent' potāt vi
num Cū autem potare
non pūt ſignū eſt ꝙ infir
mant et tūc danda eſt eis
medicina qua purgari poſ
ſint Illa autem medicina
danda eſt eis cum oleo diſ
temperata et curabitur
Elephas cum vociferat ſi
ne naſo per os vociferat et
eius vociferatio eſt cū mul
to ſp̄u Aliqn̄ tamen eue
nit ꝙ vociferat ex p̄te naſi

sed tunc non est horribilis e
ius vociferatio sed dulcis est
tamquam fistula. Elephas cre
scit per quadraginta annos
et tunc sentit frigus et hye
mem et ventum frigidum.
Hoc animal valde est fluviale
quoniam in india ibi generantur
sepe habitat super fluvios.
Cum spatiari in aquis vult
mergit se in aqua usque ad
ditamentum semper super
faciem aque est et inspirat
per ipsum et non potest multum
durare natando propter sui cor
poris ponderositatem nimiam.

De equo

Equi ut dicit Solinus in omni fe
re orbis partibus procrean
tur sed illi precipue

bonitatis sunt qui in zithia
et in capadocia generantur.
Inter equos qui acrior fuit spe
cies maioris profundius na
res mergitat in bibendo. E
qui plerumque in preliis ini
micos partis sue noverit. Gau
dent ad sonitum buccine et
congressionibus glantur.
Nonnulli etiam equorum tybia
rum cantibus gaudent et
quedam attensis facibus
provocantur ad cursum. E
quarum libido inbis tunsis
extinguitur. Equi ore ad os
se olfaciendo ad luxuriam
provocantur. Mulier ergo ca
stitatis habens propositum
et a bo filis cavens crini
bus tundeat et non sanet
imitarum tanditibus huma
nas scapulas monaci.
Accidit ut quidam rex ex
pulcra equa et pullo equo
pulcro vellet habere equum
pulcrum. Equam ergo in fa
cie coopertam et pullum eius
equum ad solvendum admisit.
Cum cum saltasset et matrem
revelata facie cognovisset
fugit et statim mortuus
est pre dolore. Equus ergo
non salit matrem suam. Eque
pullos in zythia pariunt ex
ventis conceptos. Sed hy
numquam ultra triennium vivunt.
Eque ut dicit plinius impre
gnate a lignis abortivit si an
naxes eius extinguntur
candela cerea hoc idem muli
eribus delicatis posset acci
dere. Sterilis intelligitur
equa si non primo coitu con
ceperit. Equus incipit coire
duorum annorum et aliquando tunc.
Sed quicquid generat ante tres
annos debile fit. Quicquid
vero post fortius et melius
usque ad annos xx. masculus
autem salit usque ad xxx
annos. Equa vero ad quinqua
ginta annos vivit autem
masculus usque ad xxxv. Equa
vero usque ad xl annos licet
usque ad septuaginta annos

olim vixiſſe dicuntur ad
huc in ſycilia tm̄ viue per
hibentur ſed eos q̄ ibidem
et in pſide gnant Gallici et
hyſpani parum viuūt ut
dt yſidorus proīnde om̄e
aīal qd̄ procedit in etate
nigreſcit dentes eius pret
in equo quia equs procedēs
ad etatem dentes eius albe
ſcit Unde etas eorū in den
tibus cernit̄ Equs habet dē
tes numero quadraginta
quorū pmos amittit a na
tiuitate menſe triceſimo
utrimq; binos Sequente ā
no totidem proximos illis
qui ceciderint amittit Qui
dam tamen dicit q̄ in nr̄o
orbe ut dt plinius a qnto
anno incipiente amittit bi
nos qui ſexto anno renaſcū
tur ſeptimo habet renatos
om̄es dentes et immutabi
les In equis pcipue et om̄
iumentorū genere aures
iudicia aīe preferunt Mar
cide feſſis nutantes pauī
dis ſubrecte furentibus re
ſolute egris In generoſis
equis ut ait yſidorus qua
tuor conſiderant̄ forma pul
critudo meritum atq; color
Fforma ut ſit validum cor
pus et ſolidum robore con
ueniens altitudo Latus lō
gum coſtti demiq; rotundi
clunes corpus omne muſcu
lorum denſitate nodoſum

Pes ſiccus et cornu concauo
ſolidatus Pulcritudo ut
ſit exiguum caput et ſic
cum pellis prope oſſibus ad
herens aures breues et ar
gute oculi magni nares
patule erecta ceruix coma
denſa et cauda vngularum
ſoliditatis fixa rotunditas
Meritum ut ſit om̄io audax
pedibus a later trementib9
membris quod eſt fortitu
dinis iudicium quiq; ex ſū
ma quiete facile concitetur
uel excitata feſtinatione nō
facile teneatur Motus au
tem equi in auribus intelli
gitur Uotus in membris tre
mentibus Color hic pre
cipue eſt ſpectandus Niger
optimus ruffus q; uel glau
cus albus etiam plerumq;
bonus Ceteri colores deterio
res iudicantur pre aliis ut
dt experimentator Breui
or vita eſt hyſpanis et gal
licis Longeua vō perſicis et
pirronicis ſiculis et claris Tria
genera equorum ſt̄ Unum
eorum eſt bellicoſum ali
ud ad vehiculū aptum et eq̄
tandum aliud aptū arat̄e
Solinus Nonnulli equos
fuiſſe inueniuntur q̄ nō n̄i
pmos dn̄os cognoſcē volue
rint ut equs ceſaris equus
ſitharum regis Hyſtoria
perſarum Equs eīt allexan
dri macedonis q̄ ob dignitatē

sui defunctus regis accepit
exequias In cuius honore
alexander condidit vrbem
que in nominis eius memoria
butefalam appellauit Co
linus et plinius. ffuerunt
etiam qui rectoribus predictis
quos diligebant accerrierunt
mortem fame Interfectis
uel mortuis dominis multi
equorum lacrimas fundunt
Solum enim equum preter ho
minem lacrimari et doloris
affectu sentire ysidorus dicit
Colent autem ex equorum
mestitia uel alacritate ru
entium futurum dimica
tionis colligere Verum hy mo
res in genere prestantissimo
equorum reperiunt hy vero qui
huius nobilitatis non fu
erunt nulla documenta boni
tatis sue prebuerunt Sola aia
lia et muta et ceruus carti
laginosa ossa habet in cor
de et hoc propter magnitudinem
sui ut scilicet sustentet cor ipi
us ossibus sicut est in mem
bris ceteris Sed os cerui
tantum meditinale equs vero
uel mitte nequaquam Equa
bus feminis tanta inest pie
tas ut si vna morietur in gre
ge alia equa socia illius
nutriet fetum eque mor
tue In fronte equi cum nascitur
carnuncula parua cernitur
et illa est efficatissimum
venenum statim enim extin

guit Sed equa mater lam
bendo illam annichilat im
mediate post partum Equus
enim naturaliter diligunt spe
ciam pre ceteris bestys De
Equiceruo

Equiceruus ut
dicit Solinus
animal est orientis uel grecie
pili colli eius sunt velut equi
descendentes per scapulas
Habet enim pilos sub dome
stico colli et assimilat bar
be habet etiam cornua mas
femina uero cornibus caret pe
des eius soleas habet Cor
pus eius ad quantitatem cerui
ale sit dicit Solinus De Eale

Eale bestia est ut equus cau
da elephantis nigro colore
maxillis caprinis presens
cornua ultra cubitale mo
dum longa ad obsequium
cuius libet

motus co
da Neque ei
rigiunt ut di
cit Jacobus
sed mouent ut vsus exigit
preliandi Cum pugnat
protendit vnum alterum repli
cat ut si forte vno retuso
uel leso succedat alterum
Hoc animal aquis fluminum
gaudet De Enichires

Enichires animal est in par
tibus orientis ut dicit
Aristotiles ad magnitudine

thauri est et assimilatur
ei aliquantulum sed inueni
unt in eo longi tres de ste
dentes ad duas partes sta
pulas sicut in equis et ipsi
pili molliores et breuio
res sũt pilis equi Et co lor
corporis eius inter nigrum
et ruffum magis autem
declinans ad nigredinem
Proinde pili q' in membris
sũt aliis la
ne assimi
lantur
aial' huius
velud cor
thauri et cornua eius mul
tum returuata et ad pug
nandum abilia pili fron
tis eius qi hirsutie Dui
dentes sũt hinc et inde sup
eclos Dentibus superiori
bus caret sicut thaurus In
cruribus eius pilorum rari
tas Et habet in pedibus
corneos sotulares Et cauda
ipsius breuis est respectu
sui corporis etiam cauat et
habet corium durum valde et
multos ictus patiens Caro
eius dulcissima est et pro
hoc persequitur a venatori
bus et dum persequitur fu
git et aliquando subsistens re
sistit et cum debilitatum fuit
pugnat et in pugna ster
cus eicit per quatuor passus
et hoc causa timoris est
autem aial multi stercoris

Cum appropinquat tempus
partus aialis huius mul
ta ipsius generis aialia ado
nantur circa ipsum et egen
tes singuli stercora aggregant
ad instar muri in circuitu
animalis **De Cemptra**

Cemptra ut dicit liber re
rum in
partibus g
manie aial
modicum ad
modum est Mas vero et feia
in estate cibos congerunt in
hyeme quibus viuant hos
cibos tumulos in terra facie
tes recondunt Naturaliter
autem feia in sumendis ci
bis auida est et prodiga e
contra masculus parcus
et auarus super modum est
adeo ut vix sibi vel tenuis
sime vite alimonia velit
impendere Masculus autem
feie auiditatem aditum
obstruit per quem cibos abscon
ditos possit attingere Feia
autem naturaliter callida est
auida autem sibi foramen
facit occultum ex altera par
te aditus oppositum per quod
possit furari maxime nescio
sufficientiam sue auiditati
Accidit ergo ex hoc ut ma
sculus prius sub matre tha
bescat veniente estate et e
contrario saturata feia pin
guedine reualescat **De**
Erinacius **Erinacio**

ut gloſa dt
ſuper illum
locum ũ aĩa
lia inmunda p
hibentur in lege alio no
mine cyrogrillus appellã
Eſt autẽ aĩal ſpinoſum
formam porcelli habens pt
in ventre ubiqꝫ ſpinis clau
dit propter inſidias Nam
ſtatim ubi aliquid preſen
ſerit pͥmũ ſe ſubtegit De
inde in globum conuiſus
in ſua ſe arma recolligit
Unde fit ut difficult ſe vide
dum palpandum qꝫ ſe pre
beat Sed hoc aſtu cognoſci
Liber rerum Mittitur ma
gnũ calidam qua ſtatim de
lectatus in planam me
brorum dilatacõm oſten
ſionem qꝫ reſoluit ſic qꝫ
videri palpari qꝫ potiꝰ in of
fenſum Hc naturaliter
futuri prouidens gemi
nas reſpirandi vias mu
nit ut qñ boream flatu
rum collegit ſeptentrio
nem obſtruat Quando
vͦ cognouit aeris nebula
remoueri ad ſeptemtrio
nem ſe conferat ut flatus
obuios e regione noctu
ros vitet hoc in examerõ
refert Ambroſius Erina
cius ut dt ariſtotiles au
dit obtuſius omi aĩali
habenti teſtam in capite
Ex reſultantia eñ que

fit in teſta audit ſonus
Natura erinacii eſt media
ſic dicit ariſtotiles inter
naturam mollis teſte hoc
eſt leporum uel horũ ſimi
liũ Erinacius habet q̃nqꝫ
dentes et int eos membrũ
carnoſum Spinis utitur
armorũ loco ſic bos corni
bus Experimentator dicit
qꝫ nutrimentũ corporis eri
nacii tñ ſit in ſpinas propt
paucitatẽ caloris et quia
cibus non digerit Genera
tur in corporibus eorum
multa ſuperfluitas Und
generant ſpine dure ſic
lapides et hoc ꝓpt multã
frigiditatem Carnes eri
nacii vim habet deſiccati
uam et diſſolutiuã ꝓꝑe
ſtõchum confortat ventrẽ
ſoluit et vrinã puocat V
tilis eſt hys qͥ ad lepram
elephantinã diſpoſiti ſt Eri
nacius pinguis et medi
cinalis excoriatus porcello
aſſimilatur Solus erina
cius duos anos habet per
quos feces emittit Omia
aĩalia gnãntia quadrupe
des habent teſticulos in an
teriori parte pret erinaci
um cuius teſticuli ſt ꝓpe
renes ſic auiũ plurius
Cũ venator et fractus fuit
deſperatione euadendi vi
nam in ſe tabifitã reddit
dorſo ſuo et ſpinis ita nocua

ut si etiam euadat putrefa
ctis spinis vix possit viue
Quod scientes venatores
postq̄ in matutino vrinā
fecerit eum inchoant perse
q̄ Expoliari solebāt antiq̄
tus vestes eius spinis ysi
dorus Huius etiam ꝓden
tia talis est Tp̄e vindemi
arum vitem ascendit et ex
cutiat vuam ipsius ita
ut cadāt racemi in t̄rā q̄
bus in vnū congregatis
volutat se super illos Tunc
racemis spinis eius infi
xis defert fetibus suis Hc
etiam de pomis arborum
facē videtur Cinis combu
sti ermatii Cum pice lique
facta cicatrici pilos reddit Pli
nius Aristotiles Ermati
us coit cum femīa stando ap
plicati et coniuncti ad inuicē
et hoc ꝓpt aculeos spinarū
q̄ in dorso eius st̄ Si em̄ in
dorso coiret aculeis inuicē
pungerent Vide ergo natu
re miraculū q̄ vnicuiq
prouidet comoditatem De
Erminio Ca-

Ermini
um besti
olam de genē mustelarū
dicit sed forma minor co
lore q̄ dissimil' hyberno
tp̄e candet ad instar niuis
excepta extremitate cau
de Estate vo in ventre ca
tum candet Dorso autem

apparet fuscus Mures p
sequitur carnibus uesca
tur harum bestiolarum
pellibus hom̄ curiositas
supmo ambitu in vestib'
uti solet De Falena capi-

Falena
aiāl ē
in remotis
orbis par
tibus nascens datum et
creatum in vindictā hom̄
superborum hoc em̄ aiāl
nāli quadam indignati
one superbiam in hoīe de
testat Et si occasionē acce
perit congrediendi pug
ne constanter insistit et
victor superbie inclemē
discerpere nititur Econt
ra inobuiū hoiem ex fu
ga et timore humiliati
onis inditiū dephendit sb
sistit intactū et euade illū
permittit De furunculo

Furunculus aiāl est
quod vul
gariter furē
tum dicimus
intus albū et buxeum
colorem habet paulo am
plior q̄ mustela consimi
lis valde putatio aiāl ita
aīosū est ferū nimis vl
tra q̄ in viribus et natu
ra concedit ad hoc edocti st̄
furunculi ut antē q̄bus
cuniculi delitescūt a ve
natoribus imponunt

Ac illi foueas audacter pe-
netrãt impetuq3 morſi-
bus beſtiolam quoadusq3
anguſtiatam in retia ex-
pulſam deiciãt Neq3 odiẽt
hãc beſtiam tm̃ ſed quicq3
ſpirare videtur aĩalium
qntũcuq3 magnũ ſit pro-
uibus impetunt. Et hoc
quidem pro deſiderio car-
nis eſt ſeu carniũ cibus
utiq3 ideo veſcuntur ſed vo-
luntate malignandi. Et
nonnulli dicũt pro ſang-
ne beſtiarũ quem utiq3
in potu libent' ſuſcipiũt
Partu fecundus eſt furũ-
culus utpote ſeptem uel
octo fetus edens ſimul
Coire dicũt' proſtrati ſi
feĩa non habet marem
qñ luxuria ſtimulatur
tumeſcit et morit' Portat
in utero quadraginta di-
ebus Cum nati fuint
catuli ceci ſt quadragin-
ta diebus ab eo autem
tpe quo videre incipiũt
uſq3 ad quadragita rur-
ſum dies venari incipiũt

De ffurione

Furionũ ut dr̃ ariſtotiles aĩal
ẽ luxurio-
ſum cibis
ingurgita-
tur et pro-

hys plerũq3 incurrit peri-
cula diu durare non pt
phibente hoc exceſſu cor-
ruptionis hoc aĩal in tẽ-
rantius excet opus libidi-
nis Exceſſum eñi in cibis
ſequitur libido Eſt eñi ge-
nitale mẽbrũ ventri con-
tinuũ Et ꝓpt' hoc vicinita-
tem membrorũ ſequitur
ſepe vicinitas viciorũ Cu
coyt eleuat' et fere graſſa-
di modo agitat' ſi feĩam
et tñ non pt perficẽ totum
qd' intẽpancius apetit cla-
mat et inquietat' coitus
tpe In omi quippe aĩali na-
tura negat multũ coytũ
Licet apetat multũ cupi-
do luxurie Semen enim
coytus eſt ũtus ſanguinis
violent' exceſſũ vñ q'cũq3
excedit modũ in coeundo
debita ũtute fruſtratur
et ante tpc morte ſibi ac-
cerſit Frequent' eñi au-
ditum eſt hoiem ſubito
mori in coytu Et hoc qñ
ardencior fuit apetitus
et exhauxit ſpc et annichi-
lat Igr' hoc aĩal furionũ
coire vide hoim more Mas
eñi deſuper eleuat' et feĩa
ſub iacendo equat' ſb eo
Huic ordinem nulq3 mũt
Licet ipe homo aĩalium
oĩm inordinatiſſimus
mutat ordinẽ nature ſue
ut coeat adũſus ut canis
Vel ſtando ut excatus vel
feĩa ſubiacẽte qd' eſt ſcelus
in omi aĩante ꝑpiſſimũ

Nullum enim aial preter
hoiem hoc fatē reperitur
Feles bestia De ffeles
est ut

dicit pluri
us que li
cet parua
sit corpore malitia tame
ingens valde hoc bestia
rum genus in humo fos
sum manet In speluncis
ergo aialibus insidian
tes extrementa stercorum
suorū eiciūt atq; terra obru
unt ne tū senentes intelli
gāt odorem illū indicē
esse sui visis ergo aiali
bus pertranseuntibus ipe
quidem in silentio prote
dit graui tractu leuia ve
stigia protrahens nec
mora ꝟ predam videt ou
lo vel vnguibus apte
locatā inopinate insilit
grassatur q; crudelis in
apprehensam hac bestia si
gnant paupum oppressores
q et qui stertius eitientes
confitent quibusdam fa
mosis et religiosis viris
vt videant boni et sb hoc
prertu latet De fingis
Finge
aiali

a sunt in ethi
opia habi
tantia co
lorem pilorum fuscu ha
bet vt dicit plinius contra
morem fere omn aialiū pter
q; hoim mamillas habet
in pectore geias qbus fe
tus lactare vident aiali
a sunt nec fera nimis nec ma
sueta penitus quippe que
iniurias de facili sustine
non possunt patrem cum eis
qui habe voluit primo pa
tem seruet De Glire
Glis ut di

cit liber
rerū est mo
dicū varia
tum coloribus albo nigro
et subrubeo per totā hye
mem dormit et qsi pila in
vnū contractū iacet et mi
ro modo ut ysydorus dt ipo
sompno impinguescit Inte
ea sopito vitali spū nulla
cōmotio sed hoc mirum si
sopitū aial ad aeris sena
detulerit paulatim int
manū tenentiū spū cōua
lescente resoluitur Quit
ergo quō hoc fit Sine an
helitu enim viue aial impos
sibile est Si tamen dicat
anhelitus attractio aeris
occulta vel manifesta ad
repressionem innati caloris
Sed tamen tam modicus
est ille igniculus ut poti
us indigeat fomento quam
temperamento Vnde ta
libus aialibus sufficit
aer tantū p poros subin
trans probat etiā nititate

nullus abeis tibus aſſu
mitur q̃a talor lentus poti
us a beo ſuffotatur q̃ꝫ a ta
lore digerat Eſt qꝫ alia rõ
vbi nithil deperdit ex netteſ
ſitate nithil repat Sed m
iſtis net ex talore extiori
aereo uel interiori nulla
fit membrorũ tonſumpto
ut nulla netteſſaria exiſtit
repatio Het eadem rõ eſt in
cytonia quedum frigidiſſi
ma ſit in hyeme que ex ſui
tomixtione ſortitur ſtilitet
aq̃s qñqꝫ petit et ſe eis in
mergit et frigiditate tonſt̃
cta iatet p̃mortua q̃ poſt
modum adueniente tp̃is
tepore naturaliter ſuſtitã
aq̃s qꝫ egreditur ſeſe qꝫ a
limo abluens ad vſum vi
te reſtituitur In hys v̂bis ron
digeſta Gliris naturam
vlterius proſequamur Ita
qꝫ veris intrante tp̃e tum
ſol talidos radios emiſerit
beſtia naturali more ad ro
bur reſtituitur Ratio alia
quare ſine tibo poſſit in hy
eme viuẽ illa eſt qꝫ aĩal
frigidum eſt valde et parũ
taloris habet groſſos qꝫ hu
mores q̃ı tepore ignis par
uiſſimi tonſumi nõ pñt
In arboribus velut in tra
turrit et pomorũ ſuto tupi
dine delettatur paraliſim ti
mentibus pro grued mem
gliris detottam et ex hat

membra mvntta Dicit pli
nius profuturũ De Gali

Gali ut
dicitta
riſtotiles
multe eſt
audatie Pugnat em tum
ſerpentibus et tum eos de
uitit tomedit illos mox qꝫ
poſtea rutam q̃ ſerpentibꝫ
aduerſa eſt tomedit Papi
a rõ tauſa eſt quare tũ ſer
pentibus pugnat q̃a ipm̃
genus ſerpentũ murium
tarnibus viuit et ipm̃ aĩal
gali libenter mures tome
dit Ibi q̃i emulos tibi ſui ſer
pentes proſequitur Hoc
aĩal ad ſeptentonalis uel
ad meridionalis partẽ in
greſſus fouearũ ſuarum
facit ut vento ſibi tontrio
non fatiget De Genetha

Genetha
beſtia ẽ
paulo ma
ior wlpetla
Colorem habet int nigrũ
et croteũ Matlas intdum
nigras ordinate in pelle
diſpoſitas Manſueta ſatis
beſtia eſt ñ fuit a teteris be
ſtiis latteſſita iniuriis Non
oſtendit ad ardua net extol
lit in mirabilibus ſuper
ſe ſed inter humilia et ſup
riuos aq̃rum gratat deam
bu lat et ibi q̃rit tibũ tũ eſu
rit De Gneſſules q' et roſerula
dr

Geneſſules uel roſerula ſic
wlgariter dicta. Aīal ē
circa aq̄s fre
q̄nter habi
tans. Hoc
muſtela

maius et minus pirolo. In
dorſo ſubrufum eſt. In ven
tre candidum. Hoc in cīa ha
bitacula facit digerit ſtercꝯ
odoriferū valde et muſco ſil'e
in odore ſed impar ūtute et
violencia odoris. Et hoc mi
rum in beſtia vno in loco ſt'
cus congerit quo videatur
non mundē homī ſed homī
ſuum ponit pſto omnibus
accipiendū viſus hoīm fu
git. Quo quidem nob' innu
itur ut bona facientes viſū
et laudem hoīm euitemus

De Ibicibus q̄drupedibꝫ

Ibices beſtie
ſt' que ut be
atus Gre
gorius dt

parue ſt' corpore. In petris
commorant' et ibi fetus faci
ūt que etiam cornua ha
bentes cum pícula ſenſerit
imminē de rupibus ſe pre
cipitāt et in cornibus ſeſe
recipuīt et ſic immunes
manēt ab omī leſione. Has
dt plinius admirande pru
citatis oneratis qꝫ eſſe in
capite vaſtis cornubꝫ. Dr
ibex in nfō dt mgr̄ in hyſto
rıis. Nant beſtiam eſſe de
gnē ceruorū. Hoſus. Ibex ē
aīal auis ibis et immudus
ibis ſtrabeois ut.

De Ibrida

Ibrida aīal quadrupes
eſt bigenerum id eſt ex
diuiſis natū vt dt yſidorus
ſic ex equo
et aſino mu
lus naſcit'

Ita ibrida na
ſcit' ex aprīs ſilueſtribus et
porcis domeſticis. Tytiris
vō naſcit' ex oue et hirco.
Muſino vō naſci' ex capra
et ariete. Quī commixtiones
aīalium fuit cooperiu
unt' renes et poſte
riora feminarꝫ vt
maſculi non vitēt
eas ꝓpt' diſparile genus

De iſtrice q' porcus ſpinoſꝯ dr

Iſtrix ut dt ſolimus be
ſtia eſt q̄
wlgo a
pud nos
porcus ſpi
noſus dr.

Hoc aīal circa marina habi
tat in cauūis montiū. No
nuq̄m qn̄ ſcilicet iuxta ma
rina refugiū non habet
ſic plinius dt. Hibernis
menſibus produci. Eſtate
latet. In tīa et in aq̄ poteſt
valet. Huic beſtie terga
iaclis hiſpida ſt' q̄bus ia
culis plerumqꝫ laſſatis
iaclatione voluntaria ca
nes uel hoīes vulneret

proximantes Ira em̄ eius
ut dicit jacobus ad vindictam
citiſſima eſt Hyes ſignificat
hereticos q̄ in perſecutione eccle
ſie producuntur Cum vero
paritem habet eculia latitat
in occultis inſidiant ut ra
piant pauperem qui auro fi
dei caret Hyſpidi vero ſunt acu
tis argumentationibus
hereſium quibus primates
occidunt

De hyena beſtia

Hyena
beſtia
ut dicit pli
ni us
et Solinus eſt aial
ſe per in ſepulcris mor
tu orum habitans Du
as habet naturas maris
et femine ſcilicet hominis aial ſpina
riget collum continua vni
tate flecti nequit niſi toto cor
pore circumacto Stabula ſe
quitur equorum ut Jacobus
et ariſtotiles dicunt et audi
to aſſiduo addiſcit nomen
quod exprimere poſſit imitatione
vocis humane ut hominem
doloſa aſtutia evocatum occi
dat Vomitus quoque humanos
imitatur falſis ſingultibus
Sic etiam canes ſolicita
tos devorat Venantes etiam
canes ſi umbram eius dum
ſequuntur contigerit latrare
nequeunt voce perdita Colo
rem cum voluerit variat De
aial quodcumque luſtravit hoc et

veſtigio Hec beſtia preciosam
gemmam portat in oculis vel
ut nonnulli dicunt in fronte
Magnitudo hyene ut ma
gnitudo lupi et in eius collo
ſunt pili ſicut in collo equorum
et pixos habet duros ſuper
omnia ſpondilia ut plinius
dicit hyenne plurime gignuntur
in affrica

De Leone Cam

Leo ut dicit Jacobus et ſo
linus
Rex aiali
um eſſe di
Leonum ge
nus in tribus ſcinditur Sunt
plerique breves et iubis cri
ſpi ſed ignavi ſunt et in bellis
Sunt et leones quos pardi
generant ſed ignobiles et de
generes ſunt Sunt et iubis ca
rentes Leones vero qui longi
ores ſunt et coma ſimplici no
biles ſunt et acres Dolis caret
et ſuſpitione Nec limis in
tuentur oculis Aſpici quoque ſimili
modo nolunt Animos leonum
et cauda indicat Et virtus
eorum in pectore et in pedi
bus anterioribus in cauda
firmitas autem in pectore eſt
Adeo calide nature ſunt ut in
omni tempore coire dicantur Lee
na in primo conceptionis an
no quinque catulos educat Secun
do quatuor Tertio tres Quar
to duos Quinto vero ſolum parit
Deinde ſterilis ſubſiſtit Et hec
cauſa quare generare ceſſat

Nuia ut dicit ariſtotiles
Sperma diminuit in lee
na per p̄cedentem gn̄atōm
catulorū que fit in calore
maximo naturalit̃ conſi
ſtente in leone magis q̄m
in aliis aīalibus et ideo
ſolidior et fortior eius natā
eſt omnibus aīalibus ſcḋm
q̄ntitate corporis ſui Lee
na duas mamillas habet
in pectore tantū in medio
ſꝫ vent̃s et has paruas nō
conuenientes magnitudini
corporis ſui et cauſa huiꝰ
non eſt q̄a eſt paucorū fili
orū mater Sed q̄a eſt mo
dici lactis q̄m cibus tr̄ſit
in corpus et q̄m non come
dit n̄ raro et non comedit
n̄ carnem que non facile
tr̄ſit in materiam carnis
Auguſtinus Cum mater
parit catulos t̃bus dieb;
dormire d̃r Donec aduen
entis p̄ris rugitu treme
factus excitetur Et hec rō
quare mortuus generet
Leo ſiticiſſimū aīal' eſt cuꝰ
ſiticitatis violentia habū
ditas c̃ebri ingroſſatur et
viſtoſa efficitur Cauſan
te ergo viſtoſitate orifici
a et p̄ncipia neruorū per
que aīalis ſp̄us ad inſtru
menta tr̄ſmitti debeat Ji
cet viuificatū ſit aīal ia
cet tn̄ q̄ſi mortuū q̄a pro
impedimento ſp̄us nec
ſenſum habet nec motum
Et q̄uis calor fortis ſit in
eo q̄a aīal eſt multum ca
lidum tamen propt̃ nimi
am dyaforeſim pororum
eff̃cs caloris in utero ma
terno debilitat' ut non poſ
ſit viſtoſum humorē diſſol
uē et euſtraxim neruorū
facē Egrediens ergo de u
tero frigiditate aēris pori
conſtringunt Calor q̄ꝫ in in
terioribus confortat' In
p̄mo die et ſc̄dō calor incipit
agē in humorem ut eum
diſſoluat Tercio vō die q̄a
aīal' colericum eſt ex mo
tu colore q̄ terciū habet i
ſultum Calor pleniſſime
confortat' At ubi leo pater
natura ſupra modū cole
ricus ſuperuenit fortem
rugitū faciens caliditate
flatus et ſp̄us aerem ca
lefacit Qui gr̃a ſimilitu
dinis et violentia impul
ſionis aures et nares ſb
intrans leontuli calori
cooperat' naturali qui
duplicatus p̄mo t̃plica
tus humorem opilante
ſenſuū aditus patefacit
Statim q̄ꝫ motus et ſenſus
perſicit et aīal viuificat'
Si vō queritur utrum lee
na mat' hoc idem facere
poſſit leontulo d̃r q̄ non
q̄a leena ex natura ſexus
h[illegible] umidior flatu ſuo

humores potius ingroſſa
ret q̄ diſſoluet Solinus leo
n̄ leſus facile non iraſcit
Sed cum vltro prouocat
conſtringit totalit adū
ſantem proſtratis parcit
Captiuos obuios repedi
re permittit hoiem non
n̄ in magna fame pimit
Vt dt liber rerum ſeuit ma
gis in viros q̄ in feīas et
hoc magis in hys que co
gnouerūt viros q̄ in pue
ros uel ūgines Cum dor
mit ut dt Adelinus ocli
eius vigilat Cum ambu
lat operit cauda veſtigia
ſua ne a venatoribus per
cipiat Vt dt plinius Leo
nū ferocitas int ſe nondi
micat ſed patifici ſt inter
ſe Solinus cū pmitur a
canibus in venatione co
temptim recedit ſubſiſtit
q̄ et ancipiti receſſu diſ
ſimulat timorem id q̄ agit
ſi campis patentibus vr
geatur Silueſtribus vō
in locis q̄i teſtem igna
uie non formidet q̄nta
pt ſe fuga ſubtrahit Cū
predam inſequit viſum
ſaltu adiuuat Cum vō
fugit ſalire non valet
Ariſtotiles Solus cū ca
melo arabico dextrū mo
uet pedem p̄mo deinde a
lios Solinus Cum gra
dit etiam mucrones vn

guium uagius corporum
claudit ſicut murilegus
ne acumina atterita re
tundant Ariſtotiles Leo
eleuat pedes ſic canis qn
mingit Qn̄ aperuerit os
exit odor fortis ab illo Leo
celerrimus fortitudine
natā grauis eſt et hoc pp̄
difficilem digeſtione Qn̄
currit valide tn̄ ſit metas
curſus poſiti Et hoc q̄a
ſe in vehementia ſpc re
tine non pt Cum eſurit
caudam per trā trahit am
plo in circuitu rugiens
q̄ d'tret aīalia nec audet
trāſire circū caude illius et
ut dt Ambroſius Multa
aīalia que per celeritatem
poſſent eius euade impe
tum rugientis ſonitu red
ma attonita atq̄ victa deſi
ciāt Leo nature ſue ſuper
bus ferocia aliarum ferarū
gnibus miſcere ſe neſcit
ſed q̄i rex quidam plebeio
rum dedignat conſorciu
Cui etiam faſtidit beſtiā
cibum Et etiam ipāis ſue
eſte reliquias aduerſat
Agit tum leo formidabilis
ſit omni beſtie Signo ta
ſcorpionis attu leo agitat
Et ubicumq̄ eū viderit
q̄i hoſtem vite ſue fugit
Liber rerū dicit nonnul
li Leonem pp̄ furore inte
rimi et conſumi intius

igneo cruore Dum modū
furoris non habet Solinus
Agitur leo captus a venato
ribus venabulis erigitur ro
tarum timet ſtrepitus ſed
magis ignem Jacobus
Gallum etiā albū timet
Plinius Jra leonis capti
arte ſedatur tali verberā
catulus coram eo creditq̄ʒ
illius exemplo ſe time̅ de
be̅ hoīem quem in coherti
one canis videt potentem
Leones nunq̄ʒ crassi vel ſa
gina onerati inveniuntur
Alternis diebus cibum vel
potum capiunt Addit q̄ʒ
abſtinentiā ſi digeſtio nō
fuit ſubſecuta Carnes in
ſto amplius devorantes
in ora unguibus inſertis
protrahunt Sane cum in
ſequuntur et fugiendum eſt
in ſacietate idem facit leo
venat' onagrum et hunc
naturaliter odit Leo eger
ut dī Ambroſius Symea
quit q̄ʒ devoret ut poſſit ſa
nari Leo canis hauſto ſan
guine egritudini ſue me
det Refert plinius q̄ ſira
cuſanus in ſyria Leone ob
vio et ſupplr volutante at
tonitus pavore cū refugi
enti undiq̄ʒ ſe opponet Leo
et veſtigia eius lamberet
ſimilis adulanti anim
advertit in pede eius vul
nus extracto q̄ʒ ſurculo
liberavit eum a cruciatu
Simili modo elpis quidā
ſamius gnē cum leone
habet obviū fugiſſet q̄ʒ ad
arborem Tandem leo hyan
ti ore ante eum ululans
indicavit paventi q̄a os
morſu aviditori dentibus
inheret qd' ille cernens appro
ximavit tulitq̄ʒ impedime̅
tum ab hore hyantis me
dio Cuius manu ſe cura
tum leo cerne̅s blandiendo
grās quodam modo refere
bat Senectam defectio den
cium probat. ffeminis ut
dī plinius et Solinus Ma
gna libido coitus et ob hoc
maribus ita odore pardi co
itum in adulterio ſentit
leo et ne conſurgat in pe
nam Leena vivis aquis
ſe abluit aut longius co
mitat' Solinus et plinius
Cauda immota eſt blandi
enti et placido q̄ raru eſt
crebrior em̄ ira Q'etiā con
ſuum interius dī calore ira
cundie qn̄ immoderatus ē
Cauda in principio ire ciā
uberat incremento terga
ſeu quodam incitamento
flagellat vulneratus ob
ſervatione mira percuſſo
rem novit et in quanta
libet multitudine petit
Eum vō qui telā quidē in
ſerit ſed non vulneravit
correptū rotatū q̄ʒ ſternit

ſed non vulnerat plus Cu
pro catulis dimicat aciē
defigit in t'ram ne vena-
bulis terreatur plinius
Carnes leonis et hoc ma
xime cor calorem mandu
cantibus conferunt et ob
hoc in temperatis frigo
re in remediū dant Oſſa
eius tante duritie ſt ut
ignis elidat velud e ſilice
Ariſtotiles oſſa em̄ eius
dura ſt et maiora oſſib9
aliorum aīalū Et ꝓpt'
hoc qū collidūt vnū ad a
liud emitat ignis In ipis
vō oſſibus paruiſſima cō
cauitas eſt neq3 in eis eſt
aliqua medulla ṅ rariſ-
ſima et hoc tantū in oſſi
bus coxarum et focalū
Vt dt experimentator A
deps leonis contrarius ē
venenis Cum vino et adi
pe leonino homo perunctꝰ
beſtias om̄s propellit fu
gat q3 ſerpentes Calidior
eſt adeps eius om̄ q̄dru
pedum adipibus Leo fere
ſemper febricitat et hoc
q̄rtana et tūc maxime ap
petit carnes ſymee ut ſa
net Ad eius rugitū oīa
aīalia figūt gradū etiā
q̄ eum nūq3 viderit uel ex
perta ſt et hoc iubente do
minatrice natura Natura
em̄ eis timorem leonis
indidit Leo qū per t'ram

duram gradit' et lapidoſā
vnguibus qī ſuis mucro
nibus ꝓtat Plinius adeps
leonis cum oleo roſeato
faciem cuſtodit a maculis
candore q3 illuſtrat eam et
ſanat Os colli eius conti
nuū eſt Caro vō colli carti
laginoſa et qī vnus neruus
Vnde non pt ad tergū uel
in parte collū inflectē Ab
rerum Aliq̄ vō putauerūt
q hoc eſſet indignationis
cauſa uel ſoliditatis igno
rantes cauſam oſſis in to
lo continui Ariſtotiles In
teriora vō eius aſſimilant'
oīmodo interioribus canis
Dentes eius ut dentes ca
nis licet maiores ſint Mo
liores vō dentes eius inte
rius latiores

De leopardo

Leopar
dus ut
Solinus d'
animal eſt
generatū
ex leone et pardo Horū fe̅e
ſt audaciores et fortiores
maribus plinius Aliq̄s vo
lens reſiſtere leopardo furē
ti fricet alliū int' manus
net mora leopardus reſili
et nec reſiſtet q̄a odorem allii
ſuſtinē non pt Ambroſius
Leopardus egritudine inte
na detentus capre ſilueſtris
ſangwinē bibit et vim la
guoris euitat Leopardus

ſubruffum colorem habet maculas per totum nigras multo minores q̄ȝ leones Et leopardus qn̄ comedit venenoſum aliquid querit ſtercus homis qd̄ comedit et ſanatur Credunt aliq̄ eadē eſſe beſtiam leopardū et par dum ſed diuiſa nomina Am broſius hee beſtie crudeliſ ſime ſt naturalit Vn̄ dr̄ ſi mutare pt̄ ethiops pellem ſuam id eſt mutabilitate animi Domeſticant aliqn̄ ſed nūq̄ȝ ſit ut ſue crudelita tis obliuiſcant Domeſti cant tamen ad venandū Agitur cum in venatione du cunt relaxant ad predā qm̄ ſi quarto aut qnto ſaltu ca pere non pt̄ ſubſiſtit iratus ferocit et ni ſtatim venator beſtiam furenti offerat cuiꝰ ſanguine placetur irruit in venatorem Vel quoſcuq̄ȝ q̄a impoſſibile eſt placari eum ni in ſanguine Sed in hoc prouidi ſt illi q̄ venari volūt hys beſtys qd̄ ſemper penes ſe agnos uel alia aīa lia habent quibus placāt iratos

12 De lamia capitulū

Lamia ut dicit liber rer̄ aīal ē magnū et crude liſſimum nocte ſilu as exit et intrat or tos et frangit arbores et ra

mos diſſipat et hoc per bra chia fortia nimis abilitata ad omnem actū At ubi ho mines ſuperuenerit ad pro hibendum pugnat cum eis et mordet eos Hoc aute eſt in morſu ſupra modū mirablē ſicut ariſtotiles refert Homo ſauciatus lamie dentibus non ſanatur morſu donec ru gientis beſtie vocem audierit Et nos quidem ignoramus ſi iſte ſt de quibus Jeremias in trenis dicit Lamie nudaue runt mammā lactauerūt ca tulos ſuos Et quidē ſcd̄m glo ſam ſupra dictū locū in tre nis bene credi pt̄ quia dicit gloſa q̄ hec beſtia ferociſſima eſt ſed tamen petentibus fe tibus p̄bet mammas et la ctat teneros Has beſtias Je remias reuocat iudeis ad me moriā et culpat eos q̄ ipſis lamys crudeliores ſt Cum paruuli eoꝝ petēnt panem et non erat qui frangēt eis Hoc aīal hebraice vocatur lidit et ſuſpicantur iudei vnam fuiſſe de furys q̄ p̄te dūr eo q̄ nulli p̄cat Audiui a quodam q̄ lamie ſt beſtie in oriente circa partes illas q̄ continēt turrim Babel in campo ſennar Et hee beſtie maiores ſūt capris et ſūt in rigue lactis ſup̄ modū Et domeſticantur ab homībȝ et ducuntur ad paſtum Et

Dociles ſt in abundātia lact'
Lanzani De lanzani
Laial ut ſolinus et Ja
cobus dicit ſeuiſſimum a
iumis crudelitate nulla be
ſtia poteſt
eſſe circa
Nam ut
dicit ipm
leonem de

terret quod tamen omibus
formidabile perhibetur Graſ
ſatur in beſtias non ſui ge
neris ſuo autem generi p
cit Jlla aialia inſectatur
implacabili odio que reli
quas beſtias depdantur et
cum ſcelus in aliis perſeq
tur proprietatem iniqui
tatis non meminit hoiem
miro modo perſequitur et
hoc forte diuino iudicio ut
qui debet eſſe oim aialium
placidiſſimus in natura
oim eſt ſeuiſſimus vitoſe
iniquitatis malitia De
Linx ut dicit pli linte
nius Jacobus et lapi
dari' Beſtia eſt que proſpi
tates ita ha
bet oclos q
ſolida corpi
ſubtilitate

viſus penetia ridicatur Ce
ſtio autem non modica quo
hoc poſſit conſtat ſcdm plim
q oculus ſitus eſt in huido
Tria aut in aqua ſt aque
a humiditas dyaphonitas
et perſpicatitas lucis Et hāt
ultimam comunitāt cū na
tura celeſti Et het ultima
depuratio a materia in natā
lucis Et quia linx eſt ultiā
proſpicatitatis in corpore terra
to ideo ſi ponatur aquea ſbā
in ultima ſua depuratione
quantū ad proſpicatitatē
in oclo lincis poterit penetra
re corpus ſolidum et obſcu
rum Hoc quoqȝ in natura
eius mirable reperitur q
quicquid viderit ſtatim ob
liuiſcitur cū oclos auertit
Vnde plinius dt Niſi vnum
tantū fetum facit Linx lin
guam habet ſerpentiū ſimi
lem licet maiorem qm in ma
gnam longitudine porrigit
Collum circuagit vngues
qȝ grandes habet Viri aute
huius aialis naturā pleni
us cognouerūt eius vrinam
in duritiem pciosi calculi coi
re dixerūt hic lapis ligurius
appellatur Sed inuidia qua
dam naturali liquore emiſ
ſum harenis ingitū poſſe
abſcondit ne talis egeſtio
in nros uſus tū ſcat De lita
Litaon in orientis one
partibus beſtia eſt qm
non nulli in genē luporum
ponit Cer
uice iuba
tus et tot
modis va

rius ut nullum ei colorem

deeſſe dicāt lupo longior eſt
ſed crura breuiora habet ac diſ
ſimilia Velox ſaltu hoc aīal
eſt venatu viuit Innocuū
eſt homini Et hoc notandū
in hac beſtia q̄ habitū mutat
ſcd'm tp̄a quia hyeme hirſu
ta et pilis horrida eſtate vero
nuda eſt Hoc aīal adulato
res ſignat detractores ſubdi
tos quidū prelati eorum in
perſequtione ſt̄ aliquorū tūc
q̄ hirſutis veſtiūtur et aīo
malignandi in ſocios debacchā
tur Hoc ſibi honorabile cre
dūt Tp̄e v° pacis facitesſcūt

De lupo ca.

Lupus
ut dic
Jacobus a
nimal rapaciſſimū eſt et
fraudulentū Lupos ſilueſt̄s
canes nonnulli eſſe dixerūt
Forma enī ipſius ut canū
vlulatus conſimilis ſed la
tratu carent Jacobus dicit
autem q̄ poſtq̄ʒ ouē rapuit
inſequente paſtore ouē den
tibus non ledūt ſed ſup̄ dor
ſum ſuū ſuauiter eam iacē
facuit ne forte ſentiens leſio
nem ouis dum ſeipſā mo
ueret lupi fugam detardaret
Ambroſius Homo quē prius
lupus viderit conticeſcit et
anticipatus obtutu noctis
licet clamandi voluntatem
habeat non habet vocis mi
ſteriū deſpicit q̄ʒ eū lupus

tanq̄m uictor uocis oblate
et hec ratio ut dt̄ experimē
tator Radios oculorū ſuoꝝ
mittit in hominem et deſic
cat ſp̄m eius viſibilem qui
deſiccatus deſiccat alios hoīs
ſp̄us et illi tandem deſiccāt
arterias et ſic raucus effi
citur Caper habet diuiſum a
ceteris aīalibus ſcd'm ſimi
litudinem armorū ut dt̄
ariſtotiles Iuxta mare fraⁿ
gunt recia piſcatorū ad de
ſiccandum expoſita ñ eis
in loco reliquerint piſces
Experimentator folia ſali
cis in ore colligit et ſub illis
ſe abſcondit ut capras veni
entes ad folia latenter capi
at Cum inter folia lupus
incedit ne ex ſonitu percipi
atur pedes ſuos linguā la
bit et ſic lubricos et humi
dos facit ne a canibus audi
atur Lupus de die obtuſū
habet viſum nocte clarius
videt De die ſepius obum
bratur Plinius Lupus ſi
ſe p̄uiſum ſenſerit ab hoīe
deponit ferocitatē Nec enim
ſolite celeritatis vigorem
habet in curſu Ambroſius
Si te lupus p̄uenerit voce
tibi aufert et ſi obmutue
ris ſolue amictū tuū ut ſer
monem tuū reſoluas Si
in te inſurrexerit lupus
petram fugit Si te inſequi
paulatim eundo p̄ca tegum

ut tibi inſidietur ipo videte
ſignū medium inter te et ipm
aliquod pone et illaqueati
onis metu ſubſiſtet Et h-
idem contra dyabolū ſignū
crucis eſt ut ceſſet impug
nans Liber rerum Coeūt lu
pi toto āno non amplius
ñ per dies ·xii· Sunt autem
ſitie eorū oſſee ſolū modo eo
tpe quo coeūt gregatim inte
dunt ululant ꝗ pariter
uno tantū ꝑtinente et cete
ris conclamantibus mag
ꝯ tūc formidabiles et infeſti
ſt Manducāt in fame etiam
ſed et tūc ſe onerat cibo tre
gim bouem uel equū aut
huiuſmodi robuſtū aial'
inuidē querūt Nempe illud
per nares inuadentes Cum
aial' a ſe excutē voluit illū
doloſo pondere defatigatū
in terram victū cadit Tūc
exonerantes ſe comeſta ter
ra reūtunt ad predam So
linus lupi cum poſt lōga
ieiunia repertas carnes
manducare ceperit ubi qd
caſu reſpitiāt ſtatim obli
uiſcitur et inmemores
ꝑntis copie erit queſitum
quam reliquerat ſacieta
te Plinius Barbari dicūt
inſe rapina equa diuiſi
one In veſica lupi lapillꝰ
qui ſiritis appellā naſcit
Sed in homi quorūdā dico
crucīatu Lupus nō pignē
ſtit et qa vorat cibos quos co
medit non maſticat ut tñ
ſeant in corporis nutimētū
Ambroſius Lupus qn infir
mat tciam et herbas come
dit pro medicina Crua come
ſta ſtatim vomit et ſanatur
Nullū em aial' quod carne
veſcitur impune herbas come
dat pret hoīem et vrſū Hoc
idem qn infirmant canes fa
ciūt Ariſtotiles Accidit au
tem lupis frequēt infirmari
qa cibaria ſine abſciſiōe et ma
ſticatione trāſglutiūt et ma
nent ſine cibo duobus dieb3
ꝑpter digeſtionem cibi Viuūt
aūt modica aqua et hoc ideo
qa non iuuat potus cibū in
digeſtum Stercus eius ſic
cum ē et ſine aliq̄ humiditate
et difficulter egreditur et exit
cum eo fortis ventoſitas ab
inferiori regione Et vrina
eius olofacit Leuat autem
pedes qn mingit ſicut faci
unt canes Lupi aliqn come
dūt hoīes et hoc fortuitu Ra
ro eīn fit Dr autē hoc non
fieri ñ aliquo caſu ꝑius coē
derit de cadauē hominis ocīſi
qd parua forte exaiatū inue
nit Tūc guſtans in eo ſuauē
cibum carnis humane que
delicatior omnibus carnib3 ē
iterato quit comedē illectus
carnis dulcedine Nec formi
dat piclā inuidē hominem in
petendo lupa mr quamdiu

uixerit nulla filiarū eius
concipere uel generare putā
et hoc ſatis eſt probabile q̄a
ſi concipe uel generare poſſet
luporū multiplicatio alijs
aīalibus nimis fiet inpor
tuna Et in hoc benigne mul
tum prouida natura diſcreuit
Lupus infantes hoīm rapuiſſe
frequenter compͨtū eſt et eās
plurimis cibo crudari carniū
nutriuiſſe In Burgundie
ſiluis Cū lupus tenſis reti
bus a venatoribus femina
amorū ſedecim capta incidit
que miro modo anteqȝ in ma
nibus venatorū deueniret
dentibus defendit ſe Manuū
pallas callarū firmitate in
duratas habebat Curſu ꝑpeti
ſuper manus et pedes uelociſ
ſime ferebatur crudis carni
bus diu poſtqȝ capta eſt uixit
Ipſe frequentiſſime ad ſilua
rum reditū conabatur Loqui
poſtea didicit dixit qȝ ſe bis im
ꝑgnatam a lupo et bis pro
lem hominis per omnia ſimi
lem peperiſſe Sed cum lupus
prolem ſibi ſimilem non vi
diſſet deuorauit eam Vidi
illum qui vidiſſe ſe feiam
referebat quem credo in hoc
non fuiſſe mentitū Lupi qn̄
fugiūt catulos ſuos ferūt ſe
cum et ſi a venatore fuīt
depꝛhenſi ſaliūt ſuper arbo
res quas ſaltu attingere po
terūt et latēt int frondes

quoadusqȝ venatores tranſie
rint Cum exeunt a cauernis
comedūt herbam dragmiteā
et maſticat dentibus ad acu
endum dentes ſuos Propꝛ
ium luporū eſt ignem timē
Quando autem ſeneſcit lu
pi vadūt ad loca ciuitatibus
proxima ut facilius ꝑdam
inueniant qm̄ ſeneſcentes
difficillime venari poſſt Vi
ta luporū longiſſima eſt et
in ſenectute dentes perdūt
Membra interiora debilia
ſt de facili recipiūt corrupci
onem in ſuis vulneribus
et reſiduū corporis eius pa
titur multas percuſſiones
Caput eius eſt forte nimis
et vulnā que accidūt ex mor
ſibus eius uel vnguibus
ſunt ualde mala qm̄ vene
nū exit ab eis Et eadem me
dicina eſt in morſibus eius — de Cane rabido et lupo mitoſ
ſicut in morſu canis rabidi
Diſpoſitōes aīe eius ſūt tales
Audax eſt et hoc magis cor
genus quod breue eſt qm̄
quod longum Domeſtica
bitur autem ſine ira et cum
amore conſeruabitur inter
hoīes et cum eis ludet ſicut
catulus Venatores autem
naturaliter fugiet et non
obliuiſcetur ꝑpetuo odij et do
loſitatis quod habebat ad a
gnos et ad minuta aīalia
que ſolebat manducare Lu
pos ut dꝭ Yſidorus ethiopia

nutrit ceruice in lucos et ta
urios ut nullū colororem
illis deeſſe dicant Lupus
per ſepem tn̄ ſiens ſicut dicit
liber quidam occulte inſidi
aturus ouibus ſi forte pe
de ſtrepitū fecit mox pedem
q̄i reum mordet lupus eſcas
ſuperſtites in t'ram fodit Col
uiacos canes ſi quos inue
nerit et comp̄hendere poterit
occiſos in t'ra fodit Albertus
Non ſolum viuū a ſimuli
et lupum et etiam et cada
uer et mortuū a deo canes
nobiles perſequūtur ut car
nes eius etiam delicatiſſime
p̄parentur eas ſolo olofactu
diſcernāt ab aliis et aduerſo
rictu Oris dentibus infre
dentes p̄ nimia indignati
one dicos Contra illas lat
tus emittāt Jo(hann)es eps dic
Catuli luporū et ſi inuali
di ſunt ad venandum gau
dent tamen ſanguine et
morſibus ludunt Lupus o
uile intrās oues omnes oc
cidit p̄uſq̄m aliq̄m ad come
dendum attingat Cebrū
lupi creſcere ac decreſcere d'r
ſc'dm ſtatum lune et hoc li
cet in omnibus quadrupe
dibus In lupo tamē plus
excepto cane in quo idē na
conſulit Cor lupi ꝯbuſtum
et in cinerem redactū in potū
datum epilenticos iuuat
Vnde d'r et hoc ſi nulla poſt mo
dum patiens luxuria ma
culetur Cor lupi ſi deſiccet'
et ſeruetur multū aroma
ticum d'r fieri vt dt experi
mentator Lupus ethiopicus
ceruice habet ad modū equi
crinitam et tante varietatis
ut nullus ei color deeſſe cre
datur De Linciſio Capitu-

Linciſius aial' quadru
pes eſt

Vt dicit expe
rimentator
in libro ſuo
Aial ex comixtione canis et
lupi et hoc mře lupi et patre
cane Eſt em̄ utrīq; parens ad
luxurioſus ut ſibi contra
dicente odio naturali quod
eſt int' cane et lupū ꝓpter de
lectamentū luxurie in copu
lam conueniāt et ita fit ut
fetus attrahat ſibi colorem
et mores utriuſq; p̄ntis Hee
beſtie fortes ſ't et acerrime
Significāt tamen illos qui
ex poſſibilitate ſcie nō gre
ſibi officiū predicationis
vſurpāt et tamen vita lupi
ſunt qui cū aliquos a ſecula
ri vita predicatione conuer
tant ſeu conuerterint et illos
poſtea trahē ad p'cta et ſcele
ra non formidāt et q̄ibus nu
tritores eſſe debuerāt in pro
fectu gr'e illis deſtructores
fiunt in ſcelerū reciduatione
Vnde p'nceps paſtorū petrus
Apparens cuidam p̄sbitero m(u)lt'

annis seculiaribus actibus
dedito dixit ei Mortificabas
aias que non moriuntur et
q̄n ergo reddites aias de inf'
no quas tuo scelē dedisti ac
suppliciis tradidisti Et cum
ille p̄ confusione respondere
non posset De visione rediēs
ad seculum dēliquit et tristi
deditus servituti beatissimo
fine migravit ad xp̄m hec
ille sanctissimus ac celeber
rimus homo Johannes de
origines plurries recitavit
utpote ille qui in vitiis mor
tis presbiterū eundem audi
vit ad quem facta est reve
latio divina q̄m diximus

Leucrota De leucrocota

Leucrota ut di
cit plinius
et jacobus be
stia est que
velocitate p̄cedit vniuersas
bestias Corpus habet velo
asini clunes cervi pectus et
crura leonis Caput tamen
habet sed oris hiatum ma
gnum vastū q3 ad aures bi
fidas habet vngulas loco de
tiu os solidum et votes hom
imitatur De leontophona

Leontopho
na ut dicit
Solinus et Ja
cobus bestia est modica que
capta exuritur et cinē eius
aspergantur semite eorum
leonum Necantur enī leones
si vel modicum ex illis atti
gerint Propterea leones natu
rali odio bestiam hāc perse
quuntur comp̄hensam q3
frangunt sed leones circa
morsum quo mordet besti
am examinantur Verum
et illa contra veniente leo
nem vrinā spargit sciens
hanc leoni quoq3 esse exitia
lem Hoc aial signat hu
miles aias que capte vin
culis religionis ardent ca
ritate dei et proximi Cuia
rum cinē id est recordacioē
et exemplis operū respergi de
bet semite superborū et co
rrupti eorū imitatione mo
riant' mūdo Sed illi econt
rio reddentes malū pro bo
no auditam eorū famam
infamia et invidia laterat
Sciat quoq3 q in ipsa late
ratione mortalit' peccantes
sua malitia et invidia pe
reunt De latta

Latta ut
dicit glo
sa est aīal
modicū similiter in lege
prohibitum Frequentius
quidem in sepulcris habi
tat mortuorū et his p̄de so
lus delectatur nāliter De
lepore capi

Lepus ut
dicit lib
rerū parva
ad modū bestia e celeritate

uiget inter ceteras beſtias
magis timida eſt Unde ra
ro ad paſtum p̄t in nocte e
xit Nūqꝫ pingueſcit teſta
te plinio Cum hac beſtiola
muſtela rotundi gr̄a lude
dr̄ Cum ludo leporem laſſa
tum uidet guttur laſſati de
tibus apprehendēs ſtringit
acerrime Mox lepus mor
ſum muſtele ſentiens velo
citate conatur euadē ſed do
loſo pondē aggrauatus eci
am ſi per aliquntulū poſſit
ut uagando mortem effugeret
ſeu effugiat laſſitudinis
eſt potius q̄ꝫ euaſionis Nā
fugientē pondus ſequitur
Fit igitur ut lepore torrue
te laſſato eum improba be
ſtia illa doloſo actu interfi
ciet et manducet Sexū ſuū
per annos mutat ſinglos
Plinius Non pingueſcit
hybernis menſibus pro ci
batu niuem habet et ꝑ illud
probatur hoc ꝙ poſt niuem
rutileſcit Ambroſius In
aliquibus partibus mūdi
albeſcit hyeme lepores eſta
te redeūt in colorem p̄ſtinū
Plinius dicit ꝙ totidem ſūt ca
ūne lepori ad extrementa
quot annos etatis habet
Lepus ut dicit experimentator
tpe ſegetū et meſſis exultat
et mouetur ad ludū et q̄ſi
ſuo ludo loquatur quia
tp̄us abundās inſtat et ideo
tempus letitie non meroris
Pulmo leporis ſuppoſitus o
culis medetur Contritus
ꝯo et illinitus pedes leſos ſa
nat Cor leporis vetes ut dicit
eſculapius collo ſuſpenſū
quartanis tollit et caducis ſb
uenit Fel eius clarificat o
culos Renes eius ſiccati et
puluerizati et bibiti veſice
lapidem expellūt Sanguis
eius cum aqua calida pota
tus idem facit Matrix eius
eius deſiccata et pulueriza
ta ac bibita cum coagulo eiꝰ
Nullū aīal excitꝯ parte ma
dibularum Dentes habēs
habet coagulū ꝯ lepus et
qn̄to inveteratur tanto me
lius Valet autem contra flu
xum ventris Carnes eius
gn̄ant groſſum ſanguinē
Proſūt tamē illis qui nimi
um habet humiditatis Cru
ra habet retro longiora Vn̄
accidit ꝙ leuius ſit ei mōte
aſcendē q̄m deſcendē Nō ru
minat Oculis apertis dormit
Dicit magnus Baſilius ꝙ
non facile deletur genus le
porum Vbicūqꝫ inceperint
habitare et hoc q̄a ultra e
ſtimacōm multiplicantur
ut ſpālī gr̄a dicatur de eis
Creſcite et multiplicamini Le
pus ſi intra domus tecta nu
triatur cū hominibus motu
qꝫ velocitatis careat nāl' ſup
ren eius craſſitudo creſcit et

moritur. Multus enim motus
in animali imminuit eius pin
guedinem quia contrahere ex
multo cibo utique potuiſſet
Lepus circa locum ubi quieſcere
debet flexu multiplici ſaltat
ut deludat inertiam venato
rum et hoc experiri poteſt mari
me tempore nivis. Lepus omni
parte naſcens oportuit ut mul
tiplicaretur ſupra modum et
in hoc natura benigna fuit
Cum ſolus fere animalium fetum
pariens alium interim pilis
veſtit in utero alium ſine pilis
atque in ſemine repoſitum ſimul
alium gerit. In cithara ut pli
nius dicit lepores illati mo
riuntur. Et hoc extremis quidem
in littoribus fit nec in affri
ca apri cervi capre vel urſi non
vivunt.

De luthere quod et lother

Luther ut dicit plinius
et liber rerum animal eſt
aſtutum et
malitioſum
Circa ſtagna et fluvios ha
bitans ad magnitudinem
murilegi eſt forma prope con
ſimili preter in capite. Colore
fuſcum eſt et nigrum. Pelle
nitens. Huic ut plinius dicit
mollior pluma pilis eſt cuius
nitor non cedit de facili vetu
ſtati. Unde et eius pelle fiunt
ornatus circa collum in veſtibus
virorum ac mulierum. Hec beſtia
antra habet ſuper aquas et
foveas in quibus habitat
et fetus facit piſcibus vivit
et hoc mirabili frequentia
venatur. Qui licet diu vivere
poſſit ſub aquis reſpiracu
lum tamen trahit ab aere
Unde aliquando accidit ut gur
giſtum inſtrumentum ſcilicet ad ca
piendum piſces ex vinculis
factum ingrediatur gratia depredandi
cum velit predam relinquere
et per locum per quem ingreſ
ſus eſt redire non poſſit quia
hoc modus diſpoſitionis gur
giſtii prohibet et ipſum inſtru
mentum tam cito diſrumpere
non valeat oportet eum in
aquis interim ſuffocari quia
ſpiritum in aere recuperare non
potuit. Quidam hoc inſtru
mentum naſſam. Hec beſtia
tanta aviditate cibi cupi
da et avara eſt quod piſces ca
ptos in ſpecu ſuo in quo deli
teſcit in tanto cumulo congre
gat quod ex nimio fetore corru
ptionis contractio de putri
dis piſcibus non ſolum an
trum ſed etiam aerem inficit
Et non ſine periculo ſunt ali
qui qui hanc beſtiam capere volunt
experti ſunt. Hec beſtia domeſti
catur aliquando a piſcatoribus
et arte inducitur quod piſces
cogat circuitu ſuo in vincula
retium et capi eius induſtria
Unde magnum emolimentum
dominis ſuis preſtare videtur.

De locuſta quadrupede

aiali que Locusta Johannis
Baptiste d'

Locusta
aial est
quadrupes
Ut dicit Jacobus in orientis
partibus habitas circa partes
ultime Hoc aial ad modum
paruum est sed ut illi dicut
qui hoc aial uiderut Capud
magnu habet et carnosu et
comestibile Vn legitur in
ewn° q Johannes baptista
horu aialiu tm carnibus
vescebatur Dicut tamen
qdam monachi q circa solitu
dines iordanis manet ut
Jacobus epus refert q lan
gusta herba est in illis par
tibus dulcis ad comedendu
q utiqz vescebatur Johannes
bapta non locustis aialibz
Herbam uo vocari dicebat vol
gari noie langusta sed lo
custam recto nomine nucu
pantur E contrario ut augg
dt super illu q locuste aia
lia fuerit non herbe Magis
aute credendu est augustio
et vbi glose que hoc dicit
hnt tamen Notandu est
q locusta vmis et locusta
aial quadrupes in hoc diffe
rut Cum locusta vmis par
ua sit Locusta uo aial qua
Johannes vsus est magnu
pre ad modum cuniculi hec
aial gregatim incedit vn
Salomon Regem locusta
non habet et tamen egredit
per turmas suas q utiqz de
locusta vme mime dici pt
quia locuste vmes per tur
mas non egrediuntur sed so
litarie incedut De hys lo
custis videtur dice aristoti
les dicit em q quedam feia
nutriuit locusta ab eo tpe
quo parua fuit et iuuenis
Cum autem creuisset inue
nit eam impgnatam perse
et sine masclo In hoc ergo
videtur q locusta aial qua
drupes est et per se aliqn ge
nerat locusta femia que no
habet marem De Mulo.

Mulus ut dicit liber rerum
aiale
viribus in
labore exim

um ex adul
terina q mixtione asini et
equi Hec pra habet asinia au
res longas h ymnitu horri
dum cicutem in humeris
pedes exiguos et corpus ma
cilentum Reliqua uo habet
ut equus Muli et burdones
et huiusmodi aialia que
ex diuisis aialibus gnant
et ppam spem non habet vn
si relinquantur sibi desiciunt
Due aute spes st et non alie
q reliquntur nature spetue
mule nuqz concipe possunt
Vnde fit ut nequaqz ea xu
natura ex femis posteritate
ppetatem generationis am

piat Semper enim oportet ut in
procreatione muli asinus
et equs conueniant Et hec est
causa quare non possunt mu
le concipere. Menstruum super
fluitas transit cum cibo in mu
labus in nutrimentum corpo
rum earum Ipse vero sanguis qui
non indiget natura erit cum
superfluitate resite Alia vero
ratio est Quare non possunt
concipere mule quoniam animal con
naturaliter generatum et eius natura
diuersificata est In equo qui
calide nature est et in asina
que summe frigiditatis non
ergo potest esse in fetu diuersi
tate generatio et male comple
xionato concordantia par
tium et ordinata natura
ut qui ex propria specie sui simile
generet qum nullam propriam sui
generis speciem habere demonstratur
licet ex propriis speciebus equi et asini
sit non animal legitime generatum
Mulus quanto plus bibit quam
pullus est tanto maior fit
et fortior plinius dicit Ex duo
bus generibus diuersis natu
ram tertii generis fieri et neu
tri parentum esse similia ea que
natura non gignere in omni
genere animalium tertium est In
animalibus. Romanorum est
peperisse sepe mulas sed pro
digii loco habitum ut dicit
plinius Mule talitratus
inhibetur vrinam crebriore po
tu De asino et equa generantur
muli Et de asina et equo
burduli de Monocerothe
Monocerotes ut dicit soli
nus et plinius mon

strum mugi
tu horrido
et equino
corpore ele
phantis pedibus cauda su
illa capite ceruino cornu
ex media fronte producta
splendore mirificum longi
tudine quatuor cubitorum
ita acutum ut quicquid
impetat facile ictu eius per
foretur Captum potest primi
nunquam viuum venit in hominis
potestatem et interimi quidem
possit sed non capi quia vin
ci se cernens vitam furore
exuit De Molosso capitu-
Molosus bestia est ut dicit
Madelinus ad modum
magna que in pluribus

mundi
partibus
reperit
Hec tru
culen
tos hostes qui ad hec crea
ta persequitur Belis ma
gnos et ingentes fortes
et prominentes cum qui
bus audacter parit bella
cum aduersariis Que cum
hominibus fortibus terribi
lis et horrenda sit audacter
qz grassetur in obuios tamen
puerorum innocentiam et

eorum paruitatem mira
bilē perhorreſcit Fugit qz eo
rum ubera et in hoc inno
centie magnificētia compro
batur et non mirum qa
feritas beſtiarū non ad de
ſtruendam innocentiam
ſed ad puniendam nocenti
am atqz maliciā hoīm eſt
creata De Mauricomorion

Mauri
comorion beſti
a eſt orie
tis ut dt ariſtotiles Cuius
magnitudo ut magni
tudo leonis aīal ferociſſi
mū et rubicūdum colo
re Tres acies dentiū habet
pedes eius ut pedes leonis
ffacies uō eius et ocli et
aures ut hoīs ſt et oculi
eius fuſci coloris Cauda
eius ut cauda ſcorpionis
agreſtis et in cauda eius
rubedo parua Sonus oris
eius uelud audires hoī
nē loquentem et vox eius
ſit vox tube velociter cur
rit tācqz ceruus et venatur
hoīes et eos manducādo
deuorat De manticora Ca.

Manti
cora
aīal ē mō
ſtruoſum
valde ſicut Solinus et pli
nius dicit ffaciem habet
qi hominis oculis glaucis
Colore ſanguineo Corpore
leonino Cauda ſcorpionis
aculeo ſpiculata voce ten
ſibili ut inmittetur modu
los fiſtularū tubarū qz q
cinentiū humās carnes a
uidiſſime affectat Ita ve
lox curſu eſt ſicut auis vola
tu licet beſtia triplicē inde
tibus habet ordinem De
Musquelibus

Musque
libus
beſtia eſt o
rientis ut dt platearius
ad magnitudinem capre
ole In cuius inguine apo
ſtema creſcit de collectis
humoribus Quod cū ma
turatū fuit collidit illud
et fricat ad arbore Ex cuius
colliſione apoſtema ſolui
tur et decurrit ſanies Ibi
condenſata qz induratur
et huiuſmodi ſbā muſcus
dr Omis caro eius uel etiā
ſtercus muſcus dr Sed q
de apoſtemate eius exit
multo melior eſt Muſcus
perdito colore in fetoribus
et latinus ūtutem ſuam re
cuperat Eluctatur enim cōt
fetorem et ſic qi luctamie
reuiuiſcit Valet cont ſin
copium et cordis debilitatē
Cerebri epatis ſtomachi h
aīal quoſdam lenes aīo
et magnos pctores ſignat
Quorum iniquitas qi ſ

apoſtema ſpecialiter contre
tum in inguine luxurie
ex conſuetudine mala mor
tem dampnationis perpetue
peccatrici aīe ex ſui magi
tudine reputat. Cū īn ut ſe
pius videt et ſibi per hanc
diuinam inſtare vindictā
ſenſerit compungitur ar
dorem qz criſti crucis aggreſ
ſa per quā ſaluati et libera
ti ſumus illacrimatur et
indulgentiam petit ſtatim
qz diuina pietate iniquita
tis eius ſoluitur apoſtema
atqz ex hoc deo qui iniuſtus
dignuſſimus digni fructus
penitentie in ſpū humilitatis at
qz aīo contrito odor ſuauita
tis offertur. In hoc uō qui mu
ſcus odorem perditum recu
perat in latius ſtatur quod dum
penitens ſeu contempla
tiuus grām orōnis uel co
templationis perdiderit ſta
tim ad pectorū recordacōm
recurrere debet et quod illa ſatis
non planxerit cogitare ſic
qz plangat et fleat ulterius
quouſqz ſe ſolitam grām
per lacrimas ſentiat recepiſſe

De Mamoneto Capitu.

Mamonetus eſt aīal ut
dt liber
rerum cor
pore minor
qz ſuſtiſſy

mea colorem in dorſo habet
in ventre candidū Caudam
longam habet et villoſā
et ita magnū collum ha
bet ut caput ita ut cū liga
non illo ligatur modo quo
cetere beſtie Cum in collo la
queus id tenere non poſſit
ſed circa ventrem ligatur
ne poſſit euadere hoc in iſto
aīali pre ſingulare eſt quod
faciem xpiniſſime faciei hu
mane habet ſimilem ni
gram duntaxat ſine pilis
a collo deſup frontem nec
eſt naſus ori continuus
ſit in ſimea ſed certū ſpatiū
int os et naſum eſt ſit in ho
mīe Int hās beſtias et ſime
as odiū dicit implacabi
le eſſe et ſepius inuite pre
liari ſed liceat vibus non
pua leat aſtutia tamen et
aīoſitate bellandi ſimius
pſequitur hec et beſtia in par
tibus orientis naſcitur ſed
in occidente qz in pūa terra
viuit hanc beſtiam tenaci
et ingenti memoria polle
re dicunt De migale C

Migale
ut dt
Gloſa aī
mal eſt le

ge prohibitu hoc licet in
iuuentute aliqn robore
fulciatur de die tamē in di
em et de anno in annū qn
to plus ſeneſcit tanto plus
miſereſcit Poſtremo tocat
tū anguſtiis miſerie ſine

pre infirmitate manſuetū
ſe fingit cū naturaliter
tamen ſit crudele Cū eni ei
aliquis appinquat ſubito
venenū diffundit Eſt eni
aīal venenoſum et beſtijs
fraudulent infeſtū ut dt
experimentator Equos et
mulos maxime infeſtat
et hoc equam pgnantem
ppue Et mirū in modū
cum nulla pemineat ptāte
immoderata adulatione
blandr Cui ſi data fuit ali
qn ptās crudelitatē maio
latitantē continuo mani
feſtat hoc aīal ſigt ypoc
tas et malitioſos quorū
ut quidam ſapiens ait in
betillia iacēt vitia nō mi
nus auſura cū vires ad ſe
poterūt hec fr hugo ordis
pdicatorū in poſtillis ſup
leuiticū ponit De muſio
ne uel murilego qui et cat
tus etiam dr

Muſio ſiue
murile
gus aut cat
tus grece qi aſtutus dcius
vt dt iacobus Cum acutius
cernit et etiā in antris te
nebroſiſſimus ueluti in die
mures videat et ut textū
eſt carbunculoſis oculis
et fulgore luminis vincit
tenebras noctis Aīal mū
dum eſt et odioſū Mures
et omē eorum genus per

ſequitur quibus captis lu
ſibus pmo afficit Deinde
illos ſos manducat Sūt et ve
noſi Bufones Cum quibus
dimicare dicitur poſt pug
nam u͛o ň citius ad bibendū
inuenerint ſiti areſcit Cum
ſerpentibus etiam pugnare
dur quorū licet venatis a
culeis repugnantur non ta
men necantur vt dt experi
mentator Muſio tpe coitus
libenter ſilueſtris efficitur
Loturam faciei lambendo p
oribus pedibus imitatur
Dentes habet ad modū ſerre
Pugnat inter ſe crudeliſſi
me et hoc frequētius itt
inios conſuetos ſiue venati
onis obtineat Ad ludū ab
hominibus facilime prouo
cantur Gaudent blandicijs
loca calida diligūt Unde ex
nimia pigritia pelles ſuas
combūrūt pilos longos c
ca ora habet quibus ablatis
audaciā perdūt Manu hoīs
contrectari gaudet vn ſiuo
modo cantandi gaudiū ex
pmūt Inſidiantur illis pel
lifices et ideo cautū eſt ut
tundeantur Libidine impa
cientiſſime accendunt Mu
rilegus domeſticus cū ſil
ueſtre cepērit amputant
illi aures ut ſcz lotis aurium
patentibus infuſioni gut
tas noctis uel pluuie ſuſti
nē non poſſit Ideo qz cogat

domus tecta repetere. Muri
legus cta ſimile ſibi tanto
amore afficitur ut ſi ſuper
puteū ſteterit et vmbrā ſuā
in aqua putei fuit contem
platus vt ſimilis ſui ſocie
tate fruatur ſponte ab alte
cadens decidat in profundū
et ſit vmbre vanitate deceptus
aquis obruentibus ſubm
gatur Hoc fit maxime cū
feiā maxem requires libidi
ne impatientius attendat
Et hoc ꝓpiue in muoribus
cattis qui minus experti pi
cula non nouerīt

De muſtela

Muſtela dr̄ in libro re
rum q̄ſi mus

longus Telus eñ
grete longū dici
latine Duo em̄ genera mu
ſtelarum ſt vt dt yſidorus
maius ictide dr̄ In ventre cā
det rubet in dorſo h̄ et beſtia
ingenio ſubdola eſt catulos
ſedule nutrit et eos de loco ad
locum ſepius tranſſt ne for
te inueniant ut dt experime
tator Muſtela dulciſſime et
fortiſſime dormit Rupes
et cauernas inhabitat Cū
cum ſerpente pugnare vult
munit ſe ruta agreſti Pro
inde et ſuper meditorū arte
omne dūr perite eſſe ita ut
ſi mortuos ſuos fetus inue
nerint per herbam notam
faciūt rediuiuos Mures
et ſerpentes perſequitur In

Proſelena inſula muſtela
non tn̄ ſeuit vt dt plinius
que ſi illate fiunt moriūt
In Bohetia etiam illate fu
giūt ſtatim et hoc in illa Bo
hetia que lebedia dr̄ dt aūt
Solinus q̄ Baſiliſcum in
terimit q̄ ſolo tamen viſu
hoīes anhelitu autē cetera
terre aīalia ſeu aīantia inf
ficiat Comoriūtur autē
muſtele interfecto baſili
ſco ut dt liber kyrannidarū
Muſtela cocta in oleo oliue
uſqꝫ ad conſumptōm et cola
ta per pannū Oleum valet
cont̄ arteticam et neruos
rigidos et flemones pedum
et om̄e reuma et ſcrophios
Niuius ſiniſter teſticulus
eius ligatus collo galline
facit ouum Sanguis dicto
epilentico et curatur Fel
ipſius remediū eſt contra
aſpidem Reliquum vero
eſt venenū vt dt plinius
De hac autē Clemens papa
dt q̄ ore concipit et ore parit
Econtra autem yſidorus dt
q̄ falſe opinatur q̄ ore dicūt
muſtelam concipere et aure
partum effunde

De muribus

Mures beſtiole ſt ut
dt liber rerum panis
cupide et eorū

etiam que deſ
gibus ad paſt
humanos ſt Odor eorū ele
phantes vexat In pquiredis

cibis sollertissimi sunt et pro
hys plerumque nulla vitant
pericula hoc licet tardim et
tractim fiat Ciborū tamē cu
pidine duriores solidas que ma
terias demoliūtur Unde dicit
aristotiles Mus si aquam bibe
rit moritur et hoc quia val
de humide nature sunt mures
Et nondum quod plinius dicit
Murem libicū qui non bibit
Non omnem forte murē generaliter
liter intelligendum sed quam
certum est quod mus mingit
probabile est quod cibus quē come
dit vertitur in vrinā sicut de qui
busdam hominibus certū est
quod fere nichil biberūt et tamen
mutatis cibis in liquidū
suam vrinā plurimā faciebant
Ut dicit magnus basilius in
egipciacis thebis Si pluuiī
as largiores estiuo tempore fu
derit celum mox infinitis mu
ribus regio tota repletur
Mus plurimos caseos in vno
loco reperiens omnes attemptat
et quē optimū inuenit illū
comedit et deteriores damp
nans iudicat postponendos
Haut dubiū est mures albos
esse in quibusdam partibus
Ruffos autem nonnullos Ni
gri vero sunt quos communiter
orbis habet Mures cecos
edunt luna plena In inter
lunio muti sunt ut dicit plinius
Est etiā quoddam genus eo
rum sed multo maius quod
Rattos appellamus Hee besti
ole adeo venenose sunt cum libidi
ne accendunt ut si vrina eo
rum hominis parte nuda atti
git carnes eius usque ad ossa
putrescere faciat nec plaga vul
neris eius in cicatricem ali
quomodo reducatur Hys in plenā
luna iecor crescit sicut dicit ysido
rus sicut quedam marina
animalia augentur ut concha
sunt que rursus minuente luna
desiciunt Humatorum eorū lam
bendo constare non corpus
plinius dicit et salis gustu fieri
pregnantes Subito oriri multi
tudinem et repente occidere ma
nifestum est nec tamen exa
nimes reperiuntur Lapillos
etiam candidos cum fetibus
eorū inueni frequentius cer
tum est sed ob quam causam
incertum ē nisi quod vulgus credi
dit eas non posse parere nisi
presente lapillo Troadem colas
ut historia habet grecorum
mures fugasse manifestū
ē Ciuitatis eorū prouentibus
Mures necabis ut dicit palladi
us Si panem vel caseū fa
cias cui eleborum nigrū ad
mixtū ē et offeras comedendum
Idem et de rattis dicimus In
oriente mures sunt Jacobus
dicit magni ut volpes quod animalia
perimunt et homines licet non oc
cidant tamen illos morsibus
molestant In arabia inuenitur
mus magnus et pedes illius

anteriores ſunt magni vni
us ſcȝ palme et poſteriores vni
us digiti De neomone
Neomon grece vocatur be
ſtia vt

yſidorus dt
eo q̄ odore
ſuo et ſalu
bria ciborum et venenoſa pro
ducuntur De quo dracontius
ait Producit ſiuillus vim ci
uiſq; venem Siuillus a ſetis
eſt appellatus quia ſetas pro
pilis habet in corpore Hec be
ſtia ſerpentes perſequitur q̄
cum aduerſus aſpidem pu
gnat Caudam erigit q̄m a
ſpis maxime obſeruat q̄ imi
nantem ad q̄ȝ cum vim ſua
trāſfert aſpis deceptus a be
ſtia corripitur De Onagro
qui et aſinus ſilueſter dicitur
Onager
interp

tatur aſin
us ferus h
quintodecimo die menſis
marcij vt dt yſidorus duode
cies in nocte rugit toties et
in die vnde ex hoc cognoſcitur
q̄ equinoctiū eſt Hos affrica
habet magnos et indomitos
in deſerto vagantes ſinguli
feminarū pſunt Naſcentib;
maſculis zelāt patres ſic
dt Solinus et eorū teſticu
los decurtāt q̄ cauentes ma
tres in ſecreto pariunt et occul
tant Femine onagrorum

gaudent copia libidinis mo
dum q̄ȝ turpitudinis nō ſe
uantes ſepius per hoc ma
ſclis odioſe fiunt Et nos ide
vidimus int homiēs vxo
res q̄ȝ a viris odio habitās
cum ad luxuriam impa
cientius mouentur Nec
mirū cum ſexus feminee
et pudoſior eſſe debet et caſti
or quia contrariū nature
eſt Cum calidior feīa quo
uis viro frigidiſſimo fri
gidior eſt ſit dt ypocras vel
dt experimentator Onager
ex naturali induſtria q̄n
eum perſequnt canes emit
tit ſtercus ſuū odoriferū
canibus ita quod detentis
canibus eos illudit et eua
dit et fugit ad tutiora Int
omīa alia aīalia odit homī
frequentiā et habitacōm
Sitis impaciens ē Doma
ri non pt Aquā limpidiſſi
mam bibit nec de facilia
lia Onagri maſcli feīas
non habentes Cum tpus
coytus aduenit in ſummita
tibus monciū aſcendunt
et deſiderio libidinis eſtuā
tes naribus ventū attra
hunt ut vehementer rugi
unt ita ut cetera aīalia
rugitus ſui horrore conti
ciant Onager maſculus
dpa9 dr eſſe hic quondam
in babilone pcurauit ut
caſtrarentur filii de regali

ſemine caſtrarentur in egi
pto ut maſculi occiderentur
ne dei populus augeretur
Sed et nunc dici pt q non vult
dyabolus ut uirtuoſi quiq
caſtitate caſtrentur ſed po
cius videtur eis dare teſticu
los ad luxuriandum Su
perbi et elati qui in montibus
ambulantes deſiderio libi
dinis eſtuant naribus qui
fama ſollerti querunt ut lu
xurientur et expleant concupi
ſcentiam et ſuo fremitu ſepi
us ledunt animas innocentes
Vitalis dicit quod in polonia ona
gri maximi ſunt atque feroces
cornua latiſſima ſed brevia
et urſuta corniculos habent
in capite et pilos longos ſub
mento hii cum a canibus in
ſequuntur hauriunt naribus
aquam in magna copia et hanc
decoquunt intantum ut ea inſe
quentes canes velud ad
ignem fervente perfundant

De Onagro Indie Capitulum

Onager indie animal eſt
Onag
num ac cru
delem hic
ut dicit ari
ſtotiles

forma habet ut aſinus
unum ac ſolum cornu habet
in fronte ad debellandas
adverſas beſtias acutum et
durum nimis ac longum
In medio capitis eſt cornu

communis inter duo extrema
Habet autem illud animal ſolea
propter diminucionem nature eius
quod caret cornu altero Sunt autem
eius ſolee acute et fortes
nimis recuperantes urinam
animam ne in ſemetipſis quod
in defectu alterius cornu per
diderunt Sunt autem mire ma
gnitudinis ut Adelinus ſcribit
ac fortitudinis precipue et hec
quidem pars quasi exultare fortitudine
videntur Saxa enim ingencia
de rupibus evellunt et hec ad
nichil aliud nisi fortitudinem
ſuam ad ſaxorum molem at
temptent

De onocentauro

Onocenta
urus
ut dicunt
Yſidorus et
Adelinus animal eſt monſtru
oſum et natura biforme habet enim
caput velud aſini corpus
autem velud hominis Alii autem
dicunt onocentaurum corpus
habere equinum ſuperiorem vero partem
humanam faciem habens horridam
ſetis manus quoque forcatas habi
les ad omnem actum Capite
ſetoſi ſunt onocentauri et qui
incipiunt loqui dum voce primum
Sed inſueta labia voce huma
na facere non poſſunt Dicit Adelinus
phus quod hoc monſtrum non eſt
tale creatum ab inicio creatore
inter ceteras beſtias Sed dicitur
et quandoque in aliqua parte
mundi viſum eſt ex adulterina

comixtione homīs et thau
ri uel homīs et equi naſcit̄
Sed huic opinioni plinii
contradicit̄ hoc monſtruo
ſum aīal vidit btūs antho
nius in deſerto querēs pīgēs
ut ſcribit btūs Jeronimus
gl̄oſum paulum p̄mū he
mitam ſed dubiū aſſerit
ſi hoc dyabolus finxerit ul̄
ſi hoc nā creauit Multi tn̄
dicūt hīt monſtruoſū aīal
in partibus orientis et nā̄
creatū et multa alia mō
ſtra in āmiratōm dignā
ac debitam conditoris poſt
inſequentes ſe ut dt̄ expeu
mentator mittit ligna ul̄
lapides De orice capitu

Orix in
ꝑtibꝰ ori
ten in acto
dr̄ et eſt be

ſtia capree magnitudinis
hirco ex parte ſimilis uillū
habet ſub mento In hemo
habitat et ibi ad capiendū
illaqueatū vn̄ yſaias l̄ĵ°
ca° dt̄ Sic orix illaqueatus
plenu indignatōne dn̄i ſub
audi ſilij iſrl̄ cū peccaue
rūt tūc em̄ dati ſūt in mani
bus inīcorū Significat
autem eos q̄ in deſerto hui
ſcli' vaſto et arido ab omni
bono fructu habitātes illa
queantur et conſtringūt̄
funibus pctōꝝ et proiciūt̄
in tenebꝭ exteriores Hec ut

dt Plinius fera eſt in affri
ce deſertis que contra omē
aīal fere contrario pilo et
aſpero ad caput uſō veſtita
eſt In hoc ſīt auaros et cupi
dos q̄ non ut tn̄ſeuntē vitā
ſuſtentet habet ſuperflua
ſed ut cordi cupido ſatiſfaci
ant q̄ nūqꝫ ſaciatur Unde
illud Auarus non imple
bitur pecūia Quare quia
concupiſcēcia in corde eſt di
uitie u̇ō dum congregat̄
cor intrare non pūt ſed in
marſubijs reponit̄ur Non
minuit̄ ergo fames ſed au
getur ſicut nec fames cor
poris qn̄ videntur eſſe ocīs
nec apponitur ori ſed auget̄
ardentius Hec quidem fera
gn̄atur in ea parte affrice
que aqua caret Qua ex cau
ſa fit ut hec beſtia ardeat ſiti
pecūia Admirabile autem
remediū ſicientiū latrones
getulie t̄re ſcꝫ que aquis ca
ret experimentis certiſſimis
prodiderūt q̄ homo in ſiti co
ſtrat auxilio qui illo ſalu
berrimo humore veſice dcāꝝ
beſtiarum infuſo pro parte
modica vtetur Hec beſtia
ut tradūt egipcij in exortu
ſideris q̄ vocatur canicula nā̄
ti pudiare videt̄ Compage
eius corporis viſibilit̄ ſenci
ente q̄a ymber et frigus
abijt inſtat qꝫ vapores igi
ſolis ut veſtiatur t̄ra floribꝫ

Dulces qꝫ fructus et gramia
incipiat oſtentare. Nulli du
bium eſt quin in ortu tam
tule ſideris eſtatis feruor im
mineat et ideo exultat fera
Et eſt impatiens frigoris
ita qꝫ frigus pruines qꝫ non
poſſit de facili ſuſtinere. Guſ
ſitatiue u'o q̄m digne dixe
rim de qua prediximus ſa
luberrimi liquoris aquam
n̄ illam xp̄i ih̄u ditiſſima
pau pertatem. Que id circo p
aquam accipitur quia abū
dans eſt et ideo diues aqua
tamen quia et p̄mi paupe
rum potus. Diues ergo pau
pertas xp̄i. De qua cum quis
hauſerit digniſſimo cogita
tu ceſſabit in eo penitus aua
ritie ardentiſſima ſitis ut fi
at in eo fons ſufficientie que
ex deo eſt ſalientis aque in vi
tam eternam. Que eſt enim
mens continue cogitās pau
pertatem xp̄i et non continu
o imitatōm illius ſpernet
quicquid continet mundus
ac guſtata eius dulcedine
ſolo deo gl'etur et nolet am
plius. In hoc u'o qꝫ exultat
ad ortum ſideris quo tp̄e tā
quillū venit et fugiunt fri
gora ſtat qꝫ ſtī antiqui q'
q̄ ſub tempore fuerāt frigo
ris exultabunt videntes qꝫ
in ſpū ſtella virgo maria ori
retur ex iacob ut de ea exur
geret homo in iſrael qui
futurus ſol iuſtitie omnem
hominē venientē in hūc mūdū
calore g̃re illumināns inflam
maret. Unde dn̄s abraham ex
ultauit ut videret diē meum
vidit et gauiſus eſt De oraflo

Oraflus
animal eſt
mirabile ſu
pra modum
et cui natura dedit decus et
ſpēm ſuper omēs beſtias in co
lore. In anteriori parte altū
eſt valde et eminens ita ut
capite extenſo altitudinem
poſſit attingē .xx. cubitorum
In poſteriori u'o parte demiſſu
eſt ad inſtar cerui pedes cerui
habet et caudam collū exten
ſū habet ut capud equi licet
forma minori pellem u'o ita
diuiſimode notatā oīm colo
ribus ut fruſtra temptet
homo artificio naturalem
eius pulcritudinē imitari.
Uet ignaua videtur ꝑe venu
ſtatis qui p̄mo cū hoīes vidit
circum ſtare ūtit et inuitat ſe
ex omī parte ut in ammiratōm
ſui oīm conuitat obtutus.
Hoc aīal noſtro tp̄e ffriderico
imperatori Romano a Colda
ne Babiloniorū rege tranſmiſ
ſū e. De oue

Ouis ut
dicit Jaco
bus beſtia
eſt manſue
tiſſima ac patientiſſima.

nichil in ſe monſtruoſum
habet Omnia que in ipa ſticta
lia notantur lana pellis
caro lac digeſtiones et ipe
fimus quo quieſtit Ouis
cū infirmā ſortem in feruo
re ſolis laborantem uel mā
ducantem iacē videt ipā in
columis contra feruorem
erecta ſtans vmbrā in fine
ſacē dr ut ad paſtū refrigera
ta conſurgat Dicit phus q
agnus albus clamat be et
agnus niger clamat mebe
Si alternat be et mebe et co
lor duplex Itaq3 agnus tlis
nature eſt q matrem ſuā
ſtatim natus inter alias
oues balatu cognoſtit cū
eum odoratur in cauda ad
mittit q3 uberibus Paſtor
errat ut dt ambroſius in di
ſtretō ouiū agniculus in
agnitō matris neſtit erra
re paſtor ſepe fallitur ſed
ouis pietate non fallitur
Omnis odor omnibus ſed tamē
habet natura odorem ſuū
domeſticū quem ſoboles ca
ra ſpāli quadā videtur ꝓpeta
te redolere Habet ſuos vſus
natura et ſenſus domeſticos
vt dt ariſtotiles Paſtores
ſignū ſumūt earū ouium
que durare pūt in hyeme
procedunt agm̄ relatiē ſuper
caudā earū qm̄ que ouis ex
cuſſerit fortis eſt que vō
non excutit debilis ē In

omnibus plus abundat pri
uatio intellectus qm̄ in ce
teris quadrupedibus Ouis
morbida de facili inficit ali
as et ꝓpt hoc ē eitieda uel ab
aliis ſepanda Ouiū qua
tuor ſt gnā Sūt gnē alique
que non ualēt longius ire
ad paſtum ortis et riuulis
indigēt ut paſtorem ſolli
citum habeāt qui ſcdm yſa
yam fetas portat ne grauē
tur in trāſitu Quedam etiā
excurrentes et uage ſt que
paſtore indigēt q eas ū ga
uel manu corripiat et re
ducat ad gregem Quedam
etiam pingues et ualide ſt
que paſtore indigēt q eas
procuret ut nuqm̄ ſalubri
careāt paſtu ne deficiāt et
moriantur Dicit yſidorus
q vervex vimen habet in ca
pite cuius excitatus in p̄
citu inuicem ſe concuciūt
et pugnantes cū magno
impetu ferit ut dt experime
tator Aries uel ouis aliqn
ſed hoc raro cornua habet
in modū circuli replicata qui
bus gregem defendē nitit
Carnes eius ad digendū
duriores qm̄ ouiū calidi
ores ſt et minoris humidita
tis Ex naturali feritate pe
de dextro terram percuttit qn
iraſcitur aut ſtupet aut ti
met maxime amoris tpe
per dimidiū annū ſuper

vnum latus iacet et per dimi
dium ſuper aliud hyeme at
ſuper ſiniſtrū q̄a illud ha
bet frigidius Agnus ab a
gnoſcendo mr̄em d̄r Carnes
agni digeſtioni diffitile te
dunt fatile tamen a ſtoma
cho diſcedunt ſed a membr̄s
diffitillime ſoluūtur vnde
fiſto ſim gn̄ant humorem
Agnus annitulus id ē vni
us anni laudabilior ē ꝓpt
humiditatis et ſiccitatis
temperiem Et quidem licet
galienus dicat gn̄alit caſe
um malū tamen d̄r plini
us zoroaſtem in deſerto ſolo
caſeo annis vixiſſe viginti
ita temꝑato ut non ſentiret
morbi alicuius dolorem vn
de diſtinguendum eſt in eo
ꝙ caſeus d̄r generalit̄ peſſi
mus In lacte ſūt tria Seru
ſcʒ butirum et caſeus Se
rum bonū eſt et butirum
melius Caſeus aute per
ſe peſſimus Et nōndum
ꝙ ibi caſeus vbi vicinior
eſt et craſſus atqʒ butiro
ſus bonus eſt et ſanus
ſanis Caſeus parū preſſus
fitilis eſt humore cauinu
las fatiente Qualemcūqʒ
ſaporem velis efficiē poteris
adiecto ꝙ elegeris condimē
to ſeu piperis ſeu cuiuſqūm
pigmenti in coagulo ſpar
ſis pulueribus Lupū agnus
abhorrens licet nunqūm eū

viderit ſtatim fugit qui ta
men viſo equo vel alio aīa
li nec fugēt nec timēt pli
nius Multi hibernos ag
nos ꝓferūt uinis Solum
qʒ hoc aīal utiliter naſcit
in hyeme Arieti naturale
eſt agnas faſtidire ꝑuetto
res qʒ affectare Arieti ſene
cta utilis ffferocitas eius
cohibetur Cornu eius au
rem iuxā terebrato Dextero
teſticulo ꝑligato vel excaſo
femiās gn̄at leuo mares
Tonitrua ſolitarys ouibus
abortus inferūt Remediū
uō contra tonitrus congre
gare eas in cetus aquiloīs
flatu mares auſtri vō fla
tu feīas concipiūt Julio
menſe ut d̄r palladius in
agricultura vinearū et ſemi
num auctor eximius eligē
di ſūt arietes candidiſſimi
mollibus lanis atqʒ cuſpi
tibus in quibus conſiderā
di eſt lingua que ſi maculis
perfundatur varietate reddit
in ſobole De albo plerūqʒ
naſcitur coloris alterius
De fuſcis nunqūm pt albus
creari In nonnullis terris
oues gn̄ar duos fetus fati
unt ſimul In meſopotami
a ſiria et ytalia oues in v
no anno bis fetificat vnde
illis ad lram dici pt illud
in canticis Omnes gemellis
fetibus et ſterilis non eſt

inter illas In oue generoſitas
ſpectatur breuitas cruruum
ventris veſtitus Que enim
nudos habet ventres damp
nantur a paſtis Illas aute
que in candis lauate ſt pxi
ximu conſtat eſſe bonitate
ſpectables Lane earu ſubtili
tate et recuruata creſpitudi
ne a condenſitate uelleris
probantur eximie Oues in
pinguantur multa aqm
bibentes et hoc magis poſt
meridiem Si aquam turbi
dam biberint vnde et hoc
quidem paſtores ſolent eis
dare ſal in cibu ut plus bi
bant et per hoc magis in la
cte abundent Ariſtotiles
Oues pinguedine ſterileſcit
Oues pcipue int oia qdru
pedia dat lac p magnu tpc
ſcz per octo menſes Lac nig
rum ouiu eſt abundantius
et melius Sed contra in ca
pris eſt em melius in albis
qm in nigris capes Si oues
uel capre im pgnentur in
loco contra impetu venti
ſeptentrionalis naſcuntur
maſculi et ſi in meridionale
naſcut femie Debet autem
facies habe conuſas uel ad
ſeptentrionalem uel ad me
ridionalem Proinde ſi fuint
vene ſub lingua eius albe
faciet filiu album Si nigre
nigrum faciet Si duorum
coloru duorum ſimiliter
colorum Si rubee rubeum
Ouis ſub aduentu hyemis
inexplebilis ad eſcam ut dt
ambroſius Inſatiabiliter
herbam rapit eo qr pnciat
aſperam hyemem deſſitu
ram ut ſe pus herbe pabu
lo faciet qm gelu adurente
omnis herba deficiat Ad pa
ſtum ducte in locis aridis
Oues viuunt diutius palu
ſtribus ſi frequent ſumpſe
rint paſtua morbide fiunt nc
diu viue poſſt Ouiu vita
annu x ut ad plus xij Oues
pariunt uſqz ad octo annos
Et ſi bene cuſtodiantur uſqz
ad xj Mori eas dicit poſt
maium cito aut in maio
tpe Si ros melleus ſuper
gramina nocte ceciderit Sed
in auguſto menſe ſi ſpicas
uſqz ad ſatietate ſiccas co
mederit et poſtea biberint
illico diſruptis viſceribus
moriuntur Herba depaſcunt
radicitus ſepe Arbores uo
ſi depauerit vix vnqz profi
cient Multis arbuſtis mor
ſus earu exitialis eſt De in
tenſa domo vix eici pt ouis
Aperiu ſi eiecta fuit n tenea
ri recurrit ad ygne Benig
gnis oues ſt que paſtorem
ſuu ab alijs recognoſcunt
et fures fugiunt Certu eſt
qr non nulle vocum paſtore
ſecernunt ab alijs Fimus
ouiu oim aialiu melior

uditatur Omnia que mil
la sunt utilia sunt et cedunt ad hu
manos usus Si oues potant
ex puteis aquam salsam ha
bentibus anticipant coitum
Si uero oues iuniores festinant
ad coitum signum est pessimum
et signum est pestis in illas
Pastores docent oues ambu
lare festine ad auditum a
licuius uocis Proinde si ac
ciderit quod una impregnata
sola remanserit audierit
quod tonitruum faciet subito ab
ortiuum In multis orbis parti
bus oues faciunt duos fetus
et hoc maxime in ethiopia
Ouis concipit usque ad ix
annos Si autem ouis anti
qua post debitum tempus coitu
quiescit signum est mali Cauendum
ergo petit mulier post tempus con
ceptionis secreta cubilis re
petere quod licet diuino iure
non sit videtur tamen in
ipsis animalibus natura de
clamare velud illicitum Si
gnum mali in oue hoc esse
prediximus et mali etiam
protendisse signum in feminis
reperimus quia que prius
pacifice vixerat iterato coy
tu desipuerat

De pardis

Pardi ut dicit Iacobus de
Vitriaco sunt secundum genus a pan
theris que notate sunt varie
tate macularum Horum ad
ulterinis coitibus cum lean
Leenarum quidem et leones ab
geris procreantur sed ignobi
les Solinus

In affrica
propter in
opiam a
que diuerse
fere congregantur ad amnes
ubi leene miscent se cum variis bestiis
uel vi uel voluptate et inde
pardi procreari dicuntur ut dicit ex
perimentator Pardus saltu
potius quam cursu insequitur
predam et est valde preceps ad
sanguinem Accidit ergo in
totiens ut vehementi saltu
ruat ad mortem ut dicit Ma
gnus Basilius Corius est
pardus ut accutus nimis
in impetu conueniens quia ani
mi sui motibus habet cor
pus et varium in colore In eadem
affrica pardi sunt qui condensis
arboris occultati ramis in
pretereuntia desiliunt atque ut
plinius De volutatu cede
grassantur Hii signant hereti
cos qui per presumptionis fastu
doctrinis variis et peregrinis
fallaciter abducuntur et ad
ulterinis erroribus macu
lati in occulto ecclesiastice
fidei detrahunt et de eius filiis
venenata peste grassantur
Et hoc de illis frequentius
qui cherubim id est plenitudi
nis scientie pennis sublimibus
eleuati super se curiosius ex
tollitur

De panthera

Panthera ut dicit Solinus

Eſt aial colore uariu ſpetoſu
nimis minutis orbiculis
ſuppittum ita ut oculis ex
fulno circulis reluceat et in
ceruleum uel album uari
etas diſtinguatur Eſt aut
hoc aial ad modu manſue
tu mitu ſolum habet drato
nem du co
mederit ſa
tiatuqz fu
erit diuſis
tibis recon

dit ſe vt phiſilogus dt in ſpe
lunca ſua et dormit Inde p9
triduu exurgens ex ſomp
no rugitum emittit Cete
rõ beſtie Cum votem eius
audierit congregant et ſe
quntur eius ſuauitatem
que egreditur de ore ipſius
Sed tapitis ſui turuitate
terentur Cũ obrem occul
tatio eo reliqua dultedine
torripit mutatos Sunt qui
tradut in armo hys ſimi le
lune matulam eſſe et treſtẽ
interdum rotundam et ad
lune mutatõm uariari So
lus drato Cum votem eius
audierit timore tonbibitur
et fulcit ſe in tauuis tre h
beſtia ut dt yſidorus ũ ſemel
parit Nam fetus debiti tpis
horam non expectantes ma
tritem vnguibus laniant
vnde matrem ſeminetem
reddunt inutilem Nam ut
dt plinius aialia cum a

cunctis vnguibus acutis
frequent non pũt parẽ viu
antur intũ ſetus em̃ ſe mo
uentibus tatulis panthera
pruitate nimia ferox occidt
zubronem qui eſt maximus
ac fortiſſimus Inſiliens em̃
dorſo eius diſterpit eum vn
guibus et eius tarnibus
ſatiatur De pirandro Capi-

Pirand

ut dt
Solinus
beſtia eſt
boum ma
gnitudine ramoſis torni
bus ceruino tapite ſuillmo
veſtigio vrſino tolore pilis
qz villoſis et tondenſis hũc
affirmant metus uarietate
tolorem mutare ita ut tum
aliquo dilitescit loto ſiue ſa
xo albo ſiue frutectis viren
tibus ad eorum ſimilitudi
nem pmutetur hĩnc euenit
ut difficulter tapi poſſit De
pagaſnio ſemiuolucre Ca

Pegaſinus ut dt plinius

aial
magnu
et horri
dum eſt
in ethio
pia equi forma hz alas ut
aquila ſed multo maiores
Capit armatu tornibus et
ad eo monſtruoſu ut ipſa
cuncta aiancia treat Cum
ipſo grauu torpore fuga

mirabli alarum remigio
adiuti potius tyrxunt qm̄
peruolant et colliſo aere v̄
tute pennarum ad inſtar t̄
binis impellit ventos Mul
tas eſtas deuorāt inquiete
mouentur infeſti ſt aīali
bus et hoc maxime hominu

De piloſis q̄ et homīes ſilue ſtres dicunt

Piloſus a
nimale
ſit gloſa dicit
ſuper yſayam
q͛ in figura homīs ſuperius
incipit ſed inferius in pedes
beſtie deſinit hāt beſtia dif
finit btūs Jeronimus in vi
ta bti pauli p̄mi heremite
q͛ ſuperius ſit homo fronte
habens aſperam cornibus
et in cap̄rum pedes deſinens
ſatiros uel faunos uel incu
bos vocari Aſſerit idem q͛
nulli dubium eſſet iſtud
monſtrū captum fuiſſe in
oriente et in allexandria
viſum et inde mortuū ſale
q3 infuſum ne a calore diſ
ſolu͛etur deportatum fuiſſe
in Conſtantinopolim ut ab
imperatore uidētur Noſtra
etate delata fuit Regi frā
cie beſtia ad magnitudinē
canis Caput quidē nō mul
tum diſtabat canis Cetera
corporis membra ut homo
prorſus habebat Crura q̄de
nuda ut homo manus q͛ ut
brachia collum album ac
nudum habebat in dorſo pi
los vinū libentiſſime bibe
bat Carnibus veſcebatur et
hoc coctis Ita detentē ac mo
deſte manibus capiebat ci
bum et ori ſuo inferebat ut
nullus dubitaret in hoc q̄
humanū modū habēt in ta
libus erectus ut ho ſtabat
ſedebat ut homo puellis
et feminis libentiſſime iunge
batur et in ſexu vi et femie
diſtrectōm habebat Genita
le membrū ultra q̄m corpo
ris q̄ntitas exigebat habe
bat magnū Igitur furns
agitatum hoc aīal crude
liſſime mouebatur et in ho
miēs ſeuiebat Ceterū cum
pacatū eſſet inſtar homis
mitiſſime ac detentiſſime
ſe gerebat et mul cebatur
alloquiys et colludentibus
applaudebat

De pipionibus

Papiones
aīalia
ſt iuxta Ceſa
ream Capa
docie que parum ad modū
vulpibus maiores ad inſtar
luporum ſimul adunati v
lulāt tantū vno incohante
et ceteris conclamātibus
Piloſam pellem habent vbi
Cadauer occiſum fuit ſtati
adunati clamoribus aſſi͛
Sepulcra etiā ingrediuntur
et homīn veſcunt cadauibus

infame Vox earum longi
us auditur Et tum putat
eſſe in proximo vlulatus
eorum in remotis eſt De
pathio Cam

Pathio a
nimal
eſt ꝙ natuā
ad videndum et mirandū
in orbe creaſſe videtur Corpꝰ
eius qui rubro ſanguine co
loratum eſt velut et ꝙ viſu
mira bledum radijs ſolis
obicitur Et mirū in modū
cum in viuenti beſtia hēt
relucentia videatur mortue
mox beſtie pulcritudo tanta
ſubtrahitur qui indignum
ſit mortignuū tanto vtutis
decore pollere Non tamen pe
nitus ſubtrahitur mortue
decor innatus cum rubor
ſatis pulcre in pelle per ma
neat Oſſa huius beſtie for
tiſſima ſcat duriſſima Nec
ul u'o adeo validi ac fortes
ut ñ eis violentia magna
fiat de facili non rumpatur
Credūt non nulli hanc eſſe
eandem beſtiam cuius ge
nus quidam occidentaliū
gentium qui deum adorant
tales enim beſtias coloris ru
bei nutrire dicitur illi ge
tiles dant ꝙ eis in cibum de
licatiſſima fercula ita ado
rāt eas Tenet ꝙ captiuas
in thalamis et has ſūmo
pere cuſtodiunt ne ex tram

ſuam aliquatenus efferā
tur Et in hoc lex capitalis
ſanxita eſt Sūt autem ad
magnitudinē canū De pu
torio

Putorius vt dī lib
rerum
Beſtia eſt a
putore dicta
quia nimi
um fetet et hoc maxime cū
ira ſcitur Ipā ſimilr darg ut
crura breuia hēt in ſiniſtro
latē et dextro latē longiora
Domorū ardua et penetra
lia inhabitat Gallinarū
et earum pullorū cupidiſ
ſima eſt quippe q ſolū car
nibus et huiuſmodi viuit
Gallina autem uel pullū
cū capit Caput eius in
initio impetit ut hoc deni
co non ſit illi diffitile in
membris alijs laborare
uel ne poſſit clamare du
capitur De pirolo Capi.

Pirolus ut dī liber rerū
parua
eſt beſtia ma
ior ſed non
longior qm
muſtela Corpore rubens
eſt et in ventre candidus
Mira agilitate viget et
iniquitate geſtit In arbo
ribus habitat et fetus fo
net et de arbore in arborem
ſaltu potius qm volatu
migrat quamuis aliqn cau
da pro pennis vtat Cauda

em villoſam pre ad magni
tudinem ſui habens adm
ſum in ſaltu movet vivit
nucibus et cibo libencius
qui dulcis eſt Eſtate victu
congerit quo vivat in hye
me Hec beſtiola ſi qn paſtus
gra mutande regionis con
ſilio aquas tranſire habet
leve ad modum lignum
ſuper aquam congerit Cui
ſuperſedens qi velu navis
caudam ſuam in altu erigit
et vento flante ſcdo cuiuſu
caude velificitas ligno tñſ
vehitur de Rangifero

Rangifer aial eſt de ge
nere
terrorum
habitans
in norwe
gia vel d
gene denmarkum Eſt au
tem magnu corpore et ro
bore fortiſſimu preterea
fuga A re nomen habet
Rangifer qi ramos gerens
Tres em ordines in capite
cornuu gerit in modu virgul
torum Duo cornua habet
ceteris maiora et longiora
utpote cubitoru qnqz ramos
augens ad nm xxv Duo
autem alia cornua habet
rgē in modum capitis et h
fere ut cornua demme la
ta duntaxat et multis ra
muſculis circumſtantibus
brevibus tn Sed et duo alia

medium

habet contra frontem cor
nua ſed non habet ſimilia
cornibus Oſſibus autem q
in ſtapulis eſſe ſolet conſimi
lia pre hys cornuum ordini
bus armata fera contra ad
verſarios decus qz admiracionis
in monſtruoſis beſtiis aust

De ſymea

Symea
Ut dt
Yſidorus
beſtia eſt condenſo villo Me
bra habet ut homis per omnia
fere formata Elementorum me
ſagax luna nova exultat
media vo et cava triſtatur
fetus quos amat ante ſe ge
ſtat in pectore et int brachia
neglectos vo in collo et in
dorſo ſuo portat Sed ut dter
permentator ut cum vena
tores perſequentes fugerit
dilectum filium inter brachia
portans et fugiens onerata
decidit et portat in collo no
lens quem odit ille em for
titer tenet ſe in collo matris
fugientis et ſic fit ut cum ma
ter dilectum perderit amare
incipiet filium quem negle
xit Duos em parit pueros
Unum diligit alium vo odio
habet Jacobus et Solinus
Docibiles ſt ad omnem ludu
et ad ferocitatem obliviſo
ſe Ingenio pollentes emu
lantur quitqd viderint Un
in manus facilius veniunt

venatorum Liber rerum na
ubi ipſas habitare venato
res viderint habitat enim in
arboribus uel rupibus ut
dicit plinius Accipiunt caltia
menta hominum et eunt ſedere in
loco ubi ab illis deſuper in ar
boribus videri poſſint Indu
unt que pedibus caltiamenta
et diligentius ligant Demum
exponentes ipsa caltiamenta
relinquunt ſub arbore et procul
abeunt ubi uero abiſſe viderint
venatores ſymee deſcendentes
ut fieri viderunt induunt ſe cal
tiamentis et diligentius li
gant Mox accurrentes vena
tores capiunt illas doloſis vi
culis irretitas abducunt que ca
ptiuas Faciunt autem vena
tores et aliud ut ſymias ca
piant ut dicit plinius aſſumunt
ſibi viſcum tenatem eunt que
ſedere in loco de quo ab illis a
ſpici poſſint Inde mendatio
ſuo liniuntes oculos ſuos re
linquunt viſcum ſub arbore ab
eunt que procul Et ſimee illuc
deſcendentes viſco tenatio
culos ſuos obliniunt Accurre
tes autem venatores ceca
tas capiunt ſimias Solinus
Symee guſtu inquiete ſunt
pre ceteris autem animalibus viget
guſtu Cauda carent feroces
ſunt morſu nunquam autem ita ſunt
manſuete ut non ſint rabi
de ut dicit experimentator Libe
ter cum pueris et ſi data fuit

copia eos aliquando ſtrangulant
Poma et nuces aliquando libenter
comedunt ſed cum inuenerint
amaram in eis corticem tunc
nucem abiciunt propter amaritudinem
recuſantes dulce et hoc ſtulte
et contra Bohetium philosophum in
libro conſolationum aperte di
centem In limine quidem io
uis duo ſunt dolia vnum plenum
abſinthii reliquum autem mellis
dulcorati Ea ergo conditione
ſub ioue viuendum eſt ut
quibus letitie cauſe proueni
unt proueniant et dolores Et
notandum valde de ſimea
quia qui ſimiam leſerit diu
Contra eum rancorem cu
ſtodit Symiam ergo imita
non hominem homo memor
iniurie tuum Dimittite er
go dimittetur vobis Nisi enim
ait dominus dimiſeritis de cordi
bus veſtris hominibus peccata
ſua nec pater vester celeſtis dimit
tet vobis peccata veſtra Sunt et
ſimee que caudas habent
quas cithocitas dicunt Sunt
et alie que facie ad modum
grate ſunt barbate Caudas
latas habent et a ceteris ſi
miis aſpectu pene diſſimiles
hoc licet genus capi poſſit
In ſola tamen ethiopia viuit
Plinius Symiarum generi pre
cipua erga fetum affectio
Catulos quos manſuefacte
intra domos pariunt omnibus
demonſtrant tractari que gau

dent Ariſtotiles Faties ſy
mee eſt ſimilis fatiei hominis
in multo ſcilicet naſo auribus
et dentibus Dentes anterio
res habet ſicut homo et mo
lares ſimiliter Et in eius
palpebris ſupercilia et ſunt cur
ta et valde ſubtilia et in ip
ſius pectore ſunt mamille par
ue Et hoc ideo quia habet b
chia ut homo et manus ad
omnem actum Igitur Cum
habeat cum homine talem di
ſpoſitionem exterius Interius
tamen nullam habet diſpo
ſitionem comunem cum homine
et hoc minorem quam ullum
animal Sit et ypocrita nomen in
ſticie habere videtur extrinſecus
ſed intrinſecus nullum virtu
tis ſignum ſed repletus omni
malitia et omni dolo In Indi
a ſymie ſunt ut dicit plinius que
toto corpore candide ſunt has
Indi venantur ſagaci ſtu
dio captas quas domeſticant
in omnem ludum abiles Ba
letrices ut dicit yſidorus toto
pene aſpectu a ceteris diſtant
Sunt enim in fatie producta
barba et lata cauda Omnes
fere beſtie mamillas habent
in poſterioribus contra re
nes ut ipſas in inferioribus
poſitas attingere poſſint
fetus et promptas habeant cum
velint homo vero et ſymia in
pectore mamillas habet quia
dedit illis natura manus
abiles eleuandi fetus a terra
ad pectus ſuperius et adap
tandi fetus per manus ad
ubera hoc illi deeſt humani
corporis quia caret umbili
co Vulua ſymee ut vulua mu
lieris et virga maſculi ut virga
canis Pedes eius et inflexi
ones crurium ut hominis
ſunt Calcaneum habet in pedi
bus et propter hoc eriguntur ut
homo ſtat et currit cum volu
erint ſed non poſſunt hoc nisi mo
dice et hoc per artificium et co
actionem hominis quia illas
natura condidit in fatiem
eſſe proſtratas Solus enim homo
in fatie eleuatur ad celos ut
dilucide pateat conuerſionem
eius ſecundum apoſtolum in celis eſſe
debere

De Tigridibus capitulum

Tigrides ut dicit ſolinus
ſunt notate maculis fuluo
nitent velud inundante va
rietate nigra Incredibilis fe
rocitatis ſunt Tanta velocita
te viget ut volare putentur
Nil quod tam longum quod non
in breui penetret vel adeo
antecedit
quod non il
lico conſe
quantur
et hoc ma

xime probatur cum catulis
eorum raptores inſiſtunt non
in preſidio maria fiunt fru
ſtra eſt homini mouere auſum
ut illarum catulos rapiat

Sed decipiuntur hoc modo sic
dt plinius Quippe cum ra
ptor inuium catulis cubile
reppererit raptorem in mome
to consequitur Mox appro
quante matre raptor vnum
e catulis abicit Quo solo so
lata mater defert ad solitare
uertens quam acrior est cum citius
raptori insistit recipit quam al
terum uel aliquem tercium Si
enim interim raptor nauim
attingat et irritata feritas
seuiet in littore Aliud beatus
Ambrosius Refert Tollunt
raptores pilas vitreas in qui
bus depicte sunt species catulorum
sublatis quam catulis cum ingr
ere sibi post tergum tigrides
catulorum parentes viderint pi
cturas iactant Tigrides uero
rotatu species viue estimantes
sistunt Tandem uero tigrides
pedibus species vitreas constri
gendo frangentes nichil
reppererunt Delusam igitur
se videns totis se ad compre
hendendum vibus fundit
et iracundie stimulo veloci
ter imminet fugienti Iterum
ille speciei obiectu sequentem
retardat nec tamen sedulitatem
matris memoria fraudis
excludit Lassam vero sat yma
ginem et quasi lactatura fetus
residet Sic pietatis studio
et vindictam amittit et pro
lem Ab huius animalis nomine
fluuius tigris dicitur eo quod
rapidissimo cursu a monte
taucaso omnium montium altissi
mo prorumpit Hijs bestijs
hircanorum regio maxime
abundat Tigris animam si
gnat secundum quod consueuit uel
ad malum uel ad bonum
velox esse secundum quod dicitur In ma
nibus tuis vita et mors
quod cumque vis elige Effetus
huius sunt opera bona Insi
diator dyabolus Iactus pi
le representatio vanitatis de
ceptioni intenta anima perdit
bona opera At sic astutia dyabolus
deridetur Accidit aliquando ut
insidiator vnum mali catu
lum reddat ut sic a ceteris
desistat Sed attende simplex
anima Qui offenderit in vno
factus est omnium reus Sic qui
vnam virtutem perdit perdit
omnes quia qui vnam habet habet
omnes De thauro boue et vacca

Taurus ut dicit liber rerum ca

ptiu
ale e
robus
tum viri
bus et
inter omnes sotiales bestias
mansuetum satis preter ad eas
que ceteris rapacitate ad
versantur Plures adunati
acerbissime pugnant Solus
vero cum quis fuerit constitutus
ignauie facile succumbit
Cum pliantur linguas
excertas habet dentibus nil

agunt ſed tantum cornibꝫ
Nullus enī eis in dentibus
horror Cum depaſcunt h'bas
radices non ledūt ſed hoc
tm̄ ſumūt q in ſuperficie eꝫ
Thauri fortiores ſcapti qꝫ
ſunt ad omne opus et ma
xime ad iuga ſi caſtrati li
bidine arceantur Quanto eī
ſeniores tanto teneriores
habent carnes ſi ſunt impi
guati Plinius tradit ſi in
dexteram partem abeant in
coitu thauri generatos eſſe
mares Si vō in leuam feīas
Conceptio vno initu pera
gitur pariūt menſe decimo
Et primū lac vacce coagula
tum efficitur lapis et hoc
cum aqua miſcetur lacti
Omīs femīe eſt ſubtilioris
et acutioris vocis qꝫ ma
ſculi p̄t̄qꝫ in gen'e vaccarū
Vacca enī groſſiorem hꝫt
vocem qꝫ thaurus Boum
iugaliū in ſocijs eximia
pietas vt dt yſidorus na
alter alꝰ inquit cum quo
ducere collo aratrū conſue
uit et frequenti mugitu
piū teſtatur affectum ſi
forte defuit Vaccas grauī
das plinius ferre negat
p̄t̄qꝫ dextro volue ſinu etiā
cum gemellos ferunt robur in
quinquennatu Lauatione fre
quenti aque calide tradū
tur pingues fieri Thauris
in aſpectu toruoſitas eſt cor

nua frons Cum dimicat to
ta comminatio in p̄oribus
pedibus ſtat Ira gliſcente
alternos replicat pedes ſpargit
qꝫ arenas ferit cornibus et
capite diſſipat Habens fron
tem validam ad omne pug
nam Althimos phūs culpa
uit creatorē thauri eo q nō
habēt cornua in humeris
q̄a tūc impuliſſet fortius Sꝫ
errauit ut dt ariſtotiles qm
ſi cornuum origo eſſet in a
lio membro a capite eſſet ei
pondus magnum et prohi
bens operatōs quibus hūa
na natura a thauris iuua
Ponebat autem dcūs althimos
phūs Caput debilius mem
brum eſt in thauro et men
titus ſunt qm fortius mem
brū in thauro caput et col
lum eſt Et ppt' hoc iuga li
gantur eis in capite non
in humeris ſicut equis ſed in
capite ſcꝫ ut caput fortius
ceteris membꝭ pondus ferat
Collum autē eius ex carti
laginoſa carne eſt et forti
et ppt' hoc inflexibiles eſt quo
dam modo ad pondus debitū
vt dt experimentator Boues
neruos cordis hꝫ fortiores et
duriores qm cetā aīalia tha
uri vō fortiores Caro boui
na ſicca eſt ad compatōm por
corum et hircorū ideo qꝫ ge
nerat ſanguinem groſſum
et turbidū ac melancolicū

Multum tamen dat nutri
mentum et valde confortat
Et hoc peius malum q'a tar
de digeritur niſi cum vino
forti et allio Thauri ſi ma
ſerint multis annis in coi
tu multū impinguantur
Et cum venit exceſſus ſubi
to moriuntur et non labora
bunt infirmitate diutina
ante mortem Hoc idem vide
mus in hominibus ruſticis
et agricultoribus q' inex
perti erāt delitiarum et la
borum experti quottidie
Thaurus libenter bibit aq̄
claram Cornua vacce du
riora ſūt cornibus maſclorū
ffetus quem vacca parit an
menſes decem non vivit q̄n
ungule non complebunt
In vacce multum feti fere
ſūt pluuioſum tp̄s in hyeme
ſequi homines dicūt Cornua
thauri ſi tale fiat flecti pn̄t
ad libitum vaccis accidit
podog̃ nec de facili curari
pn̄t Alia infirmitas acci
dit vaccis et ſignū huius
infirmitatis aurium decli
natio eſt ſanantur de faci
li et eis mortuus ſi aperia
pectus apparet quia corru
pto pulmonis in cauſa fuit
ut dt magnus Baſilius
Thaurim ſanguinis hau
ſtus letalis eſt Totum la
boris agri q3 culture habe
mus bouem Tanta apud

priores fuit cura boum ut
ſit int' exempla ut dt plini9
q̄ q̄uidam dampnatus
fuerat qui ſuū bouem occi
derat actu ſq3 in exilium
tanq3 colono ſuo interemp
to Solus aīalium ē thaurus
q' ſtimulo ardeſcit Sanguis
thauri non citius ingela
lat vō vacce eſt ſpiſſum
valde nec de facili ingelat
per frigus ſed ſegregatur
aquoſitas ab eo et reſidu
um fiat groſſium p ignē
vō ingraſſatur In regio
ne ambardor ſūt vacce ma
gni corporis ita ut oportet
mulgentem ſtare in pe
des erectum hee ſup mo
dum dant lactis abundā
tiam Sed et canes in illa
regione ſūt magꝰ et omnia
aīalia pt aſinos vacce vō
non pn̄t frequēter pati
coytum thauri propter
duritiē virge Cartilagino
ſa em̄ valde eſt et nervoſa
Azes refert in libro de aīa
libus q thaurus armē
ticius aliq̄n caſtratus ptea
ea coiuit ſemel cum vacca
et vacca concepit ex thau
ro et peperit Sed hoc dt nō
contra ordinē nature q'a
anteq3 caſtraretur habe
bat ſemen in virga q poſt
caſtratōm effuſum in fe
minam optime generare
potuit ſed nūq3 ulterius

quia turſus ſemis in teſti
tulis eius erat ad uirgam per
amputacōm teſticulorum de
ſtendēs Et notandum q̄ mē
ſtrua apparet in vaccis et e
quabus p̄cipue et ceſſat in
quatuor menſibus uel in
quinqꝫ ſed hoc raro euenit n̄
in calidis regionibus vbi
magis abundāt humores
et ſuperfluitates in aīali
bus Sed et ipſa menſtrua
egerunt aliqn̄ per veſicam
in vrina et vrina vacce ual
de eſt accuta Omē aīal h̄z
vrinā ſpiſſiorem poſt partū
Cum duo thauri fuint in
grege pugnāt int̄ ſe et q̄
vicerit coit cum vaccis Et
cum victor debilitatus
fuit ꝓpt̄ multū coytum iṁ
pugnat eum emulus eius
et eo deuicto ſaltat ſuper
vaccas ut eum prouocet ad
furorem Viginti annorū
etas eſt thaurorū Si quis
finderit coriū thauri et in
ſufflauit in ipſum et poſt
dat ei cibū citius impingu
uabitur Refert ambroſius
q̄ boues impedēte pluuia
ad p̄ſepia ſe q̄ete tenēe noue
rt Idem Ubi naturali ſen
ſu mutacōm celi collegerīt
foras ſpectat et ult̄ preſepi
a ceruices ſuas vna omēs
extendit ut pdire ſe velle
teſtentur Sanguis thau
ri de facili non congelatur
Et hoc ꝓpt̄ naturalem calo
rē ſanguis Congelā aūte
ſed valde debiliter Sanguis
thauri calidus fomentat
confracta oſſa ffel boum cū
melle mixtum ſpinā ul' li
gnum uel ferrum trahit

De thauro Indie Capitulū

Thauri
Ut dt
Solinus
q̄ in India
ſt̄ fuſcum

colorem h̄nt ſetas condēſas
et horridas grande caput
oris rictum ad aures paten
tem veloces ſt̄ int̄ volucres
Pilus eius in contrariū uſꝫ
Cōferuit cornua ſua flexibi
litate qua voluit uel ad libi
tum uel ad pugnā et ea ut
deponuit uel producit habet
et aliud iuuamen circuit
ſtcus poſt ſe remotiſſime ca
calore et fetore retardat ca
nes et venatores ne eis ap
proximet Duritia q̄m int̄
go habet telum omē deſpiti
unt Tam in manus ferocī
tatis ſt̄ ut capti aīas furore
proiciāt Sunt etiam in oriē
te boues q̄ vnū tm̄ modicū
cornu habet Sunt ibidem et
alij q̄ tbus cornibus in fro
te armantur Hij nequaquā
fiſſas h̄nt vngulas ſed ſo
lidas ſit equi

De traniem

Traniem aīal eſt modi
cum ad inſtar cunicli

Ut dicit plinius quamuis licet par
uum ſit cor

pore ſpū ta
men validū
et robuſtum
vibus eſt et naturaliter a
nimoſum ad pugnā. Cui
etiam in ſignum rei et pu
gne natura in capite con
tulit galeam qua teſta ca
pitis protegētur et cē brum
et qua etiam dilucide mon
ſtraretur quod cum rei condi
te honeſtum et utile creat
tis nature prouidentia mi
niſtrauit. Hoc aīal rubei
coloris eſt et in ſuo genere
ſpecioſum **De tragelapho**

Tragelaphus aīal eſt
lege prohibitum ut y
ſidorus dt

ſpem ceru
habet in mē
tis villoſos
armos habet ut hircus et
mentum et hirtis barbis.
Caput hēt ramoſis cornibȝ
aſpatum u̇tute potens et
armis adu̇ſa queqȝ propellē
et ſe immunem ab hoſtibus
cuſtodire. Circa quādam
tram que faſſida dr̄ habi
tant nec alibi uſqȝ inueni
untur **De Trangodites**

Trangodite ut dt plinius
beſtie ſt que contra oīa
genera quadrupedum be
ſtiarum in tram ꝑpenciū
deiectis cornibus obliqua

ceruice pa
ſcuntur et
hec ē cau
ſa. Cornua
habet lōga
et per decliuium capitis et
maxillarum uſqȝ ad tram
pendentia quomobrem ut aīe
beſtie in tra paſtē nō poſſūt ꝓ
hibentibus cornibus ſed
obliquata ceruice longā
ſetare potius videntur her
bam ore attractam quam ali
orum more carpere **de talpa**

Talpa ut dicit liber rerū
et gloſa

aīal eſt par
uum nigrū
et cecum hoc
ut gloſa dt gignitur de tra
conpluta et lutulenta ſed
corrupta ut ergo dignum
eſt habitat in tra viuit ꝓ
innum eſca. Liber rerū. Ali
quā tra ſiti areſcente egre
ditur. Sed quia cecum eſt re
dire neſcit ad locum unde
egrediebat. Ideo quia plerumqȝ
ſit ut mancipatum prima
ffruges olerū et diuerſarū
hbarum bona quam maxime
demollit ut dt experimen
tator. humū et ſitaturis
frugibus radices ſub tra
edit. In fame tram comedt
Pellis eius eſt multorum
pilorum et ſuauis valde.
Cetrimū colorem hēt. Vn
greci eam alfalcā vocat.

Talpa combusta in pulue
re et sparsa cum albugine
oui super faciem contra le
pram remedium est San
guis eius si super nudatu
pilis caput liniatur pilos
redire cogit Cadauer talpe
cu to putruerit fetore ma
ximu euaporat Volucres au
tem volatiles insidientes
cadaueri inde trahunt vene
num efficacissimu ut infi
ciat contrectata De talpa
dicit aristotiles Omnia inquit
aialia que gignunt sibi si
milia hnt oclos pter talpa
que est puata oclis scdm
qd apparet q omnino verum ptu
si quis finderit coriu quod
est super oclos eius inueni
ret nigredinem quedam
et in medio eius pupilla
dispositom qz oclorum videbit
qz q non accidit talpis pri
uatio luminis n causa cutis
super oclos eius In hoc vi
denda est sapientia condi
toris q vnicuiqz rei dedit in
esse qd competit et utile est
Talpe nec oclos tribuit cu
quibus in tenebris et tre
latibulis habitas etiam
ad lumen abilitatis oclis
non videt sed ei oclos licet
non implenu fortos tectos
dedit quibus et vtilitati
satis facet et non videret
et tamen oclos dedit in na
ture detus omnimode non
negaret Talpa omni aiali
ut dicit plinius liquidius au
dit o brutta tn terra tam denso
et tam surdo elemento et
in hc magis mirum qa oibs
sermo in sublime concedit
Talpa intrante ne sit eta
lio tpe plures tumulos no
erit sed longas vias in tra
in superficie prominentes
Vbi no ille diuse vie conue
niunt magnu tumulum
erit et in eo cum fetibus lo
cundatur Cu ergo in vnda
tio venit per vias illas ag
currente ad tumulu tal
pa cum fetibus suffocatur
Cupidu quidem talpa pot
q de spoliis ctuumqua qz red
ditum compat Cuorum in
medio strnem domorum
erigit vbi dicat Anima ha
bes multa bona Cum ergo
venit inundatio lacrimaz
pauperu coram deo vltioe
diuina percutitur et dr ei
Stulte hac nocte aia tua
rapietur a te hec aute que
parasti cuius erit Rndet
dauid partes vulpiu erit
pncipis ac hedu possessio
vrinu caro aia demonu

De vnicornu
Unicor
Unus
animal e
paruum qde
vt dicit ysidorus scdm fortitu
dinem corporis Breuias

etiam ceura habet secundum sui
magnitudinem acerrimum
nimis est ita ut a nullo ve
natore valeat comprehendi
sicut color buxeus Cornu
in media fronte habet quatu
or pedum a quo nec ipse ele
phas tutus est est sui cor
poris magnitudine hoc cor
nu ad saxa limat in pugn
[.]iam sepe cum illo certame
habens in ventre vulneratum
prosternit unde dicit liber Ale
xandrum Cornu illud de
mones eicit perforatur enim
et sic sono cornus presentia fugat
demonum Ferrum non timet
manet in montibus excel
sis et in sollitudinibus in
stissimis comoratur Jacobus
et ysidorus Sed hoc argume
to capitur Puella virgo in
silua ponitur sola quem relin
quitur qui adueniens omni
ferocitate deposita casti cor
poris pudicitiam in virgine
veneratur Capud quoque suum
in sinu puelle aperientis
imponit Sicque soporatus
inermis deprehenditur a ve
natoribus occiditur quoque vel
in regali palatio ad specta
culum exhibetur Hoc animal
primo ut plinius dicit Magnus
pompeius ad spectaculum
Rome exhibuit Hoc crudele
animal xpm sit qui ante incar
natum seuiebat in celo vi
niendo angelos propter
superbiam In terra homines
propter inobedientiam sicut adam
et propter luxuriam sicut sodomi
tas Propter crapulam sicut
filios israel sicut nullo co
tradicere audente clamat
ysayas Non est inquit qui
consurgat et teneat te Sicut
ergo in deserto mundi virgo
qui cepit dum gloriose virginis
Marie incomparabili pulcre
tudine castitatis illectus
dei filius qui sinum eius vtere
introiuit atque per eam hu
manum corpus accepit In
quo a Judeis qui crudelissimis
venatoribus comprehensus
occiditur Inde quoque resurgens
et ascendens ad celos in ce
lesti regni pallatium ad
patris dexteram collocatur

De vrsis

Ursus
animal
est seuum
nimis me
bris deforme Excoriatum
membrum fere habet ut homines
Viuius virtus maxima in
brachiis et in lumbis Ca
put autem infirmum habet ac debi
le Ambrosius Vrsa tricesimo
die a conceptione paulo
muribus maiorem ut dicit
plinius inmaturam plem
parit Carnem quam ex se edicit
lambit et fetum fouendo et
formando producit in membra
Interdum a pectoratos fetus

ſouent et aſſiduo accubitu
calefacti aialem ſpm trahat
Sane mres interea pmis
quatuordecim diebus in ſop
no ita concidũt ut nec vul
neribus excitari poſſint Por
egreſſe in diem liberum ta
tam patiuntur inſolentiam
lucis ut putes eas obſitas
cecitate Itaqz in ipo fetu cũ
naſcitur nullum membrũ
apparet pt' vnguium lima
menta Plinius vrſi non
ſt alie quadrupedes ſed ſic
homines coeunt libidinem
ſuſcitant circa tpa venis Co
linius mares reuerentur ho
nore ſecreto vrſas grauidas
Nichil rarius qm pariente
vide vrſam Speculus ſi non
habuerint ramoꝝ frutitũ
qz congerie edificat in locis
que magis impenetrabili
a ſt molli fronde conſtrata
Aris vrſe feie ſt fortiores et
audaciores maribus ſicut
in leopardorum gne eſt Cicu
us domeſticantur et aſtu
tores ſt quatuor mamillas
habet Vrſus indifferent
comedit carnes et fructus
here ſiue arborum ppt' hu
miditatem corporis Aſcen
dit autem arbores uel ppt'
timorem uel ppt' cibos ffra
git autem oliuaria et co
medit fructus eius Come
dit cancros uel formicas
ppter medicinam Carnes

autem comedit ppterea qa
cibus ſt magne fortitudinis
Vrſi potius aqm ore vorant
qm bibant more alioꝝ Co
cte carnes vrſi vt dt plinius
Increſcere videntur qd eſt cont
oim morem Parcissimus
eius ſanguis eſt preterea cita
cor hyeme quidem parum
deambulant Ve autem pro
cedunt et tamen tunc ſpm
gues ſt maxime mares
Cuius rei cauſa non prom
pta eſt maxime cum hyberno
tpe terram intret et ibidem
iaceat ſine cibo duobus men
ſibus Et eſt rō quo hoc fieri
pt Notandum qd cuiuſlibet
aialis nutrimentũ duplex
eſt cibus corpalis quo me
bra acer ſenſibilis quo ſpus
reparantur Nam ſine aeris
inſpiracon manifeſta ſiue
occulta nichil aiatum viue
pt quia non pt viue ſine ſpi
ribus quibus vegetatur Et
quidem ſic ſpiritium micro
ſitie ſubtilitate mediocrita
te diuiſa eſt varietas ſic ad eo
rum reparacom varia aeris ex
igitur videmus quedã ppter
groſſitiem ſpũ tm in aqua
ut piſces quedam in tra ut
talpam quedam in aere ut
camphes quedam in igne ut
ſalamandram morari Cer
tum eſt em qd in vrſo mixti
onantur elementa terra et
aer ex quibus nãe eſt vt

repatōm ſpūs conſequatur
Unde gr̄e ſimilitudinis in
hyeme qn̄ aer ſpiſſior eleua
tur ſubintrat t̄ram et hec
cauſa aeris frigidioris vr
ſus eīn ex aduſto humore
gn̄atus et ideo ferox ꝓpt̄ ni
miam dyaphoreſim pororū
frigiditate ad interiora pē
trantem maxime leditur
Anhelitus vrſi ita peſtilēs
eſt ut contactū eius alitus
nulla fera attingat citius
ꝙ putreſtūt afflata Non
ꝯliatur autem cum terris
ſolum verūetiā cum porcis
agreſtibus Cum thauris
ꝯliatur ſaltat ꝙ ſupra dor
ſa Et cum taurus vult eū
cornibus ferire vrſus tenet
manibus cornua illius
et ſcapulas proſternit ꝙ
illum deuictum in t̄ram
Taurum vō ſine cornibus
facile non vincit amblat
erectus ſup pedes poſtiores
qn̄ vult luctatur etiam bra
chys vrſi nunꝙ impetiit hoī
nem n̄i ab eo p̄us ictum ſuſte
perint p̄t vulnera et letales
ictus oīs leſiones et liuo
res labendo pedes dūr edute
Dicūt tū nōnulli ꝙ cauſa
huius lambitionis ē mor
bus quidam furie q̄ eū arri
pit multis horis et ſatis
credi p̄t quia ſpumat ore
et toto corpore commouetur
Experimentator tamen dt

Calidiorem opinionē illam
quia d̄r vrſus lambendo do
lores edutē vrſus qn̄ capit
net ad nutū hominis man
ſueſcit extetantur oculi eius
exe candenti Dum eīn ex
candes reſpicit q̄ī inſenſibi
liter viſum amittit vex p̄t
ſtare immobilis qn̄ ſe de
loco ad locum inſtabil' mo
ueat dt magnus Baſili
us ꝙ vrſus letali vulnē ſe
pe perfixus omībus vtit
machinamentis ut ſe cu
rare p̄ualeat herba p̄pri
e quadam natura ſitco
re plagas ꝓpās opilando
Capitur hoc modo venato
res notantes arborem con
cauam in q̄ apes melleos
fauos congeſſerint malle
um fune quodam dependūt
ingentis molis ita ut ob
ſtruat foramen per quod ad
ditus ad fauos eſt Inde ꝙ
ſub arbore palos excaciatos
in t̄ra figūt Cum ꝙ vrſus
mellis cupidiſſimus mal
leum inuenit depenſum
in aditu ira ſtatur pendente
ꝙ eitē nititur ſed ad locum
rediens malleus nitente
reūberat Hoc dum ſepius
fit vrſus ꝙ mellis cupidior
vincē nititur tandem feſſus
victus ꝙ ictibus mallei in
palos acutos ſub arbore de
fixos cadit ſic ꝙ obſeruan
tes venatores delectū capiūt

occidunt Plinius ursi dum
bubalos silvestres invadit
aut cornua invadit aut
invadit nares Cornua ut
pondere defatigantur na
res ut acrior dolor sit in loco
teneri Aliqui ursi gustantes
mandragore mala moriun
tur sed vorant formicam ad
recipiendam sanitatem A
mbrosius ursus quidem
gravi affectus cede et sau
ciatus vulneribus mederi
se novit herba cui nomen
est ut greci appellant flo
mus Huic herbe ursa vulne
ra sua subiciens applicat
ut solo curetur attactu na
tura illi ostendente mede
lam naturali enim infirmi
tate publicatas formicas de
vorat et recuperat sanita
tem Ursus inter omnia fere
animantia terre semper quod diu vi
xerit crescit Unde ursi maxi
mi ac fortissimi inveni
untur ursos nigros orbis
quilibet habet albos autem non
nulle partes habent et hos
maximos adeo ut in .xv.
cubitorum longitudine
erecta stat ut dicit liber kyra
nidarum Unum quodque me
brum eius facit medicina
in membris hominis Ungu
le dextre manus illius
portate vim febrium sedant
Ungule vero sinistre manus
demones fugant Cornu eius
pulices fugat

De besontibz

Uesontes ut dicit Solinus
bestia
cui consi
milis col
lum seto
sum habet
iubam ut equus Tam ma
nis perimitatis est ut captus
ab hominibus mansuescere
vel domari numquam possit Sic
et quidam seculares cum ad
religionem venerint tam
per incosa scelerum consue
tudine assuefacti sunt ut nun
quam possint cor suum ad aliquid
benignitatis gratiam inclina
re sed semper truces atque fero
ces grassantur in socios et re
ligionis vinculum Christi quod in
iugum abiciunt Unde dominus impe
rat talibus per prophetam a seculo
inquit confregisti iugum
rupisti vincula

De Urni

Urum ut
dicunt
Solinus et
Jacobus ani
mal est cuius cornua velud
tharecma in tantum modum
excrescunt ut secata ob insi
gnem capacitatem inter re
gias mensas poculorum re
giorum gerula fiant hos
Ysidorus agrestes boves dicit
In germania adeo fortes sunt
hee bestie ut arbores et ar
tos milites in cornibus ele
vent hoc animal eos signat

qui honores mūdi per tormē
ta querunt ut de eorū laude
nuım et stuxre cibum que
rant sit de arturo uel inres
ant sanctos signat De quo
rum potenti mito ıstitis
laus in sacrificio altaris po
sita offertur xp̄o De vranı

Uranustopus aial' stopo
lato pectore patulis au
ribus ere
cta facie p
minente
collo Ocu
lum solū

habens in vtice capitis quē
celo semper intendit Unde
Iudicio dr̄ Bos silvestris sup
intendes dr̄ hoc aial' sagaci
tate viget pre multis aiali
bus et hoc maxime in custo
diam sui Pipiū fortitudi
ne et magnitudine dilatat

De wlpe

Ulpes
ut dr̄
ysidorus a

nimal est dolosum valde Co
lore ad modū rubea est Cau
da villosa et magna Experi
mentator Cum eam canis
insequitur assecutam qz ni
titur apphende wlpes villo
sam caudam suam per ora
illius insequentis trahit
sic qz deludit tamen quousqz
silvarum condensa possit
attingere Refert beatus am
brosius qz vlpes imminente
periculo mortis primum ar
borem petit et lacrimam suc
cium qz qui fluit de pino su
mit in cibum et sic recupe
rat sanitatem et eciam vi
te protendit in longum wl
pis diebus canicularibus
quoqz ita graviter languet
qz fugē non pt et tūc in fo
vearum abditis latet tocius
us naturalit' impotentie
sue lz̄nt enim in terra foveas
ad tutamen sed plerūqz in
hys capiuntur Nam vena
tores v ipsas delitescē nove
runt in foveis parvulos
catulos arte doctos immit
tunt qui penetrantes fovee
summitatem iaū iacet eos
latratu produnt ibi qz de tot
fodentes venatores iacentes
attingūt et capiūt Dt expe
rimentator qz wlpes in fo
diendis foveis non laborat
sed bestia quam daxū dicim⁹
Daxus enim cum foveam in
terram foderit ad quiete wl
pes dolosa in ingressu fovee
ventrem suū stercoribus
exonerat ut fetore digestio
nis putride fovea polluta
vilescat Et reūā daxus bestia
fetorem digesti stercoris ab
hominabil' detestatur locū
qz dimittit et sic dolosa bestia
locum possidet Dt experime
tator qz wlpes os fetidū hz
et fetidus etiam est a parte
posteriori Maxime domestic'

insidiantur. Fel eius au
res sanat et oclos. Auribus
et podagris prodest adeps. Pel
licula tirtu inuoluta pedi
podagrito sanat tute intus
versa. Fetur eius assum et
cum vino bibitum yliacã
passiõm sanat. Eius cor va
let fluxui sanguinis. Cerebrũ
eius infantibus datum
sepe ab epilentia perpetuo li
bat. Sepum eius ul adeps
omibus doloribus memb
rum valet. Splen quoqz bi
bitum contracta membra
resolvit. Carnes wlpis si
conburant' pulvis earũ
valet asmaticis cũ vino
sumptus. Sanguinem
adipis eius multũ confe
doloribus aurium. Si ami
gdala wlpes comedet mo
ri dr. Calefactõm epatis pa
titur tpe estivali unde sã
guis fluens ad extiora eũ
relevat et vlteratur cutis
eius et per hoc cadũt pili
de corpore eius sic dt. Consta
tinus in viatico leporem
venatur et pmo quidẽ lu
dit cum ipõ. Deinde dentib:
eum attemptat et n lepus
effugerit celeritate ab illo
capitur. Nonnulli uõ ex
leporibus assuefacti mali
cia wlpis fugiunt ludum
illius et appinquatõm il
lius timẽt et vitãt. Dicit
autem wlpẽ latus gelatos

Cerebz
wlpis
epalentic

transituram aure ad gla
ciem apposita conectare spis
situdinem gelu nc tũsire
audẽ gelu vl' glaciem n suf
ficientem fortem invenit.
Plinius wlpes in fame pre
angustia latratus canũ
dr imitari. Het etiam cum e
surit nc invenit q mandu
cet fingit se mortuam et re
supina flatum attrahit
lingua protracta. Tũc aves
incaute q ad cadaver desce
dentes aperto ore suo rapit
et devorat wlpes anfractu
osis fertur discursibus ne
a venatoribus eius percipi
antur vestigia. Est enim wl
pes dca q volupis q est vo
lubl' pedibus et nũqz recto
itine currit. Wlpes in late
ra proiecte marem qz feia
amplexante coeũt. Vga wl
pis ex osse est interius. De

vario aiali

Varius be
stia est p
ua paulo am
plior qz mustela. Are nom
hat. In ventre enĩ candidus
e in dorso hat colorem cinerũ
ita elegantem ut in rebs
bestiam siu creatione spe
ctabilem de gne piroli est.
In arboribus habitat et fetus
facit. Harum bestia pellib:
et in ornatu vestium et ma
xime in pallis gloriari solet
homines utriusqz sexus. Et

quidem cum gloriatur homo
pelle aliena et non sua na
turaliter. Ipsa tamen bestia
in pelle ipsa minime gloriatur.
In quo nobis datur intelli
gi quod in nostris non debemus
bonis actibus gloriari maxi
me. Cum dominus dicat Sine
me nichil potestis facere.

De zubronibus Capitulum

Zubrones bestie fortissi
me sunt et sunt de genere thau
rorum
silvest
rium Be
stia ma
xime et
pote ad

longitudinem xv cubitorum
pilos subnigros habet Cor
nua maxima cubitorum cum
ampla quod supra modum adeo
ut ad mensas divitum po
cula gemmata fiant Summe ce
leritatis sunt falso quod obtinue
runt in illis regionibus a
latinis nomen tigris et hoc
propter velocitatem Errant qui
hoc dicunt quia tygris est bestia
satis modica et velocissima
est orientem inhitans Hec
in Bohemia reperitur zu
brones ut dictum est animalia ma
xima sunt et tante velocitatis
ut ictus quod cum impetu ege
runt retroacti in cornibus re
cipiunt atque longius post tha
proiciunt Egesto largissime
hoc stercore persequentes
canes extetat et debilitat
et penitus inutiles reddit
Cum hominem aut cane
obvium habuerit eum su
stollit in cornibus et tam
diu in altum proicit donec
penitus interimat longissi
tum Hoc astu a venatore
percipitur nec alia ars est
venandi quod difficili capi pos
sit Lassato primitus zubro
ne a canibus et venatori
bus venator cum spiculo
opponit se ei ita arbore ma
gne molis Quem ut videt
zubro occurrit ad arborem
et fronte cornibus quod tinges
illam putat stolidus quod ve
natorem possit obruere Cred'
cum non possit et venator
sub arbore protegitur interim
venator cuspide latera lucta
tis perforat devicit quod sapia
humanis viribus invinci
bilem Aliud zubronum ge
nus est quod poloni thurones
dicunt forma minus est sed
velocitate prestantius

De zubonibus

Zubo animal
crudele
nimium in
mortem hominum et bestiarum
Quantitatem lupi habet In
collo eius pili sunt sicut equorum
pili Et habet pilos fortes sup
bia spondilia votes hominum
imitatur et hys plerumque
vocibus deludit homines et

malitiam ignorantes. Deli
teſcens enim in abditis ſilua
rum vocabulo aliquo edoctus
ſollicitat homines tñſeuntes
quos ut prope venerint depre
datur. Sepultura etiam mor
tuorum ingreditur et ibi
cadauerum ſpurcitiis dele
ctatur. Carnibus enim huma
nis libenter veſcitur. Canes
etiam hoc modo deludit. Lat
tus eorum imitatur et tum
cum canes audierint ſuſpi
cantur ſocium et tum appro
ximauerint a zibombus de
cipiuntur. Dicunt non nulli
quod zibo de genere hyene beſtie
ſit et ſatis videtur in mori
bus. Explicit liber de an
malibus quadrupedibus.
Incipiunt capitula. De auibus

Generaliter de auibus
Aquila ſeptemtrionalis
Arpia
Agotiles
Ardea
Ardeala
Anſares
Anathes
Accipiter
Antrabam
Athantis
Aſalon
Alauda
Alciones
Aues paradiſi
Aeriophilon
Bubo
Butheus
Buthorius
Biſtarda
Barliates quid et
Brinete dicitur
Caladrius
Cynamolgos
Cignus
Cariste
Cytomie
Coretes
Calendris
Coruus
Cornites
Cornica
Cuculus
Coredulus
Columba
Cartatas
Coturnix
Carduelis
Crothilos
Dyomedite
Diriata
Egitus
Erodius
Fenix
Fulica
Fatator
Fetix
Ficedula
De mediti
nis auium
nobilium et in
firmitatibus
earum
Falco
Griphes
Grotederon
Bostardi
Grues
Glutis
Gallus
Galina
Gallus gal
linatius
Gallus ſilueſtris
Garrulus
Graculus
Ibis
Ibor
Intendula
Yrundo
Iſida
Iſopigis
Kyliodromos
Kym
Karkalam
Lamor
Kithes
Laurus
Lucidy que eſt
Lyrtene
Lucinia
Lichamos
Lagepus
Miluus
Martinales
Malacoripbus
Morplex
Mrunomides
Merops
Merula
Monedula
Mergus
Niſus
Nocticorax
Nepa
Onocrotallus
Othus
Oſina
Orioli
Pellicanus
Purfirio
Pauo
Perdix
Plate
Pluuiales
Pica
Picus
Paſſer
Philomone
Pſitacus
Strutio
Strix
Sturni

Turtur
Trocopales
Turdi
Veſpertilio
Vanelli

Ulula
Vpupa
Vultur
Zelentides

Expliciunt Capitula et Incipit liber quintus de natura auium

Omnis auis
que eſt bone
ale id eſt velox
in volando e(st)
malorum pe
dum id eſt de
bilium ſicut
Hirundo. Omnis auis et omne
anīal qđ emittit ſonum et
vocem hȝt multum ſtrepi
tum et garrulitatem tpe
coitus pret hoīem. Aues
parui corporis plus vociferant
quam aues que hȝnt magnū
corpus et hoc tpe coitus pret
hoīem. Omne volatile cur
uorum unguium ſit coxas
et pectus fortius quam alia
volatilia. Similiter omnia
volatilia hȝnt digitos que
dam autem continuos que
natant ut anſer quedam diſ
uiſos ut Bubo uel pica. Omne
volatile hȝns curuam un
gulam in carne ſit gallus
eſt mali volatus ac debilis
Spuma auiū p̄mo eſt album
deinde rubeum in modum
ſanguinis deinde citrinum
Dixerunt quidam quod oua ueta
illa ſunt que veniūt ſine coitu
uel ſunt aliquorum gallinarū uel
anſerum. Oua inquā tali
a ut dixerunt quidam ſunt ex
ſuperfluitatibus ouorum
prouenientium ex coitu ſed
mentiti ſunt qui hoc dixerūt
quia ſepe viſe ſunt galline o
uare ſine galli coitu. Sed
notandum quod talia oua in
ſipida ſunt et parua. Omnis
auis habens aduncos vn
gues carne viuit. Alie aut(em)
cibantur fructibus et ſemi
nibus atque reptilibus. Omnis
auis in aquis natans pelle
hȝns in digitis pedū ambu
lat gregatim. Omnis auis
habens digitos in pedibus
comedit carnes. Omnis auis
que venatur p̄dam venat(ur)
alterius generis quam de ſua ſpecie
et in hoc differt a piſcibus. Co
lus inſus huius pietatis
expers eſt. Omnes aues que ha
bent longum collū bibunt
et eleuant caput quouſque
aqua deſcendat in ventrē.
Multe aues debiles ad mul
tum volatum horrentes
hyemem ad conualles in
locis calidis fugiunt et an
te receſſum ſuum p̄muni
unt ſe ut multū comedant et
impinguantur. At per hoc
melius poſſunt in hyeme pati
famis inopiā. Latent enim
plereque aues per tota hye
mem in ſpeluncis et cau
nis valliū in locis ſunt ubi
calor iugis fit ibi magnū

latet qñ ſemimetes inuite
conglebate et conſente ad
calorem multitudine vi
uunt ſine vllo cibo multo
tpe creatore potius eas ſu
ſtentante qm vita poſt
hyemem no veniunt ſucceſ
ſiue ſcdm debilitatem ſuã
Carnes auium que come
dut carnes ſapidiores ſt
alijs carnibus n forte ob
ſtet aliquid ſpaliter in eis
nature contrarium Omīs
auis aduncos pedes hñs
que de preda viuit gregã
tim non volat cum ſuo ge
nere Omēs pulli auium
qñ paruuli ſt habet ventres
et vmbilicos longos et cu
creuerint abreuiantur Qu
autem longos hñt huius rõ
eſt ſeu eſſe pt qa ſcdm qm in
ouo diſpoſiti iacebat nec
in teſta concluſi egerere cibos
poterant ſit aliquanto tpe p
partum manet Pulli etiã
dum adhuc paruuli ſt caput
eleuatum ſurſum tenent
et huius rõ qa ad cibum in di
ſcretis tpibus ſuſpenſi ma
trem ſuſpitant adeſſe Cum
dum adultiores fiunt caput
ad yma deponunt qi diſpone
di ad hc ut tpe oportuno nõ
a matre cibum ſed per ſe in ca
queſituri Aues non cadunt
ſuper cadauer fetidum n
habeat ſaporem bonũ Sed
ſi bonus ſapor fuit et illecte

ſapore bono fetorem in capite
non euitat Aues aquas cla
ras viuas et currentes dili
gunt Omēs aues hñtes
vngues aduncos non bibũt
aquam Et huius rõ qa come
dunt carnes q humide ſt ma
gis qm cibi aliarũ auium
et tales aues hñt ſubtile et
gratile corpus et alas ma
gnas ppt volatum nullũ
enim animal non hñs pulmo
nem mollem et leuem mĺ
tum bibit Omēs aues lon
gum tractũ faciunt in bibe
do excepto gallo hyrundine
et auibus q in aqua manet
Egritudines auium cogno
ſcuntur ex alijs qui cum
infirmant turbatur alar'
ſitus et diſpoſitione mala
ad yma pendebũt Omniũ ſalic'
maſcli auiũ plus viuunt fe
mīs Et huius rõ qa femine per fo
turam auium debilitant
ad mortem Omnes aues vn
corum vnguium inuite
ſuper lapides ſedent n modico
tpe Et hoc eas ideo natura
docuit ne vnguium earum
aſpitas duritia lapidum
retundatur Omnis auis
vncorum vnguium eſt acu
tioris viſus alijs auibus
et huius eſt cauſa qm oportet
ut videat cibum ſuũ a loco
remoto Et ppt hoc etiam vn
corum vnguium auis alti'
volat in aere ut poſſit cibũ

ſuum a remotis contēplari
Aues vō q̄ in terra manet non
habent neceſſe ut acutum
habeant viſum ſicut gallina
et ſimiles aues qm̄ videt ci
bum de prope ſup terram Auis
que claudit oclos non claudit
eos ñ per palpebram inferiore
ꝑpt duriciam corij continen
tis caput Illa quidē aīalia
q̄ lapillis arenis qꝫ viuūt
ut aues plerumqꝫ ſtomachū
non hñt Sed quoddam du
rius neceſſe eſt Iecor dico qꝫ
ipſo ſtomacho ad digerendum
fortius arenarum qꝫ aſperi
tatem et lapillorum fractu
ras ferre non pt̄ Nam exte
rius et interius fortiſſimo
neruo munitum eſt In me
dio vō carne ſolidiſſima ap
tum ad digerendum Nulla
auis hʒt veſicam ꝑpt pauci
tatem potus Maxime tamē
ꝑpt hoc q̄a ſuperfluitas aq̄e
trāſit omnibus auibus ad
plumas Aues indiget mlᵗ
to viſu ꝑpt regimen vite ſue
vt dī experimentator Sil
ueſtres minus ſꝫ humide do
meſticis auibus et tenerio
rem hñt carnem digeſtio
nem qꝫ faciliorem In locis ſpi
noſis edificat Nidos hñt
exterius aſperos interius
molles faciunt pertuſſe mal
tum ſe erigunt Amiſſis pul
lis dolent et tamen eiſdem
locis reedificant eciā de terra

ſurgunt verſus ventum ſe
erigunt Caudis ſuis ſe re
gunt vt dī Magnus Baſi
lius in Examezon quem gͤ
ce ſcͥpſit Sic piſces aque ſe
cant motibus alarū in po
ra tendentes Caude vō gu
bernaclo flexus dirigit ꝑpos
Ita et aues aerem pennis cre
duntur volando perrumpe
In auibus maxima ē drā
Quedā em̄ regales ſꝫ exce
ptis predicatibus quarum
nulla cum alijs ꝑt coitum
ſociatur Alie ſꝫ cōmunit̄
viuentes ſic columbe ſturni
grues gracli Ex quibus q̄
dam ſine ducibus hñtur
ſemetipſis regentes Alie ſb
moderamine continentur
ut grues Eſt autem in eis
alia diſcretio Sed quas vide
mus certas aduenas eſſe
alias indigenas Nonnullas
hyeme compellente cauſa
paſtus ad pectina diſcedere
Plimas manſuetas et pa
cientes fieri exceptis pauidi
oribus que cōmitatū ma
nus nequeunt tollerare Alie
cā domicilia ſꝫ alie locis
deſertis et montibus delectā
tur Eſt etiam auibus ma
gna drā vocum et ſuatꝫ pte
tas Sunt em̄ loquaces que
dam et garrule alie tacitur
ne nonnulle canoſe atqꝫ cla
moroſe Cete ſtridole nullū
qꝫ penitus hñtes cantum

Alie naturaliter emulatri
ces ſt uel ex hoim traditio
nibus erudite, alie ymitū
nuōs qz mutabilem ſonum
uotis hn̄t. Aſtiuus e gal
lus diligens pauo libidi
noſa columba. Domeſtica
gallina doloſus et zelotipus
perdix et omnino multiplex
in illis actuum morum qz
diſtretio eſt. Sunt qz in auib3
tot motus morū quot gnā
auiū. Omnes aues hn̄s lō
ga crura hn̄t longum collū
Si uō breuia crura et breue
collum hebit exceptis aui
bus q̄ hn̄t corum int̄ digi
tos ſit e auta. Sz aues un
corum unguium hn̄t acutū
pettus et per hoc melius uo
lat qm̄ aues latum pettus
hn̄tes multum aere mo
uent. Et per hoc tardius uo
lant. Omnes aues que uno
anni tpe toit et oua generat
hz pulliſſimos teſticulos n̄
tantū tpe toitus tūc em̄ cre
ſcunt teſticli ultra qm̄ eſti
mari poſſit. Roſtra auium
que comedūt carnes ſt int̄
uata ut poſſint retin̄e qd te
nent et talium uigor eſt in
roſtris et unguibus et ꝓpt̄
hoc eſt roſtrum durum re
gimī uite conuenienes. Natā
em̄ ſemper quit perfectionē
plinius. Aues ſole uario
motu feruntur que in tra
et in aere ambulat. alię

ut cornites ambulat ſeu
ſaliūt alie ut paſſeres cur
runt alie ut perdites alie
ante ſe pedes iatiūt ut cito
nie et grues expandunt alas
pendentes alas qz raro in ual
lo quatiūt. Alie crebrius ae
raxius. Primarū auiū p̄mū
inſtituit inclusus om̄ ge
nerū auibus turbo quibz
natura melius aſſignaue
rat telum. Aues oms in pe
des naſcuntur cont̄ reliq
aīalia in caput. Maior fe
cunditas in paruis auibz
qm̄ in maioribus. Omnia
genā calore materni corpo
ris formantur et aīantur
quorum uim tantam di
cunt ut ouū ligno ꝓfuſū
non ardeat. At ne ueſtis q̄ ad
uratur annixa qz calore ſlu
timare ſcitur uitri fragmen
ta hec duo dt yſidorus. Sed
multū apud nos ambigua
Graimores aues fruge veſci
tur. Aſtiuole carne tm̄. Oci
ſiue pariūt aues que pli
mū gignūt. Quanto uō
maius aīal eſt tanto diutius
formatur in utero. De aqla
et diuſis gnībz aquilarū

Aquila ut
dt aug9
auis e nobi
liſſima ut ꝓp
te auium regina. Grandis
eſt preda et carnibus uiuit.
Viſum oclorum adeo acutū

et firmum habet ut irreuer
berata acie solis radios in
tueri possit Unde libent' con
usa ad solem sedet h'et pul
los suos unguibus suspen
sos radiis solis obicit Quos
immobilem tene' vidit acie
tanq' gene' dygnos conser
uat et pascit Si quos aute
flecte' vidit obtutum tanq'
degenes abicit Aliqui puta
uerunt ut d' ambrosius
Hoc fieri nutriendo fastidio
qd nequaq' arbitror esse cre
dendum sed ex animme iudi
cij ne gnis sui int' aucs om'
pactus deformitas ignobili
taret Non autem eum ac
bitate natura sed iudicij
integritate condempnat
Hanc tam regalis auis seue
ritate plebeie auis supportat
et excusat clementia Auis
em fulica cui nomen est que
grece d' phene susceptum il
lum abdicatum et eiectum
aquile pullum cum sua pro
le connectit atq' in cunctis
suis eodem quo proprios fe
tus pabulo pascit et nutrit
Aquila sic de adelinus Cum
senecta grauatur frontem
frigidissimam notans ibi
qz de contra in sublime volat
Donis qz tn'scendit nubes
Ex calore autem ppinqui so
lis oculorum eius caligo
consumitur statim qz in im
petu cum ipsius caloris estu

descendens aquis frigidis
simis tercio mergitur in
de qz resurgens statim in
dum petit et int' pullos ia
ro bustos ad predam in ep
litate frigoris et caloris
qi quadam febre correcta
sudore plumas exuit sone
qz a pullis suis et pascitur
quoadusq' plumas penas
qz recuperans innouetur
Augustinus Rostru quo
qz cui abortitur uncus in
modice adeo ut cum labore
vix cibum cape possit n'ali
modo petre allidit allides
qz uncum excutit et repa'
ad cibum pulli aquilarum
sine clangore et sine mur
muratione s't. Nidificat
in montibus in petraru
pruptis vel in altis arbo
ribus Plinius viso ima
ri pisce p'ceps in eum ruit
alis discussis aquis et pe
ctore Jacobus lapide ethi
tem in nido h'et uel ut ali
qui volunt gagatem ad
multa remedia utilem
Hic lapis velud p'gnans
minutum intus lapide
qi fetum intus sonantem
habet Cont' nimiu calo
rem oue naturalit' h'ta
q'la in nido d' h're huc lapi
dem ne calore nimio decoc
ta oua depeant etiam em
lapidi calor ignis nocere ne
quit Dicunt et alij p'h'i sic

et Refert experimentator
q duos lapides p̄tioſos no
mine indes in ſuo nido col
locat ſine quorum p̄ntia
pare non poteſt ut dt liber
tyrannidarum ſup oclos
aquile in ſupercilijs duo
ſt lapides q valet cont de
mones Roſtrum aquile
ſi ad caput poſueris quod
tunq volueris ſompniab
Aquile ut idem dt experime
tator ieiunat multis die
bus Docet pullos lambe
ſanguinem qn ſedet ſemp
reſpicit ungues ſuos ne re
turui facti ſint Partitur
aquila predam alijs aui
bus ſetum q comede pati
tur ſed caueant ſi ei non
ſufficit tibus in medio po
ſitus unam ex conuiſten
tibus auibus rapit et co
medit Cornicem aliquan
do inſequitur aquila et
cum aquila diu diſſimu
lauit tardam cornice cum
unguibus app̄hendit Dicit
Ar q aquila gn̄aliter du
os pullos hz et tamen tria
oua parit ſed poſtq tria oua
edidit unu deicit et ſic tan
tum duos fouet Viſu tn̄ a
liqn̄ tres pullos hre aqui
lam Sed ut ide ar dt h
non ex tribus ouis ſed ex du
obus tm̄ tres pullos educit
aquila duos ab uno ouo
unu a reliquo Aquilarum

penne ut dt plinius mixte
reliquarum pennis auiu
q̄ſi quodam naturali inſti
ctu indignate non compu
trunt eiſdem ſed eas deuo
rant Ale aquilarum recte
ſt et extenſe ſed in ſummitate
returue Het ſola auiu non
fulminatur Het de aquila
plinius Aquila maiorem
hz dextru pedem q ſiniſtru
Aquila adultos pullos per
ſequitur longo fugans emu
los ſcz rapine Rapinam ca
ptam non protinus ferunt
ſed poſt deponunt ex parte
q pondus ſcdm vires ſuas
abeunt Aquilis pugna cu
ceruis eſt pennis q uberat
Donec retrogrados in rupes
p̄cipitat E contra ceruu con
geſtum multu puluerem aq
larum oclis iniicit Aracior
etiam illis cum dracone pu
gna eſt At u draco volu̇ auit
aliqn̄ alas aquile multi
plici nexu ligat Eſt aquila
rum peſſimum genus quod
pullos ſuos ante tp̄t expellit
tedio nutriendi Ro eſt hec ut
dt ariſtotiles q poſt cubitom
in tantu debilitatur q non
p̄t venari predam et incur
uantur ungues eius ita
ut vix poſſit volare Eſt aut
alia auis quedā q natura
minore et pia eſt q miſerta
abiectos pullos alienos fo
uet et paſcit et ad robur p̄duc

euolandi. Aquila non diu
ſedet ſup lapidem ne retun
datur acies vnguium eius
In altiſſimis arboribus uel
rupibus nidum ſtruit aq̄
la vbi mala beſtia de facili
peruenire non p̄t q̄ ſi drato
aut homo aut aliqua beſtia
uel auis turbare uel rape
voluit eius pullos pugnat
p eis mira animoſitate ex
ponens q̄ ſe mortis piculo
non vincitur de facili ſed pul
los caute non relinquit q̄
uſq̄ ſemetipos ſciant et poſ
ſint protegere. D̄r etiam de aq̄
la q̄ quoddam p̄ſtium h̄z
vt q̄ntumcūq̄ longe conſti
tuta a pullis adūſarios pul
lorum ſentiat aduenire. A
quila in humeris ſuſtollit
pullos ut eos prouocet ad
volatum. Omnes aues no
biles viſa aquila pertime
ſcūt perdūt q̄ audiciam il
la die nec de facili volare
poſſunt ad p̄dam. De ſolo
girfalco gloſa d̄t q̄ capit
aquilam et in hoc culpat
eius audacia q̄ rea maieſtatis
reginam auium aquila
ledit. pnitates ſbiectos ſi
gnans q̄ iniuſte vexāt p̄
latos ſuos non attendetes
q̄d d̄r. Subditi eſtote mōi
timore dn̄is non tm̄ bonis
et modeſtis ſed etiā diſcolis.

De aquila ſeptētriōli

Aquila ſeptemtrional'
auis eſt magna et grand'
in ſeptemtrione h̄itans
Hec auis ouat duo oua ſe
per ut d̄t pli
nius in ca

cuminibus
ramorum
ſuſpenſa et capto lepore uel
volpe inuiuatim illi cori
um detrahit et inuoluit
oua ſua in uillo illo ponit
q̄ ſub calore ſolis et ita re
linquit oua ſua et non cu
bat ea ſed expectat quoadu ſ
q̄ frangantur naturali
maturitate. In egreſſu pul
lorum tūc p̄imum reddiēs
ad pullos eos nutrit uſq̄
ad perfectum robur.

De arpia

Arpia eſt auis ut d̄t A
Adelinus in remotis
montis mundi partibus
in loco q̄ ſcra
pedes d̄r in ſo

litudine iux
mare ionicu
Rabida fama ſemp̄ ferom
ſaciabilis eſt. Vngues h̄z
aduncos et ad diſcerpendū
et rapiendum ſemp̄ p̄atos
Et faciem tm̄ h̄z hūanā
ſed in ſe nichil uirtutis hūa
ne nam ferocitate graſſat
vlt hūanum modum hec
p̄imum hoīem que vidit
in deſerto fertur occidē. Inde
cum fortuitu aq̄s inuene
rit et faciem ſuam in aq̄s
fuit contemplata mor

ſiu ſimilem hominē occi
diſſe proſpitiens triſtatur
immodice et hoc aliqn̄ uſq
ad mortem. plangit q
occiſum omi tpe vite ſue
Nec auis aliqn domeſtica
loquitur docta humana
voce ſed rōne caret De agro
thile capi.

Agrothi
les a
uis eſt ori
entis que a re nomen hz
ſeu habē dmoſtatur Dr eīm
michael qui ſuſtulit li
brum ariſtotiles de aīali
bus q agrothiles arabice
latine dr ſugens lac cap
rum eſt autem auis ma
gna que ouat duo uel tā
oua. l ſet auis petit capē
lacte rexugiuas ſupponit
q earum mamillis et ro
ſtro lato qd ad hc creatū
hz Lac de mamillis ſugit
velud capreolus et hc in
eis valde mirabile qa qn
ſuxerint mamillas adni
chilatur lac in eis et deſic
cantur mamille caprāu
Dr etiam plinius q ex ſu
xione earum capre viſum
pdunt has idem capimul
gas vocat De ardea ca m.

Ardea ut
dicitur Ja
cobus et yſi
dorus et am
broſius auis eſt vocata
eſt qr ardua ꝑpt altius vo
latus formidat eī ymbres
et ꝑt hoc ſuper nubes euo
lat ne procellas turbinū
ſentire poſſit Dr ẏ go altius
volat tempeſtatem ſigt
hec auis licet in aquis abū
ſiuum querat in ſiluis tn̄
et altis arboribus locat
nidum ſuū Dr aūt q pul
los ſuos in nido mīro poſ
ſe rigore defendē nititur
Accipitres eī infeſti ſt ut dr
experimentator Ardea aūt
auiū opponit accipitri et
ſtercus eicit Ad cuius tactū
penne accipitris compūtre
ſcunt et ymitū hz inteſtinū
ſit ciconia hat nonnulli
tantallum vocat. plinius
q iſtarū auiū colore hnt
cineum quedā vo albu m
plinius eſt qddā earū ge
nus quorū mares in coitu
cum vociferatōn magna
angunt funduntq ſang
nem ex oculis pdolore nec
minus egre pariūt ſīude
hoc genus auiū plinius
vocat ardealas De alio ge
nere ardearum

Ardee ge
nus qd
dam hre di
cuntur Cuius quide ge
aues lato roſtro tantum
ab eis dnt Roſtrū ad pla
ſemiſſem cubitū in ante
riori parte ita latum ut

trium digitorũ mensurã
excedat et hoc ad illud solũ
creatum videtur ut ex eo
vitam commodius querant
piscibus vivunt hec aues
quos utiqꝫ frustrato omi
conamine rostro corripit
atqꝫ deglutit ꝑ ꝑapue huius
generis cianeum colorem hꝫ
magnitudinis ardee Alie
vero sunt que toto albo colore incet
Est et earũ genus ut dicit pli
nius ꝙ in vnũ oculum hꝫ vnde
vide possit vnde fit ut ab au
cupe citius capi possit De an
seribus ca

Anseres
vel au
ce ut dicit lib
rerum Aues sunt magnitudine
aquilina E quibus ille que
indomite sunt et ꝑꝑie libertatis
alta petunt glauci qꝫ coloris
sunt volant ut grues ordine
litterato secundum flatus ven
torum vel austri vel aqui
lonis suos flatus dirigunt fla
te aquilone austrũ petunt
constie satis frigidiora tꝑa
imminere nisi interim co
manducantes depascãt vix
a volatu quiescunt Adeo enim
illis delectabilis volatus est
ut raro dormiãt At contra
auces domesticis volatus
gravis est pastẽ officiosissi
mum quietẽ ac dormire ꝑ
lius horas noctis ut gal
lus clangore prodẽ fures et

hoc quia nullum aialium ut dicit
experimentator cito sentit
odorem hominis et quidem
in Romanorũ historiis Re
peritur ꝙ aliquando cum custo
des capitolii sompno fuis
sent oppressi et hostes circũfu
si ascendẽ inciperent anseres
clangore vocis nocte medi
a suscitasse custodes sicqꝫ
arcem capitolii liberasse
ꝑitulo Magnus Basilius
et ysidorus Mito ergo anse
ri debes roma ꝙ regnas Dor
tem dormiebãt anseres vi
gilabãt Ideo illis diebus
anseri sacrificatas et non io
vi Cedunt enim dicit vestri anse
ribus a quibus se sciunt es
se defensos ne et ipsi caperẽ
tur ab hoste ꝑlinius Anser
ita comes legitur peciu
o adhesisse lacidi ꝑho ut
numqꝫ ab eo nocte vel die in
publico vel secreto voluit
separari Anseres in aqua
coeunt pariunt verẽ aut si bru
ma coire solent post solstici
um ꝑlima ova sedent in
paucissima septem sunt Si
quis subripiat eis ova pa
riunt donec rumpant alie
na non excludunt incuban
do vtilissimũ novẽ aut
vndecim subitẽ pullis ea
rum vrtica contacta morti
fera Contra vrticã remediũ
stramentũ ab incubitu
vrtice subdita radix Ante

ouant aliq̄n ſine coitu
ſed ſt oua ſine pullis ut dt
Ariſ. Pro pullis defendendis
vna ſemper ſpeculat̄ collo
erecto ne raptor aquila de
ſuper premat Diſtinuit inter
aquilam et vulturem q͞d
vtiq; difficile eſt hoīm vi
uūt in annos plimos Egi
pty dicūt anſeres eſſe apd
ſe qui durauerūt a tpe pha
reonis Mirum tamen ſi ve
rum eſt quia et ſi corpus
durare poſſet tamē ſ͞cdm
ratōm durare non poſſet
q̄a omnis excellentia ſenſi
bilium ſenſuū corrumpt
Verbi gr̄a excellentia ſenſi
bilis lucis que in ſole eſt
maxime ledit oc͞lorū ſen
ſum nec ſine corruptione
diutius ſtare pt n̄ ſit de a
quilis narrat natura de
fectus aliq̄tenus innoue
Naturam aūt anſeris in
nouari nuſq̄ legimus
Albi anſeres fecundiores ſt
Varii uel fuſci minus ſicut
dt palladius q̄a de agreſti
gen̄e ad domeſticū tn̄ſiert
Amica ſocietate gaudens vix
ſola pinguescit Carnes ha
bent ad digendum Cont̄
pluuiam frequentius ſe
balneāt Autē q̄n incluſe
impinguantur ſi vna ſola
relinquatur fruſtrata ſo
cietate p̄ triſtitia ſolitudi
nis vix vlterius impingua

Commagene genus anſerū
eſt vt dt plinius Cuius ad
eps in vaſe ereo cum cyna
momo multa niue obru
tus ac rigore gelido mate
ratus valet in vſus p̄clariſ
ſimi medicamīs q̄d dr̄ cōma
genum Aliud earum genus
q͞d pret ſtrucionū maximū
int̄ aues eſt ſed adeo ponde
roſum q̄ manu capiatur
immobile ſup t̄ram et hoc
maxime ſupmo in euo q̄n
imp̄fectum auctum fuit
Gignit hoc genus alpiū
montes et ſeptemtrionalis
regio ƀ rarius hoīm viſus

De Anatibus Capitulum

Anas ut
dt liber
rerum auis
per aliq̄ntu
lum gallo maior Maſcl͞us
collum et caput vidis Ro
ſtrum v͞o latū Alas albo vi
di et nigro diſtinctas tor
quem album circa collum
h͞z. Pedes ruffos et latos h͞z
quibus in aquis ſubremi
gat nam aquis fluminū
gaudet difficile eſt ſine hys
viuere pt maxime cum ſiti
tibi eam citius ingurgitat
Anates ſole ut dt plinius q̄
eſt ſt eiuſdem gn̄is in ſubli
me ſeſe protinus tollūt atq;
ſubactis ex toto corporibus
pedibus celū petut pulli
eius mox ut ouum exeunt

tanta agilitate vigent q ſi
etiam mori matrem uel ali
enari contigerit ſine nutrice
viuat. Primo non plane cogno
ſcentes fetus mox incerti ſin
gultus edunt commotam q
ſollicite. Poſtremo lamenta
ta piſcinas et ſtagna ingen
tibus ſe pullis. Demum cum
matrem importunius fetus ſe
qui ceperint ſuam agnoſcen
tes prolem educit ad paſtum.
Anates et anſeres et cetere
aues aquatice herba ſe pur
gant ſiderite. Anas in pugna
ferit tiam nec pugna eius
grauis aut vehemens. Ma
ſculi aliqui ut plures ſimul
ſunt tanta feruntur libi
dinis inſania ut ſolam ana
tem feminam viciſſim acer
tatim coeundo occidunt. Mo
dus capiendi anates ponit
auceps plures feminas do
meſticas in loco ubi ſunt capiende
ſilueſtres. Superuolantibus
ergo ſilueſtribus auceps
retentum ſinu emittit ana
tem maſculum et volatu inui
tet ſilueſtres quod ut viderint
anates femine remanentes
maſculum euolare conclaman
tes eum reuocare nituntur
nec deſiderio fruſtrantur mox
ut eas enim audierit maſculus
ſecum illectas ſocietate ſil
ueſtres cum aliis reſiden
tes retibus obuoluuntur. Eſt
et alia captura anatum

Ut hamus meſtatis et depo
ſitis ut conſueuerint reſi
dentes voragine capiantur. De
Accipitre qui volgariter eſtor
dicitur Ca.

Accipiter
ut dicit li
ber rerum
auis eſt nobilis valde ma
ior ultro ſed multo candi
or herodio tamen cautior
in cuſtodiam ſui. Nam in
volatu moderatior eſt et
nimirum diſpoſita. Auem dum
ceperit ſtatim in latere roſtro
vorat ut corde tantum modo
ſatietur. Unde dominus illius ſo
lo auis corde victorem re
munerat. Cetera in ſuos uſus
ſibi ipſe reſeruans. Accipiter
veteribus pennis exutus ad
auſtrum expandit alas
ut nouas recuperet et hoc
ut pori apiantur ad calo
rem ſolis et facilius pen
ne recreſcant. Natura enim
utilitatis magiſtra eſt
ſicut in omnibus mundi rebus
que occidunt uel oriuntur.
Quando ſanus eſt erectas habet
pennas inferius demiſſas.
In ſiniſtra manu accipiter
portatur ut dicit experimenta
tor ut in dexteram aliquid
capturus volet. Hec auis
dum videt pullos ſuos te
ptare poſſe volatus ut dicit
ambroſius eſcam eis non
defert ſed alis eos verberat

et a nido precipitat sic q(uod) te
neros ad p(re)dam compellit ne
adulti pigri fiant. Quid mi
rum si rapere assueti nutri
re fastidiunt. Accipiter in o
leo roseato decoctus efficaci
ssime medetur ut d(icit) pli
nius viciis membrorum.
Accipiter silvestris dome
sticas rapit aves et stati(m)
devorat. Domesticus vero
silvestres rapit et d(omi)no suo
reservat. Lepores aut(em) capit
h(oc) modo. Sinistro pede fre
infixo dextro currentem besti
olam apprehendit et h(oc) ideo
ne lepusculus viribus evadat
qui utique fortior est et no
tandum q(uod) caput leporis
p(ri)mu(m) invadit accipiter.
Visum e(nim) illi unguibus
demit. In p(rinci)pio accipitris pe
ne violent(er) evulse de facili
non recrescunt p(ro)p(ter) siccitate(m)
et raritatem porrorum. Un(de)
accidit ei frequent(er) constipa
cio et non p(otes)t cibum digere(re)
et ideo dantur ei plume in
cibo purgato(rium) ut levio
res sint ad volatum. Pen
ne v(er)o que naturaliter cad(un)t
accipitri faciliter recrescunt
quia locus maturus est
et humore magis abun
dans. De Amraham ca(pitulu)m

Amraham avis est ori
entis ut d(icit) Aristotiles
que nidificat sup(er) montes
ut non p(otes)t homo ascendere.
Et ideo non invenitur eius

nidus. Pul
li v(er)o rarissi
me. Neq(ue) e(n)im
pulli descen
dunt ad infima n(isi) robusti p(ro)
omnia et matri consimiles
et p(ro)pt(er) h(oc) Arathimius soph(i)
sta argumentum sumit di
cens q(uod) Amraham venit ab
alia t(er)ra remota quia nemo
vidit unq(ua)m pullos eius. Cu
bescat inserandus ypocrita qui
si aliquid boni fecerit osten
tare gestit et laude(m) que(re)ns ab
hominibus in p(rese)nti recipit m(er)
cedem suam. Hee aves sequun
tur exercitus p(ro)pt(er) cadavera ca
nibus e(nim) vivunt nec faciunt
n(isi) duo ova. De Athante

Athantis
avis est
ut d(icit) plinius
que herbe pabulo refficitur
et ideo odiosos h(abe)t equos q(uia)
n(on) pascenti sibi supvenire
viderit et herbas diripe fugit
vindicat q(ue) se ulcion(e) qua p(otes)t.
Derisis equorum hynniti
bus hynnitus equoru(m) p(ro)p(ri)ys
vocibus imitata h(abe)t avis li
cet parva sit fecundi tamen
est. Nam pullos facit duode
nos simul. De Asalon Capi(tulum)

Asalon voca
tur avis p(ar)
va ut d(icit) plini
us. Ova corvi
frangens. Cuius pulli in

ſeſtantur a wlpibus Illa
vo catulos wlpis ipſum q
wlpem uellit Ed n vinderit
q coru auxiliantur wlpi
bus velud communem hoſte
Het auis in ſpinis viuit et
idco aſinos odit flores ſpine
et folia deuorantes De alau
di

Alauda ut dt liber
rerum auis eſt a lau
de dicta eo q iuxta iocundi
tate exercitis in aere pennis
vocis modula

mine auræ te
poris letioris
at serenioris congaudeat
Diant plurimus galericam
votat Obnubilato enim celo
uel pluuioſo vix uel numq
cantat Cantat autem in aſce
dendo ſit dt experimentator
paulatim aſcendit ſed ſubi
to deſcendit ad inſtar lapis
In deſcendendo alas corpori
coniungit et leui motu cu
cauda ſe regit In iuuentu
te capta ab homine tenet
ergaſtulo n et ſi aliqn can
tat Plumarum hirſutiens in
terim dum edit modulos a
perte teſtatur ſibi iniuriam
fieri vt cantas auras libe
ras adire non ſinitur Sp
nus hominem inuolat uel ma
num illius ſe capiendam
in terra depreſſa pbet conſcia ſa
tis inferen ſibi potius ho
minem quam accipitrem et
mito qa ille aliqn iſte numq

inſeretur captiue Alau
da capitur manu viſa ima
gine niſi per filum de ſup
in virga ſuſpenſa ſit et alie
auicle cauitantibus ſem
rubo De alcionibus cam

Alciones vt dt plinius
aues ſunt par

ue paſſere amp
liores In mari ha
bitant et fetum faciunt Colo
re cyanee ſunt viuunt piſcibus
et apte purpuree candidis
ammixtis pennis collo g
cili et protero Rariſſime
videri poſſunt n ita ſolſtic
a In bruma fetificant tunc
cum adhuc mare magnum
nauigabile eſt Nidos ad in
ſtar pile faciunt qui ferro in
cidi nequeunt ſed frangi
ictu valido ut arida ſpuma
maris nec vnde tamen co
ſtruantur inueniri pt
Nec ſola igitur auium int
omes ſilueſtres aues tpe
hyemali fetificat Aues
autem q in domibus cum hoi
bus habitare conſueuerunt
ſic gallina et columba
et huiuſmodi tpibus feto
faciunt Et hec ratio quia
tute ſunt ob frigoris intem
perie domorum tutamine
cuſtodite Ambroſius hec
igitur auis altio tpe hye
mis in arena oua deponit
et hec quando maxime inſurgit
mare et littoribus vehe

mentior fluctus illudetur
quo ſcz repentine placidita
tis ſollempnitate auis hu
ius gr̃a magis eluceret
Nam ubi undoſum fuit
mare poſitis ouis citius
miteſcit et omnes cadunt
ventorum procelle ac pla
cidum ventis stat mare
donec ova foveat altio Se
ptem autem dies fetus
ſt quibus decurſis educit
pullos alios q3 autem ſepte
adiungit quibus enutriat
partus ſuos Donec mapi
ant adoleſcẽ Nec mireris
tam exiguum nutrimenti tpe
cum abſolutio tam parvo
rum dierum Tanta em̃ gr̃
ciam minutiſſima auis
adeo hz ut hos quatuorde
cim dies nautici p̄ſumpte
ſerenitatis obſervent quos
alcionitas vocant Quib3
nullus motus procelloſe
tempeſtatis horreſcat Si
gnificat hec auis illos qui
tpe proſperitatis deſides ſe
et q̃ fructu ſine eſſe faten
tur ſed cum adverſitates ſi
bi inſurge̅ viderint tunc
ſe p̄mum p̄morum fruc
tus h̃re confidunt Unde
q̃ ibant ap̄li gaudentes
a conſpectu conſilii q̃m di
gni habiti ſt̃ pro nomine
ihu̅ contumeliam pati ho
rum mitis q̃nq3 fit ut et
optati fructus mitis non
fruſtrentur et pacis tpc a
nime domino largiatur q̃
utiq3 non ſinit nos tempta
ri ſup id qd̃ ferre potimus
ſed facit cum temptacon exi
tum ut poſſimus ſuſtinere

De aeriophilo q̃z aelion dr̃

Aeriophilon auis eſt ae
lion vulgariter appellata
que a re nomen habe̅ vide
Latinum

em̃ et grece
tum eſt no
men dictu
ab aere et
phi los qd̃ eſt amor q̃i ama
tor aeris Hec em̃ auis aui
um nobiliſſima hinnu
los capit et capreolos et hoc
unguium lamatione oclis
in beſtia p̄mum excuſſis
ac ſic cerebro cerebrato uſq3 ad
vite exitum cõm pennas hz
ſubruffas caudam longã
ungues roſtrũ et crura
maxima Aquila parum
maior eſt volatu potens
et alis velociſſima Aeris
ſerena inhabitat et hoc in
tm̃ ut vix unq̃m aut paru̅
quidem in t̃ra reſideat aut
quieſcat Super nubes fre
quentius eleuata cibum
capit in aere et hec p̄dam a
uium auium more Cui ſi ſe
obuiam tulerit auis ma͛
ab illo ſine mora corripit͛
et impulſa illius violẽcia
de ſupmo a͛e ad t̃ram decidit

Nec tamen videri pt ab hoie
q̃s otiiſam quem ab aẽ deiete
ritiſta em̃ alte volat aeriophi
lon ut raro vidi poſſit ab ho
mine et maxime cũ a nu
be ſepius intipitur eius
viſio Sereni tate tamen ae
ris aliqñ videtur et hc ab
illis qui viſum atutũ hñt
Cum adhuc in pullo eſt an
teq̃ʒ tognoſtat ſe tapitur
ab hoībus qui eam dome
ſtitare volunt et ſit inſtru
tur ad tapturam et ita mu
tatur eius natura ab alie
natione ſiluatita ut aliã
non putet ſuam conditoĩm
ñ in doībus ũ nutrita ẽ
tum hoībus habitare
Unde fit ut tont tonſuetu
dinem aliarũ auiũ nobi
lium ſine vllis ligaminibus
tis in ptitis et in domibus
maneant Sotialit ambu
lat duo et duo taptam q̃
predam diuidut

De aui
bus que dituntᷣ paradiſi

Aues paradiſi volucres
ſunt

ſit vulgariter appel
lata Non
quia de padiſo ſit ſed ob in
ſignem pultritudinem
ſit votantur Sunt enim
tanti detoris et glie ut nul
lus eis tolor deeſſe credat
Magnitudo eis ut anſeru
eſt Vox ita dultis et pia ut
in homine extitare poſſit
deuotoĩm et gaudiũ Si
qñ vº tapta fuit et illaqua
ta gemit nec teſſat plan
gere donec reddita fuit
libertati Super flumina
in illi fluuiỹ libent habitat
et raro alias repit Sunt
et alie aues in eiſdem par
tibus paradiſi aues appel
late ex eo q̃ ignoratur
unde veniant aut quo
vadant Neq̃ʒ em̃ toitus
earum videtur ſed teteris
tpibus aggregate terras
quas tũ ſiture inhitant
relinquunt et ſit recedunt
harum tolor fuſtus et ſb
rutilis magnitudo vero
minor qm̃ monedullus

De Bubone

Bubo a
ſonoro
tis nomen
tompoſitum ẽſt hat aue
tapiunt volucres tele et ſit
pettatores qui palam in
ſtandalo hoĩm pettãt et pet
tare fatiũt proximũ ma
lo exemplo et dt exprimeta
tor Bubo bibit oua tolu
be mures venatur In eccle
ſiis habitãs oleum de la
padibus bibit et tamen
eam defendat ſtoribus
Cñ impinguat ab aliis
auibus que in lutem ha
bitant reſupina pedum
unguibus ſe defendt hec

aues ſignant in ecclesia
inſolentes et diſſolutos q̄
et ſi bibant de pingui bn
ficio ecclesie non tamen lu
xurie ſpurciciis et ſcanda
lis fedant et cum arguunt
a bonis in eos animi crude
litate graſſant Auis q̄de
eſt ſolis plumis onuſta
ſed ſemꝑ graui detenta pi
gricia ꝗn ſepulcris nocte
die q3 v̄ſatur et ſemꝑ como
rans in cauernis fugit lu
cem p̄lunius d̄t q̄ a cauda
de ouo exit q̄m pondē capi
tum partem corporū̄ foue
dam matri applicat **de Buteo**

Buteus ut d̄t Alber
terum
auis eſt de
genē accipi
trum ſed ē

paulo nigrior et tardi ni
mium eſt et pigra ad vo
landum p̄da tamen viuit
q̄m dolo uel fraude ul lan
guore aliquo ut pigricia de
tentam aſſequi poſſit hec
auis ſapore et guſtu dul
ciſſima eſt in cibum ſumpta

De Butorio

Butorius
ut d̄t Alb
erum auis

eſt a ſono vocis ſic dicta Cu
ra h3 longa collum exten
ſum roſtrum longū ac a
cutum ut ardea h3 colore
tantum diſtat ab illa na

ture ſimillima ſit Circa ſtag
na habitat cibo piſcium cupi
da hec in littore ſub ſolis ar
dore loco in quo frequentare
piſces nouit adeo quieta ſtat
ut ſi eam non intuearis uel
auem mortuā credas uel
immobilis rei materiā Un
fit ut in cautis piſcibus mi
nus ſuſpecta ſit Sed et col
lum cum longū habeat bre
uem recurvitatem facit ut
cum piſces incautius illi
q̄i p̄m editanti et in ſecura
remotione ſedenti approxima
uerint eos ad ſe in colli exte
ſione trahat hec auis cum
ſe laqueo nouit irretitā qui
etem ſimulat q̄m dum adue
niens auceps cape manu re
d̄t inopinate illa correpto
roſtri iaculo quo potentius ua
let vulnerat lamando ut
eciam d̄t experimentator Roſtr
h3t longum et acutiſſimū
q̄d dormiendo atq3 vigilan
do ſp̄ erigit ad defendendū ſe
Cum accipiter eam apprehendē
credit in eius roſtrū ad mor
tem ruit Ranas et venena
ta comedit hec ſola veris
tpe pro tantu vocem edit hor
ribilitam Nec h3c poſſe d̄r niſi
capud ſuū aquis immittit
et intra ſe elementi denſitas
conceptam vocem inſtar
cuiuſdam continuationis
ſonoram reddat Carnes eius
dum ad ignem torrentur

mirum odorem reddunt vn
ſit ut in diuntum cibos ſepi
us het auis cedat Sagina
eius meditaminibus util
eſt **De Biſtardi capitulū**

Biſtarda auis eſt que a
re nomen het eſt enim
auis ad magnitudinē aqle
que in volatu tarda bis ul
ter ſaltum fac in tra anteqs
ad ethera ſubleuetur vnde
Biſtarda no

men hrede
het auis ro
ſtrum habz
aduncum et
vngues ut aquila carni
bus veſtitur ſed nequaqm
in volatu predam dicipit
ſed ſicubi ouem uel aliqd
in offenſum aial inuenerit
earum auiū aggregate iu
mentum decidunt et occidūt
et ſic eius carnibus ſatiant
Cadaueribus etiā libentiſ
ſime veſtiuntur herbam de
paſcit et hot libentiſſime
piſam cum in herba eſt ſina
lis colorem het albū et in ca
uda reliquo colore aquilā
imitatur oua ſua ponit in
tra et illic ea fouet dum ſe
ges in fructu eſt Et het ro
quare non in arboribus qa
alte volare non pt **De bono**
·ſis

Bonoſas volucres di
cimus in germania p
tibus habitantes carnem
exterius nigram intius
albam hent Cum tpt mu
tauit venem maſtlus tiat
hyante ore quo adusqz ore
ſpumet tunc veniens femiā
recipit ore ſpumā et inde
concipit et parit oua Ma
gnitudi

nis pſaſi
anorum
ſunt Car
nes habet
delitatas et prope ad ſapo
rem perditis **De Barliati**
bus q̄ et dicuntur et ſſt a
nes arborum Capitulum

Barliates ut dt Ariſto NB
tiles de ligno creſcunt
aues qz ſt qs bernestas vul
gus appel

lat natu
ram habe
tes conſi
mile dca
utem ari
ſtoti les in
libro de aialibus vidit
inquit quidam inueſti
gator in mari aial ſupra
modum mirabilē Cuius
creatio erat ſimilis creatio
m ligni et erat nigrum
rotundum equalem ſpiſ
ſitudine et habebat alas
multas in ſe id eſt mul
titudinem auium alatarē
Dr aut qp quando lignū
de abiete marinis aquis
inciderat ſucceſſu tpis qn
putreſcere cepit emittit

humorem crassum ex se
et ex illo humore densato
formantur parue spes a
uium ad magnitudinem
alaudarum unde q3 p'mu
deinde maturantes plu
mescunt et rostris penden
tes ad lignum per mare flu
ctant usq3 ad maturitate
quousq3 se commouentes
abrumpant sic q3 crescunt
et roborentur usq3 ad debi
tam formam vidimus
viros fide dignos qui has
aues adhuc in ligno pen
dentes se vidisse testati sunt
De quibus vero multas et
ipsi vidimus colorem cine
reum nigrum q3 habentes an
seribus minores sunt pedes q3
habent ut anates sed nigros
De hiis auibus Jacobus
achonensis eps in orie
tali historia non ab re dis
simile dicit autem quod sint ar
bores circa maritima sup
ripas maris De quibus
hee volucres procreant
Rostris infixis arboribus
dependentes Postquam aut
maturitatis tempus aduene
rit ex arboribus statim de
cidunt et per incrementa
proficientes sicut alie volucres
volare incipiunt in sicco autem
decidentes inuenerunt vi
uere non possunt nam in aquis
nutrimentum earum et vita
est huiusq3 Jacobus no

tandum autem de hiis a
uibus est quod non in sum
mitate ramorum sed in arbo
rum corticibus et stipitibus
pendent Crescunt q3 humo
re arboris et roris infusio
ne quoadusq3 plumas ha
bentes et robur vite corttici
bus abrumpantur et hec
quidem de hiis auibus tec
tum est quod in nostro orbe cir
ca germaniam neq3 per coitum
generant neq3 per coitum generan
tur sed nec earum coitum
apud nos nullus hominum vi
dit viuunt herbis et grami
nibus sicut anseres Potum vero
differre sicca comedentes nichi
latenus possunt harum aui
um carnibus in quadrage
sima non nulli xpiani circa
partes ubi auium copia est
uti solebant etiam nostra e
tate Sed Innocentius papa
tertius in generali lateranen
si concilio amplius hoc fie
ri vetuit

De Caladrio

Caladri
us ut di
cunt Jacobus
et ysidorus
auis est tota alba huius
pars interior femoris calli
ginem aufert ab oculis
Natura vero caladrii talis est
ut si ad infirmum hominem
aliquotiens adducta utrum
Infirmus mori aut viuere
debeat certos reddit astantes

Si enim infirmum despiciat
faciem et oculos avertit si
gnum est mortis Si autem
oculos non avertit signū
est vite Nam attendit infa
ciem eius et omnes infirmita
tes egroti illius intra se col
ligit et volat in aere ibi q3
comburit infirmitates et
dispergit illas et statim sa
natur infirmus Has ergo
aves Reges antiquitus
recludebant in atriis rega
libus Has aves fertur ale
xander invenisse in perside
De hys igitur avibus et d'
hys similiter qs beatus B
randanus in quadam ex
celsa et pulcherrima arbo
re invenit quarum una
rndit ei qp essent spus peni
tentiam suam in spēbus
volucrum ibidem facientes
Utrum aūt verum sit an im
possibile pñtium lectori re
linquimus iudicandum De
Cynamolgo

Cynamol
gus ut
dt Solinus
Avis est ara
bie que in altissimis arbo
ribus nidum texit spitium
et angustum in tiotu ut
dt Ips ex fruticibus cyna
momorum Ad cuius ni
dum cum facile non sit atti
ge pp't ra morum altitudi
nem et fragilitate accole
illius tre pciosas cynamo
morum congeries iaculis
plumbatis deiciūt Hec et
avis maior passere e colo
ris celestis cum circuincta
te distincta vita eius est
ex piscibus De Cigno Cam

Cignus avis est quē g
ci olo
rem appel
lant Olor
autem dcs
est ab eo qp
sit totus plumis albus
nullus em invenit cignū
nigrum Olor em grece
totum dr latine Cignus
a canendo est appellatus
eo qp carminis dulcedinem
modulatis vocibus fundit
Ideo autem suavit eū ca
nē dicitur qa longū collū
et inflexum hz et nēce est
eluctuante vocem per lō
gum et flexuosū iter va
rias reddē modulatōs fe
runt in yperboreis parti
bus pertinentibus citha
redis olores plurimos ad
volare aperte q3 ad modū
concinere Jacobus Cignus
plumas hz albas sed car
nes nigras Naturalit
preit mortem suam in ta
tu leticie et iubilationis
moriturus olores qui mi
graturi sūt ad aliū locum
pabuli gra congregati
comeant tali ordine vo

landi ut roſtrato impetu
ferantur quo facilius ſu
dant aera qm̄ ſi fronte im
pellent A tergo ſenſim di
latant ſe et cuneo porrigi
agmen Colla imponunt
ꝑcedentibus feſſo duce t
go recipiunt Cpe coeunt
Blandiuntur ſibi mutu
tem mas et femina et ca
pita alternatim ſuis col
lis inflectant q̄ſi ample
xandi gratia Nec mora
ubi coierint mas conſti
us leſionis in femina fu
git ab ea At illa impati
ens fugientem inſequit'
Sed nequaqm̄ rancor ꝑ
ſeuerat in longu ſed leſi
one ceſſante pacificatur
et animo et a perſecuti
one maſculi ceſſans poſt
coitum frequenti motu
caude et roſtri aquis ſe
immergens purificat
Ut dr experimentator Ci
gnus fortitudinem ſuā
hꝫ in alis In ſtate morte
penam in cebro ſigit et
ſic dulciter canit Colera
ce complexionis ē et ido
iracundus Cum uno pe
de natat et cum alio ſe
regit veli modo Cum pi
ſcibus nutritus eis in
noxius eſt parum co
medit ſcđm magnitudi
nem corporis ſui Dentes
hꝫ minutiſſimos in roſtro

Unde cibos inudit Cupaqꝫ
indiſitat Sollicitus eſt in
pullis educandis Auis omīs
impaciēs ut dr̄ marcus raro
nec libenter volat ſed in ſta
gnis requieſcē delectatur
In capite percuſſus facile mo
ritur q̄ tamen multas ali
as pt̄ ſuſtinē leſiones De
cariſtis Cap·

Cariſte ut
dt Solinꝰ
Aues ſt que im
pune flammas inuolat ita
ut nc plume nec carnes earū
ignium flammis aliq̄tenus
cedant De Cyconibꝫ Capit·

Cyconie ut dt yſidorus a
ues ſt coloris cinerei dici

em ut ſoli
nus dt a ſo
no quo cre
pitant qui
oris potius
q̄ uocis eſt Crepitat aut gđ'
pliti de cauſa ꝑt aduentū
coparis et hꝫ in ꝯtulatione
ꝑt victoria et hꝫ in elacōne
ſic gallus Ciconia edit oua
uel educat pullos ſcđm ege
ſtatem uel ſufficientia ali
menti Si copia fuit plures
Si egeſtas fuit in cibo pau
cos Non minus tamē qm̄ [illegible]
ii forte aliqđ ouū ex editis
perierit Cyconia videns a[illegible]
cam ꝯſuem aut grandi[illegible]
im mineēe Brutta em ſa[illegible]
ciora ſt in diſtinendis au[illegible]

euentibus extenſis alis
et ore ad auram iuſo ſe collo
cat ſuper pullos et pro hys
plerumqȝ pugnā ſuſtinet dū
maria tranſeuntes fiunt cor
nices duces earum exercitu
um p̄cedunt Ambroſius
dt et magnus Baſilius o
riētis partibus inuehi et
ſic grues proficiſci ſub agmi
ne et cornices iuuare eas
et pariter bella cont̄ aduſas
aues qd' compertū eſt in hoc
q ſanguinolente vulnibȝ
reuſe ſt ad loca ſolita Honor
hys ſerpentū excitio tantus
ē ut in teſſalia ut capitale
fuit occidiſſe ciconiam ſic
et homicidam prodit ut pli
nius Maxima eſt illis cir
ca fetus affectio ut dū nidos
penſius fouet aſſiduo ac
cubitu plumas exuit ſed
et pullis non minus exi
mia pietas erga matres
Nam quātum tpis matres
impenderint fetibus educā
dis tanto tpe et ipē a pullis
aluntur Nidos ſuos anno
repetūt Obituqȝ vō ſollitos
nidos repete nolūt ad inſtar
deſerte cōiugis deſertam man
ſionem vulgus neſciū eſti
mauit Videtur ciconia ca
put hre valde reumaticū
eo q roſtro eius fere conti
nue aqua diſtillat et hoc
hyeme magis hēt Auium
generis multipharie inſidia

ſerpentibus et licet come
dat eos et alia venenata
tn̄ ſit adelinus dt nō mo
ritur Bufones non nͥ in
magna fame comedit et
in hoc notat naturale ma
lū bufonis cont̄ venena
ta vero illius ciconie reme
dium eſt ut dt plinius Tra
dunt e fetibus domino loci
ſub quo fetificat pluma
tum qͥ tributum decime
Sed forte magis cā neceſſite
diu nutiendi Quo nam ſe
loco referat uel quo veniat
adhuc incompertum eſt Abi
ture in certo loco ut dt Soli
nus congregāt ita ut nulla
ſui gnis relinquat nͥ capti
ua In aſia campus ē ubi con
gregate commurmurant ea
qȝ que nouiſſima aduenit
dilacerant atqȝ ita recedit
Nec dubia fides eſt caſtita
tis ſectatores eſſe ciconias
fedus qȝ coniugii ſeruare
inuicem Ad euidentiam
huius et ſi non certū qͥdē
tamen memorabile vulgus
edocuit Ferunt hominē
quendam ſagacis inge
nii ciconiis in ſecretiori loco domus
ſue ut conſuetudinē hērent
ciconiarū par diutius habi
taſſe Accidit autem ut rece
dente ad paſtum mare alter
mas ſuperueniēs feiam eius
adulterina cōmixtiōe pollu
eret nec mora recedente adulto

statim adultera in fonte e
minus se ingerebat purga
bat qz se per aquam Cu qz reu
teret a pastu compar femi
ne non aduertebat in conu
ge scelus adulterii aque
lauamento deletum Sic
sepius deluso mare dne
habitationis illius stim
frequenter aduertit venit qz
die quadam cu post adul
terium scdm consuetudine
adultera vteret fonte la
uari ut ea dns habitationis
arceret a fonte et mora ma
sculus a pastu rediens in femi
sua scelus adulterii deprehe
dit ad horam qz dissimulans
abiit et reuersus scda die ma
ximam ciconiarum multitu
dine secum adduxit que sin
gule aggresse adulteram
morte crudeli in sectam
lamauerit Si igit in cico
nia aue aqua simplex hec
potuit qd aqua baptismi
cum virtute vborum etiam in
homine potest infinitis sce
lus sordidato et hc idem co
ctionis latina pt De chore
tibus

Choretes auis
est scdm
plinium auis
het inimicitias
as cu cornio
hic perpetuas Cornices vo vice
reddita illi semper non de
sinunt aduersari In hys ergo
odys pcinatis existentes
insidias sibi inuicem non
desinunt meditari Cu nox
tenebra cunctis aialibus que
tem sb silentio dedit oppor
tunam illi nec tunc quidem
sibi inuicem nocere desistunt
sed egressi nidis oua sua
alternatim cupidinis ex
querentes si inuenerit rapiunt
Pullis etiam suis idem fa
ciunt et multis alys modis
quibus se crudeles aues in
festant De Calandrii cap

Calendris auis parua e
alaude pro
pe consimilis ut
dt liber rerum hec
auis colore fu
sca est et plinius despecta
sed mira vocis modulatione
audientes letificat vnde fit
ut ab hominibus capta cauea
sculis includat Sed illa cap
tiuitatis sue oblita et cala
mitatis vix vnam horam
diei sine cantu pterit ymo
videtur qz delitias sibi repu
tet talit esse captiuam ut no
intendat alibi nec etiam cibi
solicita est nec vite priis sed
vnu sibi necessariu gaudet
spatiari cantibus et in diu
sis aium vocibus horis om
bus excitari Imitat em om
voces nec inuitare posses
si non vides auem ipam ip
tem esse calendris aut illi
us qm imitat et inhoc sig
nificatur specialiter contem

platim gaudium etiam in
vita pn̄ti Cum vix aut raro
memores exiliī p dulcedine
dei ſcd'm aplm conu̇ſacōm
in celis hr̄e vident **de Coruo**

Coruus ut dr yſidorus a
uis eſt nigi coloris a ſo
no vocis ita
dicta Nichil
em̄ ſonare
nouit ñ ta

tum cras te ffemina cubat
oua et maſclus fert ei cibū
Vt dr Auguſtinus Coruus
pullos ouis eductos nō pa
ſcit donec ſuos comphendes
plumis nigreſcē vidit Se
ptem itaq̄ʒ diebus ſine vol
la cibi alimonia man̄e fe
runt ſeptimo ṽo die nigre
ſcunt Corui nonullos ex
pullis nidis eiciūt tedio nu
triendi Regnante tyberio
ex altiſſima turri pullus
corui in ſutinā appoſitā devo
lauit Qui comendatus offi
cine dn̄o mature ſermoni
aſſuefactus omnibus matu
tinis horis euolans ūſus
tyberiū inde germanicum
et druſum ceſares nomina
tim Mox tn̄ ſeuinte Roma
nū pplm ſalutabat Qui ad
officinā rediēs vna dierū
a quodam ſtimulante in
uidia occiſus eſt Nec mora
ut auditū in foro eſt Do
luit pplus et occiſore illius
pro vindctā occiſo Omnis
concio Romani ppli corui
exequias celebrauit adeo
magnas et vnus e pn̄ci
pibus mortuus videretur
De coruis q̄ʒ comptū vt
ſi aqm̄ in aliquo loco pro
fundo rpiſſent ibi colli bre
uitate obſtante ptingē
minime potuiſſet ilico aggē
gare lapillos in aqua quo
aduſqʒ a dō aſcendat aq̄ ut
eam roſtro poſſint attingē
et concupito latice ſatiari
Corui ante ſolſticiū gene
rant egreſcūt ·lx· diebus
ſiti maxime Viuūt aūt in
annos plimos Et ſit omē
corniciū genus Dre pa
rere et concipe dr̄ Corui
grauidi dr̄ fieri ſi eis cor
niciū ouū ede contigerit
Vt dr experimetator ffemine
quorundā cornorū cubat
oua ſole et mares dāt eis
eſcas Nunqm̄ coruus pul
lificat duos pullos tm̄ ſed
plures Coruus clamoſus
eſt et diuiſas fort voces ſcʒ
lxiiii · ſic fulgentius dr
volando currit aliqn̄ Cor
uus comedt oua bubom
bus de die et bubo corui de
nocte oua Coruus aūt for
cor eſt de die Bubo de nocte
Eſt quoddam Corniu ge9
in oriente qd' pugnat cum
aſino et thauro Illis em̄
fugientibus coruus ſup
eos volat et impingit ſe

Cum impetu in oclis corvi
et cum potuit ferit rostro
fugientem in oclos et sic te
tans eos reddit mutiles do
mis suis et per consequens oc
cisi et detoriati cadavera ef
ficiuntur volatilibus sic quod
improba avis fortia ani ma
lia vincit et improba mlr
fortes viros decipit Corvus
naturaliter vulpem diligit
et ideo iuvat eum contra ave
que athilon dicitur Athilon at
inimicus est corvi De Cornici

bus

Cornices ut dicit pli
nius eiusdem sunt generis cor
ripiuntur etiam morbo in sol
stitio ut dicit experimentator
Cornices a

ves sunt impu
gnantes no
biles qui hos
tes suos et habent frequenter in ma
lum Cum enim aves nobiles
multum impugnantibus
detulerunt tandem impaci
entia victe laterant impor
tunas Hee sole iuxta pul
los volantes aliquamdiu pa
scunt quos comitatu sedu
lo prosequuntur et sollicite
sunt ne teneri forte deficiant
Cibum suggerunt at plurim
tempus nutriendi offitia non re
linquunt Discant ergo ho
mines amare filios ex usu
et pietate cornicum Cornicu
ribus libenter vescitur Cum quod
aliquando nutis duxitia rostro
vincere nequit in altum volans
nucem inter saxa semel iactat
iterum ac sepius donec quas
satam possit perfringere Corni
cem in tribulantem inimicus passe

De Cornita Ca

Cornita
Ut dicit
plinius avis
est maxima
in partibus orientis habet avis
licet magna sit plumas ta
men plumas non habet secundum
magnitudinem corporis et
habet causa Cum enim omnis a
vis vesicam non habeat et
superfluitas aque quam bibit
non tamen sit in plumas sed ut
creditur in pulmonem quam
ipsa avis magis habet Carnosum
sanguineum et sic est similis
pulmoni quod est in vacca De

Cuculo Capi

Cuculus
Ut dicit lib
rerum avis
est improba a sono vocis ita
dicta In cantando vocem non
mutat sed semper eandem
replicat Turturis fere colore
habet sed nature distanciam
Avis pigerrima est et loco in
stabili ponit ova sua in ni
do avicule alterius generis de
mit quod numerum ovorum quem in ni
do invenit alieno et nume
rum ovorum que in propria ponit
videlicet ne dum superflua
nido avicula ova inveniat

qui aliena repudiet. Fouet
ergo decepta auicula alie
ni generis ouum appositum
et fetum educit nec est tam
callida ut magnitudine fe
tum discernat a pullis for
ma minoribus. Itaque ut pli
nius dicit Dum cuculus cum
reliquis pullis adhuc in
nido sedens inualidus est
precipit tamen auiditate
naturali ceteris pullis cibos
atque habet societate pingue
scit pre ceteris et fit nitidi
or. In cuius elegantia confi
sa nutrix gaudet eius for
ma miratur quod seipsam quod ta
lem peperit. Omnes pullos su
os comparatione illius dam
pnat absumi quod seipsam per
amirationem ipsius patitur
et hec illi mites. Ignorans
ignorantia recipit. Nam ubi
cuculum putata mater edu
xerit et ad robur perferre te
uolandi cuculus peruersa
in nutricem exurgit et perimit
insequentem. Cuculus hye
me plumarum spoliari
dicitur intrat uel latibulum terre
uel arborum concauita
tes ibique estate congerat
quo uiuit hyeme. Refert
quidem plinius de cuculo non
asserendo sed potius impro
bando opiniones falsas
gentilium. Aliud est inquit
ut dicitur de cuculo miraculum
quo quis loco primum audiat

cuculum si dextri pes circum
scribatur a uestigio id quod est
fodiatur non gignuntur pu
lices uiciosque spergatur. Ysi
dorus refert de cuculo sed ual
de ambiguum hic inquit ue
niendi tempore habent miluorum
scapulis suscepti propter breues
et paruos uolatus ne per
longa aeris spatia fatiga
ti desinant horum saliue
cicadas gignunt.

De coredulo

Coredulus auis est
ut dicit ysidorus quasi cor
edens dicitur. Car

nem enim et preda
uiuens corde
maxime inhiat saciari
Propterea utique deum significat qui
per sapientem fidelem animam
amonet dicens: Prebe michi
cor tuum fili. Super quo au
gustinus: Tantum enim
emit ut solus possidere debeat

De columba

Columba
ut dicit au
gustinus a
uis est mansueta. Rostro
non lacerat. Sine felle est ut
beda dicit tamen aristoteles dicit quod fel
habet sed non eo loco quo cete
ra animalia. Nam in intesti
no illud habet. Soluitur ergo
contrarietas bede qui dicit quod fel
non habet per hoc ut subaudiatur
non eo loco quo cetera animalia
Castello amorem concitat gre
gatim incedit nulli nocet

mortitmo non viuit pu
ro grano paſtitur Semi
tium pro tantu hʒt pullos
alienos nutrit Columbi
nouem vitibus viſum re
tuperat In alto nidifitat
vt dicitt Jatobus et beda v
male beſtie non poſſit at
tinge Tua ergo tonuſa
tio o aīa fidelis m telis
ſit ſuper aq̄s libentius re
quieſtit ut ſitim reſtrin
gat et venientis vmbra
attipitris proſpitiat m a
quis Beatus ergo q̄ in ſa
pientia ſtptuxe morabit
et in iuſtitia meditabit
et in ſenſu togitabit ttu ſpet
tom dei Cibabitur em pa
ne vite et intellettus et aq̄
ſapientie ſalutaris pota
bitur Eſt arbor quedam
orientis ſit dt yſidorus q̄
grete perediziron dr̄ Lati
ne vō tīta dexteram fructus
huius arboris dulcis eſt
quo columbe infite dele
ctant vmb vō de ramis
eius protegūt Eſt aūt
m ipis partibus quodda
dratonū genus qd ipis
colūb inſidiat Ipe autem
drato naturalit ipſum ar
borem perhorreſtit adeo
vt vmbra illius formidet
attingi Sedentibus aūt
columbis in arbore pro
tul inſidiat drato et re
ſpitit ſi vlla earū arbore

deſerat et ſibi pda fiat Si
autem fuit vmbra parte
ſiniſtra dexteram drato pe
ti Si dextera ſiniſtra Drato
nes intellige demones Co
lumbas aīas fideles p ede
ziron trutem xpī Cuius
tīta dexteram mr̄ eius vb
arboris ſignū trutis Pa
lumpes eſt genus columba
rum q̄ amiſſo corpali ſorte
ſolitaria intedit net quitq̄
vide ad requieſtendū petit
net corpalem copulam ult
requit Jatobus Trans ma
re viſus orientem tolube
ſt que nūtiorū fungentes
offitio Lrās domīnorū ſuoꝝ
ſub alis deportant tpe mo
dito multa terarū ſpatia
tm ſeuntes Sunt aute ml
de netesſaria maxime qn
p tras initorum aliq tnſi
re non audet Ariſtotiles
Columbe maxime pudi
titie ſit nc adulteria norūt
fidem non violat ut dt pli
nius Commune hʒnt domi
nius et n teleps et taſta a vidua
ſit domum non relinquit
Certum eſt aūt q̄ aliq co
lube ſit q̄ maſtlos nō noue
rūt Alie vō que habitos p
mo at perditos vidue rema
ſerūt Tales aūt quem m
tant domū earū columba
rum q̄ coniugis copulat
ne verentur in q̄etationi
bus maſtlorum Fugiūt

q̄ et in parietibus habitat
Amp̄iosos mares femine sb
inde etiā in ignos ferūt q̄p
pe suspitio est adulterii
Tunc plenū quela gutt
feru q̄ rostro ictus Mox
in satisfactione osculato
et ita venerem ptes crebris
q̄ pedum orbibus adula
tio Columba domestica se
per ad augmentū nidi por
tat quoñs a nido distedit
Amor utrq̄ sobolis equalis
sepe pullis psalsiorem e
ram tollectam in gutture
in ora expuūt pntes tem
pestiuitatem ꝑpantes cibo
Columbe pullos suos edu
cant binos semꝑ pariunt
pius marem post eduū vō
feminam Incubant abo
uitissim Incubat femina
post meridiem usq̄ in ma
tutinū Ceto autem tpe
mas octauo decimo die ex
cludunt ut dt expermēta
tor Columba primo penett
testam et post illam duu
dt Columbe qn errantem
columbam inuenerint a
gregant sibi Comedūt la
pillos ꝑpt stomachi tpinti
am Calidissime em natu
re st Eleuatis pennis pu
gnat ffimū habentē arde
tem minus quem quidem
nido eicit et pullos suos do
cet eicē Sanguis columbe
et hirundinis et turturis
de sub dextra ala acceptus
oculo impositus medetur
Est em acutus et hz pote
tiam dissoluendi Int pul
los plerumq̄ inueniuntur et
dum alii euolat alii erū
punt Ipi em demū pulli
tremestres fetificat Si mas
non sit femine eque sali
unt pariuntq̄ oua sed ex his
nil gignitur Mas adul
tos pullos nido eicit sed an
teq̄ eiciat cum ipis coitu
Columba valde grauat
in partu ouorum q̄ si tar
dauit a mare percutitur
Columbe hnt ꝑpuum int
aues Non eleuāt capud
qn potant quousq̄ eis suf
ficiat Columbe ac turtu
res q̄n decim annis viuūt
Duo st gn̄a accipitrū quo
rum vnū genus sedendo
nequaq̄m capit sed in aere
volitantes Aliud vō genus
est accipitrum qd' aues nō
capit n̄ in tra sedentes q̄
naturalit' scientes colūbe
discernūt int' genera acci
pitrum et sedendo uel fu
giendo vitāt eorum insi
dias scdm q̄ sedendo uel
volando se ab illis capiē
das sciūt Colūbarū pulli
meliores ac samores in
vē in autumpno q̄m tpi
bus aliis et hc quia hye
tpibus grano maxime vi
uunt Plinius autor est

ud' columbe carnes recentes
atque hirundinum simul con
cepte contra serpentes vo
lat. Proprium est columbarum
inter ceteras aves collum cum
biberint non resupinare la
to quoque bibere gutture more iu
mentorum. Jn columbis
inest quidam gle intellectus
ut videtur. Nam aliquando secum
sola sedens secreto colores
suos ita collum varietate di
spositos ingrata considerans
applausu alarum et rostro
sultat plumeculas et in re
gimen volatus cultus quoque
comptioris plumas pennas
quoque disponit. Quod videns in
sus solito volatu in mul
tum velociores fronde latro
speculatur occultus et
gaudet cum in ipsa tylia rapt

De Cartathe

Cartates
ut dicit Ari
stotiles avis
est que manet iuxta ma
re et est minor quantitate ac
cipitre. Hec avis subingit
in aqua et manet ibi ante
quam recuperet spiramen tan
tum quantum homo ambula
re potuit per viam unius mi
liaris et utinam illi qui ali
qui delitiis vel divitiis ab
sorbent saltem post tempora ad
celestia respiraret et cum
propheta optaret pennas co
lationis et requiem deserti.

De coturnice

Coturnix
ut dicit liber
rerum avis est
quam vulgariter quistlam di
cimus a grecis vero ortagia
vocatur eo quod huiusmodi
aves primo sunt vise in ortigia
insula. Hec ante etiam orthigo
metra qui gregem ducit co
limus. Adveniendi hec in
tempora estate depulsa
cum maria transire hec cant
rarum impetus. Differunt
et metu spatii longioris in
ter suas nutriunt tardita
te. Austro numquam exeunt me
tuentes flatus leniores plu
rimum aquiloni se credunt ut
corpora aliquando pinguia atque
ideo tardiora facilius prove
hat sitior quoque vehementior
spiritus. Hec igitur pauperes spiritu
qui audacter se committit le
vissimo austri spiritui ut mare
id est mundum transeant. Sed
infelices illi sunt qui carnis
et mundi sarcina pregravati
aquilonis flatibus se com(m)it
et postea secundum prophetam Job
ducunt in bonis dies suos et
in puncto ad inferna descen
dunt. Proinde tristiores co
eunt carnatim. Deinde con
globate vehementius pro
rant quorum festinatio plu
rimumque exitu portat navi
gantibus. Accidit autem no
ctibus ut vela invidant et

ponderatis simbus alueos
ügant hy quosdam signt
qui habentes zelum sed nõ
sedm sciam cum austeritate
nimia protedẽ voluerũt et
ideo plerumqȝ fiunt exitũ
infirmioribus has igitur
appximantes t(er)re hoc est por
tui maris speculati accipi
tres rapiunt at ptea opera
est yniusis ut sollicitent
exterm gnis ducem per quẽ
frustrentur pma distcina
habent eni duces conturm
tes Memor g° sis anima fi
delis qd dem sit in pncipio
mudi inimico humani gnis
Tu insidiaberis calcaneo ei9
hoc est fini v° qn ad portum
salutis uel exitii venire hẽt
Attende ergo quid sequatur
et ipa contẽt caput tuũ idest
dyaboli et dr caput eius sug
gestio temptationis eius q
grauissima et piculosissima
est in morte hoïs Ibi ergo
tu anima fidelis contere ca
pud illius et hic purgato
spu per confcõm et releua
ta spe in pietate mĩe diui
ne Erit g° sollicites ducem
uel potius duces tuos anglos
scõs ut te protegant ab in
festatione crudelis accipitẽ
dyaboli Conturnicũ genus
rarissimas hz feminas In genẽ
etiam piscium pectines etiam
rarissimas hent In hoïm
vo gnẽ pauciores et rariores

nascuntur masculi qȝ femine
Et hec ratio qa hoïm natura
indiscretis tpibus ad coitum
prona in vespere frequentius
et pmis horis noctis cũ mu
lieribus coeunt tũc scȝ qn cor
pora ex fumositatibus cibo
rum adhuc repleta et spus
non dum per sompnũ pur
gati sũt qȝ si tunc concipitur
fetus infirmiorem sexum fe
mineũ suscipit hy autem
qui in aurora dum hora sa
guinis est et corpora spusqȝ
per euaporacõm humorum
purgati sũt masculinũ sexũ
in conceptione frequentius
sortiuntur Hec sola anim
cum homine in forma tre cian
cia caducum morbũ patit
Cibos hẽt gratissimos semi
na venenosorum qȝ ob cau
sas eas dampnauerũt pru
dentiũ mense Liber kyrani
darum dt qȝ ocli eius soluti
cum aqua in vase vitreo p
dies septem et postea addito
parum olei Inde tingas li
cinũ et accendis in lucer
na qm pones int sedentes
videbũt se mutuo qȝ igne
os De carduele capitu-

Carduelis
auis par
ua est nomen
habẽs ex hoc ut
dt ysidorus qȝ pascatur in
carduis Et mirũ in modũ
videt qȝ hẽt auicula acutis

ſpinarum carduu aculeis nutriatur. Hec avis nigro croceo que in corpore ac rubro colore in capite venuſtatur. De hac vulgo dicitur quod ergaſtulo clauſa aquam ſuppoſitam ab imo per filum vaſculo ſuſpenſo ad ſe in roſtro trahat pedi que filo medium ſuppoſito. Cum attigerit vaſculum ſitim potu ſedat. Eſt enim hic quidem nature miraculum qui parve avicule carduelis talem aſtutiam dedit quam nec bovi nec aſino magis animalibus voluit impartiri.

De trochilo qui et rex avium dicitur

Trochiles ut dicit Plinius avis eſt quam in ytalia regem avium dicimus. Avis quidem omnium avium minima ſed ut dicit plinius

quanto minor corpore tanto velocitas maior. Eſt ante animoſitate tam magna ut contra aquilam avium reginam audeat attemptare conatus. Pullis fecunda eſt quippe que plurimos uno fetu educat. Araneis veſtitur. Homines deludit ut cum ſe propinquam cui manu capiendam obtulit caſſo homines conatu atque labore perfugit. Tempeſtate hyeme uno antro vel ſpecu multe numero conduntur ut calor qui in minimis corporibus parvus eſt augmentatur ad calorem conferente turba.

De diomedicis

Diomedice aves dicte a diomede rege ut dicit Solinus ita vocantur quos greci herodios appellant.

Magnitudo illius ut cygni. Color candidus et ignei oculi et ora dentata. Gregatim volant. Prima in ordine gregem ducit. Poſterior vero agmen cogit. Hec etiam in mediantibus diſciplina roſtris ſuis cavant lapides rupium gratia nidorum. Deinde ſurculis in uſum ſuum ſuperpoſitis imitantur teſta crearum id eſt tecta cuparum. Et ne forte caſam auferant venti comprimunt ipſam pulveris materia quam congeſſerant. Ad placitum nidos cavaret. Ad plagas celi metiuntur exitus vel ingreſſus. Aditus vero qui ad paſtum ducit verſus orientem deſtinatur qui excipit revertentes ſolis patet occaſui. Cruando lacrimoſis vocibus dolent vel ſui mutationem ſignificant vel regis interitum ſignificant prenuntiando. Solinus et Iacobus. Si grecus acceſſerit ad eos ipſi ut dicitur blandiuntur alias non autem nationes morſibus impugnant.

De dariaca

Dariaca ſicut dicit ariſtotiles

Auis orientalis est pedibus
caret pectore et rostro et alis
in rependo utens unum earū
genus est qd non apparet ni
si post pluuiam que est in ul
timo estatis
et in hoc tem
pore tantu

apparet nidi
ficat et pullos facit et cū pul
los nutrierit ad uolatum et
capaces effecerit statim emori
tur et relinquit filios suos ui
te et mortis sue imitatores sed
tempore postremo morituros

De egitho ca.

Egithus ut
dt plinius
Auis est minima

que cum asino inimicitias hēt
Spinetis etiam se scalpendi
causa asinus atterens nidos
eius dissipat quod adeo pauet
auis ut uoce rugientis au
dita mox nido exiliat. pulli
eius inde cadet metu. Sed il
la aligñ se vindicat. Nam
aduolans ulcera nostro ca
uat nec desistit quousque ille
diffugiat.

De herodio Cap.

Herodius q' et girfalc ut
dt glosa super leuiticum
de in loco ubi
aues inmunde
prohibentur
uel girfaltus
dr ut dt liber

Rerum. Auis est int omes a
ues nobiles nobilissima co
lore ceruleo est in maxima
tamen parte corporis ad al
bum colorem declinās pt'
in pectore et alis ubi celeste
colorem euidentius imitat
Hec auis adeo fortis et ma
gna est ut dt glosa sup le
uiticum ut ipām aquilā
que fortissima auis est de
uincat et capiat. Liber rerū
Tanta eni animositate
pollet ut cū post quos grues
uel alias quaslibet aues
in aere uolantes fuit dimis
sus non desistit a persequ
tione auiū. Dot omes quousq3
unam post aliam ad terram
deiciat. Est autem tams ad
hoc doctus qd de super uolan
te herodio in aere et deiciē
te aues ad terram aues de
iectas suffocat et occidit
Carnes crudas et seruatas
ut dt experimentator non
comedit sed recentes. In al
tum ascendit et cū impetu
descendendo predam deicit
Annolando ad pdam pedes
pectori coniungit et sic pdā
ferit. Si non capit pmo im
petu in altum contendit
et per indignatōm uix ad
reclamatoriū redit. Cum
uidet pdam excutiens se am
mat et si apta sit ad capiē
dum discernit. Quoddam
genus girfalcorū est qd
sacrum cognominatur et
hy ualidiores st habent

em colorem fuſcum **de fe**
Fenix arabie vt di **nice**
cunt Solinus Jacobus
yſidorus et
ambroſius
ſine pare in
orbe per eta
tem anno

rum trecentorum et quadra
ginta ſola degens aquili
ne eſt magnitudinis et capi
te honorato ut pauo criſta
tis faucibus Circa collu
fulgore aureo purpureus
Caudam hꝫ ceruleī colo
ris in qua roſee penne in
ſcribuntur varietate in
ſita Cumqꝫ etatis proui
da grauesſtē ceperit in al
tiſſimis orientis partibus
in arbore pulcherrima ſu
per amenisſimū fontem po
ſita a latere eī nidum ſtru
it et thure et mirra et a
romatibus ꝑcioſis Tunc fer
uidos ſolis orbes alarum a
gitatione in ſe concitans
ſuper ſtruem ruit et ſolis
ardore accenſis aromatibꝫ
ipā pariť accenſa combure
tur Inde poſt paucos combu
ſtionis ſue dies vmis ex ip
ſo fenicis cīne procreatus
infra breue tpī induit ala
rū remigia et ſic in auē
pſtinam matrem pfectiſſi
me reformať yſidorus dr
helyopolim ciuitatē egipti
menſe adar id eſt aplis in

greſſam fuiſſe autem feni
cem oneratis vt ſcꝫ alis di
uſis aromatibus et abſco
diſſe ſtruem ſarmentorū
q̄ congeſtus fuerat in ſacri
ficium a ſacerdote domus ſe
qꝫ ſuper ſtruem inſ aroma
ta que in alis ſuis detulerat
combusſiſſe pma autē die
poſt diem combuſtionis
veniens inuenit combuſta
ligna que poſuerat ſuper
aram et ſcrutans cinerē ꝟ
miculum inuenit modico ſua
uiſſimo odore flagrantem
Scđa autē die vermiculus in a
uem formata eſt inuectus
Tercio autē die in ſtatu ſuo
integra ac pfectiſſima ſac
doti uale faciēs euolauit
Haymo pro inde notandū
hanc ciuitatē ſolis conſtru
ctam fuiſſe ante aduentū
ſaluatoris in tra egipti et
in ea ad ſimilitudinē tēpli
Jeroſolimitani in honore ſū
mi dei templū conſtructū
ab onia filio illius onie
q̄ in libro Machabeorum
legitur iuſſu ſcꝫ ptolomei
regis egipti ſcđm vaticini
um yſaie et erit altare do
mini in tra egipti In hac ci
uitate ut haymo dr bta vgo
maria dei genitrix fugiens
a facie herodis cum filio ſuo
et ioſeph viro ſuo frequentius
conuerſabatur **Capitu
lum de fenice moraliter**

Fenix arabie auis est que
sine pare viuens trentis
et .xl. annis aiam sicit sitam
qua simplicitat

in fide site tri
tatis et stabli
tate quatuor
cardinaliu v
tutu prudetia tpantia iustici
a fortitudine vitam ducit In
magitudine aclma site cote
platois arduitas designat
In pulcitudine capitis mentis
mudicia In estatis faucibus
geminus in orone affectuis sa
lute sz pe et aliene In collo
aureo spei que ex caritate p
cedit tuquellitas In postima par
te purea xpi inmortificata
carne adimpletio passiois

De fulica Capi

Fulica ut dt

ysidorus a
uis est cuius ca
ro leporina sapit carne cta
stagna habitas indu bt in
medio aq uel in petr qs agt
cundat Marmo delctat pro
fudo nadu tepestate senserit
fugiens in pfundo ludt hoc
volatile intelligibile et pden
tissimu sup oia volatilia
dr Cadauibus no vescit in nl
lis diuisis locis comorat uel
oberrat Sed in solo loco se he
ta tenet usq in fine vite sue
Esca sua cta se colligit Refert
Ambrosius de fulica q pullos
aqle nido deiectos reuenda cle

mentia cu suis pullis pascit
et nutrit Rationalibus hoi
b9 exemplu pstas qnta debe
ant erga pegrinos et paupes
ac tbulatos pietate moueri

De facatore Cap.

Facator auis

e orietis ptes
inhitas het auis
pcandor fetuu nalit cupida
pancicipat tpr veris quo scz
cete aues solet iniciare cote
ptus vn fit ut heditas ad qm
festinatur in pncipio in fine
hndictione Oua em q facit
ante vnu tpr cut scz cu ad
hut frigus infestat oia per
hymem corrupit nec fetuu
effectu hnt Sed ht remediu
ad solamen Ergnti ei tpe tali
co iterato coit et facit oua et
sit oua postiora copleutur et
pullos facuit hc cont oms
aues fe agrestes q sel ma
no coeut et oua faciut atq
pullificat

De fetice Capitu

Fetix q auis est ptillam
qm pdiximus facatore
ut dt Ares in li q

etia licet corpe p
ua sit fetu tame
magnifica h em ut ars in li
d aialib9 testat bis in anno
pullificat et pulli eius ad
debita vita et forma pueniut
et hc qa debitu tpr expectat
estatis nc tpr pancicipat ut
facator et ido digna fetu fet
mune no frustra

De ficedula

Ficedula avis est ut dicit
Ysidorus a re nomen habens

Ficus enim edit et
uvas et fructus
arborum dulces
Exigit quod eos qui dulces contempla
tionis fructus cupidius appete
tes amaros fructus mortis peccata
despiciunt hos detestabiles descri
bens moyses in deut. dicit uva eo
rum uva fellis et botrus ama
rissimus fel draconum Econtra
vero sponsa in cantico canticorum
bonum contemplationis fructum deside
rans dixit Et fructus eius dul
cis gutturi meo De diversis ge
neribus falconum sive accipitrum
et de infirmitatibus et medici
nis eorum secundum aquilam et sy
machum et theodocion in
epistola dicta ad ptolomeum re
gem egipti

Falconum
genera septem sunt sic dicunt

aquila et
simachus
et theodoci
on qui utique
scribunt pto
lomeo re
gi egipti e
pistolam in qua eius precepto tracta
verunt de avibus nobilibus
quas dicimus aucupantes secundum quod
invenire potuerunt in veterum
scriptis Scribitur et in eadem epistola
de medicinis earundem avium que
omnia brevitatis causa com
pendioso sermone contraximus
Falconum octo sunt genera Primum
quod appellatur lanarius Cuius
duo sunt genera unum capud et ro
strum grossa habet pedes ut aquila
quod cum labore generi abilitatur
ad aucupandum sed abilitatum
tamen secundo et tercio anno egregi
um est in volatu Aliud vero genus
lanarii stature minoris est
et ab hominibus vile habetur Se
cundum genus falconum peregrinum
dicitur quod de facili abilitatur volatui
Tercium genus montanum dicitur et
hoc asperius et subtilius est
Sextum genus pedibus et cru
ribus ceruleum est unum et nomen
accepit hoc primo et secundo anno
nobile tercio vero anno vilissimum
reputatur Quintum vero genus genti
le et longum in dispositione est
excitatissimum in volatu Sex
tum genus supernum dicitur quod ve
hit similitudinem aquile excepto
eo quod in pedibus et alis et collis
guttis assimilatur falconi Septi
mum genus Britanicum est et
Istud omnium avium aucupantium
optinet principatum ut nulla avis
coram eo audeat aucupari nec
aliarum avium aliqua audeat vo
litare ipsi desuper volitanti Isto
genus habet pedes grossos cru
ra nodosa ungues crudeles aspe
ctu flameum oculos horribiles
ac terribiles Caput et pectus gros
sum Iunctura alarum magna quod
et facillime abilitatur ad vola
dum seu ad volatum et multum
ac diu volare potest delicatissi
me pasci voluit et tamen se coede

gntu agle et hoc ge9 credim9
volucru qd supius aeriophi
lon vel wlgarit aerion dr To
ta ergo natura eius que sup
us in ca lo de aeriophilone D
ctaui ge9 e illud qd herodius
vel wlgarit girfaltus dr ist
genus gnius e gnre aelionis
et carius habet ppt moderatia
tibi et vite h9 nam plenius
que supius in lra e in caplo de
herodio Tertoli minime volucre
aucupatu sc p sexu in na sua
ad aucupandu pmptissimi et
hy gz coniguit in gne falconu
Accipitru gz gtuor sc gna pmu
est corpe magnu domabile inb
tu oclis varns plinadis pede
grosso longis vnguib9 hylari
vultu delicose comedes calidis
auibus gaudes Ds aues mua
dt nc aligm timet de isto tota
nam simil descripta que supius
in a lra de volucrib9 in ca lo de acci
pitre Scdm genus accipitris e
qd alietru dice possu9 m9 pmo
gne Alas grssas hns scdm qn
titatem corporis pedes brues ac
vngues grossos oclos magnos
et obscuros non cito man
suescit et ido plib9 odiosum
pmo anno domatonis par
valet Sco plus tria mutatio
ne aucupat satis bn Tertiu
ge9 accipitris e insus prius gde
respcu aliozu sed tn velox cito
mansuescit et delicate nutri
vult et leuit aucupat De niso
que inferius natura totam

in lra n caplo de niso Certu ge
nus fragellus dr que wlgari
t muscetu dici9 h in lco inor
est niso sed colore consimilis
sit nisus Accipit assilat in di
spositone hitus et colore Aui
e q cito masuescat velox e ad vo
latu leuit aucupat et delico
se nutri vult Mutatone scda ul
tria optimus sit Igit noblm
auiu gnib9 et natis discussis
de morib9 et medicis eaz dem
ceps disseramus Et ab infirm
tatib9 capitis icipia9 Si infir
mitas auib9 crescit in oclis vn
ge illos oclos oleo oliue et hc
sepius Si albugo crescit in
oclo pulurem feniculi seminis et
lat calidu in eis immitte Si
p senectute obscuratus fuit
accipe abile ficu et coq eu et po
ne sup nares vbi vterq cuicti
oclo ad nares hiit accipe pul
uerem pipis et stafisagrie et in
suffla ei in narib9 p pua fistu
lam penne et post ea stab solo
pulure stafisagrie pallatum
eius Si rema in capite habuit
pone iuxta nares eius et car
ne qm comedit intige in succo
rute Item alliu obtusu cum
vino p nares ei imitte et in lo
co obscuro resideat tota die et
eu p vnu die ieiunare pmitte
Si pupillam habuit accipe li
guam eius et cu pulure stafi
sagrie condito melle fta
ca Dab ei butiru comede
Si dta non valet pulius

caulis desiccati ad idem valet
Si vltra modum clamosus fuit
accipe vespertilionem et piper
c̄tū intus pone et da ei comedē
Si enim aliā auē acceperis ad idē
nō oberit Q' nimiū clamat o
uatꝰ ē intus sepe Si fastidiū
habuit surites viuas ei dari fa
cias Similit' et catellū in pri
mo natū anq̄ȝ videat Si cibū
euomit frequēt' accipe stamoni
ā in pondē q̄rte ptis oboli et ta
tudē cymini et c̄tis istis aspge
eorū puluē carnes porcinas pi
gues et da ei cū cibū Si vō cōedē
nō pt accipe albuginē oui et in
ea pone dcām puluem et ori eiꝰ
inmitte Ite ad idē si cibū eicit acci
pe oua cruda et frange in lacte
p̄nū pts ea facias hoc totū decoq'
q' et da ei ad comedēdū accipiet
et sanabitur Si mutare pēnas
incepit excue eū ab oī labore
et cibū ei in abūdātia tbue q̄
ties enim esurierit tot fitura ha
bebit in pēnis et in h' sectū nē
notat' valet illis glebe virides
substrate pedibus solis calor
n̄ magnus estus ingruit Si
febres habuit da ei succum
artimesie t ul' quat' et carnes
galline in cibū vel istud liga
ei tibiam dextra fortit' et in
medio cruris apparebit vena
et illa di ligentissime minue
In eius ēre q̄tuor vene st' vna
in anteriori pte alta inferius
alta exterius alta posterius
sup vnguē maiorē potis
at scire si auis febricitat Si ale
dependet et caput demissū te
neat et timet et q̄i frigus oñdat
in plumis aut cibū cū fastidio
sumit q' aui desunt et male tn̄
inducit Si valde sitit accipe pl
uere caulis leuissimi et cane
de aneto et feniculi et coq̄ cum
vino et commisceas coclear melle
et colaturā da ei bibe ul' inmitte
ori eius vel vna die da ei carne
litā melle Scdā die carnē litā
oleo roseaceo frigido Si felle
laborat puluē florū salicis
aspge cibum eius Si ei ale pe
pendermit accipe de sanguine et
adipe anseris De sāguine frica
eius alas ad solem d' carne an
seris pinguī da ei comedē Ite
melius accipe oleū laurinū et
laua ei alas et sb' alis asellas
eius vnge Ite fel porci accipe et
inde ei alas pūge vel succo ibe
ne cibū eiꝰ intinge Ad idē sut
tus salue Si alas guttosas
habuit hedera terestre in aq̄ coq̄
et folia eius cocta et bn̄ contu
sa alis eius cū liga uel lata
et cibū eius in eade aq̄ tinge
Idem si pedes guttosos hēt ep
timee cōedat pēnas eius car
nes hircinas cōedat in ace
to calidas et alas eiꝰ aceto calido
et oleo laurino pfta sepiꝰ Si pe
na fracta extrahē volueris sn̄ dolo
re accipe sanguinē piūi aīal' g̃ile
uel sanguinē muris ratti et
vnge locū penne et cadet et p̄o
ea ex melle ad magnā spissi

tudinem decocto fac virgulam
ad modū foraminis ubi pēna ste
tit et inmitte foramini et exibit no
ua pēna Item succo herbe papaue
ris calido punge pēnas eius
et intinge cibū eius eidē succo
Si os fractum habuit in crure
vel in ala aloe calidū sup liga
et dimitte vna die et vna no
cte Item fimū galli in aceto coc
tū sup liga Si inquieta sit auis
impacta uel in manu gestan
tis mirrā in aq̄ coque et ex
ipā aq̄ asperge corpus eius us
q̄ nomes et intinge cibū eius
Si infirmitate q̄ rampadr̄ inf
mat̄ succo artimesie cib⁹ eius
intingā Item sanguine agni
calido pedes eius pfricā ul' vi
no tepido in quo decocte sint
vrtice et in ipo vino cibū eius
intinge Si fimare non pt fel
galli da ei comedē uel testudines
albas decoctas Si in imū la
xat̄ succū visq̄ami modicum
da ei bibē et intinge cibū eius
Si pediculos hz accipe succū ab
sinthy uel aqm̄ cocta cū absin
thio et ad solem eo sedente in
funde plumas eius et corpus
per totū Si lapidē in ventre
tulerit da ei vngentū come
de et butiru Ad idem aloen h
bam puluē apri inuolue cor
dibus puarū auiū et da ei co
medē Sit potis de om̄i medi
cina q̄ dat auibus comodius
facē Qui accipitre vult hr̄e
pinguē det ei de carne bouīa

cum porcina et hr̄ masculi Qui
eū vult hr̄e macilentū det
ei gallinas iuuenes made
factas aq̄ Qui vō cpatū habē
vult det ei gallinas vetes Qui
vult hr̄e eum expeditū in au
cupando faciat ei bonā vesicā
guttis includat eū in tenebris
cum liue tamē modico et al
tins diebus aucupet Si vis
ut lepore vel cuniclin capiat
Pot eum dote in iuuētute et
liga gyros in cruribꝰ eius pe
pedes intiecto spacio vi⁹ pal
me et sine lesione capiet Cu
pit silues ieiunare p mitta
multū et masuescit In iuue
tute aues nͨ nimis calide
nͨ nimis frigide custodiāt
In locis ū custodiūt hba me
ta et saluiā sp habē In folus
salitis uel sup lignū salitis
uel abietis sedeat De sanguine
volucrū tenerarū multas
vires sumit et audaciā et affe
ctū aucupādi Balneū aque
frigide da ei Ne multū con
tingas alas eius n̄ ale pē
deat ex diuiso Postremo ne
tantorū auctorū Aqile et sy
machi et theodotonis dcā int
libros naturales vbgatissi
me cputata non curasse pe(c)ti
videmur Ista qdem d' li⁹ auiū
nobiliū et medicinis earū
Puit opi dignū duximus in
sendā **De falcone in speciali**

Falco auis est nobilissima
ad pdā dicta impetuosissime

volat et eſt minus cauda in
cuſtodiam ſui ꝑdeo cū ad pda
digendus eſt falco retarda
a dn̄o ſuo nec ei auis capie
da oñditur n̄ ꝑius aliquātu
lū elonget ut pdam cū mode
rato impetu ſubſeqt̄ In cap
tura vō ardee cū duo falco
nes relaxāt ſocialit̄ volat
Vnus ſūma petat alius iux
t̄am in ymo volat videlicet
ut ille q̄ in ſūma tetendit ar
deam volantem impulſu pa
pitet et ille q̄ in ymo volat p̄
cipitam accipiat Duo gn̄a
falconū ſt̄ vnū ignoble
qd non n̄ multo labore et ma
ceratione aſſuefactū auem
capit Altum vō noble eſt qd a
uem parno viſu naturalit̄
capit ꝑmū genus qd vili
us reputat cum auem arde
am ad t̄ram impulerit in
promptu qz eſt ut ea capiat
ardea anguilla ul piſcem
aliū quē retentus devora
uerat De ore eicit Nec mora
falco ignoblis capta ardea
in auras liberas euolare
permittit et munus oblatū
ac fetidū pſens gaudēs ocius
apphendit non ſic agit falco
noblis immo eiectum mu
nus ab ardea vilipendēs p
ſtat ſeuerius cape et pu in
re doloſā ꝑ falco ignoblis
malos ꝑcipue decanos et p
latos eccleſie aut iudices
ſt ſeculares q̄ accepta pecu
ma laxant reos et impuni
ta ſcelera dimittentes dete
ſtabili mō ſcdm yſaiā ꝓ
muneribus iuſtificant impi
os Hꝫ āt falco in pectore os
acutum et durū qd illi ad
impulſionē pde ꝓuidēs na
indidit

De griphib9 ſemiaui bus

Griphes aues ſt ut
dicit Iacobus et plini

us q̄ ul
tra mo
dū ſeui
entes ſt
corpore
magno
a deo q
armatos hoīes pliando ſu
perat et occidunt Vnglas eni
maximas et hamatas hnt
qbus homines beſtias laniat
Sut aut vngule griphū tante
capacitatis ut ciphi ex hiis
fiant humanis uſibꝫ apti
Hec in Scithia aſiatica au
rū et argentū et gemas
in quodam loco inacceſſabili
cuſtodiunt et q̄a obſidet ad
uenas diuites acceſſus ibi
rarus Grīpe viſos hoīes
decerpunt velud ī ate ad ple
ctanda auaricie temeritate
Arimaſpi cum hiis dimicat
Vt rapiat lapides ſmaragdos
quorū genus in ipis parti
bus pcioſū eſt ſic inuenit̄
in gloſa lib̄ exodi Inter aues p
hibite lege diſtinguitur
Hec auis quadrupes eſt

capite et alis aquile ſimilis
licet multo maior Reliq°
corpore leonem imitatur et
et habitat in ypboreis mon
tibus eq̄s maxime infenſa
et hominibus ut dt experimetat
In nido ſuo agatem lapidem
ponit nt dubiū qn ad remedi
ū aqd' Conſtat ergo q̄a ad re
mediū āqd' a dō datū ſt' de Gra

totenderon cap

Gratotende
ron auis e
orientis qm mi
ra caſtitate et tpancia dicit
preditam Hec quidē auis
int omnā aīantia tre gnāco
nem ſuā proſitit minimo co
ytu Nam ſemel tm̄ in āno coit
et hoc glia pul' et ppt hc exps
eſt totius libidinis erubeſ
cat g° ho capax rōnis q̄ indeſīt
coit omī tpe nt modū hz illi°
intpantie ſed debile corpus ex
haurit luxuria et immetate
luxus dies ſuos accelerare nō
timet De Guſturdis capi-

Guſturdi aues ſt
ad modū pue co
lori tre ſimillime In
capite criſtā puā ex plumis
habet volat quidā nō more
aliarū auiū ſed imitantur
vndoſos fluctus q̄ vēto cogēte
nūt alta nūt yma petūt De
hys wlgo refert q̄ earū oua
buffo in tra fouet poſita de qb;
tū cū pulli exierint eos tunc
pntes curāt et eis paſtū fert

quoad uſq; ceptare volatus
poſſint Significāt quoſdam
ſclō poſitos nequiſſimos ho
mīes q' cū viderint filios ſu
os bona indole decorari nec
emulatores ſue malitie ſta
tim q̄ſi alienos reputāt Ecōtra
modū q; ſi ad malitiā conu
tantur recognoſcūt q̄ſi xpos
et eorū nequitys fomenta ſce
lerū amīſtrāt De Gruibus

Grues
aues
ſt q̄ volat
ordine lit
terato Ḃ'
em deſcri
bit plinius et ſolin° Jacob'
et amb' et yſ· Quotiēs expe
ditōnes ſuas digūt ſub q°
dam militie eunt ſigno Na
que preſt om̄ agmini voce
caſtigat alias ut ordinem
non deſerāt Qua rauī ſcēte
alia ſuccedit eidē officio depu
tata Nocte int' ſe excubias
diuidūt ut decima queq; ex
ſopnis ſit Ille que vigilat
ſuſpēſo a tra pede lapillos te
net quo labente dū dormire
volūt euigilātes clamant
Dormiūt aūt ſubt ala cōdito
capite altinis pedib' inſiſte
tes Dux erecto puidet collo
at pſpicit Cū vō lōgius hnt
volare in aeris altiora cōtēdt
ut excelſiori ſpecla metāt q̄s
petūt tras vt d' experimetator
Grues ſi pſtrexerint nubes

pluuioſas clamāt et vociſe
rant ſollicitat ꝗꝫ ducē celeri
ores captare metas volatus
Cū̄ ceciderint ſup t̄ra ut co
medāt erigit dux earū capᵗ
in altū et hoc in cuſtodiā
oīm Cete vͦ ſecure d̄paſcūt
qͥ ſi vidit hoīem clamat ut
ſollicitas reddat incautas
Reliquis auibus carnes ha
bet groſſiores vn̄ fieri debet
ut occiſa grus vno die ī eſta
te duobus in hyeme ſeruari
debet anq̄ꝫ comedatᵘ ſꝫ ut caro
fiat digeſtibilior atqꝫ tenerior
Grues ſemp p̄mo mouentᵘ
in extimitate t̄re et ſp volādo
opponūt ſe vento Grus vnius
viſceris ductū hꝫ ꝯ pontum
tū̄ ſiture arenas deuorant
Habet quoqꝫ in ſtomacho la
pidē quē euomūt De quo la
pide dixerūt qͥ expti ſꝫ ꝙ ipē
lapis mediāte igne trāſit
in aurū et ē veriſimile qͥa
probabilē eſt ꝙ aq̄ui lapides
in multis locis qͥ auxitalcu
dur De qͥbus aurū optimū
fit et hos lapides uel horū
ſimiles grues tollūt de locis
ſuis et ꝯglutiūt et reuomūt
cum ad nos redierint lapillꝭ
qꝫ ad moderatā ꝙtitatē ſe
onerāt ne expeditionis p̄nti
pns agilitatē nimia defati
get Igitur ſublate ī altū
anguſtias captāt et ꝗdem
promptū eſt eis oclis depͤhe
dē ſpacia itineris qᵈ habent

parcē Ergo cum conᵘ̄t mediū
alueū aduectaſſe ſe ſciūt la
pidū ſarcina pedes liberant
Hoc naute p̄ſciderūt cōpluries
ſepe ex illo caſu prīnbᵉ ſexatili
Arenas non p̄mo reuomūt
q̄m̄ ſecure ſedē receperit Con
cors cura eſt oīm p̄fatiga
tis adeo ut ſi q̄ defecerint con
grūat vniuſe laſſatas qꝫ
ſuſtollūt uſqꝫ dū vires ocio
recupant Etate color p̄dᵗ nā
nigreſcūt ſenectute Gens
pigmea cū hys pugnare dᵗ̄ ha
bent qꝫ inducias cū grues re
cedūt Stat femina grus cū
calcatura a mare in coytu dᵗ
Aris de pigmeis in li de natꝭ
aīalui ita refeñs ad plagā
ſeptentōnalem ultᵃ egiptū
vͦ currit nilus aduenūt grues
tp̄e hyemis qͥbus occurrūt pi
gmei homines cubitales et pu
gnāt cum eis Gloſa etiā ſup
illū locū ezechielis Gens pi
gmea in turribus eius dᵗ grta
lis gens eſt in p̄tibus orientis
Sed ipē ariſtotiles ita dᵗ ꝙ ita
qꝫ nō eſt figmentū ſed inue
nit in rei vitatē quoddā gēꝰ
homī paruū et eq̄ paruū ſimi
litᵉ manet in locis montuoſis
Grues autē volāt aq̄n uſqꝫ
ad extrema t̄re ut t̄ram ſuis
complexionibus aptā inue
niant et ſemp volando ſe vē
to opponūt Dicūt ꝙ volantes
poſt hyemē a montibꝰ orien
tis arenas aureas et auri

talium lapidem tūc ꝯglutinat
et poſtea reuomuit in partibꝰ
tūſmarinis. Pugna gruum
adeo fortis et ꝑtinax eſt ut poſ
ſint manu hominis capi. De
gluti capitu[lum]

Gluttis auis
eſt ut dt pli
nius hʒ et long
am exit linguam unde ꝯtē
nomen ei datū eſt. Hec in eſtate
hyeme recedentibus hyrundi
nibus ac ciconiis in initio ꝑ
egrinationis blandientes ſibi
ſocietate recedentium auide ſe
aggreditur. Sed poſtea vola
tu in labore ꝯpto ꝑnia ducit
ac q̄a in comitata recitti piget
Sequitur aues aliq̄s tanto
tamen tedio ꝑmis ꝗ dietis
ut eā incompleto itinē hyes
anticipet. Ciconius vō aſie
auis feſtinat atq; perſeuerat et
ad expetitas ſibi t̄ras in defeſ
ſo labore ꝑꝑerat. Sed et ſocias
itineris alias aues in ſtati
ns de nocte excitat ā monet
ꝗ itineris. Sufficiat autē
Hec due aues pegrinos quos ſu
bet quos ſignatos cruce ſepe
videmus uel in t̄ram ſc̄am
ad recuperandū glosū xpi ſe
pulcrū et templū diuinum
uel in aliis mūdi partibus
ū eccleſiaſtica neceſſitas fili
os pios inuitat. Sunt ergo
int hos in illi q̄bus placet vi
cinorū iſta ſocietas ſed tū la
boris ſe uel modice experti

fiunt querunt diſpenſatōm le
gatos. Roma multiplicat
q̄ eos pecunia mediante ſcirſi
cet liberos ꝗ peccatis per litte
ras recomendat. Bona ſalus
et vē beata indulgentia om̄
peccatorum et q̄ hant ꝑmerue
rint iure repudiat. Sedo q̄nti
monachi in clauſtē ſic q̄ longo
tp̄e longa ieiunia diſciplinas
graues. Silentiū q̄i continuū
veſtem aſpera nocturnas ꝗ vi
gilias et in hys omnibus victū
tenuem et vix ullū ſolaciū et
hec omnia ā nis plurimis ꝑtule
runt et tn̄ nc dū illius t̄ras
indulgentie acceperit. Credo t̄
paule ſed in apoſtolatu tuus
ſucceſſoribus credo. Credo in
q̄m tibi q̄ veredico ore dixiſti
ꝗ reddet dn̄s unicuiq; ſc̄dm
laborem ſuū. Taceam de fra
tribus noſtris ꝑdicatoribus
q̄ ſtudiis continuis et ieiu
niis macerati non habētes
in zona es. Sed maxime
membranas pauli nō i eq̄s
aut in curribus ſed feſſis
artubus et pedibꝰ ꝑdiantes
ꝑdicationibus t̄ras circuerit
De fratribus minoribus q̄d dic
ditēm q̄ duro cincti funicu
lo et ſine amictu cappe uel
pallii induti tunica ſb nudo
pedibus nudis ſr niue ge
lidam q̄i ſr lana deambulant
ſi non ſc̄dm laborem ſuū
retributōm ꝑmii ſortientur.
Tu ergo pegrine gluti aue

ſignatus ſi votum voui ſtid eo
in cruce ſuſcepta ſi vires ſuf
ficiunt votu imple Noli que
rē diſpenſatom n̄ talis ne
ceſſitas vrgeat p qm̄ excuſa
tus eſſe poſſis ante ipius xpi
faciē iudicatis q̄ utiqȝ perſua
dentibus iudeis et phncipibus
ſacerdotu de cruce deſcendē
recuſauit ſed uſqȝ ad mor
tem in cruce permanſit Tu
ergo imitare xpm̄ Imitare
tyrannu ꝓdente auē q̄ leta
ter preit ſocias ſollicitas red
det et excitat ſompnolentas

De Gallo cap

Gallus auis
eſt faucib⁹
criſtatus et ca
pite Nouit ſydera et ꝑas
diſtinguit horas inte diu
cantu Cu ſole eūt cubitu
Diem qȝ veniētē nūciat hec
adūſis ſpiclis armata bꝫt
crura habet et gallme qu
qȝ ſpicula ſed hoc errore poci
us qm̄ ope nature Cu ia ede
parat alas diſcutit ut ſe
euigilantorem reddat Noc
te profunda validius ma
tutino leuius cantat Cu
nocte laborauit mane gal
linas vocat ad paſtu Catus
ipius cu vento fertur vltꝫ
eſtimari poſſit audit Ita qȝ
cantu ſuo equos initigat
camelos inſtigat pellē eciā
dr̄ fantaſtica plures herbe
q̄ gallu reſtituit alia aīalia
occidunt Vnde experimēta
tor Gallus cauda ſuſtollit
et ad modu tiuli ſemi refle
ctit Fforma eius in ſidet tur
ribus eccleſie et roſtru ſinu
conit vetum vtit Dormit̄us
in altu ſtando et ſup vnum
pede quieſcit Cum pennas ita
tollit erigit ſe excutiēs cauda
torem reddit Albu gallu leo
timet Gallus ſeneſcēs in eta
te decrepita fac ouu ex ſe vnde
baſiliſcus procreat Sed in hac
gnatione oportet ut multa
concurrat in fimo calido et
multo ponit ouu et ibi fouet
vite pcts poſt multu vo tpc
exit pullus et inualeſcit ſicut
ſolent pulli anatum habent
aūt huiuſmodi aīalia caudas
ut coluber Reſiduu vo corpis
ut gallus habet Dicit aute
hꝫ q̄ huiuſmodi aīalis crea
tōm ſe vidiſſe dixerit qȝ teſta
ouu nulla eſt ſed hꝫ pellem ſo
lidiſſimā et forte adeo ut poſ
ſit reſiſtē validiſſimus ictib⁹
Opinio quoruda eſt qd̄ poſtqȝ
edidit gallus ouu eu fouet
coluber uel buffo ſed hc ambi
guu eſt et incertitudi relin
qimus hoc tm̄ hemus in ſc
ptuuis āciquoru qd̄ qoda ba
ſiliſci genus ab ouo gnat
qd̄ gallus decrepitus et ſene
ſcens edidit Carnes galli ad
digerendum groſſiores ſt ꝙ̄ gal
ris qȝ ſt humiditatis qȝ gal
line a gallinacii Decrepiti

tamen galli carnes tenerio
res ſūt carnibus iuniorū gal
lorū Caro gallinacij hēt quid
dam viſcoſitatis ſed in coque
do diſſoluitur Si etiā vno pūn
tu atq plures galli fuīnt
vnus durīcius ceteis dnatur
cōnīnes ſepe in duello cū mori
entibus eſt Si quī gallus ſo
ciū vicerit ſtatī in victoria ca
nit ſe qȝ ipm pricipē teſtat Vi
ctus qȝ occultat ſimiles eg
qȝ ſeruiciū patit Econt victor
ſuperbus icedit ardua ceruice
creſtis celſa celū qȝ ſola volu
crū aſpicit in ſublime cauda
falcata erigēs Itaqȝ terori ſūt
etiā leonibus et hoc quā aſſi
milat baſiliſco vt quida dicūt
uel potius credimus natura
lit eſt illi inſitus galli timor
Galline mortuus gallus
merore tabeſcēs a tantu abſ
tinet pre dolore De Gallina

Gallina auis
eſt ut dt au
guſti9 ēta pullos
ſuos ſollertiſſima

agregat eos ſub alis et fouet
et plerū qȝ cont miluos defē
dit et protegit Cuius blan
das alas aliqū refugiētes
ſuperbi pulli pda fiūt alitib9
Plinius pullis gallinarum
quedam vrtica contactu morti
fica eſt qd mres galline natu
ralit agnoſcētes pcauet app
henſas qȝ radicē vrticas inīti
tur euellē ſed ſepe nō poſſunt

Quī ymo et ipō conamē inte
rius in corpibus plerūqȝ ru
puntur frangit illis panis
uel farris minucias et con
fracta voce aduocat Iacobus
Rapiūt quotidie oua galli
ne ſed non ideo ouare deſiſtūt
ſed vnū relinquēs Ide facit
oyaq9 de pdcis Iohēs Modū exce
dentes in ouando cito mori
untur Cum vō in abſcondito
oua poſuit ſurgēs claman
do ea raptoribus prodit Gal
lina vtiqȝ oua ex qbus exi
turi ſūt maſculi ſicut dt plinius
In ventrē parte dextē gerit O
ua vō ex qbus exiture ſūt fe
mine parte ſiniſtra Efficiam
pferūt que in loco acuminis ro
tundiora gignūt Obloga
vō et in fine acuta oua ma
rem pariūt Oblonga gtio
ris ſaporis ſūt Omnibus ouis
in medio vitelli parua in
eſt veluti ſaguinea gutta qd
eſſe auiū exiſtimat Omū
in ouū tpe id gignī opinātes
Ipā gutta in oua ſalit palpi
tat qȝ ipm aīal ex omī liquo
re alio oui non incorpā aqd
pullo Cibus eius in luto eſt
Omībȝ intus capitt maius
ē toto corpore ocli conpſſi capi
te maiores In creſcēte aute
pullo candor in medio vitel
lutteū circūfundit Viceſimo
die mouet Ia viuētis intra
putamē vox audit ab eo at
tpe pluneſcit ita poſitus ut

caput supra dextrū pede h'eat
Dextra vō alam sup̄ caput
vitellus interim paulatim
desitit. Aues omēs in pedes na
scuntur cont' omnia aīalia
Quedā galline gemīa oua
peperit et geios indū exclu
dit. In egipto arte satis mi
rabili sine fotura gallina
rū complet oua et educuntur
pulli. Aperiūt ibi eīm hoīes
arenā et accipiētes oua sterco
re inuoluūt et sic cooperiē
tes sabulo fouet calore solis
et stercoris sicqz debito tpe com
plentur et excita oua findūt
teste et pulli prodeūt. Credi
mus idē fieri in frigidis regi
onibus si oua calida stercora
inuoluta sīt et in multitu
dine calidissima fimi dili
gēt' recondita. ut dt experime
tator. Quedā galline sīt que
semper gemellos faciūt. Miru
q̄dē in gallo est q' gallinas
aduocās pascit et dum pariue
rit eas ad labores impugnat
oīs et partus cogit. vt dt ex
pimentator. In ouatōne gal
lina multū laborat et tamē
sīt dt Johēs phus post partu
cantat et h' sedim eviim. Alex
tū parit ēsticiā h't cū cibū
pulverem cū pedibus ictit et
sic victū acquirit. Galline cu
bantes steriliores ouis sīt qm̄
nō cubantes. Multe galline
et anseres atqz pauones oua
veti faciūt id ē oua sin coitu

sed sīt parua atqz insipida et
sīt humidiora aliis et si quis
posuit aliquot illorū ad fo
uendū non mutabit modus
eius sed manebt albū atqz
citriū. Cū gallina cubat ma
lida estate findūt teste ouorū
ipse et exeūt pulli cicius qm̄
frigido tpe. Et qdā galline q sp
faciūt gemellos sed vnus ge
mellorū ē sēp paruus et alt'
magnus. ffit aūt freqncius
ut puus sit mostruosus et h'
rō q'a maior occupauit locū
et puus cpssus iacuit sicqz
fit ut meb' ei' male disponat
et mostrō sū faciat. In gallia
visus fuit pullus galline cū
duob' capitibus et vno corpe
abo capita captabat cibū trac
tiebat q̄tuor pedes hūit sed duo
pedebat inutiles ceteris currebit
Optima fotura an̄ vnū eq̄nor
cīi post solsticiū nō implet
magtudine iusta tato qz mi'
q̄nto qz serius pvene. A pte la
tiori pmo exit ouū pt'ea a pte
acuta. Qs acuta ouī capt' co
tinet et ps rotūdior ptes postio
res pulli. Auctor ē plimi' qz
gallina illo die quo ouū edi
dit aspidis ictu nō morit' vnio
meditina pcussis ē exptl' quot
tidie sp aquid boni etiā inimu
est attendū xpiano ut illa
occasione ab īminētis dpa li
nocumēto tueat'. Oua incu
bata int' dete dies edita vtilis
simū est vetā a' cetetia ifectuda

sit Subiti aut nuo impari de
bet Certo die pto qm intepe
rint incubari sit contra lumen
captum me ouorum in manu ap
phensa Purus ac unus mo
di pluteat color sterilia estima
tur p qbus alia substituenda
sit In aqua qz experimentum conu
in aue fluctuat inectum aq
subsides vero plenum est et subiti
debet Coturni experimento vetat
qm non gignunt confusis vita
libus venis In incubatorum dat
initium post lunam nouam qa prius
inchoata sepe fallunt Celerius
excluduntur calidis diebus un
estate decimo nono die edunt
fetus hyeme vero vicesimo no
no si subito tonat sepe fallunt
et accipitris audita voce vitia
tur Remedium est contra tonitrua
clauus ferreus p tussim sa ono
rum positus aut terra ex erecto
Aves dux galli mortuus gal
linis abstine a cantu Plini
Generositas gallinarum in o
se rubicundo spectat In inimicas
habet maxime inter messis et vi
demie tpt Medicina est pena
rosus inserta nares et p omnes
dies commota aut cibus allium
Plinius autor est ut si aurum
liquefacteris menbris gallina
rum admisceas consumitur au
rum in se ita ut dici possit auri
venenum esse gallinas vitel
lum oui quod in pleni lymo edi
tum est omnem maculam in

lanea veste deponit in eam
inde bene fricueris et postea
lauis Ouum aute medio
molle sit coctum De gallo

gallinatio

Gallus
gallina
tius auis
est ut dicit liber rerum testiculis
viduatus quem scriptura perpone
nominat Nos vero vulgariter ca
pone Dux aut quia libidine
caret citius impinguari ut
dicit experimentator Gallus gal
linatius cum gallinis impin
guat sed nequaquam eas imp
gnando fecundat cum eis pascit
sed nequaquam eas defendit non
cantat neque horas diei distin
guit hic ad nichil aliud utiles
sit qm ad coquinam Carnes enim
validiores habent omnibus vola
tilibus gignant enim bonum sangui
nem et optimum nutrimentum frater
hoc pie memorie Jordanus
magister ordinis fratrum predicatorum
in quodam sermone dixit loquebatur
quidam ad canonicos et clerum
in synodo Dixisset inquit sola
scriba sit gallus gallinatius
et non ad nullum utique alium locum
non ad coquina dyabolus et ergo quia ne
que generat neque cantat non generat
filios spirituales et ultima n carnales
non cantat sic qui detenet
septies laudem in die secundum cano
nicas et statutas septe diei
horas vel noctis et ideo ad
nichil aliud utiles non in inferni

ad cocinam dyaboli tranſfertur
non ſobria tm̄ ſed omnis q̄ ſine
debito ſtuttu ſe clictū uel ta
norum profitet Jacobus et li
ber lapidarius Caſtrīt em a
liqn̄ poſt qm̄ tbus ānis vixe
rint ſimul qȝ pt9ea viuit qn̄
qȝ uel ſex ānis et in ietore
eius repit lapis ptoſus an
allectorius nomē ē Igitur
pt9 qm̄ hūc lapidē in ietore
ſuo concepit nuq̄ȝ pt9ea bibt
vn̄ ſi q̄s habet hūc lapidē in
ore ſuo ſitim extinguit A
liqn̄ huic aui plume in pe
ctore ſuo exhuunt virtus qȝ v
ruit ad nudū vt pullos or
phanos vite mris ſupponat
illis foueat qȝ illos ad calorē
quē pulli nudato corpi pſtat
ergo ū pſidiū frigoris et v
tute aduſtionis medela i pul
lorū ſuppoſitone ſe adeptum
eſſe cognouit matnū affctū
cotipies fouet illos et paſcit
vite mris fort qȝ votes ſcd̄m
gallinarū modū vt coſcta
vote aduocet elongātes De
Gallo ſilueſtri q̄ et phaſianus
dr̄
Gallus ſilueſt q̄ et
phaſia
nus a plini
o dr̄ et ipſū
gallitū co

petit nomen auis epulcra ual
de pennis coruſtis et ſplen
didis ad inſtar ignis ceruleus
in cdū et vidis rubeis pēnis in
tſtrbit inter aureas gēmas
in capite brē videt plinius
extatib' ſubrigit qȝ eas cū volt
atqȝ ſbmittit Criſtis caret in
capite ſpitl'is in tribus l'ris
tū ſtruſtta armis a īoſa et au
dax auis eſſe dmoſtit q̄d ſac
tes aucupes ſtutū facuit ex ri
no lineo et albo In cui9 medio
pāniculū rubeū ponitt quē ru
borē in albo gallus attetus
cotemplatus figit oclm in iſo
litū qȝ inirat Net mora aucups
viſu hēnte vides retcedē eū in
dorſū cogit ſtuti conanme quo
aduſqȝ in retia emi9 pata capi
uū decidat et hēt captura ſtal
li ſilitudi Sigt aut illos q̄ cu
rioſitate viſus ducti paulatī
in retia dyabli capiūt et dū ini9
vētura cauet curioſitate pn̄
tiū delectati pcti etiā actu in
cidūt a q̄bus vanitatib9 oclos
aūtē noluerūt Netnō etiā
ſiſtre pt eos q̄ dū ſpitalit in
cotemplatōne dirigē oclos me
tis volūt figm etiā qdā ymā
ginatione famelita cōphēd
et dū deum ſibi uel eius an
gelos lucis ſpūs vidē tredūt
ſpū erroris et tenebrarū in
ſiplicit deluduntur vt dt ex
perimētator Gallus ſilueſt
vel ut eū plinius vocat pha
ſianus Roſtrū in tra figēs
caput abſcondit et ſit ſe totū
abſconditū tredit In aura
pluuioſa tſtat et tūc in rub
et ſiluis latet Circa veſpam
uel aurorā de ſilua egredit

et tn̄t de fatili venat⁹ Penas
ꝑ pinguedine mutat et ita in
se renouat Carnes subtiliores
et leuiores hȝt q̄ȝ cete aues
siluatice exceptis pullis po-
tū

De Garrulo

Garrulus
ut dt ysi
dorus a garruli
tate nuncupatus e Est em auí
ū loq̄cissimū ge⁹ et vocib⁹ in
portunū De vna in aliā gar
riendo trāsit nc vix q̄sc̄ȝ illa
trāsire pt q̄uē non garriat Ce
terū auiū voces uel modlos
nō ad d'ltā menta letitie sed ad
garriedū d'r imitari h auis
capta in iuuētute claud'r ut
articulata v̄ba loq' doceatur
Cne ibi cua serit magis gar
rire gestit cuet tā aliq̄n ut
dū sibi non ꝓspitit et garru
litati intēdit nisus eā inopi
nate rapt h auis tāta pluā
rū varietate distinguit ut
nullus ei cetarū auiū color
deesse credat⁹ Freq̄t in sam
re d'r ita ut expimētator dicat
q̄ ꝓ furore nimio in arborem
inē furcatos ramos in samēs
se suspendat

De Gratulo cam

Gratulus a
uis ē quē
falso opinat⁹
nonnulli eadē
auē esse qm̄ garrulū Multa
est distācia int' eas cū gar
rulus ex diuisis plumis in
colore distīctus Gratulus
vō auis est vni⁹ coloris et
hc nigro per totū corpus De
gene em̄ cornicis est licet
minor sit corpore libent' in
dificat in altis arborū sil
uis et hȝt in tāta multitudi
ne vt sepius in vā arbore se
pte vel vta gratulorū nidos q̄stat
Optime em̄ aues iste s' inuice
q̄patiuntur Est auis clamosa
nimiū maxīe tp̄e coitꝰ Cuq̄ȝ
coitū vnū tp̄t imitat amoris
gr̄a masclus cibat feīam
Carnes pullorū eius esibles
sūt et hȝt magis si excoriatur

De Ibicibus cap

Ibis auis ē vt dt
Solinus circa ri
pas nili fluuij
q serpentū oua depopulat⁹
et ex hijs gratissima pullis su
is escam defert Sic rarescunt
fetuū ꝓuentus noxiorū nec
tn̄ aues iste cōfines egipti
tm̄ ꝓfit' na serpentib⁹ venena
tis arabie aduolare volēti
b⁹ anq̄m̄ timos excedat Ibi
tes aues excitate in ꝓcīctu
eūt vniūse et in aē occurrūt
tibis pestiletib⁹ ibiq̄ȝ s' ꝓ serpētū
agmen deuorat vniūsū ho
rū serpētū vixes tā cūctū est
ut morsū añ mors q̄ȝ dolor
seq̄t' het auis ore parit oua
eius si q̄s comedit morit'
Ipsa semetipsam rostro h a
uis purgat aq̄m posterioribꝰ
infundēs h at cū cibis nimijs
fuit constipata vt dicunt

Plinius et Solinus super
in lu reqestes rostro desectis
nature indigestibiles cibos
dechit et in hc dectores st q
semp parati st spge audita
depriinis vel in malu mtp
tari dubia Circa littora ma
ris uel fluuis ul stagnor
het auis dieqz et notte am
blat quens a mortuos pi
scicl'os aut aliqd cadauer
qd ab aqs ia putidu ul mar
cidu eiectu fuit foras aqm
tn nuqm ingredit sed tm
eiectis cadauibus delectatur
Nigs aues ibites pelusii
bznt Reliq vo ps candidas
Dicitt nonulli hat auem
esse tytonia Sed si hc vim e
inixu qre dras posuerit int
tytomas aues et ibites Ase
cutur plane q aues ibites
dicitt ide qp tytomas n forte
dicatt esse genus tytomaru
no consuetu videri in nostro
orbe europe Cra plinius de
ibitibus dt qp rostru adun
cu habeat qd vtiqz flm est
d tytonius q rostru longu
dirctm et acutu in sumita
te bzt et non bznt aduncu
Josephus Inuenit in hysto
rns Josephi qp moyses ad
huc iuuenis ductos tot ethi
opes a rege egipti accepe
rit aues ibites fecit qz eas
prcede exercitu p desertu inac
cessabile ut serpentes stz ea
ru formidine fugarentur

Ethiopes vo nullo modo su
spitari poterant per viuu moy
si ipm fieri desertu posse pp
serpentes vnde accidit ut a pte
deserti ethiopiam immune
moyses inueniret inopinate
qz aggressus gente priamto
tam subiceret seruituti earu
qz regina ducet in vxorem

De Ibos capi

Ibos auis
est orien
tis est aut auis
aiosa et fortis inultu odiu
petuu int ipam que et equi
nu genus est Et hc ta Ibos
auis est q herbas depascit ut
anser hz at vote horrida que
hynnitu quoda modo imita
vote eq Sed het ad audiedu
qnuissima Equs aut odit
Ibos aue q teret vote eius Ybos
vo equu odit qa ea de pascuis
eicit Cu g9 auis Ibos depa
scit hbas equs inuidie zelo
ductus depellit ea Ibos vo
cu equu secuxu in pascuis
stare vidit emissa vote hor
rida decret equu et in fugam
re compellit Sit qz fugatu
aqn ex nimia inqetudine
occidit De Cintendula cap

Citendula e
auis orietis
ut dr genus
cornim het
auis dolosa est et aiosa me
cu pugnat aut cu Bubone
Et qm bubo debil e visu in

meridie venit avis in cedu
la pugnans et fortius et vi
cens comedit ova bubonis
Die vero versa vice bubo clarius
notte videns in tempeste no
ctis silentio cum intendula
ave pugnat et quia intendula
dula notte vide non potest. Bubo
potitus victoria dipit ova
illius et sic malo pro malo red
dit.

De hyrundinibus Ca

Hyrundo avis
Est ut dicit liber
Rerum levissima
Rostro parvo for
ma grata in ungdine detectissima
In ventre candida est russa sub
gutture ut dicit experimentator
Moditam carnem habet et nigra
multas plumas et magis
alas et ideo citum habet volatum
Diem nuntiat presentiendo exci
tat dormientes et ad laudem
creatoris invitat Sanguis
eius de subdexteri ala extractus
oculis medetur Cauda habet fur
cata tortuosis orbibus et prefle
xuosos circuitus volat Garru
limus habet quoddam presentium quod lapsu
ra tecta deserat nec appetat
culmina In indiis construendis
edutandis quoque fetibus soller
tissima Sunt plerique quam quem
dam portat in ventre sicut dicit
verum Reperit tamen hec gem
ma aliquando russa aliquando nigra
votat quoque celidonius prodest
lunaticis et humores noxios
fugat Cum aqua abluitur in
mus medetur oculis Hy pulli
hyrundinum qui habent lapidem
habent cognoscitur in hoc si pro
signo patris ore ad os conversi
in nido sedent nam reliqui pulli
qui non habent aversis posterioribus
sedent dicit liber kyrannidarum
quod hyrundo comesta sacrum
ignem extinguit et epile
ticos curat Pullos eius si
in olla luto oblinita assa
vis fracta olla invenies du
os pullos cum osculantes se hos
si conbusseris cinis eorum
potatus valet ad reconcili
acionem coniugum Plinius Scelora
hyrundinis ad obcecandum
visum efficacissima habent si
mandat oculis quod uxor patitur
in thobia Plinius pullis hy
rundinum sic primo ceca fermento
libidinis per imaginacionem co
cipiunt a pulvere Ysidorus Ab
aliis avibus non impetit nec
umquam preda est Custodit adven
tus sui tempus Novit quando veniat
et quando recedat Prodit in adventu
suo initium veris vexatis pul
lorum oculis in res celidoniam
adhibet ad medicinam Plinius
Hec sola inter aves que ungues
non habent carne vescitur Hec ap
tos motum recessus petit hy
eme et ibi invenitur unde
et implumes hec cebar tecta
subire negant hec indigna
omnium rerum preciosiores auro
nidos struit ut dicit Ambrosius

eo q sapienter edificat Nidus
enim sapie pciosior e auro Qd
enim sapientius qz ut volandi
libertate potiat et in hom
domicilijs pullos suos fove
at ut sobole nullus invar
set Tum illud pclarum qua
gra nidos sibi sine vllo adiu
tore tanqz artis perita coponat
legit festucas ore eas qz lu
to illinit ut conglutinare
possit Sed qa lutu pedibus
portare no pt sumitates
pennaru aq infudit ut fa
cile hys pulius adheat et
fiat limus quo festucas co
glutinet et eo modo totius
nidi fabrica struat hyrun
dines igit nidos luto const
unt feno roborat mollibus
plumis fluctis qz sternit tepe
faciendis scz ouis similis ne
sit durus in faucibus nido
In fetu suma equitate alt
nat cibum et notabili indi
tia egerit extrementa pullo
ru adultiores qz circulagi do
cent et foras saturitatem
emitte hyrundines bis o
uat sed oua pma sepius cor
rumpuntur ppt hyemem
Si quis cecauit pullos hy
rundinu reuitu occli eoru
itin Ut dt Ars Sed et adelio
phus ide dt hyrundines ut
ut dt plinius indociles et mu
res cu leones et elephantes
intestat et domestitet Est
aliud genus earu pmissimu

Hec in partibus orientis nidos
sibi de musto arido faciunt ita
absolutos rotunditate ut vix
intueri possint aditus In egi
pto ergo loco plaustri ibi mo
leuit continuatione nidoru
euagari in lius qi inexpug
nablem muru opponunt sta
dii fere vnius spatio q huma
no ope pfici non possit Mun
iut palea et stramento opus
illud mirable In hoc ope tam
sedule laborat ut multas ex
eis in hoc ope mori constet De

ysopigi aue

Ysopigis uel cro
pi auis est sic
dt liber beram
daru Coloris cineri uel quas
nigri aut varii Semp cau
dam concutit sic xunulos se
dens vn et cauda tremula no
inat Sigt aut eos qi vago
et instabili subiacentes affec
tu nichilominus tn gstia tre
mebundi memoria mortis hor
ret et hoc cu humane condi
tionis labilem contemplantur
Vnde dauid Quis est homo
q non videbit morte Et in Re
gu lio dr Omes morimur et qi
aqua labimur De ysida

Ysidam aue a so
no vocis sic dici
mus parua qui
dem auis est sed vtiqz penna
ru venustate clarissima In
dorso colorem hz int vide et ce
ruleum ado pulcru Ut si sol

ex adiuſo radiis illuſtretur
zaphirinam ſpem eius premis
meſſe videbis Color autem q
in pec tore eſt carbonu arde
tiu pfert ymaginem duos
tm digitos in pede hȝt vng
ues aduncos ſed roſtrum par
uum atq directu Viuit pi
ſciclis ita aqs aſſidua eſt Ro
ſtro cauat ſpeluncas in tra
vbi nidū congerit et fetus
facit De hac aue vulgus an
ait vero aut falſo opment
ignoro quia ſi pellem cum
plumis mortue aui detrahas
et parieti detractam infligas
omi anno pellis plumas
ac ſi eſſet in corpe comutabt
Sigt aute eos q mores ſuos
et vetes conſuetudines ma
las vinctes deſere noluert
quos vtiq mortuu comuta
bit qa pro delictis penā pro
pano gaudio dolorem p tri
ſtoris malis iehennā pro
cia optinebt De kaliodro mo

Kaliodromos auis
est in India
que mox nata vo
lat ad ſole verſus
oriente et cu ſole vtit ſe ad oc
cidentem Non viuit nī vno
anno et medio tpe parit du
os pullos maſclm et femiam
Nimis caro comeſta pſeruat
homem cont caducu et plu
res alias infirmitates De kvm
Cvm auis eſt magna
vt dt ariſtotiles q pda

viuit Bone
pullificatio
nis eſt et boni
moris patiens
multu cont adu'ſas aues
Multe ſollicitudinis e et di
ligent paſcit et nutrit pul
los ſuos et non ſolu ſuos ſed
etiam cuiuſdā peſſimi gnis
aquile pullos que ante tpt
expellit pullos tedio nutrendi

De Bartolas

Bartolas e
auis orie
tis ut dt ariſto
tiles aſtuta naturalit et ma
licioſa het em ocln diligens
et mira curioſitate Pigra
qȝ eſt in procreacom gnis ſui
Sed qm ex toto debitu nega
re nature non pt vbi femina
a maſclo ſemen accepit oua
qȝ ſenſerit matura ad pcu
petit nidū palube Sic delu
ſa palumba fouet oua exter
ni gnis De Komor cam

Komor auis eſt arabie
vt dt ariſtotiles et eſt
auis optime pullificationis
int omnia genera auiu ſilue
ſtrium Quinqu

es enim in ano
uel ſexties o
uat et pul
los facit et hc nulla auiu
ſilueſtriu facit pt iſta Aues
vo q in domibus manet ſic
colube et galline ſepius o
uant Item in Komor auii ht

satis mirabile perpenditur quod
de fatali non ovat antequam appa
reat quedam stelle que in firma
mento que medio tempore recon
dunt et harum stellarum appa
ritio dicte avi virtute tribuit fe
cundandi **De kyrches ave**

Kyrches avis
est ut dicit ari
stotiles que vo
ciferat vocibus
diversis et in quolibet fere die
mutat voce sua. Nidificat
autem super arbores ex lana
et pilis ovat que ibi ova tem
pore autem mature sunt glandes
congregat sibi que ex eis cibum
sufficientem. Educti vero pulli
et ad volatum roborati cibant
parentes in senectute fatiscentes
que eos mane in nidis absque
ullo labore **De laro ave**

Larus avis est ut dicit
glosa avis
li natura
positus ut enim
glosa dicit super illum locum
ubi immunde aves in lege prohi
bentur hec avis tam in aqua
quam in terra habitat et utroque delectatur
elemento magis natans et in
aere volans **De lucidiis avibus**

Lucidii aves sunt ut dicit liber
rerum et so
linus dicte quia lu
cem dantes earum
penne per obscu
rum in nocte micant Unde
fit ut quia illarum avium pennas
habent cum voluerint preties
inter tenebras pennis lucifera
cera vias dirigunt In hercinio
germanie saltum hec avis
habetur ut dicit plinius **De
lucinia ave cap**

Lucinia avis
est de qua in ex
ameron refert
beatus ambrosius quod hec per
vigil custos cum ova sua quodam
sinu corporis et gremio fo
vet insompnem longe noc
tis laborem cantilene suavi
tate solatur et ut ipso beato ambro
sio videtur licet summa avis
intentio quo possit non minus
dulcibus modulis quam fotu
corporis animare in fotus ova
que fovet hoc utique stupendum et
mirabile est valde sed neque
dubium cum beatus augustinus
et multi alii hoc idem fere de
leone conscripserint **De
ymathos Cap**

Ymathos a
vis est ut dicit
aristotiles acuti visus valde et cogit filios
suos solem aspicere antequam ha
beant alas completas et per
hoc percutit ipsos et vertit ad radios
solis et si alicuius oculi lacrime
inficiat ipsum et cibat alios
Hec avis manet prope mare
et cibat ex avibus que sunt in ma
ri quia aliquando in aere elevata con
templat de super in mari na
tantes quam aves videntes

subingunt se in mari timore per
territe Tunc linachos avis de
scendit pre aques et cogit aves
ad tam intemptia lem submissio
ne ut oporteat eas suffocari in
aqua Tunc suffocate in aqua aves
plumis ad superficiem aque dedu
cuntur quas illa rapit et defert
ad terras De lagepo

Lagepus avis
est ut dicit plinius
que pedes habet ut lepus
nullum quoque plumarum consimilem
unde et nomen accepit Cetero in
ventre candide habent magnitu
dine columbarum extra terram non vesci
tur facile sed quesito cibo rapine
modo regreditur ad specus et
sic vivit spoliis in occulto Hec
avis numquam vita mansuescit sed
occisum vel naturali morte defunctum
corpus eius citissime marcescit
Et hoc forte quia in terra marcida as
sidue vivens fuit Ninnus avis
quedam species est que magnitudine
pene ut aquila est onusta Caput
ingens habet ad instar cornuum plu
mas in fronte dispositas ita
ut horrori possit esse videntibus
Oculos habet maximos quasi instar ignis
flammantes Hos numquam claudit sed
pelle quadam obducit in sopno
Crura et pedes pilosos habet ut
lepus ungues aduncos ut aquila
Vivit preda lepores nocte capit
et comedit Clamat nocte ut
bubo unde et quidam genus bubonis
hoc esse dixerunt Consuetum
est ei illis avibus efficacissime

alias aves capi Mansuefa
hanc quidam dixerunt et hoc si pul
lum ex nido docuis De milvio

Milvius a
vis est ut
dicit ysidorus pene ma
magnitudinis aqui
le ungues pedes et rostrum ad
uncum instar accipitris habet
sed curvas et non rectas sic
accipiter habet alas Mollis tamen
viribus et volatu rapacissima
Pullis domesticis insidiatur cata
matellos excubat et ita cada
vera Plinius videtur arte guber
nandi docuisse cauda flexibus
in celo monstrante natura quod
opus esset in profundo Tradunt
quidem in tempore solsticiorum affici po
dagra Milvii iecur medicinale
laudavit plinius ut dicit experime
tator Milvius audax est in
parvis timidus in magis a mso
fugatur quamvis in corpore maior
sit illo Civit Turdus in ewo
dixit Milvius in celo cogno
vit tempus suum cum apud nos in eu
ropa turtur et hyrundo recessus
tempus habeat Milvii enim apud
nos semper manent et hyeme et e
state quod utique apud Therosoli
mitas non est sic Milvius enim
ita ultimam exuere plumas
non potest nisi versus meridionalem pla
gam salsas maris aquas bibit
Unde adveniente tempore mutationis
sue terra inhabitationis solite de
serens plagam meridiona
lem petit De magnalibus

Magnales
ut dicit auctor
aves magne
sunt orientis ve
lud vultures rubei coloris
pedibus et rostris nigri hee
hominibus non nocent sed tantum
modo pisces quos de fluvie ex
hiunt manducant De melen

coryphis Capitulum

Melancoryphus
avis est ut
dicit plinius que
et si parva est tamen magis alitibus in fecunditate supervigi
ti parit ova semper in partu
nido diligentissima avis est
ita pullos et notat eius di
ligentia in hoc quod tot pullos
sola pascit et tamen cum adolescunt
ut sint cibus predantium pin
guissimi inveniuntur videns
educti pulli in rem pertinas
net precantium famem dissimu
lat quousque sua cura vivere
valeant De Morplice Cap

Morplex avis est sic dicta
eo quod morte
plectat est enim
avis rapida ma
gna ut milvus
nigra ut merula unguibus
magnis et rostro forti aquis
ut mergulus se immergens et hoc
ideo quod anguillas et pisciculos
magnos de aquarum fundo
extrahat et manducet hec
avis in altissimis arborum
nidum congregat et pullos nu
triit et hoc in magna habundantia
a piscium cum autem pulli eius
ad robur nutriti fuerint evo
landi tunc quia naturali insti
ctu pondus incomodum senti
entes escas evomunt devoratas
ne nimia ciborum sarcina prepe
diti si fugiendum fuerit volare
non possint et ab adversariis
capiantur hoc quod saluti sue na
turalis remedium insitum pro
bavere quod vero in me perierit eo
dem corvorum genus est quod est ne
callidissime ita quod captat ac
rem in hyeme extensis alis et
flatus earum sitiet arbores videns
in quibus frequentius residet

De Memnonidis

Memnonides a
ves egipti sunt
a loco ubi memnon
periit sic dicunt ysidorus et pli
nius vero catervatim advola
re dicunt ex egipto ad ylium
iuxta sepulcrum memnonis et
propter hoc ylienses memnonidas
vocant certo anno ad ylium
veniunt et cum biduo circumvola
verint tercio die ineunt pugna
et vicissim se unguibus rostris
que dilacerant De meaucis cap

Meauce aves sunt marine
anatibus maiores sunt sic
ut liber rerum colo
ris cinerei crura
habent bina collum
breve oculos glau
cos Rostrum croceum excepto ex
parte rubeum Avis est a vote

ſom ſic di cta Meuta ei
ſemper cla mat cadueru
cupidiſſima eſt Et hoc cadaue
ru hom Tempeſtate imminē
te maxime clamat et qn̄ tunc ex
ultet preda cadaueru imnēte
primo odim in cadaue petit Inſi
diant paruis aīalibus vtrumqꝫ
fiunt congregate **De merilli onibus**

Merilliones aues ſt vt dt liber re
rum ſic wlgarit nomiate Nā non
multu maiores forme vel colore diſſimilis qm
merule excepto qꝫ pedes vngues
et roſtru hnt diſſimiles Pde
cupide aues ſt pvaru auium
inſequties ſt Sotialit em vo
lat ut herodii vel accipitres in
bin qꝫ quatuor ex illis pūt ut
cygnu hc modo capiat primus
ex illis cygni capit Scds et
tcius binas ex utroqꝫ latere
alas Quartus aut pectus vel
collu invadit Sicqꝫ ꝯſunda
auis cygnus īcircepta angu
ſtiis ſe movē non valens ab
auctipe pventa et rapta occi
dit **De Muſtapis**

Muſtape aues ſt a re nomē habentes Sola h
auis os ita patlm hꝫt ut nul
la ei in auibus compari poſ
ſit et in hc provida natura lau
danda eſt qꝫ ei in ore rictu ſupple
volutt in capton prede qꝫ per
volatus pigriciam diminutu
erat facilius em ſit capere pt mu
ſcas et timphes qbꝫ ſolumodo
veſcatur qꝫ ſi celerrima man
guſtia oris Que licet oris ri
ctu ampliſſimu habeat Ro
ſtrū tn̄ ſcdm magitudine corpo
ris int aues hꝫt pviſſimum
Similit et pedes pvuiſſimos
hꝫt Maior tamē vtute ē pedes
vo et roſtre ſit hirūdo plurās
hꝫt ſit lanarius **De meropibus**

Merops auis ē vt dt plini
us que natura li calore habūdās
antra fodit in tra pedu ſex in
altitudine In hiis antris indu
ſtruit ova ponit fetus pullo
ru educat et uſqꝫ ad robur de
bitu in tra abſconditos paſcit
et nutrit hec auis in dorſo hꝫt
colorem vidē in pectore ſbrubi
cu in ventre pallidū **De merula**

Merula ut dt Jacobus
Mantiſtus vota
bat medula eo qꝫ
medulet Mirablr̄
modos vocis reddit maxime
cu vnu tpe imminē pſpetit
Nam hyberno tpe muta tacet
ffuit merula qꝫ huana arte
docta nouem notulas in ordi
ne ſcdm muſicā ita perfecte
cātabat ut nullus muſicoru
parilitate concordancie ei poſſet
aqtenus imitari hc erat tnc
tpis in clero mirū et ſpectaculū
miratlīn qꝫ auis non natura
dtante ſed arte tm humana

pstām musicā in nouem no
tulis didicisset et se natalis
tantus oblita. Hec sola prope in
admiratione spectantis et gra
tulantis populi sepius replica
bat ut dicit experimentator. Do
mestica merula cum natura
sua carnes comedit et hec dul
cius canit. In hyeme propter pin
guedinem vix potest volare. Libe
ter se balneat et rostro plumas
purgat. Cum sit tamen nigra
et turpis propter amenitatem vocis
sepius monet dilectione men
tis. Merula sicut cetere aues plu
mas non exuit sicut dicit plinius.
Quidam merulam vocitatam
dicit quia sola id est mera vo
lat. Croceum quantulumcumque colo
rem habet in pectore sed quod reliqui
corporis est occupat nigredo.
Hec tum in omnibus locis inue
nit. In achaya tamen candida
est. plinius. Merule palumbe at
que perdices lauri folium anni
um fastidium purgat. Merula
ex nigra rubescit. Cantat esta
te hyeme balbuciat. Rostrum
suum singulis annis mutat in
candorem. Est et aliud earum
genus. Sed multo maius hoc
caprimulgi ex re nomen habe
tes intrat pastorum caprarum vbe
ribus aduolat propter lactis suc
tum. Cum iniuria vberis capre emori
tur capre que cecitas aboritur. Hec
aues interdiu visu carent. De

De monedula

Monedula ut
dicitur quia monetam tollens vel

monetam
diligens dicitur. Et
enim vel argentum
vel aurum inuenit
furatur et abscondit. Auis hec ingr
est sed ad modum formosa et ingr
Nomina vocis cum in pullo edocta
fuit imitatur. In matutino cal
ortu solis et sollicitus et distinc
tius et tenacius retinere dicitur ut
dicit experimentator. Monedule
carnes pruritum capitis excitant.
Unde et ipsa appetit in capite fri
cari.

De mergis.

Mergus auis
est ut dicit physiologus
et fluuia et stag
na inmatans pisces persequitur
a mergendo dicitur eo quod se aquis im
mergat. Qui dum tamen retinet spiritum
libere uerum diutius tamen sub aquis
morari non valet quia in pul
mone spiritum recipit. Harum pul
li statim ut oua exeunt tanto
vigore pollent ut si matrem eorum
perdere contingit propria virtute viuant
semetipsos suscipiunt. Quedam
earum species que a re cornuta vo
cant eo quod rubras plumas in ca
pite instar cornuum habent. Contra
omne auium genus pedes habent
in cauda ita ut cum in terra stant
sit homo gestu pectoris erecti.
Has aues beatus martinus turo
nensis episcopus aquis cum natura
sui deserere et aridas desertas
que querere diuina virtute coegit. De
istis Refert Ambrosius quod sepe
mergentes se auraru signa

colligunt. Providentes tem
peſtatem futurā p remedio re
uolant ab equore et ad littori
um tuta tum clamore conten
dunt. Mergus qn̄ periturus debet
in aq̄ mergitur et ſignat eos q̄
ſe excuſant qn̄ arguuntur in cō
feſſione vt dicit experimentator
In hyeme pinguiores ſunt propter
paucitatem motus. Omne enim
aīal ſereno aere gaudet et in
eo plus nugatur q̄ turbido

De niſo capitulum

Niſus auis ē
nobilis ut dicit
liber rerū minor
forma et robore q̄m herodius
vnus tamen amborū color
plumarū eſt et tn̄ retuſitas ſo
cialis volare nā in India fert
et faſtu. Cū aūt impetit ſolus
q̄ ambit victorie honore poti
ri. Sic aūt eſtimari pt et forte mi
to. Sed revera magis ht̄ terribile
pde ſolū inhiare ut dū in vo
latu ſociū in paſtu ſodalē acci
piat. Non tn̄ dubia fides eſt
niſū parē ſui gnis dedignari
pſequi q̄ ut alienī gnis auem
et hc̄ cont oīm auiū genus
q̄a ut dicit ariſtotiles. Sis auis
pdam in volatu capiens pnt
ſui gnis auib9. Solus gn̄ niſus
huius generoſitatis expers
eſt et hc̄ cū ipo hoīe q̄a int q̄
drupedia aīalia aīali ſui gne
insidiari non ceſſat. Niſus
in hyeme capta auē ſub pedi
bus nocte tota viuam tenet
ppter frigus memor q̄ ut vul
gus dicit. Impeſt hyſtorium ma
ne captiua euolare pmittit.
Memorabilē exīm et plane pūu
miſus in rubis et humili loco
nidificās eximi9 reputāi q̄ at
in magnis et in altis arbo
ribus ſup ſe nidū fac minus
audax et vilior iudicatur

De nocticorace

Nocticorax dicit
vt adelinus
dicit noctis coruus
Auis eſt utiq3 q̄m nos noctu
ā dici9. Hec noctis tēbē amat
Solem vō vide nō patit luca
fuga eni eſt. Het glaucos oculos
pupillis noctuāre tenebre ca
ligine nō ſētit horrore ſed q̄
fuit nox obſcurior eo contra
viſu auiū cetār inoffenſos
exeret volatus. Exorta aūt die
et circūfulſo ſplēdore ſolis vi
ſus eius habetat q̄ q̄buſdā
cītēt in tenebris. Nocte cibos ſu
os quit q̄ ſi de die volaret a ce
tis aeris voluctib9 impeteretur.
Noctua vt vulg9 opinat pre
nūciare vidē mortes hom̄ co
tib9 importunis et ſi cat illos
q̄ vana ſpe ꝯfidunt in morte
alterius. Humis ſtercorib9 delecta
tur. Mures et de eaꝝ gne pſe
q̄t. In domiciliis uel parietib9
libēt hitat et pullos ſuos fo
uet. Captīgēs habet n̄ fortu
ut alie aues. Roſtrū vō adūn
cū hēt ut niſus vngues pedū
hamatos et aſperos. Noctuare

contra aues sollers diuinato
Maiore eni tcudate multitu
dine resupinate pedib⁹ repu
gnāt Cū aūt ab hoīe ul' aui
bus impetit resupina iacēs
rostro ac pedū vnguib⁹ se de
fēdt Auxiliat aūt ipām acci
pitr quodā collegio nature
bellū qz ptit In creta insula
si qñ noctua inuehit statim
emorit Noctue carēs pliti
cos iuuāt De Nepa Ca⁹

Nepa auis ē
et vocatur
gallice ozbegel
ma a re nomē
Ad magitudine pditū est Ro
strū longū ħt qz vtiqz pfū
diꝰ tre infigēs Cibū vmi
nim quit Cūqz se aliqñ expe
dire de fatili non potit Rost
pfundius tre infixo pedes ad
hibet et n̄ illoꝝ dimotis sor
dibus qbus inhianti rostro
inheserat liberat se et in au
ras liberas eleuat H auis
die quiescit in abditis vespe
ꝛo et sūmo mane volat p ae
ra Vnde eisdem horū illarū
captura est Et ħt p ampla re
tia et in altū usqz ad p̄ticā
suspēsa qbus cū captura in
cidēt subito funib⁹ relaxatur
Pditeū colorē ħt in dorso in
pectore sit nisus H in qbusdā
regionib⁹ ymē d'negat Ne
pa pforatū capt fere ħt ab au
re usqz ad aure usqz ad aurē
Ita qp oclis pbare in promptu
sit Ponit ergo aurē ad terram
et liqde audit rodentē vimem
De onocrotalo Ca

Onocrotalus
auis est lon
go rostro in ptib⁹
orientis habitās Het tū vire
edē voluit capt in aq̄s ponit
et sit instar rugitꝰ clamore
emittit vt dr̄ experimētator nō
sine rōne nature Het auis
in faucibus quosdā ħt follicu
los In qb⁹ pmo cibū po^t et p^s
horā receptū in sc̄dm ventrem
mittit Duos eni tm̄ ħz ventres
quorū vnꝰ ē in gutture in q̄o
cibū cogit ac digit sit nō ma
lūs Het auis rostrē logū ħt
Et aūt duo earū gnā vnū a
q̄tile aliud solitudinis Sola
h auiū int alias splene caret
vt dr̄ Ar̄s ysidorꝰ vō dr̄ Ista a
uis in istas escas in ventre recō
dit et in hc̄ signat auaros de qb⁹
Job Diuicias q̄s deuorauit e
uomet et de ventre eius extrahet
illas dēs Ptꝰ ea vō cū esuriuit e
ħit et itm̄ manducat hac imu
dicia fedata in lege phibetur
Dicit phici exēplo hui⁹ auis
ypocratam clisteri remediū didi
cisse Gradiēs eni ypocrās super
littus maris vidit auē onocro
talū cibos in immēitate acceus
cōstipatū et cum haberet illud q̄
currēs egē non valet hauries
rostro maris salsam aquam ro
stro postibus inmittit et mox
naturali remedio solutū e

effectu Igitur hec avis ut dicit
plinius rapax est et preda vivit
In re alium purgat et hec ruminatus modo

De ocho capitulum

Ochus avis est
bubone minor noctuis maior ut dicit plinius
Et avis hec dicitur a sono vocis
vulgariter Aures habere videtur
eminentibus plumis Advenit
habet rostrum ac pedes Aures presedit
vivit preda carnibus vestitur
Odio habet hanc relique volucres nocte hu-hu-horrifice clamat ita precise voce humanam similis
ut hominem contractum frigore clamore credas Specialiter tres habet
avis hec In quibus precatas voces
edit plurime vero tres sunt in quibus
munite non clamat

De osina

Osina avis est magna ut
cignus aquis fluviales
ac piscinas inhabitat Rostrum
magnum et forte habet Predo piscium
cupide sunt quos rostro in corpus
trahit et videtur quod natura
eis indidit instrumentum quod cibum
tam corpori oportunum accipiat
habet enim instar sacelli ab ipso
gutture usque in pectus receptaculum amplum et longum in quo
copiam piscium simul reponat et
modo quam congrue ut sit natura
non egeat in tanta mole diffusa Paulatim que digestis
intimis in ventre cibis preda

invenerat quod prebeat nutimentum Nusquam frequentes sunt aves
huiusmodi nisi ubicumque fuerit aqua
diffusior et magna copia piscium Citissime enim aquam parvam
et si copiosam piscibus suam
ingluvie evacuat

De oriolis quod est genus picomarcii capitulum

Orioli aves sunt
ut dicit liber rerum
a sono vocis sic dicte
vulgariter coloris aurei sunt per
totum Excepto quod in alis pennas
quasdam cerulea varietate distinctas habet Plinius nidum in ramis arborum minutissimis
mira subtilitate dependunt ut
si nidum in terra positum videas in
solo ac pendere putabis Et quia fetorem si stercoris sustinere non potest xiii
et proprio stercore si diu vexat mori
Camerat ab imbre nidum et fronte densa protegit Huius de picarum
genere dicitur licet minores sint

De pellicano

Pellicanus
dicitur quasi pelle
cana habens ut
dicit augustinus et ysidorus quod plumas canas habet Hec avis habitat in egipto circa nilum frequentissima est m
Et pullos Cum autem tandiu in
portum fuerit occidit eos et placitos eos per triduum seipsam in
latere rostro percutiens sanguine proprio
vivificat Dicit autem quod hec ipsum
facit dum pullos a serpente qui
eis insidiatur invenerit interemptos

Experimentator de hac aue
dicit quod post sanguinis effusio
nem debilitat pellicanus ita
ut de nido exire non valens
Pulli eius piscatione eius et
sua exire compellat a nido
Quidam vero pullorum ignauia seg
nes vt se vel matrem pascat exi
re noluit et perit Alii vero exeunt
et matrem pascunt Alii autem deteri
ores sunt qui quidem se pascunt sed
penitus matrem negligunt Quod
cum mater post conualescentiam videt
pios filios nutrit impios vero
abicit et contempnit Duo
pellicanorum genera sunt vnum aqua
tile quod piscibus viuit Alterum
vero in terra habitat et serpentibus
pascitur Natura cocodrilli viuit
Pellicanus quod utique bestia pre
nimia habundantia mamilla
rum in loco aquoso plausus in
magna erit quantitate Vnde
et pellicanus libenter sequitur co
codrillum Phisiologus hec auis spa
matie infirmitat et quicquid glutit
cito digerit quia venter eius nullum
diuerticulum habet quod cibum teneat
Solum enim visceris ductum habet qui
ab introitu eius usque ad na
ture secreta pertingit In littora
grecie hoc fieri dicitur ubi tirannida
tam ut aues que comedunt carnes
contra illas que non comedunt aqui
tate vno mense expectant partes
in vtroque labio fluminis exerci
tibus Congressu autem facto cla
mor ad celum tollitur conuolat ex
et pugnat ita quod sanguine

plurimus funditur et deplumatio
tio fiat multa vnde uix sunt
lectos Inter has et pellicanorum
pugna multitudo est vostes
valde armata De purphirione

Purphirio ut
dicit Johannes phisiologus
Auis est extra con
suetudinem et mo
dum aliarum auium Nam vnum pede
latum habet ad natandum Alium vero
fissum ad ambulandum Et in hoc
notatur quod utroque gaudet ele
mento et in aqua natans ut ana
tes et in terra ambulans ut perdi
ces Vnum pedem habet aquile similem
alium anseri habet in aqua piscem
prospiciens se eleuat super nubes
descendentes quod cum impetu ra
pit vno pede piscem in profundum
aque sicque pede altero anatino
piscem adoptatam deportat Hec
auis maior aquila est et cigno
minor Purphirio quidem ut aliqui
fabulantur quod pellicanus secundo
primone plurimum imperat exte
enim regionis auis est de hac
narrat plinius hoc quod contra con
suetudinem omnium auium est solus
enim potatum purphirio pede suo
instar manus aque suscipiens ad
rostrum defert et portat cibat quod
se humano modo et hoc illi na
tura quasi in penam dedisse videtur
quia cum omni cibo et solo morsu
oportet ut bibat virtutem ei appe
titus debilem habet naturaliter sibi
in attrahendo et incorporando sibi
cibum Similis hec auis est

ingurgitantibus se q ad oem
morsu bibe voluit Laudatissi
mi ex purphionib' sz q rostru
h3t magnu et crura ploga

De pavonibus capitulum

Pavo avis est pulcherri
ma

aita pul
critudini
s et inditi
e Capit serpentinu h3t instar
plumas corone desup vel po
tius criste Saphirinu pectus
h3t Colli longu et extentu co
lore similit zaphirinu Pen
nas h3t plimu ruffas Cau
dam longam et oculatam
Dote triplicem Incessu simpli
te Clamore suo omnia venena
ta aialia depellit nec manet au
det in locis ubicuq audierint pa
uonis vocem Augustinus
Carnes pavonis mortui per
anu integru non putrescere
net fore dur Sts augusti9
in libro de civitate dei se com
phendisse commemorat Dt aut
idem doctor eas nuq putresce
Iacobus Pavo cu inspicat et
laudatur caudam in circuitu exte
dendo flectit et pulcritudine ondit
et h3t maxime adu'so sole qa
sit fulgentius radiat cum si
a tacito spectetur os penas os
spectata gaudet abscondit co
ctus oclis Liber Rer Pavo ex
tenta cauda du pedu deformi
tate vidit extenta cauda mox
deponit Plinius Gemantes

colores funde incipit aima
li et tuc parit vivit aues xxv
Annoso pavoni ut dt lib xv
rarum idarii lapis crescit in ca
pite preciosus Ova pavonis
et anseri valet ad conficien
du colorem aureu Pavo an
nuis vicibus amissa cauda
tum foliis arboru do' renascat
pudibudus at merens querit
latebras Pavo cu evigila
uit et se in tenebris constitutu
intueri non potit clamas in
uide sua pulcritudine amisis
se credit Pavo e mano parit
ova Si gallinis subiciat ova
pulli exeunt Mares ova fra
gunt desiderio incubantiu cu a
pt' femine in abscondito pariunt
Pullos aut suos psequnt vel
alienos pus' q illis cristaru
nascat insigne ffaba leviter
torrefacta in libidine pvocat
Ova ii molli stramito expia
tur statim frangit Partus
excludit diebus e nomes at
ad tardius tricesimo Ars An
tortu se invicem ostlant' cha
stius cu senuerit corre no pt
sed ostlatur femina saltat su
p feminam desidio coitus Pa
uo qn alte ascendit signu est
pluuie Pulli pavoru dili
gentissime nutiendi st' facil
lat eim ledut ad morte Maxi
mu illis pricul e cum eis in
cipit crista produci et tutar
tandi sicut adiscursu Pavones
non nulli sunt albu colorem

2

per totum habentes et cum in
tor ille qui solet esse in disco
loribus plumis distinctus
adeo ut gemmantes oculi quasi in
textis auro vel zaphiro micent
albo in hiis splendore resple
deant Silvestres pavones
deserta habent sed nequaquam
in nitore colore vel cauda pa
vonibus domesticis similes
Nec mirum quia si illis caudarum
pondus natura creasset po
tius videtur onerasse volantes
quam inceptes gloria volucres
honorasse De perdice Cap

Perdix de voce
nomen habet
Unde dicit Jacobus
Ambrosius et Ysidorus
quod avis adeo dolosa et frau
dulenta est ut altius ova di
ripiens foveat Sed fraus e
ventum non habet Nam cum pulli
propter genitricis vocem audierint na
turali quodam instinctu hanc
que fovit relinquit et ad eam
que genuit revertitur Habet
autem perdix situm cerebrum parvis
cumbus et per consequens fit
obliviosa et ideo oblita nidi
sui perdit ova sua et preripiunt
ab alia atque foventur Per
dix nidum suum inter condensa
spinarum loca constituit cuius
stragulum pulvis est Cum quis
appropinquaverit earum nidis egres
se matres se sponte offerunt ve
nientibus et simulata debili
tate vel pedum vel alarum quasi sta
tim capi possint gressus sin
gunt tardiores Hoc mendacio
sollicitant obvios quousque
a nidis longius avocentur
Pulli cum se deprehendi metue
rint glebulas pedibus attol
lentes sub eis latentes absco
dunt Plerumque mares pullos
consueverunt ut fallat pre quia eas
sepissime affligunt importu
nius adulantes Plinius Masti
dimicantibus pro feminis victi
calcant a victoribus in visto co
itu Et ut dicit experimentator obli
viscitur sexus libido preceps Assi
volat in circuitu venatorum quo
usque fugiant pulli sui et post
fugam pullorum fugit et ipsa
Et cum sublato timore vocat
pullos Carnes perdicum palnes
aliarum avium silvestrium carni
bus sanissime sunt Cum in gur
gustio reciali ab aucupe capi
untur una sequitur aliam ne dis
iunt in sera vel recitat sequens
predictam iam captive sociarum de
lusa consortio In quo evidenter
ondit in fama peccatum homi
per peccata Dum unus exemplo
alterius in periculum cadit de vali
totas animas anticipantes Unde
Abacuk propheta clamat Totum
inquit congregavit in reti suo
super hoc letabitur et exultabit Non
sine ratione totum dicit quia vera
fere totum in eo quod minima et re
liquie fere nulla per deo ma
net Perdices de nocte convisis
posterioribus sedent femine

perditum libido ſit agitat ut
odore ditantur concipe. Tpe ei
libidinis linguis extentis
adinuicem eſtuat p deſiderio
coitus Dum coeunt fatuit ſe
torem in coitu Perditū autē
etas ad ſedecim annos dura
re dr̄ Qd̄ diximus de pdicibus
ſz qͥ a vento concipiunt hoc et
de columbis anſeribus pauo
nibus et gallinis aſſerimus
Sed harū fetus ſtiles ſt inuo
res et min9 iocundi ſaporis et
magis humidi Aceto matera
ti in tm̄ emolliunt ut p annu
los trāſire poſſint Fel pdicum
cū melle Plinius equo pon
dē prodeſſe dixit ad oculorū
claritatem Pdix non pingue
ſcit teſtante plinio De platea

Platea auis eſt ut dr̄ pli
nius hec aduo

lans ad eas aues
q ſe in mari p pda
mgūt capita eaꝝ morſu cor
ripit Donec capturā extorqat
Auis eadem aqn̄ ſe ſe repleuit
conchis calore ventꝰ coctas
euomit Dehinc teſtas ſecernit
Carnes vō electas et ſequeſt
tas recipiēs in ventre traiicit

De pluuialibus

Pluuiales ſt

aues pre adma
gnitudinem pdicis
Pēnis variis ornate ſt croceo
albo nigro qz diſtincte Colo
rere viuē dur et tm̄ pingues
ſt Argumētū qͥ viuūt aere
illud eſt qͥ licet pingueſcāt
tn̄ nichil vnqm̄ in viſceribꝰ
earū inueni pt Capiuntur
hoc modo Habent aucupes
plūbatos baculos iactantes
qz in aē altius debēt aues
cogentes qz illas in pmo vola
re tendūt retia ſt etiam et
capiunt fugitātes De pica

Pica auis e

ſt calidiſſima
ut dr̄ plinius
cū diligentius
ab homine nidū ſenſerit vi
ſum Oua trāffert alias co
moditate digitorū inuāte
qm̄ comoditate aque aues
non habētes ſurculū perdu
o oua imponit ut feruebi
nato aquo glutino ſubdita
ceruice eqͥ utrobiqz libra
deportāt alias Pica alba
et nigra auis eſt varieta
te diſtincta Nidū ſuū int̄
lota ſpinoſa conſtituit eū
qz tiā intius ſpinis vō exte
rius in circuitu ſbtus et de
ſup diligētiſſime ſepire at
munire ſtudet nec n̄ artiſ
ſimū foramen p qd̄ ingredi
atur et egrediatur relinqt
in latē et hīc eo loco q̄ nidꝰ
matteſſibilior Carnes pul
lorū eius ad acumē oclōr
mandi dur q tn̄ n̄ pus exco
riati fuint facile coctioni
nō cedūt ffirmus pice plu
bi lamnās putrefacit Hon
arte mechanica factum eſt

Vt apud conſtantinopolim
nulla inuolet muros eius
qui fulmen retroacta neſcit
domus coopertę plumbo deſe
date putreſcat. Pica breues
alas hɜt ſcdm corporis quanti
tatem vnde breuem volatum
hɜt. Ex quo fit capientibus ra
ptura facilior. Hec auis cum
ſe nouit deprehenſam toto
corpore quieta ſolo poſt inſu
laqueum aperire laborat ut
uſque ad extremam deſpiratio
nem reliqua parte corporis re
mouetur. Capta in iuuentu
te pica addiſcit verba. Horat
quod aliquando verbi difficultate vi
cta. Quinde in ſubinde audie
rint que didicerat memo
ria fallit. Quretes mirum in mo
dum hylareſcunt ſi iterum au
dierat quod obliuioni tra
diderat. Eligunt verba medi
tantes inter cogitacionem inte
tionem quod occultat. Latores lin
guas habent quo ſermonem imi
tant. Huiuſmodi habebant ce
ſares iuuenes antiochus a
ues greco ac latino ſermone
dociles meditantes in diem
ac noua aſſidue loquentes

De pico martio

Picomartius
parua auis
eſt ut dicit lib rerum. Arbores ro
ſtro penetrans. Cum ſupinum p
tutuit cortice arboris pabulum
ſubeſſe intelligunt. Plinius
Pullos in cauis educat arbo
ribus in quas arbores cum quis ſa
gitta vel aliquid tale inſerit pi
cus ad mota herba quadam ſta
tim eicit quantalibet in inge
ſtum ſit. Hanc herbam cum alla
tam obſeruaueris tolle et in
aperiendis ſeris ſit dicit liber
kyranidarum virtutem habet ſi verba
debita addideris. Adunc os v
ngues habens in pedes raro raro
conſiſtit ne vnguium aſperi
tas retundat. Plures et cogni
genere ſunt nigri ut merula. Croce
ut orioli ſed illi ſpecioſiores
ac maiores quam ruffi in vertice
capitis. In pectore crocei vides
cita collum et alis ceruleum. In
cauda cocruſca ſunt. Picus ſi mar
tius in terentino agro negati
viue ꝓpu hys talueſce omni
anno eſt ſemel illo ſcilicet tempore ut
dicit plinius cum ſeruatur capi
Experimentator dicit quedam in vo
ſu dixiſſe de pico. Parua lo
quax voluntes dum te vote ſalu
to. Si me non videas negabo
eſſe auem.

De paſſeribus

Paſſer auis eſt
ut dicit lib rerum
in tectis domorum
vel in parietibus libet habi
tans. Gregatim ad paſtum hu
iuſmodi aues volant. Gratiſſi
mam quod ordei medullam in ci
bum habet et hɜt mirum quam gra
num a palea tanta ſubtilita
te ſeponunt ut inſtar pe et co
ſtingue inuiſibilis pene
mora putet. Aliquando tamen

cum feſtinat et ordeū cum
palea tū ſi glutire volt ariſt
pallee ſtrangulatur Se
dens in tra anteq̄ euolet pe
de tram percutit et tūc mae
ra ſubleuatur In furorem
citius concitatur ſed nulla
mora diſcordie vedet experi
mentator Paſſeres calidio
res ſūt omnib9 auib9 vnde ſūt
coi ſūt et ſanguis intentiui
Coit et ſup modū luxurio
ſi Coitus eius calidiſſimū
qm̄ emittitur ſed citiſſime in
frigidatur et ſit eos q̄m in tpe
credūt et in tpe teptatonis re
tedūt Paſſer digerit cito q̄d ꝯ
glutit vnde fit ut corpus
nequaq̄ ſumptus cibus in
pinguat ſed tm̄ ſuſtentat
Femine plus maribus viuē
dūr Dt ariſtotiles q̄ maſcli
paſſeres ſolū tm̄ modo viuūt
anno ffemīe vō longo viuūt
tpe hr̄ quidē credimus de paſ
ſeribus orientis qm̄ apud
nos q̄ ſumus in europa paſ
ſeres maſcli diu viuūt ſicut fe
mīe Et hr̄ ſatis probablē q̄a
nigredo illa de q̄ dt Ariſtotil
que eſt in collo maſcli apud
nos nō eſt ſed quedā alba ma
cla in genis notata nigredi
ne Illa eſt in paſſeribus apd
nos Et hȝ pſeuerat in hyeme
et eſtate ſic paſſeres ſeīe etās
videt paſſerū in duritia roſtri
qm̄ qm̄ iuuenis ē paſſer tene
rū roſtrū hz̄ et cita fauces
croceum Paſſer vō ſenex hr̄
roſtrū nigrum durū circa
fauces magnū In quibuſ
dam partibus orbis cadu
cū morbū patiūtur et hr̄ ut
credit ariſtotiles q̄a ſemen
viſq̄ami comedūt Cū pulli
paſſeres euolare habet vi
cini paſſeres cū ipōrū pntib9
comitant conatus pullor̄
euolantiū ut in bealles ſi
neceſſe ſit conſtipatione plu
riū confortent Et in hr̄ no
tatur pꝛudentia p̄latorū
vt cū infimores ſubditos p
uebi ad fortiū amiſtratio
nes p ſpexerint eorū inſuffi
cientiā orōnū exhortatōnū
q̄ ſuffragio laborare debet
et ſi qua eis defecerint ſupplē
ſi poſſint Unde apl's Alt alte
rius onera portate et ſic ad
implebitis legem xpi De

De paſſere arūdineo

Paſſer arūdineo9
huiuſmodi hr̄
originē ex alterio coitu phi
lomene et paſſeris cū ḡes
auis concipit et fouetur et
paſſer arūdineo9 dr̄ q̄ plus
cantat q̄ paſſer et mī9 q̄ phi
lomena hz̄ em̄ aliū cantū a
philomena et cū bonū mul
tiplice In arundinetis cre
ſcentib9 nidū ſtruit et in eis
manēs noīs vōblin trat De

De philomena Capi.

Philomena auis
eſt dca ut vōt dt

dicitur rerum a philos quod est amor et menos quod est dulcis. Haec enim avis mira modulatione audientes letificat. Gaudet ad ortum solis preter quod leticia venientem. Verno tamen tempore cantat hyberno nusquam. Haec in initio veris vocis sue amenitate delectatur ut rarissime comedat et hoc cum agit agit tamen summa festinatione. Dicitur a philomena tam pertinaciter et indiscrete cantibus delectari ut potius debilitate vitam exuat et adeo desitiat quam vocis modulatione privetur. Unde et philomena dicitur a philos quod est amor et mene quod est defectus quasi amor desitiens. Plinius. Certat enim inter se palam quam animosa contentio est ita ut victa morte sepe finiat vitam spiritu prius desitiente quam cantu. Hec in illo primum mirabile creditur quod tanta vox tam parvo in corpusculo est tam pertinax spiritus. Deinum in illo miramur perfecte musice sciam. Modulatus enim editur sonus et nunc continuo spiritu trahitur nunc loquitur nunc variatur inflexo nunc distinguitur concisio copulatur exopinato enim inductum et securum ipse immurat. Plenus gravius acutus creber extensus vibrans et aliquando medius summus primus. Et ut breviter dicam omnia tam parvulis

infantibus quam tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitavit repentat. Meditatur alie numeros versus quod quasi invicem addiscit. Audit discipula intentione maiori reddit quod vicibus tantum. Intelligitur emendate correptio et in docente quedam reprehensio. Pro inde ab exitu verni temporis aucto estu in totum alia vox fit mutatur et color. Postremo quod hyeme non cernitur et nondum prime mox ubi philomena coire ceperit et in compare luxuriari statim perdit amenitatem vocis et ut dicit plinius alia vox fit mutatur et color. Hec cum pulsafit [?] re quoque adulteratur et se ab eo talicata patitur. Linguis earum tenuitas non est cetis avibus.

De psitaco capitulum

Psitacus avis est Iudie vedicunt. Solinus et Iacobus colore viridi torque puniceo et aureo. Grandi lingua et lata unde et articulata profert verba ut si non eam videas hominem loqui putes. Hominem aut salutat. Ave et chere primo et secundo anno citius discit et retinet tenacius. Unius vero post tanta duritia est ut cum de sublimi precipitatur in saxum nisi oris sectatur in saxum nisi oris se excipiat ita ut eo quasi quodam fundamento utatur ex modum ordinarie firmitatis. Caput

vō tam valens ut cum ab
hominibus cogitur ut huma
nas voces imitetur clavi
cula ferea verberandus ſit ſe
metipſum pede ſcabat et deferſ
eſtas ori ſuo ſit homo man̄
In montibus gelboe indifi
care dur propt̄ h̄t q̄ nūq̄m
vel raro ibi pluit et aves
pſitaci pluviā pati nō p̄nt
alias vō agē q̄quo modo pa
tiūt ſed pluvia moriuntur
Caudam ſuā ſumo ſtudio cu
ſtodit et crura extergit q̄ȝ pē
nas illius roſtro frequētius
Unde dt̄ ariſtotiles vinū libē
t̄ bibit et eſt avis luxuriosa
in vinū q̄a nec mirū vinū
libent̄ bibit in quo eſt luxu
ria habet quandā voce na
turalit̄ qua ſalutare vide̾
ceſares vn̄ fctm̄ eſt ut enar
ranti karulo magno perde
ſerta grecie obvie eſſet aves
pſitaci et q̄ greca lingua
ſalutaverint eum clamātes
Imp̄ator vale Avale v̄bum
iſtar cuiuſdā p̄phetie euīt
ciatōm conplevit eventus
q̄a cū tūc eo t̄pē tm̄ rex gal
lie karolus eſſet ſeq̄nti t̄pē
Romanorū f̄c̄s eſt imp̄ator
Sed in vita leonis pape leḡi
Cū enī quedā nobil̄ avē pſi
tacū abile ad loq̄ndū leo
ni pape eā p̄ exēniū miſit
q̄ cū adhuc eſſet in via et ho
mines obvios habēt clābat
avis ad papam vado nec
mora cum introiret ad pa
pam clamavit leo p̄pa vale
Qua in re m̄ltū exhylarat⁹
p̄pa q̄ pro recreatione poſt
labores quottidianos confa
bl'atōne pſitaci ſepius ute
batur

De ſtrutione ave

Strutio avis eſt ut dt̄ pſi⁹
q̄ grece aſſida vocat⁹
& et camelex
eo q̄ pedes ha
bet q̄ camel⁹
Hec avis cū ve

figura falsissima

nit t̄p̄t ut ova pariat ele
vat oc'los ſuos ad celū ut
videat ſi ſtella illa v̄gilia
aſcendit non enī ova ſua
ponit in t̄ra n̄ ſtella exor
ta et h̄et ro T̄pē eſtas quādo
meſſes floret̄ cira menſem
Juliu orit̄ ſtella v̄gilea in
celo et tūc quidam aſſida
fodit in t̄ra et ibi ponit ova
ſua et ea cooperit ſabulo q̄
bus coopertis deſcendit de lo
co ova q̄ȝ ſua mox depoſita
obliviſcitur nec vltra ad ea
reu̇titur eſt enī obliviosa
naturalit̄ et ideo calido t̄pē
g̃nat ova ſua et in t̄ra ſabl'o
cooperit et q̄ illa creatura
erat ſedens et fovens h̄c illi
tn̄ q̄llitas t̄p̄is et aeris te
p̄ies p̄ſtare videt̄ vn̄ d̄ ip̄a
ave Jermas dt̄ Aſſida in celo
cognovit t̄p̄t ſuū Igit̄ ovis
calefactis a rena a ſole irra
diata pulli educūt̄ ab eis Q̄
ritur g̊ Quare ſtrutio ova

ſua arena ſuffodiat et ea nõ
ſit cetẽ aues ſed ſolo viſu fo
ueat Solutio Omnis rerum
gñatio duplici eget exordio
ſcꝫ cauſa matiali et efficiẽ
ti Eſt aũt cã malis mã ex
qua res eſſe ſuũ trahit Calor
aũt cã efficiẽs Calor em̃ cor
rumpit digit et trãſduat in
ſpẽm Matia aũt multiṗx
eſt Groſſiſſima medioc̃s at
qꝫ ſubtilis Q̃lis gͦ materia
talem conuenit eſſe calorẽ
Si gͦ matia fuit ſubtilis
ex debili calore potit immu
tari vt videmus in ouo gal
line qꝺ q̃a ſubtilis eſt ſtẽ ex
leui calore fouet ut ex eo
aiāl gñetur vnde mulieres
eaſꝫ gremio fouẽt Ouũ aũt
ſtrucionis groſſiſſimã ſbam
hꝫ et ideo fortiſſimo eget
calore Aial aũt cũ ex pta
te mittit durã ymo duriſ
ſimã hꝫ carnẽ et e aiāl ca
lidiſſimũ qꝺ rei effcts oñdt
q̃a etiã ferrum digit Ex hoc
ergo fit ut ſtrucio oua are
ne inuoluit ut calore are
ne magis caleſiat Ipe aũt
viſu in ea intendit vt calo
re viſibilis ſpũs q̃ in eo pote
cialit calidius q̃a ab aiāli
calidiſſimo pced̃t aer q̃ cũ
funditur caleſiat forti qꝫ
calore groſſiſſima ſbã diſ
ſoluta et corrupta motu
gñationis ex eo aiāl cũ
ex ptate mitit procreat

hec auis pẽnas hꝫ herodii
et accipitris et e tarda ad vo
landũ hec aues ſit arꝫ de
Terne beſtiaꝝ gñis ſt Licet em̃
pẽnas habeat nuqꝫ eis vtit
̃ in volatu q̃a nuqꝫ eleuat
a t̃ra Creatio alaꝝ eius eſt
tenuis et plume eius velꝰ
pili ſt Experimentator dt qꝺ ſtr
cio hꝫ palpebꝰ Ops capitis
eſt diuiſa et vicinat collo
In eundo alas erigit ferrum
comedit et digit quia calidiſ
ſime nature eſt Equũ nãr
odit et illũ miro modo pſeq
tur Equs vͦ in tm̃ eũ timet
et odit qꝺ ipm vidẽ nõ audet
Sb alis puũ hꝫnt oſſiculũ
quo ſe pungit in latẽ at agi
tat qn̄ puocat ad irã Sigt
aũt eos q̃ leui vͦbo ad irã cũ
diam prouocatã ſtimulãte dͥ
exeſtuat in vindictam Aues
iſte adeo in t̃ram currũt ut
celeritate ṗedãt equos y
gues hꝫnt biſſulcas ad co
phendendos lapides quos in
fuga inſequentes emittũt
Stolidas eis tanta meſtr
Vt cum colla frutice occul
tauerint reliq̃ corporis alti
tudinem latẽ credãt Oua eo
rũ magñ ſt ut ex tñſuſis ſec
ta p amplitudine ſua ad
bibendũ vaſa fiat Strucio
calueſcit naturalit ut dt
Plinius et plumas ita ex
uit ut ſe in nudis maneat
Sed hꝫt fortiſſimũ cutẽ coriũ

quo in tutis a frigoris im
portunitate protegetur De
magnū et latum hēt in pe
ctore ad modū clipei et hēc
ei creatū est ad protectionē
magni corporis hēt enim cor
pus fere ita magnū ut asi
nus statura medriocris De
Strix auis ē ut dt ysid' strige
nomen hēt a voce quādo
clamat sedet vn

ditanus q̄ tepi
dus Bubo qd' strix
nocturna quē Igit strix noct'
na auis est et vulgo aīa
dr ab aīando pullos ei suos
amat hec auis contra con
suetudinē aliarū auium
humore quendam lacteū
pullis suis instillare phibe'
Sturni aues De sturni
est ut dt plinius parue
ad volandū exercite
Fusco inter colore

catnatim volat
et quodā pile orbe circūagu
tur omnibus in medium
tendentibus et hēc propt acci
pitres q' insidiantur eisde
Aggregant vespe et inme
sis turbis commurmurāt
iber rerū nocte silentes
aurora rubente murmur ex
citant Demū diuise ad cibū
per turmas volant De turtu
Turtur auis est ut dt re
ysidorus a sono vocis sic
dicta Ergo testatur q' mire pu
dicitie est Socium diligit et soli

fidem seruat a dō ut eo mor
tuo uel accipitre capto alti
se non iungat sed solitarie
incedēs sitis ar

boribus ramis
insidet gemens
et estus Sup hēc dt magnus
Basilius Audiat mulieres
quō apud aues irronales
cōmētiam viduitatis freq'
tibus nuptiis aufertur ge
mitū pro cantu hēt nulli
auiū infesta est sed adu'sus
om̄ auiū infestatōs patiē
tissima ex ramis pacitissi
mis nidum struit in quo q'
escit et oua fouet Turtur
nido suo ut dt ambro' ne
pullos suos incurset aīal
adu'sum scille folia supira
tit quorū bono odore fugat
Nouit enim q' huiusmodi fo
lia aīalia venenata fuga
re consueuerūt Turtur ex
fructibus viuit fugit odo
rem sulfuris Experimētator
dt q' turtur in coruis ar
borib' in plumis latet In lo
cis tutissimis et delectabilib'
habitat et inter ramos condēse
arboris nidū locat Turtur
ouat bis in vē et sepe ter Sed
hc qm̄ vnū par ouor' corru
ptū fuit aut casu perdidit
Int' cetās aues turtur sola
pullos suos in nocte pascit
Pulli eius sic pulli colube
bini calidi sūt et humidi sic
testat eorū grauitas ad volatū

Sed volatum inchoantes
ipam gruitate amittut et sit
et corū caro levior et ad di
gerendum acceptabilior Mo
tus em consumit humore
nimiū et per hc gruitatem
Sanguis ale dextre meditma
lis est immissus oclis Tur
tur latet hyeme vē pduci
Multe earū tras calidas
petut et mlte remanet ut
dt Ar's Si locū habeat ap
tū ad descendū et soli appo
situ In vento meridionali
nō pūt bn volare qa ipse
ventus est humidus et po
derosus Turtur etiā aliqn
ita debilis fit naturalit
ut manu capi possit vo ca
ferantur etiā aqn qn volat
et hc ppe fatigatom volat
Palumbe et turtures pari
unt sepe oua tria Nuqz tn
plus qz duos pullos educat
Turtur ut ysydorus dt tecta
hoim fugit et morat in sil
vis

De trogopili

Trogopiles a
uis ē ut ait
Solinus q in ethiopia est
maior est qm aqla Cornua
ht ut aries Unde armatū
pfert capt adūsus oēs aues
sibi contrias cornuū illas
asperitate depellens Hauis
ferruginei coloris est capt
ht ut femx excepto hoc qp
armatum prefert capt ut
diximus

De turdis

Turdi aues st
ut dt plinius

parue quidē corpo
re sed prudentia magne in
tantum nidos em arbor luto
edificantes pene contextum
id est continue in secessu ge
nerāt a coitu et in xii qa de
cem diebus post coitū matu
re stuit oua in nido et postea in
ruut Has quidē aues illi sig
ficat q abiles ad omē bonū
contepto in corde bom posti
statim ad pertiniendū oppo
nut manus sicte qz referut
salutares

De vespertilionibus

Vespertilio dr
qi vespe volēs
ala ut dt lib rex
Vespe em tm et nocte volat
In hyeme latet Raro uel nū
qz pcedit ad pastū Dependet
in parietibus uel in cauims
latet mortuus similis qz si
ad solis calore et aeris sere
na detuleris paulatim se
commonet reddita qz vigori
pstino revolat ad soporem
In corpore pluma nulla mul
le in alis plume st mla mu
re uel forma distans quippe
q sola auiū pcudū more pa
rit et lactat uberib' excepto
qp cauda et alas ut auis fe
cas hc hys tn nullis extra
tibus pēnis sed solis mem
branis qi pellicea volubili
tate diffusis Pares volitās
geminos amplectitur et cetera

ſectum q̄ portat Sanguis e
ius cum tarduo conīt ſerpē
tū ictus remediū eſt ꝑ ipu
um yt d̄t plinius Et liber
kyrandarū d̄t q̄ ſanguis
eius excitatis pilis m ꝑuntos
pilos redire non ſinit Eunde
ſi vxoris neſtietis capiti ſup
poſuis mox concipiet In cabo
culites gratiſſimos h̄t pe
dum lamameta h̄t in cau
da In alis vō nonnulle Sed
nunq̄ vtunt h̄ys in miſteri
o ſubſiſtendi Cū em̄ pauſā
dū eſt pectori ori uel alis ni
tunt h̄nt illud vile q̄ ſibi
muice adh̄ent et q̄i in ſpem
botrionis ex aliquo loco pē
dent at ſi ſe vltima que laxa
uerit oms̄ reſoluunt Den
tibus vtitur q̄d in alijs aui
b9 reperire nō ſolemus In In
dia veſpitiliones ſt columbis
maiores q̄i homī detes h̄ntes
q̄bus in facie homines pertu
dunt nares et aures et alia
membra amputātes De va
nellis q̄ et ſimphalides dicūr

Vanelli aues
ſt vt d̄t liber
Rerum ſit vulga
rit appellate has
plinius Simphalides vocat
formoſe ſatis aues ſt mag
tudine columbina Capite cri
ſtato ut pauo collo colore vi
ridi et luteū reliqua parte cor
poris varietate diſtincta
Het auis cū hominem etiam

a nido ſuo a longe appinq̄
re pſenſerit egreſſa ſtatim
cū clamore vementi occur
rit videlicet hominem eſti
mans clamoris ſui impor
tunitate diſtedē Sic ſtulta
auicula cum hominem a ni
do ſuo clamore amouē credt
clamoris ſui iudicio nidū
perdit Nam homo ſtatim ē
tus animaduītit nidū cla
mātis eſſe in ꝓximo ꝓgreſ
ſu q̄ ꝓditum ſpoliare cōtēdit
De vlula aue

Ulula auis
eſt vt d̄t yſi
dorus a planctu
et luctu nomīata Cū enim
fletū imitat̄ aut gemitum
vſu falſo apud augures ſi
lamentetur triſticiam cātes
oſtendē proſperitate ſtur D
Upupa auis eſt vpupa
lege ꝓhibita

vt d̄t yſidorus d̄t
volucres ē immū
da q̄ in ſtercoribus nidū ſtruit
et in fetidis libentius co
moratur Auis tamē ad mo
dum pulcra eſt et eſt plim9
quibuſdam criſtis extātib9
galeata ſeptē colorem habēs
in capite que et contrahitur
et aperit yeme latet et mu
ta eſt vēꝑ duatur et vna tā
tum voce importuna ē ſicut
cuculus Seneſtentes pntes
plumas in nido int̄ pullos
iā adultos exuūt et item a

pullis pascitur Donec vi
res et plumas recuperent
Et plus quam alia eis inest
pietas erga parentes suos
Cum enim parentes eorum se
nio visum perdiderint pul
li naturaliter notam herbam
colligunt et inde liniunt ceca
tos parentum oculos ut herbe
antidoto oculorum recuperent cla
ritate Et in hoc pietas tobie
iunioris ostenditur Jacobus
Si quis tempora capitis sui
inunxerit sanguine upupe
dormiturus pergens quem demones
suffocantes se videbit in sop
nis Upupe cor maleficiori
bus et incantatoribus valet
Sed quemadmodum hoc fit expe
rimentator non scribit De vul

Vltur avis est ma ture
gna et ponderosa ut dicit
ysidorus sed
ad volandum
ad modum ex
erte quoniam
antequam a terra elevat in aerem ad
volandum tres saltus faciat
Non fit ut aliquam agilitate ta
mis incipitur prius que consue
tis ad volandum saltibus in
alta aeris erigatur Voltu
ris penne si ponantur in i
gne incolores earum serpentes
fugant ut dicit ysidorus et
Jorath etiam vult habentes
ad latus tutos esse ab im
petu ferarum serpentium atque
repentium Dicit vultures sic

aquile ultra mare cadavera
sentiunt Altius quippe volantes
alta quoque montium obscuritate
celat ex alto ille conspicit vo
lando oles cadaveri respicit ipsis
Prius aut in cadaveribus ordine pe
tit Extitus sedit ut mortuorum
cadaveribus satiet vult postque
adolevit et matrem senem debilem
que vidit ad volatum eam occido et
premit Nidos vulturum ut dicit
plinius nemo attigit Ideo fuerit
qui falso putaverunt ex adverso orbe
advolare Nidificant enim in ru
pibus excellissimis Sed si for
te aquila avis que etiam fortior est
velit eius pullos diripe et ex
ponit se periculo percutit alis
unguibus vulnerat Nutrit
aut pullos suos quousque
volare possit et hoc usque ad hye
mem tunc mox irruerit ffa
tius notatis per hos qui sunt
deum infantes dilectiores De
inde mox eicit eos de nido re
tat appropinquare ad loca in quibus
bus nati sunt emula scilicet ci bi
quoniam unum par vulturum occu
pat multum locum Non autem
venantur in do proximis locis
sed in locis remotissimis vel
de et hoc illis amica pietas na
tura ne odium vicinarum gen
tium contra se excitet Cum ve
natur aliquod non fert statim
predam sed prius temptat pon
dus Deinde exceptum portat Am
bros Negant aliqui vultures con
cubitum et coniugali usu nup

cialis qz comple surde inste
ri atqz ita sine ullo masculor
semine ccepe et sine commixtio
ne generare natos qz ex hys
in multa etatem longe vite
procede et usqz ad centu anos
vite eorum series pdutatur
nec facile augusti em fines
eas accipiat vultures morte
hoim ut ambrosius dt quibus
dam annuntiare consueuert
quodam em iudicio docti et q
dam instinctu cu bellu int se
adurse acies hoim instaurat
multo pdce vultures secuta
gmine et ideo signit q multi
tudo hoim casura sit bello fu
tura pda vulturibus qui ticqz
ex spe constructionis huma
na quadam videtur ratione col
lige. Plinius vultur a meridi
e usqz ad noctem Et a tpe ort9
solis usqz ad meridie cessat
Cu senescit elongatur rostr
eius supius ita q retuiui
tate attingit labiu inferius
sit qz fit ut aperire rostru no
valens fame et media mo
riatur Nec em rostru alli
dit petre sic aqla ut excute
sit incomodum et ideo mori
tur Het auis si hoiem no vi
dit libent in tra gditur et h
ppt pondus corporis vn et a
qbusda gradipes appellatur
Dixerut qda vulture mori
turu de glutire cebru suu
nuidum sz ne usibus hu
manis psit qd cont palisim

vale dr Experimentator vol
tur tractus e ingne enim
carnis auis ppetes volatus
habe non pt Si vidit pullos
suos ocius impugnare dolet
quappt illos rostro in pedib9
vulnat ut sit eos efficiat ma
cilentos vultur du volat si
cadauer respicit ad esum ca
dauis se deponit et si indiffe
rent se ad ome cadauer in
clinet pitula et laqueos no
vitat Sic qz facilius in ma
nus peruenit venatoru vol
t pugt cu herodio et in ipm
ruit Sed cum ipe herodius
agilis sit cu impetu ruenti
cadit Auis qz grauida se re
tine non valens serpum oc
cidit Pugt etia cu psitaco
et cum aliis auibus Ed
sifluit de cibo in nido depo
nit ut inde se cibet et pul
los qm cibum de facili non
acquirit De zelencide capi

Xelencides a
ues st ut dt
plinius quaz
suffragium ptib
adeo expetitur in cole montis
cadmi cu a locustis fruges
illius euastant Premitt q
ut ctissime credi iussu dei de
populat qz locustas ut cu
vn veniat quo ve vadat cop
tu est n cum psidio ear indi
gent homines tre illius Ex
plicit liber de auib9 Incipiunt
ca la de monstis et beluis marin

Genera de monstris marinis
Abides
Achune
Belue magne maris
Barchara
Cethus siue ballena
Cocodrillus
Cinus marin'
Cnab
Ctos telethi
Chilon
Canes maris
Ceruleum
Dto maris
Delphinus vel delphin
Delphinorū aliud genus est in nilo
Equs maris
Equs nili
Equs fluuialis tantum damastū exposita
Neltius
Eotha
Fastileon
Ffalatha
Flamenes
Gladius
Ypotamus
Hylo
Kylion
Kochi
Huligo
Ludolathra
Monochi maris
Monoceros q' et unicornus maris dicit'
Nautilus
Orcha
Onos
Pina
Pester
Pantamiste
Polipus
Serra
Syrenes
Silla
Statri
Testudines
Tigri' in pōte
Testener
Vacca maris
Vituli marini
Zedrosi
Zerath
Zetiron
Zyfius

Explicitunt tabula Incipit lib'
Sextus de monstris marinis

Monstra marina sunt ab omnipotenti deo in ammiratione orbis data In hoc enim magis orbis data In hoc enim magis admiranda videntur quia raro conspectibus offerunt' re rumptione dicunt pt q vix in ali quibus rebus sub celo ita mirabilit operatus sit deus excepta humana natura In q vestigium trinitatis insulta re videtur Quid enim mirabi lius pt vidi sub celo monstro ceti atque ballene q in ma gnitudine montis at vastissi mis rupis pcul dubio compa rati Spittorū cetorū magnitudo a pud nos in mediterraneis ma ris vidi non solet sed in occe ano aut in illis maris q pmeabilesia esse no solet exceptis ante cethis et ali a monstra maris sunt q sua diuisitate vel magnitudine deum mirabilem pdicat vix enim terra animal quod rupes habet quod non in parte simile mare habet Sed et volucrum similitudi nes atque serpentium mare fre quentat onde hoc credendum est sic quedam opinati sunt huiusmodi mo nstra ex adulterinis commix tionibus generata sed deum habet omnia inter primordiales creaturas originaliter pro creasse Horū non nulla repunt alia currunt alia saliunt alia etiam volant Omnia at parit natat Plera que ex hiis squamas alia cutes fortis simas omnia fere pinnulas et caudas piscium vel per bestialia

membra intuntur Nonnul
la in aere sit terrestria recupe
rant spm Plura vo sit pis
tes communiter in aqua De
abide ta.

Abides
aial
marinu
est vt dt aristotiles qd primo
est aquosum et nutimetu
eius in aqua salsa est De
inde huius aialis forma mu
tatur et fit altera et tunc
exiens aqm nutrit in t
ra Tunc mutat etia nome
eius et vocatur astoias et
in hoc miru est ut cu ipsa
corpis forma mutat etia
et ipa moru na mutatur
Vt prius in aqua deinde vi
ta sua abi littat in tra Et
het vo sedm dispositoem me
broru et forme habitum
Et ipa etia in moribus vi
ta mutatur De habune

Habune monstru maris
est vt
dt ars
Hoc aial
omnibus

maximis beluis gulosius
est viuit pda et quanto co
medit vtitur ei in crassitu
dine corporis vn fit ut exte
datur vent eius ultr estima
tom et debita qntitatem se
cundu magitudine corpis
sui hoc aial cu aq pitlm
timet abscondit caput suu
intra se hoc modo Retrolli
git enim memb sua in se sic
hiricius Adeo enim crassu et
pingue est aial qr pellem
et carnes suas colligens re
plicat et abscondit int se
extremitates corporis sui
ita ut non appareat vm
tn hoc ipm non facit aliqn
sine detrimento sui Forte
in tm timet ut du sibi vi
dit aliqd pitlm immine ca
put suu int corpus suu
abscondt et cu senserit no
laxari pitlm nc abcede be
stiam q in insidijs latet
nequaq retrahit caput foris
qd intus abscondit Sed
cum fame affligitur car
nes pprias devorat magis
eliges in pte absumi q
pda fcta beluis in toto con
sumi Hoc conit in seclu ho
mine q cu vidt sibi corpis et
aie pitlm immine per glue
dinem vel petulentia pin
guis corporis no dat opera
ut consumatoe pprie carnis
p ieiuniu et abstinetia este
vel potus indu et carne
vel demones seu salutis
insidiatores euitet Vide
enim ctissime qr p abstinetia
corpalem homines pitlm
mortis freqnt euadunt vt
ydropisim per abstinetiam
potus febres et multas
alias infirmitates p absti
netia cibi Aial istud caret

stomatho et, deo qui come
dit multu inflatur ventre
et cum amplius extendi vent
non potuit exit pisces per
os et hic de facili quia os eius
est vent contiguum ita quod col
lo caret sit et cetera animalia
maris. Nullus enim piscium
collum habet. De Beluis ma
ris orientalibus

Belue sunt
bestie pluri
mus in
orientali
mari tante magnitudinis
ut illiceat turbines atque p
tellas ab ymo vitat mari
a pulsatas quod nebulas cum
fluctibus volvat ita ut
in hystoriis referatur quod ma
gnus alexander classem habent
alio modo quam hostium obvi
a contrarium agmen adver
sa fronte duceret. De Bar
chora capitulum

Barcho
ra ut
dicit aristoti
les animal est marinum et co
medit pisces parvos. Orifi
cium huius animalis est os for
tius omni ore animalis cuius
libet quam si attemperat lapi
dem in ore suo frangit eum.
Hoc animal quando exit ad ripam
et herbas depascit et tunc
oportet ipsum magnum currere
et submergi aqua ne cutis eius
a sole desiccetur et non pos
sit se flectere ad nutum debitum

comprehendit animal hoc a pisca
toribus per parvos pisciculos
quos filo vivos consuetos
in mari pitiunt pisciculi vero
effugere non valentes sed in
simul fluitantes potius ani
malis morsibus patet atque ipsum
animal alium vel alium deglu
tire laborans interim occu
patus deprehendit. De Cetho
vel Balena pisce capitulum

Cethe
bonum
piscium
maxi
mum est ut dicit ysidorus quem
piscem educat mare quoniam iuxta
iugerum magnitudinis stri
ctos oris meatus unde non nisi
parvos deglutit pisciculos
quos odorifero oris anhe
litu devorans et ad se trahens
in ventrem suum intrudit. Inveni
tur enim quidam habens pellem
in modum membrane et her
multis meatibus perforata
nec sunt quidam corpulentia
magnum ingredi ventrem
eius. Os vero magnum et pa
tulum habet et eo glutitus cre
ditur ionas propheta inveniri
habitaculum sufficiens tanto
hospitio. In iuventute dentes
nigros habet quod in senectute al
bi fiunt. Dicitur in fronte hy
pistes aquam haustas ita eru
ctuat fluctus ut in nubosa
alluvie plurim quod deprimat
et classem navigantium sed et

commotionibus et turbini
bus naues mergunt Ita quod cum
in mari tempestas exoritur
attollunt se super fluctos Bal
lene ut dicit plinius gestant fe
tus suos qui infirmant et in
ualidi sunt et ut dicit experimenta
tor Eos si parui sunt in ore reci
piunt hoc idem facit quando tempe
statem uidit imminere et post
tempestatem euomit eos Cum
fetus ballene propter defectum aque
impediuit ut matrem non sequun
tur mater in ore aquam recepta
instar fluuii ad fetus emittit
ut sit terre libentius inherentes
adultos diu comitantur Ado
lescunt celeriter decem annis
crescunt branchias non ha
bentes fistula spirat et hoc
parum facit e maxime que
dam cethe tam magne sunt
quod insule uidentur et montes
Ysidorus hee arenas aque
sustollunt dorsis in quibus
urgente tempestate cum naute
inciderint terram se inuenisse
gaudentes ut puusent a flu
ctibus anchoras iactant re
lis que depositis cum quiescere
sperant in firmitate falsa ignes
attendunt quos ut belua sen
serit impulse ac subito com
mota demergit secum que tam na
ues quam homines trahit in pro
fundum Magnus Basilius
idem dicit quod ysidorus de bellena
Arenam in multa quantita
te eleuat super dorsum De Cetis

tum uideris in contendo
densissima glomeratione
confertos torrente uelocis
simum putabis effluere Expe
rtum hoc ego et ammiratus
sum dei sapientiam Nec mons
in athalantico mari ut dicit
Ambrosius Infinite magnitudinis
sunt ita ut montes putes si
ea uideris altissimus ad ce
lum contentibus eminere Cap
tura cethorum talis dicitur Cetus
postquam excedit etatem anno
rum trium coit cum balena
femina Nec mora in ipso coi
tu emutilatur uirtute uirge
genitalis ita ut ultra coi
re non possit sed intrans
pelagus alti maris mal
tum excrescit ut nulla hominum
arte capi possit Infra tres
annos quo etatis sue capi
potest ut dicit liber rerum et hoc ta
li modo Piscatores notan
tes locum ubi cethus est ag
gregantur ibidem cum na
uibus multis et facto con
centu tybiarum ac fistularum
cta cum allitiunt in sequente
Gaudet enim sonis huiusmodi
Cuique piscatores habente uide
rint iuxta naues sono mo
dulationis attonitum paratum
ad hoc instrumentum quoddam
ad instar rastri ferreis den
tibus acuminatum clam in
dorsum cethi proiciunt clam quam
diffugiunt Nec mora si cetu
locum uoluminis dedit instinctum

fundum maris petit cetus
et affricans ſe dorſo ad terra
ſicut uolnibus violenter impel
lit quoadusque perfoſſa pin
guedine viua carne inte
rius penetrauit ſit que ſubſe
cuta ſicut ſalſa maris aqua
uolnus intrat et perimit vol
neratum. Mortuus autem
cethus fluitat ſuper mare quo
adusque piſcatores aduer
tunt cum funibus adeunt
mortuum et ad littus cum
magno tripudio trahitur ut
potest certitatis copiis abun
dare. De Cocodrillo cap

Cocodril
lus a
nimal est
quadrupes ut

Jacobus et plinius et ſoli
nus dicit qui in terra et flu
mine equaliter valet per
diem in terra frequentius re
quieſcit et hic adeo ut niſi
conſuetudine beſtie preno
ſtas eam mortuam credas hy
atu aues pabuli gratia inui
tans. Nocte vero in aquis co
moratur. habet oua velud
anſerum que in terra perficit ibi
ſcilicet ubi fluuius exuberans
non poſſit attingere. In fetu
fouendo maſculus et femina
vicem ſeruant. Haec beſtia
plinius que ut dicit Jacobus ad
xx cubitos eualeſcit ma
xima pellis ſimitate quibus
pes muniuntur. lingua caret
hiatus oris eius extenditur
usque ad aures maxillarum
mouet ſuperiorem. Morſus
habet horribiles et tenaces.
Nam ſtipat ſe pectinatim
ſeries dentium. Hyatu ergo
oris inuitat aues pabuli
gratia. Oculis autem clauſis ſe
dormire ſimulat. Os patu
lum et aptum. Aues autem que
ad eſcam deſcendentes eas
perimit et tandem ſeglutit. Et in hoc
ſignificat vſurarios qui egentes
et pauperes mercatores inui
tat ad mutuum vel principes
qui villicos ſuos inuitat ad
lucrum et postea ſumpta oc
caſione eos inhumaniter ſpo
liat unguium immanitate
cocodrillus armatur. In hye
me nullum cibum capit non
ſolum animalibus ſed etiam ho
minibus infeſtus et tamen ut dicit
experimentator cum hominem
occiderit luget eum. Cocodrillo
auulſo corde postea aliquantu
lum viuit quod utique est contra
omne animal quod vita habet a corde.
Carnes ipsius manducat ſar
racenum. De ſtercore eius vnge
tum ſit unde vetule et rugoſe
meretrices faciem ſuam perunguit
vt laxa pellis in planum exte
datur et appareat pulcriores.
Sed nequaquam fucatus color
perſeuerat in longum nam ubi
ſudor vel aqua obſcena un
genta perfugerit flaueſcit ad
ulterinus color in facie pilor

q̄ʒ condensior q̄ʒ possidet oblin
tam Et hᶜ vtinam semꝑ sed
malo suo contepta ex vngui
ne ingredo ad lauamenta
fugit aq̄rum statim q̄ʒ reu
tuntur in cutem solita ara
menta rugarꝫ In fluuie nili
vt dᶜ ysidorus In fluuio cesa
ree palestine plus q̄ʒ alibi
inueniūt cocodrilli In flu
uio quodam palestine ut sᶜ
bit Iacobus Cocodrillorū
occasione ffuerunt duo frēs
nobiles in eisdem partibꝰ
dn̄antes Cum q̄ʒ vnus frem
dolēt consortem dominij
fecit afferri cocodrillorꝫ ge
nus in fluuio vt quē p̄ula
occidē vēbatur ex cōsuetu
dine balneantē in fluuio
clam frem monstra vora
rent Transijt tpꝰ interea
sedit q̄ʒ inuidus frr scili im
memor fluuiū in ripa Nec
mora inopinate littori ir
repsit mōstrū comphensū
q̄ʒ sedente lacerat et cecidit
cadēs miser in laqueū quē
tetendit Vngat beliuam diut
plimus satiatam piscibus
et semper esculento ore in
littore sompno datā Par
ua auis que trochilos dr
uel ibi vocat In ytalia vō
rex auiū nuncupat ad hra
cū pabuli sui grā De pri
mū scalpit mox dētes et in
tus fauces Demū ut celū
ap immissam exudᵗ auē

sed quid in cibū confert
tam parua auis tam
magne belue n̄ solū illd
qd̄ prede patuit et rapina
fuit Hic quidē cocodrillꝰ
iniquos p̄ncipes signt q̄ʒ
os sᶜ magr̄ pdtores q̄ ore
patē ferunt et in corde ma
liciam Dentes vō villici
sᶜ qui paupes spoliāt fau
ces vō secretor consiliarii
Ad hos oīs miser aqn̄ ru
sticus venit q̄ ambit villi
catōm et omnibus de suo
tbuēs atqꝫ p̄mittēs impe
trat ingressum Nec mora
v satiari se credit nō solū
in hys q̄ rapuit vm etiā
suis omibus spoliat Ge
nus hoīm est huic belue
naturalit̄ adūsa et inimi
ca nili fluuis ripas ab in
sula in qua hitat cyntiri
appellati Mensura huiꝰ
getis parua est sed aīosa
adūsus has beluas Soli
em audēt in natare flu
uio nili in quo habitat
cocodrilli saliunt q̄ʒ sup
dorsa eorū et eos equorū
more inequitat Vpati
bus ergo beluis resupi
nato capite sessores dext
leua q̄ʒ clauā in ore hra
ciū qi pro freno tenet et
in terram captiuos agunt
ac voce etiā sola territos
cogunt euomē recēt assū
pta corpora Quidam hᶜ

aial' sicut visum semp
creste crediderut De Cig
maximo

[C]erus ma
ximus e
ut dr lib kyrannidarum
q dr polmotarius h sup
fluctus corporis caput
erigit et sollicitat aves
ut sr se sedeat taq ad re
sidendu uel comedendum
carnes suas Illas aut
quiescentes cap subito et
devorat incautas De
Caab ea

[C]aab
aial
marinu
est ut dr aristotiles par
uos hnes pedes respctu cor
poris sui qd utiq magnu
est pedes eius pedibus
vacce similes st h autem
unu pedem longu quo
utitur loco manus in o
mnibus qm p ipm accipit
cibaria et reddit ori suo et
p ipm eradicat qd wlt et
est pes ille creatus carti
laginosus osse cares Cu
natat in aq spirat in ea
sed spirando attrahit aqm
cu anhelitu in corpus
suu et cum aq repletus fu
erit recedens ad aem reicit
aqm et sic respirat De Cri
[C]ritos aial marinu tos
est ut dr aristotiles fis

suras duas h in extremita
te pedis

q faciut
tres digi
tos cum
unguibus suis pedem dex
trum parvum ht sinistru
magnu et ppe hc cum am
blat fert totum corpus su
u sr sinistru pedem Cutis
eius testea est levis nigra et
et in aliqbus partib rubea
Cutiq rei adhet forti applica
cone adhet Cu fuit ether cla
rus hc aial absolutu est et
amblabit et qn movebitur
uenti applicabitur lapidib
et quiescet et no movebit
et hc miru valde vide qd cla
ro tpe hc aial ptate sui hab
at tempestuoso aut tpe infir
matur et debilitat in corpe
[C]ritos monstr maris Dissol
lutos sctli iuuenes ht qui
pedem id est amore que ad
deum vel pntes suos habe
debet parum vel nullu ha
bet Cu umbrosis amoris
inhiantes puellas ciuuem
ut et eis adio fortit adherentes
quecumq etia ille sint potius
deu pntes et pximos offen
de volut qm non sua falla
cia Cutis id est opinetu fal
lacie que amorem dicitur
stea i levis fictilis dissolu
tus et niger id e turpis ra
bedine pcti thens fissuras
ht duas in pede que tres sr

gillatim digitos facit hec
est duas intentos malas
in amore fallendi et dehone
standi quibus puelle decep
pte tplitit spoliatur castita
te et honore aie et rebus si
qs interim possint subtehe

De celethi

Celethi
aial est
marinu
ut dicit aristotiles qd pret alia
maris uel terre mostra oua
in sua matre gnat Cum
tu debito tpe in matre fota
fuerint exeunt ex eis omnes
quos tu concepit accipit
fetus forma pfectam et fit
aial incredibili celeritate
ipis post ptu ptibus sim
le Et aial dormit coniunt ita
ut capi possit manu habet
aut hoc aial cor magnu re
spectu sui corporis et est tn
timorosu valde

De chilon

Chilon
aial
e marin
u ut dicit aristotiles hoc aial
inter omnia gnra aialiu non
pascitur sed cibatur tm ab
humiditate sua q exit ab eo
Est aut ipa humiditas vis
cosa qua ipm aial sola in
nutrimentu sui sumit vn
fit ut hoc aial ieiunu sep
sit et tn corpe validu In fe
mis videmus plus posse
differre ieiuniu ut non co
medat p multos dies qm in
viris et hoc ppt superflui
tates humidas et viscosas
qbus magis habundat fe
mine qm viri

De canibus mari
nis capi

Canes
marini
belue ma
rine sunt ut dicit solinus afla
tu et hostilitate terribiles ho
stes enim sunt omni aianti qd
eius uberibus cedit Robu
stissimos hnt bratos clauorum
modo fortos Eorum eius ca
nes terrestres fugat venat
pisces sunt canes intra ve
nantium feras excepto qd la
trare nequeunt Sed p lat
tu afflatu hnt terribilem spm
insequentes piscium greges
ad loca eos angusta coar
tant et sic incoartatos cru
deli morte grassant Pisca
tores vo notantes loca in q
bus absconditi pisces a fu
ga latebant retibus capiunt
circumclusos Hee belue dif
ficulter multis credentibus
confici possunt

De ceruleo

Ceru
leu
ut dicit so
linus
Monstru est nomine et colo
re qd granges fluminis edu
cat hoc et bestia bina hnt bra
chia longitudine cubiti no

inmnus ſenalhc moſtrum
adeo robuſtu eſt vibus vt
immanes beſtias ad portu
vemetes morſibus comp
henſas brachiis rapiat in
pfundum De Dratone

Drato
D ma
ris mon
ſtz eſt
delitate horridum Inſtar
dratonis tereſtis in longi
tudine extenditur ſed alis
taret Caudam tortuoſa
ht Caput ſcdm magitudi
nem corporis parum ſed hy
atum oris horridu Squa
mam et cutem dura ht pe
ſtifer eſt piſtibus et teteris
aialibus maris Na piſ
tis eſt aial qd momorderit
moritur Ipm etia hom
nem ſign wlnauit no eua
det Primas ht palis qui
bus vtit in natando Tnſ
turrit magna maris ſpa
tia vno impetu et ht potius
robore viriu q remigiis
pinnaru Drato maris ta
ptus ut dt plinius atq
iniſſus in arena tauinam
ſibi roſtro mira agilitate
tauat Dētiu dolores ſanat
tinis oſſiu eius De delphi
nis Capi

Delphi
D ini q
in mari
ſt vt dt Jatobus et ſolin9

Belue ſpetiei multaforis
Ipe beſtiis nil velotius pe
lagus htat ñ infra roſtru
os illi foret medio pene in
ventre nullus piſtiu tele
ritate illius euadet Sed
affert mora impudentia na
ture q'a ñ reſupini atq con
ūſi aliqd tape ut retinere
non valet Menſis detimus
partu liberat Mares aut
feminis parietibus catulos
deuorat Sed otcultat ſe
mres tum fetibus diligit
em eos tenerrime et logo
tpe ducit poſt ſe et ſub aqua
ſetuunt At ubi ad robur eta
tis fetus puenerint ñ mli
di ſint eos etia mres pſeqt
Fetus delphinoru ut dt Xps
tito treſcit uſq ad dete an
nos Ipi fetus dete menſibus
completis venem ineutat
q impugnant delphin eſta
tis ſolo tpe paruit Vbno
nuq vberibus fetus alit
Interim fetus teneros infa
tibus ſuis retipuit Dra
vo non quo tete belue habet
loco ſed habet in ventribus et
tont natura agilium ſoli
linguas ſuas mouet Atu
leatas hz penas dorſuales
que inhorreſtut erette tu
belue iraſtitur Cu vo pa
tate fuerint quibuſdam
retepatatulis opiutur Spi
rare eos in aqua negat et
vitales auras nō ñ in ac

ſuperbo recuperare. Pro vo
ce gemitus illis est humano
ſimilis et hoc quia pulmonē
habent et venam aſperam et lin
gua eorū non est abſoluta
nec labia eorū pueniunt ad
diſtinguendā vocem. Aures
non habent ſed formā loco au
riū. Delphinorū olfactus
nec veſtigia habent cū tamē
olfaciant ſagaciſſime et dor
miunt ſtagnē ut poſſint audi
ſtertē. Vivunt in annos plu
res uſque ſcilicet in annos .C.XL. et
hoc experimentator dicit. Amputa
tis eorū caudis. Auctumis
flatu aquilonis audire per
hibent austro flate obtura
tum auditu. Mulcet muſica
gaudet cantibus tybiarū
Et ubi hec audierit greſſibus
advectat. Arione cythare
dice artis hominem infeſte
nautis in mari pantibus
obtinuit ab illis ut prius
canēt cythara ad cuius cā
tu delphinorū gregibus
congregatis cum ſe iecīſ
ſet in mari exceptus ab uno
eum ad littus pvexit. Eo
lus delphin ut dicit ariſtoti
les felle caret. Delphini pri
habent ſimul ſed tamen greges et
nos delphinos custodes mari
eorum delphinos. Et ſi unus
eorum mortuus fuit alii
efferunt eū ſuper ſcapulas et cu
ſtodiunt eū quoadusque etiam
cur tempeſtate maris ad

littus. Cuſtodiunt autem ſuū
mortuū ne ab aliis piſcib9
comedatur. Hominem ſe em
miro modo diligunt unde
Plinio teſtate narrat quod del
phino capto a rege Carie
ingens reliquorū multa
tudo convenit ad portū ubi
delphini tenebatur cū vocibus
plangentibus et qui miſera
tōm poſcentibus rex eū dimit
ti precepit. Si quis carnes del
phini comederit ſicut dicit expe
rimentator et in mari lap
ſus fuerit ſtatim delphinus inve
matur ſtatim eū devorat.
Si autem nō comedit eū
elevat ſuper roſtrū et ad terra
trahit eū quo defendit ab aliis
piſcibus. Quomodo autem hoc fit ut
eſum carnis delphini cog
noſcat in homine vide nō
poſſū ut et iſtud ſecretū nē
ſit in quo ſicut in aliis mul
tis deus mirabiliter pvidet. Del
phinos ſequitur aliorum pi
ſciū multitudo. Quod ſcientes
piſcatores venantur piſces ubi
illi tranſierunt. Sub augu
ſto principe puer in campa
nia fragmentis panis pri
mo delphinū illexit. Deinū
alendū ſe manui illius
credidit. Poſtea cū inmolu
iſſet puer audacia dorſo del
phini inſiliens ab eo inve
ctitatus eſt. Hoc primo mi
rabile fuit videntibus. ſed
poſtremo tam diu inoleuit

assiduo spectaculo ut desi
net esse miraculum. Post mul
tos vero annos defuncto puero
cum eum insolitam inequi
tatem recenti minime videret
expectaret quod ad certum locum
net ille veniret sub oculis
publici vulgi. Delphinus
morte interiit. hec mecena
tis fabianus et Solinus
litteris comprehendunt. apud
yponensem urbem in affri
ca iuxta mare. Delphinus
ab yponensibus pastus est
tractandum se prebuit impositos
tos quod frequenter gestitauit
Proconsul quoque affrice flauia
nus cum eum deliniisset vn
gentis odoris nouitate so
pitus vndosis fluctibus
velud mortuus iactabat
Hystoria psarum apud ia
sum urbem Babilonie pu
erum quendam delphinus
adamauit. Quem dum post
consueta colludia receden
tem impatientius sequeretur
arenis infectus inhesit. Ite
Iuxta eandem urbem alium
puerum hyranum nomine p
maria similiter insidiente
cum vndosior fluctus ne
cessat puerum delphinus
eum ad terram reuehexit et ve
lud fatetur reatum suum mor
te multauit. De delphinis
alterius generis

Del
phi
norum quorundam aliud
genus in nilo flumine equo
rum dorsa cristas habent ser
ratas. Hii delphini cocodril
los studio elicitunt ad nata
dum natantes quod sub undis
astutia fraudulenta deci
piunt et occidunt. nam cocodril
lorum teneros ventres ser
ratis cristis secant et interi
munt. Cocodrilli vero in aquis
vident obtusius in terra vero a
cutissime videt. De Equis
marinis

Equus
maris mon
strum est magnum ac forte
multum. hoc monstrum fere tot
omnia monstra fortissimum
est nichil quod ex aqua pt predit
are. Sed statim ubi natu
ra caruerit aqua carebit et
vita. Partim formam equi habet
et hoc in superioribus. Posteri
or vero pars eius tinatur in pi
scis naturam vouit carm
bus aliorum piscium. In pugna
crudele est sed hominem timet
et cont eum partim bella for
midat. De equo nilo monstro
nili fluuis

Equonilus
ut dicit
Michael
in flumine
nili mon
strum est
ingens et ferocissimum in ni
lo flumine habitans. Crura et

pedes et vngues ut cotocdril
lus habet sed multo maio
ra. Humanarū mortuum
cupidissimum est nam cū
nauis illi in portu occurrerit
vnū pedem in tra figēs al
tō nauem in antiora arri
piens facillime scindit uel
aqū inclinata imgit vn fit
ut in locis in qbus hitat ho
minū multatudinē in ma
nem pdat. Sed hī bonum
mūdo datur qd het bestia ra
rissime inuenitur nullis
instrumentis capi possit n
tm rethi ferreo ex cathenis
qd apud damascenos in hī
opus mira arte fabricatum
ē captū vō malleis tm fer
reis occiditur. Pellis eius
vnius cubiti spissitudinē
habē dr tante qz esse duriti
e ut nullo iaculo uel arma
tura possit penetrari eam

De equis fluminis capitu

Equs flu
minis
vt dt aristo
tiles mōstrē
est in orietis partibus for
ma mirabli. Intrat et in aqs
equalit mane pt. Habet
aut̄ crines ut equs. Pedes
eius fissi sūt et habet sotula
res ut vacca et est sublimis
faciei et caudam hī ut por
cus et hinnit ut equs. Cor
ū eius valde grossū et incu
rua eius ut equi. Magitudo

eius vt asini est. De exposita

Exposita bestia in illa pte
maris q̄ Indiam pter
fluens

oppido
Joppe
allidr
Harū beluarū vna ut scbit
plinius Rome allata ē int
reliqua mūdi miracla qm
scaurus Romanorū ma
ior in editate sua cupiosis
sime pparauit. Inuenti qz st
in ea belua dentes maximi
atqz longissimi. Pinguie
do qz cubitorū qnqz. Hat igi
iuste significari possūt nō
modo dictam pncipes sed ra
ptores orbis tre q̄ qi imma
nissimis dētibus lōge late
qz corrodūt ac deuorāt pau
pes ipsos et horū spolns sagi
nati edulia fiūt illius qui
scdm pphā deuorauit co
nnnē teneritudine babilo
nis. De Elcho Capitu

Elchus
aial
est mari
nū ut dt
liber rerū vitulus sz appel
latū. Pilosam hz cutem
albis nigris qz distinctam
maclis. De hī aut aiali
illud mirable fertur qd ipso
mortuo et excoriato pillo
in pelle quodam natura
li instinctu ubicuqz fuit
prout mare se hz et pilus

Nam et ſi turbatū mare
exſurrexerit in fluctus
ſimilit et pilus erectus ex
urgit Si vō mare pacificatū
fuit ſtinitur in planū pil⁹
Sic depꝛehenditur ſtatus
maris in re inſenſata et
mortitinia ꝓlimus Hic
parit in tra pecudū more
parit nūqꝫ geminis plures
educat fetus et mamis la
ctat nec an̄ xx dies deducit
in mare Infectiuit difficili
t̄ n̄ in capite eliſo ꝑpis in
ſompno mugitus Nul
lum aial ꝯmori ſompno
ꝑmitur vnde dextris pin
nis q̄bus vtitur in ma
ri vim ſompniferam in
eſſe dicit in ſompno ſub
ditas capiti De Focha be
lua capi

Focha
Bos
marin⁹
vt dt expimentator aial
fortiſſimū in ſuo gn̄e
Non mutat de facili locū
ſuū ſed ſic ſemꝑ manet in
loco ubi eum natura condi
derat Aial aioſum et ira
cundū eſt nͨ ad alia aian
tia ſed ſuis domeſticas Ex
pugnat em̄ ſemꝑ cum feia
ſua quoadusqꝫ eam inte
ficiat Interfecta vō ei ita
loco et ſrducit aliam nec
ſic ceſſat ſrducē feminas
quoadusqꝫ contingat eū

ꝑpia morte defungi vel a
femina ſua ſupatū interi
im huius pncie emuli
ꝯfilij viuit rapina Focha
ut dt lib lib kyranidarū
manus hꝫ ut hominis et fa
ciem ut vituli De faſtale
on

Faſta
leon
monſtr
eſt mari
nū ut dt ariſtotiles ſed ni
chil monſtruoſitatis ht
in moribus Cu em̄ cūcta
maris aialia ſibi mūi
cem comedut ſolus faſta
leon huius crudelitatis
īmunis eſt et hec roffa
ſtaleon em̄ carne ōnino
non comedit ſed viuit h
bis et cetis quibus ceta
aialia viuunt cibis exce
pta carne q̄m naturalit
abhominat De Galalca

Galal
ca mō
ſtrū ē ma
rinū vt
dt Ar̄s qd ex more ōm
aialiū conſuetudīne ht
Ut aial cū ſenſerit fetus
ſuos in aluo viuē exhit
eos d̄ ventre ſuo non expe
ctās debitū tpc pariendi
At v̄ fetus extrerit ſiquidē
ad vitam maturos eos in
uenit relinq̄t foris Sin
aut repōnit eos in matrē
et ſibi reddit ut foueat

De Hamenes Capitulum

Hame
nes
monſtrũ
eſt ut dicit
Ariſtotiles qd magis flu
malibus manet Mas iſti
us monſtri maxima ſolli
citudinem hȝ circa fetus ſuos
femina aũt negligit eos et
recedit vagatur ꝗ p aq̃s
Tũc maſculus pietate na
turali motus circa fetus
ſtat iux̃ fetus ſuos quouſ
qȝ creſcãt et habeãt ptãte
fugiendi adũſarios piſces
Interim uͦ pr̃ edificat circa
fetus opus qddam quo iu
uentutis tp̃e tueãtur vt
aut adũſarii treantur vo
tiferat fortit̃ et eſt ſolliti
tus om̃i tp̃e circa eos Qd ſi
illo tp̃e contigit eum ca
ſu rethi intidẽ fortiſſis
dentibus ſuis retia ſcīdt
et animoſitate potius e
uadit ipo tp̃e ſollicitudis
qm̃ fortitudine qm̃ deſide
rio fetuũ animatur ad ro
bur inſolitum

De Gladio

Gladi
us
moſtrũ
marinũ
eſt vt dt
plinius et pſiꝰ
a re nomen hȝns eo qꝫ ro
ſtrũ hȝ acutũ vt gladius
quo naues perfoſſas
mergit.

De ypotamo

Ypotamus ſimilr̃ ut dt Pli

nius in
nilo flu
mine ha
bitat In tra naſcitur In
aq̃s et in tra equalit̃ po
tens e Eſt aũt plimũ ꝗ ma
ior elephantib' Roſtrũ
hȝ reſupinũ vngues bi
fidas Cauda tortuoſa de
tes prurigineos et adun
cos aprorũ dentib' ſimiles
Dorſo uͦ et hynnitu velꝰ
equus Noctib' ſegetes depa
ſcit ad aq̃s pgit qꝫ retrogre
diens vt fallere veſtigio
reuertenti mille pent inſi
die Hec beſtia cu nimia
ſacietate diſtendit Harũ
dines recẽt ceſas acudiſ
ſime petit uel ſpinarũ a
cumina inter ea diu volu
tatur quoaduſqꝫ earum
inciſionibus vena qdam
in crure vulneretur et mi
nutione ſanguinis ma
cetur Abentius p ceteris
ptibus corpis in pedibus
vulnera recipit plagã vul
nis diligẽt curat quoad
uſqꝫ vulnus in cicatrice
ducat In partibus Indie
precipue reperit Dorſo impe
netrabil' eſt n̈ cu aq̃ madet
Ex eius cute tornatur ha
ſte Hanc beluã cum qui
qꝫ cotodrillis ſcaurus
Romanus luſib' intulet
vt dt plinius

De Roh

Roſcaial

mari
nũ eſt ut
dt ariſtotiles Manet aũt
in t̃ra ſit in mari In aquis
ſpirare non valet Dormit
ꝓpe mare ſꝰ t̃ram et ibi
maior ps manſionis ſue
eſt Ibi parit fetus ſuos pa
rit aut duos uel tres In
partu exit cũ fetu ſecundi
na et ꝑtus eius exit omi
ꝑe ſit hominis Tũ ſacto au
tem die xii poſt ꝑtũ ſequi
tur fetus matrem ſuã ad
mare et hͨ in die in lũis
et hac de cauſa ut aſſue
ſcat fetus marinis aquis
Habet autẽ hͨ aial ma
millas unde lactat fetus
ſuos Cartilaginoſi corporis
eſt ut ſepia et oſſa minus
robuſta debito ſint unde
fit ut infirmatis cruxibꝰ
aqꝫ vix ambulare poſſit et
ſe in pedibus ſuſtentare
Ambulatio vo eius ex vigo
re ſpc potius et leuitate
corporis eſt qͣ ex v̓tutute Dif
ficulter interimi pt n̄ cum
malleis vox eius ſit vox
thauri eſt et hͨ maxime
cum inſtituitur natura
femine koli ſit natura mli
eris eſt et in ventre eius
inueniuntur v̓ga formata
ad coitũ detes h̄t acutos
valde Caudam ꝑuã ut t
nus renes ut vacca In ve
tre eius ſanguis non eſt
Et h̄et vo due vene q̄ ſub
renibus ramificatur in
eis non perueniunt uſqꝫ ad
ventrẽ et ideo vent̃ huius
aialis caret ſangne Cetã
vo memb corporis ſãgnem
h̄nt q̄ nuqꝫ ingelatur Qua
tuor pedes h̄t hͨ aial et ha
bet inflexiones digiti qnqꝫ
in vtroqꝫ pede et figura pe
dis eſt figura caude piſciũ

De kylion

Kylion
aial
marinũ
eſt ſatis mirabile vt dt Ars
In quo nata vel erraſſe cre
ditur vel viſus ſui ordinẽ
immutaſſe ſed abſit qd er
raſſe credat natura cũcta
enĩ bene diſponit et vnicu
qꝫ rei creauit qd rectũ eſt
et iuſtũ Reuã cũ omnibus
aiantibus terre ta pluis qꝫ
magnis epar in dextro
ſplen vo poſuit in ſiniſtro
In kylione tñ ſplen in dextro
epar vo poſuit in ſiniſtro

de karabo

Karabo
monſtrũ ẽ ma
gni maris qd yabaridr ſic
dt Ariſtotiles Huius gñis
monſt int̃ ſe fortiſſime pu
gnãt velud arietes mũm
ut qꝫ ſe multitudine ſocio
rũ ptes aduſe vn ſrequet

visi sunt ambulare sicut greges
ad invicem bella partiri.
Sunt autem quatuor de causis
bella in animantibus. Est prima
causa naturalis superbia
que in omni animante donatur.
Secunda causa est propter quos dimica-
tibus. Tercia cortus creata fe-
tus pro fetibus dimicat. Di-
versi generis animalia sicut galli-
na cum miluo et anseres
cum cornice. Karabo fedi-
cibo stercore et luto vivit
et ideo animal ponderosum est.
Et cum scinditur venter eius
multum de luto invenitur
in eo. Karabo caudam habet la-
tam unde sicut cum pugnat le-
vius se vertat. **De Fuligine**

Fuligo monstrum est ma-
rinum sicut Adelinus dicit
adeo mirabile ut natura
in hoc lu-

sisse ter-
tius cre-
das que
hoc creavit omnibus fere
marinis beluis preferendum.
Est enim animal squamosum
cute cum gregibus piscium
scrutatur profunda maris.
Cum vero aquas maris fastidie-
rit elevat se cum alis pe-
nigeris quas sibi in hoc natura
dedit. Et cum volucribus scandit
ethera verumtamen elevatum
in aera monstrum istud ven-
torum flatus sustinere non potest.
Sed post modicum vero ventis

conteritur obvius ad a-
quas redire cogitur et rela-
bitur in profundum. **De Lu-
dolachira**

Ludola-
thra
animal marinum est natu-
ra et forma valde mira-
bile. Alas quatuor habet ita di-
spositas. Duas habet in fa-
cie et duas in dorso quibus
mirabili velocitate mitti-
tur de loco ad locum quo-
cumque ipsum voluntas impu-
lerit. **De Monachis maris**

Mona-
chi
maris
monstra marina sunt ex re
nomen habentia. In mari bri-
tannico huiusmodi anima-
lia habitat. Formam piscis ha-
bet in inferioribus. In su-
perioribus vero speciem ex parte
humana. Caput habent in
modum capitis monachi
recenter rasi corona de super ra-
sam et candidam circulum quasi
nigrum circa caput supra loca
aurium in modum circuli qui re-
linquitur extrinsecus in ca-
pite monachi vel clerici in
multa amplitudine diste-
ti. Monstrum illud libenter
alludit homines secus ripas
maris ambulantes. Ludit
quasi coram eis et saltibus
appropinquat. Si autem vidit
hominem in suis lusibus

delectan gaudet et tanto
magis ludit in ſuperficie
aque Si aut in admiratio
ne ductu appinquare vi
derit hominem et trahitur
in pfundu ſic q eius carni
bus ſatiatur faciem non
hr in to ſimilem qa viſum
ſimilem piſci ht os q naſo
continuu

De monoceros

Monothe
ros mo
ſtru mari
nu dr vt dt lib rerum qd
a re nomen ht Monos em
vnu ceros cornu interpreta
e vnde monotheros belu
a vnius cornu dr Sit in
tra ſeuem beſtiam vnicor
nem ſcipture referunt et hor
ridum viſu cornu maxi
mu in fronte habes q utiqz
naues obuias penetrare
ac deſtitue poſſit et hom
multitudine perde Sed
in hc pietas conditoris ge
ni huano conſuluit qa e
tardu aial ſit creatu re
crudelitatis vt naues vi
ſo monſtro poſſint effu
ge

De Nereidis Capitu

Nerei
des
ſimilit
marine belue ſe ſit dt pli
nius Nee ſt toto corpore
hirſuthe hiſpide Aznt q
aqm ſpem fortam cum
homine haru aliq cum

imitatix conditionis emo
ri debet auditur ptul ab
accolis gemitus eius et
planctus fatetur q tſtitia
mortis neceſſitatem amgra
eſſe mortalibus hac miſera
aiam ſignificari dicerimus
q ſimulate romis effigiem
gebat cum hoie Sed hirſu
tus flagitorum hiſpida in
extremo vite a demonibus
exire compellitur et haut
dubiu qn tſtis et pauida da
met plangat q fruſtra pe
tius intendns deputanda

De nautilo

Nauti
lus
monſtru e marinu vt dt
plinius pcipiu int mari
na miratlm In ſuma equo
ris puenit et ibi ſe abſorbes
emiſſa p fiſtula omi aqua
exoneret ſe ſentina et faci
le nauiget pto ea duo pma
retorquens bethia mebra
int illam mire tenuitatis
extendt crua veliſitate me
brana ad auras liberas te
tis q ſub remigas brachus
medio ſe caudent gubna
culo regit Si q vo inſuemt
vaporis moleſtia hauſta ſe
aq demergit

De Aſino

Onos a
ſinus
marinus
eſt ut dt lib epramman
octo pedes in longitudine

habens Sicut quidem pultu
rotant huius carnes conbu
re in ollam nouam et pul
uē mixto cū sanguine eius
ad hoc seruato inunge fre
neticos in balneo et sanan
tur Idem ad calculosos valet
adeo q lapidem sine lesione
mingent De orcha monst'

Orcha monstr̄ marinū
est vt
dt plinius
cui' ymā

go nulla repitatione exp
im pt alia qm q sit carnis
immense moles Hec belue
ballenas id est cetos q̄ui
odio persequuntur Dentib'
autem truculente irrupiut
secreta cethorū ā vitulos
illor ā fetas etiam balenas
aut etiā q̄uidas lacerant
morsu Ille vō ad flexū im
mobiles ad repugnadū in
ertes et pondē suo onerate
et pinnis inualide solium
auxiliū nouerit in mare
altum pfugē et se toto de
fendē occeano Econt orche
belue in malitia ptinates
occurrē laborat fugietib'
sese cs oppone et incautas
angustiis trucidare in ua
da vrgē saxis illidē Bale
nas quidē significari credi'
tes boni et mali pariē et in
exptos Que cū ad consortiū
bonorum puenerint et secta

sequestratam cs a mūdo
vitam ducē ceperint ac in
grauestē fctu bonor opm
a timore dei concepto stati
cs orcha illius infnalis
dirigurgitis monstrū dya
bolus eas pseq diuersis agi
tationibus temptationū
aggreditur et cūc angu
stiis paupertatū nitit in
uada luxurie vrgere nūc
saxeo piculo que est cordis
duricia illidē temptat
At ille inexperte in serie
per oros et ieiunia ac p cōfes
siom frequēti cordis emū
datone resistē nescientes
ad mare magnū et formi
dolosū despatione frācte re
fugiunt Animam cs fide ca
stitatis sponsatam xpo ve
ritam facientes pda libe
rius fiunt illius antique
nequitie crudelissimo mo
stro D' pna

Perna

Aial
marinū est qd aial mō
struosū ac magnū ē vt
dt Adelinus Et nascitur
ostearū more int conchas
que conche colorem hent
ceruleū Sic monstrū int
ipās conchas vestit velle
nobilissimo fulno inimie
ac rutilo vn̄ consiciuntur
vestes p̄ rosē in decorem et
ornatū virorū ac muli
erū Pepla em capitis fiūt

ex hys que cedunt in orna
tum et luxus feminarum
Sit in duplex misterium ha
betur vellera pdc̄i aīalis
et cedunt in vsus utriusqȝ
sexus De piscē ingēti be
lua

Pister ingens be
lua e
vt dt pli
in illa p
te occeani

que galliam respicit hec
tante altitudinis est vt
attollens se sup fluctus
ingentis columpne simi
litudine pferat altiorqȝ
nauium velis diluuium
qdam eructuās pauefa
ciat fluctuantes Hac be
lua vē beatissimū dixim
augustinū q̄ vtē colūpna
fortissima et altissima in
domo dei tectis expositorib'
supexcellit doctrinas qȝ flu
enta sic habundant eru
ctuās totam ecclesia irri
gauit et fluctuantes hē
ticos importunis crebis qȝ
disputationib' cōfutauit
De plantanistis monstr̄

Plantanistę belue ma
rine sunt
teste plini
o q in gange
fluuio indi
e nascuntur Rostr̄ hns del

phīni et cauda sedecim cu
bitoru in longitudine ha
bet hys specie sunt belue quas

stacios vocat brachys binis
hys vires in esse tantas di
cunt ut elephantes ad potū
venientes morsibus inre
stent et eorū pmusades
abstrahat De polipo cap̄

Polipus
Piscis
est vt dit
plinius

q pedibus manibus qȝ bra
chialibus vtit hic tanta
vtutem hēt in brachys qd
nauta d' naui aqū in cau
te stantem vi rapit et trahit
in mari eius qȝ carnibus
satiatur Carnib' em libet
vescitur In mari nix vene
ciam frequētissim sit' hic
cauda bissulta ē et acuta
fistula in dorso q̄ mare trās
mittit eam qȝ modo in dex
teram modo in sinistra p
tem cum voluit transfert na
tat obliquus in caput qd
pduru est Sedent supim
scapulis ita ut auelli ne
queat Soli piscium in siccu
exeunt Polipi in hyeme to
cunt parunt in vē oua ta
ta fecunditate faciunt ut
capi non possint testa lino
ctissi Transferuntur a pegri
nantibus et excluduntur
Polipi in tra vso capite coeunt
Polipi sedent sup oua sua et in
cubantes cū cancellatis bra
chys camera faciunt nou p
petis auelli polipus cum si

res fetida ammota fuit ab
eius odore protinus resilit
vescuntur concharum carne
q̄s complexu frangunt ita
q̄ꝫ piatentibus conchis et te
stis cubile earum dephendi
tur h̄t astu etiam conchas
decipiunt Conche visu sensu
q̄ꝫ carent p̄t ꝙ cibo sensifi
cant et fugiunt pitula ita
q̄ꝫ dum conche aptas se de
derint insidiatur polidi At
tepto aut̄ saxo ut d̄t plini⁹
et ambrosius atq̄ꝫ magn⁹
Basilius illi tenatiꝰ affli
guntur et ex eo saxo umbra
sibi faciunt contra pisces Du
ergo nota nō ꝑcauit pisces
et saxum tm̄ modo videt inie
cto polipus lapide reclusio
nem introitꝰ conchis et sic
grassantur exhaurit carnes q̄ꝫ
Polipi binis mensibus coquit
ultra bimatū non vivit p
eunt aut̄ tabe et semper tele
rius q̄a a ꝑtu s̄ nō vivunt

De Serra

Serra
ma
xima be
lua est ut ys̄ᵒ d̄t Corpore in
gens pennas q̄ꝫ habēs latis
simas et alas immanes
hec bestia cū viderit naue
velificate in pelago elevat
alas suas s̄r aq̄s et in con
trariū navis velificare
contendit Cuq̄ꝫ stadiis xxx vel xl
vel etiā xl. aq̄n h̄et conata
fuit nec ꝑvaluerit tāde
laborem non sustinēs de
ficit Depones q̄ꝫ pēnas su
as ad se trahit fluctus
vō lassam reportat ad lo
cū ꝓstinū in ꝓfundū ma
ris De serra altius specie

Serra
quo
q̄ꝫ aliud
mōstrū
marinū est ut dicitur ys̄ᵒ
et plinius a re nomē h̄t
eo q̄ serratam cristā h̄t h̄
bestia q̄ cū h̄t subnatās
navibus eas in fundo se
cat ut intrāte aqua hoīes
dolosa astutia ingat et eo
rū cadaveribus satietur

De Sirenis

Sire
nes
vo mortifera
aīalia s̄t ut d̄t phisiolo
gus q̄ a capite usq̄ꝫ ad
umbilicū figurā muli
eris habeat pro te mag
nitudinis facie horrenda
crinibus capitis longissi
mis ac scalentibus Appa
ret aut̄ cū fetibus quos
in brachiis portat Mam
mis eī fetus lactat q̄s
in pectore magnas h̄ent
Nauta aut̄ q̄n videt syre
nes multū timet et tūc
ꝓicit ei lagenā vacuā
et dum cū lagena ludit
interim navis ptrāseat

olim que cecinit, nunc cornua stultius inflat.

hoc teſtati ſt illi qui eas
ſe vidiſſe profeſſi ſt. Reli
quam vero ut adelinus ſcribit
partem corporis ſit aquila
ſirene habet vngues quoque
in pedibus ad lamandum
abiles. In fine vero corporis
ſquamoſas piſcium caudas
habent quibus ut remigiis
in gurgitibus natat. Quo
dam muſicum ac dulciſſimum
melos habet in voce quo navi
gantes delectati et attra
cti reſolvuntur in ſompnum
ſopno quoque ſopiti ſyrena acu
unguibus dilacerat. Hec
belue in quibuſdam profundi
gurgitis inſulis et aqui
in fluctibus commorari di
cuntur. Sed non nulli na
vigantium ſapienti uſi con
ſilio obturant aures ſuas
fortiter ſicque immunes tranſe
unt ne mortifero ſyrenarum
cantu illiciantur ad ſompnum.
Yſidorus has ſyrenas non in
veritate beluas ſed mere
trices quaſdam eſſe deſcri
bit quia tamen ſeviter deducebant
ad egeſtatem. Alas et vn
gues habuerunt quia amor
volat et vulnerat. In fluviis
commorantur id eſt in flo
xu luxurie compleri quoque tamen
et hec ſunt omnis philoſophi et etiam
non nulli ſcriptorum expoſitores
ſentiunt contra yſidorum dicentes
ſyrenes in veritate monſtra
eſſe maris ſed irrationabilia

Cantus vero non articulatus
credendus eſt ut per ſillabas
et vocabula diſtinguatur ſed
utique indiſtinctus articulis
ſit cantus earum. De ſcilla

M Scilla
mon
ſtrum ma ali Cherybdis
ris eſt ſicut ſyrena. Iſtud quidem
monſtrum in eo mari Adelinus
plurimas naves vexavit dicit
quod mare ytaliam et ſiciliam
interludit nautis quidem et
omni homini inimicum eſt et eorum
ſanguinem ac carnibus delectatur.
Caput ita et pectus ut virgo
formata habet ſicut ſyrenes ſed
rictus et oris hyatum quasi den
tes horridos et beſtialem vul
tum et caudam ut delphinus
habet. Liber rerum. Mire fortitu
dinis ſunt nec facile vincuntur
in aqua. In terra vero minus for
tes et pre imbelles ſunt. Adeli
habent et ille voces aliquan
tulum muſicas et carmine
etiam ipſe belue muſice de
lectantur. De Stinnotes

Stin
no
ci quoque ita
milu ut dicit yſidorus frequentiſſi
mi ſunt belue cocodrillis qui
dem ſimiles ſunt ſed forma mul
to minori et anguſta corpo
taxinibus inſerta potio
vini venenum extinguunt.
Gaudent autem hee beſtie tem
peſtates obſcuritatis qua

ſpiraturus eſt ventus ca
uernis ex alia parte fores
aperuit ipis qȝ villoſior cau
da pro tegumento De te
ſtitudine capit-

Teſtitudi es
est iudicū
mare Degru
teſtis capitia hoſpitia ſibi
faciūt homines atqȝ inter
inſulas rubri maris hys
nauigat cymbis vt dt pli
nius hee teſtudines mi
ris capiuntur modis ſed
maxime circa m ſūma pe
lagi meridiano in tpe im
minet toto dorſo p tnquil
la fluitates qȝ voluptas
libē ſpirandi in tm fallit
oblitas ſui vt ſolis ardo
re ſiccato cortice negant
mgi inuite qȝ fluitat ma
inbus parte pdantiū ferunt
et paſtū egreſſas noctuqȝ
auide ſaturatas laſſari
atqȝ ut remeauerint ma
tutino ſūma in aq̄ obdor
mire Dicit ad natates leuit
tm a duobus in tgu vtitur
a tcio vo laqueū mittitur
ſupine qȝ in tram ita a plu
ribus trahit Quit mōſtro
dentes non ſt ſed roſtu mar
gines acuti ſupiori qȝ par
te inferior pars clauditur pi
xidum modo Tanta oris
duritia eſt vt etiā lapides
cōminuat Coeūt pcudū
more fele cūt non leuiter
net libent coitū patiuntur
Donec maſcl9 ea vſa ori
eius feſtucā imponit Int
ram egreſſe oua pariunt
ouis anſerum ſimilia ad
centena ruſo ea qȝ defoſſa
ex aḡs pectore incubat no
ctibus Educāt fetus an
nuo ſpatio Quidam dicūt
oclis tm ſpectando fouere
oua ab hys et ht valde mi
rabilē ſed res in abdito eſt

De tigno

Tignus
monſtrū
marinū ē vt Solinus dt
caudam ht duorū cubi
torum latitudinis In
mari fetificat nec vnq̄m
alibi In tram exit ad pa
ſtum dextra ripam intrat
leua exeunt et ht attidē pu
tatur quia dextro oclo plus
cernit vtroqȝ tamen oclo
ebetes ſſlante aquilone
ripas frequentius exeunt
Plinius naues perſequit
obſcuritatem videdo vela
mēto agitari et ht ſtupore
in tm afficiuntur vt cdente
qdem in eos iactu ctrore nō
moueāt hybno tpe latet
gurgitibus pinguēſcit in
tm vt vita longiſſima ſit
per termiū In ethiopia ti
gm beſtie ſt que colore fu
ſco et geminis mamis in pe
ctore fetus lactāt vt dicit
Solinus De tigno ponthi

Cignus
am pon
tho naſcit
ut dt plinius et ſolinus
neqȝ em alibi facit fetus et
ht ꝓpt aquas dulciores In
trat flumina dextro latere
leuo autem exit h ꝓpterea
creditur quia dextis oclis
cernit acutius qȝ ſiniſtris

De tumo

Tum
Uo eſt
piſcis marinus huius
oclos uel pulmonem re
ſolue in ampulla vitrea
cum aq marina et qcquid
ex eo ſpſeris lucebit no
cte velud flama

De teſteo

Teſteum aial marinu
eſt qd
a re nom
hre pt Te
ſteam em cutem ht Et ut
dt ariſtotiles In mari ara
bico naſcitur Hoc aial cu
infirmatur ex eo qd calor
intiuus in corpore per me
dios poros reſpiratim ha
be non pt qa ſpiſſitudo ac
duricia cutis illius ꝓhi
bet ht Cum infirmatur in
qua aqs dulces petit et po
tat ex eis per aliqd tpr et
mutatione dulcium aqru
efficitur ſubtilis cutis
et reſudat a poris angu
ſtis et conualeſcit Sana
tum go aial reſtituitur ad
aqs ſalſas et redit ad pri
ma diſpoſitom ſua Ma
infeſtu eſt aut qa aq dul
cis in mari eſt et pbari
ſit pt accipiatur vas ce
rum et claudatur ex omi
parte et vacuu pciatur
in mare p ſpaciu diei et
noctis et poſt repias ipm
in aqua dulci plenu Hc
aial maximu eſt in ma
ri rubro

De Tortuca cap

Tortuca
Umaris
moſtrs eſt
ingēs et for
te nimis ad inſtar tor
tuce treſtris formata ē
ſed inmenſu extēdt eius
magnitudine Octo em cu
bitorū longitudo eius
et qtuor latitudo Cacu
ht triangulare ad inſtar
ſcuti vſualis ſed multo
maius utpote cubitorū
qnqȝ Crura ht longa vn
gues magnos et digitos
in pedibus maiores qm
in leonibus ſt fortitudi
ne et audacia mirabli
viget qppe q tres homines
non timet inuadē ffortí
tudine fruſtrat ſi ea in
dorſu ad terram vtē poſſis
Difficulter em ſurgit in
dorſu conuſa et ht ꝓpter
latitudine clipei quoda
dorſo tanta belua includi
Hoc clipeo tegitur contra

iatula est aut clipeus et
angularis **De vacca maris**

Vacca
ma
ris ut dt
aristotiles monstrum est ma
gnu et rabidum et iratu
dum ad iniurias Est anial
non hēt oua sed facit fetu
ad plus aut duos facit et
sepius unu crescit aut
ad incomplementu sui
p x annos Mr aut diu
tibat eum et ducit fetum
utumqz vadit qa tenere
diligit eum et notandu
q mr decem mensibus
impregnatur vivit aut
hēt anial · xxx · anis et hc
pbatu est caudis eorum am
putatis **De vitulis mari
nis cap**

Vituli
mai
ni pisces st ut dt plinius
hij spirat et dormiunt in
tra Est anial pilis hirsutu
est parit in tra pecudum
more · secundu partu redde
uno nutu tanu more nu
qz gemis plures Educat
mamis fetu non an duo
decimu die deducit in ma
re ex eo sub inde assuefaci
ens illu maximus aqs
interficit difficulter n capi
te eliso Ipis in sono mu
gitus est vn nome vitul
accipit nullu animal

magnori sompno premitur
Mappe dextrē pinnis vi
sompni feram messe sop
no qz allicit capiti subdi
tam dicit pinnis qbus
utitur in mari hinn
qz vite pedu terpit pel
les etia eorum delitias corpi
ssv equoris retine dicit
De zedrosis

Zedro
se sili
t belue st maxime testate
plinio que arabia inco
lunt Harū beluarū ossa
ita magna st ut fores in
domibus et pallaciis sig
qz alia structure nāia d
illis comode secatur xl
em cubitor longitudis
repiunt Hee belue in ecle
sia scōs sigificat De quo
rum ossibus id est virtuti
bus scā vniūsalis eccle
sia decoratur roborat atqz
construitur **De zidrache**

Zidrach monstrum est ma
rinu
st dt lib
Rer for
ma val

de mirabile et q prendit
in sui figuratione ma
litia st tn est innocuu Ca
put hēt ut equs fortum
licet for minori Corpus
vō dronu ex omi parte
simillimu Cauda loga
scdm qntitatem corpis

gtilem et tortuoſam ſit
anguis Totū corpus di
uſimode coloratum loco
alar̄ h̄t pinnas ſit piſces
et mouetur de loco ad lo
cum more natantium De
zitirone

Zyti
ron
monſtr̄
eſt marinū qd vulgus
vocat maris militē ſic
dt lib rer et eſt ingēs ac
fortiſſimū Huiuſdi di
ſpoſitom h̄re dr̄ In parte
antiori qi forma araati
militis pſert et caput qi
caſſide galeatū Cutite
rugoſa et dura nimis
et firma A collo eius de
pendet ſcutū longū la
tum et magnū et tanu
interius vt in eo poſſit
monſtr̄ contr ictus pug
nanciū more defendi re
ne qdem ac nerui fortiſſi
mi De loco eius et ſpon
dilibus ptendunt in huer
et h̄ys q̄bus pdcm̄ ſcutū
dependet in ſcapula eſt
aut ipm ſcutū for ſingu
lare duricia ac ſimitate
tam validū ut vix vn
q̄ poſſit iactu penetrā B
chia h̄t fortia nimis et
loco manus qi manu
biſſulca cū q̄ ita validiſ
ſime pcutit ut ſcuſt tep
tet homo poſſe ictus ſine
maximo diſcrimē ſuſtinē
vn ſit ut difficulter nimis
capi poſſit ab homine et ſi
captus fuit difficulter ne
cari poſſit n̄ cum malleis
Huius aialis genus h̄uam
gis diſcordia imitari vide
tur utiq3 int ſe bella commo
uet et tanta turbacom ma
ris facuit in pugnando vt
in loco certaminū tempe
ſtas quedā exurgerē videtur
In mari britannico hec mo
ſtra habentur De ziſto

Ziſius
Zvt dt
magnus
Baſilius in libro exame
ron formidabilis valde eſt
Belua marina ē q eſtima
com hominū excedens tanta
eſt ut prouida natura rer
mir in iſto monſtro luſiſ
ſe credatur neq3 enim figu
ram piſcium alior̄ neq3 mō
ſtris maris nec beſtiis ter
ris aut volatilib⁹ celi aſſila
ſed ſpem form q3 h̄t q̄bus
ſola belua gl'etur vt dig
ſpectaclm reddat videntib⁹
et ex h̄c laude p eos q vide
rint omnimodam creator
Cui⁹ caput ſi vidis monſt
oſū oio ſi oris abiſſū fu
gies veluud mortis vorag
ne Si oclos horrebis ſtrē
tm corpus fateberis in
rebus nihil ſimile te vi
deſſe Eſt aut aliud ab iſto

animali horrendum ma
xime et admirabile genus
ad magnitudinem et fere
similitudine cethe sed no
comestibile carne durissi
ma et pelle forti Ut aial
dormit quatuor mensib9
ita fortit q volm b9 et null
ictib9 excitari possit vn fit
ut eo dormiete hoies gnari
ex transuso dorsi corrigias
latas et longas sed in lati
tudinem rotunditatis in
circuitu aialis incidat et ad
naues corrigiarum extremi
tates ligat ut velisitate
naui eas cu vtute detra
ctas excoriat Huiusdi cor
rigiis vtunt naute et fab
carpentarij loco funium for
tissimorum in maximis one
ribus sublevandis Debet
autem diligentius vngi
et mollificari ne aridita
te rumpat Et mirandu
valde q dte corrigie mine
nunt tentorum cubitorum et
eo amplius in quo lati
tudo belue denotatur Sa
guis eius in vsus homi
cedit et pellis caro penit9
reprobatur Explicit lib de
monstris et beluis mari
nis Incipiunt capitula
de pistibus marinis et
fluuialib9

Genera d
pistibus
Anguilla

alphoram
astaram
alletia
albirem

Aries maris
aureu vellus
Ablrenon
attipender
Amnis
aforus
australis
aranea mar
Bothe
Borbathe
Babilonica pi
Canter stes
Clautinus
Congru
Conche q in
modi nauis
Carmate
Carpo ul
carpa
Capitones
Capitones
maris
Corui maris
Coclee
Delphini
Dies pistis
Dentrix
Echinus
Ezox
Eritius
Ezochinus
marinus
Exatliodes
ffundula
Gonger
Granus
Irundo maris
Kalaam
Kylok

Lolligo
Locusta maris
Lep9 marinus
Lucius
Murene
Mugilus
Margarithe
multipes
Murites
Mus marin9
Mulus
Mullus
Milago
Ostree
Purpure
Pina
Pugnitinus
pectines
porcus mari9
pau9 mari9
Rumbus
Rana maris
Salmones
Sturio
Spongie
Stolopendre
Stella pistis
Silurus
Solaris
Smatina
Salpa
Sepia
Scorpio ma
rinus
Sparus
Staurus
Torpedo
Trebius
Tructe

Crunallus
Volpes marine
Ornaſtopus
Vipere marine
Venth piſtis
Vigiliales

Explicit capitula Incipit liber ſeptimus de piſtibus marinis ſiue fluuialibus

Nullus piſtis ut dicit Ariſtotiles habet colluum uel virgam uel teſtitulos uel mamillas De hys tamen delphinum cethum et cetera monſtra maris excipimus et hoc eſt quia generat ſibi ſimile. Habet enim mamillas quibus fetus lactat non tamen ſed iuxta inteſtinas et non eminent ille mamille ſed ſunt duo canalia quibus egreditur lac et filii ſequuntur matres. Quod quidem ad vitiatis inditium ad otium tenent post vitiumque monſtra maris fetificant. Omnes piſtis et animalia mollis teſte moditum dormiunt quod tamen post deprendi per clauſione palpebrarum quia palpebras non ſunt. Sed quia capiuntur manu et ferro tridente in ſompnis percutiuntur Et notandum quod non mouetur quando dormiunt nisi in cauda et hoc parum. Auguſtinus videtur velle quod piſtes animas ſunt. Dicit enim eos habere memoriam. Ait enim fonte eſſe

in bunenſi regione plenum piſtibus qui cum hominibus ſtudiantibus gregatim natando eunt et redeunt et ſtatutis ſtatibus expectantes ut aliquis iactat quia ſic aſſueuerat. Gloſa quedam dicit Inſtinctu quodam recedunt piſtes cum preda in qua mane conſueuerunt depopulanda est quia nec mirum homines non aſſunt quibus adeo piſtes in vſu datum ſunt iuſte ceſſante cauſa ceſſabit effectus. Sunt etiam piſtes ſenſum auditus vnde piſcatoribus indicitur ſilentium. Numquam videbitur piſtis coire cum altius generis piſtibus ſed ſuum ſeruat nature ordinem et in ſexu et in genere. Erubeſcat infelix homo qui et nature metas tranſgreditur et irrationabilior beſtiis vniuerſis fabris nephas quod dicitur equaliter et ſexum ſuum ordinemque contempnunt impudens violator. Omnes piſtes maris comedunt ſemiuice excepto quodam animali quod ſastaleon Ariſtotiles vocat. Huius autem cauſa est quia ipsum animal omnino carne non comedit. Nullum marinum animal comedit fetus ſuos nisi dum complent et foramen praeter quibus ſimile recipiunt. Carentes piſtium habitaculum circa ripas fortiores et ſaniores ſunt. Carnes vero habitantium in profundo humidiores et minus ſane

Omnes pisces lapidosi pi
gues sunt et omnes greges
piscium habent rectorem Omnes
piscis proa viues sodalit
non natat sicut lucius et sui
similes Omnes piscis habens
copertorium habet brucos in ca
pite Nunquam visus est piscis
qui faceret coitum cum pisce
alterius generis Exubescat er
go infelicissimus omnium b[es]
tiarum homo qui pretergreditur
terminos creatoris positos
contra nature iura naturam
hostis coit cum immundis pecco
ribus vn in libro consolationum
Boecii Non immerito figura
ta sapientia platoni visa est in
ea parte scissam vestem quam
hominum spem pictam habebat
Preterea sciendum est de pisci
bus quod multa et plurima pe
quorum quod ouant pisces pe
rit multimoda occasione
Nec mirum quia si omnia p
uenirent nimie multipli
carentur Omnes pisces qui
per amplitudinem natant ut
bothe et pectines impingu
antur vento flante me
ridionali Qui vero pisces ex
tendunt in longum ut lucii
vento flante septentrionali
impinguari certum est Masculi
piscium habent vias plenas se
mine ita quod semen videtur sepi
us extra decurrere Maximi pi
sces fetificant in pauca aqua
et hoc precipue ita radices sa
licum vel aliarum arborum
Quidam pisces sunt ut dicit plinius
qui tante levitatis sunt natu
raliter ut in capite portione
corporis maxima habentes
in aquis mergi non possent
Piscium femine maiores sunt
quam mares Pisces capiunt
melius ante solis ortum
quia tunc maxime fallit
piscium visus noctibus enim
sicut die videt Gustu olei mo
riuntur Maior pars ouorum
perit in piscibus qui fetia
ouat vagando et hoc contra
illos religiosos qui curiose
vagando perdunt fetus bono
rum operum Infelices ergo illi
quorum professio vel officium
hoc non habet vel ex vagando
sepe ab animi virtute dissi
mulat Quidam pisces per
se generantur sine coitu aque
et quidam de limo aliorum pi
scium et quidam de terra sim
pliciter Et quidam de putre
factione et corruptione que
videtur super aquam sicut oleum
natare ante tempus partus vel
coitus vagantur Mares
et femine piscium natant per gre
ges simul vel Tempore vero coitus et
partus ablatur pruina pani Qui
dam pisces qui fetificant in
fimat et propter hoc plurimi eorum co
prehenduntur hoc tempore quam alio
Siccitas nocet piscibus et ma
ior pars impinguatur tempore plu
uioso quam pluuia valet

eis sit plantis t're vnī sup
natare videntur et alludē
cadenti pluuie. Omēs pi
stis q̄ naturalit' h̄t lapidē
in capite hyeme magis
ledit q̄m qui non h̄t. Et h̄
ro quia lapis q̄ in cebro ē
cēbrū infrigidat. Ꝗpt' in
gruente frigore pisces
huiusmodi yma at pfū
da petit. Omē monstrū ma
rinū et omē genus piscis
qd̄ amblat anhelat per
consequēs. Carnes piscium
qui in pfundo aque libet'
natat humidiores sīt et
ad comedendū minus sa
ne. In fundo et in pfundo
maris multitudo piscium
est et multa gn̄a q̄ vix a'
nuq̄ȝ exeunt ad visus ho
minū. Crementū om̄i o
uorū piscium maris festinū
et velox. Piscium alij bra
chias multiplices habet
sīt dt plinius alij simpli
ces alij duplices. Hy aq̄m
emittūt ore recepta. Gene
ciuttis uiditum squamarū
durities q̄ non sīt omnibus
similes. Pulmone marini
piscis sī fricetur lignū ar
dē videbitur sit et oleum
Vnde etiā ex pulmonibus
quorudā piscium marinorū
oleū fieri consuetū ē vt dt'
expimētator. Pisces aqui
no tāgunt vas quo venat'
ū sīt recens. Habet em̄ sensū
tactus et aq̄m non habet
vt dt Ar̄s et citius capiūt.
Femīne piscium longiores sīt
masclis et carnes duriores.
Carnes piscium in dorso et an
terius sīt duriores reliquis
ptibus corporis. Non inue
niutur oua ū in piscibus
q̄ coeunt. Maior ps fetificat
in ripis fluminu sicassinit
eis et h̄' q̄a in eo loco non ē
ventus et est calidus in se
multas dulces aq̄s habet.
Pisces paludū impgnāt
ex maiori parte post q̄nq̄ȝ
menses et post vnū annū
fetificat om̄s pisces gene
ralit'. Pisces semp intuitur
venire ad natiuitatis locū
seu redire q̄ntutuq̄ȝ descen
derint et ꝓpt' h̄' frequenter
incidut picula. Quidā pi
sces impgnant vēto aust
li quidā aquilonari. Est
modus venationis piscium
vt dt expimētator vt fiat
fossa circa fluuiū ita ut aq̄
fluuij intret fossa. Ibi q̄ȝ po
nantur ligna et tūc rem
ut pisces a fluuio et delecte
stut ibi ꝓpt' quiete et h̄' ma
xime in hyeme. Dt magn'
Basilius. Vide quomodo
singla piscium gn̄a sibi regi
ones decinet deputatas n'
lus q̄ȝ alterius fines occupāt
sed suis quisq̄ȝ sedibꝰ ē q̄tēto
Ete nemo agrimensor illis
hitacl'a distribuit n' maiores

circumspectione signauit ne
simmos posint obseruados
sed omnibus utilitas in co
mune collata est Sed nos
tales non sumus nam et
maiorum nostrorum fines au
dacter attedimus et saltus trans
gredimur vicinorum et domos
domibus et agros agris co
pulamus De anguilla

Anguilla est piscis ut
dicit

Ieron
mus serpenti similis vn
de ab angue nomen accepit
Nam quanto fortius strinxeris
tanto citius elabitur hec
difficulter excoriatur hardi
tur ex limo aliorum piscium
nasci plinius dicit de libro quod
Sexus masculinus uel
femininus in anguillis
non est neque enim oua inueni
untur in eis frequentius
etiam se atterunt scopulis
ea stigmata viuescunt nec
est alia earum procreatio An
guille in vino necate ut
dicit ysidorus qui eo biberint
tedium vini commouentur ad
sonum tonitrui aquis claris
fluuialibus gaudent Raro
pates se ad aliquos inferi
oris partis piscatlos mari
me tamen cum in semine re
periuntur anguille ut dicit
aristoteles et plinius
viuunt annis multis Durat
aut sine aqua sex diebus
aquilonibus diebus sine aqua
viuunt hyeme exigua aqua
viue non possunt nec facile tol
lerant aquas turbidas et ideo
in absconsione piscandum
quia cum turbatur aqua ex ventis
oppositis sicut ita vigiliarum
tempore maxime capiuntur pa
sciuntur noctibus exanimes
piscium sole non fluitant in
tum putrefacte in aqua dis
soluuntur ut dicit experime
tator Pinguedo anguil
le auribus medetur Duris
sima habet mortem quia etiam exco
riata viuit plus coquitur
pisce alio alit nocumeus
est cibus Ad ignem assata
quia euaporatur mali
cia eius In gange flumine an
guille sunt xxx cubitorum lon
gitudinis De alphoram

Alphoras
piscis ut

dicit plinius non
gignitur sed creatur ex cali
do et humido et hic in loco lu
toso quod aliquando caret aqua crescit
ergo ex putredine luti il
lius quando latus non habet aquas
et creatur in modum vimi
culi et postea cum ascendit aqua
crescit vermis ille in piscem
Durat ad modicum tempus et
cito dissoluitur Quidam dicunt
naute quod si piscis ille dissol
uatur quousque solum modo
remanet ex eo caput et cor il
lum renascentes longo tempore durabit

De astaras cap

Astaras pisc
est ut dt aris q tpe au
tumpnali et inicio veris
gnatur videntur em in
spuma pluvie iuxta ri
pas qn condensata est ebu
lire pisces huiusmodi sic
ebulliut omnes starabei
in litore eqm tpe estatis
Alij aut dixerut q gnat
ex limo tre et nutritur
ex limo pluvie qn tpe
frigidum non pt de fa
cili capi qm in gurgitib
et concavitatibus abscodu
et si fuit dies clarus ad
tram ascendit in ripis
et petit calorem Est aut
contria valde et no ma
eis claritas solis et ideo
petit arborum umbras
sub quibus a sole ptegat
Cu vo annus multe
pluvie fuit et calidus
abundatia istius gnis
repetitur De alletibus

Alletia pisces
est marin ut
dt lib rerum In occiduo
mari q mediteraneum e
int maiorem britaniam
atq gmaniam Tpe quo
alletia capi solet optim
dr in omi se gne piscium
marinor unu q genus
piscium marinor hic tpe
sunt et in alio tpe bonu
non est Optima huius

piscis captura circa augu
stu mesem aut circa septebre
Durat aut captura eius
usq ad decebre sed hic raro
ppt angustias tpis Sic
piscis ad modu parvulus
Sed cu recens capt fuit deli
catiorem cibum pbet Salss
durare pt sanus vel q̃m
alij pisces in hom usus dul
cedo in capite eius est q vix
unq corrupit amaritudi
ne salis Hic se omni piscium
solus aq tm vivit nec n in
aq vive pt statim q circa e
ris sena cotigerit expirat
nec ulla mora e int contra
ctu aeris et expiratom O
cli eius de nocte lucet ad in
star lucis sed hoc pcius mo
ritur cu ipso pisce vivus in
mari se aqs lumen grega
tim adicat et hic astu alli
ciuntur ad retia Diis tpib
qi pati ad capiendu in usus
hom divino mune dedu
cuntur hyemis vo tpib secto
maris usq ad tpt debitu ab
sconduntur et hic circa gmam
am Alletia optima sunt in re
gioe scocia pessima vo usus
germania De Albires cap

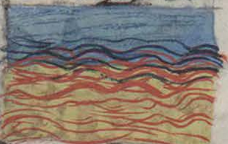

Albires piscis marinus
est ut dicit
aris de gne pi
sciu q ruciana
dir h piscis albires cutem
ht spissam valde et adeo fir
ma ac dura ut ipa cute

milites utantur pro galeis
Sunt enim naturali virtute
munitam ut gladiis ictibus
resistere valeat. Hanc ergo tute
milites consideraverunt ad instar
formare pilei et sub galeis
capitis ponere ut si acciderit in
illum aliqua percussio gladii ul-
terius armature non in
ducat dolorem. De ariete

Aries piscis
marinus
est sicut dicit plinius
ut latro magnarum navium
in salo statim occultatus
umbris (?) sequenandi voluptas
mittet expectat elato corpore ex
agim capite speculatur occultus
donec ad natantes irruat
De aureo vellere

Aureum vellus
etiam mare
nutrit ut testatur ambrosius et
lanam inmemoratam speciem
metallam gignunt littora
cuius colore nullus eorum ad
huc qui fuerit diversis obduceret
vellera arte quatuor (?) potius
potuit de hoc genere imitari
velleris credit illud fuisse
vellus pro quo infinita mi
lia hominum civitates excute
patre depopulate sunt in par
tibus troianorum sicut antiquissima
historia narrat hysto
ria. Abarenon

Abarenon pi
scis est fetu
dus ut dicit aristoteles omnis multis

habet aliorum piscium naturam
non habet ut motu etiam tota
ctu maris ova concepta
pariat. Pariturus ergo pi
scis ista ova sua natura
li quodam instinctu stat
ventrem suum ad arenam que
contactu aspersa est et salsa
sic corpore concepta ova parit
et educit fetus post tempus de
bitum. De attipendere capitulum

Attipender
piscis est ut
dicit plinius a
pud antiquos nobilissimus
Hic solus contra morem omnium
piscium squamas habet toto cor
pore ad os versas. Hic piscis
iurisperitos et causidicos
dicos significat qui omnem perversi
one ecclesiastici corporis
cuius membra fideles sunt in conte
ntione verborum generaliter contra
animadicere non curantes
da finis verborum nullus et
dum pliques [illegible]
et dum per otiis habere non curat
falsitatem pro veritate vel ve
ritatem in falsitate cavil
latorum allegare nituntur
De in serie talibus vel etiam
ac tertio quod sunt in serie cul
pe et pene. De anmo pisce

Anmus pi
scis est ma
rinus saxatilis ut dicit ysi
dorus lapidem gerit intus
hic ad modum speciosus est
nam in verbis latere hic quasi

vngulas purpureas seu pur
pureo colore punctatas cor
pore aut reliquo diuise
quidem artistis coloribus to
tus in modum pauonis sericum
variatur De hamigero

Hamiger piscis est ma
rinus

pre colore
tosimilis anno sed fora
differt. Forma vero prope mo
dum sicut anguilla tenet sed
brevior est. Rostrum habet oris
loco cartilaginosum longum
et penitus rubeum tamque co
ma. In latere rimulas lon
gas diuersitatas coloribus
Carnes eius delicatiore
cibum prestat diuitibus De aforo

Aforus pisciculus
est ut dicit ysidorus qui
propter exiguitatem hoc capi
non potest. Beata ergo et ve
beata humilis puritas et pur
na humilitas quam nec decipe
ret improbe gulositatis
incusta malignitas nec
inimica linguam gracis suis laque
is irretire humilitas enim
casum nescit De australi

Australis
piscis est

ut dicit ysidorus siue
quia aquam undam ore suscipit
siue quia piscis hic tunc oritur
quo tempore tendit in occasum
pliades recipit De aranea

Aranea tenuis
piscis in mari

est ut dicit ysidorus qui in au
re stimulos habens aures ap
proximantes. Sugit autem eos
quidam aurium pruriginem
habent audiendi mala de pro
ximis relationibus sepe suas
aures eis accomodantes qui
in volnere feriunt et ideo dicit
Sepi aures tuas spinis
De bothis

Bothe pis
ces fluuiu

ales sunt qui non natant in parum
plalitudine corporis tenuissi
simum enim pisces sunt et lati mul
tum pinnas habent in circui
tu lati corporis. Cum venatur
a piscatoribus fundum ap
petens aquam turbat super se
ut videri non possit maxime
quia strato corpore ad hens te
re super dorsum similiter verte
guttas rubeas in dorso
habet. In quibusdam aquis flu
malibus fetificat sed non omni
bus. In stagnis vero vix et
rarissime. Bothe sic. Ac
dt inpugnat vero meri
dionali De barbothis

Barbothe
pisces sunt
pluuiales

sunt in galia vulgariter
apellati cum anguilla
similitudine habere videtur
iuba enim sunt exornat aut
sunt et anguille cornu at
inge hunt esse dulce et hi
maxime eque quod pre

omnibus pistibus opti
mū sunt et delicatius Ca
put magnū hēt respectu
corporis os ampliū et la
tum valde cū excesserit
annos xii· in estate crescit
et dr̄ solaris qa tūc mutat
nomen eius De quo infe
rius dicendū est Barbo
the gallice barbe vel gp
pu theotunice vocant se
cundum ydiomata diuisa

De babiloniis

Babilonii
pistes sunt qs
theofrastus ita babilone
mirabiles esse desc̄bit in
locis scz ubi decidentibus
fluuijs in cauernis aq̄s ha
bentibus ex hijs locis siue
cauernis monstruosi pistes
exeunt ad pabula pinnulis
gradientes et crebro motu
caude sunt capita rane
maxime similia Reliq̄s
ptes corpis ut cabiones
branchias sunt ceteris pi
stibus similes De Cancris

Cancros inter pistes qui
dam co
putat ut
dr̄ liber re

rum Pedes
et brachia sunt octo inco
fortipes qs pro manibus
ūtibus plin scripsit
Retrorsū da est ne
uncq̄ ut adelm̄
dr̄ nouit an facie

suam ambulare et hēt
tm̄ intelligas cancrū in
metu et in fuga facie Re
tinens em̄ uel fugiens con
tracta cauda retrocedens
in limo abscondi nititur
uel in spelunca et tūc loco
prīssimo continetur na
turalit̄ aut̄ qn̄ sine metu
est ante faciē suā ambulat
et porrectis brachiis in an
terius graditur Cū senu
erint lapides duo albi co
loris in capite eorū inue
niuntur intermixto rubore
Dicit non nulli lapillos
istos tante virtutis esse ut in
potū dati cordis passio
nes sanant et utiqz satis
credibile qa ut dr̄ Galie
nus in anathomia cor
maxime confortat ex sb̄
stantiis duris lapideis
sic sunt margarithe zaphi
ri carnioli et hijs similia
Mutat colorē cancer cū co
ctus fuit nam rubeus
fit cum viuus fuit ex
viroris uel nigredine per
fundatur De cancris mi
rabile quod Ambrosius
Dt em̄ qd cancr̄ naturalit̄
r ostree carnibus delectat
Sed sicut appetit epulū ita
etiam in capiendo sui ipi9
vitat periculū Est aut̄ peri
culosa illi ostree venatio hēt
em̄ ostrea capsas qsdam
duras et validas quibus

includitur et cancer quidem si inopinate ipsas capsas invaderet posset utique capsarum reclusionibus conteri et occidi. Cave ut tamen precaveat insidias nova fraude molitur. Itaque quia omnia genera animalium delectatione mulcentur, plorat cancer si quando illud ostreum in remotis ab omni vento locis contra solis radios diptitum suum illud aperiat et reseret claustra testarum ut libero aere vicissim voluptatem capiat et tunc clanculo calculum immittens impedit ostree conclusionem. At si apta claustra rapiens tuto se ingerit claustris viscera que intima depascitur. Est et alia genera cancrorum sicut dicit Aristoteles quorum unum est in Iudea et dicitur inules quod animal velocissimum est et cum funditur non invenitur in eo caro ob superfluitatem et hec ratio quia non pascitur cibis. Si enim cibis uteretur superfluitates haberet. In mari sunt, Solinus dicit, ... cancri qui homines apprehensos subiugunt. Habet autem testa dura velut cocodrilli. Cancer latet hyeme mensibus quinque. Veris tempore exuit senectutem sicut anguis. Cancer hyeme aptata deserit litora, estate in

opinata gregatim recedit. Hyeme leditur autumpno et vere pinguescit, sed in plenilunio magis. Cancer longa vita. Femine priores pes duplex. In mari simplex. Dextrum brachium omnibus pene maius est. Mares duas spinas habent inter ventre et cauda quibus femine carent. Cancri ova habent in ventre. Contra serpentium ictus medentur. Sole cancri signum transeunte pugnat inter se cornibus suis. Cum mas vult coire cum femina sua ascendit a dorso super eam et illa motum maris sentiens a tergo coire volentis inclinata super latus convertit se ad ipsum et sic complet coitus. Cancer lacte potatus sine aqua multis diebus vivit.

De claucio

Claucius qui aglarus vocatur sicut dicit Plinius adversus mordet inescatos hamos nec devorat eos sed despoliando grassatur. Hic piscis signat eos qui etsi aperte fornicationis vicium fugiunt ne forte puniantur publice iudicio capiantur tamen operis clandestinis fornicationum sicut ... sunt oscula confabulationes ... illicite et sicut ... ratissime contrectationes impudentissime

pollˀuitur **De Congris**
Congri mari **marinis**
cum piſces

forma longi ſt
ut murena ſic dt plinius
corpus tñ multo maius
ht Carnes eorꝫ ad edendum
dulciſſime ſt vento flāte
vehemēti impinguatur
Iſte piſcis hꝰ ſignitur illi qˀ
longanimitatem ſpei habē
tes in v̓tute quoꝫ gradeῖi
ſe tibus xpi delectablis fiūt
pris eius volūtatem facie
tes et ideo vento flante ſpē
ſci qˀ vehemēs ſt a pl̃os ruūt
a timore dei fletū bonorꝫ
opm impinguatur **De con**
Conche in mari **chis**
nauium more carnate
ſt vt dt plinius inflexa pu
pe prora roſtrata In hac
codit nauplū qꝫ eſt aīal
exiguū ſepie ſimile ſola
ſocietate ludedi et ht mire
qꝫ ad ht concha valuas a
periat ludū qꝫ patit coſtia
ſatis nulla ſe fraude de
cipi ab hoſpite intromiſſo
De carpera.

Carpo ul
carpera
vt dt liber rerū a re nomen
hre dr dici em̄ pt carpa qˀ
qˀ carpes parit eſt aūt piſc̄
qˀ ſquamis aureis et la
tis ſtagnorꝫ uel fluuis h
piſcis cū oua ſua in ventre
ad pariendum apta natā
dicta nte p̄ſenſerit adit
maſclm piſcem et ore mu
int pulſu leui ut paritu
ra iuuet Tūc maſclus
motum illius intelligēs
emittit lac loco ſemis qꝫ
delectum femīa ore recipi
ens ſtatim oua parit in
ſobolem pfuturā Neqꝫ em̄
femīa parē pt oua ň p̓us
recepit illud a qꝺ tūc reci
pit iſtud ſemen non ad p
tum tm̄ iuuare videtur
ſed ad oua coupienda et
formanda vnde ſobles in
futuro anno ſperat non
nunqꝫ in p̓mo anno nati
uitatis ſemī carpe inna
ſcitur niger v̓miculus iux
ta aurem et ht ſepius ptꝰ
augustū et ht tabe morit
Remediū eius eſt aq̄ dul
cis et fluuialis paucis
aq̄s carpe ſobles pueniūt
Primo volūt eſt ſi foſſe p
ue cubitorꝫ nouē a decem
in longitudine nouē a re
cētes fiat et ſinglis foſſe
ſinglē compari ponatur
carpe id eſt maſclus et fe
minam eorꝫ ſobolem pue
nire Et nondū qꝫ ipis foſ
ſis inponende non ſt car
pe ň proxime añ partū ptꝰ
qꝫ vō pepint eximūt ſobo
les vō tāni a qˀtuor meſiū
tpe roborata electa foſſe
reponitur ň ht creſcē tū
pſtis Cebrꝫ carpe creſcere

ac decreſcere dr̃ ſcḋm aug
mentū ac decrementum
lune et licet hẽ in omī pi
ſce In carpera tamen ma
gis ſit in lupo et in cane
Int q̄drupedia nō nulli
dixerunt Carpera piſcis
multas aſtucias hẽt ut
retia capiendus euadat
Cum enim rethe intrauit
ſentiens foramen querit
qḋ ſi non inuenit ſaltare
nititur in auras liberas
q3 rethe ut ꝑtcadat qḋ ſi
non poteſt ſubterfugiū q̄rit
ſub rethi et hac etiam fru
ſtratus arte h̃bam ore
tenet in fundo aque ut
rethe ſuꝑueniens elidat
Sic in iſto agñ pſitices demū
et iſtud attemptat a ſupe
ris cū impetu veniens in
limo caput fortius figit
inferius ut ſcȝ rethe per
caudam trāſiens captione
fruſtretur Quinq3 ergo mo
di ſũt quibus aſtutus pi
ſcis conatur euadē Signt
aūt q̄nq3 ptitam aſtuti
am maliciosor̃ hoīm q̄
vtiq3 ſubterfugiū querunt
ne diuini vbi rethibus
capiantur q̄rū q̄de expo
ſicōm erudito lectori re
linquimus enodandū De

Capitone ca

Capito pi
ſcis ē ut
dr̃ lib̃ rerum paruus

ad modū carp̃o tam ma
gnus ut ſemipedalis ex
creſcit et hic q̄dem a ueno
men hẽt Capd enim magnū
hẽt ꝑpe ad magnitudinē re
liq̄ corporis h̃ piſcis in flu
uijs hitãs libent̃ ſub la
pidibus et int̃ ſaxa delite
ſcit Os amplū hẽt et rotū
dū caput hij piſces ſignt
illos q̄ corde ꝑſito et optio
audientes et hyanti deſid'io
capientes vbū dei retinent
et fructū afferunt in paciā

De capitonib9

Capitones
Similiter
maris ſt̃ piſces triū fere
cubitor̃ Capita magna
hñt caudas vō paruiſſimas
atq3 anguſtas In hẽ ſignt̃
ſitantes eos q̄ tam ſpū te
pernit carne conſumant hor̃
piſcium carnes eſibles ui de
ſt ſed indigeſtibles nimi
um vnde et febres excitāt
Maculas rubeas hñt piu
nas in dorſo acutiſſimas

De Coruis ma

Coruū ma
ris a voce
dcī ſt̃ ſic dt pſ9 Grunniũt
em pectore ſuo q3 voce ꝑ
dicti capiuntur Signt aūt
quoſda impacientes q̄ et ſi
diſſimulet paciam foris
in operacione intus tn̄ re
murmurāt corde et ꝑ hẽ
ſepius dyaboli laqueis

capiuntur
De capa

Capa animal
e marinum
ex genere coclea
rum Concha eius se tu
bitalis oblonga parum
Scrobra eius forinsecus
limata et polita instar mar
garithe transparens est De
q vasa fiunt vini gerula ad
bibendum huius conche ani
mal ex vna parte lanam
subrufam habet que auricule in
missa vlceribus saniem ex
trahit et educit In grecia
huius conche copia reperitur

De cocleis cap

Coclee aquati
les terrestres
exerentes se domicilius suis
cornua pretendentes conche
tes que mouent in auxilium
sui oculis caret sed natura
illius membrum restituit pro dep
tibus luminibus Itaque
cornibus suis pretendit iter
ne fraudantur quociens
volunt desiderio gradiendi
Coclee et ostree et omne ea
rum genus augetur minui
tur que secundum lunam vnde ut
in physica dicitur Luna cum
in augmento fuit humore
auget eum vero in defectu
fuit minuit humores De
Dies piscis est ma die
rinus ut

dicit aristotiles
qui post perfe
ctionem suam non viuit
nisi per vnum diem et ideo
dies vocatus est In quo ap
paret ortus perfectus et
occasus subitus et in hoc
natura valde mirabilis
que ad vitam tamen creatum
animal vitam tam subito
exire cogit Notatur autem
hic diligencia creatoris hoc
enim animal duas alas et
duos pedes habet et statim
Sed ut quid ei pedes vel ale
in subito misterium vero suf
ficiens vero est ut in creaturis
suis deus mirabiliter predicet

De delphinis

Delphino
nis aliud
genus est sed fora minora
ut dicit ysidorus Delphinus be
lius quod tempestate immi
nente in superficie aque appa
rentes ludunt hoc iudicio
naute prenoscunt imminere
tempestates Adeo viget
agilitate corporis sui ut
etiam naues transuolent

De dentrice

Dentricul
pragrus
ut dicit ysidorus a re nomen habet eo
quod duros dentes habet magnos
multos quibus grassatur in
ostreas pisces que in nocuos
Hy pisces signant eos qui crude
litate dominantes in loco mi
stros crudeles qui ex ministerio
grassatur in clausum pauperum

qui in ostreas et in illos q
labore suo vitam ducit
inmo quam De Ethimo

Ethimus
pistis e
ut dicit ysi
et Jacobus
semipedal tate vtutis vt
nauem adherendo detineat
Quantauis venti seuiat procelle
tollat fluctus nauis qi
radicata inmobil stat nec
procede pt nec redire pisciculo
ea no ta retinete qz ei adhe
rente Hoc in ltis qde incredi
ble visum e Sed tanta fides
in hic autor e et tanta concordi
a ut nulli vnqz d hic dubi
tare velim qt pº in hic concordat
Ptes amb Beds Jacob acone
sis epus tercius atqz Quartus
bti ysi Iste et ille magnus
Basilius Hijus rei aucto
res sds et ordine diligenti
narratone posuiº qa inue
q de et se estimatoem mira
ble e q semipedal pisciculus
non vlla violentia sed adhe
sione tm nauie ducetos pe
du cu suis intus ponderibº
retinet vt nec ad punctu mo
ui possit et stolidi no dico
phi sed iudei heretici q ideo
improbant xpianos fide qa se
natura et posse huanu
eius articlos dephendunt
Dic in flagiciosissime se
pes qd incredibilius videt
a virgine sine vili semine
concipe et pare aut pisciculu
semipedalem adhesioe qu
tanta mole nauis tot vetoz
validissimoz flatus retine
posse inmobilem Credo q
tibi dictabt ro virgine poti
potuisse pare qz ethimu
pisciculu retine nauie eqs
enim murilegos pdices et
vulturres teste bto amb nec
no et multa aialia sine co
inixtione seminu et sine ma
sclorz concubitu ex flatu
et odore tm concipe cui e et p
le pare et vtiqz ambo mira
da st qntu ad nam et posse
huanu Si virgine pare ele
gant excellit xpc enim vere
des ope est q sic nasci potuit
qa sic nasci voluit Ethim
ro piscis nulla alia ro est
in stupendo pdigio n q ds in
creaturis suis mirabl pdi
cet et hereticorz p hic stulticia
cofundat qa nil crede volut
pt comune ne cursu ex cancrs
gnie ethimi st vt d plinº
q spinas sibi mo p pedibº
hnt Cutta conca candidi na
scut Dua corz carca st qna
nyo Ita ht in medio corpe
colore vitrei pene effigie
scorpionis loco dextri quees
aculeos in ore hnt Plures
homines isto vtuntur pisce
in odiu inicorz Comedi at
no pt piscis iste qa confestus
morte infert hoiem a statu
dispositionis sue dissoluendo

Sunt pisci alę sb̄ ventre sic
que pedibus assimilat sic
dt btẽ amb⁹ et plinius et
magnus Basilius scribit
Echinus plimu q̄ȝ index
futũe tẽpestatis est a tn̄qlli
tatis et i h̄ re nuta⁹ solet ee
nauigatibus demqȝ cum
ꝓtella ventura sensit cal
clm validu arripit cũ q̄ȝ
velud sb̄ tra vehit et tãqm
anchora tenet ne fluctibus
excutiatur. Itaqȝ modo suis
se libat vibus sed alieno
se stabilit et regit pondere
qd̄ videtes naute muum
ut se. Et eco echim iacta
tis anchoris nauẽs stabi
liut. H̄c cont illos q alien
nolut subdi regimi et in
ꝓꝓe volutatis regimine pi
clitari. E cont xp̄c dixit nõ
vem facẽ volũtatẽ meã
sed eius q̄ missit me De e

Esox piscis danubij. Sote
e maxi⁹
que sicut
husen dicit
Est piscis p oẽ corpus letus
ẽ nc h̄t aspitatis aqd̄ in
corre uel sed ẽ aial mitis
simũ et timorosũ q̄ppe qd̄
etiã a minimo piscl̄o se non
pt defendẽ vn̄ a pugitiuo
pisciclo agitatur ad fugã.
Sunt libẽtissime aseitat
pisces strinno iocandi grã
que esox stati dũ senit fugit
ad latibla q̄ sb̄i ad tutamẽ
in littoribus solet effodẽ.
Sed frustra aq̄ri qa impor
tunus strino cum latita
tem ꝯfugiẽs ergo esox se
qtur strino et qa abo ma
gni st h̄c etiã invalidissi
mis aqs late pnt discũre
do et ante aqs se agitado
simul sepe capiuntur a pi
statibus. H̄ piscis captus
vino fortissimo a latte po
tat et h̄c ideo qa cũ inebria
tus fuit multo vino plu
bus diebus viuẽ pt et h̄c
ad remotas tras ubi grã
defertur. Sibt aut anqȝ
inebriatur q̄tuor sexta
ria vini. Ita magnus est
vt vix trahi possit in biga
ab equis tribus a q̄tuor. Car
nes h̄t dulcissimas simul
limas q̄ȝ gustu et spectar
inbus porci esox vnũ in
testinũ h̄t. Ossa pauca et
pua et illa cartilaginio
sa potius q̄ȝ solida. In capi
te aut multa h̄t solida et
in h̄c notatur illi q cordis
affectu magni st ꝓposito
vtutis sed effcũ caret opa
tionis. De ericio

Ericius pi
scis mari
nus ẽ h̄ns caput et os in
ferius vt dt Ar̃s et exitũ
superfluitatũ supius et h̄c
cot ceta aĩalia vult s̄m ne
loco pedũ anteriora ei⁹ separa
ta st et inferiora cõtinua

horrori est cetis piscibus
marinis quia spinis hispi
dus unde et de facili non
sit preda ulli piscium Carnes
eius vehementer sunt rubee
minio colori similes sicut de
plinius **De ezothio cap**
Ezothius
piscis est

in archadia ut dicit plini
us Hic preter somnum in sicu
tum exit vivere sine sompno
Per hos pisces significari putantur
illi qui mare mundi fugi
entes eius delicias abunda
ncias spernunt et in statum
paupertatis qui in desertum
cum helya a Jezabel luxuri
am fugientes et tumultu
mundi vanitatis qui sompno
in secreto contemplacionis
intime requiescunt **De e
zothio maris**
Ezothius
etiam piscis
marinus est

quem esum vulgo vocant
Hic in longitudine ad sep
tuaginta fere cubitorum excre
scit in altitudine vero vel
latitudine quatuordecim
sunt pedes In inferiori man
dibula ossa duo sunt que trabes
In hiis sunt xliii dentes maxi
mi In superiori vero man
dibula dentes nulli sunt sed in
ossibus superioris mandibule
concavitates quedam ad mo
dum quibus dentes inferiores

mandibule cum superiorem at
tingunt recipsulas more claudun
tur In fronte prout visu nos
ostendimus habet ad quatuor pedes
latitudinem os ita patulum habet quod sta
tim quasi duodecim homines ca
pit oris rictu concludat In
testina in tanta multitu
dine habet ut in xl hobus ex
cedat piscis quantitate Cras
situdine singulare animal ca
pitur hoc modo Exit mare
ad dulces aquas quem cum no
taverint piscatores inse
quuntur eum cum balistis et
arcubus Cumque fugiendo ad
tantas aque angustias
devenerit ut non que attaste
de nec verti possit propter im
portunitatem sequentium
haurit aquam instar sillee
voraginis et inopinate ad
versarios tanta inundatione
perfundit ut pleros quoque mergat
velud fluctibus involutos
Et cum frustrat conatum at
temptat aliud Ponit cau
dam ad caput et ita valide
percutit primates ut vix
ullus quem attigit sine medio
tune evadat mortis periculum
Hic vero si captus aut diutius
fuerit vel letale vulnus acce
perit tam horride emulacionis
vocem emittit ut si omnem
beluarum vel hominum sonum vos
ex demonibus clamasse videat
De Eraclio dibus
Era
clhodes pisces sunt circa

Exactiam positi sit theo
phariſtus ſcibit Hic genus
extremas fluuium aqs ſe
ctat Cauado tras q medie
ſt int fluuia et ht nimis op
tatos labores aſſuit ut a
qm totiam
mutet ſtat
etia ſibi cau

nas in tra ut ē uiuat eti
am reptiis animbus De
ffundula capi

Fundula pi
ſcis puus ē et fluuia
lis Qre nom ht ex p om
fudū petit qm raro uel
nuqz uidetur in aq ſupfi
cie Cibū dultem pſtat
ſed ſatis indigeſtiblem
Colore nigrus e ulterius gſ
ſitas exigit loquus De Go
Gonger piſcis qde ngere
ē magnus
atqz robuſtus
Hic ut dt plinius

cu murena et alus piſci
bus inimicitias ht adeo ut
ſibi muitem caudas am
putet In tm aut fortis eſt
ut polipium laterat fortitu
dine dentium De Gobi
Gobio piſciculus one
ē paruus ut
dt lib rerū et li

cet puus ſit tn ī aqs areo
ſas lapillulis in nutrime
tum ht accomodaciorem a
lium utiqz pſtat Dixe no
nulli huc piſculm diebus

eſtatis calidis uermiclos al
bos hre in uetre interius
Hor qz turpidudine uiciati
eſforma huit piſticlo fere ro
tunda ſquamis paruus ar
gento ſimilibus De gno
Granus pi
ſcis mari
nus eſt ſic dt

phus cont natura om aia
lium unū oclm in ſupre
mo capitis ht Hi oclo ſemper
ſuntendes inſidias careet
Hor piſce ſignitur illi quo
cu ht ſemper ad dnm ut di
uine contemplacionis ſpe
clo quicqd aduſi quicqd pi
cli accide pt circūdius cōte
plat ut ſit eis unus inteo
ris oclus in deum q̄ cu
ſpecti reddatur ante et re
tro De yrundine maris
Irundo maris
piſcis eſt uedt
ſimillimus qde

uolat yrundim Hic piſcis
ptqz luligo et alius piſcis
maris morem ht omibus
piſciclis contrarium manet
em ut piſcis in aq et alas
hns ad amena etheris ele
uat Hy piſces aptiſſime
ſignit eos q et ſi ex officio
negocnis aqui ſecularibus
implicat tpe tn et loco cu
ad ſe redierint et celeſtis
dulcedinis memores fue
rint ad ſpualium cotepla
cōm cupidius eriguntur

De balaos i

Balaos piſ-
cis marinus eſt ut dicit
Ar. ſpecie multiformis qui
in orientis partibus in-
veniuntur. Hi piſces cont. tot-
am graciam piſcium natu-
ra, licet quod pluvia celi que ſolet
eſſe ceteris piſcibus ad reme-
dium vite et impinguatio-
nis iuvamen iſtis in peri-
cio datur. Cum enim ſi multa fu-
erit pluvia ceca oculis et
per ſequens cum non poſſit cibum
querere fame et inedia mo-
ritur. De kyrok

Kyrok piſcis
marinus
e ut dicit Ar. et applicatur
lapidibus. Teſta eius in
qua latet ſilis eſt teſte vaſis
et eſt aſpera multum. Creatio
eius corporis ſimilis e crea-
tioni carnis. Hoc genus pi-
ſcis ſentit quicquid appinget
ei. Applicat autem lapidibus
cum ſuis pedibus poſterio-
ribus. Anterioribus vero pedibus
quibus quaſi pro manibus utitur
quicquid prope eum tranſit de piſcibus
depredatur. Si quid vero tranſit
quod vincere nequaquam ſe poſſe
credit, tumeſcit et cohibet
ſe adheret fortius lapidi cui
applicatur. Orificium eius
in medio corporis e. In iſto
genere piſcium ſunt duo modi. U-
num eſt parvi corporis et co-
meditur et propter hoc venantur
ipſum homines in hyeme et
comeditur in eſtate inſul-
ſo. Cum enim ſale longo tempore reſer-
vantur. Aliud genus ma-
gnum eſt et diſtinctum al-
bedine ſed adeo peſtilens
eſt ut ſi aliquis ipſum attigerit
diſſolvatur et deterioretur
eius diſpoſitio propter caloris

De lolliginibus

Lolligines
piſces ma-
rini ſunt ut dicit plinius capi-
tibus cubitorum quidem velut duos an-
nos. Rara eorum vita volitat
extra aquam ſe offerens ſagitte
modo. Lolligini pedes duo
ſunt quibus ad os amovet
cibos. Aliquod eorum genus eſt
aſperrimum ita ut pugnare
turmis ſe munientes ſtabi-
liunt. Caput inter pedes habent
et ventre. Iuxta mauritaniam
in occeano non procul a lixo
fluvio tanta multitudo
lolliginum ex aqua volat ut
etiam aliquando naves dimergat.
Liber rerum dicit piſcis
eſt ſine ſquamis violentiſſime
erigens ſe fluctus tempore tempe-
ſtatis fit quaſi ita vento vel mo-
do rapiatur et precipitatur in
montibus et diſſipatur.
Anguilla ſicut catam habet ut
cauda eius. De locuſta maris

Locuſta ma-
ris piſcis e
ut plinius dicit quatuor cu-
bitos habet in longitudine coſta

fragili munivit in eo genere
quod caret sanguine latet men
sibus quinque veris tempore senectu
tem exuit anguium more flui
tat Si nullus migrat me
tus recto meatu natat cor
nibus que sunt prima rotunditate p
parata ad latera porrectis se
cundo erectis in tiore obliquam la
te procedit Cornibus inter se
dimicat primum hoc animalium in
vivum aque fueri introducitur fluvia
carne non habet callum vivit
petrosis locis hyeme ledit
Autumpno et vere pinguescit
et plenilunio magis Poli
pi in tantum timet ut iuxta po
sita locusta moriatur De lepo
re marino ca

Lepus ma
rinus ve
nosissimus est ut dicit plinius
Hic in Indico mari adeo notu
us est ut in solo attractu vo
mitum [illegible] dissolutionem corporis sto
machi creat In nostro autem ma
ri informis colore lepus est
lepori terrestri similis est magnitu
dine pilo duriore Huic pi
sci et aliis adversarius est pa
stinaca pestilentissimus pi
scis qui illos perforat ferro vene
ni malo Cuius pisces fugien
tes ne ab illo feriatur arbo
rum radicibus infigit Quod si
quis ex eodem pisce morsus fuit
cinis ipsius in remedio est
De lepore alio ca
Lepus etiam alius quidam pisces
marinus piscis est ut di
cunt plinius et ysidorus qui a
re nomen habet

Caput habet ut le
pus terrestris Reliquo corpo
re piscis est De lucio cap

Lucius
piscis
est ut dicit liber rerum qui etiam dicitur
lupus aquaticus Hic si flu
viales aquas dulces habuerit
sufficientes corpus pro vita ciborum
per successus temporum in longitu
dine maxima evalescit
Cibus eius sunt pisces et quic
quid ranarum more rapit pro
ad magnitudinem sui piscem
hic modo devorat nam ubi
victum subegerit capud pri
mum devorat ore crudo dige
sto adit paulatim sequen
tia donec consumat totum Quare
gnus sui partem recusat vel
ob mortalem crudelitatem
vel quia invidus est sibi ra
pine quia impatiens quia etiam
propria femina ubi pisces foramen
sustinuerint persequitur In
cerebro lapidem cristallo si
milem portat Sed hic cum eum
in longum duxerit lucii in
pregnantur ut Aristoteles dicit
vento flante septemtrionali
similiter et pisces qui in lo
gitudine evalescunt Quamvis
in profundo lucius sollerter
habitet lucius femina pregnans
ascendit aquas quantum potest remo
tius a loco suo in quo habi

tare conſueuit et ibi parit
oua ſua ut filii ſui non ſit
ei impedimentu pde et hr
ppt crudelitate eo q inui
dus eſt ibi rapine q im
patiens Alii dixerut q aſce
dit aqs ppt dulciorem aqs
quia aq dulcior ſemp qnto
fonti pximior Eſt piſcis a
cres ſqamas et pinnulas
acutas hns cu e ſi lupus
aqaticus apphendit ſup ca
put citius tn euadit Si
vo a pte caude nequaq pt
quia in contrariu rigeſcit
aſpera De Murena piſce

Murena ſe
mini ſexus
tm dicitur eſſe et a ſerpente
concipi et ob id in ſiccum
egredi ad coitum vn api
ſcatoribus tanq a ſerpetis
ſibilo euocantur Dr amb
q ſerpens veniens ad mu
renam ut cum ea coeat p
us euomit ome venenu
Hic ſignatur vi qnta erga
feminam debet eſſe benig
tas q utiq in hr conuene
rit ut eſſet duo in carne
una Fuſtibus et malleis
difficulter interimuntur Ca
pite pcuſſo vix perit intimi
Cauda vo ſtatim necantur
Murena omi menſe parit
cu ceti tn piſces ſtatuto tpe
pariat Oua eius citiſſime
creſcunt Xerxes minimu votat
marem quingniat nec eas

a ſerpente concipi dr Diſt
men etiam dr ineſſe hys q
varie et informes ſt Mur
nus vnicolor et robuſtus
eſt Dentes ext os hr Plinius
In Gallia ſeptentonali mu
renis omnibus dextra in ma
xilla ſeptene macle q ad for
mam ſeptetonalis refulgent
Duntaxat vigore quo
dam ſed parit cu aia extin
guuntur Fuerunt aceti geſtu
eas in rabiem agi Xerxes Q
dim e murenas in abu ſu
me n pius in vino optime
ac ducciſſime excoquat ſpe
bus aromaticis et marie
pipere diligencius condiat
venenoſo em humore eas
abundare teſtatur nr ideo
eas de facili cede coctiom Mu
rene ut dr plinius tenet ſe
libent int arundines et lin
gua ut ſi forte concluſe ſint
rethi euadant ſle [illegible] xu mul
tiplici Murene morſu hnt
venenoſum ſed ipiuſ capitis
cine ſanatur morſus De
Mugilo cap

Mugilus
ut dr plinius piſcis eſt
naturalit incautus nam
deridetur eius ſtulticia cu
in metu capite abſconſo to
tum corpus abſconſu et ſe
cure credit Mugilus velociſ
ſimus piſcis e in fluuiali
bus aqs Et mugilus mi
cias cum lucio hyeme caci

estate vero concordes sunt et hoc
creditur quia hyeme varius
cibus est pro quo diminutant
estate vero abundans et propter hoc
pacificatur estate hic pisce
signantur illi qui dicentes se
custodire cor quod est capitale
corporis quod secure credunt inter
mundana pericula non attenden
tes quod multi de sua fortitu
dine presumentes miserabi
liter perierunt sicut Sampson Da
uid et alii multi magni

De margarithis piscibus

Margarithe
ut dicit Soli
nus sunt modo

fiunt. Conche in quibus inve
niuntur nocturno tempore littus
adeunt et rore celi margarita
ritas concipiunt. Si purum
fuit quod acceperint candide
gemme sunt. Si turbidum aut
pallore languet aut russo
obnubilantur. Denique quo
tiens acceperint matutini
aeris semen fit clarior mar
garitha quotiens vespere fit
obscurior. Quanto magis hau
serit rorem tanto magis
proficit lapidum magnitudo.
Si conchis apertis repente
intuerit choruscatio in tem
pestivo metu comprimuntur
clause quod subita formidine
aut abortiunt aut pertue
gemme efficiuntur. Talis
conchis ipsis est sensus ut
partus suos timeat macu
lari. Cum sol urentes et fer
uentes orbes emiserit ne ca
lore nimio fuscentur lapi
des. Conche succidunt in pro
fundum. Duo numquam in una
concha reperiuntur unde uni
ones a plerisque dicuntur. Sub
dimbus descendentibus con
chis lapides flavescunt. Pi
scantium timet insidias quod
propter inter scopulos frequentius
delitescunt. Gregatim natant
et quod magis inter illas experta
est gregem ducit quod aliquando
capta alia diffugiunt. Mar
garitha in aquis mollis
est sed excepta durescit in
lapide. Velut semper unita non
invenitur. Dux autem cum
luna crescente et decrescente cu
riuentes in concha sunt. In
candore magna differen
tia est. Summa laus coloris
est quando sit alumen hyeme ca
dentes imitat. Aliquando sunt quod ob
longe sunt formatis conchis
excipiuntur. Has margari
tas gemmas digitis vel
auribus suspendere binos
vel ternos feminarum gloria est. In
aceto posite citius resoluun
tur unde illud plinium refe
ramus. Duo fuerunt maxi
mi uniones quos habebat
cleopatra egipti regina
novissima ditatos sibi a re
gibus orientis. Igitur cum ex
sitis epulis cottidie vero eius
eius saginaret antonius

regina meretrix pciati voſtu
cepit eius epulis inſultare
contextans ſe vna cena ſe
xies ſextiies hoc eſt ſexties
tm qꝫ ille in epulis aſſūp
turam Quod dco miratus
eſt rex Sponſionibus ergo
factis menſa apoſita ſedit
cleopatra Allato quoqꝫ co
ram ſe tm uiſe cu aceto de
traxit auribus vnam mar
garitham qm ut in aceto
iactaſſet in tabem reſolu
tam regina abſorbuit mox
innat alti manu ſed plau
cus Iudex regie ſponſionis
ſinglare illud opus nate
pire volens mox diuictu
pnunciauit anthonium h
lapis coctus et cōfectus
ſcdm modum debitū Con
t deblitatem ſtomachi
valet Est ut dicit et v̄tute
concordie ſuauitate qꝫ co
fert et mentis et corporis
Mentis quidē qa caſtu fa
geſtantem De Mergari

Mergaris
marinus
ē vt dt lib rer

Duar palmarꝫ longitu
dinem h̄t vilis h̄etur in
partibus vbi capitur ſed
deductus ad remociora
ſalſus raritas eius pciu
facit Recēs tn̄ captus et
ſine ſale delicatorē cibū
edentibus facit Sigt aut
h piſcis illos q̄ et ſi viles

int natales ſuos quia ne
mo pphēta acceptus in pa
tria ſua ad incognita vem
entes honores et cathedras
ſortiuntur Pūit etiā ſigre
eos qui et ſi viles ſunt fama
et nitis a vilibus tn̄ cōſili
bus extolluntur vel quia
noluerunt h̄re parem in ſce
lere vel qa ydoneum ad ho
norem minime reperierunt vn
gallorꝫ pūbiū pt egretiam
boni viri locatur ſtultus
in cathedra De multipede

Multipes
Vt dicit
plini' ma

rinus piſcis eſt a re nome
h̄ns Sit enim multipes aial
terreſtre multos pedes h̄t ſic
et iſtud pedes illi a later p
cedunt piſcis ille in hye
me cogit et int cetos piſces
nidum ſibi ſtruit ex ſur
culis Dt aut magnus
Baſilius qꝫ ouū in nido
in aq̄ poſitum aq̄ fouet et
fetus pducit ex eo p duos
menſes ouat et in h̄t pmu
ouū tm̄ paruū ad inſtar
nucis Poſtqꝫ aut fēia ouū
ediderit ſedet per xl noctes
et fouet id et cōſequenter gē
ſunt ex eo piſces innumera
bles et nēce eſt qꝫ multū
fetu faciat qa ſi h̄t non eſſet
multū minueretur eorꝫ ge
nus qa ſerpēs multe con
ſumunt et eſt aial multe

comestionis. Est autem animal
multum debile tactus quod cor
rumpitur et sic propter cibum
Xxx Caput maris est longius
capite femine. Femina quando ovat
debilis efficitur valde propter
nimiam incubationem et quia
non piscit eo tempore nec saturatur
cibo. Multipes vincit kara
bo monstrum marinum quod tamen
validum est atque robustum
et vincit ipsum magis astu
cia quam fortitudine et hic sig
num est quod vincat eum aliquando
dum simul inveniuntur
in rethi capti karabo fre
quenter mortuus invenitur
aut letaliter vulneratus et
in hoc intelligi datur quod ma
gis valet sapientia quam fortitu
do et non in virtute sed de celo
victoria datur. Est quoddam
genus multipedum quod est
naturaliter astutum quod ut sit
testa eius dorsi dura et pos
sit pati salsas aquas maris
et adversa scopulorum natat
in superficie aque et ponit testa
dorsi ad solem ut desiccetur
et fiat durior. De Murice

Murices sunt
ut dicit plinius

Conche mari
ne sunt que latet cont cames or
tum excitat quod statuto tempore
prossum etiam liquorem tin
gendis vestibus utile habent
Sed muricibus color in so
la vena candida reperitur

mum. Reliquum corpus steri
le est. De vivis hic color exp
rimitur quia cum vita succum evo
mit. Mucianus auctor est
referente plinio quod murenes
inhentibus navem ipsam ve
tis plenam sit de ethimo
dicitur est stetisse navem porta
tem pueros pro mandato regis ut castr
rentur nobiles pueri non
hic speritum os neque rotundum
neque in angulos procedit ro
stro sed sic contexta utroque
latere clauditur. De Mu
re marino capitulum

Mus marinus
in terram exiens
et fossam in terra faciens pa
rit ova et rursus obruit
terra. Post tricesimum vero diem
rediens fossam iterum aperit
fetum quod in aquas ducit. Fetus
eorum in initia visu carent
sicut fetus omnium generaliter aquati
lium. De mulo

Mulus piscis
est marinus
ut dicit plinius. Cum in eo sit p
alius nobilitatis gratia in e
su tamen datus nobilibus. Ra
rissimus est enim. Nimius
piscis copia non in primari
is crescit sed septentrionalis
tamen hos in prima parte
occidentis gignit occeanus.
Cetera genera eorum plura quam al
ta vescuntur et ostreis et li
mo et aliorum piscium carne.
Nobiliores vero barba gemina

in significatur in inferio tu
ri labio victus qz eorz qd cre
est iuxta ripas aeris sem
tate concreuit Mulu no
blem expiratem diuisi co
loris esse et nimosa varieta
te spectari ptes lingue nar
rant Duo h gnā piscis
duo secularis potencie gnā
pncipu significare dixeri
mus minor q viliores st
et in demoniu vsus cedut
pda paupm qi carne et al
ga qi in imitate supflua
viuit Alii vo q noblio
res st et ex reditibus xpms
diuina largitate concessis
in sementate consce viuut
gemina gre apud deum
et homies et post mortem
diuisarum vtutum imitus
insigniti et varietate cir
cumdati ad mensam cele
stis regis qi elcs cibus do
mino ab anglis pntat

De Mullo ca.

Mullus pi
scis e vt dt ysidorus
a re nomen ht eo q mol
lis sit atqz tenerrimus
cibo eius libido minuit
Oculos acie habetat et q se
pe ipso vescunt pisce olet
Mullus in vino necatus
ag q inde biberat tedium
vini ht De Milagine

Milago piscis
marinus e
vt dt ysi9 euolat sr aqs
Et ht quons tempestas
mutari cernitur in signu
leticie qd cessauit volitat
sr aqs Sit quidem contra
alios pisces et mostr ma
ris q oriete tempestate vi
dentur qi lude sr aqs De
ostreis

Ostree ut dt pli9
spes st concha
rū siue cocleaz q
carnibus tant miro inge
nio viuit cum em testa
aperire no valet atqz ita
in insidiis qn claustra a
peruit latetes inicientes
lapides atqz ita impedita
conclusione lapidib9 im
positis carnes eaz comedt

De purpuris

Purpure st
similit con
che marine st sit dt plini
us Nue viuit annis
plime septems Latet ita
cams ortū trems diebus
cogregatur vno tpe et at
tritum liquorem ore sa
liuat In medns ht fau
cibus huc liquore pur
pure conche infra anu
magnitudinem implet qd
si ante tristurat crestetes
conche vim libidinis au
ferat nc vlt coire puit ul
concipe vt in tpe pfosu li
quorem pariat vn suma
diligencia fit vt in pmo a
no purpuris conche detrhat
vel confringat ne crestat

Hoc liquore veſtes q purpuree dıcūt tingi ſolet hic
color migrantis roſe colo
re ſublucet Purpure tā
ſemn netes fiunt mari re
dite reuiuiſcūt Purpure
fetidis odoribus capiuntur
Pina ſimilr De pina

Pet de gn̄e ca
charū eſt vt plini
us dıt Corpus ro
tundū hr Mas et femina
ſpūalit̄ ambulant Aperit
pina conchas ſuas ad lu
nam et ſe qͥ mortuam p
uis offert piſciculis Qui
exultantes ꝓtinus liceti
audacia currunt implent pi
ne conchas Mox plenam
ſe pina ſentiēs apphenſum
quicquid incluſerit exam
mat ꝑte qꝫ ſocio tradit Hic
eni patet iudicio ſenſū in
eſſe aquatilibus De pugn
Pungitiuus in tiuo
uim9 ſe om̄ piſciū a
re nomen hꝫ Pu

git eni quibuſdam
ſpinis Mas in eis ita fau
ces rubeus eſt ꝓ femina il
la rubedine caret Ambo
matlis nudati ſt̄ volgus
opinatur hꝫ ſine femine
in aq̄s creſcē et qđ mira
bilius ē Horū femine ali
os ꝓpagari vnde et hūc pi
ſcē mirem piſciū vocat Ad
hꝫ addit ꝓbatōnes dicit
eni ſi ſtagnū nouū fiat

Mullus qꝫ piſcis imitatur
Hos piſciculos pmo anno in
ueniri in eo Scđo aut āno
diuiſi gn̄is piſces ex eiſde
piſciculis ꝓpagari De pecti
nibus capitul

Pectines in ma
ri ſt ſic dı pli9 Recondūt
magnis frigoribus ac ma
gnis eſtatibus Tantū eni
aerem hic piſcis habet vt vi
uat oportet cū exceſſū paſ
ſionū in elemētis pati nō
poſſit Vngues huius pi
ſcis vnguibus eni arma
tur Lucet in tenebꝭ ign
ium more De porco marīo

Porcus ma
rinus piſ
cis ē eſibilis Porci creſcē
in maiī parte ſpem tenet
Caput qͦde ſimillimū hꝫ
meb̈ in corpe et coſtas diſ
poſitas in modū porci To
ta fere caro eius in pin
guedine cōſiſt Lingua ei9
abſoluta vt porci ē ſed vo
ce differunt In dorſo eius
quedam ſpine ſt̄ venenū
efficaciſſimū hntes Sed
fel eor̄ rmediū eſt punctis
eor̄ ſpinis Eſt aute cruci
atus eor̄ magnus ſit pli
nius autor eſt Eſca in fū
do maris querūt et more
porcorū fodiūt ita guttur
oris officiū hnt De pauo

Pauus piſcis
e marinus

vt dicit ysidorus a pauone sic dicta eo quod similis illi sit in coloribus vt enim dicit ysidorus dorso et collo diuisis coloribus picti sunt Significat quos eos qui multimoda virtute atque modestia proximorum onera portant sicut precipit apostolus Alter alterius onera portate Collum etiam coloratum habent diuiso colore cum ex multiplicitate et merito virtutum spem longanimiter ad celestia erigunt

De Rana maris

Rana maris que piscatrix vocatur a plinio eo pisces et capit sequitur hoc modo Eminencia cornua habet sub oculis quibus turbato limo ea exegerit ad depredandum tunc minuti pisciculi turbato limo assultantes nec raptorem in eo latitantem videntes concurrunt dum tam prope attendentes ab inimico subito discerpuntur Signat quod multi horum exemplo luti qualibus qui limo turbato audiunt inhiantes ab inimico huiusmodi demonis subito absorbti sunt et discerpti De hoc limo propheta dicit quod aggregas contra condensum lutum

De Rumbo

Rumbus similimodo pisces depredantur Est autem rumbus piscis magnus et fortis sed

tardus quod etiam in limo turbato absconditus pinnas erectas mouet nec mora vbi pisces proximari vidit corrupit illos et deuorat Argumentum sollercie huius est quod cum tardissimus sit omnium piscium Mugilem tamen piscem velocissimum in ventre habere sepissime reperitur et hoc est quod in euangelio a domino dicitur Quia filii tenebrarum prudentiores filiis lucis sunt in generationibus suis

De Rattis capitulum

Ratthe vel ra is a rothen vt eas vulgus diuisis linguis appellat pisces maris sunt vt habet liber rerum Et inter pisces nobiles vilis ad modum reputatur Et hoc vbi piscium copia vero non piscium egestas est Ibi et eis caritas paruum facit In latitudine et longitudinem quod eis sunt equalis est duos aut tres cubitos habent prope modum rotundi sunt Oculos habent horribiles os deformitate lucidum et habet non eo loco quo pisces ceteri sed loco ventris vero non capitis et oculi sunt os non habent Caudam habent longam ut colubri et in ea spinulas quasdam acutas valde Hii pisces quoque lapidem habent in capite nec credimus quod habent natura creauit inutilem Verum carnes indigestibiles sunt

vt carnes bouine. Hij piſces
impregnantur vt ariſtotil'
dicit vento flante meridiona
li. De Salmonibus capi

Salmo
nes vt
dicit liber Re
rum piſces ſunt quos Barbari
caſtos vocat. excreſcunt in la
titudinem et longitudinē
magnam. Robore fortes
ſunt omnem qꝫ qm̄ hn̄t agilita
tem a potentia virtutis potius
quam a leuitate corporis cum na
ponderoſi et graues ſint. Sal
mo vt dicit plinius antiquit[us]
tus omnibus piſcibus fluui
alibus preferebat et maxime
vt idem dicit in aquitania. Hij
vero fetus faciunt nec diutius
viuere poſſunt in aquis dulcibus
ſtagnorum non liberum tranſitum
ad dulces fluuiorum vndas
habeat. vnde etiam cum in tran
ſitu ſepem vel huiuſmodi
obſtaculum inuenerit caput
caude coniungens flexo corpo
re ſuo ſalit ad optata. Idem fa
cit cum ad ſalſas aquas tranſi
re voluit. Facillime enim ac
citiſſime creſcunt vnde maris
aqua creſcit ac decreſcit. Sic
rebus aquis dulcibus
Vnde in aquis fluuialibus
paruiſſimi ſalmones in
ueniuntur ad longitudinem
digiti. Pedalis vero longi
tudinis rariſſimi inueni
untur aquis dulcibus quantumque

citto anno ad aquas maris
ſalſas mixtas cum dulcibus
tranſire conſueuerunt vt in
robur debitum excreſcentes
iterum redeant ad locum natiui
tatis. Carnes eius rubee
ſunt que licet dulces ſint et
grate multum tamen ſacieta
tem cito ingerunt mandu
cantibus. De Sturione

Sturio
piſcis
e magnus
quem Barbari Ctoram vo
cat. Hic in aquis fluuialibus
habitat et hic in lacubus que ma
gne et diffuſe ſunt viuere diu
tius non poteſt in ſtagno non
ad aquas dulces fluuiorum tran
ſitum habuit. Nichil autem
pre cibi admittit in corpo
re imperitibus ei ſufficiens eſt
in nutrimentum ſui ſola ae
ris ſerena tranquillitas. Ex
quo fit vt ventrem modicum
habeat ſed preter modum ſoli
dus in loco ventris ſit in reli
qua parte corporis. Item enim
inteſtina licet pauciſſima
reſpectu corporis. Epar vero
magnum ſatis et ipſum epar
in tantum dulce quod ſine abho
minatione ſtomachi vix mandi
poſſit niſi ipſius felle quod con
tiguum eſt epar ſolet ſtarari
vt exceſſus dulcoris in epa
te exceſſu amaritudinis
in felle conſiderantius tempe
re caret et eſt pro illa integ

q in aliis aialibus ora
occupare solebat nec nisi
modicu sub gutture fo
ramen h't clausum tum
voluit aptum vo aeris
serenitati Austro totus
impinguescit Aquilone
vo flante subsidet in pfu
dis Sturio in latte posi
tus diu vivit sic aq' sui
retent captus et comestus
totus se t'nsit in corporis
nutrimentum Ex sono to
nitrui carnes eius subi
to corrumpuntur et fetet est
et piscis a liis q' et dampnus
d'r q' si suspendatur ad tra
be tremet in sono toni
trui q' etiā se notum e
semper febres qz maxime
inducit De Spongiis

Spongie ut
d't plinius

nascuntur in ma
ri in petris et in abruptis
scopulor' Aluntur cochis
vel pisce vel limo Intel
lectū in hiis esse apparet
quia ibi auella se sen serit
contracte multo difficilius
abstrahuntur Sic idem in
fluxu pulsante facit A
nimalia etiam auit ex re
ctis radiabus retreste
putrescit in aptis locis
ideo optime in gurgitib'
vivit De Stolopendris

Stolopendre
ut d't plin'

similes sit tresitibus quas
centipedes vocat Hee ha
mo devorato omnia intes
tina evomunt Donec ha
mū egerat Demū resor
bet ea hiis piscibus sign
tur illi q' terrenas divici
as si esse vicio sencientes
eas abiciunt commune vi
tam in monasterio devove
tes v' cū aquitulu fiunt
com' sati nec communibus
stipendiis voluerit esse co
tenti ꝓprietates sibi aggre
gant sunt qz deteriores in eo
q' q' tanes ad vomitu reu
tentes peiume sūe seru
sunt in perditom De Stella

Stella piscis est
in mari occide
tali tamus figura

ad modum stelle carnem
ad modum stelle carnem du
ritius tallum vo fortis du
rissimum h't Vivit igneu
fervorem Ares et plinius
messe tradit ut omnia in
mari contracta adurat Cū
comedit aial aquid mor
invenitur in ventre eius
durū q' bis cortus pnus

De Siluro cap'

Silurus ut d't
plinius piscis est cui

ta fetus mira solitudo
esseia em infra coivit parte
te masculus edita custodit
oma quinquaginta diebus
ne assumant ab aliis hu
quidem grassat u bitiqz

est anal appetes omne queat
superare De Solare pisce

Solaris pisces
est a re nom

ine In sole enim libent in
ripis fluminum latet Ca
put magnum habet orificium la
tum cutem nigram et lub
tam qualis anguillarum e
Caro habet dulcissimam et pa
rue esibilitatis Crescit in
vastitatem et in longitu
dinem maxima sed habet in
enim longam vitam duxit
Tardius enim quam ceteri pisces
crescit De Starma Ca.

Starma piscis est ma
rinus testa

te plenus quinque pe
des in longitudine habet quan
dam pedalem Hic in limo
absconditus pisces subi
to corripit Corpus cute ita
aspera habet ut ea quidem lignum
et ebora efficacissime poli
untur Pilus vero ipsius cu
tis brevis et niger est consimul
lorum herbe aristis similis
sed multo brevior Huius
modo durum nature prudentia
procreavit ut ferri vel cali
bis acumine vix possit ma
di Hic piscis impiorum spe
ciem tenet quorum crudelita
te beatorum patientia compro
batur ut bene expoliti in
edificio domini gloriosius re
Sal De Salpa ponant
Sapa ut dicit plinius piscis

obscenus et vi
lis est Hic contra

naturam in vatium in rastlin
sua probet ut nisi decoquatur pos
sit non fortiter percus fuste vel
ferula verberetur Hii pisces pec
catores quosdam et vita sor
didos significant qui nunquam spiritus sancti
vel caritatis igne decoqui
possunt ut sint elcium divine
voluntatis edulium non percus
infirmitatis aut tribulacio
nis aliquibus flagello sa
lutifere castigentur De sepia

Sepia ut dicit plinius
piscis est cuius genus pi
sces mares varii

et nigriores sunt
constantie quam maioris ferie
tedente percusse auxiliatur
mares Ac contra mare percus
so affugit femina nec repe
dit vicem Ambo autem ubi se
sensierint apprehendi effuso
attramento eorum quod habere
pro sanguine est in obfuscata
aqua absconditur Ipsi autem
atramento tanta vis inest ut
eo posito in lucerna oblato
priori lumine ethiopes videri
faciat Ore concipit sic vip
pera facit Sepie non natant
in mari nisi par et par masculus
lus et femina Sepie omni tempore
ovant et complent ova sua in
xl noctibus Femina tamen ovat
sequitur eam mas et insufflat super
ova semen ut fetus vivi
ficetur ova eius dura sunt

De Scorpione

Scorpio piscis
marinus ut dicit ysidorus
manum tollentis ledit. Tra
ditur a philosophis ut si decem ca
cri cum ozimo in manipu
lo fuerint alligati et in eun
dem locum maris proiecti omnes
qui ibi sunt scorpiones ad eun
dem locum congregari. Scor
pio marinus ut dicit Expo
ouat in vere et iterum in au
tumpno eos non inmerito
significantes quorum opera bona
semper inueniuntur non so
lum prosperitatis sed etiam
aduersitatis tempore. **De Sparo**

Sparus a la
stea missili
nomen accepit eo quod eius fi
gure sit. Terrestria enim
instrumenta prius inventa
sunt quam marina et ideo in nomine
non in creatione. Nam spa
rus est telum rusticanum
missibile a spargendo dictum.
Huius nominis piscis est atque
figure ut dicit ysidorus. **De
Stauro**

Staurus pi
scis est cuius carnes
satis sunt delectabiles ad eden
dum. Hic piscis inter omnia

genera piscium so
lus ut dicit am
brosius ruminare perhibetur. Nec
enim dentes habet acutos et con
sertos sicut omnia genera pisci
um habent. Hii primo a peregri
nis terris allati Rome
in tyberim proiecti multipli
cati sunt. De Stauro phisiologus dicit
quod ita ingeniosus sit ut cum
se inclusum gurgustiis viderit
non fronte erumpere nititur
nec infestus viminibus ca
put inserere sed aduersum cau
de ictibus crebris laxare fo
res atque ita retrorsum redire
conatur. Quem luctatum
eius si forte alius staurus
extrinsecus videat apprehensa
mordicitus cauda eius
nisus adiuuat erumpentis.
Hoc idem staurus facit re
thibus comprehensus. **De tor
pedine**

Torpedo etiam
vim suam no
uit ut dicit plinius. Ipsa
torpens ut dicit plinius. Ipsa
enim in limo se occultat
et pisces qui securi supna
tantes obtorpuerunt subito
inuadit corripiens. Huius
iecori teneritas nulla
preferetur. Procul de longin
quo si quis hasta vel virga tor
pedinem attigerit subito bra
chia quamquam fortissima ta
gentis obstupescunt et li
cet cursu velocissimus
sit qui eam tetigit statim
tamen attractu eius pedibus
alligatur. Tanta autem
vis eius est ut etiam aura
corporis eius corpus huma
num inficiat. Ut de torpedi
ne plinius et ysidorus dicunt. **De
trebio**

Trebius niger
piscis est ut dicit plinius

Pedalis eſt in
longitudine
et tamen ita
pinus eſt tn piſcis iſte qui
q3 digitorum craſſitudine
ht Vſat ei in eſſe vim pla
nius vetitat vt pe eius
adſeruata in ſale aurum
qd' ceciderit in altiſſimos
puteos admota extrahat et
faciat fluitare Mutat co
lorem candidum in hye
me et fiunt eſtate nigrio
res Cum omnes quidem pi
ſces trebius ſolus excal
ga indiſitat et in nido oua
parit Trebius in occeano
eſt qui duro roſtro qd' ht na
ues perforat Sed illi proxi
mi ſunt qui in occeano ſunt

De Truttis

Trutte piſces
eſt vt dicit yſi9

in fluuiis dul
cibus hitat et ht in hye
fluuiis qui magno impe
tu de montibus currunt
Squamas ht ut ſalmo carnes
q3 ſimillimas ſed multo e
ſibiliores et ht in eſtate
tm a menſe Julio uſq3 ad
nouembrem hyeme vo car
nes albas hnt vt piſces re
liqui ſaporis q3 inmoris Ma
culas in dorſo hnt croceas
atq3 ſanguineas

De tymallo

Tymallus ex flore
nomen ht

Tymu enim flos
appellatur hic piſcis marin9
eſt vt dicit yſidorus Et cum
ſit ſpe gratus et ſapore io
cundus tn ſic flos fragrat
et ſapores odore aſpirat

De vulpibus

Vulpes mari
ne vt dicit
plinius in periclo hamum
glutiunt attractu q3 ad in
fima linee facile prodiunt
Hy piſces quoſdam in ecclia
fideles ſignant qui cum alliciſe
viderint ad aliqd' delectatio
nis blandimentu verſu
tus inimici ſtatim viſu
periculum in oblata dulcedi
ne reſpuunt et mordaces
coſtie mente prodiunt

De Vranoſtopho

Vranoſto
phus piſcis eſt mari
nus ab vno oculo dictus In v
ertice enim vnu oculum ht ita
acutu viſu vt nulle ei in
ſidie latere poſſint Significat
aut ipm ſingularis pru
dentie et prudentie dim cuius
oculi ſr ſolem lucidiores co
templatur

De viperis

Vipere ma
rine piſces
marini ſunt ad modu pini
paulo plus q3 cubiti vni
us In capite ſunt oculos cor
nu paruu ferunt acutu
et mortiferum Quemcumq3 enim
eode cornu vulnerat vene
no inficit Ad caucetes pi
ſcatores capto piſce amputat

ei caput Reliquum vero cor
pus usibus hominum cedit e
sibiles enim valde est De ari
stophio qui et ventis dicitur

Ventis piscis
est sic vulgari
ter dictus qui latine
aristosius dicitur non ab re propter
innumerabiles aristas quas habet
Omnium piscium esibilium vilis
simus est In aquis dulcibus
frequenter habitat In hiis tamen
que fluxu et refluxu ma
ris amaricantur Huius
piscis multis et revera
innumeris aristis inte
rius caro armatur ita
ut incommode edi possit Ca
ro eius vilis est et ple
na fastidio unde fit ut pau
perum et vilium cibus fiat
Capitur hoc modo Tendun
retia in longum vel in trans
versum aque et ante retia fix
atur instrumentum instar
arcus ita ut fluitet super
undas In superiori vero parte
ipsius instrumenti nola
suspendatur Cuius sonum
piscis audiens gregatim
advenitat tinnitum nole
stultus sequens Qua de
causa retia incidentes ma
gna multitudine capiun
Hoc indicio patet quod sensu
habent auditus qui latet tipu
dus insipientium ac cori
santium in ista nolunt
Hoc pisce signant illi
aut quia senes sunt aut quia
nescivit aut quia vetuin
dantur Libenter tamen ob
scena et turpia audiunt
ut vero tinnitus nole dyabo
li est qui corisatum spem tenet
cupidinis aggregat Ca
veat ergo ne retia dyaboli ma
dat in aristis remorsionum
in conscientia plena vilissimis
demonibus qui sunt piscatores
maris mundi esca fiat De
hiis piscibus et piscatoribus
eos dicit Abacuk propheta homines
inquit quasi pisces maris Et
post pauca Totum inquit in
hamo suo sublevavit traxit
illud in sagena sua et con
gregavit in rethi suo Er
go letabitur et exultabit
qui dicit propheta De talibus
faciet convivium suum et ideo
exultabit et letabit piscator
ille dyabolus De vergiliabus

Vergiliales
nomen a ve
here possunt na
ut dicit plinius Duo latius
sunt in ytalia in radicibus
alpium qui lacus larius et
verbanus appellantur In
hiis pisces produci sunt qui omni
bus annis vergiliarum tem
ortu apparent hominibus
reliquis vero temporibus codum
Hy squame conspicui sunt crebre
atque pacuitis clavorum spe
effigies eorum caligarum mo
du pretendit non quod caput ut

pistes hnt In capite hr est
initio sui pui et angusti
caligaz more in sequenti
bus aut plimu dilatat
ur sicut q'dem inq' qui
parui tpe non videntur nc
apparet hominibus quales
sint cum ergo vigiliaz tpe
In quo aliqn crudelitas
qdentata videtur et si pius
hr inicio sui parui idest hu
miles visi st post modu
tn tribulationis tpe in neq
cia dilatantur vnde Sa
lomon Et q' necesse humiliat
se et interiora eius st plea
dolo Explicit liber de pisci
bus marinis atqz fluuia
libus et Incipiunt ca'la de
serpentibus

Genera'd S
petib' i'e
Aspis
Ansibena
Basiliscus
Boa
Berus
Cornuti
Camaleon
Cerastes
Cecula
Centipeda
Celidrus
Centris
Contra ignita
serpentium
vastantium
filios israel
erectus est

serpens a mo
yse et fluunt
hr serpentes
Dypsas
Draco
Dracopedes
Emorois
Iaculi
Ypnapis
Ydros
Ydros fluuial
Lacta
Maris serpentes
Natrix
Naderos
Pester
Pharias
Rutela
Salamadra
Scorpio

Situla
Stapyga
Stellio
Stellio alius
serpens
Staura
Situla
Syrene serpe
Explicitunt
capitula huius

Serps
Serpentes Indie
Tortuca
Taxans
Tysus
Tyrus vel tir
vn' tiaca ofiti
Tiliatus
Wippera

Incipit lib
Octauus de Serpentibus
Et primo tractatur de ipis
in gnali postea vo de sin
gulis in speciali Sequit

Generalit
primo dicen
dum est de
serpentib'
Aristotiles
Nullus
serpens hr
testiculus sed mas sit pi
scis et matrix eius e longa
In alijs interioribus e sicut
lacertulus Lingua ser
pentis e subtilis longa
nigra fissa et ido multu
de ore exire videtur cor
eius e post collu et sile
rein Serpentes magnu ha
bet fel sup epar quatuor
aut sr intestinu Si serpes
cecatur itm illuminatur sic
prundo Si vo cauda eius
amputatur recrescit itm
naturalit sic lacertuli Ser
pens hr xxx costas Serpe
tes ita ad inuice applicat
in coytu vt vnu corpus

videantur et duo capita
Omnis ſerpens indifferent(er)
carnes et herbas comedit
Eſt aūt paucı potus aīal
Serpens multum deſiderat
vinū unde vino ſerpētes
ſolent alligarē qui eos vena
tur Serpentes licet bibant
non tn̄ hn̄t exitus urine
et hoc quia non hn̄t ve
ſicam Potus vō et ſuper
fluitas in ſerpētibus co
ſumitur calore natura
li qui in eis maximus
Hn̄t tamen locum p qm̄
exeūt ſuperfluitates licet
modice ſcd̄m quātitatem
corpis Terra ſerpētem ho
mīe pcuſſū ut dıc plinius
amplius non recipit ſed
luit penas poſt paululu
lū moritur Serpens nō
ī unū ſolū ſimul nec plu
res pt intime ī ſalama
dra tm̄ Serpētes conte
cta oua tra incubāt et fe
tū ſequenti anno excludit
Venenū ut dıc plinius ni
chil aliud eſt qm̄ fel ſer
pentiū et inde ad venas
ſub ſpina et poſtea ad os
puenit vel ad caudā ut
in ſcorpionibus Lingua
ſerpētis tenuiſſima eſt
et triſulca brato atri colo
ris et ſi extrahis plonga
eſt Serpētes hyemē tra
conduntur aut ſaxis aut
cocauitatibus arborū

et ſine cibo durāt vno an
no pdeūt In hybernia nl
lus ſerpēs vivere pt ł nec
venenatū qd et non ſolū
nō vivit vīm totā ꝗ terrad
ybernia allata pıecta fuit
ſuper aīal venenatū ilico
moritur vn̄ accidit ut int
ybernos et ſcotos p quadā
inſula eſſet diſcordia Cū
qꝫ ad iudiciū hr̄om expe
tent ut ſerpētes inſule re
ferentur Hoc qꝫ ſcitur ſi
qui eorū eſſe ut in inſulā
ſerpētes illati ſtatim mo
rerentur Mox illati ſerpē
tes mortui ſūt et inſula coſ
ſit hybnis In ſyria āguēs
non ledāt qm̄ obrem ſiri
non necāt eos Econtra ari
ſtoteles pdit q lacedemo
nie motibus [illegible] Et ſcorpio
nibus hoſpite[illegible]s non le
duntur indigenas vō in
ficiūt Jacobus et yſs⁹ Et
itaqꝫ ſerpentes nata ſiudi
vn̄ in l vel pax noctē poſt
qm̄ infriguerint nocte
aūt minus ledūt qꝫ die
eo q nocturno rore frige
ſcūt Hyemali frigore in
nodos torquēt eſtate vō re
ſoluuntur Cum veneno in
ſicitur obrigeſcit pimitus
poſtqꝫ aūt calefactū fuit
venenū holeū inficit cā
ditate ī contingē homīs
ſanguinē Dicitur etiā q ho
minē nudū ſerpētes fugiāt

ne ipsum audeat molestare
Refert ambrosius quod ieiunum ho
minis sputum serpentem necat
Nam si serpens ex eo ut ra
rum contigit illito mori
tur. Vides o homo quanta vis
ieiunii sit ut ex sputo suo
homo terrenum serpentem inficiat
at et ieiunio spirituale nullum
quod est in ventre alitur anima
lis ut dicit experimentator Tot
sunt venena quot serpentum ge
nera Tot pernicies quot species
Tot dolores quot diversitates
sunt Serpens debilis reddi
tur cursum habere non potest qua
cumque ictus incidit spina
soluitur per quam costas pedes
et corporis motus agebat
Creditur ieiunio evenire ut
sicut per serpentem mors hominis
ita et per hominem mors ser
pentis Corpus eius parvum
est et rotundus Serpentes sic
yrundines visu recupe
rant amissum Serpentes sunt
... quod movere possunt caput
sine corpore Cetera vero animalia
nequaquam Serpentes sunt spi
nas in carnibus sicut pisces
vestigia serpentium ut dicit philosophus
talia sunt ut pedibus carere
videntur Costis tamen et squama
rum nisibus repunt quas a sum
mo gutture usque ad imam
partem ordine dispositas habent
Squamis quasi unguibus costis
quasi cruribus innititur Caput
abscondens serpens totum

obiicit ferienti Nam si ca
put ipsius evaserit mihi
longius vivit amisso
corpore Ingressurus aquam
venena deponit Postquam
autem aquas exierit resumit
venena Quod si forte casu quo
libet amissa venena non
invenerit caput terre freque
nter allidens moritur
pre dolore Vivit longo tempore
Nam postquam senuerit car
nes proprias ieiunando con
sumit donec cute laxata
maciei per foramen petre
transit et pellem veterem de
ponendo iuventute recu
perata renovatur Feniculi
succo adiuvatur in hor
net sepius quam una die
et nocte Ut medicamentum
explicat exuit autem pellem
a capite primum Item hyberna
latebra visu obscurato
narratur quod habere cute se
affricans oculis convalescit
Odorem bonum fugit et ...
plectere quod necatur De me
dullis hominum serpentes pro
creari dicuntur et hoc maxime
in spina dorsi

De aspide

Aspis ser
pens est
ceruleai colo
ris Morsu
venenum inmittit et fugit
... et nomen accepit Aspis
enim ut dicit Jacobus venenum
grece dicitur et inde aspis quasi

morſu veneno intimit quo
ꝛ[illegible]dam v̓tute v̓bor̄ incan
tatur ne a veneno intim
at vel ideo ut qdam dicunt
vt qreta poſſit capi et auf(er)
ri de frōte eius lapis p̄cio
ſus qui in eo naturalit̓
naſcitur ſed naturaliter
cauta eſt cont̄ incātatore
Nā v̓ veneficii ſapientis in
cātatoꝝ perceperit cauda
ſua vnam aurē obturat
Reliquā vō ad t(er)ra p̄mit
ne in cantatīs vocē audi
at Aſpidi ut dr̄ Solinus
non ſi cu(m)pata vita eſt ſin
de qꝫ fit vt vna intempta
alt(er)a incredibilr v̓ tacionis
cara inceptorem aſſeq(ui)t
eum qꝫ in qn̄tulibet popli
agmine infeſtat p(ro)p(ter)
oēs difficultates p(er)meat
ſpatia n(on) n(on) amnibus arcē
aut p(re)celeri fuga vi(n)ie nō
ſunt comparis occiſorem
vt dr̄ experimentator Aſpis
non nocet affris uel ſuris
vñ pueores de ſe natos obi
ciūt ſerpentibus quos
ſi leſerint tam qꝫ adultos
puniūt ſi vō nequaq(ua)m eos
qi ſuos nutriunt Cu(m) ad
menſā cuiuſdam diutius
aleretur aſpis veniens
aſſidue in egipto enixa
eſt catulos a quoꝝ vno fi
lius hoſpitis interēpt(us) e
cuiꝫ mr̄ rurſa ead(em) tibi co
ſuetudine intellexiſſet
qꝫ culpā catulo mortē intu
lit n(on) poſtea tectū id ſubiit
detes aſpidis ſup̄ modul(us)
qi ſic ita qꝫ q(uo)d exc os ſit apro
apparet
De anſibena cap

Anſibena
ſerpens e
duo hns ca
pita vnū in
loco ſuo aliud in cauda
Que cā efficit ut capite vc
qꝫ ſerpens curtat tractib(us)
circularis Hunc in libro ſuo
Solinus aphinn vocat eō
et Ariſtotiles Refeſt d(e) ſerpe
tibus orietis q(uod) bina capita
hnt ſed hc contingit dr̄ ex mō
ſtruoſitate natiuitatis
Sunt aut(em) ipi ſerpētes duo
capita et vnū corpus Am
bo capita cibū capiunt et in
vnū corpus trahunt Am
bobus capitibus etiā in
ad(ver)ſarios ſerpunt cauſa
huius moſtruoſitatis re
fert Ariſtotiles ced(it) ſi duo
ſp(er)mata cōtinētur in vna
matre et nullus paries
diſtinxit il ea tunc gn̄atio
ſpes monſtruoſius Raro
tn̄ hc accidit in ſerpētibus
qui matric ſpetiū optima
diſpoſita e ſcdm diuiſōes ſe
tius Anſibena vt dr̄ plini
us ſola ſerpentiū frigori
ſe cōmittit p(ri)ma oīm p(ro)ce
des et ante auis cecubi cun
Cuius oculi igniū more
lucet vt dicit yſidorus

De Baſiliſco

Baſiliſcus
ut dicit Jaco-
bus ſerpens eſt quem
rex dicitur eſſe ſerpentum unde idem
eſt baſiliſcus grece quod re-
gulus latine eſt itaque
baſiliſcus malum in terra
ſingulare longitudine ſe-
mipedalis albis maculis
in capite lineatus velud
quodam dyodemate inſi-
gnis ad ſolum anheli-
tu ſaxa rupit Hunc ſerpen-
tem alii ſerpentes timent et fu-
giunt eo quod ſolo afflatu eos
necat Homines autem ſolo
viſu inficit Nam ſi homines
primo vidit homines primo
moriuntur Serpente vero ſi ho-
primo vidit ſerpens exting-
uitur ut Jacobus aquo-
nenſis dicit Idem invenit vide-
plurimus vero plinius de catha-
pleba animali dicit quod viſu ho-
mines inficiat ſubiungit ea-
dem modo quod vis eſt in baſili-
ſco ſerpente et poſt in libro xx°
viſu modo hominem inficiat
Quod hoc poſſit rationem reddit
experimentator in libro ſuo
Dicit enim quod radii oculorum baſi-
liſci corrumpit ſpiritum viſibi-
lem hominis quo corrupto cor-
rumpunt alii ſpiritus quia cere-
bro et vita cordis deſcen-
dit et ſic homo moritur Baſi-
liſci ſic ſcorpiones arentia ſe-
ctat queque et propter quod ad aquas

pervenerint ydropicos et li-
phaticas aquas faciunt nec
homines tamen baſiliſcus vel do-
re aliantum datur extinctus
ſed terre quoque quam polluit
mortifere et exurit ubicumque fe-
rale ſortitur receptaculum Denique
extinguit herbas et arbo-
res ipſas afflatas exurit ne-
cat frutices rumpit ſaxa etiam
corrumpit auram adeo ut aere
nulla avis impune tranſire ſuo let
infectum ſpiritu peſtilenti Cum mo-
net media parte corporis ſer-
pit Sibilum etiam eius alii
ſerpentes perhorreſcunt et cum
acceperint fugam queque cogno-
vit properat Quidquid mor-
ſu occidit non depaſcit fera
nec ales attingat Muſtelis
tamen vincitur quas illis homines
inferunt cavernis in quibus delitescunt
Quibus inſectis ſicut dicit plinius
commoriuntur muſtele et nature
pugna conſiſtit nil ei placu-
erit eſſe ſine pare quod ſe non
poſſet ab alio naturaliter ad-
verſario ſuperari vis tamen nec de-
functo baſiliſco deeſt Verumque
cinis eius delinito fuit nec
aranee putat intexere nec qualibet
venenifera attingere Templum
dixerat eſſe in quadam cuius cine-
re delinitum dicitur aut fieri hic in
quicumque eſſe de pars corporis eius re-
ſervat Dicitur quod etiam argentum cinere
eius delinitum colorem aure-
um imitari eſt quoddam baſili-
ſci genus quod volat ſed non

excedit terminos regionis
sue quos eis ordinatio di
uina constituit ne reuitat
d'uastare orbē Est et aliud
basilisci genus et d' illo q̄
re in li° de volucrib' in ca
d' gallo

De Boa

Boa anguis
Bē in calabri
a vt dt Solin'
q̄ ad imēsā mole hc modo
conualescit Inuadt pmū
greges bubalos ul' vaccas
et q̄ plimo lacte irriguē
st eaz q̄ se vbibus inne
cit suga q̄ cotinuo sagi
nata et in lōgo in sclo sati
etate nutrita ultimo ita ex
cubat vt resistē magnitu
dini ei' nulla fortitudo
queat in postremo depopla
tis aiantib' regiones q̄s ob
sedit cogit ad vastitatem
Hunc anguē in dalmatia de
populatē vt Jeroni' scbit
Rogatus bt's hylarion hi
gnoz struē ascendē diuine
vtutis vbo coegit et rogo
supposito inmanē bestiā
concremauit hc dconū ge
nus tā vastū magitudine
descbt plinius atq̄ scōz
patz hystoria vt tauros et bo
ues solidos tn̄s glutiat li
gnis fuisse credit anguis
ille quē regulus Romanoz dux
vt ipa romana cōtinet hi
storia apd affricā C xx pe
du lōgitudinis interfecit
pellis q̄z dectrta bestia rōe
ad spectaculm est delata Ci
ctiā maxille rōē ad āmira
coim suspēse st' De hc serpēte
plini' scbt q̄ q̄n capiebat
oportuit adhibi balistas
et tormēta varia sic in ex
pugnatōe castroz

De bero

Berus neq̄s
simū gen'
serpētis ē vt dt
experimētator et st' os serpē
tes astucior h' sepēs in murena
marinā sibilo euocat ad lit
tus maris blandit' q̄ illi
ut possit ad copulā conni
tari Murena aūt marina
mollis ano patit coitu eo
hc q̄nq̄z ad excitātū sui na
intercepta adūsatiis insidiis
antequā ad aq̄s reuertatur oc
cidit et penitētie sue penas
exsoluit

De cornutis ser

Cornuti ser
pētes st' vt
dt Solinus ita
dcī eo q̄ cornua hnt q̄bus
impetūt pcimātes hnt
et ab sq̄z hc nocuīq̄ virus
quo pcussos hoīes interimt
n̄ eis tiriaca sbuenat hos
serpētes extinxisse scōs pa
tres in egipto legi'

De camaleone

Camaleon
dr aīala re
noīn hns Ca
melo em licet
aīal exiguū in pte sui
est vix em ad duos cubitos

excedere reperitur Solin(us)
a(n)i(m)al quadrupes est q(uo)d no(n)
nulli ut d(icit) plinius leone(m)
tre vocat. Vt facie lacerte
vel sit aristotiles d(icit) facie(m)
h(abe)t in(ter) facie(m) porci et facie(m)
symee. Plinius. Crura recta
h(abe)t et longiora ventri adhe
rentia. Dorsum altu(m) h(abe)t
vt camelus atq(ue) gibbosum
Caudam h(abe)t plixam et tortu
osam in tenuitate desine(n)
tem vngues eius hamati
adu(n)citate. Corpus asper(um)
h(abe)t cute q(ua)lis est in cocodril
lis. Solinus. Intestinus eius
q(uas)i testudinu(m) piger otii ei(us)
subducti cocanio introrsu(m)
receptu(m) q(uo)d nunq(ua)m claudit(ur)
sed titillaguntur. Corpus
eius pene sic leene est intus
vacuu(m) nullis inditijs ali
menti. Solo e(ni)m haustu
aeris vivit. Iecur eius in si
nistra p(ar)te est. Et h(abe)t contra
om(n)ia a(n)i(m)alia. In extis viste
ru(m) eum ab aliis a(n)i(m)alibus
magna variotas. Sicut ari
stotiles d(icit) mater est valde
et h(abe)t causa q(ui)a paru(m) h(abe)t de
sanguine et ideo etia(m) timo
rosum a(n)i(m)al est q(ui)a diminui
tur calor in eo q(uod) est in centi
nus audatie. Timor aut(em)
huius a(n)i(m)alis est causa q(ui)a
calor est mi(n)imus et p(er) mome(n)
ta mutabilis ita vt cuicu(m)
q(ue) rei se iunxerit eo colore(m) fi
at. Color aut(em) eo est q(uia) hoc

a(n)i(m)al valde h(abe)t corpus aere
um et p(ro)p(ter) h(oc) f(acil)e facillime diu(er)
sor(um) color(um) p(er)mutatio(n)es recipit
ex subiecto. Ambro(sius) t(ame)n d(icit) q(uo)d
colores duo s(un)t q(uo)s h(abe)t a(n)i(m)al si
g(u)l(ari)e non p(otes)t candidus et ru
bicundus. Pene sine carne
corpus eius est n(ec) i(n) in cor
de p(er)xillu(m) sanguis dep(re)he(n)
ditur. Sine splene e(st) latet
hyeme ve(re) p(ro)ducitur. Impeti
bilis est corani a quo cu(m) in
fectus fuit victorem suu(m)
p(er)imit intemptus na(m) si vel
modicu(m) ex eo a(n)i(m)us ales co
mederit illico moritur. Eed
coruus h(abe)t p(rae)sidiu(m) ad mede
lam natura porrigete
manu(m) na(m) cu(m) afflictu(m) se se
se(n)s(er)at sumpta fronde lau
rea recuperat sanitate(m). In
asia magna hor(um) copia e(st).

De Ceraste

Cerastes
serpe(n)s e(st)
vt d(icit) plinius et solinus
otto h(abe)ns cornua in capite
cornibus arietu(m) silia. Et ab
scondit totu(m) cap(u)t suu(m) in
pulue(r)e solis cornib(us) relictis
foris q(ui)bus cu(m) ad volate(n)tes
passeres vel alie volucres
inciderint g(ra)c(i)a quiescendi
venenosius serpe(n)s decipit in
temptas veneno est aut(em)
flexuosus hic serpe(n)s plus
aliis serpe(n)tibus et h(abe)t q(ui)a
spina(m) no(n) videt h(ab)ere q(uo)d rigeat
Vnus cornu(u)m mese diutu(m)

appoſitum ſudore venenū
perdit ex hiis cornibus ma
nubria cultellorum̄ fiunt qui
cultelli ad menſā impa
torum̄ ante omnem cibū po
nebantur vt illū ſudore ma
infeſtaret ſi quis cibus fuiſ
ſet appoſitus veneno infe
ctus De Cerula

Cerula ſerpēs
eſt ad modū
paruus h[abe]t oc[u]los no[n] h[abe]ns
vires tn̄ nocēdi h[abe]t v[ir]tute ve
nenī De centupeda cap

Centupeda
eſt ſerpēs
vt d[icit] yſidorus
multos pedes habens D[e]
celidro ſer[pente]

Celidros
ſerpens
ē vt d[icit] yſi[dorus] qui in aq[ui]s et
in t[er]ra moratur a venom[?]
h[abe]t nam chiron grece t[er]ra
d[icitu]r ydros aqua terram p[er]
aq[ui]m ſerpēs h[aben]s [sic]ditur eam
fumare facit vn[de] ins d[icit]
Seu t[er]ga expirat fumātia
virus Seu t[er]ra fumat q[ua] t[er]ra
labit[ur] anguis Hic aut[em] di
rectus ambulat nam ſi tor
ſerit ſe dū currit ſtatim
crepat De Cēc[ris]

Cencris ſer
pens in
flexioſus vt d[icit] yſidorus
q[ui] ſp[er] iter rectum efficit vn[de] lu
canus Et ſp[er] recto lapſus li
mite cencris Econtra tam ngia[?]

ſerpētum vt d[icit] Jacobus
cum filios iſrael in deſerto
vexauerunt erectus ē ſer
pens eneus ex p[re]cepto d[omi]ni
in palo p[er] moyſen latorem
legis Hos fuiſſe dicit dip
ſades ſitalas et ſcorpiōes
De dipſa ca[pitulum]

Dipſa ſer
pens eſt
vt dicit Jacobus et ſolin[us]
q[uod] adeo ſubtilis eſſe p[er]hi
betur q[uod] q[uas]i inuiſibilis p[er]cu
tiēs non calcatur nō vide
tur Solino teſte ſiti interficit
Inducit enī p[er] h[oc] timorem
et inflacōm et ſic h[oc] veneno
infectus morit[ur] et ſigit[ur] ſu
p[er]bia vt d[icit] expimētator Di
pſa ſit occidit vt facies pue
ta morte non ſentiat indu
it mortuum Difficult[er] qui
dem cogitur ſup[er]bi q[uod] patet
in dyabolo q[ui] ſola ſup[er]bia dap
natur nunq[uam] enī dignabit[ur]
indulgētiā poſtulare et con
fiteri ſe reum crimīs De dracone

Draco maximus inter oīa
ſerpē[n]tia
lia vt dicit
Jacobus et
Auguſtinus
venenū non h[abe]t eſt aut[em] cri
ſtatus capite ſed in mag[ni]
tudine ſui corporis ore paruo
ſtrictis arteriarum fiſtulis ad
meatum lingua exerit dein
ſtrictore ſed dētibus nō nocet
Morſus tn̄ eius peſſimus eſt

parvus ut dicit experimentator
qui comedit venenifera cau
da uero eius si quem ligave
rit occidit a qua nec elephas
tutus est corporis sui magni
tudine Draco verno tempore
nauseat sed dicit plinius cum
malum silvestre lactuce suc
co restingit Mansio eius fre
quentius est in speluncis que
libenter sortitur rupe lapidea
propter estum essentialem inna
tum corporis sui et sic ma
xime quando volaverit et propter
accidentalem calorem solis
qui maximus est in parti
bus orientis Raro enim in
venitur nisi in partibus orbis
calidioribus circa turrim
Babel Et in ipsa turri babel
et in deserta illius antique
babilonie et ruinis eius
habitare dicit maximum quorum
dracones atque rugitus ho
mines terret Ad vigiliam et a
plures cubitos crescentes sepi
us evalescit visus eius in
tollerabilis est hominibus ut
etiam sola visione eius quidam
quandoque terreantur ad mortem Ad
senium et debitam magnitudi
nem venientes sine cibo mul
to tempore vivunt At ubi come
derit de facili non saturatur
et hoc ideo quia animal fri
gidissimum est et parvus ca
lor qui in ipso est non valet
consumere grossos humores
corporis Quo draco ille ad

vivat et vivere debeat usque
ad finem mundi sine corporis
alimento quem beatus Silvester
papa in monte quodam Ro
me ad preceptum petri beati apo
stoli legitur reclusisse
eo quidem secundum naturam videre
non possum sed credimus esse
divinum miraculum Legitur
in hystoriis Britonum duos
dracones maximos sub
terra vinctos fuisse repertos
In abissis terre sicut dicit augustinus
aliquando draco moratur et
cum aere senserit motum a
pluvie tempestate egreditur
et super aera fertur magnis
alarum remigiis aera con
citans et impellens Alis
quidem pellicea volubilita
te extantibus ei secundum magni
tudinem sui corporis late
diffusis utcumque moratur
aere insistit pedibus caret
Quoddam eorum genus est
quod pedes habet sed istud rari
us invenitur De cerebro
eius ut adelinus de Dra
gantia lapis excinditur
sed nequaquam preciosum dicitur
nisi viventi extrahatur In
oppinate enim uno ictu ad
estum transverberant in ca
pite et sic adhuc in pleno
vigore palpitantibus lapis
extrahitur Lingua et fel dra
conis in vino decocta re
medium sunt qui vexantur a de
monibus incubis inmundis

ex eorum corporibus nar
rat liber qui continet dra
tonem cum dracone comestibile
esse maxime ethiopibus Ca
ro eius frigidissima Dra
co multum estuat in vola
tu et tunc recreari appetit
sanguine elephantis qui
utique frigidissimus est ab
effectu venatur draco In
cantatur quibusdam car
minibus antiquorum ne no
ceat uterque impletus recto
tora apud toralimne vigilis
uberatur ut illius sonitu
pavefactus non moveat se
patiatur que violentiam vena
toris et hoc ideo quia ad imi
tationem tonitruorum fit tom
truorum enim fragores et ful
gura super omnia animalia ti
met et ideo cum tonitrua
audierit fugit in speluncas
et tauims ecce mirum na
turam per intellectum porrige
te tutelam Dicit enim inter
omnia animalia draconum na
tura citius fulminari sic
scribitur teste plinio in cot
tum quod aquila inter aves
et laurus inter arbores non
fulminatur Cum autem iste
sonitu eos terruerint vena
tores faciunt se ligari super
dracones ut sub paucis
horarum spaciis ad partes
remotissimas transferant
Decipiunt quoque longissimus
pelagi spaciis et super
vires fatigati in profundum
maris cum suis sessoribus
demerguntur Est et alia ca
ptura draconis sumitur vi
tulus et exenteratur im
pletur quoque venter eius lapi
dibus calcis vivae et sub
mixtus stipitibus ponitur
in loco ubi draco frequentare
consuevit qui veniens vo
glutitum vitulum in ventre
traicit nec mora vivam calce
humore solum incipiens dra
conem intus accendit Qui
fontem mox petens quanto
plus bibit tanto plus ac
cenditur et sic a vastato
re patria liberatur De

dracontopedibus

Dracontope
des serpen
tes sicut refe
rente adelino philosopho greci di
cunt magni atque potentes
sunt facies habent virgineas fa
ciebus similes humanis
sed in draconum corpus de
sinunt De hoc genere serpentis
credi potest fuisse serpentem quo
in malum suum et nostrum prima
mater nostra eva decepta fuit
Dicit enim Beda quod serpens ille
quo usus est dyabolus in
deceptione primorum parentum habu
erit vultum virgineum Sed persit
autem corpus serpentis dyabolus
non sit sicut anima corpus sed
sit homo indumentum non
enim unum fuerat dyabolus

et serpens. Sumpsit inquam in commigendo uel potius applicando se faciem ore serpentis virginea demonstrat tamen forte ut sorte consimili alliceretur. Se enim animal sit dicit sapiens diligit simile sibi parte vero reliqua corporis serpenti simul lo arboris frondibus occultauit. Quomodo autem dyabolus efficere potuit ut serpens articulata verba formaret nec utique non videmus sed forte extrinsecus et non per serpentis arterias vibrato aere volumine artificiali verba formauit dicit tamen sicut dominus per serpentis corpus loqui potuit sic per vates et fantasticos olim loquutus est deceptis gentilibus. Sed salua reuerentia expositorum multum interest ut dyabolus loquitur per serpentem qui non habet arterias et officia ad articulata verba formanda sic loqutus est per fantasticos et per fantasticos vates qui utique rationales homines erant. Unde forte relinquitur dicere quod sit serpens habebat vultum humanum ita et arterias et officia disposita habuit ad proferendum si edocetur voces humanas loquendo imitari.

De emorrois.

Emorrois serpens est ut dicit plinius Solinus de morsu sanguinem eliciens ut dissolutis venarum meatibus totum cruorem extrahens quicquid vite est euocat sede eius que est destituta.

De Iaculis.

Iaculi serpentes sunt ut dicit Solinus a pernicie seuissime infectionis talit appellati.

Hii alis volantes arbores subeunt in quibus delitescunt. Ex quibus in maxima directi penetrant alis quodcunque obuium illis fortuna fecit. Hic serpens dicitur in psalmo Sagitta volans.

De Ipnape.

Ipnapis serpens est ut dicit Solinus genus ab aspide trahens qui sompno quos mordet interimit veneno enim sompnum immittit quod nullo impulso deserit infectum. Hunc serpentem cleopatra apposuit sinistro brachio se collocans in sepulcro iuxta suum anthonium ut sic quo suo affectu solueretur in sompnum et vitam suam quieta morte finiret. Solinus hunc ypnale vocat. Ieronimus vero et historia Romana aspidem vocat et hoc ideo quod ypnale genus aspidis.

De Ydro capite.

Ydros ut dicit Ysidorus in nilo flumine

serpens est. hic cum vidit
cocodrillum apto ore sup
ripas nili flu dormientem
voluit se luttoso limo quo fa
cilius possit illabi fauci
bus cocodrilli. desopora
tus igitur cocodrillus il
lapsum transglutit. Mox de
laniatus visceribus eius
vivus egredit ydros ut
scribit plinius in orbe terrarum
pulcherrimus est aquarum
vox retor reservatur ad re
medium percussorum. igitur homines
hoc serpente percussi obtur
gescunt quem morbum boam
vocant eo quod fimo bovis re
mediatur

De ydro serpente fluviali

Ydros ser
pens flu
vialis est vel non et qui palu
stribus habitat sicut dicit liber
kyrannidarum. habet sup aque
pectus erigit. Hic lapidem
gerit in capite quem excto
riatus evomit. visus est
etiam evomisse lapidem admi
rativus per vincere deum celi et
terre quod dominus virtute
lapidis ego ipse probavi cui
dam mulieri ydropice cum
cinxi et quotidie mensura
bam ventrem eius et descendebat
usque ad tres digitos donec ad
locum debitum rediit. Sustu
li ergo lapidem ne natura
lis humor nimium desicca
retur. Idem valet ad omne
reuma ad omnem fluxum
oculorum et omnem membrorum reuma
ticum.

De lacerta

Lacerta ut
dicit plinius
potius vermis quam serpentem
dicunt alii eo quod clementior
fuit. Sibilat tamen ut serpens
caudam quoque habet consimilem
pedibus graditur. capta
una ex duabus reliquis
efferatur. est et aliud genus earum
bestiola forma sed colore
dissimilis que caudam nigram
habet. et araneis silvestribus
vestitur. Lacerta ut dicit pli
nius non incubat oblita
nius in quo loco sit enixa quoniam
habent animali nulla memoria
est. per se catuli erumpit. Un
dem mno circumdaciant a
matribus fetus devorari uno
relicto sollertissimo qui se
prius matris clunibus impo
nit. Hic relictus fratre vi
ndex ora tor parentes suos vindex ora
dicit lacerte in India sunt unius
pedum xxiiii colore fulge
ti. Lacerta linguam habet bifidam
et pilosam

De serpentibus maris

Mare habet serpentes
plimos
et nullus
eorum habet pedes
sed anguillarum more repunt
in fundo maris et natant
cum necesse est quia pinnas habent
similes sunt serpentibus terre pre
ter quod in capite habent eorum capita

est durissimu et asperr ma
gis malitiosi sunt sepe qm
serpentes terrestres et nota
dum quod in locis profundis
non manet sed in profundo
littoris et ita scopulos ma
ris De natrice

Natrix ser
pens est veneno aquam
inficiens in quotumque enim fon
te fuit eum veneno inmiserit
unde natans et natrix
violator aque De nedero

Nederus anguis est qui in
partibus germanie repe
ritur ad gros

sitatem brachii
in brachio co
lore in ventre aureo dorso
virenti Cuius flatus adeo
nocivus esse dicitur ut si virga
tenens tesam ori ipsius ad
hibeas tortitate eius flatu
faciat in vesicas felles ebu
lire Sed et gladium fulgen
tem si ori eius adhibeas so
la lingua gladium in primo
tangens veneno inficit et per
currens usque ad summum gla
dii colore tetro ac ceruleo
inficit ac si flamma violenta
corrumpetur Homo hic veneno
infectus moritur nisi ei sub
veniatur tyriaca Est autem
modus ipsius venenum contra
hominem in pede percusserit
per momenta currit ad tota
membra venenum et hoc per in
imo excessu caloris eiusdem
nature calidus et ignis qui
semper ascendit Igitur ip
sum venenum semper ascendit
quousque cor tangat et tunc
homo cadit et moritur Est autem
remedium quod homo in pede per
cussus per pedes in altum
suspendatur capite deorsum ita
etiam venenum nequit ascendere
ad cor sed summitatem pedis
attingens restat in loco ne
inferius ut descendere sic cum
infectus locus excidit et per
medicamina sanatur Si quis
impune ambulare voluerit
in loco ubi serpentes isti habitant
Ruta et absinthio fricet
pedes et manus suas mem
bra scilicet que periculo patent et sic ser
pens effugiat et munita he
barum remediis membra non
audebit attingere De pestere

Pester ser
pens est
ut dicunt Ja
cobus et Solinus semper
currens ore patenti ac vapo
ranti De aspidum genere descen
dere dicitur unde poeta ora quoque distan
dens avidus fumantia pe
ster hic igitur serpens quemcumque per
cusserit enormiter distendi
corpulentia velud si ydropi
si laboret et sic moritur
extuberare enim putredo se
quitur sicut in ulceribus pedi
pt De pharia

Pharia ser
pens est ut

ysidorus dicit qui semper in cauda
amblas saltum facere videtur
Vnde lucanus Et quo contentus
iter cauda sulcare pharias

De Rutela

Rutela ser
pens est o
rientis creatus valet ad
multa remedia ut dicit arist
Hoc genus serpentis capi
ab apotecariis reponitur
in custodiam In quo no
tandum est quod multo tempore sine
ulla ciborum alimonia vivit
Sed et omne serpentium genus
diu sine cibo vivere potest sed
et rutela precipue

De Salamandra

Salama
ndra grece
stellio dicitur Est autem serpen
tis genus nusquam reptilis
nisi in locis ubi naturales ig
nium iugis fervor magnus
est et animal quadrupes a
spectu horribilis et omnibus
animalibus formidabilis pro
fert quandam lanam pallidam
de qua zone contexte comburi
non possunt Apprime animal ut di
cunt Augustinus et adelli
nus et ysidorus vivit in igne
et non solum non uritur sed eci
am extinguit incendium
Durat enim inviolabiliter
usque ad consumationem ignis
quantitatisque validi In sicia
lie montibus et in aliis
indie partibus ubi ignes per
petuus ibi salamandra
nascitur atque vivit Capi
autem hoc modo notatur lo
cus in monte ubi solet in me
dius ignibus habitare Fit
ergo ignis ab omnibus quod cir
ca pre volunt et longo ductu
ignis ille continuatur a
monte clarioris ergo ignis
salamandra conspiciens de
lectata intrat accensum ignem
et porrectum usque ad finem
sequens retro eam ignis ex
tinguitur et sic antequam ad
montem redeat a venato
ribus capitur Dicitur non
nulli quod solum modo in igne
vivit quod utique pluri quam auctores
diversis locis et scripturis oppo
sitis contradicunt Inter omnia
ut ysidorus dicit venenata animalia
maximam vim habet salama
ndra nocendi Cetera enim singulos
occidunt hec plurimos simul inti
mit nam si arbori irrepserit
poma illius veneno inficit
ita ut quicumque ex eis ederit mo
riatur Si autem in puteum ce
ciderit vis veneni eius po
tantes inficit et interimit Sa
lamandra ova gignit sal
limacis more et ex eis producit
fetus ut dicit plinius tamen sa
lamandra non habet masculum
neque feminam sed omnes
gignunt ut dicit liber kyrra
nidarum Cor salamandre ex
tinguit ignem efficacissime
febrium et luxurie et huius

gehenna portatum. Fertur
etiam quod alexander papa
ex huius animalis lana ve
stimentum habuerit quod cum
aquam ad mundiciam lavari de
buisset pro aliis aquis ablu
ebatur non quod puriebatur in
igne et per ignem tandem ste
bat vidi et ego zonam ex
huius animalis lana con
textam quam ad experimentum
veritatis per validum ignem p
pria manu mitti excepi
quam post magnum spatium
cum ferrum de igne candente re
cuperata quam post horam con
trectata manibus nec in
uno pilo saltem invenire po
tui fuisse consumptam. De
Salamandra. In enigma
tum libro vsisitas dicitur in
persona Salamandre. Igni
bus in medio vivens non
sentio flammas has sed detri
menta rogi ludibria faxo
nec trepidate rogo ut scin
tillate favilla ardeo sed
flamme flammanti corde tepe
sco. De Salpiga

Salpiga ser
pens est quae non
videtur de facili propter parvitatem
et tamen virum nocendi ma
xima habet. Significat autem
occulti rancoris initium
quod multos etiam non ad
adultos inficit et dum ex
corde culpa primo non di
mittitur modum paulatim
pullulans vindicte ma
lum exequitur non attende
tes quid a domino dicitur sit
nisi ex cordibus vestris di
miseritis peccata hominibus
nec pater vester celestis dimit
tet vobis peccata vestra. De
Stellione

Stellio ut
dicit ysidorus
de colore inditum nomen habet
est enim tergo depictus in ste
libus oculis in modum stel
lare scorpionibus adeo con
trarius est ut viso eo pavo
rem habeat afferat atque torpo
rem. Significat autem eos qui de
core naturalium bonorum per
diti et virtute celestis gre
terrori sunt illis quae male a
gunt unde dicitur filii israel
erat ibi erat lux et constat
quod fruentibus illis te
nebre fugiebat. De stelli
ne alius ys

Stellio ser
pens est ut
dicit plinius venenum eius
mortiferum est sed fit remedi
um contra illud ex cinis car
nibus scorpionis. Septem enim na
ndiducti rectis malis oppo
situm unum in quo submer
sus et mortuus fuit stel
lio. Legitimes abducit infa
ncie ffel stellionum in aqua tum
mustelas occulto quodam
instinctu dicitur congregare
Stellio scorpionibus maxime

insidiatur et contrariat
in sequuturos se inuicem
odio naturali Sed qa stel
lio maior e atqz validior
cu in ro^o scorpio timet ita
vt viso eo sudore frigido
perfundatur De Staura

Staura serpes est vt dicit
Jacobus et Solinus qui
cu senescit oculi eius ceca
tur ipe vo lumine destitu
tus ingreditur foramen
parietis respicientis ad
ortu solis vt scz oriete so
lis radio contra solem
intendat oculis et sic lum
recupet Sic et illa q lume
scripturar caret corda sua
mittentes ad sole iusti
cie erigunt in conteplacoe
ut q illis illas excitium
negauit uel littera in
struat inspiracio diuina
et qd negligencia vetu
ste vite retexit noue
vite exercitatio sua resti
tuit De Situla capit

Situla vt dicit Ja
cobus et So
linus Serpes est mali
ciosus et pirus q hominez
siti inficit Et igit serpes
tata refulget varietate
vt pulcritudine sua retar
det intuentes et qm nade
dt reptado pigrore in actu
suo stupetes detinet qs
assequi non valet Est aute
tanti feruoris ut hyeme
deponat pelle Huius mor
su si qs tangitur ardore
igneo corruptus succedit
De Syrenis

Syrene ser
petes sunt et
sirena monstrum marina sic
dt experimetator In partib
arabie habitat et cursu velo
res equis sunt nonnulli ex eis sto
lantes alas volare putat hor
z tm virus e et ita efficta
cissimu ad inferedu mor
te ut morsu an mors q
dolor sequitur Significat at
illos qui cu grauu dolore
et morsione conscie peccta
perpetrat et cu ita miseri et
effeminati sint ut se vinci
improba temptatione pmit
tat quorz pecta sedm aplm
ia precedetia sunt ad iuditium
Hoz vermis conscie incipit
eos rodere hic nt desinet mor
nu vni ysayas vermis eorz
non morietur et ignis non
extinguit De Scorpione

Scorpi
o ser
pens e vt dt Solinus qui
blandu et qu virgineu dr ha
be vultu Sed hit in cauda
nodosa aculeu venenatu
quo pungit et inficit p
ximates fferat aut obli
quo ictu et inflexu nullo

q̄ momento meditari ceſ
ſat inuenire occaſiones fe
riendi Triduo mortē ꝓtra
hūt q̄ huius veneno infe
cti ſūt Traduntur gemnos qb9
dam ineſſe aculeos mares
q̄ eſſe ſeuiſſimos Intelli
gitur aūt gracilitate et
longitudine Apolodorus
plane pinnas q̄busdā in
eſſe dī Pſilli hoīes queſt9
ſui cauſa eo q̄ venena de
mēbris hoīm ſugēdo re
uocēt peſſimis malis reple
uerūt ytaliam vnde hos
q̄ inferre conati ſūt in ytalia
ſed viuē in regiōe non po
tuerūt vident tn̄ aqn̄ in
ytalia ſed pli9 q̄ innocui ſūt
hoīm q̄ a ſcorpiōe ꝑcuſſus
eſt putat eſſe remedio ipōr
cinis potatus in vino Iber
Hyramindar dī q̄ aſſatus
comiſus ſcorpio et datus
latētur in cibū frangē fa
cit lapidē in veſica et ſi do
lore iniugē pacuit ōim
clos ouorū ſpē quos cū pro
uocare voluit illi inmu
nes ſūt q̄ ſe clumb9 inīcis in
ponūt Solus inſector ſcor
pio caudā hēt et brachia et
in cauda ſpiculū Scorpiōi
vere ouat et in autūpno ſilr
Scorpio ut dī Ars duos hēt
aculeos Scorpio terra viuit
ut dī experimētator ꝑcuſſus
niger ſi a ſcorpiōe ꝑcutit
ꝑcul dubio moritur Albus
vō portans coloris euadit
qnq̄ ſed non ſp̄ Si in oleo
ſubmiſeris ſcorpiōm ac eo
ꝑfuſo ſub ſole illico reui
uiſcit Oleū obſtruit ac tū
aperit poros Scorpi9 ut dī
Iōm9 arcuato vulnē ferit
id ē tangulari

De ſerpēte q̄ ſeps dicit

Seps ut dī
Solinus Serpēs eſt cor
pe exiguus ſed malicia atq̄
maleficiis ē ſi quē ꝑcuſſe
rit ſiml̄ carnē et oſſa cō
ſumit veneno ac ſi edaci
tate flamea corripetur

De Serpentibus Indie

Serpētes ut
dicūt Iaco
bus et Solin9
in multis ꝑti
bus orientis ſapue tn̄ in
India ſerpētes tā vaſti ut
ceruos deuorare dr̄ et ipm̄
occeanū tranſmeare Sūt et
alii ſerpētes ppr albū come
dentes lyp lapides p̄cioſos
in capite dr̄ hr̄e Cōplicāt
ſinglis ānis int ſe mutuo
et ex parte maxim ſerpēs
intīmiūt Alii in oriēte ſūt
ſerpentes q̄ velud cornua
hn̄tes arietū hoīes ex
eis velad͡o ꝑcutiūt

De Tortuca capitulū

Tortuca de ge
nē ſerpētium
nō nulli eſſe dicūt Eſt aūt
aīal duor pedū duobus

ſtirtis duriſſimis qi teſtis
et hys adeo munit ſe ut
difficulter primi poſſit eti
am validiſſimis ictibus
Caput hẽt ut buffo caudã
hẽt ut ſtorpio vocem debile
Ouat inſtar galline ſed
oua eius nociua ad come
dendum veneno inuita
taret ſed nequaqꝫ poſt mor
tẽ ut eni dt Ambroſius Re
nes illius ſi quis poſt mor
tẽ nudo pede caltauit vene
no ſtatim inficitur Torti
ta ſeiã ut dt Ar̃s non hẽt
ṅ unam viam ercitus ſup
fluitatis qrinus habeat
veſicam et hẽ contra alia
aĩalia hũtia veſicã Iter er
go veſicã cotorni aĩaliũ
nãm que hñt pluđs uel
ſquamas vel cortitẽ q̃a
omnia iſta nõ hñt veſica

De tarante

Tarans ſer
pens eſt ut
dt plinius de gnẽ ſtorpio
nis pennas hẽt volatilis
eſt pniccoſus nam queũ
qꝫ pupugerit morit̃ ṅ ei
ſubueniatur tyriata vel
remedys medicĩe Iſtos pli
mũ hẽt ytalia ſed inlins
innocuos Arieš võ hẽt me
tos ſed ſp̃ venenoſos viuit
plũ qꝫ diebus xx et am
plius ſine cibo Occiſus
et putrefactus in olo eſt
ipm olim rmediũ contra
venena et puncturas tara
tis

de tiſd cap

Tyſius ſerpẽs
eſt in moti
bus paruãms ſex uel ſe
ptem pedes hñs in longi
tudine gracilis tñ multũ
et groſſior in poſterioribus
qm̃ in anterioribꝰ Caudã
paruã et acutã hẽt ad longi
tudinẽ palme Graditur
ſuper vẽtrẽ coſtas hñs qbus
viſibilr motis inſtar pedũ
innititur in currendo Curſus
eius velociſſimus ſaltus
eius ineſtimabl' eſt Cũ cur
rit aut graditur caput et
collum uſqꝫ ad vẽtrẽ et co
ſtas erecta in ſublime tet
nulli notet ſi grauiter inſe
ſtetur ſn dorſo duas lineas
hẽt Carnes putrefacte in a
bu et potu dantur contra le
prã et hñt frequẽl effica
ciſſimũ remediũ

De tiro

Tirus ut dt
Iacobus et
liber Rex Ser
pẽs eſt in partibꝰ Iericho ir
ta ſolitudines Iordanis
Eſt aut ſerpẽs infeſtus inſe
ſtus auibus et aĩalibus
et maxime ouis auiũ q̃
vtiqꝫ cũ ipis auibꝰ comedit
et tñ ſublitat Cuius carnẽ
cõfiẽte cũ electuariũ cũ qbꝰ
da q̃ adiniſtentur omẽ cor
pa q̃ ad iniſtentur et eru
tũ venenũ expellit et era
dicat Iſet cõfectio tyriaca

dicitur. Ferunt nonnulli huius
ante passionem xpi nullum
habuisse remedium et infe
stum hominibus fuisse maxi
me contigisse autem ipso die quo
xpus in cruce suspensus est
unum ex hiis serpentibus in
fectatissimum est ita partes
urbium comprehensum et ad latus
xpi in cruce suspensum et ex
illa die omne genus ipsius
serpentis suscepisse virtutem
in effusione sanguinis xpi
remedium efficatissimum contra
omne venenum. Ypis. Draco
nis genus in terra illa est ubi
serpentes tyri sunt in terra ethi
opie. Et de ipso accipitur tyrsi
on genus venenum quod est irre
mediabile malum. Cum autem
contra omne venenum tyria
ca valet contra ipsius tyri vene
num quod dicitur thichiton nichil
valet. Tyrus serpens senectu
te confectus pellem suam aliqua
modo deponit. Prius excori
at corium quod est inter oculos ita
ut si nescias bestiam cecam pu
tes. Deinde aufert corium ca
pitis et hoc in una nocte et
una die. Capite vero spolia
to reliqua pars corporis de facili
spoliatur. Cum autem spoliatus
fuit hunc modum et habitum emb
omnis est genus tyri parvum
longitudine cubitali pilis
hispidum per totum corpus. Cuius
morsus putrefacit vulnus
in circuitu et sic inde occidit.

Tyrus in die primo suus est
supra modum. Tyrus ovatim
tus antequam ore egrediatur
fit animal et generat sibi simile.

De tyliaco

Tiliacus
ut dicit lib
rerum vermis anguis est
in pluribus orbis partibus
frequens visus quia vermis tyli
acus dicitur a tylia arbore eo
quod de illa intrinsecus in ar
boris medulla nascitur.
Hic quippe natus medul
lam vermis dentium ipsum lignum
in circuitu suo et intra depa
scitur donec consumpta intrin
secus arbore eam cogat ad
ruinam. Hic igitur anguis
ad ingentem excrescens molem
dicitur pecudibus insidiari. Si
gnificat autem remorsionem mor
talis peccati. Nullus ergo in
dubio discrimine se committat
sed dubium dimittens illius
quod certa sunt confidenciam committat.
In eo enim quod dubietatis scru
pulum recipit periculum certitu
dinem incurrit. Sic et propheta
veniens de Judea in Bethel
ad corripiendum regem Jero
boam sub dubio prophete falsi
suggestionem recepit et ideo
divino iudicio mortis certitu
dinem per leonem incurrit. Tales
igitur aliqui in dubiis moran
tes paulatim per incuriam
tunc periculum minus ac minus in
cipiunt et dum non precavent

mala dubia incidunt picta
certa deſtruuntur quia virtus
mentis contemptis dubiis
que ſtare potuit ſecutura in re
bus certis De vipera cap

Vipera ut
dicunt Ja
tobus et ys
ſerpens eſt ſic dicta eo quod vi pa
riat Cum natura tradit
quod moritur in conceptione
pater mater vero in partu necatur
voluptate enim libidinis
femina qui in ſaniem verſa caput
maris ore receptum preſtringit
et ſcindit Cuius tamen ad par
tum venit intumuerat catu
li non expectantes naturam
nature ſolutionem corroſis
eius lateribus cum matris
interitu vi erumpunt Cani
nas tamen habent auium loco et
tres tamen dentes Morſus eius
irremediabilis perhibetur Tu
morem quoque et inflationem
inducit Ad utrumque illa ſpec
tabat qui cum paulo mare eua
ſerunt et vipera inuadente
manum pauli eum credebant
in tumorem conuertendum et ſu
bito caſurum et mori Refert
Magnus Baſilius et ambroſius
Quod ſi quis vipere mortue
renes in[ ]ante calcauerit quam
uiuus quam venenum notetur per
hibetur et irremediabile
vulnus ſerpens Exta eius va
let contra omnium ſerpentium ictus
ut dicit plinius Dicit experimentum

tatorum quod vipere tunica id eſt
corium quod proicit quando innouatur
in vino cocta dentibus et
oculis medetur Adeps vero eius
tollit caliginem oculorum Dicit phi
ſiologus quod vipera faciem hu
manam habeat uſque ad umbi
licum ab umbilico vero uſque ad
caudam figuram cocodrilli Ac
atus digeſtibilis qui foram
atus dicitur et ideo non poſſe co
ire more ceterarum beſtiarum ſed
tamen per os Plinius multo
verius ac credibilius dicit
utpote vere profundior De vip
pera enim refert ingens ma
tre quidam et ad tempus parie
di veniente ſingulos ſingulis
diebus excludit et quia multi
ſunt fetus quippe xx numero
ceteri qui excludi non poſſunt et re
manet ultra tempus debitum
tarditatis impatientis
perrumpunt latera occiſa paren
te vipera in terra conditur
hyeme Vir ſerpens cum ſe inter
omnium ſerpentium genus crude
lior ſit ad feminam tamen ſuam bla
dus eſt ut dicit magnus Ba
ſilius et Ambroſius Vipa
enim abſentem requirit feminam
abſentem vocat et blando pro
clamat ſibilo atque ubi coniugem
advenire ſenſerat venenum
euomit reverentiam uxori de
ferens retunditus ac venera
tus gratiam nuptialem Tu vero
o homo communis capax coniugem
repudias tuam et putas ſepe

mutadā et si vno desiliat die
suspitaris adulterā et stati
m cogita cā qi cogita exseqris
iniuriā depoē aspitatē mo
ꝝ cū t' sedula vxor occurrerit
pelle indigitom nō es dn̄s
sed maritus non ancillā
sortitus es sed vxorē. Expli
cit liber de serpentibus et
incipiunt ca la de vermibus

Genera de
vermibus
Apes
Aranea
Ad latta
Buffo
Buffo toriūto
Blatte
Bombix
Brucus
Cuius volās
Cicendula
Cynomia
Cimphes
Culex
Cantarides
Crabrones
Cimex
Cicade
Eruca
Engulas
Formica
Foricaꝝ leo
q' et nurmi
culeon dicit
Formice Indie
Locuste
Lamfiacis
Multipes
Musca
Spunatus
papiliones
phalangia
Pulices
pediculi
Rana cōis
Rubeta
Rana puula
Rana corriēs
Stellē fugā
Spoliator
Setha
Suprestis
Sāguisuga
Tam q' et ver
mis salomo
nis dr̄
Tarpula
Testudo
Tynea
teredines
Tarmus
Uria
Uespe
Uermes qui de
lia nascitur
Uermes celi
dome

Explicitunt capitula Inci
pit liber nonus d' vermib9

Generaliter
pmo de ver
mibus di
cendum ē
nullum in
sector ide
vermiū vt
dt plinius h't sanguine
n̄ in modica q̄titate In
secta aut dr̄ omnis vermiū
separatio Quidam vermes
sn̄ pedibus s't ossa tn̄ mti9
h'nt ut serpētes ꝛ ꝭy repūt
p terram Alii vō s't q' nulla
ossa h'nt in corpe pedes ꝙ
nullos et h'y potius trahūt
se qi rugis q'busdā subti
lissimis in cute extensis
pq's mouētur ā repūt Ali
i aut qui duos pedes h'nt
aut quatuor ꝛ ꝭy crūt et
h'nt aliqntulū sanguinis
Alii vō q' h'nt plus qꝫ qtu
or pedes etiam carent sed
sāguinē penitus carēt et h't
qa sāguis tn̄st in nutr'
mentū multoꝝ pedū vel
quia motus multoꝝ pedū
amtigilat tantillū sangui
nis q' ē in aliis vermibus
paucoꝝ pedū Omne vermiū
ge9 humorē veluti saniē
p sāguine h't Aliud vō vmi
ū genus est qd pedes h't et
qdi' et in thlorum9 pinas
vel potius mēbra nas ha
bēs volādo ad ethā sustolli

Hoc genus vermium ſolus
arborum maxime vivit ro-
dit quod dentibus nonnulla
vero vermes ex genere volantium
ſunt non rodentes ſed potius
vivunt ex humidis. Multa
vermium genera cum eſtate in-
cipiunt et cum eſtate deſinunt
que potius ex corruptione na-
ſcuntur quam ex ſemine. Aliud
vero vermium genus eſt quod cum
eſtate quidem incipit et cum
poſuit in arboribus autem do-
micilijs in hyeme ſemen
cum eſtate finit. Manetque
ſemina partibus mortuus
per hyemem et verno tempore procedente
te aeris ſerenitate et ſo-
lis calore animantur ad vi-
tam. Aliud vero vermium genus
eſt quod hyeme conditur la-
tet quaſi veluti mortuum et
cum ad eſtatem venit reno-
vatur ad vitam. Omnes ge-
neraliter ſecundum nutrimenta
elementorum colores vel pote-
ntias ſortiuntur ut qui multum
habent de elemento ignis ae-
ra ſurſum petant qui multum
de aere currant velocius qui
vero de terra multum vel aqua
tardiores ſunt. Terra enim et
aqua deprimunt et aggravant
ignis et aer ſurſum tollunt
et agilitant. Secundum iſta om-
nium creaturarum ordo diſpo-
nitur. De apibus

Apes ut Ambroſius
refert in omni genere animan-
tium commune ſobolem habent
una omnibus incolatus manſio-
nem unius patrie clauditur
limine. In commune omnibus
labor communis cibus omnibus o-
peratio communis uſus et fructus
eſt omnibus volatus. Quid
plura communis omnibus generatio
integritas quoque corporis virgina-
lis omnibus communis et partus
quoniam neque ullo inter ſe concu-
bitu miſcentur nec in libidi-
ne reſolvuntur nec partus dolori-
bus quatiuntur et tamen ſubito
maximum filiorum examen
emittunt. Ipſe ſibi regem ordi-
nant populos creant. Et licet
poſite ſub rege ſint tamen libe-
re ſunt nam et prerogativam iudi-
cii tenent et fide devotionis
affectum quia et tamquam a ſe con-
ſtitutum diligunt et tanto
honorant examine ut nunquam
contra illum aliqua controverſia
vel diſcordia moveatur nec
minor quia tanta regis ſp pietas
tia regem ipſi obedientia
conſervatur. Plurimus quoque
propter inter omnia volatilium ver-
mium animalia iure precipua
adinventio eſt in apibus.
Mella conficiunt ſuccum dulciſ-
ſimum atque ſubtiliſſimum
ac ſaluberrimum. Favos
confingunt et ceras mille
ad uſus vite labore col-
lexando conſtituunt habent parva
tim conſilia et ad duros gene-
ratim volant nec manſueti

gis ſt' nec ſera eſt inermꝰ
plera ingeniū hyeme co
duntur eſtate nullius
tamen cū p̄ celum licuit
ocio perit dies ffructibus
nullis nocet nec mortuis
floribus quidē non ſolū
ab odoriferis ſed etiā a fe
tidis herbis mellis alimo
niā ſumit tn̄ ſp volūt eſ
ſe in floribus et magis bo
nis q̄ malis odoribus de
lectant'. ffugiūt eni feti
da naturalit' ſed qn̄ q̄ ꝑpt'
mellis alimoniā in eis
vtilit' demorant'. Spant' in
fra lx paſſus et ſubinde
cōſumptis floribus in p
ximo ſpeculatores ad pa
bula vlteriora mittūt nocte
dep̄henſe in expeditiōe excu
bant ſupine vt alas ſuas
a rore et pluuia ꝓtegant
Apes ſtrepitū faciūt in vo
lando ꝑpt' aerem intercep
tū int' alas et corpus Int'
hus diſtribuitur apū ple
bes Sunt reges et qi prin
cipes int' apes In vno enim
aluo vnus tm̄ imꝑator
inſignibus dnatur Hic for
ma ſp egregior ē et duplo
cetis maior Penne eius
breuiores crura eius rec
ta ingreſſus In frōte ma
cla quadā qi quodā dyo
demate cādidatus vultu
a vulgo differt Conſtat
int' auctores q̄ imꝑator

apum nullū h't aculē
um maieſtate tm̄ arma
tus At q̄a natura illi
negauit aculeū Quā
in regm imꝑator h't ta
cet a ſimili ꝑ̄ma igitur
pars apum illar̄ q̄ mīores
et eniſte ſt' cetis q̄ minores
exiſtūt Secūda pars eſt iu
nior apū que vigore mt'
to opera p̄ſtātes qi diſci
plina quadā matribus
ſubdite ſt' nec quicq̄m a
gūt ſine maiorū impio
Tercia ps eſt apū illar̄ que
fuce dr̄ Hec ſn̄ aculeo
ſt' velud apes imꝑfecte Hec
ſt' qi clientes et ſeruicia
pmar̄ et vetm apū Has
pimas expellūt in opere
tardātes ſine clemētia
necāt non opē tm̄ ſed in
fetu q̄ adiuuāt matres
ad calore conſentiente turba
Cū mella ceperint mature
ſcē abigūt eas que cū ala
gm̄ exire voluerit multe
ſinglas egreſſe iugulāt
Cū mēs media parte apū
qi decoctas ſatis et ſibi ſuf
fiē potētes expellūt Ille
vo egreſſe locū ſ querīt vt
poſte p ſe ꝑmiſſuxe ſibi cōte
edutate opant' quādā diſci
plina cū aliq̄bus enīb'
hs magiſtrates Sūt impa
tore q̄ ſuū iuuenē ſedu
la reuerēcia comitat' Iunio
menſe vt d' palladius cuſtos

apum debet eſſe attentus
q͞a tunc nouelle apes va
gātibus animis vigent
tunc ñ ſeruent effugiant
Ante biduū aut triduū
atriuus tumultuant et in
murant Tunc p̄mo exeunte
rege plebs om̄is in ſeq̄t
Et nondū ut ſi vno loco
vel vno ramo arboris ſe
ſuſpenderint et vnius
vberis eductione pende
bunt noris aut vnū re
gē eſſe omnibus aut re
conciliatis omīb9 mane co
cordiam Si vō duo vbera
ſe diuiſerit diſcordes no
uis et tot reges eſſe quot
vbera cōpehēdes vncta p9
manu melle int̄ vbera
apes diſcucias et compbe
ſos reges quos ex magnitu
die recognoſces electiori
ſeruato ceteros conquaſſab
Opus manſionū caſtrorū mo
re diſponunt p̄mum tres v̄
ſus in alues ſtruunt ne in
p̄mptu ſit q̄ intuetur foris
ſtāte nouiſſiē maxime
implet melle Amb9 Q̄is
architectus eas docuit di
ſpoſitos illas cellarū in di
ſcreta laterū eq̄litate cōpo
nē at tenues int̄ domus
cepta cera ſuſpendē ſtipa
re mella et intexta flori
bus horrea nectare q̄dā
diſtendē Eſt aut in inicio
mel ut aq̄ dilutū et p̄mis

diebus ferueat ut muſtū
ſe q̄ purgat vicesimo die
craſſeſcit Mox obducit te
nui mēbrana q̄ fluoris ip
ſius ſpuma concreſcit Hec
diſpoſicō apū Quies ipis
in matutis eſt do9 vna exci
tet gemino aut t̄plici bucino
Si dies futus ē mitis p̄dinu
nāt ymbres vētos q̄ tunc p
volat vniuſe Si vō futus
turbidus eſt dies tunc ſegni
net tectis Cū vō agmē ad
opus p̄ceſſerit alie flores
aggregat pedibus alie
guttas ore aq̄m q̄ lanu
gine totius corporis Ambro9
Vides om̄s certare ꝺ mu
nē alias inuigilare q̄rēdo
victualia alias ſollicitas
de caſtris et ad hibē cuſto
dia Alias futuros explo
rare ymbres et ſpeculari co
curſus ſyderū Omīb9 ē eaꝝ
adoleſcētia exeūt ad op9 et
ſupdicā conuehūt Seniores
intus opant q̄ flores corpor
tāt p̄oribus pedibus femo
ra onerat tote onuſte re
meat ſarcina pedente excipi
ut eas tres q̄tuor q̄ exonerāt
Sunt etiā intus officia di
uiſa Alie ſtruūt alie poliūt
alie ſuggerūt alie diſtribu
unt cibum ex eo q̄d allatū
eſt Neq̄ em̄ ſeparatim veſcūt9
ne inequalitas opis et cibi
fiat et t̄pis Mira obſeruatō
t̄pis ceſſatiū inertiā notāt

Castigat mox et morte pu
nit. Mira industria ita eas
admoliuntur in medio oia
nulle int opa spurcitie la
tet qn et extrementa operan
tiu intus ponit ne longi
us recedat ut congesta in
unu locu turbidis diebus
et opm ocio foris efferat
congregat. Cu ad vesperascit
in aluo strepit minus ac mi
nus donec vna circumuolet eode quo
excitauit bumo quiete cape
imperans et hoc castror more.
Tunc repente omes conticescunt
domos primu plebeis edifi
cant deinde regibus. Si spa
ciosior prouentus adiuuat co
hibnacula palacia imperato
ribus futuris ex vna parte al
ui exstruunt ampla magni
fica atque separata ceteris q3 emi
nentiora. Imperatores plu
res in vno ope inchoant
verum q3 postea soboles sed
cium adulta esse ceperint
omes concordi suffragio De
teriores necant ne distrahat
agmina et excitet sediciones.
Sic confundatur irronabi
litas populorum qui sibi sepe
deteriores prelatos creant vel
indices et dignos atque ne
cessarios quantu ad debitam
potenciam quodammodo necant
dum reddunt inutiles videntes
econtrario qr apes animalia
minutissima et racionis in
experta naturali instinctu concordi

suffragio deteriores necant
ne distrahat agmina et
excitet sediciones. Fetus quo
nam modo progignant magna
int eruditos et subtiles
fuit questio. Apu enim coy
tus visus e nusqm. Plu
res dignius estimauerut
eas fieri atque procreari de flo
ribus. Alii vero dixerunt vnu
esse marem qui appellatur
imperator propter q3 magni
tudine eius q3 talis mare
feminas comitari no tanq3 in
duces. Sed hoc similiter impro
babile e cu coitus int talia
subtilissima argumenta
inuestigantibus latere non po
tuisset. Gallinarum more in
cubant fetus. Id qd videtur p
mo videtur vermiculus candidus
ita ut paste videatur. Impera
toris vero fetus statim mellei
coloris est ex electo flore
et ex omni copia factus ne
quaq3 vermiculi speciem in prin
cipio sit ceteri hec. Sed statim pen
niger cu pastorum turba for
mam suscipit. Mira plebis
circa imperatorem suum obedien
tia. Cu procedit vna e totum
agmen et ita eu globatur
cingit q3 eu ac protegit. Re
liquo tempore cu populus in labo
re est ipse opantes circuit si
milis exhortanti solus im
munis ab ope. Circa eu sa
tellites quidam littores q3
seui se assidui custodes aucto

toritatis eius non facile
terari patitur non foris p̄ce
dit n̄ migraturo agmine
ad multo strepitu intelli
gitur Ante aliquos dies
murmurat intus appara
tus indite diem tempesti
nū eligētes Ambrosine
nulle e domibus exire au
dent n̄ rex p̄us fuit egres
sus et volatus sui vendi
cauit p̄ncipatū Ꝯtessus
aut p redolētia rura n̄
inhiantes orti floribus
v̄ fugiēs riuus p g̃mina
vbi amena ripar̄ illic
ludus alatis iuuētutis
ibi campestre certamē illis
illic excursus suauis in
floribus in herbis dulci
bus curiose satagunt re
dolētias experiri Cui post
pastū itim pariē aggrega
te suauiē canunt Fuit em
g̃tiam inira q̄ vocis suer
murmure suauitatē q̄s
nos sīc turbare somnū vi
demur p̄mo lētius inuita
ri quo strepitu ad excita
dos animos in vigorem
res aptius estimatur
Ipso tubar̄ cātibus impa
torē apū turme cōuidant
gestiunt q̄ singlē amare
regē magnanimū eciā
et gloriosū Fieri Ergo ala
imparatoris tristiens iuxta
destruxerit non effugiet
agmen Cū p̄cedit se vna

queq̄ illi p̄ximā esse cupit
et in officio illius se cōspi
ci gaudet fessū humeris
sublevat validiores ex to
to portāt signa lassata ē
aut forte oberrauerit odore
p̄sequitur vtiq̄ ille p̄te
dit ibi cetar̄ castra sit Sep
imparatore perīso totū tenē
agmen amisso dilabi in
grat q̄ ad alias v̄ imperator
ē Et vtiq̄ sīn impatore esse
non p̄ut Ꝙd si in alueo ā
gn̄ mella defecerit impetu
fc̄o in p̄ximas ruunt rapine
p̄posito At ille cōt exagitata
ciēs Ex aliis q̄s de causis e
ciam ipē dimicāt eas q̄s au
es concilias duo imparatores
sternunt Yet rixa maxime
q̄s fit pro conuehendis flori
bus Comedimicatio in ie
ctu puluis aut fumo tota
distinctur Recōciliātur vō
lacte vel aqua Sunt etiam
apes rustice uel siluestres
aspectu horride multo ira
cundiores sed labore et ope
p̄stanciores vrbanar̄ duo
sunt gn̄a Optime sunt breues
variie q̄s et in totū breuita
te compactabilēs Deteriores vō
longe sunt ad similitudinē
vesparum Deterrime ex his pi
lose In pontho apes sunt q̄ bis
in mēse mella faciunt Sunt
aut quedā q̄ mellificant in
arboribus Alie vō sunt q̄ sub
terra triplici cerar̄ ordine

uberrimis prouentibus Acu-
leum apibus dedit natura
uentri consertum Ad unum ictum hoc
infixo quidam eas statim mo-
ri dicunt Alii dicunt quod nequa-
quam nisi in tantum adacto ut intesti-
num sequatur perdito itaque a-
culeo mella de cetero eas facere
negant Odio habent fetidos odo-
res procul que fugiunt unguenta
etiam ficta infestant eas Im-
pugnant eas naturaliter
inimice papilio vespe cra-
brones sed et hyrundines et
alie silvestres aves depopulantur
eas Insidiantur et hiis ad
aquatibus rane Nec setire
apium ictus rane tradunt
Inimice sunt hiis oves Diffi-
culter se lanis earum explica-
tibus Cancrorum etiam odore si
iuxta coquuntur exanimantur
Sed et odore mortuorum commo-
uentur et ipse Si quis eas sui-
to perfundat oleo ipse necantur
eo quod obstructis poris aerem
spiramen haurire non possunt
continuo quod si quis acetum oleo
mortuis superfundat illico
reviviscunt eo quod vis aceti
aperit poros qui constrictione olei
obstruuntur Humore dira-
perire alas apis ut dicitur Apes
Si abscidatur vel effluxit
numquam recrescit Apis manet
in cavernis diebus frigoris et
comedit de preparato cibo Manet
autem in cavernis ab occasu
pliadum usque ad unum tempus

Est et illis inimicus papilio
nec hoc pro nomodo via et ceras
depascitur et relinquit excre-
menta quibus teredines
gignuntur Index horum tristi-
cia et torpor funeratuum
more comitantur exequias
Imperatore ea peste consumpto
meret plebes Hec sunt signa do-
loris non convehunt cibos nec
prodeunt Tristes glomerantur
circa corpus imperatoris specta-
tes quem examinem lugent Si
non eis subvenitur fame mo-
riuntur ut dicit experimentator
Apes infirmantur quando turge-
scunt flores Magnus Ba-
silius Apes quamque cum impu-
gnant aliquem dimittunt
animam cum aculeo suo in vul-
nere Audiat christianus quibus
mandatum est nullum malum pro
malo reddere sed in bonitate
superare maliciam Oplinii Im-
inimica est echo illis nebula
Aranee quoque maxime illis ho-
stiles sunt cum prevaluerit et in-
tercesserit enecat illas Hyla-
ritate et nitore sanitas esti-
matur Gaudet plausu et
eris tinnitu eo quod convocat
Vn mixtum est ipsis sensum au-
ditus habere effecto opere edu-
cto fetu functo munere omnem
exercitacionem habent sollempnem
Spaciantur in aperto in al-
tum que date demum ad cibum re-
deunt Vita longissima est sep-
tennis annis numquam ultra decem

annos durare dicit. Si in tectum hyeme servetur ac deinde ad solem verno tempore apponatur fieri possunt apes de ventribus bubalorum cum fimo obrutis. Virgilius dicit has fieri de iumenti corpore excaviato sicut de equorum corporibus vespe et scrabrones et de asinorum corporibus scarabei. Et nondum quod apes que de bubalis et iumentis fiunt coeunt veluti musce sed in fetu eadem se natura que veris apibus. Mel capiat in plenilunio sereno die. Abrumpi statim et resilire guttas vilitatis indicium bonitatis vero probatio est ut si odoriferum et ex re dulci glutinosum si at pellucidum. Cum eximuntur mella apes abigi fumo utilissimum est ne irascatur et mel aviditate vorent. Assiduo fumo tenebriore ignavia earum excitatur ad opera. Dum nimis incubat favos lividos facit. Rursus fumo nimio inficitur. Cuius iniuria celerrime mella. Mel calidum est in primo et siccum in secundo gradu. Mel conservat et mundificat. In medicinis ponitur ut acritudo specierum eius dulcedine temperet. In electuariis etiam cum pulveribus inmiscetur ut diutius in maiori efficacia conservetur. Contra frigidos humores stomachi detur mel cum aqua calida. Excalefacit enim et solvit. Ad faciem etiam clarificandam valet lotura ex melle et aqua. Suppositorium etiam ex melle asso in testa cum mixto sale multum valet febricitantibus.

De Aranea

Aranea ex visceribus suis ut muscas capiat subtilissima retia texit. Exinanierat enim se pro captura muscarum a deo frequenter ut prius vacuata morte deficiat. Quid ergo tu ubi dei predicator et doctor numquam negligere debes retia qui retinentia fingere de intimis precordiis tuis non ut muscas manes glorie capias vanitatis sed ut sedulis ac placidis ammonitionibus inde sessus capias audientes. Beatus enim vir qui in sapientia meditabitur. Est enim intus in araneis quam longe ra subtilitas operis materia sussi ciens. Hec tam moderato pinguedine tam tenera filo tam equali stamine deducit opus ut eam artem hominum imitatione derideat. A medio enim texto incipiens circinato orbe subtegmina annectit paribus intervallis. Quod si subinde captura inciderit quam evigilans et paratus occursus. Cum autem saciata fuerit alias muscas que retia inciderint quod ex sup

ſtudio eſt uecte ſolet ne eua
dat et tum itim eſurieritti
bi ia tupitia et patu mue
mat 2ſſeia putatur eſſe q
texit mas q venat Ita pia
fieri mita touiugio arane
ar touemiut Clumbus pa
riut vmitſos ouis ſimiles
Pariut aut oua int telas
naſtuntur etia aranee ſine
toitu ex torruptoe utpote ex
pulue athomor ſputto ho
mis p'uſi Dt Aros tp arane
ar toitus maxime in veris
fine eſt hc eſt in prittipio eſta
tis Hec igit tu toire volut
fem attrahit mare p filate
le et mas ſilr feiam tu teſ
ſant dor toniugantur Arane
a fugit humiditatem groſſa
et ſittam ſbam Delitatur at
in die tpata ſd ſeno texit nu
bilo non texit plimus et
et ex ipa anguria falſa ge
tilm Quippe in trementeo a
mor futuro telas ſuas al
tius attollut Gutto viuit
ideo nulla ear interit fame
Non venatur aranea dor re
ꝑuit qd inſumptu e detex
tura vt dt expimetator Tela
aranee volm ſuppoſita ſer
uat illud ſine tumore et cor
ruptoe Librat aranea ſe filo
in tapud ſerpetis porretti ſb
umbra arboris tata e vis
morſus ipius e vt tebr ipi
apphendat n deſerat uſq
in fine mortis ymbrium

ſigna ſt qn telas ſuas al
tius attollut **De adlatta**

Adlatta qmmus
eſt tolore diſſil
ſalitu ut lotuſta Retro ht
trura longiora ut lotuſta
et hys ſignitur illi q neqos
ſtdm aplm in antiora ad
futuram vitam tedetes et
nam ad tu ſeutia tpilialo
giſſimus affettibus exten
dutur Oua edt adlatta ex
qbus ptedut fetus vno tpe
et bta opa in veſpetm remu
n'atoms ſta vt ex hys reti
piat frutu ſalutis **De buf fonibus**

Buffones vedt
liber Rex int ali

os ymes deputat eſt
aut reptile venenoſu viſu
peſtilentem habes ad tattu
ſordidum Terra veſtitur et
hc in ponde et menſura qn
tum em toclude in antiori
poſſit pede hc illi p tibo quot
tidiano eſt Timet em ut ſibi
p tibo tra deſitiat Et ht aua
ros et tupidos ſigt **De alio gne buffonu qd tornuti dr**

Buffonu genus e

in ptibus gallia
rum qd nomen ht tornuti
et hc a ſono votis qd tornuſa
re videtur Colores hnt duos
tetru atq trotru Ve pdutu
tur et tut edut votes tuba
r more ſmulto reddut votes
duo et duo In ſola gallia
viuut votifero elate pdut

votes et muie sunt et hi signant
pditatores qui non in me cogni
tos et in terra sua pditare vo
lunt non attendentes Jone prophe
iuditium qui per hoc inobediens
deo factus ceto datus est ad
devorandum De Borace cap

Borax de genere buf
fonis est quia facie
hic rane animal est venenosum
ut dicit experimentator unde propter
venenum quantitatem quando tangi
inflatur pugnat cum ara
nea et ab ea vincitur et hoc
quia cum frequenter boracem pu
pungerit et ille se vindica
re non possit in tantum eccuba
inflando quod mediis crepat
Morsus boracis pessimus
est et insanabilis effitiatur La
pidem preciosum in fronte nu
trit pro quo occidit Duo genera
lapidum sunt unum album
et hoc melius Aliud vero fuscum
et nigrum est et in medium sui
oculum quasi parvum colore ceruleum
um imitatur et hic in fusco
genere melior Hic lapis in ci
bo sumptus interna hominis
mala sanare dicitur Circuit
enim intestina et sic tunc a
inflore regione egreditur
Debet autem glutiri integer
Gignitur borax herba spatii vi
titur cum extinctum hic oculum
et inde visum recuperat ruta
inficit Rota bufida et mar
tida libenter inhabitat odit cla
ritatem solis nec cum de facili

vide potest nocte amblat
et hic magis vias tritas ve
stigiis hominum per diem que
sit in abditis Odore vinee
viretis odit Crescit autem usque ad
magnitudinem cubitalem
In partibus hyspanie op
timum boracum genus est sed
et ipse aliud quod lapidem portat
quem gallice crapudina dicitur
Latine vero boracem ab animali
a quo correctus portatur ve
neno etiam corrarius dicitur De blattis
Blatte vermes sunt
a colore nuncupate ut
psius dicit si quidem comprehense
manum tingunt

unde et blatteum
colore hic dicitur hic vermis lu
ce videre non patitur et hoc con
trarium musce Nam musca luci
peta est blatta lucifuga est
per noctem enim tantum amblat
Cum amblat in tenebris igno
rantie nescit quo vadit Cum
autem in die intelligentie am
blat non offendit quia lucem
huius mundi xpistum videt De Bombice
Bombax ut dicit

plinius vermis
tu lus est in asiria p
veniens ex luto fingit in
dum tanta duritia ut spiculis
non possit perforari In hyeme
ras largius faciunt quam apes
demum maiorum vincunt ara
neas modo telas texit ad ve
stem quarum luxum quarum feiarum qui bombi
cina appellatur Texendo aia

sedula consuetudine ordiā
tam corporis et animi dis
positōm ut sc̄dm ysaya xp̄c
in suis mēbᷓs tuo exemplo
velud ornamēto vestiat di
tatur q̄ t̄ in canticis quam pul
cri gressus tui in calcia
mentis filia principis xp̄i De

Brucus ut dicit Bruco

Bruco glosa minor est corpore q̄
ad locusta minus q̄ in
saltu valet Fulvi co
loris est h̄ olera herbas et
frondes arbor̄ amaro mor
su depascitur nullū q̄ in lo
co remediū ū multitudo oc
currit Et in h̄ signat dect
ctores sc̄dm aplm deo odibi
les Brucus plus ledit q̄ lo
custa ut dt expimentator

De Cervo volante

Cervus volās
vermis est ad magnitudinē
quam pollicis niger Et alas
h̄t et volat ffronte in modū
cervi cornibus aspitam h̄s
caput abscisū aliq̄ diu vivē
phibetur amisso corpe fortit
stringit quicquid cornibus ap
phendit De Cicendula cap-

Cicendula genus
est scarabeorum
ut dt ys̄ Ex re nomen h̄t eo
q̄ volās vel gradiēs lucet
est aut̄ vermis instar musce
pue p multas mūdi partes
videtur sed maxime in ytā
lia diebus q̄ndecim an̄ sol
sticiū estivale et q̄ndecim
post solsticiū vo[l]at ne
quaq̄ die sed tm̄ modo
nocte volās scintillar̄ mo
re tenebᷓs fulgidus radiat
a deo ut si eū in tenebᷓs vide
as exalatos scintillar̄ pu
tes In cauda purpure fulgor
ille est et dū volat magis
qn̄ vō complicat alas min⁹
videtur v̄tute mirabili pōrt
inveniuntur Nam si quis te
ex hys vermibus comederit li
bido in eo penitus extinguet
Et h̄t experti plurim p̄bauerūt
Beatus ergo qui operibus
lucidus et fama v̄tutū inter
mundi tenebᷓs h̄itat a tenebᷓs
non comphensus lucēat er
go opera vestra bona coram
hominibus et glorificet patrem
qui in celis est De Cyno

Cynomia vermis est mia
ut ys̄ dt que vocat
musca canina Nā cyno
grece musca vocatur h̄ec mu
sca importuna est auribus
catulor̄ et licet frequēt̄ eas
excuciat sep tn̄ revolat impor
tune ū vō catulos pigros in
venerint ad excuciedū se us
q̄ ad sanguinē et vulnera p
cedit et in h̄ signat dyabolū
cuius suggestiones si q̄s in
excuciendo negligēs mētis
aure receperit usq̄ ad cōsēsū
pcti vel delectatōnis vulnus
infliget cū abraha⁀ ergo a
bige muscas et volatilia
malar̄ cogitatōnū et hoc

in vsy[...]a que est signum
[...]tis In bello enim venit da
uid ad goliam et in bello
iacob transiuit iordanem id est
impetum temptacionum et cogi
tacionum malarum que sedem sa
pientem separat a deo De ci

[De ci]nyphibus

Cynyphes ut dicit liber rerum animalia
minimi atque volantes sunt
Hijs flagellatus legitur egip
tus a moyse Anhelitum
pecudum sequuntur et hec ma
xime homines pungunt ut Ade
linus dicit quibusdam aculeis
dormientes atque satis posse
dolore unde in locis ubi habun
dat earum pluritas delicati ho
mines rethe expansum circa lec
tum habere solent et per hec cinyphes
ad notendum transire non possunt
Tere ergo te ex assidua lectione
et oratione mentis custodia ne
intrare possit dyabolus ad
notendum

De culicibus ca[pitulum]

Culex animal est ut dicit
[...]ysi[dorus] et sortitur nomen
ab aculeo eo quod sanguinem
sugit Est enim in ore fistula
in modum stimuli qua carnem
animalium terebrat ut sanguinem
bibat ut dicit experimentator Cu
lex lucem diligit ita quod se ali
quis ad lumen vertit Unde culi
ces acida petunt et dulcia
fugiunt ut dicit experimentator
plinius Et in hijs compe
rantur detractoribus qui ma
la opera hominum semper spergendo
tractat et nullum bonum qu[e]
rat et recitet ad exemplum
De talibus in tractatu deutro
nomij Fel draconum vinum eorum
et venenum aspidum insa
nabile Sy in via et dormies
tu illicitibus libidinis alium
comedas et non vexabit te

De cantaridibus

Cantarides ver
mes sunt qui in sum
mitatibus ramorum fraxini
vel alie arboris ex humore
in folijs generantur Convalescunt
quod sunt erute sed alas postea co
cipiunt volant quod per diem no
cte vero in unum globum pariter
congregantur Hij vermes colore
viride lucentes auro sub solis
radio imitant Circa augustum
mense de nocte in remedium
colligunt necatur quod in aceto
merse Mortue vero urina sup
fuse sunt membra quodcumque volunt
sub pastello tereo instar cap[...]
formato ponitur sunt quod appli
catione adustionem suscitant in
vesica Que vesica curatur an
reo vel atramine festuce in lo
co [...]plurimis perforata humor
malum exit instar tantem
tum valet quod eius eiectio per dies
quidetiam quantum vellum caute
uum infra annum

De crabronibus

Crabones ut dicit
plinius in cauis
aut sub terra degunt Horum
celle sexangulares sunt cere et
corticata raneose fetus ipse degit

et barbatus Alius evolat
alius in aqua est alius sup
terram alius in terra Alius
in vinculo perseverat Carne
vestitur Crescit in plenum lu
mo Ipseme recondutur Au
ctores dicunt primum vinum me
sta nouenis puncturis cra
bonum Crabones et vespe re
ge non habent sicut habent apes sed
proprio regunt imperio vnde sit vt
plurimis subiaceat periculis
Horridos sonos et murmu
ra deprimunt et hec magis in
calidis locis Mella eorum sunt in
vtilia humanis vsibus quoniam qui
rapere voluerit se subdit stimulo
periculo nam eorum aculeis la
tulat

De Cimicibus

Cymex vermis est ut d[icit]
Ysidorus quia de similitudine
cuiusdam herbe vocatus est
fetorem habet Gignit autem vitium
luxuriosorum qui corruptuerunt
sicut iumenta in stercore suo
et fetor eorum vexat celos id
est spirituales

De Cicadis

Cicade ut dicit liber
rerum vermes sunt que
duo sunt genera quedam parvis
locustis similes Hec domos
inhabitant et loca que magis ca
lida sunt ubi stabiliter iugis esse
nor Aliud est genus colore
atrum simile papilionibus Pli
nius Mares canunt femine si
lent Coeunt supine Ova habent
candida sed corrupta cicta
nat feture. Locum in terra et i

faciunt plenum In pectore quod
dam aculeatum habent linguis
simile quorum rore lambunt pe
ctus ipsum fistulosum habent et
hoc canunt et hec quidem dul
cis est in exiguo cicadis gut
ture cantilena quorum cantibus
ut Ambrosius dicit In meridiano
estu arbusta rumpuntur eo
quod magis canore meridia
nis caloribus quo puriore
aere per id temporis attrahit spiri
tum eo tantius resonat clariores
In resino agro ut dicit plinius
deos cicade silet Membinis
etiam cicade volant nullus re
vivunt sunt penne anulle dicit
etiam quosdam eorum genus esse
quod nos cervos volantes dicimus
quos utique experimentator scara
bones vocat sub alis ut dicit
grossioribus Alas habent sub
tiles et tenues sic brucus
tot vesperam potissime volat
In volando strepitum faciunt
Cornua habent mediocria
curva longa et reflexa Ii gra
dia cornua prolonga bissul
ca dentata et lucida habent
quibus forcipibus in acumine
Cum libuerit ad morsum coeu
tibus Lucent igneum more no
ctu partes laterum et dum
in Colore lapirides pinarum
refulgentes quoniam compresse ob
umbrantur Amputatum eorum
caput diucius vivit amis
so corpore sed et ipsum corpus
vivit sine capite sed non

tam diu sit caput

De eruca

Erux vermis est
longus ex mul
tis pedibus distans Colore
varius est depascitur ole
ra nec non et folia arborū
Eruca septēbris in matu cele
sti rore vel ymbre pfusus
mutare subito colorē et
formā dr ut qui minutis
repebat pedibus volare
possit conceptis alis Hec
vermis locusta et bruto per
manū moysi egyptus le
gitur flagellatus Item
vt dr ysid' Eruca frodiū
vermis est fruges devorās
et olus in pampinos Ide
nec advolat ut locusta
vt huc illuc qz discurrens
semipasta dimittat sed p
manet frugibus pituitas
et tardo lapsu pigras qz
morsibus vniusa consu
mit Et ipsa demū eruca
consumitur postqz in sum
mitatibus arborū instar bō
bicis et tecta reliquit q
sequēti estate in vermibus
conualescunt Cetiqz etiā qda
erucę domorū tecta intra
tes mutata penitus for
ma colore subaureo in pa
rietibus pendet ibiqz in
nichilū redigunt vt dr ex
pimētator Eruca tn̄ sies
p tarne boīs ea insiliat et
post se postulas velimort

et ht signū venenī et si
non efficatius ad magnū
malum

De Engula

Engula vermis ē qa
re nomen sit hrē pt vt em
dr plimus aīal est qd ca
put sp in sāguine ht sugges
qz continue ita intu me
scit qz crepat medius non
enī ht exitum supfluita
tis A quibusdā pediculus
silvestris dr non nulli vō
rhetam vocāt seu noiant
In iumētis nusqz gignunt
in lupis vō et in canibus
frequēter

De formica ca

Formicā imitari
Ascripsit Salomon
v ait vade ad formicā o pi
ger et disce sapiam Est ita
qz vermis minie pudens ē
et ita vitā suam sollicite
Itaqz formice vt dr plinius
laborē comunitāt vt apes
sed apes faciunt ei bos Hec co
dit At si qs cōparet onera
corporibus eorū fatebitur
nullis aīalibus porcionē
vires esse maiores et in
ht valde laudabilis q etiā
exigua et debilis corpe ma
iora suis vibus audet vt
dr ambro' Rom eis nata
dante scia pus abrosa co
dit ne rursus exeat in fru
gē etera Maiora scidt ad in
troitū spelunce madefacta
ymbre pfecerit scia atqz sic
cat ne corrūpat

Nouit enim explorare tempora se
renitatis. Formica odorat
ut dicit Aristoteles quod sit probat. Accu
piatur sulphur et origanum
aggreste et puluis sata po
nantur super mansiones earum
et statim fugiet et dimittet
domos. Formice cessat opa
ri in interlunio semper in cetera
animalia. Et sicut sola semo for
tificatur et crescit. Operantur
et nocte plena luna et in in
terlunio cessat ergo in opere quies
labor que sedulitas. At certe
quando ex diuisis conueniunt one
ra certi dies dantur ad recog
nitionem mutuam. Conuenit
conuersatio earum quando diligenter
tum obuiis quedam colloqu
ia atque percunctatio est. Sili
ces itinere earum attritus vide
mus et opere semita facta. Se
ne quis dubitet quantum in re
quid possit quantulacumque assi
duitas efferunt mortuos su
os atque sepeliunt et hoc solem
ab omnia animalia faciunt preter ho
minem. De leone formica
rum et mirmicoleon dicitur

Formicarum leo qui et
mirmicoleon dicitur
Adelino a mirmicum quod est for
mica et leon quod est leo. Hic vero
mus est congrue formicarum sed
multo maior. Cum adhuc
paruus est et inualidus robo
re parem atque modestiam si
mulat. At cum acceperit
vires robur ad magnitudinem

corporis despicit consortia
pristina et iam maiorum tur
bam comitatur. Deinde in
nalestes audacia delitescit
in abditis et exemplo predo
num insidiatur formicis la
borantibus ad communes vsus
et ut raptor rapit earum one
ra aut ipsas formicas iu
gulat et manducat. In hye
me vero cum sibi formice que
in horreo collocauerint alios
in terra mirmicoleon qui sibi
nichil in estate ad vsum vi
te parauerat diripit illarum labo
res ac destruit. Hoc genus
animalium significat ypocritas et dolo
sos in claustris. De formicis
Indie

Formice in India
est ita montes aureos
maiores vulpi
bus. Sunt fortes
ac sene nimis
pedes quatuor habentes et vn
gues hamatos in pedibus.
Hee bestie tante fortitudinis
vt visos homines dissipant. Ali
as vero bestias vt equos vel
asinos qui thauros de facili
non ledunt. Bestie satis quia ab
hijs aurum illud quod in predictis
montibus custodiunt contra
humanum genus non auso
rum inimicis. Ad plectendam
ergo temeritatem auaricie
ibidem a deo locate sunt bestie.
De hijs formicis scribit ysidorus
et adelinus. Dicit quoque de
hijs plinius illis hiberno tempore

conditis venit. Indi autem
quod fugantur sed bestie odo
re sollicitate prolat crebro
quod latrat quamquam in velo
cibus equis sine tamen elis
fugientes. De limace cap

Limax testudinis
genus est ut dicit
experimentator a li
mo dictus quam limo nasci.
Terram comedit. Quatuor
habet cornua sed duo longio
ra. In repedo cornua extendit
sed quam cito tangitur cornu
a retrahit et se ipsum in se fle
ctitur. Hyeme latet. Ver p
ducitur. Sanguis eius po
ros claudit et impedit ef
fluxum ne pili crescant. Co
nstatta et consecta in qui
busdam vulneribus aposte
mata sanat. De locusta

Locusta ut dicit gre
gorius dicta quasi lo
to stans. Caput habet quasi eque
formatum. Colore viridis est.
Genus retro crura longio
ra. Per campos et dumeta
saltat. Parit ova ut plurimum.
Et Adelinus dicit tandem sa
autumpni tempore que durant
tota hyeme exituvaunt veris
erumpunt fetus forma pu
silli sine cruribus pennis quod
reptantes. Mori matres cu
pepunt itum est in vinculo
statim ita fauces eius in
nascente quod eas strangulat.
Locuste sublate vento in ma

ria aut fluvia decidunt. Cum
est ab hiis longinqua ma
ria tamen sive continuata plu
more dierum fame quam ma
xime in ramuno quod propter ext
ma pabula petere non erit
tam remota loca. Et quid
mirum si propter eterne vite pabula
et esuriem verbi dei fideles
hic fatuit volat locuste tanto
penarum studore ut alie aves
esse credantur. Plerique aut v
a longe venientes spectat
sollititi sunt ne suas operiant
terras vtculos ante dixa nube
terras contigerunt omnia con
sacta adurunt et corradunt.
In tyrrea regione lex est ter in
anno debellare eas. Primo
ova deinde fetus. Postremo
adultas. De sectoris penis
ad indicatur qui ab hac
lege cessavit. In syria mili
tari imperio cogitur acto
se debellare eas. Parthi ip
sas in cibum sumunt. In commis
saris scapulant hiis qui detec
dunt eos quod mittit se teredo studo
rem ede. Circa solstitium coit
locustarum est. Coeunt mare se
mina. Mares sunt minores femi
nis ut dicit experimentator. Locuste
mutuo se comedunt. Minores
comedunt maiores. Locusta
habet os ad modum quod singuli di
spositum. Aculeum habet p cau
da. Crura habet ad se ipsum refle
xa. A vento australi gignunt
locuste a septentrionali mo

raritur et aquilonari Ex
floribus arboris amigdala
et citius impinguatur vermi
culus hz intestinum fame et in
media repletum Et ut et lo
custe ut dicit Ambrosius re
medium infirmitatis sue nam
folia sua abrasa lauri eas
liberant ab egritudine De

Lamfito Capitulum

Lamfitus vermis
est maculosus ex mul
tis pedibus distans pessimum
colore albus Hii vermes la
nam sericam ex propriis visceribus
operantur Vescitur in cibum
foliis arboris mori qui se
cibus mediantibus vermium
visceribus in sericam lanam
vertitur Conficit autem fusos la
ne sue in ramusculis operanturque
in circuitu suo ita ut perfectis
fusis inclusi sint undique ope
rio Post hec exitum sibi faciunt
et summitate fusorum egredien
tes quasi natura mirabili mu
tati apparent prius a forma
priori adeo ut omnes qui prius
repebant innumeris pedibus a
las habentes apti sunt ad volatum
Demum venerem miscentes tribus
diebus coeunt Quo pacto mo
ritur masculus femina vero or
dine litterato in munda ova
parit substrato sibi panniculo vel
albo vel rubeo deinde emoritur
Cum panniculus cum ovis susci
pitur ponitur quod in loco ubi ova
hyemis frigus non possit at
tingere Post hyemem vero cum
venit tempus calore invaluit
reposita ova reponuntur ad
solem foventur quod calore quo
adusso animata formentur
in vermes duos tamen colores la
na in verme suscipit album et
croceum ceteri vero artificio fiunt
Sed hos duos natura tamen in
verme format Dicitur autem quod ova
de panno in conceptione suppo
sito colorem vel album trahunt
vel croceum

De multipede

Multipes vel ce
ntupes ut quidam
volunt potius vermis est quam
bestia Sed forma excedat
vermes Est animal carens sangui
ne a re nomen habere videtur
ex multis enim et fere in
numerabilibus pedibus di
stat De hoc animali beatus Augustinus
in libro de acthad inuthos dicit
quod ipsum allatum fuit coram ipso
et eo presente et spectante conscissum
animal fuit in multis partibus
et tamen unaqueque pars vixit per se
ab invicem separata et habet occa
sionem sumpsit cum ut quereret
invito si anima sit simplex et
incomposita vel ex partibus
distans composita Constat tamen
quod simplex est

De Muscis

Musca pervia volat
ut dicit liber Rerum
Amat lucem nec novit in tene
bris ambulare Ad calorem
se libentius confert Insidet
humidis cruorem appetit ...

mali infesta est et hoc maxi
me hominum Carnes recenter
cesas ubicumque tetigerint
statim vermes insequuntur
qui corrumpunt infectas et hoc
maxime diebus canicula
ribus Galsa fugit et aspera
alba et mundiora libenter co
inquinat nec macula huius
spurcitie deleri potest quam diu
eiusdem tincturam volunt
ut dicit experimentator Musca
in aqua mersa exposita revi
uiscit ex corruptione generant
sum Cum volando strepitum
facit et hoc ex aere cum agita
to inter alas Rostrum habet quasi ca
nam concavam pedibus
posterioribus alas excutit
anterioribus autem rostrum et
caput Plinius latet hyeme
extinctis simillime Mense
vero augusti tempore provolat in
portune vermiculos edunt equi
bus muste pervenit et hu
ius vermiculi duri sunt et nigri Mu
sce vermium scientia carent Musca
rum genus est in cypri par
tibus quadrupes ut dicit Pli
nius et pinnate multo ma
iores muscis nostris Hy
dux piralle apis quod est ignis
In fornacibus enim manen
tes et medio ignium impune
volant et hoc mirabile quamdiu
in igne est vivit cum extra
volaverit paulo longius tunc
moritur

De opimachis

Opimachus ut dicit glosa

vermis est ad modum
corpore exiguus sed
audacia animi et ingenio
robustus nimis Cor enim cum
serpentibus habere certamen et
vita sua defendere ingenio pro
liari Cum autem corpore exigu
us sit et viribus serpenti im
pertinens tamen pugne vincit for
tiorem se et securus vincit
audacia potius quam fortitu
dine

De papilionibus Ca

Papiliones ut
dicit liber xix ver
mes sunt volantes sed
qui maxime floribus inni
tuntur et ex eis cibum capiunt
Coeunt post augustum moriente
masculo post coitum femina edit
ova Ipse editis moritur ova
vero per hyemem durantia esta
tis tempore vermes faciunt qui mu
lestore solis calore et rore
nocturno alas concipiunt e
nolantes

De phalangia

Phalangia ut dicit
plinius genus est ara
nee morsu venenosum et no
xium corpore exiguum et exa
cuminatum nares hominum et
pecudum libenter ingreditur
Cum cuios in silvis percusserit
non cancros in cibum sumat
et de vita sua periclitantur
Superius incubat et ova pa
riunt multa nullo aquam ca
tenos aquam pavidores Catuli
quos vero fetus erupcerint matrem
et patrem consumunt Adiuvat

em pr fetus in aubare De
pulicibus capitl

Pulices ut dicit
liber rerum colore at
ſaliunt potius qz uolant ex
hijs quo flagellatur homo
in penam minutiſſimis at
uiliſſimis aialibus datus
Nocte enim magis qm die
infeſtant hominem et ſi ve
hemens torpor aut gra
uis ſompnus in membris
ipſius ſit tueri non poſſit
Cum quis manum adhibet
ad vindictam repente fuga
dilabitur ut in rem put
ut quies creditur celer re
ditus ad infeſtandum coſtie
ſatis nichil poſſe hoiem fu
gis agitatum Pungunt hoi
nem acri morſu Sanguinem
nem qz attrahunt virtute fau
cium et hic tam ſubtiliter re
ſtituitur ut integra pelle
que media eſt ſanguine
tum per poros et euaporatios
naturales excipiat Humec
to aere et terra ad leuitata
maiori virtute graſſantur
De puluere caleſacto et poſt
ea humore corrupto gene
ri dicit Con. pulices precipu
um remedium eſt omne cor
pus ſtratum abſinthio vel
ut Ambroſius dicit pulices no
cebunt te ſi abſinthium hcca
tum oleo coqs et inde cor
pus tuum ungas ut dicit ex
perimentator Pulices tamen

homines cum inſidet veſtigium
relinquunt Pulex in duas
partes diuiſa reuiuiſcit
Si frigus ita ſunnium meſe
fuit cito perijt pulices
ut erit eas puletum copia
reliquo eſtatis tempore De pedi
culis

Pediculi ut dicit lib
rerum a numero

ſitate pedum dicitur In
ſiuis enim conſtat Hoc malum
de ipſa hominis carne creatur
et licet hoc indubitale ſit
tamen inviſibilis expeditu
lorum creatio hos nonnulli
de ſudore hominis aliud ex po
ris et euaporationibus
dicunt inuiſibiliter gigni Con
hos remedium precipuum eſt
ut dicit plinius frequens ablu
tio corporis maxime aquis
uel ſalſis vehementius
vel viui argenti bullitum
diutius in oleo oliue et
zona ex hoc intincta vel al
bugo oui et viuum argen
tum diligentius diſte
peratum zona qz lanea
ex hoc intincta et porta
ta vel butirum cum viuo
argento mixtum veſtes qz
ex hoc infectas portare De
Rana comuni ca

Rana ut dicit lib
rerum inter alios omnes
deputatur Color et viret
rubet qz aliquando Sed hec que
rubet deterior eſt loquax et
uocibus importuna Timet

M

omnē quod ſpirat ſuſpecta
ab omnibus odio ſe hēri
In menſe auguſto nuſquam
os ſuum pt p quolibet in
ſtio tibi uel potius uel vo
tis aperire crd ſi etiam ma
nu uel baculo aperire te
ptaueris difficulter potis a
perire Rana ppam voce
hēt coax et nichil aliud
pt' hēat vocē coax dicē pt
n̄ cum premitur vel ledit
tt eni mutat vocē et exi
lem emittit inſtar mu
ris Ratio eius vocis co
ax et hēt pendi pt vt dt
Ariſtotiles qp clauſo ore
et inflatis lateribus q°
ſonat in gutture Ad ſil
labā co ax os aperit et
inſtar foliū rpimit late
ra vt fortiori ſpū vox cla
pmatur Multiplicat
vocē qn poſuit mādibu
lam inferiorem equalit
in aqua et extēdit ſupe
riorem Et cum exte
derit ambas luttet o
cula ſicut candele Cor
tus eaꝝ magis nocte
qm in die fit Et in hoc
notatur verecundia corti
Nocte dt illos q̄ indiffent'
et impudent coeūt de die
ſit in nocte In coitu rana
rū magna mora eſt et
multū ſemīs effudit
Mas rana vocat ranam
feminam p voce cogitam

Ranas mare hēt q alas ha
bent Omis piſcis nutrit
fetus ꝑtꝫ rana Et nota
ex dtis Ariſ qp rana piſcis
ſit Lingua rane aquatice
Si ſupponatur capiti dor
mientis eum loq̄tem in ſo
mpnis facit et reuelare ſe
creta vt ambigua loq̄t
antiqua ruſticitas De
Rana que Rubeta dicit

Rana eſt que
a plerimo ru
beta dr Cuius et
in tra et in humore vita
eſt plibus īferta medica
minibus Hec ut dt liber Ky
rannidarꝫ degit in egis
ſitas Cuius robuſte ſp
ſius in balneo deponit pi
los corporis ſpā medica
mina dponit at rſumit
qn volt et hēc aſſidue in
paſtu facē dr venena at
illa deponit nuſqꝫ ſed qi
arma ſua penes ſe rſe
nat Carnibus eaꝝ in bu
mū poſitis purpuras p
tipue allici ſtū eſt Iſte
mina tormia plena ve
neficoꝝ Mira de hys cer
tatim narrat autores
Dicunt ut ſi oſſiculus dex
tri lateris in aqm fuerit
mittatur refrigerari non
nt poſtea ſrruiē n̄ excem
pta rubeta Cont venena
leporis marini et rube
tinis eoꝝ eſt in aq potat'

De Rana paruula et noctiua

Rana paruula
est ut dicit plinius
in arundinetis et
herbis maxime viuens
muta ac sine voce viridis
quod si forte hauriatur a
bobus ventres boum enor
mi corpulentia distendit

De rana que torriens dicitur

Rana etiam parua
est torriens cogno
minata que et arbores ascen
dit et inter folia quiescit
que et pluuias naturali presagi
o in nubibus senciens cla
mat fortiter nuntia scilicet
future inundationis Re
liquo autem tempore vix vnquam
cantat hec in ora tamen pressa
potentibus demum est ut vulgus
opinatur est autem herba
na viridis et parua

De stelle figia

Stelle figura v
ermis est ut dicit
plinius qui nocte
ut stella lucet nunquam nisi
magis in imbribus prouen
iens et serenitate esse desi
nens Huius tactus vigor
inest ut ignem tactus extin
guat non alio modo quam
glacies eiusdem sanie que
lactea ore vomitur vul
gus per hominis eius sanie tac
ta fuit toti defluunt capil
li id quod quod tactum fuit co
lorem in viriore mutat
Isti vermes nichil gignunt
neque in hiis est masculus vel
femina

De Spoliatore colubri

Spoliator colubri
Vermis est ut dicit li
ber rerum coloris aurei
vnde a quibusdam vermis au
reus appellatur Quidam viro
ris ad vmbram habet hic vocatus
spoliator colubri a re nomen
habere dicitur Nam hic colubrum adestu
tubare vidit per caudam illius
ascendens tamen scurrit ad capt
cum quod prius qui stando dimulcet
Demum morsibus carnes eius
aggreditur Cum quod anguis se
senit lesionem fugiendo conam
evadere sed secus nam fugi
ente sequitur persecutor inmittit
que letali morsu quousque in
tiora cerebri penetrat priuat
que dormitu et ipsius carnibus
satiatur Sunt vermes parui et
inualidus aque astutia de
capit et inde est quod ipsum vermem
spoliatorem colubri nuncupa
uit Dehinc vermes Aves vide
dicitur quod est mirabile apud mul
tos Ait autem quod cum nati sunt
vermes isti quos vocat colo
ris aurei Cibant prius a pa
tribus Deinde manent sine
cibo diebus multis et iacent sic
immobiles ut mortui viden
tur post tempus vero quod natura prefixit
eis reuiuiscunt et surgunt
ad pastum prouisum sibi

De Seta

Seta vermis est vel
potius serpens
ut quidam

volút a re nom̄ h̄t est eñ
minimū aial in star sete a
tāq; vnus de capillis iube
equi ḡtilis exilis [illegible]atus
durus et albus et vtraq;
extremitate nichil diffens
quippe tam caput nō ē sed
serpit vtrobiq; tandiu [illegible] in
fontibus qui torrentibus p
venit et incorruptis aq̄s
in tamen fetidis nascēs se
pius inuenitur adeo durus
ē vt vix pede conteri possit
Si aq̄s feruidis imponat
et bulliat toq; tn̄ nō pt re
nem eius tanta vis ē vt hau
stus impetu ab hoīe eā
guestē eū fatiat atq; mar
cescē do' eū diro cruciatu
vita exuat [illegible] solo modo
infert morte alias non

De Stupestre

Stupestis ver
mis est paruus in y
talia vt d' ph's [illegible]
scarabeo longos hñs pedes
decipit int herbas lates
aīalia sed boue ppue vn
et nom̄ h̄t quippe tū bos
eū int herbas latante d'uo
rauit et fel eius tetigit
ita inflamat atq; tume
scit vt ptinus rūpitur
medīs visceribus

De Sanguisuga

Sanguisu
ga vmis est in aqua
manens ossi

bus caret et
pedib' atq; pēns hoīem
impetit et bestias ut san
guinem sugat Quoz sā
guie insanetate [illegible] se
pius morte atrescit sibi
Epote se solet hoīes plē
istis [illegible] b' ut sfflui corpo
ris sāguinē bibat sed [illegible]
sapiet aq̄ n [illegible] corrup
tom sāg[illegible]nis setiat nam in
sano homīe nobliore et bn̄
digestu sāguine exhīt di
cit sāguisuga a re op is
sui sāguine sugens Melio
res et magis sūt notum et
dur int eas q̄ rugate ac li
mate in dorso sūt Deteriores
vō q̄ nigre De hys adelm'
plus ista scribit Experimēta
tor vō dt q̄d sāguisuga
euomit sāguine quē hau
sit ut recētiore bibat Cū
virtus et tubi' pugnātur re
venenū euomat si q̄d in be
stiis aut buffonibus uł
serpētibus agnitus hausit
Cū tanti adheserit q̄nto
magis [illegible]tur tāto fortius
insidet do' rūpitur Sang
ne putidū exhīt aliū sa
nando serpiam ocidit es
h̄t ad modū tanguli vn
tanglare vlnus relinquit
Et liber kyrannidarum
si combusseris sāguisugas
et cinerem earum in aceto in
ungas loco pilorum euulsorum
nō renascūtur aplius

De Titimurg'

Titimurg' et vmis salomis
Chamur ut sanier d[illegible]

vt qdā dicitur q
et Salomōis
vmis a re nomen accepit
Nempe cū Moyses in lege
phibuiſſet ferro incidi la
pides de qbus altare dn̄i
fieret et ſalomon conſcius
vbis phibitionis ptoſſia
at duriſſima et candida
marmora qd̄ genus mar
moris pariu dicebatur in
edificatiōe altaris et tēpli
de remotis orbis partib⁹
conuehi pcepiſſet nec d̄ fa
cili poſſet ad formā debi
tā lapides duriſſimi ſecari
cōſuluit ipſe Salomon expi
mētū in vmib⁹ qd hoīm
ars neſciuit. Igitur pul
lū ſtrutiōis auis qdā ha
bebat accipiēs in vitreo va
ſe recluſit quē cū vidit ſtr
tio ſed ha bē neqret na r
agitata arte acceptat. Ad de
ſertū igit currēs ſtrutio
rediēs cōtulit vmiculum
cuius ſāguine liniuit vi
tr̄ et ſtatim cōfractū eſt
ſic qz fetū excepit. Qd̄ vt vi
dit Salomon cōſiderauit
genus vmis quo vſa eſt
auis in inciſiōe vitri du
riſſimi et vſus eſt ex eo ex
pimēto Salomō in inciſi
one duriſſimi marmoris
et effectū cōſecutus ē. Iſte v
mis figurā xpi digne quide
gerēe pt cuius ſāguis tā
te virtutis eſt vt corda ad
amātia hoīm ad cōpaſſi
onem et ſui dilectiōm emol
liat.

De tappula

Tappula vmis
ē q qtuor pedibus ful
cit̄ ſicut vmis plātas hn̄s
audacter graditr ſr aqs nec
veretur aqꝝ gurgites hic
eqlit in tra et in aq viuit
In tra qdē velociſſime currit
ſed tn̄ ſr aqs ita vt breui
tpe lōgos aqꝝ tractus tranſc
rat in impetu. Subſiſtit
tn̄ in impetu ſr aqs vires
qz laſſas recupat. Cōſidera
in hoc vmo valde mirabile
ē qd licet currat ſup aqs ſicco
tn̄ corpe et pedib⁹ manet
Qd̄ ſi ipm vmē diu teneas
violent ſub vndis nō tn̄
humectat a morit ſed a re
dit ad ſuperos ſiccus et ex
peditus agit celeritatis
ſolide vita imperturbabile

De teſtudine ca

Teſtudo vmis
ē d̄ corruptiōe
generatū p excedēs humidū
et calidū cpr. Aial tardū
eſt et craſſū multo ſāguine
Aliq rubee alie nigre a
lie crocee ſt ſcd̄m muta
tiōes aeris et corruptiōes for
mat ſibi domū miro mō
teſtudinatam oſſee vl po
tius marmoree ſic et ge
nit ex ſputo em q lubri
et craſſus ē ſibi facit habita
clm et calore ſol paulatim

quodam modo dureſcit
in lapidē. Hec ut btūs am
broſ refert viſceribus pa
ſta ſerpētis cū ſerpēte ſibi
venenū aditiat origano
medicinā ſue ſalutis ex
cet et cum ſit volutabris
paluſtribus merſa curare
tn̄ ipſo nouit antidoto t
to ꝗ auxilio ſanitatis
Aptates libaꝝ et ipā ſtire
compbat. Ei ſal ſup ipſā
pieceris fere tota liqſcit
in nichilū et vix d'ea ali
ud repperies qm̄ ſaginē
et hc̄ eſt utile ad medelā

De tynea

Tynea veſti
mentoꝝ vmiſ
ē ut dt yſi9 dicta ex eo
ꝙ teneat. Hī vmeſ d' corru
pto aē in veſtibus ex hu
more madido qui in la
na eſt concreatur et eo uſ
ꝗ inſidet ut erodat

De teredinib9

Teredines a
gretis vocatur
lignoꝝ vmes ut
dt yſid' et dīr ex eo ꝙ eīdo
edāt. Hos nos termites dic9
ita eni apud latinos li
gi vmes vocāt quos tpe
opportuno ceſo arbores gi
gnūt ut dt experimētator
Teredines caput hnt ru
beum corpus albū. Suc
ceſſione lignū pforat et
in puluē redigit. ſed do
mū ſibi edificat lignū
cōſumendo ſe purificat
et puluēm eitit. Sancta
ligna orientaliū ꝓcul
vmes gignūt. In partib9
ytalie germanie vel gallie
atq; hyſpanie fere omēs ar
bores exceptis quercu atq;
tylia et paucis aliis li
gnis vmes generant et hoc
ſatis miꝝ ꝙ buxus atq;
ſpina alba q̄ arbor fē du
riſſime ſūt vmes teredines
generant. Tylia vō arbor te
nerrima vtriq; eius lig
ſub ſitto ſeruetur neqꝗm
ex eis vmes creſcūt. ſed ꝑpe
tua ſine vmibus manet
et in hc̄ notat nature ſec
tum.

De tarmo cap

Tarmus vmis ē
ut dt yſi9 qui in lardo
naſcitur. lardū aūt dicit9
pinguedinē porci q̄ imme
diate ſub cute e eſt in cu
te et carnem rubeā. Et eſt
nomen ſūptū ex lingua
gallica.

De uria

Uria vmis eſt
porci ut dt yſi9 ex ve no
men hꝫ nam q̄ momorde
rit adō locus ardet ut ibi
veſice ſurgāt.

De veſpibus

Veſpe ut dt plin9
in ſublimi loco
bitāt vel midos faciūt et
in hys terras inutiles ſed
non ex collectiōe floꝝ et idō
inutiles ſūt vita eaꝝ tātū ſūt
mucus ē carne veſtitur mu
ſtas grādiores venantur

amputato capite et abſco
dito reliquum comedit cor
pus In plenilunio magis
creſcē dūr veſpe aliqn pt
antur ex carnibus eqīnē
ſit dt clemens papa De v
me qui ꝑꝑe vmis dr

Vermis licet no
men vmibus quide co
veniat vniūſis ꝑꝑe tn̄ ver
mis ſpecialit̄ appellatur
ille qui d̄ pura et munda t
ra nulla commixtioē ſemīs
gnatur Hoc vme meſtat
hamus in piſciū deceptioē
Vuīt ſe per ꝑpham dn̄s co
parat dicēs Ego ſum vmis
et non homo et non immi
to qui de pura et mūda ma
teria carne ſine corrupcioē
ſemīs gnatus eſt De ver
mibus Celidome

Vermes celido
nie vmes ſt ſic teſtat
bt̄s Auguſtinus in libro
dei q̄ in quibuſdā aquis na
turalit̄ ferventibus in celido
me regione ſt ſic piſces in
aq̄ calida atq̄ fervēti Ex
aq̄m ferventē cum venerit
in frigido aē ſtatim mori
untur Noli time vmis Ja
cob tu mgꝫ humilis aīa atq̄
deſpecta luctatrix fortis vi
cia q̄ſ ſupplātās noli time
dm̄ in aq̄s calidis maneās
latim ac dvota ſuſpires ad
dm̄m Salutifero igne ca
leās caritatis ne exceās ne
te frigus corporis inva
dat Noli mq̄ time q̄a ſ
dn̄e illuīatio tua ad co
gnicōm ſui et etiam in
pitlis ſalus quē timeb
qi dicat nullū Explicit
liber d̄ vmibus Incipiunt
ca la d̄ arborib9 comunib9

Genera de
arborib9
Arboes padiſi
Arbores ſolis
et lune
Agn9 caſtus
Arbores orie
tis que vocā
t Adam
Abies
Amygdala
Ariana
Bedollium
Buxus
Cedrus
Cypreſſus
Ceraſus
Caſtanea
Ebenus
Eſculus
Ficus
Fragus
Fraxinus
Ylex
Juniperus
Laurus
Lorander
Lentiſcus
Larex
Medica arbo
rum
Morus
Malupunicū
vel Malogr
natum
Mella arbor
nux avellā
Nux arbor
vigilatis
Olea
oleaſter
palma
platanus
Pinus
populus
Quercus
Rubus
Sorbum
Siliqua
Salix
Thimus
Terebintus
Taxus
Tylia
Tylos
Vitis
Vlmus
Explicit
ca la Incipit
liber de ĝn9
d̄ arborib9
comunib9

Generalit᷑ p
mo dicedū
est d' arbo
ribus comu
nibus Queda
arbores sūt
q̄ oriuntur
ex semine aliarū arborū Que
dam aūt oriuntur p se
Quedā aūt nutriuntur ī
tra Quedā vō sūt arbores
q̄ oriuntur in altius gris
arboribus et nutriuntur
ab eis sed cū invaluerit
magnitudinē siccat et qdā
non siccatur sed vivit et
crescit cū ipis arboribus
in quibus nati sūt Quedā
aūt arbores sūt q̄ non na
scuntur ex seminibus sed pa
gantur p ramos vt vites
et salices Modus aūt trās
plantationis vnus est se
cundū plinium vt in vasis
fictilibus dicto p cavinas
radicibus spiramēto ra
mos serie faciat Alius
vō modus est vt si ram
pui arboris p̄pe terram sūt
et in terra stante arbore depp
nantur et sic coopertī ūs
sion terra pullulet in ra
dices et sic radicati rami
decidantur ab arbore et trās
plantentur Est aūt et
modus alterandi a sua
natura arbores ut sunt
ca arbore trunco eius in
seratur ramus alterius
arboris vendicet q̄ sibi in
sertus ramus naturam
totius arboris Queritur
ergo non immerito quō hō
possit fieri ut cū ramus
trunco insitus sit totus fr
ctus nam sortitur insiti ra
mi cū sint tn̄ diversarū natā
rum Constat q̄ crescentia oīa
nutrimentum hēant a terra
Cum ergo sint dissimilia
divisū hūt nutrimētū sed
illud q' p mediū truncū
trāsit q' aliunde sed aliunde
nequaqȝ q̄ p mediū trun
cū trāsit Sicut aūt truncus q'
idem trāsit q' non Si non
idē interruptus est truncus
nec pt ad insitū ramum
pvenire Si vō truncus idē
trāsit ergo trāsit suū totum
et sic sua appetit dissolu
tom Solvitur sic insertus
ramus trāsit suū nutrime
tum p truncū truncus aūt
sibi trahit et aliū vnū
qd' retinet sibi aliud qd
alii trāsmittat sic stomachus
Sic ergo remanet truncus
solus in ppa natura et ra
mus insitus totā vendicat
pfuturā Est et alius mo
dus inserendi int corticē
et lignū sed hīc nō indi
get maiori munimine
cont' ventos Est et alius
modus apud hyspanos
teste palladio vt inserat
quelibet arbor ossa hūs

interius ut persicus atque
consimiles Salicis ramus
crassitudine solidus duo
rum cubitorum accipitur et te
batur in medio atque in mo
dum arcus curuatus utro
que capite in terra ponitur
ut mora cacumen plante
psici sit in suo loco consistit
spoliatum omnibus ramis
per foramen salicis plantate
inducitur et luto forame
vinculis que constringitur An
no ergo excempto v intra
medulla salicis psici cacu
men sit heserat ut vnitas
sit ex duobus mixta corpo
ribus persicus subtus de
bet incidi operiri que salic
cum plantula terra crassa us
que ad summum et crebris adaq
uationibus adiuuari Fit
sit ut persici fructus sine
ossibus gignet Est et alius
inserendi modus qui inocu
latio dicitur Ex nouellis ramis
et nitidis gemmam que bene
apparebit sine dubio circum
scriptam duobus digitis circu
signabis in longum et uno
in latum ut ipsa gemma sta
tuatur in medio tamque sub
tiliter corticem leuabis a
cutissimo ferro ne gemma
ledatur Mox ex ea arbore
cum pomis inserere similiter
cum gemma tolletur cortex
Cui ibi conueniens astringit
et presssum circa gemmam vin

clis cogitur sine ipsius lesi
one coherere ut ea que appo
site redditur locum gemme
poris includit Cum luto
superlinies et liberam gem
mam relinques Ramos eius
superiores arboris mox
secabis ac viginti diebus
exactis vinclis resolutis
reperies extim semine gem
mam mire in arboris ali
ene mebris transisse Hoc Junio
mense luna crescente perficies
Si arbor sterilis est insera
et efficitur fructuosa op
tima satura pomorum a pi
rorum est ut maturis pomis
quina detrahas et siccata
sole octobri mense in olla
cum pingui terra et cribra
ta recundas ac seruata per
hyemem marcio mense tere
commictas et adaquationibus
iuues Mense nouembri
pira in locis tepidis con
serenda sunt ut solo viuet
exiguo Ita ut florem profe
rat et magnitudinem fru
ctus turgentis acquires
Ex semine pomorum et mul
torum fructuum in partibus
europe nascuntur In oriente
que asya continet quante ar
bores sunt que hoc faciunt Neque enim
gariophilorum muscatarum
aut mirti uel balsami ar
bores faciunt sed a ramis
et radicibus propagantur et
hec ideo quia huiusmodi

fructus in calore excedit
et maxime in europa ꝑ
tes frigidiſſimas ſꝫ gn̄a
re non poſſent Queſtio ē
q̄re arbores qͣdā frondes
citius emittūt quedā vͦ
tardius Solut̄ q̄ ſb̄tilis
humiditas ē cū aliq̄nto ca
lore cito frōdes pducūt et
cito d'ponūt n̄ ſuperhabū
det humiditas q̄ vͦ groſſi
or ē cū mediocri calore et
tardius venīūt et tardi⁹
cadūt humiditas aūt gro
ſſiſſima cum ſoliditate ro
boris frōdes ꝑpetuare ſolet
Queſtio nuclei q̄re quorū
dā fructuū dulces ſt' qͣdā
vͦ amari Solutio Ex tali
humiditate gn̄atur medul
la in q̄ ſi calor ꝑualeat ef
ficit amarā Itē enī amar⁹
ſapor ita fieri ex multa ca
liditate et humiditate non
multa Dulce aūt ex mͣl
to humore et nō multo
calore eſt Queſtio q̄re in
aliis fructibus cortices a
mari ut in nucib⁹ iuglā
tes in aliis acetoſi ut in
nucibus auellanis in a
liis dulces ut in perſicis
Solutio Aquoſior ps fru
ctus ita ſuperficiē ſe col
ligit q̄ ſi tāte ſubtilita
tis fuit ut calor deſiccādo
multū in ea ꝑualuit a
marus ſapor efficitur Si
vͦ humiditas multū calori
ꝑualuit dulcis ſapor eſt
Queſtio Cur quedam po
mor̄ hn̄t nucleos diſiūc
tos qͣdam vͦ tm̄ vnū So
lutio Gn̄atio nucleor̄ ſꝫ
fieri ex groſſiori humidita
te fructuū Que aūt groſ
ſior eſt licet ſiccitate ꝑtici
pet quia tn̄ groſſa eſt ſicci
tas nō pt in ea aliq̄d con
ſumē ut faciat diuiſiōm
et tn̄ plures nucleos gn̄at
ſed tm̄ in ſiſtitie q̄ liquidi⁹
eſt et ſubtilius cōſūit vn̄
fiūt nuclei rugoſi et fiſſi
ut apparet in pſicis Inde ē
q̄ non pluralitas ſed nu
cleor̄ vnitas gn̄at humidi
tas aūt mi⁹ groſſa et ma
gis liquida ſiccitate in eā
agēte facilē in alia pte
pt cōſumi q̄ ſubtilior ē et
ſic fit diuiſiectio vni⁹ ptis
ab alia q̄ ptes deſiccatē in
nucleos cōuertitur Inde ē
q̄ nō vnitas ſed plr̄itas ge
neratur qd' apparet in ma
logꝛanatis et in q̄buſdam
aliis fructib⁹ Queſtio
cur quedā pomor̄ hn̄t pi
loſū corticē qͣdā aſperū et ru
goſum Solutio Cortex ſꝫ
pcreari de ſubtiliori hūi
ditate pilositas aūt in
fructib⁹ ſꝫ pcreari de ſub
tili humiditate et pauca
ſiccitate q̄a ſubtil' eſt hūi
ditas ſufficit fumus p ca
lorem reſolutū ab ea ad

exteriora pgredi qa vero mo
dica siccitate pticipat m
durari in solidū non pt
sed in pilos conuittitur vt
apparet in ticoniis Rugo
sitas vero pcreatur ex gros
sa humiditate et caliditate
et siccitate Gutitas autē
sumit qd' subtilius est in
sficie qd' reliquū est indu
rat ut in glandibus appa
ret Spinositas autē hec p
creari de subtili humidita
te et multa siccitate Cũa
vero subtilis est humiditas
subtilē ē fumus ab ea re
solutas et ideo facile ad ex
tiora pgreditur et in acu
men tendit Cũa autē
multa siccitas sufficit fu
mositatē indurare et in
spinā conuittē vt in casta
neis apparet De arboribus
voluptatis ca

Arbores eden
ide volup
tatis quē locū
padisū terrestrē
dicit in capite
omnes arbores pom' et quidem
vt dicit venerabilis Jacobus il
las pciosissimas medicina
les et aromaticas arbores
quas deus in extremis et excel
sis et pciosissimis orientis p
tibus ab initio mundi plantauit
in orto voluptatis in hoc
opusculo tangens ignotas inse
re non valemus Magnū

enim tales positum ē inter
nrm exiliū et pdcm volu
ptatis padisum Magnus
enim tractus terrarum intiacēs
innumera qz serpētes nob
locū inaccessiblem reddi
derut psertim cū vsqz ad
celū muro igneo clausus
credatur et angelus dm
non solū hominibus sed e
tiam malignis spiritibus in
troitum interdicat De ar
boribus autem pfatis padi
si duas ex sripturis diui
nis agnoscimus Earum
vna de sciē boni et mali
de cuius fructu vetito in detri
mētū posteritatis sue p
mi pntes comederut Al
ia vero lignū vite nuncupa
De cuius fructu q̃ mandu
caret in eodem statu sp im
mortalis et inuiolabilis
pmanet De arboribus sol
et lune

Arbores solis
et lune in
admiratōne
pcipua arbo
rum ponimus
eo qz scriptura
diuina et multe alie s
pture de eis tangē videat
Dicit enim Moyses in penul
timo capitulo deutronomii m lo
co vbi agit de benedictione filii ne
Joseph De benedictione mgr
dni terra eius de pomis celi
et rore atqz abisso subia
cēte de pomis fructuū solis

et lune et vtute antiqꝫ
montiu et quide liret ad
lram d' pomis ſolis at hec
benedicendis yoſephi imme
ad lram intelligat tn ali
qd magnu hec ſignifica
ri eu non ambigo De hiis
arboribus qꝫ alexad' ma
cedo Ariſtotili preceptori
ſuo per eplam ſcripſit in q
dicit q vtiqꝫ hee arbores in
oriete ſt in regionib9 In
die centu cubitos in logitu
dine hntes et vocat ligna
indica ebriones v etiam
le9 q Alexander magnus
ad has arbores accedes co
ſuluit eas de futuris d' vxo
re ſu liret et ſorore et filiis
et ſi intraret in babilone
De morte ſua de qb9 oib9
rnſu e ei ſpecialit aut q
ſorore ſua pruate veneno
inficeret nc dubiu qn a ma
ligs ſpitibus adactu ſit
voluerunt tn nonnulli q
p miſteriu anglor' deo vo
lete hc fcm ſit eo q ita di
lucide oia ei pdicta ſt vel
ſit ei ds in effigie antiſti
tis iudeor apparere dignatus
e ſit etia ei p arbores il
las rnde voluit Re autm
di cta epla q du ſol ori
e gubatur et ſpledor ta
gebat arboru ſummitate
uſqꝫ ad radices arbores co
tinebatur et ic rnſu da
bat interrogatibus Poma
hax arbor ſacerdotes ve
ſtiebatur et viuebat uſqꝫ
ad trecetos annos illeſi
no licebat aliu intrare a
bitum ear q erat lenis et
mundus totaliter mlier vi
de ergo rarie vtute coſta
tie grauitatis qꝫ boni et
iudicie magnitudine

De arboribus aliis

Arbores preca ſt
ut dt yoſephus
ſr ripas mortui
maris in loco v
Sodoma cu reliqs ciuita
tibus igne et ſulphure co
ſumpta ſt q poma formoſe
cius pulcherrima fuerut
Intus vo nichil aliud qꝫ
fauilla fetida inueniuntur
Hij poma ſpem tenet ypo
crit qꝫ opa bona et pulc
videtur ſed intus plem ſt
et omi iniqtate

De arbore q agnus caſtus dicitur

Agnus caſtus
ut dt platearius
us arbor eſt cali
da et ſicca ſic dca
ab eo q hoiem ca
ſtu facit vt agnu q arbr
no cu aliis arboribus v
no tpe folia pducit ſed mlto
to tardius ciu ſs cu ſol
calidior tcam ardore de
ſiccauerit Agnus cſtetas
eſt dicſtare et enervare li
bidine et ei9 totu pi ſtetia
mortificare et hc ea rōe

qd' in homie sp̄ma desic
cat Hic agnit non tm̄ vis
foliorū eius uel succus po
tatus vim etiā si iacenti hoī
flores uel folia substhetur
Hic testatur Galienus qd'
athemensibus dt honeste
mulieres folia casti agni
spergebant per domos ne ipē
vel vi eaꝝ luxuria moue
rentur Legit qꝫ in vetm spe
ctis qp̄ aliq in sacrifitiis re
sponsa querentes folhs agni
casti solebāt in tubē vt sop
no sopiti visiōs fantasti
cas non sētiret Huius igit
flores ( ) uel folia cōpetunt
me (p)ditine quorū succus
potatus uel aq̄ decoctione
eorū efficatissime libidine
repimit et inflacōm tollit
si fomentatur inde genita
lia Corticu etiā in huius modi
decoctū succo valet cōt genō
ream id est non volūtaria
sp̄matis effusionē **De arbo**
ribus orietis Ca

Arbores orientis
sūt vt dt Jacobus
q poma pulcherrima ferūt
colore citrina in qbus qsi
morsus hominis cū detibus
manifeste apparet et ido
poma adā ab omnibus appel
latur et hic mirū qd' ds' scelus
pm hominis voluit ad huc
in fructu pomi demrare mortali
Abies vt **De abiete** b9
dt ys9 arbor ē sic dca q p

cetis arboribus lo
geat et in excel
su p̄mineat cui
na experts ē et hem
honoris ac p̄nde
abilis atqz leuis hetur et
sine nodositate excorta Hic
difficillime cedit putredi
ni vinibus vō nuq̄ **De ami**
Amigdala sic **gdala**
dt ys9 nomē grecū est
q latine nux longa vocatur

cunctis arboribus
prior se flore cōuestit
Liber Rer In locis
calidis fructū habū
dat frigidioribus
vō locis negat arbor vesti
ta flore fecunditatem Dt
Aristotiles in libro p̄mo de
vegetalibus qp̄ amigdala
mutat a sua malitia p cul
turā na clauus cōfixe gū
mi p multū tpis emittit et
sic fructus eius fiūt dulciores
Platearius Amigdale aā
re cōpetunt medicine dulces
esui Ex hys lac fit cū terū
et datur acuta laborāti
bus qa efficatiā hēt refrige
randi et cōfortandi Amigda
la ad serēdū noua eligat
et grandia Anteqz plāte
ea materanda sit in aq̄ die
bus qtuor et debet lapis
in terra sub testa depom vt
nō recta radice in tra mdat
sed radices late diffundat
locis frigidis vbi d' p̄ma

timor est antequam floreat
radices nudentur et iterum
operiantur dum germinat Si
stilis est cede cuneum tebra
ta radice mergamus Si
primo inserat erit utilior
fnotulabitur autem ut
in capitulo precedenti diximus
generaliter de arboribus De

Ariana ut ariana ca
dicit plinius frutex est
que continua est cuida
genti in oriente ad
dita est frutex no
mine ariana est
aut frutex pesti
lens ut dicit plinius

rapham folio lauri odo
re Cuius odore allecti pli
ures cum allexandro india in
vaserit pene equitatu
orbatus est in primo in
tu alexandri Est et ibidem
spina cuius liquor perfu
sus oculis cecitatem infert
omnibus animalibus Est et
herba ibidem odoris precipui
referta minutis serpentibus
quorum ictu plinius mordendum
est cum quis percutitur De

Bedelium est bedellio
arbor nobi
lissima colore
nigra magnitu
dine olee folio
roboris fructu

capsici latina habet Cuius quidem
natura que et gummi ni
gra est cum in offas volunt

Cum vero latina vetes est cris
lucet ere similis odore
habet optimum et cum frangit
pinguescit gustu ama
ra Odorator utique est in
fusione vini Huiusmodi
arbor in bactria nascitur
Ut et plinius dicit et glosa super
genesim de bedellio arbo

Bruxus De buxo re
est arbor semper vi
rens ut dicit ysidorus et le
vitate materie e
lementorum apicibus
apta unde scriptura dicit scribe in

buxo

Cedrus de cedro
est arbor nobi lissima
altitudine quia ad Omnibus
elata sit dicit Iacobus et ysidorus
Cuius folia ad cypressi si
militudinem rident
odorifera multum
et inimica serpentibus
Lignum quoque rotundi
odoris est et diu
durans Ita et a ty
nea numquam extinguat Hec ar
bor resinam tribuit que cedria
dicitur que in conservandis libris
adeo est utilis ut plinium
ex ea nec tyneas patiatur
nec tempore consenescit Odor enim
ipsius serpentes fugat Ce
drorum sunt duo genera Cedrus
que floret et in ea fructum non
fert fructifera vero non flo
ret et in ea antecedente fructum
occupat novus Que autem
fructificat maritime dicitur

et parue st̄ fruc̄s eius est
sc̄dm humanam capitis qn̄
titatem Triplicē s̄bam
in se hēt pomū cedrinū
Iacobus In p̄ma parte
q̄ est deforis s̄bām calidā
hēt In inferiori parte pomi
sc̄dā p̄s temꝑata Mediū vō
qn̄ cor pomi intrinsecus la
tes frigidū existit Iuit
dicit frām De quo dn̄s
in leuitico Sumetis vob
die p̄mo fruc̄s arboris pul
cherrime Circa libanū
monte pulcre et sublimes
cedri sūt valde sed steriles

De cipresso cap

Cypressus vt
d̄t ys̄ꝰ arbor
est d̄ca grece qr̄ cy
parissus quod
est caput id ē a rotūditā
te vocatur Alia em̄ rotū
ditate in acumen erigi
tur huius lignū cedro pe
ne proximam hēt v̄tutem Te
plorꝫ trabibus aptū ē im
penetrabili soliditate nū
q̄ꝫ onera cedit sed ea q̄ in
p̄ncipio fuit firmitate p̄seue
rat Antiqui cypressi ra
mos pre rogū constituere
solebāt ut odorem cadaue
rum dū vrētur op̄merēt
iocunditate odoris sui De

Cerasus vt
Ceraso

d̄t ys̄ꝰ arbor est a cera
sa vrbe ponti sic vocata
lucullus aut̄ cū cerasam vr

bem ponti dele
uisset Iſtc genus
arboris inde ad
duxit et ciuita
tis nomine cerasū appel
lauit Arbor cerasus fruc̄s
cerasum d̄r Iſtc genus ar
boris et ante lucullū in
ytalia erat sed durissimū
fruc̄ū vnde et corneū appel
latum est est aut̄ arb̄or
apta hastilibus De

Casta
Castanea

nea vt d̄t ys̄ꝰ
arbor est fruc̄ū gerens
in modum testicu
lorum infra folliculorum
su frondita iacet qui cū
eiciuntur q̄si castratur et
inde nomen ac̄cepit ca
stanea Iſtc et arbor simul
ut excisa fuit tanq̄m
simul expullulare con
sueuit De ebeno

Ebenus ut d̄t
ys̄ꝰ in India et
in ethiopia nasci
qui cesus durescit
in lapide Cuius lignū
durissimū ē non facile
cedens igni qd̄ licet in igne
vehementissimū ardeat
quodāmodo et absumat
nullū tn̄ combustio eius tn̄
sit in flamma ligna eiꝰ
imputribilia sūt Cortex eius
leuis vt lauri qd̄ in In
dia nascit̄ maculosū in p̄
uis distinctionibus albis

et nigrius ethiopū vō p̄
stratus est in nullo ma
culosū sed nigrū leue et
torneū. Lignū ebenī cre
pundijs illigatur ut in
fante non terreat nigra visu
Platearius lignū etiam
ebenī pulvis tritum lapidē
in vesica frangit. De esculo

Esculus vt dt
ysi⁹ abesta dr
arbor est spi
nosa et aspa
fructus eius quoque calculosos
lapillos in se hñs. Durus
in arbore fructus eius et ac
bus sed collectus molle
scit et dulcis fit. De ficu

Ficus arbor
e vt dt ysi⁹
q̄ nimis diffū
dit ramis et fo
liis quorum inferiores rami
curvati et operti terra no
ua propaginem sibi faciūt
matre umbra folioꝝ eius
omnibus nocet q̄ sub eis
crescunt. Fructum gignit coctū
sole p dulci sapore. Maxi
tibus Indie sapientes vivunt
sed incompabiliter plimis
est et in India etiam ficus
multo dulcior sed extraneo
rū valitudini infesta. Vn
Alexander magnus cum il
las ptes occuparet exercitu
tui edixit ne quis hos fructus
attingeret. Hec arbor ante fo
lia fructum producit ysidorus
Rescentibus senibus in cibum
sumpte ficus rugas eorum
auferunt et hilarare dicunt et idem
ysi⁹ dt ficū arborem tante
virtutis esse vt si thauri fe
rocissimi ad ipsam arborē
ligantur repente mansue
scere dicunt. Succus eius la
cteus morsibus venena
torum medetur. Cōt impe
tiginē et maculas in oculis va
let vt dt experimentator. Item ysi⁹
Lignū fici orientalis in aquam
immissum illico mergitur et cū
in limo aliquantulum iacu
erat demum in superficiē extol
litur et hic versa vice naturale
qm madefactum debuit humo
ris pondere reside. Galienus
dt ficus esse indigestibiles
vnde consultū ē non vti
eis nisi cum amigdalis. Sagmi
nem grossium generant. De fago

Fagus vt dt ysi⁹
arbor ē glan
difera cuius fructus
dulcis est sed nocu
uus pectori. Oleū
clarissimū lapidibus a
ministrat. Sed satis ad mo
dū durum sed ymbribus pe
netrabile. Lignū eius n̄ su
mo pene sit totum edelibu
tum. Dr aut fagus a co
medendo. Fage enim comedē dr.
Hic lignū vide p longa tpa
in aqua positum in lapidē
De fraxino durescere dr
Fraxinus vt dt ysidorus

arbor eſt que magis in a
ſperis locis mon

tuoſis qz atqz ſaxo
ſis naſcitur lign
eius haſtis vtile
eſt Cinis vero penetrabilis
ſi aceto inſiccatur vnde
cautior volna ex hoc fieri
ſolet ffrondibus fraxini
cum aceto cathaplaſmā
tis ſcabies uel puſtule cu
rantur uel ſolidantur pla
ge Cortex etiam eius ul
folia cum in teneritudiē
ſt ſi contrita optime vino
calido admixto ſup fractu
ram oſſiū ponant et cito
conſolidat Agaricula de fra
xino medicinale vinū con
ſeruando facit vt pſit ſole
nicius De ilice Ca

lex arbor eſt vt dt
yſi9 cuius fructū ho
mines pmū ad victū
ſibi elegerūt pus em qm
frumētū vſus eſſet antiq
glande vixerūt vnde poeta
Mortales pmi ructabāt gut
ture gladem De Iunipero
Iuniperus vt dt

yſi9 et jacobus
arbor eſt grece ſic
dicta ſit a pir qd e
ignis eo qz conceptū diu
teneat adeo ut ſi prune ex
eius cinere fuerint operte
vſqz ad annū pueniāt Iu
niperus alia pua alia ma
gna eſt Cuius autē huius
arboris fructus vt dt plateā
rius ſicci et calidi In vere
colligitur vim hnt diſ
ſoluendi et conſumendi Cōt
fluxum ventris fiat decoctio
fructuū eius in aq pluuia
li Cont rlaxatā paſſionē
vinū decoctū cū fructibus
valet ex lignis Iuniperi ole
um fit hoc modo In tra po
olla et ſr illam olla alia
olla ponitur q in fūdo fora
men hēt et ſupior olla im
pletur lignis iuniperi ſic
cis et obturatur optime ne
aliquid exeat de fumo fiat
qz circūquaqz ignis validis i
gnis vo ardentibus inci
pietus oleum modicū flu
et ex olla ſuperiori in ollā
inferiorem ſed efficaciſſimū
eſt Contra quartanam valet
et cōtra rlaxatā paſſionē in
uncturis ex hoc corporibus et
in cibum ſumpto oleo Cōn
epileſiam etiam valet in
uncta ſpina dorſi Contra
melancoliā naturalē va
let et contra artetica De
Lauro
Laurus vt dt

yſi9 arbor eſt a
vbo laudis ſic dicta
Hac em cum laudi
bus victorū capita
coronantur Apud antiqs
laudea dr Et ſola arbor
fulminari inuiute dr ffo
lia nuqz dponit et ſt odori
fera multū hnt qz vim

milosz ꝯſi dicta

confortandi ex aromati
citate folia eius ſtatuuntur
in umbroſo loco non fumoſo
quia per annum ſervantur in mul
ta efficatia medicine. Pla
tearius contra dolores ſto
machi et contra vomitum ex
frigida causa datur vinum
decoctum cum foliis lauri
et roſe in aqua ore vaſis opi
lato et recipiat paciens fu
mum et cum ipsa aqua lavetur
frons et tempora. Fructus lau
ri qui bacce vocatur vim
habent diſſolvendi et conſu
mendi. Ex baccis laurinis
fit oleum quod contra arteti
cam et contra quoslibet
dolores ex frigiditate. Fit
autem hoc modo. Bacce recentes
conterantur et diu cocte in
olee exprimantur et colet
ut dicitur olim laurinum. Hoc
fit idem de foliis eius re
centibus. De lentisco

Lentiſcus ut dicit
Yſidorus arbor
est cuius truncus
lentus est et mollis unde
et nomen accepit lentiſcus.
Lentum enim dicimus omne
flexibile. Huius fructus oleum
desudat. Cortex vero resinam
quam maſtix appellatur. Cuius
abundantia melior est que
in calidioris locis gignitur.
Platearius. Folia eius
vel fructus competunt medicine
vim etiam habent conſtrin

gendi et conſolidandi. Contra
fluxum menſtruorum diſſin
teriam et vomitum ex debili
tate contra ulceratos lin
gue labiorum oris et etiam in
febre acuta fiat in aceto
decoctio foliorum eius et fiat
gargariſmus vel recipia
tur fumus. De lorandro

Lorander ut dicit
Yſidorus arbor est
que rodundare dicitur fo
lium laurinum habet
florem ut roſa. Gustus eius
est venenatus animalia inte
ficiens ſed medetur serpentium
vexationibus. De larice

arex ut dicit yſidorus
nomen est ar
boris a loco lauri
no dictum ex cuius
arboris ligno ta
bule domibus affixe fla
mam repellunt et hec merito
ligno arboris huius quod
nec combuſtum ignem carbone
de ſe facit. Ceſar hoc veriſſi
mum deprehendit. De medica arbore

Medica arbor est
in Syria ut dicit
Plinius frigidita
te laborantibus me
detur. Folia eius
medica alia ſunt
dore quoque precellunt in
veſtibus ponunt ut ſuaviu
us odorentur. Arcet enim
animalium noxia. Est arbor
ſpinoſa et boris omnibus

pomifera Nam aliis cadē
tibus atque aliis maturescē
tibus subnascitur et alia
spēs non comeduntur sed ad
medelam et odores reservant
[illegible] multum
Hoc arborum genus alias
transferretur in vasis fictili
bus dato per cavernas radici
bus spiramento sed non apud
modos nasci voluerunt huius
modi arbores De Moro

Morus arbor est
ut dicit ysidorus quem
latini rubum appel
lant eo quod fructu rubet
in flore enim albescit in fructu
in maturitate nigrescit
Huius folia supra cantata
serpenti feruntur intimum Ra
mus etiam genus rubi a
sperum nimis et spinosum
unde in psalmo prius quam in
telligent spinee vestre ram
ni [illegible]
prius quam durescant in ramis
optimum est ad comedendum
Platearius Mora dome
stica frigida est et sicca
vim habet dissolvendi et refrige
randi Succus eius expres
sus et decoctus valet contra
squinantiam dicitur dyamoron
Succus eius parvulum
calefactus ventrem solvit co
stipatum cum melle lumbri
cos occidit De Malogranato

Malum punicum ut dicit ysidorus ex
regione nomen habet eadem ex
punicata punica genus
eius translatum est Idem et
quod malogranatum

est autem sic appella
tum eo quod intra corti
cis rotunditatem
grana habet in medio posita
et ordinata Arbor malo
granata dicitur pomum vel malo
granatum Malum granatum est quod
nos valde rotundam latine
dicere possumus unde dicun
tur vera mala quia valde ro
tunda sunt Dicitur autem in libro
primo de vegetabilibus quod ma
logranata mutatur a sua
malitia per culturam nam ma
logranata stercore porcino
firmata et aqua dulcia fri
gida rigata melioratur
Flores arboris purpurei
sunt et odore rotundi Poma eius
si sine attactu aeris sicca
servetur in secundum annum
integra manet Malogra
natum dulce tempore cali
dum est et humidum Acetosum vero
frigidum et siccum Febricitan
tibus ex colera [illegible]
in usum datur Succus
eius cum saccara mixtus ad
digestionem multum valet
Platearius mala matia
na frigida sunt et sicca Ideo
dicimus mala silvestria habent
enim vim constringendi unde va
let contra vomitum et flu
xum ventris Platearius
Mala dulcia ventosa sunt

Meliora autem ea q̄ acceto
ſa uel inſipida ſūt Compe
tunt aūt febricitātibus co
cta poſt cibū data ſiue cru
da ſed magis cocta

De mella

Mella ut dicit yſi⁹ ar
bor eſt magna ſtum
ferēs comeſtibile

et maiorem pipere
guſtu ſuauē vn̄
et mella vocata
eſt Eſt et cog̃ mel
la ſed multo nobilior cu⁹
pomū ſtomacho medet̄
De hac arbore gūmi glu
tinoſū diſtillat quo me
dici vtuntur Eſt et oleo
mella in palmaria ſirie
ciuitate ex cuius trūco
oleū defluit in ſimilitu
dinem mellis ſapore ſua
uiſſimū

De Mirto

Mirtus arbor
e vt dicit yſi⁹

ex amaritudi
ne ſit nominata
Amauit in tre
ſcedo littora maris in ſol
litudine et ſaxoſa humo
naſcitur Ex q̄ etiā arbore
maleficas artib⁹ odia con
citari dicūt Plures aūt lib
ſcribūt hanc arborē aptam
mulierū neceſſitatibus
plurimis Teparē dicit vel colo
res nimios corpis uel fa
gora importuna Hec alio
nomine Camaria dicit
Platearius Decoctio eius
cum vino contra opilaci
onē ſplenis et epatis valet
Pulius eius decoctus in
cibum valet ad idem Fre
quēs aūt ex huius ligni
vaſe vel ciatho bibito ad
idem valet Vn̄ lagitule
ex huius arboris ligno
fiunt in q̄bus de nocte vi
nū ponitur qd' die ſumat
paciēs Dolores q3 ſplenis
minuat et epatis Cor
tex eni maioris efficacie
ē q3 folia

De nucibus auellanis

Nuces vt dicit yſido⁹
Auellane puē

ſūt et puenerūt ab
vndantius in ſil
uis Platearius
Huiuſmodi nuces minus ca
lide ſūt et ſolubiliores aliis
nucibus Vetoſitate caret
Corpus etiā optime nutriūt
Tardiores aūt ad digerendū
ſūt ſi cū cortice exteriori come
dantur q̄ vtique frigidius
et ſiccius ē

De nucibus arboris vyglātis

Nux appellata
eſt vt dicit yſi⁹

eo q̄ vmbra vel
ſtillicidiū folioꝝ
eius proximus nocet arbo
ribus Hanc latini vyglā
tem vocant Cui⁹ ſructus tanta
vim habet vt nux comeſta
ante ſuſpectos herbaꝝ vel
fungoꝝ cibos q̄cquid in eis
virulentum eſt excludat

atq3 extinguat nux noci
ua eſt pectori vomitū ꝓuo
cat et vocem tollit et rau
cam facit Nucē vt dt palla
dius tū plātare volueris ea
pus in aqua dieb9 quatuor
macerabis ꝯplātabis aūt
eam menſe januarij vl feb'
et in trāſuſum locabis eam
lapis vō ſub teſta pondus
ē ut radicē non ſimpliciter
ſed ꝯptuſſā diffundat leuior
fiet ſi ſepius trāſferatur
Martialis exptum ſe dt vi
des nuces ſtatim liberatas
putaminibus ſuis melle de
ingi et poſt annū vides in
venī ipm q3 mel ad arteri
as tuſadas et fauces poto
ne ex eo mirabile fieri Inſe
ri pt in ſe mēſe feb' vt ma
ioribus fetibus potiatur

Olea vt dt yſi9 De olea
arbor eſt cuius fcūs oli
ua fructus vō oleū

dr eſt arbor pacis in
ſigne oleū eius vi
de ſuaue et pingue
lumē ꝓbēs oclīs annu in
fine gutta et dulciſſimā ſe
cūdū minus tñ acra ſat
et aſpera guſtu In frigidio
ribus indi ptib9 floret ſed
non fructificat Cui9 flos
odore mirabl' ſed valde no
cuus ꝓgnātib9 Greci iu
bet teſte palladio oliuā ca
plantat et legit a mūdis
pueris atq3 vginib9 ꝯpadā

Credo recordate huic arbo
ri ꝓſule' eſſe caſtitate Ra'
letus vidis et ſtilis in me
dia olea abſcīdēs eſt veluđ
totius arboris iuitus Ste
rilitas ei̅ et peſtilentia equo
modo fugienda ſt De oleaſtro

Oleaſter vt dt
yſi9 arbor eſt
ſit dca q ſit folijs
olee ſimilli9 ſed
latioribus Arbor eſt inul
ta atq3 ſilueſtris acra atq3
ſterilioſa Cū ramus olee in
ſertus vim mutat radicis
et vtitur in ꝓpriam qualitatē

Palma De palma ca

vt dt yſi9 eſt ar
bor ſit dca eo q ma
nus victris ſit orna
tus vel q expanſis ra
mis ē in modū ma
nus hoīs Et vt Ambroſ' dt
ptero decoro q3 virgulto na
ſcitur Diuturnis veſtita frō
dibus et folia ſua ſine vl
la ſucceſſiōe ꝯſeruās ꝯpli
mus Hec in longiſſima eta
te durat et licet in multis
locis naſcatur non in oīb9
locis tñ fcūs ꝓficit matura
tatem Habundantius autē
fertilificat in ptib9 orietis
Genus vel ſexū hnt maris
et fēīe Hec nuq3 fertilificat
ni pares et ita vicine ſint
vt ſupioribus ramis inclia
te ſeminutē amplectatur
Et hr tm fit vno tpe Et hoc

mirum valde ut dt ambro'
q pler qz inclinat ramos
ad pare et ſubicit ſe contu
piſcētie at qz amplexus
ſpem pcedit et ſerui ſuui
ſubiectionis ſpē conſitet
Mas in palmite floret ffeia
ccera florem ꝯfirmat ſpine
modo · pmo naſcitur da
ctilor taro deinde qddam
dur intiius et hc arboris
ſemē · plātari autē dur
in hūc modū palme · Accu
piunt dcā ſeia ·rtetia et po
nūt per xv dies in aq̄ ꝟ ad
mixta ſit tra et tīme pa
ater · Deinde tali modo po
nitur in tra ut ps ſeis
acutiōr ponat inſius et q
groſſior eſt pars ſupius
vel ſupme ut dt plin' ut
illa ps q tumet ſit veter
ſupius illa vō q ſit dorſu
inſius et hc ꝯtra modū
ſe omi ſemi qa in alijs ſe
omnibus ſemib9 acutiores
ptes ponitur ſupius · Cū
ergo palmar ſeiā plāta
duo et duo ponāt iuxta
inuicē · Cū em plāte ear
deb'les ſint ſit inix poſite
roboratur aqs ſalſis vel
vini fecib9 iuuātur · Tra
ſolutā et ſabuloſā requit
qnfunde tn pus anteqm
platetur pinatiu tra de
iecta · Sequēti hyeme poſt
qz plātate ſt palme mu
ni' debet contra hyemem

et hc pmo anno · Poſtea
validi ſt ꝯtrā frigus · Ale
xandrie in littes vidiorib9
frcib9 palme ſtragulati
ſt · Eſt aut tāta ſuauitas
muſteis ut eſus ear non
ñ pclo fiet · Summitas fo
lior eius tāte temꝑatatis
et ſuauitatis ē ut albar
nutiū dulcorē excedat · In
vno quidē cortitas aſpa pul
ma eſt atqz nodoſa ſed tn
ꝯtilis · In Summo em p le
miſſime dilatat · De plata
no
Platanus ut dt yſi9
Pa latitudine folio dcā
· platos em greti la
tun votāt · Alta ar
bor eſt et ramis dif
fuſa · ffolijs teneri
mis ſimilis · plin'

dt · Quis non miret arbore
vmbre grā ex alieno pe
titam orbe ab inſula dyo
medis pmū aduecta eſt
in litia · platanus eſt ge
lidi fontis ſocia q licuqua
qz octuaginta pedū ſpaciū
logis obtinet umbris hyo
tm honos fuit ā augſtus ut
mero infuſo in rgū ethis
nutrire' · De pino

Pinus ut dt yſi9
ē arbor ab acuitē
folior ſit dcā · Pinū
antiq acutū noīa
bāt · Hat picea dict' eo q de
ſudet pice · Ambro9 · In gna
me inſulis l' ij9 arboris la

In latina electrũ vocat'
Gutta eñ q̃ defluens
omni tpe solliditate
du... vestit et gemmina fac
Et alio nomine sucinũ
dr eo q̃ sucus sit arboris
Pinus. pdesse cũctis dr q̃ sb
ea servantur. Platearius
Fitẽs eius pulbis ex... sit
cognuetissimo ordine in
pomo oblõgo gnore scie
disposito ponĩ debet in me
dicamẽtis ꝑius positi sup
carbões et aliquãtulũ cobu
ratur. Deinde a bicatis cor
ticibus quos hĩt duplici
bus nucleus nudus põt
in aq̃ et optĩe decoquitur. Post
ea ponatur sr̃ carbões fu
mũ q3 eius paciẽs p nares
recipiat. Hĩt aũt vim le
nificandi et humectãdi et
hr̃ maxime cõt dissinteriã
Optimus cibus est labora
tibus in spũalibus et apo
stemate et frigido humore
et sicce tussientib9. Sangui
nem etiã augmẽtat. Sunt
etia fites calidi et humidi. Quo
dam genus thuris vulne
rato cortice hyemali tpe ge
nerat sed est obscurius et
vilius thure orientali. De

Populo

Populus ut
dt ys9 arbor est
sic dca eo q̃ sr̃ talite
eius multitudo na
scat. Cuius genus
duplex ẽ nam alta alba al

tera nigra. Alba pplus fo
lia ex vna parte alba hĩt
ex alia võ virida noctis scʒ et
diei notãs hĩs q̃ tpa ortu
solis et occasu costat. Po
pulus nigra in sumitate
virgulta resinã gnat odori
feram et multis medica
mib9 aptã. Maioris aũt
v̾tutis est illa q̃ mẽse mayo
suscipit. Platearius. Fit
aũt hr̃ modo. Accipiunt
tubera q̃ erumpe debebat
in folia et decoquuntur in
butiro non salso qd̾ solũ
butiz d̾ latte vaccino col
lectũ sit in mayo coqt̃ q3
quousq3 totus liquor sit
vidis. Demũ colatur et
ponatur in vasis fictilib9
Et vnguẽtũ est et dr popu
leon multũ q3 valet ad
sedandũ calores et de cali
da causa dolores capitis si
inde fiẽs et capitis timpora
vngantur. Sompnum se
dat si ex calida causa sit.
Inflatões etiã mẽbrorũ et vul
na ex ictũ fustis inflicta cor
pori efficacissime curat. Si
diapopuleon magis frigi
dum et humidum habẽ vol
mus. Pone loco butiri aqm̃
feruẽtẽ et oleũ. Si penetra
tiuum acetũ et oleũ. Copu
trescat ꝑus et post bulliat
in duplici vase. Deinde co
letur et qd̾ supnatauit col
ligatur. Hoc valet ꝑipue

contra frenesim et dolorem
ex calore et colera De quer
Quercus sic dt ysi⁹ cu
Q qui querimus q̃a p eam
soliti erat dy gentiu q̃ren
tibus responsa p̃stare. Ar
bor multũ annosa est sic legitur
d' quercu mambre
sub q̃ h̃itauit abraham q̃ fertur vsq; ad

constantini regis imperiu p
multa s̃cla pdurasse. Et
difficile recipit putredinẽ ubi
nuq; in sicco seruata De Rubo
Rubus ut dt
Rambro⁹ arbor
est in oriete in ytalia võ arbustula

Orietalis rubus
cõpetit mediũne Corticẽ
rubeũ h̃t lignũ durũ ac
croceũ. ffolia carte ẽtrius
s̃t ut supracta seqpeti eũ
sine mora intimat vn̄ et
multo efficaciam h̃nt cõtra
venenũ De Rosa
Rosa ut dt plate
Rarius frigida
est in pmo gradu
sicca in s̃cdo Rosa

ta sicca q̃z viridis cõpetit me
diũne Est aũt rosarius f'
tex potius q̃z arbor Rose
colligi dent expanse omnio
et robore p totũ pfuse pa
lida võ uel subpallida abi
ci debet Ad sole d'siccãde s̃t
rose et p ẽnnũ pũt seruari.
De rosis multa fi
unt Mel rosaꝝ h̃c mõ
fit Mel pmo despu
metur deinde coletur bn̄
postea addatur folia rose
abiectis stipitib⁹ et quadã
albedine q̃ est intus Tũc
rosis minutatim incisis
et melli inpctis fit coctio
vsq; dum color ruffus sit
et spissius Et mel vim h̃t
cõfortãdi ex aromaticitate
rosaꝝ et mũdificãdi ex ẽtu
te mellis Mũdificat aũt
s̃tõcũ frigidis humorib⁹
Zuccara autẽ rosata sic fit
ffolia rosaꝝ bn̄ pistata cũ
zuccara ponãt in vase vitro
ad sole p xxx dies et coclea
ri quottidie bn̄ moueatur
et commisceantur ad sole õre
bn̄ opilata vasis qz tres a
nos seruari pt Et h̃t vim
confortãdi et refrigerãdi
dissinciam Contra vomitũ
colericum et sincopim cum
sit vitiũ spũaliũ multũ
valet Data tñ in potu cũ aq̃
rosata Siruppus rosatus
sic fit Rose in aq̃ decoquitur
et in tali aq̃ addita zuccara
fit siruppus Melius tñ fiet
d' succo rosaꝝ vidũ Talis si
ruppus in pn̄o laxat sed post
ea cõstringit Cõtra fluxum
vẽtẽ et vomitũ et sincopi
valet sed non detur cõstipa
tis Oleũ rosaꝝ sic fit Rose
bn̄ tẽte cũ vides s̃t ponitur

in vase vitreo p xl dies so
li exponitur ore vasis opi
lato Cont calefactionem epa
tis inungatur locus epa
tis et detur in cibum loco o
lei altius gris Cont dolorem
capitis ex calida causa frons
et tempora laventur aqua
rosata sed difficile in simu
acept ut videatur Hanc aq vim
het confortandi et constringen
di et refrigerandi et valet
cont fluxum ventris colericum
Cum copitibus et cardia
cam patientibus detur in potu
aq rosata et sic aspirat facti
ei Apoto rosata sit palladi
o auctore constituatur cinque
libras. rose purgab et in
dente sexatiuche vini veteris
inges et post xix dies dente
despumati mellis adiutes
et hec potu supradicta contra in
comoda velis Rose non diu
aperte servari pont in olla
obturata et bene munita sub di
uo Rose sicce vel vides na
ribus apposite confortant cerebr
et cor et spus reparando Antheos
dr flos rose q intimus croceus
reperitur valet aut cot vomitu

De Sethim

Sethim ar
bor est nobilissi
ma orientis ut glosa
dt arbor e albe spine
silis sed vila q maior
et altior existit vsqz ad
maxima quantitate Quod
em ex ipius sethim gene
ad instar pue arboris spi
ne albe ligna posset esse
exilia unde archa noe le
gitur fabricata q tot milia
bestiarum ac volucrum cu cibis
earum et hominibus continebat
Constat ergo q sethim ar
bor maxime sit lignum eius
album et leve Legitur ac in
combustibile id est de facili
non cedens igni Imputribile
qd nunqz aliquo humore
vel antiquitate corrumpi
qd pz adhuc in archa noe
q sr montes armenie incor
ruptibilis perseverat De li
gnis istis et archa testa
menti fuisse legitur et mul
ta alia in edificium templi
et vasorum eius

De Silig

Siliqua arbor e
ut dt ysi a quib
sic dicta eo q fructus
eius dulcis sit Si
lio enim lignum dr
licon dulce Huius arboris
fructus succus expressus abilis
est ad bibendum sed fructus ma
gis porcorum cibus qz hominum

De Salice

Salix ut dt
ysi arbor infructuosa
e et dr salix eo q
cito salit id est crescit
Arbor enim mollis
est et flexibilis abili
vitibus vinciendis flo
ret sed non fructificat cuius
flore si qs in cibum sumpse
rit liberis carebit De platano

m3

Est autem hec arbor frigida et sicca. cortex flores et folia competunt medicine vim consolidandi et constringi habent. Succus ex floribus expressus et in potu datus febres tollit. frondes et folia aspersa aqua ita febricitantes aere infrigidat De Thuno

Thunus est arbor nobilissima orientis Huius generis ligna regina saba videns sapientiam salomonis attulit secum de quibus dicitur in libro regum iiiº quod non sit allata neque visa

huiusmodi ligna usque in presentem diem De hiis lignis rex Salomon fulcivit a fulciendo id est postes domus domini et domus regie et cithias et liras cantoribus De hiis lignis glosa dicit quod sint in pinotolia spinosa in similitudine albe spine Arbores vero illorum lignorum rotunde sunt velud pini ligna alba atque fulgencia nimis polita sed ac relucentia instar eboris De terebinto

Terebintus ut dicit ysidorus arbor est nobilis foliis grossa et pulcra nimis crescit ta in auritas libie elevatur hec arbor resinam generat omni resinarum prestanciore ac magis odore rotundiorem Platearius ad rumpenda apostemata fiat emplastrum ex ea et farina ordei et generat thus odoriferum valde De Taxo

Taxus ut dicit ysidorus arbor est venenata unde et toxica venena exprimuntur Ex huius arboris ligno getes sibi arcus faciunt atque balistas coloribus variatum edurat in annos plures sed tamen aetas facile robur perdit folia eius toto anno manet virida De Tilia capitulum

Tylia ut dicit ysidorus arbor est sic dicta eo quod lignum eius utile sit ad usus telorum pro levitate iaculi iaculandi. est enim levissime materie. Fructus eius piriis est sed ad modum dulcis volgo demare esse in hiis et feciam has in ea non floret feci floret De Tylos capitulum

Tylos insula in sinu barbarie est repleta siluis ut dicit plinius In qua nulla arbor deponit folia sed manet perpetua De vite capitulum

Vitis frutex est potius quam arbor inter omnia genera arborum sive lignorum abundancior fructu Nichil enim frangimen deest in vite si vite et

tium solertia tolatur. Met
tamnate vel estu nimio
gimen peat. Botriones eius
pedent in solummodo virgulis
que non sustententur badis vel
arborum ramis tadut primi
ma vbitate in terram. Vina
men ex ipsa vite naturali
lit nascit quo sed ligetur
in stipite vt sua quodam
modo loquitur spe se non pos
se sine fulcimento stare
Vitta eius in vinum dupx
alba et rubes. Mustum
eius adeo validissimum
e vt si habe non
possit aem soli
dissimas mas
penetret. Et vero
aem habe non pos
sit mustum dulte
manet et tamen defe
tatur vua eius in cliba
nii talidum ponitur et
ibi dessitata vua passa dr
Flos vitis serpetes necat
Latma vitis impetigine
et stabiem sedat. In cipro
vites sunt que omni mense botros
gnt et vina eorum fortissi
ma sunt a deo vt quatuor partes
aque et quinta vini misceat
ad bibendum et tamen talis fe
tis comixtio e nimis bre
que in ea vti non tosueuerit
Vuarum esu fere oe aial delta
tur. Vinum neapolis regio
nis sicut ignem pieteris
tactum oleum exurgit in flam

mas est aut nutrimentum
in tibus. Dolia telo et lo
to p auffedis vineis ton
gruenti. Palladius in libro
de agricultura sic loquitur
Dum vineis ponedis non
fossam non iusso lutta non
exile nec leta non pcipitile
nec campestre non sitta nec
aquosa sed mediam int
het esse oportet. Celum me
diotris qualitatis tepidum ma
gis qum frigidum situm po
tius qz nimis ymbrdum
Sed an omnia vitis ptellas
ventos qz formidat. Cotus que
inserta virgulta pduxit
vel plurimosius vel arido
vel salsius vel amarus vel
sititlosius vel arid' impura
Maxime vtile est solum quod
inter oes immetates tame
tu tenebit. Sint nouellas
vites nichil omnio est ton
seredum. Consideremus no
uelle vite sarmenta que pu
lit et ei pauca et solida
relinquimus et ...
Fimem dot [illegible] tchia
plata duxesta [illegible] alli
get [illegible] mun [illegible] ria
veti vina ymea [illegible] alia
naturalit tale [illegible] fatit
et multiplitatur vineare
abilitatur locus ad fa
In vitibus putadis ta tosi
deranda sunt fratuum spes sit
tessima materies locus
quod seruet et reuotet vitem

si maturius putes plura
sarmenta si serius fructus plu
res consequeris. Post bo
nam vindemiam strictius
post exiguam largius pu
ta. In vite vel arbore que fa
cienda sunt pagere ante aptionem
floris et gemme. Cunc
tam sterilem vineis occu
pat et laboribus suis et
sumptibus est iniurius Ca
pi largius vinum colles
nobilius ferunt Aquila
vates sibi obiectas fecun
dat Auster nobilitat. Ita
in arbitrio est an plus
habeamus an melius. Ma
tura in vitibus locum debe
mutare ne vinum sua assi
duitatis conterat. Vinicto
rium tota natura plus quam
vitibus mutat. Calidum
statum potius quam frigidum
sustinebunt vitem vel ar
borem melius erit de ma
tra terra ad pinguem transferre
quam de pinguium ad matram
consuetudine in rebus
mutant [illegible] te natura pul
me[illegible] in suo loco fecun
da [illegible] a matre transla
tus [illegible] vero sterilitatis
ten[illegible] et vitium quod na
scendi conditione suscepit. Qui
fructum maiorem in vite vo
lunt matias plures per ra
mos submittit quam vinum
melius sarmenta in tantum
men excedunt fructoribus

ramus plures matie de
bilioribus imponende sunt
pactiores. Tyriatam vitem
sic facimus. Cuius iste
effectus est ut vinum eius
vel acetum quod vina contra
morsum valeat omnium besti
arum. Efficit aut sic singulum
vitis cum pagendum est cum
ductore spatio in una parte
fundatur et sublata me
dulla ad eius vite tyri
ate meditamen addat
tur. Tyre mandetur vinculo
diligenter astrictum sit et
similiter armoniaca laxativa
vitis efficitur. Sed nota
dum quod non in ista non in
alia potentiam meditamenti
vitis tenet si alias transfe
ratur quod potius oportebit
vim suam senescentis in
fusione meditaminis ita
re vineam inseri posse
teste palladio columel
la sic retulit. Terebratur
arbor ulmus usque ad me
dullam plaga inlatius le
ni et inclinata. Tunc vitis
vel ramum ad medium fo
raminis forat in primis
una aut duabus gemmis
foris relictis. Mox argil
la foramen oblinies et
et pulte speres vive teste pal
ladio quod gemmis inferioribus
careat sine impedimento em
in summa commoditate se habe
sit aut generis auctoribus

hac rõne p artem ſuccedente
natura tpe quo vite putat
ſarmentu frugifex putate
vitis in ipa vite cum tebel
lo excavat non diuiſu et
alligat ſtipiti nc poſſit in
iti Tunc oleu quirinaciu
in excavata pte infudit et
p octo dies ſemp inouat
doc gemmas pducat et vige
at In malogranatis idē fit
et in tēſis expira neceſſe
vinū de piris fit vt dr pal
ladius conquaſſatur ac
et ponderibus coprimitur
a prelo Exprimente tm durat
et acteſcit eſtate Acetum
fit de piris pira ſilueſtria
ſumitur et q ſt aſpera ge
nis matura rſeruatur in
cumulo p triduu deinde mit
tut et in doliu et aq infudr
et optu ius p xxx dies re
linquit Ac ſubinde qntu
ſublatu fuit aceti ad vſu
tm quottidie redatur aq
ad repacom Acteſcit tn ci
cius et melius ſi pax d' for
ti aceto vini inſueris ſ de
experi d' pomis ſilueſtribus
neceſſe eſt omi nam tali
roe diſtinit et hat in eo vo
lut eſſe diſtantia vt qd dul
cius eſt gnius dicat ad al
bu et aquatē ſalſu coue
nire veſice ad croceu dige
ſtiom accomodu ad rubeu
vomu melleu ſi facē volus
vindemiar tpe accipias mu
ſtum ſtatim et de vua et
pſſeris et in caccabo bullies
vſq3 ad conſumpcoim tcie
partis Reliqs vo duas ptes
recondes dolio et dulce vi
nu manebit p totu annu
erit q3 ſaluberrimu in acu
letis hominibus et coſuptis
vt in eo offas panis in mi
tas concedat rſolutas et nu
trimētu optimu coſequet
Sed vitis botones et albos
pſſe et nigros poſſit pal
ladius ex doctrine grecorz
iuſſit hr fieri Si vicine
ſt vites nigra et alba cu
putantur ſarmeta vtriuſq3
int ſe diuiſa ſit iuge vt
medios vtriuſq3 gmis oclos
equando poſſis redde vni
citi Tunc papiro ligab ſtricto
et molli atq3 terra humida
allegmi re curab et intlectis
diebus adaquare donec gra
men noue frondis erum
pat De vlmo Ca

Ulmus vocatur
vt dt yſi9 q vim
ht multa viroris na
tura em ipius talis
eſt ut a re ſacta ſi ablacat
reuiuiſcat Deinde excuſa
atq3 in humo fixa radici
bus ſe ſepa diriget Expli
cat liber de arboribus comu
nibus Incipit tala d' ar
boribus aromaticis

Generaliter de arborib9
et herbis aromaticis

Aloe herba	Gũmi
Aloes lignũ	Gutta
Amomum	Gariophilo
Ariegna	Galanga
Bdella	Liqritia
Borax	Mirra
Balſamũ	Macis arbor
Cynamomũ	Macis flos
Caſſea lig̃	Muſcata
Caſſiana	Omcha
Caſſia fiſtla	piperis arbor
Calamus	Pedixeon
Arotiars	Sotete
Cologntida	Storax
Cappars	Sandali
Cubebe	Thus
Dyadrgatũ	Explicit
Balbanũ	Capitula

Incipit liber undecimus de arboribꝰ aromaticis

Generalit' p̃mo dicen|dũ eſt de arboribꝰ vel h'bis aromaticis et d' generatione ipſaꝝ ut dicit magnus Baſilius in li° examerõ p̃ma eſt in generatõe naſcentiũ g'mina|tio. Deinde cum paulisp̃ eruperit h'ba fit et cũ cre|uit paululũ h'e eadeꝫ paulatim pubeſcẽs arti|culatur et ita uſqꝫ ad tẽ|peſtiuã maturitatẽ ſemis|conualeſcit. Et quidẽ cõſtat plãtis ac ſeĩbus ſolam

cauſam pſtare creſcẽdi dũ|ea q̃ d' t'ra pullulat eius|caloris attractu a bĩmis|ſedibus ad ſupna ducũt|Queda h'be vel arbores ſe|mina ſue p̃pagatõis fecit.|Nonnulla v'o in radicibus|et in fundo coſtituit v'tu|tem ſemĩs obtinẽs et poſt|incremẽta ſcẽcia ruſſus|aliam ſobolem de radice|ſubmittit rpatõm ſp̃is|in poſterũ porrectura. Gen|gitur cum in t'rã cecidit|et medioc' ſuit humore|et calore mollitũ mox g'me|inio tre cõmertitur que|dã ſubinde gemitia fomẽta|ſuſcipiẽs et inueniẽs eius|ſenſũ cabedo d'ingit ſpõſe|minutiſſimis fibis tumo|re ſupiatte telluris naſcẽ|p̃rumpit ſurgit qꝫ ſudactũ|iam ſimt facile tot nuo|ſurſũ calamos explicãs|quot deorſũ radices exten|derit atqꝫ ita teneritudo|germis tepeſcã ſubiecto in|pore qui tactus caloris illa|pſus eſt p radices et t'ie nu|timẽtis adhibetur pte ſui|diffundit in culmũ pte du|cit in corticem ptem imm|ſtrat in g'na ptem porrigit|in ariſtas et h' modo con|gregatoẽ pſtã paulatim|ad ſuã menſurã ſingulaqꝫ|qꝫ pueniũt. Et quidẽ q̃ẽ p|tites ſt' excelſi eoꝝ radices

ſt multiplites et pfundio
res hñtur quibus moles
ſuppoſita valeat ſuſtētari
Quanta eſt etiam diuſitas
in cortitibus Quorꝫ aliꝫ a
mari ſt aliꝫ dulces atqꝫ aliꝫ
ſaporē pōticū hñt et ex ea di
uſitate primū Aliꝫ talide na
ture ſt aliꝫ frigide aliꝫ ſti
ptici at aliꝫ laxatiui aliꝫ
inſiſiuam aliꝫ mitigatiuā
atqꝫ aliꝫ maturatiuam vͦ
tutem hñt Quorꝫ etiā torti
tes aliꝫ leues ſt et nitidi nō
nulli nodoſi et aſperi aliꝫ
ſimplites aliꝫ multas conſer
ti tauditibus et qꝫ magis mi
rabeꝛis ſenectutis vel iuue
tutis humane ſimilitudo
reperitur in eis nam nouel
lorꝫ et pollentiū virgultorꝫ
deductus et extenſus ē tor
tex ſeneſtētiū vͦ rugoſius et
ſtaber Sunt ex hys quedam
que fuerit amputata reger
minat alia mox tū tēutatā
areſtūt taq̄ꝫ morte quīdam
ex intiſionis iniuria pſen
ꝺo Quid ditam dꝫ malis pu
nitis vel amaris amigdal
q̄ ht modo ferūt poſſe mol
liri Que ſi iuxta raditem
truntis tauū trebro pforatis
tuneus p mediū tardinis
trāffigatur omem moleſti
am ſaporis in tōgruū mu
tatoē dultedinis exemptus
emittit Ideo nullus hoīm
ta hymne malignitatis ob

fuſus de ſpū ſalute deſperet
ſtiens qꝫ agritultura pomo
rum qualitates reduttt
in melius Labor aut ſpuā
lis potens eſt oīm morborū
ſupare nequitiā Quis non
videat quō ille q̄ molle fru
ttū ferūt ſit eſt fitus forto
ra folia prius hrē quorꝫ vͦ
fitꝰ durior velud nuttes ſu
membrana folhs mollior
bus inhere et quidē fitus
fitꝰ mollior flagitat opim
ēti maioris auxiliū nuab
vͦ leſioīn fatē potuiſſet den
ſitas et opatitas foliorum
Nichil itaqꝫ fortuitū nl' ir
rōnabilē ſtm videmus Que
eīn mēs tōtēplari pprietates
valeat et diſternē differēti
as ſinglorꝫ vel latentiū pem
tus tauſarꝫ ſetreta rimari
quō vinus ideoqꝫ humor per
arbuſtorꝫ radites attractus
in offitia vniuſa diſpgitur
Alit ipſum raditē nutries
alit tortitē alit truntū alit
medullā et quō nūt foliū
ſit nūt palmites ramiqꝫ
formantur et fritibus pbet
alimenta naſtēdi Latinas
etiā qꝫdam p ramos eadē fu
dit matia De Aloe

Aloe vt dt platea
Arius talida eſt
et ſitta ex ſutto her
be q̄ appellatur ht no
mē aloe Ht modo ſit herba
aloa teritur et ſutꝰ exprimitur

bullita q̃ ad ignem diu ſo
li exponit et ſeruatur illud
qđ ſuperius purius eſt et
epaticum đr Qđ aut in me
dio eſt minus puꝝ et hoc
cicotrinu Qđ vͦ in fundo ſe
dentum valde eſt et hꝫ ca
ballinu đr ꝑmu colore cit
rinum eſt mediu miꝰ citri
nu qđ vͦ in fundo minus
citrinu eſt Omnia gn̄a eius
amariſſima ſꝫ et ſapor eoꝝ
abhominabl̄ valde Habet aũt
aloe vim conſolidadi oſſa fra
cta extinſecus ſuperligatu
venenatoꝝ morſibus mede
Intinſecus vͦ vim hꝫ aloe p̄
gandi fleuma Hꝫ etiã vim
mūdadi et expurgadi me
lacoliam et confortadi meb̄
Ualet cont̄ ſuperfluitates
humoꝝ in ſtomacho ꝯtētoꝝ Ca
put a dolore releuatur cū
dolor a fumoſitate conſur
git viſu etiam clarificat Opi
lacoẽm ſplenis et epatis a
perit ſupfluitates mem
broꝝ et ita pudibūda p̄ti
pue extinguit Diſcolora
ta facie ex egritudine colo
ratam reddit Aloe licet co
re amara ſit tn̄ dulcis ſto
macho eſt Vñ vͦcat epigloſto
machon id eſt dulcis ſtoma
cū primo diſtēpata dari debet
vel cum ſucco abſinthii

Aloes arbor in De aloes
India atq̃ arabia na
ſcitur vt dr̄ ipſiꝰ odoris ſum

et ſuauiſſimi lignu ꝓpꝰ
uite cinnamomatu altari
bus adoletur et

inde đr aloes Dt
tn̄ Jacobus aquo
nenſis epus in o
rientali hyſtoria
et lib̄ cita in ſtās q̃ nemo hꝰ
ligni arborem deprehēde po
tuit ſed ramī impulſiõe ve
toꝝ ex tp̄is vetuſtate đ mō
tibus cadētes in fluīne ba
bilonico retibus capiūt
Vñ quidā dicūt q̃ de terreſtri
pdiſo p mediteraneos lignū
aloes deferatur Lignū alo
es optime cognoſcitur ex
eo q̃ eſt ponderoſū a ſuo ge
ne et nodoſum et valde a
romaticū ſubamari ſapo
ris coloris ſubnigri vel ſb
ruffi Dētibus non mul
tum reſiſtes confringit ma
ſticatū ex v̄tute odoris a
romatica Cerebꝝ dolorem pa
cientis ſtatim ſentitur attin
gere Multū valet cont̄ debili
tatem ſtomachi epatis ce
bri et cordis cont̄ ꝯcepcoẽm
monſtruoꝝ cont̄ cardiacā
paſſioẽm ſincopim et alias
mebroꝝ infirmitates ex fri
giditate puenientes Vīnū
etiam decoctum cum ligno
aloes in hijs q̃ ꝓdiximus
multū valet Fumus
huiꝰ decoctionis p nares
hauritur et multū confert
cerebro frigido Si q̃s accipet

pulūizatū lignū aloes foli
um et cariophilos et pul
uerē de osse cordis ceruī cō
ficietur cū oleo et inde pinge
ret capud galli nocte et
die non cantaret De amo
Amomū vt plin9 mo
et ys9 dicit arbor ē seu
frutex armenie bo

triosus semen ex ed
densissime sibi cone
xum flore albo et qū
ū viole odore cynamomi
ē et nomen ħt foliis simil
limis brioē. Odor eius sop
nos suauissitat Cardamo
mū amomo similis fru
tex est semine oblongo q̄
tuor eius gnā sūt illud qd
viridissimū ac pingue et a
cutis aculeis contumacis
fricati est hoc maxime lau
datur Scdm vō ruffesitat ē
candido Tertiū vō breue at
nigre Quartū aūt varium
est pui odoris et tritu faci
le et tritu facile et ħt prius
tetis estimatur Melius ē
illud qd aromatice redolet
et mixta dulcedine vim ħt
cōfortādi ex aromaticitate
dissoluendi et con sumedi
ex suis qualitatibus Ca
lidū enim et siccū est ac debi
litate stomachi et digesti
one et sitopim cōt vomitū
et debilitatē oca appositū
Ari De Anegna valet
Anegna arbor est a potiu9

frutex circa indiam nascēs
que ab ariana gēte

ariegna nuncupata
est. q̄ vt dt plinius si
lis foliū ħt vt rapha
nus odore ut laurus. Het
frutex pestilēs ē in tm vt
cū alex̄ invaderet india exer
tus eius foliorū ariegne
fruticis vti vellet pene cō
tactu orbatus est De Bidel
Bidella vt dt plin9 la
arabie arbor est cuius

gutta lucida est et
subalba leuis q̄ et
pinguis cōlit colo
rata eligitur. Illa
q̄ facile mollitur q̄ neq̄
terre neq̄ ligno commixta sit
amara odoris boni. Ad
ulterātur aut admixto
gūmi qd non ita ama
ē gustu. Platearius
vim ħt cōstringēdi et attra
hendi dissinthiam exacu
ta colera Curat apostema
intius uel extius inon
cta. Lapidem in vesica fra
git Morsum canis rabidi
vel alia corporis vulnia vel
apostema testiculorū si cum
aceto dissipata sit mirabilr
curat et in mas efficacia
Borax vt dt De Borace
platearius calida est et

sicca. Est autē gū
mi cuiusdā arboris
in oriente q̄ in estate
fluēs circa arborem

condensatur Est aut̄ eli
genda alba et dura vim
h̄t mūdificādi Borax cū
melle albo confecta facie
illumīat Sup vlcera pōsita
valet

De Balsamo

Balsami arbor
seu frutex vt dt
Jacobus et Solin⁹
et alii q̄ d' ea in mlt
tis libris scripserūt Olim
ante multū tp̄ī in Judea
tm̄ inueniebatur in loco
q̄ dr̄ Jericho sed p̄cedēte tp̄e
ab egiptiis trāslata ē in ca
po Babilonie Excolitur a
xp̄ianis sub dominio sar
racenoꝝ qr̄ vt in lr̄is egi
ptii p̄bauerūt a sarracenis
excultā stilis p̄manet et
i cultura manuū eoꝝ
fructuū facē dedigna
tur Sūt aūt in dio
babilonie capo sex fontes
in quoꝝ vno fertur btā v̄
go xp̄m balneasse Hoc fo
te cū ceteris q̄ n̄ q̄ capus il
le balsamiticus irrorat
Aliunde aūt idem frutex
nūq̄ balsamū reddit Pli
nius Stipes eius similis vi
tibus foliis quidē rute sed
albioribus sp̄ q̄ manētibus
Tp̄e quo incipitur p̄fluus li
quor ille d' arbore ūgula
eius lapideis cultris vel
vitreis plaga tenuissima
inciditur et tūc fructus in
vitreis vasis suppositis
guttam distillat

Ferro eīn si incide
retur ex plaga vb
nis interiret Arbor
balsamū lignū x̄i
lobalsamū fructus siue semē
carpobalsamū appellatur
Adulterā gutta eius oleo cip̄
no vel melle sed sincerū p
bat a melle si cū instillaueris
guttā cap̄no lacti et stati
gutta fūdū petat et lac co
agulatur Ab oleo vō sinte
rum p̄batur scilicet dū in
stillaueris aq̄ ammictū facile
fuit rsolutū vel si lanee ve
stes ex ipō pollute nō ma
culatur Adulteratū q̄dem
neq̄ cū lacte coagulat sed
vt oleum in aq̄ supnatat et
vestē maculat Balsama si pu
ra fuerit tātam vim h̄nt
vt sol in calore guttā eius
in manu fusā sustinere
non possit sed statim pene
tret Penetratiuā eīn vim
h̄t sr̄ omēs liquores

De Cinamomo

Cynamomū vt
dicitur ysi⁹ et pli⁹

Arbor est in ethiopi
a frutice breui duo
ꝝ tm̄ cubitoꝝ corti
ce nigro vel cineo
tenuissimaꝝ virgaꝝ n̄ q̄ gō
in grossitudine excedit de
spectu h̄etur Ad' vō grilius
puet eximium Arido similis
ē cū viret et floret Siccitate
gaudet Stilis vim h̄re fit

Fecundior autem p̄uenit
in denſiſſimis vepribus vngul
ta eius q̄ tamen rotūda ſc̄
q̄ cū frangitur viſibile ſpira
mentum emittit ad ymagi
nem nebule ſiue pulueris
Platearius ex aromatici
tate vim h̄t cōfortādi cerebꝝ
ex caliditate debilitatē ſto
machi confortat q̄ fit ex fri
gida cauſa puluis eius
q̄ ſalſamentū in cibū dat⁹
appetitū p̄uocat os fetidum
aromaticū reddit ſi ſepius
comaſticetur ꝙ raro fit ex
aliis ſpēbus aromaticis ſic
ex gariophilis et nucibus
muſca[illegible]tis et hoc ſilium
Ra li[illegible]tet ad horā vide
antur [illegible] redolētiā aroma
ticā exhibē tn̄ p[ro]cul dubio
ex multo vſu caliditate cor
rūpit et diſſoluit Cyna
momū vō et ſi ex calidita
te diſſoluit tn̄ ex natura
cōglutinādi cōſumit ma
gis Cōt corruptionē gingi
uarꝫ fiat p̄us lotura cū aq̄
ſalſa et fricetur ita vt ſan
guis inde fluat Deinde cū
puluē Cynamomi vino ca
lido mixto ſe optime ablu
atur puluis etiā in colli
rijs poſitus oclōs clarificat Co
ē ſincopi et cardiacā paſſio
nē puluis da cū puluē ca
riophili vtute h̄t rēmedi
violentiam aliarum aroma
ticarum De caſſia lignea

Caſſia lignea vt
dicit plinius ara
bie arbor ē vel potius
frutex vt virga in di
rectum porrigitur Robuſti
roboris eſt at purpurei fo
liis inuperata vtute Cynamo
mi h̄t ſed inferiore vn̄ duplex
eius pondus p̄ cinamomo
in meditamētis ponitur V
ga fructicis huius cum cubito
ꝫ eſt cōpletē colorē h̄ns p̄mo
candidū medio ruffū in ſu
mmitate nigrū Hec ps maxīe
laudatur deinde prima In
ferior vō q̄ candida ē dampna
Illa maxime pciosa ē q̄ minimi
pondis facit pꝫ Platearius
Eſt aūt caſſia lignea vel xi
locaſſia calida et ſicca vim
h̄t conſumēdi et cōfortādi
ex aromaticitate cōt frigi
dum reuma vel cōtra fri
gidas cauſas epatis vel ſple
nis opilatiōes multū valet
Puluis eius cū ladano et
abſinthio cōfectus mirabilr
cerebꝝ confortat Ad conforta
tionē ſtomachi et frigidas cau
ſas decoctio debet in vino et vi
nū dari patientibus De caſſiana

Caſſiana arbor
eſt ſatis nota calida ē
et ſicca In aquoſis et palu
ſtribus locis magis

p̄uet ſed ligna ei⁹
et folia minora ſūt fo
lia eius et fructus cōpe
tunt medicine effectus ei⁹ pur

ſt qi ſtcis iuniperi hor decoc
tio ſiue foliorū arboris caſ
ſiane cum vino forti mul
tū valet cōt paliſim Si qs
etiam loq̄lam ſubito pdi
derit morbo paliſi et folia
viridia eius ſiue pulverem
folior deſiccator ſub lin
gua tenta tenuerit indu
bitatē loquelā reddit Sed
oportet vt hc̄ fiat in pn̄o
infirmitatis Si em̄ infirm
tas invaluit durius tn̄
remedia maiora adhibeda
ſt ſed tn̄ rmediū iſtud pri
piuū eſt Cont ſtranguiri
am valet folia eius in ma
nu vel in ſinu a ſe meto
portata De Caſſia fiſtula

Caſſia fiſtula vt
dt plateaxius
arbor ē in ptib⁹ ori
etis nature tpati
ſiue fcūs eius qs q
ſemia longa pducit ſuiti
dete tpe elogantur et creſcit
Postea induratur cortice
form ſetius ex ſiccato et con
deſatur medulla intius
in vna copula cohēnt ſimul
pluſqs q̄dragīnta eligeda
eſt fiſtula groſſa ꝗ multa
hūiditate ſit nigra qz ſig
ſitat maturitate Illa aut
ꝗ multū ruffa et alba eſt
inmatura iudicatur eſt
autē caſſia fiſtula calida
et hūide valde tpata naturē
Medulla eius valde compe
tit medicine Si reſoluta in
aq̄ multū calida et addita
zuccara ventrē purgat et va
let in acutis febribus Itē
gargariſata apoſtema gu
le ſoluit De calamo aro
matico

Calamus aro
matic⁹ vt dt yſi⁹ a ſili
tudine calami vſualis no
minatus eſt Gignitur aut
in India multis modis ge
niculatus fulvius frag
rans ſpūs ſuavitate Qu
cum frangitur in multas
ptes ſit ſciſſilis ſilis

guſtu caſſie cum levi
acrimonia rmordete
Eſt aut frutex naſcē
in India platea[illegible]arius
calidus et ſicc[illegible] coloris
ſubalbidi valde aromati
cus contavus interius vi
bit confortadi ex aromatici
tate Contra dolores ſtoma
chi ex frigida cauſa et in
teſtinor et venenoſitate rec
tū eſt rmediū Si ſuccus
eius conficiatur cū ſucco
abſinthii addito vino ad
digeſtionē confortada va
let Detur pulvis eius cū
pulvē cynamomi et hc̄ e
tiā valet cōt tardiatā pu
ſionem De Coloq̄ntida

Coloquintida vt
dt plateaxius
eſt calida et ſicca
eſt aut pomum
cuiuſdam arboris

in oriēte nascētis cōt vlti
mam que cucurbita allexā
dria appellatur Hui⁹ fructꝰ
mortiferi sunt Medulla arbo
ris cōpetit medicine q̄ virtu
te habet dissolvendi cōsume
di et purgādi Contra dolorē
dentium fiat gargarismus
ex vino calido cū seminibus
cologntide De Capparis

Capparis vt dicit plateari⁹
calida est et sicca Est
aūt frutex in ptibus oriē
tis In apulia et romania

capparis nascitur sed
nō tāte efficatie Cappa
ris ergo cortex radix
flores et folia cōpetit
medicine Cortex eius detra
ctus et ad sole siccatus est
subruffus et sbamarus
Decocta cū vino cōt vicium
splenis et epatis duricia
valet Flores eius adhuc
rugosi et nondū dilatati
colligi debent condi qꝫ cum
sale et aceto Hec enim sunt
excitādi appetitū et digendi
humorem in ore stomachi exi
stetem Stomachū etiā in
frigidatū calefaciunt De Cu
bebis

Cubebe vt dicit pla⁹
calide sunt et sicce temꝑate
cū Est aūt fruct⁹ cuida

arboris in ptib⁹ oriē
tis Eligēde sunt q̄ me
diocriter sunt acuti
sapore et aromaticitate
cōt frigidū reuma capitis

Ad cerebrū confortādū adoleā
tur cubebe et naribus appo
nantur Cū aūt masticat
diucius in ore teneāt vta
roma eorū cerebrū petat Oīs
etiā ex hiis vdoles cōt frigi
ditatē stomachi et distolo
racōm ex frigida causa de
pulsus eius cū cipero De
dragaganto cap

Dragagātū vt
dicit platearius
frigidū et humidū
est aūt gūmi cui⁹
dam arboris in oriēte efflu
ēte de arbore cōstringēte Est
aūt Est aūt dragatū albū
et purū qd' melius Et est sb
ruffū sed non adeo lauda
ble Hēt aūt vtute ifrigerādi
et humectādi et mundificādi
et hēt ꝑcipue si fiat electua
riū ex ipo eo modo q̄m antido
tario sriptū est Gargarism⁹
etiā ex eo valet cōt dolore pe
ctoris Hēt etiā mltū valet cōt
tussim et caliditate spualiū
Dragagatū etiā dissolutū in
aq̄ calida ordei addito gūmi
arabico et ex hac aq̄ garga
rism⁹ mltū valet qt tussim
frigidā et siccitate pectoris De
galbano

Galbanū vt
dicit platearius

calidū et humidū e
est aūt frutex in o
riēte cui⁹ lacrima
vel gūmi galbanū dr Ca
lore estatis Het arbor con

stringitur et erumpit liqr
qui ita frutice condēsatur
cuiuda aūt in stidiū corti
ce vt magis fluat Est aūt
eligēdū qd' albius et pur
ius vim ht attrahēdi dis
solūedi cōsumēdi lenifica
di maturādi et apostema
ta relaxandi Cont letar
giam ponatur sr carbōes
et fumū eius naribus pa
tiens suscipiat Odōrem op
timū ht sed grue hys q feto
rib⁹ assueti sūt Serpētes fu
gat Reuma purgat Sapore
ht amarū spālis est ad fa
ciedū cinnamamū De Gutta

Gutta vt dt plius
idem est qd' amo
mati genus est gu
m dē arboribus flu
ens lucidi coloris est et al
bi calefacit splenetitos pur
gat et sanat arthetitos De
Gariophilon Cap

Gariophilon vt
dt plateārius
arbor Indie vel pot
ius frutex est ad instar pue
iunipera Cuius fructus gari
ophili sūt ad instar clauor
in summitate capitati et in
imo pūctati puū in qntita
te sed in vtute potētes Mul
tū em conferūt odore plyū
stu destim aie pacietib⁹ pla
tearius Calidi sūt et sicci et p
fte acuti Est et qddam ge
eorum qui gariophilis re
missiores sūt p dctē annos
seruari pūt in multa effi
cacia Debet aūt seruari in
loco q̄ nō multū humidus
sit eligēdi sūt aūt illi q sub
vngue pollicis puriumper
ticti sba lem humiditatem
habē videtur Sophisticant
ht modo Gariophili accti
saporis accipiuntur et sbti
lit puluisantur cōficiunt
qz cū aceto fortissimo addi
to modico vino In q cōfecti
one gariophili sicci et in
utiles in primo ligati ia
ceat p vnam noctem Q ex
aceto qdē trahit humiditate
ex bonis autē gariophilis
saporis acumen talit sophi
sticati vix distim posst vim
suā pdūt post xxx dies Isti
gariophili vtutē hūt cōfor
tandi dissoluēdi et cōsumē
di Ad cebrū confortādū nari
bus apponitur Cont flu
xū vētris exacumē medicē
multū valet De Galāga

Galanga vt dt platear
ius Calida est et
sicca est aūt frutex
siue hba in ptib⁹ per
sidis cuius radix in
meditamētis ponit p annos
q īn qz seruari pt Est aūt eli
gēda q subrussa e et in suo
gnē ponderosa et solida ga
tutium ht saporē vim ht cō
fortādi et cōsumēdi ex qli
tatibus suis Illa q vtutem

pdidit ſophiſticatur ſicut
gariophili addito tñ pipe
pulverizato Galanga valet
ad digeſtiõm confortādā
Contra dolores ſtõachi ex fri
gida cauſa vel ex ventoſita
te vino ſit decocto cũ pulvĕ
eius Ad cerebrũ cõfortandũ
naribus applicetur Os etiā
odoriferũ reddit Accēdit libi
dinem et hᶜ potius in eſta
te yeme aũt magis uti
lis ē uſus eius Excedit eni
calore in eſtate De Gumi arabico

Gumi arabicũ
ut dicit platearius
fluit de arbore quadā
arabie Eſt aũt cali
dũ et humidum Tripx
gumi arabicũ invenitur
Eſt aũt album qd melius
citrinũ et ſubcitrinũ Vir
tutem humectādi laxādi
et cõglutinādi Cont aſpe
ritatem lingue poſita in
aq donec glutinoſa fiat et in
de fricetur lingua Contra
vomitũ et debilitatē detur
pulvis eius cũ pulvĕ cyna
momi Cont tuſſim frigi
dam et ſiccam ut non conſt
rictatem pectoris detur de
coctio aq cum illa et ordeo
Contra ignis cõbuſtiõm va
let ſi pulvis eius cõmiſce
atur albugini De Mirra
Mirra arabie ut dicit yſys
arbor eſt quinqʒ cubitorũ
ſpinoſa et aculeata durior
a radice qm a reliq parte
ſui Corticē hʒ lenē Folium
olive ſed criſpius et acule
atum ut rotundius dun
taxat Cuius gut

ta viridis ac amara
unde et nomen ac
cepit mirra Gutta
eius ſponte manās pcioſi
or eſt Elicita vº corticis vul
ne vilior iudicatur Sar
menta eius ignibus inie
cta omēs vexat quorũ fu
mo ſatis noxio n ad odorē
ſtoracis occurrat plin os mor
bos inſanabiles cõtrahūt Huiꝰ
arboris folia et flores colle
cta et ad ſolem deſiccata con
fortādi et conſtringēdi efficā
ciam hn̄t Cont vomitum
et fluxũ ventris et pfluviũ
ſanguinis multũ valet ſed plo
fecte eius q̃ in vitalli durius
ſunt eius expreſſus De Maſtic
Maſtix ut dicit yſyd. ar
bor eſt in India q̃ corti
cis rubeo radicis magne
eſt Ex ea gutta fluit q̃ ma
ſtix dr odorifera multum
coloris punicei Vel grano ma
ſtix dr quia in multũ grano
ʒ eſt aliis guttis admixta
ſplēdorē faciei confert et eā
pulcrificat Adulteratur tñ re
ſina vel thure Cortex arbo
ris maſtic cum melle deco
ctus ad diſſinteria pōpuius
eſt vim hʒ conſtringēdi con
ſumendi confortādi et cõglu

trinandi et conſolidandi Cont̃
humores fluẽtes a capite
ad oculos vel ad dẽtes valet

De Maci in alia ſignificatione

Macis in alia ſignificatio
ne et gñe vt dicit
plateariꝰ et q̃dã
alijs flos nucis mu
ſcate vel alij dicũt
cortex q̃ ita nucẽ muſca
tam eſt in quo continetur
nux eligendũ eſt qđ ſubruf
fum eſt et acutũ ħt ſaporẽ
virtutem ħt cõfortandi cerebꝛ diſ
ſoluendi etiam et conſumẽ
di humores Maſticatũ in
ore teneatur diutiꝰ et
ſua ṽtute petat cerebꝛ et ſu
ꝑflua ſpurgat

De Muſcata

Muſcata vt dicit ia
cobus et pliꝰ
arbor eſt Indie no
biliſſima at ſpecio
ſiſſima minime cuius
fructꝰ nuces muſcate ſt paru
lo maiores nucibꝰ auellã
nis putatam in albo pfuſo
q̃ notatum ſt et intus ſolide
odoriferẽ multũ calide ſt et
ſicce in tercio gradu Eligende
ſt in ſuo gñe ponderoſe et
ſapore acute Gariofolio fo
liũ conſimile ħre videt ſed
odore et guſtu multũ diſ
ſimile ṽtute enim ꝓpe ħt nu
cis muſcate Macis flos nu
cis muſcate eſt vel ut q̃dã
putant cortex q̃ ita nucẽ mu
ſcatam eſt vt innuimus in

nucibus auellanis ṽtus
eius tanta eſſe dicitur vt ſi ieiu
nis eſu cibo nuci muſca
tam horem aliquam diu viuẽ
fateatur Nux muſcata na
ribus applicata cerebꝛ valde
confortat virtutem enim cõforta
di ħt ex aromaticitate et
q̃litatibus ſuis Cont frigi
ditatem ſtomachi et indige
ſtionem et diſcolorationem mul
tũ valet Sola nux mane
ſumpta in cibũ multũ cõ
fert capiti excedẽs vſus in plu
bus frequẽt nocet debili cerebro
quia penetratiue nature ẽ
muſcata et ħt exceptũ ẽ vi
nũ q̃ cũ eis decoctũ ad cereb
confortationem valet cõuale
ſcentibus ex egritudine Ad cõ
fortationem autem ſpũalium cor
dis et epatis dentur nuces ma
ſticande Similiter et vinũ de
coctum cum eis

De omcha

Omcha vel vngula vt
dicit plinius q̃a omx grece
vngula latine oſtrea
da eſt vel ut nonnul
li dicũt Gennus gũ
mi de arbore in ori
entalibus ꝑtibus
fluens q̃ ꝑ ſucceſſiones tꝑm
dureſcit in lapidem preſti
multũ Colorem ħt vnguis
humani valet cont ſcabiem
faciem dealbificat Ignem in
miſſus odore ſuauiſſimũ
reddit Not etiã de omcha val
de mirabile fertur oculo infix

mo appoſito ſponte ſua gi
res ſenſata intrat ſine leſi
one cutem oculi et penetrat
interius omnes partes eius
quouſque contrarios humo
res prius excuſſerit et hoc
valde mirabile quia nichil
ita exiguum est qd' non ledat
oculum ſi intrauerit vn̄ pulbi
um Anguſta manſio o
culus que nullum hoſpitem pati

De pipere

Piperis ar
bor naſcitur in
India vt dicit plinius
et Solinus in la
te montis caucaſi

qd' ſoli obuerſum est Folia
eius et ligna iuniperi ſi
militudinem habent Cuius ſil
uas ſerpentes cuſtodiunt Sed
incole regionis illius cum
mature fuerint incendunt ſil
uas et ſerpentes igne fugant
et inde ex flamma nigrum pip
efficitur Nam natura pi
peris alba est Cuius quidem
fructus diuerſus est nam qd' in
maturum est longum pip vocatur
et hoc magis confortat quia
incorruptum ab igne pip al
bum Qd' vero cute rugoſa et
horrida fuerit ex calore ignis
trahit et colorem et nomen
Iacobus aquonenſis epiſcopus
dicit aliam cauſam eſſe nigredi
nis et hec est magis probabilis
Dicit enim quod piper collectum ſine
aduſtione in clibanum mit
titur vt diutius conſeruetur

vel ne aliis partibus ſemina
tum proueniat Piper ſi leue
est vetuſtum credas et ſi graue
nouellum Platearius pip
calidum est in vltimo gra
du Cum puluis ſubtilis fit ex pi
pere ex interiori videlicet ſua
abiecto cortice ſepius aſp
ſus aqua roſata et deſiccata
more quo collirium oculis impo
ſitus maculam aufert et
ad ymbrationes quaſdam quasi pannus
dicitur Sanguineis non patet
piperis vſus est Diſſoluit
enim in quibuſdam lepram indu
cit puluis eius carnem ſuper
fluam corrodit in vulnere
Piperis arborem quandam ytalia ha
buit vt dicit plinius ſed ma
gna vt est mirtus nec abſi
milis Indica enim arbor pi
peris parua est Igitur pip ar
boris ytalice paruum est et acre
deest ei quoque coſta maturitas
est et in hyſpania piperis
arbor cuius fructus est acerrimus
piperi Indie valde diſſimilis
nec credimus quod vſque vnum pip
naſcitur niſi in India quod mir
nature ſpecies est

De pedixion

Peredixion est arbor ori
entis agreſtis
ſic dicta et nunc etiam
dextam Fructus
huius arboris vt dicit

vſus dulcis est quo co
lumbe miſſe delectantur Vmbra
eius et ramos pertimuit
est autem in certis partibus

quoddam genus dratonu
volatile qd' ipis columbis
multiplitit insidiatur ip
se aut drato eadē arborē
mirabilr phorrescit adeo
vt vmbra illius se forti
dēt attingi Sedētibus at
columbis in arbore paul
dto insidiatur et respitit
si vlla illarē arbore desē
rat et s' pda fiat Si aut
vmbra arboris fuit pte
sinistra pte dextra drato
petit Si vō in pte dextra
sinistrā petit Sigt aute
arbor ista truse xpi Cui9
ta dexteram in vgo maria
vmb' eius signu trutis
qd' drato ille serpēs anti
quus mirabilr phorrescit
Tu ergo columba sta aīa
felle mundie tarēs si te
psequitur dyabolus sti
mulus temptatonu fuge
ad memoriā et passiōm
trutis xpi apphēde signu
trutis et sedm augusti
nichil ē notē potit inimic
vn in tatitis statim aīam
mutat sponsus dem to
lumba mea spōsa mea a
mica mea in foraminibus
petre q sz in manibus
pedib9 qz xpi st et in cau
na materie pettoris ei9
qm lantea milcitaris in
fixit q . . . tauna est os sata
kenpa . . . imyn in q petiua
ipta ē . . . ptū nrē rdeptō

Statten vt dt De Starte
Sphus genus gumi ē
qd' fluit d' mirra sz qn in
durata est est multo pto
sior mirra vnttu
osa est et mire od
rifera vnde de il
la iubebatur fie
ri thimiama topositois

Storax De Storate ca
S vt dt platearius pl9
et ps9 arbor simil
arabie est ma log
nato ipe tonsimil
Cuius vrgule mix
tams ortu guttati lacme
fluit Distillato gum9 ar
boris in tra tadēs munda
non est sed tū rōn tortitis
strobe seruat Illa aute
vgis et ta lamus inhesē
rit munda est et alba dehi
fulua fit solis tausa est
aut pinguis rsinosa odo
ris iotudi humettata
melleu liquorē emittēs
Illa vtiqz bō pba q tū ma
nibus titatur mox fit hu
mida et magis aromati
ta Cont debilitatē et fagn
ditatē stomachi multū valet

Sandali De Sandali
S vt dt plateari9
arbor est orietis
in India frigida
et sitta est lignu
eius sandali dr
pharuu est est em albu ruf
fum et titrinu Illud qd'

Citrinu est magis est a
romaticu sed rubeu effica
cius e. Est autem eligendu
valde aromaticu et lb'e p
cipue cum frangitur. Va
let autem pulvis sandali
mixtus oleo rosato et ace
to cont calefactionem epatis
ex lb'e sz emplm sitim e
regione epatis. Idem pul
vis valet contra dolores fro
tis et ad provocandu sopnu
oleo ammixto mandrago
rato et succo lactuce. Pul
vis sandali et feniculi cor
tex zuccara et papaver al
bum et gumm arabicum
et pulvis liquiritie simul
trita et bn pistata et confe
cta cu sirupo simplici mel
tum valet cont calefactionem
epatis et contra siccitate
et vetositate pectoris. Cot
tussim et contra dolores fro
tis ex calida causa. Vt dr
d'ra sandali. Aliter etia confi
citur sed efficatius est ele
ctuariu sic confectum. So
pnu etia inducit efficatis
sime sed tunc oportet vt pul
vis mandragore adhibe
atur. De thure ca

Thus ut platea
arius et plinius
dicunt arbor nobilis
et aromatica est arabie
Similem sa atqz ramosa le
vissimum corticis folio pira
more atqz subtitulo hal

ei vindemia una tamen or
tum est estu sz fraglan
tissimo qm maxime vide
tur pignas tenuissimus
qz tendi cortex eius. Tunc
cortex minuto volnere inde
psilit spuma pinguis q
concreta desiccatur et obdu
ratur. Scda vindemia in
initio hiemis sed qd tunc ex
cussum e non copandu po
ri. Creditur novellu thus
novelle sz arboris candidius
sed et vetus odoratius. Thus
qd albu est et rotundu mag
ptiosu est. Cu frangit intus
invenitur pingue. Igni ap
positum facile ardescit. Cot
dolorem pectoris accipitur
thus lucidissimu et optime
pulverizatur cera etiam re
cens de favis extracta butiru
etiam non salsum et hec
ta equali pondere mixta li
qscunt in vase ad igne et op
time commiscetur. Post hec
confectio refrigerata et itim
ad igne parz emollita su
pellem ovium ex ea parte
q carni adheserat ponitur
et pectori supponitur et mltu
valet. Con apostema pecto
ris ide valet. Cot lacrimaz flu
xu vel dentiu dolore et fluxu
humorz a capite fiat eplm ex
pulvere eius et vino. Cotra
reuma capitis in ore teneat
duo vel tria grana. Iudicat autem
qz multu confert. explicit

Liber de arboribus explicit[ur]
Incipiunt capitula de herbis

Generalit[er] de herbis	Nardus
Absinthium	Opium que
Anetum	caſſula dr
Apium	Petroſilium
Crocus	Papauer
Cucurbita	Peonium
Coriandrum	Pinnula veris
Camphora	Pſillium
Ciminum	Ruta
Centaurea	Staphiſag[ria]
Dyptamp[n]us	Sponſa ſolis
Feniculus	Saxifraga
Juſquiamus	Saluia
Madragora	Viola
Menta	Zinziber
Marrubium	Zeduarium
	Zuccara

Expliciunt capitula Incipit
liber duodecimus de herb[is]

Generalit[er] p[ri]mo
de herbis dicendu[m]
eſt. Eſt autem ma
xima queſtio
ne[m] q[ua]lit[er] naſcant[ur]
herbe ſiue pla
te[n]t[e] materia vel ſemine. Sol
ui aut[em] pt ſic terra in ſuis
ſingulis p[ar]tibus q[ue] ſenſu
ſ[e]ntiat[ur] et huano q[ua]tuor ele
menta cu[m] ſuis q[ua]litatibus
continet vn[de] ita e[st] q[uod] terra
iſta co[m]poſita e[st] q[uam]uis ea[m]
ſimplicit[er] t[er]ra[m] aſſignat[i]o[n]e
vocamus. Nullus e[n]i[m] ſim
plicit[er] et pura[m] t[er]ra[m] tetigit
vel aq[ua]m pura[m] ignem aut
a[er]em vidit. Compoſita e[n]i[m]
ſu[n]t h[e]c q[ue] ſenſu p[er]cipimus n[on]
ipſa elem[en]ta ſed ex ipſis ſu[n]t.
Quare ergo potius terreu[m] a[li]
quid dicimus aqueu[m] vel
igneu[m] aut aereu[m] q[uam] terram.
Solutio ex eo in quo ſingula
magis abundat ſortita ſu[n]t
appellatio[n]e[m]. Ergo cum mea
re q[uod] terra a nob[is] dr licet ſub
til[is] puluizata q[ua]tuor cauſe
ſu[n]t neceſſarium e[st] ex ipſis q[ua]tu
or eſſe co[m]poſita. Terreu[m] t[ame]n ma
xime dici pt q[uo]d terreu[m] vide[tur].
Aqueu[m] q[uo]d pur[um] videt[ur] h[ab]e[re]d
terra aereu[m] im[m]o igneu[m] inp[ur]e
id eſt valde pur[um]. Q[uia] terra colhe
re[n]s p[er] aq[ua]m diffundens p[er] igne[m]
et aera ſurge[n]s. Niſi e[n]i[m]
in eo ignis concluſus eſſet
motu[m] ad ſup[er]iora h[ab]e[re] non
poſſet n[ec] aq[ua]m et aerem non
diffunderetur in latu[m]. Patet
aut[em] q[uod] om[n]ia terre naſcentia
magis de terra p[ar]ticipiat q[ua]m de
alio aliquo eleme[n]to et ide[o]
locu[m] ſuum et natiuitatem
ſuam iuxta terram occu
pat. Cum ergo maior p[ro]
ſit terra q[ua]re quide[m] h[er]be rep[er]
iunt[ur] calide et q[ue]da[m] frigi[de].
De Solutio. S[ecun]d[u]m q[uod] mag[is]
et minus res q[ua]litatibus
adheſerunt. Duobus e[n]i[m]
modis res ſe h[ab]e[n]t vno mo[do]
ſ[ecun]d[u]m q[ua]ntitate[m] alio modo
ſ[ecun]d[u]m efficatia[m] magis et
min[us] ſ[ecun]d[u]m q[ua]ntitate[m] mate
riam ſ[ecun]d[u]m efficatia[m] m[ateri]e.
Proinde cu[m] radices ſint in[...]

se cōtrarie vna calida alia
frigida q̄re viuit in eodē
territorio Cū vnūquodq; in
suo simili nutriatur et de
struatur a cōtrario Solū cū
nutrimentū herba suscipit nō
a terra simplici sed cōposito
in q̄ illa q̄tuor elemēta sūt
Sed vn̄ habet singl'e herbe nu
trimentū Ex eo q̄ competit
sibi et p̄ qd' adherebat vnde
cum eradicatur herbe nutri
mentū in aera reperiuit sed
aliter q̄m oportet vn̄ aer li
cet in se illa q̄tuor elemēta
cōtineat non tn̄ herbis era
dicatis nutrimentū p̄bere p̄t
quia de eo quo mi⁹ egebat
sic est aere magis inuenit
ut vnde nc̄ce est ea dissolui
deficiente eis naturali instru
mento nutrimento scz terre
no Si sereda semina herbarū
q̄s comedē cruda volueris ma
defeceris p̄ triduū in oleo lau
rino vel nardo vel in vino
condito puluibus gario
philis vel mustate et post
ea seminata statim madefecteris
eiusdem sata nascetur cu⁹
fructus semina cōbiberit et
sic teste palladio

De absinthio

Absinthiū vt dicit
platearius et li
ber phisici herba ē ca
lidissima saluti huma
ne comoda na fruct⁹
eius p̄ se vel vino potatus
ad multimoda rmedia valet

Duas p̄prietates contrarias
habet laxatiuam scz cōstrictiuā
Est constrictiua quia calidi
tate et amaritudine p̄u
pria est Est aūt absinthi
um calidum et siccū Cōt
lumbricos valet et opitula
tōm splenis et epatis Cōt
dolores capitis ex fumo
sitate Cont̄ apoplexia ne
veniat si qū timetur Cōt
amissam loquelā optimū
rmediū est Cōt vmes au
riū succus eius auribus
instilletur Succus eius
potatus visū clarificat libros
et ligna multos p̄ annos
a vmibus custodit Ad dige
stiōm et stōthū confortā
dū multū valet Cōt tolerā
p̄ximā q̄ solet fatē ab hora
tōm stōtho multū valet

De Aneto

Anetū vt
dicit platearius
calidum est et sic
cum Anetū herba e
anuus semen cōpe
tat mediume Cū herba debet
in autumpno colligi et
desiccari p̄ triennū serua
ri p̄t sed melius q̄ quolz
anno innouat Anetū ad
constringendū lapides in ve
sica valet valet etiā cōtra
vomitum et singultum
ex causa frigidā naribus
appositū Cōma sturatū vel
decoctū et potatū cerebrum
confortat et stomachum

ventoſitatem etiam tollit
et optimum est etiam ad digeſ
ſtionem urine De apio

Apium ut dicit pla
tearius calidum
est et ſiccum est autem
herba cuius radix vel folia
competunt medicine pectoris
torſionem de groſſa ventris ven
toſitate vel epatis opila
tionem ſoluit Succus eius
cum vino tepido ſumatur
Crocus ut dicit De Croco

platearius ab
opido ciliticie dicitur quod
vocatur corthum ubi
optimum naſcitur her
ba est odoris boni cuius
ſemen vel potius flos Cro
cus dicitur colore aureolum por
recte longitudinis in terre
et neque in fragmenta commi
nutum Cum carpit manus
inficit leviter aer et in ſpira
tione rotundum quod ſi huiusmodi
non fuit vetuſtum creditur
Est autem crocus calidus et
ſiccus ſed parte unum lectus co
fortandi unde in licum valet co
contra ſincopim et debilitatem
ſtomachi Crocus calefactus in
teſta et deſiccatus pulveri
zari debet et poni in brodio
quod diſſipatum fuit cum aqua
craſſa fit quod ventrem ſolvit
et contra illa quod prediximus
valet Colericis dari non
debet quia illis provocat vomi
tum et multus uſus eius
abhominationem facit Ad ru
borem oculorum ex ſanguine vel
colera pulvis croci vitel
lo ovi confectus et ex hoc lu
bax intinctus oculis quod ſup
poſitus medetur Contra
yliacam paſſionem cathapla
ſma pulvis eius decoctum
multum valet De Cucurbi
ta

Cucurbita ut dicit pla
tearius est fri
gida et humida ſed
ſatis in hac qualita
tibus curta herba que
in calidis regionibus precipue
invenitur frutum ferens pul
cherrimum ad inſtar capitum
humanorum magnum Semina
quod interius ſunt cibis et me
dicinis competunt non tamen cru
da ſed elixa Contra opilacionem
epatis Contra apoſtema
ſpiritualium pectoris et aliorum
membrorum valet in acutis
elixa cucurbita vel etiam aſ
ſata Sine alio condimento
comedentur Exigo et cibus il
li est et medicamentum co
quitur autem in paſta et cocta
diſſolvatur in aqua et ex il
la aqua addita zuccara optimus
ſirupus fit in acutis febri
citantibus Contra calefactio
nem epatis De cortice eius in
potum egroto detur Notandum
autem quod poſt maturitatem
colliguntur cucurbite et ſu
ſpenduntur ad ſolem cum ſemini
bus et ſic deſiccatur in ſicco

coto ſit q̃ pdurat in annu
terciu. Extractus vo ſemib;
ſubtilit ex cortice cortex in
teger aptus eſt potibus ad
portadu **De Coriandro cap**

Coriandru eſt herba ca
lida et ſicca et ſa
tis comunis. Cuius
ſemen mediocrit com
petit vim hƺ cõforta
di ex qntulacumq; arõticita
te. Ad digeſtiom confortã
dam et do lores ſtõchi ex ve
toſitate de[...] tur ſemen
eius in cib[...]um vinu d
coctu cu eo pulvis q; eius
ſup cibos aſpſus cibos ſa
poraſiores reddit **De Cam
phora**

Camphora vt
dt plateariuis ħba eſt
in ptibus oriẽtis aroma
tica multu ħ et herba col
ligitur in fine veris et co
teritur et ſuccus exprimit
illud qd feculentu eſt reſi
det et abicitur qd puꝝ et
liquidu retinetur et ſoli
exponitur. Exſiccatu vo al
bum fit et pluandu ħ cito
frangitur et ſi manibus t
ctetur cito pulvizatur et ħ
in giris illoꝝ manibus fiera
dr q̃ libidine polluuntur
Caſtu eni ſui geſtorẽ requit
et eu caſtu efficit q̃ ipam
caphorã naribus apponit
in vaſe marmoreo et ma

De cimino xlc a labaſt
Ciminu vt dt plateari⁹

calidum eſt et ſiccu. Bem
ẽ cuiuſda ħbe vim ħƺ diſ
ſoluẽdi et cõſume
di Cont ṽtoſã dige
ſtiom et aſſiduam
eructuacõm detur vinu
decoctum cum eo ad augmẽ
tacõm lactis in mulieri
bus et ad augmẽtu ſpma
tis in vis multu valet
pulvis eius in cibu vel
potu ſumptus addito ab
ſinthio apit meatus lactis
ſive ſpmatis calore ſuo

De Centaurea cap

Centaurea vt dt
plateariuis cali
da eſt et ſicca eſt aut
ħba amariſſima vnd fel tẽe
appellatur vim ħƺ attra
ctiua et cõſumptiua cõ
tra opilacõm ſplenis et
epatis valet vinu decoctu
cum ea addita zuccara. Ad
duricia ſplenis et epatis
ſumãtur radices femcli
apii petroſilini et coquãt
in ſucco centauree addita
q; zuccara coletur et paciẽ
ti detur ad bibẽdu. Ad paraly
paſſiom et paliſim ide ħ
fiet Cõt lubricos detur ſucc⁹
eius cum melle. Ad volũa
cõſolidadu terat ſucc⁹ cen
tauree et ſupponat et ſoli
Decoccio eius cu vino et in
veſpere calida potata ſudo
res efficaciſſime pvocat ſed
caueatur nimius vſus

eius ꝓpter deſiccatiōem eius
minuam pectoris In hyẽe
plus competit iſta decocti
o q̄m eſtate et hẽt ꝓꝑ exceſ
ſum caloris De diptanno

Diptannus vt dt plate
arius in natura me
ditiẽ ꝑualida h̄ba eſt cali
da et ſicca q̄ in locis lapi
doſis invenitur
vim hẽt diſſolue
di et conſumedi et
attrahedi venenū
cōtra morſū venenator
alaliū trita ſupponatur
et ſuccus cū vino detur ad
dito aq̄ ſuccto mẽte Dicit
qꝫ ceruꝫ ꝑdiderit hāc her
bam q̄ cū vulnerati eſſet
venenatorꝫ ſagittis toxi
catis currebat ad hāc her
bam et cōſeſtatātes vulnā
ſua ipm̄ oꝫ in cibū ſume
tes venenū cū iaculis e
ducebāt De feniculo Ca

Feniculū vt dt
ꝑlateaꝛius ca
lidū et ſiccū ē h̄ba
eſt ſbtilis ſbē vnde
ex q̄litatibus ſuis vrinā
ꝑuocat Semina eius foli
a et radices cōpetūt me
dicine In vē colligitur
cortex radicis eius et hec
multū valet decocta cū
vino cōtra opilatōm ſple
nis epatis diſſinthiam et
vitiū lapidis ex frigida
cauſa Et ex calidis hũo

ribus infirmitas eſt aq̄
ponatur in decoctiōe ſemi
nis etiam decoctus ad mo
dū pulmēti cōtra ꝑdcā vi
tia valet vētoſitates etiā
tollit et digeſtiōm confor
tat Eadē facit pulvis ſeīs
eius Cōt quaſdā adumbra
cōes q̄ fiūt in oclis ſuccus
radicis eius ſuſpendā in
vaſe eneo xv dieb' et more
collirij ponatur in oclis
De Juſquiami cap

Juſqami her
ba ē fri gidiſ
ſima h̄ba vidis et ſe
men eius cōpetit medicie
vtute hẽt infrigidādi folia
eius vidia vel ſemen trītū
ſi ſr tympora poſita fuerit
ſōmpniū ꝑuocat Semen
eius adeo efficatiſſimū
eſt ad ꝑuocādū ſōmpniū
vt ſi grana frumēti aut
avēne cū ipſo ſemīe iuſ
quiami in olla parit' cū
ipſo bulliēris granacū
ipſo bullita et poſtea cō
ſta ab avibus inducunt
ſompniū avibus adeo vt
aves capi manu poſſint
Semen hui' hẽ nulli de
ad comedēdū quia necat vl
inducit letargicū morbū
Fertur d' quodā epō qui ſup
modū temptabat a luxu
ria q̄ diuſa remedia atte
ptās accedꝫ ſuccū hẽ ſuꝑ
vidis et ipſo ſucto tantum

infrigidauit vilia et p
tes illas inferiores circa
renes et stimulus luxu
rie penitus extinguetur O
leum fit ex semine her
be huius dentium dolores
q̄ prueniūt ex calida cau
sa efficacissime curat Ad
inflatōes etiam et alias
infirmitates multū va
let in his tn̄ q̄ ex calida ca
usa sunt De Mandragora

Mandragora vt
dt platearius
herba est ortentis fri
gida et sicca masculina
q3 et femina Masculina
folia ht bethe similia ffe
mina folia aspiora ht fo
lus lactuce similia poma
portat suaue olentia q̄
poma tredunt Radices mā
dragore et cortices et fruct9
et folia competūt medicē
virtute ht cōstringēdi et mor
tificādi Ad somnū ma
gnū prouocandum pulvis
eius confitiatur cū lacte
mulieris et albugine
oui et inde cathaplasme
frons et tempora Contra
dolores capitis ex calidi
tate Folia eius trita sup
tempora ponantur Sed et
oleum fit ex pomis Accipi
antur poma mandrago
re trita bene et misceant̄
oleo comuni et fiat postea
decoctio et postea coletur
et hoc est mandragora
tum qd' vtiq3 valet ad sop
nū prouocādū et dolores
capitis sit cū ex eo frōs et
tempora inungatur sab
lem colorem reprimit Ra
dices eius decoquntur in
vino et huius sā dat' poto
hīs quor meb secāda st
et non sentiet dolorē p̄ ni
mia soporatōē De Menta

Menta vt dt pla
tearius herba e
calida et sicca Est
mēta domestica et
menta silvestris Silvestrē
calidior sed domestica ma
gis cōpetit medicinē virt
ht dissoluēdi et consume
di et confortādi ex aroma
ticitate Contra fetorē oris
et putredinē gingiuarū
abluatur os cū coctu sit
cū mēta domestica post
ea fricetur gingiue cū
pulvē mente sicce Cont
opilatōm splenis et epa
tis si sit sine febre et sit
ex frigido humore vinū
decoctum cum mēta et a
q̄ multū valet Cū datur
aliq̄ potio cōt venenū cū
succo mente debet dari vi
nū decoctionis eius et pul
vis in cibum datus dige
stionē confortat De Mar
rubio
Marrubiū vt
dt platearius herba
est calida et sicca virtute ht

diſſoluēdi et conſu
mendi et apꝛiedi
Contra vitiū pecto
ris frigidū et quaſdam
viſcoſitates eius electua
riū valet ex ſucco eius
fctum addito melle et pul
ue dragāti et liquitie
Vis ſimul uſq ad ſpiſſi
tudinem decoctis contra
emorroydes inflatas et
non fluētes decoctio eiuſ
dem herbe cū aq ſalſa et
vino et melle ſuppoſitorio
et hc fctō multū valet

De nardo

Nardus vt dicit
Platearius hba eſt
ſpicoſa Radix eius grauis
et craſſa ſed breuis et in
gra fragilis cpſſū redo
lēs odore aſpero folium ei⁹
aſperimū denſū qz caudiin
na mariſtas ſpicas In in
dia naſcitur et in Syria
inditū multiforme eſt
ſed ſpicatū melius eſt aut
leue fuluū comeſtū ſpi
ca paruū odoratiſſimū
Et ſi multū in ore tar
dauit linguā ſiccat flos
eius tm ppt bonū odorē
cuſtoditur eſt et aſperū qd
aliqui nardū ſilueſtrē ap
pellāt hedē folijs rotun
dioribus tn et mollior
bus flore purpureo radi
cibus plibus redolētibus
et gracilibus ſaporis cali
di et venenoſi In motib⁹
vmbroſis bis in anno flo
ret Cuius flores purpu
rei vix radicē ꝯiūnātes
Semen pducit ſemī vua
e ſimile eſt aūt nardus
calida et ſicca Radix et
folia eius cōpetūt medi
cine vim hnt confortādi
ex aromaticitate ſua diſ
ſoluēdi ex amaritudine
Cont ſincopim et cardia
cam paſſionē fiat decoctio
ſpicus in aq roſata addita
zuccara fiat qz ſiruppus
Con debilitatē cebri narib⁹
applicetur Et idem cōt fri
gidum reumā capitis
et cōt frigus ſtomci et tor
ſiones viſcerū ex frigidis
humoribus et oplacōes
ſplenis et epatis Detur
vinū decoctionis eius fit
aūt vnguētū ꝓcioſiſ
ſimū ex ſpica nar
di eo mō quo fit ole
um ex iunipeꝛi li
gnis Hoc em valet cont
paraliſim poplexiā et epile
ciā artetitam et podogra
ſi ex eo pinnes inungā

De orpino vel craſſula

Orpinū vel vt plinia
dicit craſſula
hba eſt calida et hu
mida oſſiū fracturis co
uenies De hac hba ctiſſi
me pbatū eſt qz ſi tollā
detē diebus an ſolſtitiū e
ſtiuale i aere infra tecta

domus suspenderis ipsa
herba sine ullo tre uel aq
adiumento p totu se anu
gminnas pullulabit siccas
q3 in una parte sui ex pte
alia reuirescit et in hc qde
secretu nature ppendim9
et omipotecia creatoris
q in minimis etiam rebus
miracla mudo non desinit
opari De petrosilio

Petrosiliu ut dt
platearius hba
est calida et sicca est aut
domestica et siluestre do
mestica magis competit
medicie uim ht puocadi
digestione urine et contra
lapidem valet hba ista vel
semen in cibu posita dige
stione puocat et uetositate
excludit et confortat De papauere

Papauer ut
dt plateariius
hba est frigida et
sicca est papauer
albu qd est frigidu
et humidu et est papauer
nigru qd est frigidu et sic
cu et magis mortificat se
men eius vel radix com
petit medicine uim ht in
ducedi somnpnu leniendi et
mortificadi fit emplm d
semine eius et lacte mu
lieris et albugine oui et
superponat temporib9 hc
ipm fiat cotra calida apo
stemata in pn° et contra
calefactione epatis addito
cu oleo rosaceo cu semie
papauis et hc melius cot
siccitate pectoris valet dia
papaueron electuariu fit
ex semie papauis et succo
liquiricie et gumm arabica
et dragaganti q ps sicaum si
ruppo confectis De poema

Poema ut dt pla
tearius calida
et sicca est radix ei9
in medicametis po
nim ht dissoluedi et co su
mendi dt aut galienus
q het herba ad collu cui9
dam puera suspesa caducu
morbu ipellebat ab eo qui
effectus non ipserit in usu
ali poema cot palasim de
pulius eius cum castorio
in vino decoctus De primula

Primula herba
pea re nome ha
bes pma em est q
post hyeme uiret et
floret et est efficacissime
caducu morbu curat in
vino rubeo bullita et eius
decoctio in potu sumpta

Psilliu ut de psillio
dt platearius
hba est frigida et
humida uim ht refri
geradi et humecta
di cont ariditatem in acu
tis febribus lingua pus
ta cu cutello radatur dein
ligatu semie in subtili

panno intingatur aq̄ fri
gide et lingua ex eo fric̄et
Cont̄ ſitim ſub lingua te
neatur cont̄ tuſſim ſicca
vitio ſpūalium et conſtipa
tōm vētr̄ in acutis febri
bus ponatur pſilliū ma
ꝙ per aliquātulam horam
Deinde abiecta aq̄ illa det̄
tū alia aq̄ frigida Conſer
uat autē camphora fri
giditate et humiditate ſua
q̄a camphora minime ſb
tilis ſb̄e eſt De Rutha

Ruta vt dī pla
tearius calida
eſt et ſicca h̄ba eſt
cuius folia et ſēia
competūt medicīe vim
hēt diſſoluēdi et cōſumē
di flegma In puluerem re
dacta et inſecta p nares
Sed cebr̄ mūdificat vi
nū etiam decoctū cum ru
ta ad idem valet ſed addi
to puluere pōeme Cōt defe
ctum viſus ex multa fu
moſitate ruta ponat̄ in
dolio noui muſti ſiue de
coctū vinū cū ruta in vi
no decocta ſuponatur loco
Cont̄ frigiditatē ſtōchi
et paliſis detur vinū de
coctum cum ruta et ca
ſtorio ad meſtrua pro
canda et fetū mortuū ei
ciēdum deſignātibus et ſe
cundina eiiceda Cū in liēs
pepeīt detur caſā cum

ſucco rute Idem operatur
ſuccus rute ore receptus
Cont̄ dolores mēbror̄ ex col
liſiōē vel alia d̄ cauſa Ru
ta in teſta calefacta ſupōt
Cont̄ inflatōm alicuius
mēbri ſiue brachii ſiue ti
bie accipiatur ruta optiē
trita et confiſiciatur cū bu
tiro qd̄ non ſit ſalſū et pōt
ſr̄ locū inflatū Deſr̄ vō pā
nus aq̄ infrigidatus po
natur et reſidebit inflatō
aut exibit dolor primum
tas reſitas in loco illo ceſ
ſabit ꝗ paſſio Cōt laſſitu
dinem colorē aut ruborem
puluus cimini cōficiatur
cum ſucco rute bombax ꝗ
intincta ſupponatur Itē idē
cōtra venenū ruta etiā po
tata valet Sup morſum
venenator̄ aīalium et canis
rabidi ruta pōt Odor rute
contrarius eſt ſerpēti et hoi
in tm̄ vt ſi q̄s totus ſit cir
datus ruta vidi ſecurus
accedē pt̄ ad occidendū ba
ſiliſcū ſerpētē Cui9 etiā fu
mus citiſſime ꝑim baſili
ſcū necat Unde etiā fit ꝙ pe
des ſuos indefricat illi q
int venenata aīalia am
bulare volūt De Staphiſ

Staphiſagria vt ſagria
dicit plateaRius et pli9
Calida eſt et ſicca herba in
tertio gradu ꝗ cum maſti
ce id eſt thure olibano ma

ſtuata multu fleuma de
tapite purgat Inguiā fle
umate grauatam iuuat
Gargariſmus ex a
q decoctionis eius ca
put d' groſſo et fixo ſo
fleumate purgat Cu
aceto potata purgat decti
et gingiuaz dolorē et a pu
tredine conſeruat ſeu curat
Staphiſagria puluiſata
et in panno ligata omēs
pediculos d' ſe venire facit de
toto corpore et necatur De

Sponſa ſo Sponſa ſolis
lis ut dt platea
rius h'ba eſt q ſolſeq
uium dr eſt aūt frigi
da et humida Iſ trita et
coeſta contra venenū valet
qd fit morſu venenatoꝝ aīa
liū maxime tn̄ ſupoſita vol
n' Succus eius valet cōt
opilatōm ſplenis et epatis
ex calida cauſa De ſaxifra

Saxifraga ut dt pla ga
tearius calida eſt et ſic
ca herba ex re nom
hns lapides frangēs
in renibus vel in ve
ſica in vino ſz in po
tu data Radix ſola competit
medicinē Cont' pliatā paſſio
nē puluis eius in ouo ſorbi
li idem facit De ſaluia

Saluia ut dt plateārius
calida eſt et ſicca
tn̄ folia eius compe
tūt medicinē Domeſtica

eſt et ſilueſtris Silueſtris ſal
uie radix in medicinis po
domeſtice folia Domeſtica
conſumit et confortat Vinū
decoctum cum ea contra
paliſim et epilenciā valet D'

Viola frigida Viola
eſt in pmo gra
du humida eſt in fine
ſcdi per bienniū ſer
uatur melior eſt tn̄ viridis
Sirupus violaceus fit ex
violis Viole in aq coqūt et
ex colatura ipā zuccara fit
firuppus Si ex ſucco violā
h' fiet melius eſſet valet
ad ſolutōm vētris in febrib'
Oleum fit h' modo viole
in oleo decoquntur et inde ex
pmatur et h' eſt oleū vio
lateum Vnctio illius olea
ſtā ſ' fronte et timpora
dolores capitis ex caliditā
te rmouet Vinū viole h'nt
refrigerādi humectādi leni
endi et relaxādi ffomenta
tio ſtā ex aq decoctionis ſ'
pedes et frōtē in acutis feb
bus ſompnū prouocat De

Zinziber ut Zinzibere
dt platearius
calidū in tcio gra
du humidū in pmo
Eſt aūt h'ba Indie
circa cuius radices zinzi
ber ſilueſtre qd' nonulli
maſculinū dicūt acutorē
hns ſaporē domeſtico et
ſbām ſolidiorē Colore tn̄

non adeo album ē ſra
git̄ur q̄ ſacilius Meliꝰ
eſt tn̄ domeſticū id eſt fe
mininū q̄d ſꝫ albū eſt cō
tra vitiū frigidū deguo
tiōq; modo et contra frigi
dum ſtōchū plimū valet
vetre etiā ſoluit et ſſflu
am hūiditatē deſiccat ad
ſtet omnia decoctio eiꝰ cū
vino ſiue comaſticatū p
ceptū eſt rmediū pulūis
etiam eiꝰ in collirijs o
culos clarificat Electuari
um eius diazinziber effi
catiꝰ eſt De zodeario cap

Zodearū vt dt
platearius ſiue
citualdū ca lidū eſt
et ſitū eſt aūt hba in ori
ēte ita cuiꝰ radices citual
dum naſcitur puenit etiā
in ptibus ytalie eligēdū
eſt colore citrinū acutū et
amarū ſapō in lignis cōtra
vetoſitates yliaca paſſio
nē et q̄ſdam punctōes cor
dis multū valet Si vō in
alijs mēbris punctōes fiat nō
eſt accipiēdū citualdū ne
ipsis punctōes tāſire faciat
ad cor Salſamentū pulūis
eius appetitū excitat et cō
t ſincopim valet De zuta
ra

Zutara vt dt pla
tearius calida eſt et
hūida in pmo gdu
Sūt aūt in ptibus
hyſpanie que cum

maturꝫ fuerit radicibus
euellūt q̄rꝫ ſūmitates ad
menſurā duarꝫ palmarꝫ
abſciſe terre ad ſpem q̄ſimis
inſtituūt Reliquū vō cauā
tum p fruſtra ſciſſū terūt
et liquorē in vaſis recipiūt
receptū q; bulliūt Cū q; li
quor totus tāſire videtur
in ſpumā extrahitur et
in vaſis reponitur cooperit
q; palea et ſraſpgitur aq̄ ca
lida Ex q̄ foraus etiā ſine
igne ebulliēs magis exco
q̄tur et bulliat ſed eius ſbā
magis minuitur Cūq; pli
mū in canduerit ceſſat aq̄
aſpgere Illud vō cū modi
cū aq̄ ſfrigitur citrinū ma
net et multo calidius vn̄
in acutis non debet poni
Frigidius vō eſt albū et
laudabilius Contra dolo
res pectoris et cont̄ tuſſim
valet Succus etiā pectus
humectat Cont̄ dolores ca
pitis ex calida cauſa et ad
ſolutionē vētris accipiat zuta
ra et aq̄ decocta cū violis
et inſcreatur et detur hūidis
potus patietib; Explicit
liber de herbis aromaticis

Incipit liber tredecimꝰ de
fontibus diuſarꝫ t̄rarum

Generalit de fon
tibus dicendum
e q̄ ſapore aut
vtutem uel colo
rem ex occultis

tre visceribus trahunt de q̄
bus originē fluētes ducunt
subsequentis libri in singu
lis capitulis autores sc̄
Augustinus plinius so
linus ysidorus et iacobus
De fōte q̄ est in medio padi
Fons limpidissimus si
est et amenus in remo
tis orientis ptibus q̄ videli
cet in padiso terrestri oritur
q̄ tm̄ ex se pducitur copiā
aq̄e q̄d in q̄tuor fluuia di
uiditur q̄ tn̄ statim sub tra
abscondunt et p viscera tre de
fluentia in quibusdam sub
terraneis meatibus in aliis
remotis regionibus iter
oriuntur nam phison q̄ et
gāges ex quodā monte in
dic scaturiēs statim incipit sr̄
tra cursū operte defluēdo
vt dt orientalis historia De
Gion qui nilus dicitur
Gion qui et nilus dr̄ nō
longe a monte athlāte
d̄ tra exiēs a tra ptinus ab
sorbetur sub q̄ latet fluēdo
mare rubr̄ ptn̄siēs in ma
ris rubri litore incipit ite
r̄ apparē et ethiopiam cir
cuiens in trā egipti nilo
se infundēs vt dt orientalis
hystoria De tigri fluuio
Tigris autem et eufra
tes q̄ ex eodem fonte
in quodā mōte maioris ar
menie egredientes statim
a se inuicē separantur et a
meditraneo mari absor
bentur cū aut pdictis fons
padisi vniusē tre superficiē in
quatuor fluuiis irrigare
dicatur et varis tre quali
tatibus quidā fontes fri
gidas hūt aq̄s alii calidas
et fetid[illegible]as ex tra sulphu
rea vt dt [illegible]iacobus De fō
te qui est in epiro
Fōs est in epiro mirabilis vt
dt iacobus et solinus in
quo faces accense extingu
untur extincte statim acce
duntur Sic signicatur
in hīc hōie quorūdā p im
ma indigestiōe edite et
excitat furorē in aīō lac
me vō compassiōis ex
tinguunt etiam in alieno
animo excitatū De fōte
quodam ethiopie
Fons quidam vt dt iacobus
est in ethiopia apud gara
mātes tam frigidus de
die vt non bibatur tam
calidus de nocte vt non ta
gatur De fonte vnde ig
Fons quidā nis ipse fit
est in ptibus orientis
vt dt iacobus Ex cuius a
q̄s grecus ignis efficitur
quibusdā aliis admixtis
q̄ igis postq̄m vehement
fuit accensus vix aut nūq̄
potest extingui n̄ aceto vl̄
hominū vrina vel zabulo
Perdita aut fontis aq̄s ma
gno pcio comparant sarraceni

De fonte Ciceronis Capitulum
Fons quidam ut dicit pli
nius in ytalia Cicero
nis qui oculorum vulnera curat
Fons De fonte affricane
ut dicit augustinus etiam quidam
est in affrica qui voces tano
De aquis que vul ras reddit
neribus med entur
Aque etiam in quibusdam
Indie partibus sunt que vulni
bus medentur lotis excipies a
De fonte quodam in Boetia qui
Fontes in Boecia qui a
memoriam conferunt ali
as res et alii qui et oblivi
onem faciunt ut dicit augustinus De
Fons est fonte zephiri
in zepheri qui luxuriam
tollit ut dicit plinius De fo
Fontes in Si tibus Sicilie
cilia sunt duo unus qui steri
les fecundat alius qui fecundas
steriles reddit ut dicit augustinus
De fluminibus thessalie
Flumina duo sunt in thessali
a ex uno bibentes oves
dicunt eas fieri nigras ex
altero albas ut mixtim ex utroque
vero varias ut dicit augustinus De
fonte Job in ydumea Capitulum
Fons Job in ydumea est
qui quater in anno noscitur
mutare colorem primo enim pul
uilentum sanguineum viride et
limpidum ternis mensibus
tenens unum ex hiis colo
rem ut dicit orientalis
historia De lacu ytalie
Ex Cutilio lacu ytalie ut
dicit plinius qui biberit
tedium vini habet De Stagnis
Stagna sunt quibusdam
in quibus nulla res na
tare potest sed omnia merguntur
ut dicit Augustinus et sunt alia
ut illud quod mare mortuum
dicitur in quibus omnia fluitant
nec mergi possunt De lacu secundum
Lacus sunt in Augustinum
quibus ter in die aque amare
sunt et ter in die dulces fiunt
ut dicit augustinus De fontibus
Fontes quidam sunt calidi
qui oculis medentur fures
autem arguunt Nam qui sacramento
furtum negat si periurus ef
ficitur aquis potatis excecatur
Si autem non fuit reus cla
rius videt quam prius Sed hec
magis miraculo scribendum est
quam nature ut dicit Jacobus
Item secundum Solinum
Fons patera est quidam quieta
et tranquillus Si autem iuxta
ipsum insonet tube qui exul
tadus ad sonitum elevatur
et tanquam invetur vocis dulce
dinem extra ripas intumescat
ut dicit Solinus De fonte britanie
Fons quidam ut dicit liber rerum
in minori britania esse
refert cuius aque si perfunguntur
lapidem prope te pluvias et
tonitrua provocare dicuntur De
fontibus secundum Jacobum
Fontes autem tam in mari quam
in terra dulces aque limpi

diſſimum invenitur quod
vnus dr in partibus ſama
rie altibus coloribus q̄ter
in anno variatur videm
ſeu ſāguineum pulvule̅tū
ſeu turbidum et limpidū
colorem mira gratatē vi
ciſſitudine oclis ꝑtedendo
vt dt orietalis hyſtoria De

Fonte Siloe

Fons aūt Siloe non continuus
ſed inter polatis diebus
ter vel q̄ter in ebdomada ex
viſteribus ſuis dultes aq̄s
emittit

De fluvio libani

Fluvius quidā eſt iuxta
monte libani int duas
civitates arthas ſcꝫ et ra
phaneam curſu velox et
aq̄s plimū habūdās qm
ſabbatū appellavit eo ꝙ ſex
diebus nullās in ebdōda ex
ſe penitus exhibet aq̄s Die
aūt ſeptimo ꝓfert copioſās
ex ſitto ſubito excuberās et
mvndās effectus vt dt Iaco
bus

De arenis vn vitru

In tereſi aūt et aquo ſit
nenſi territorio ex arenu
lis maris ex zabulo vide
licet et glarea marina ſb̓
tili artifitio puriſſimū vitru̅
efficitur vt dt iacobus De

Mari Rubro

Mare aūt Rubrū qd̓ ſitcis pedibus
filii iſrl̓ tn̄ ſiccavit in toſinio
eſt egipti et arabie cuius
aq̄ ex t̄ra adiatēte q̄ ē ſan
guinei coloris eſt rubee
eſſe videtur q̄ tn̄ huiuſmōi
ſt coloris tn̄ ſt aq̄ maris al
cius vt dt iacobus

De fluvio perſidis

Fluvius aūtē quidā eſt in pſide q̄ ſp
notte congelatur adeo ꝙ
hoīes et pecora valeāt p̄ eum
tn̄ſire De die aūt ſp in aq̄s
reſolvitur vt dt hyſtoria o
rietalis

De fluviis q̄ aureas

Fluvii aūt quidā ſt in ptibus
orietis q̄ aureas arenas
habē dur

De fonte iuxta tire

Fons in mari ē ſuperioris
civitatis tireſie q̄ aq̄s
dulciſſimas tāta veheme̅
cia pſilit a fūdo maris vt duo
bus aūt tbus cubitis ſup
mare ſaltet et h̄c mare tn̄
quillū eſt Cū vo mvnda
toēs veto ferūtur fōs quidā
ab eis obtuitur ſed cū tn̄ſie
rint ſtatim exurgit ut p̄us
Eſt aūt eminens ſr mare
fons vt in vaſis haurīri poſ
ſit

De fōte gelidiſſimo Cap

Fons eſt in regione geli
da norvegie qui in la
pide vtit om̄e qd̓ in eo mit
titur colore tn̄ manēte ī r
bus Et h̄ tādo gn̄ale eſt ꝙ
etiam mittet in ſbām lapi
deam impoſita veſtimenta
Et hoc pbatum fuit ex ma
dato fredrici imperatoris
mittēs in h̄c duttis Expli
cit liber de fontib9 Incipiunt
capitula de lapidib9 ptoſ

Ametiſtus
Achates
Adimas
Abeſton
Amantos
Allectorius
Abſinthus
Adromanda
Berillus
Borax
Carbunculus
Calcedonius
Corallus
Criſpaſſus
Celidonius
Calcophanus
Criſtallus
Criſolitus
Draconditꝭ
Dionisia
Diadatos
Ematides
Ethides
Elitropia
Elidros
Granatus
Gagates
Gelaſia
Gecolitus
Geraccides
Gagatimeus
Iaſpis
Iacinctus
Iudaicus
Iſſiſtos
Irin
Ihena
Liparea
Ligurius
Magnes
Menphites
Melonites
Medus
Smithimus
Onix
Oſtolanius
Orites
Pericius vel
Peridonius
Panthera
Praſius
Pirophilus
Saphirus
Smaragdus
Sardonix
Sardius
Sirius
Sarcophagus
Samius
Succinus
Specularis
Selonites
Sarda
Thopaſius
Sculpture

Expliciunt capitula Incipit liber xiii^us de lapidibus precioſis

Generaliter primo eſt dicendum de lapidibus precioſis Eſt autem queſtio quo fiunt in viſceribus terre Et videmus ex dictis philoſophorum quod ex vaporibus fiunt qui de inferioribus partibus terre conſurgunt et interludunt ſtrauuntur quod ſecundum forma locorum que vacuum in terra inpermit Colorem vero ſecundum diuerſitates vaporum ſit gladuli in carne animalis Subito quidem incoluditur atque for[...]mat ſed ſucceſſione temporis [...]e ſolidatur Si vapor magis [...] ex elemento terre conſurgit groſſus lapis ſit et obſcurus Si vero ex elemento aque lucidus Si ex aere ceruleus Si ex calore ignei elementi rubeus Et ſic ſecundum proprietates elementorum nunc permixtum nunc inpermixtum nunc magis ab iſto nunc magis ab illo vapor exurgentes colorum diuerſitates lapides ſortiuntur Hy vero lapides qui virides vel crocei ſunt et ex aliis coloribus colore communicant et hic ex commixtione vaporum Propterea lapides qui de terreſtri paradiſo ad nos per quatuor flumina deferunt magis precioſi ſunt atque rariſſimi Sed et alii qui in diuiſis regionibus inveniuntur precioſi ſunt et virtute potentes Et maxime hii qui in orientis partibus ſunt Sunt autem claritate fulgoris ceteris clariores et hic quia ibi ſunt vapores elementorum a fecibus puriores Sed et queſtio magna

eſt. Vnde et quid v̓tus in eſt
lapidibus quippe magna v̓
tus eorum videtur et efficacia
ſanitatum. Non autem hec habeant quia
non a deo homini incognitum eſt et
quidem hoc certum eſt quod omnis
v̓tus a deo eſt ſicut dicit aaron in
libro metheororum. Si in eſt her
bis aut ſtirpibus mediante
operatione nature vtpote res
que naturaliter calide ſunt aut fri
gide et competunt medicine
horum nullum in lapidibus
eſt vt exceſſiue caloris aut fri
goris in nullo lapidum deno
tetur. Conſtat autem quod ſine
vllo medio indidit lapidibus
v̓tutem omnipotens et in eis v̓tutis
potentiam tribuit preter rationem nature.
Excepta autem gratia ſanitatum
miracula magna et multa
exprimuntur in gemmis ſicut de
magnete et adamante qui
in attractione ferri videtur inimi
citari. De adamante qui
ſtellam maris demonſtrat.
Et de oſtolano qui hominem in
viſibilem reddit. De carbun
culo qui ſine igne ardens in medio
tenebras noctis fugat. De mul
tis quoque aliis ut preſens teſtatur
liber noſter. Igitur mirationis
ratio eſt omnipotentis dei volun
tas que in rebus huiuſmodi mi
rabilis predicat. De hijs quoque dicit beatus
auguſtinus in libro de ciuitate dei
xxi. Quod alliciuntur demones
ad inhabitandum per creaturas
que cuiuſque delectationem congruunt

per varia genera lapidum herbarum
lignorum animalium et carmi
num. Vnde et Salomon le
gitur incluſiſſe demones ſub
gemmis in anulis. Legitur
autem quod enax rex arabie ſcripſit
Neroni ceſari nomina colo
res v̓tutes et differentias la
pidum et hec ſcripta poſtmo
dum per verſus metricos exarata
eſt. Quorum verſuum ſenſum ſim
plici ſermone digeſſimus
addentes et aliorum auctorum opi
niones. In fine autem libri po
ſuimus quaſdam opiniones
antiquorum. Hec nec credas
per omnia credimus nec per omnia re
futandas et in hoc ſequimur
glorioſiſſimum auguſtinum. Dicit
filios iſrahel ſculpſiſſe quaſdam
gemmas in deſerto et marie
corneleas quarum ſculpture
ita ſubtiles caracteribus copro
bantur vt nullus poſte
rorum huiuſmodi operis imi
tationem audeat attempta
re. Nec dubia res quin ſecundum
efficacias v̓tutum gemmarum
ſignare et figurarum ymagines
ſculpebantur. Quod ſecundum eſt
vt filij iſrahel gemmeos lapides
diuiſis inter ſe ſculpſere figuris.
Quia conſtat non ſine ratio
ne v̓tutis vtpote illi qui ſpiritu
dei repleti et ſpiritualiter docti ab
illis dicens quos in miſterium
omnis operis fabrilis et ar
chitectorie elegit Beſeleel
ſcilicet et oliab. Quique ſpiritualiter

doctī in omēm artem gēma
riam sculpēdum et polien
dum rōnale iudicii et su
humerale in pectore et hume
ris aaron ope mirabili per
fecerit posuerit qz in eis se
cudum diuinā rsponsionē
Duodecim lapides pciosos
et sculpserit in eis nomīa
filii israhel Vnde ergo pa
tet qd non mirum scripture
imprimitur in gemmis nc
tamen p hoc credimus qd
omnis sculptura virtutis si
gnū et misterialis sit Iste
de generalitate lapidū dicā
sufficiat Nunc scdm ordine
alphabeti lapidum virtutes
et nomina videamus De
Ametisto q' est vnus de duo
decim lapidibus pciosis

Ametistus vnus lapis
est pciosus de duodecim
lapidibus pciosis Et est vio
lacei coloris et hic est opti
mus Est autem quidem
q' est velud gutta ruberis
in corrupta aqua Et facili
or est ad sculpendū Ebrieta
tibus contrarius est Cari
or esset hic lapis sed maxi
ma eius copia est In ethio
pia et In India reperitur
In gimama sed et vilis est
et obscurus De acatate
q' est vnus de duodecī lapi
dibus pciosis

Achates
lapis est q' de duodecī
lapidibus pciosis vnus
est Hic in athate fluuio
orientali reperitur Hic co
lore niger est venis albis
intermixtus Et ingentas ha
bē dr figuras et inpmixtū
venis diuinis coloris mistas
Hoc qz esse opus nature nō
artis venena fugat sitim
sedat et fouet visū portā
tem roborat et fecundat gtū
qz reddit Item appositus o
dorem mirre reddit Quidā la
pide dicit regem pirrum
tam eximie speciei gessisse
in digitto vt in eo nouem
instrumēta musice exscul
pta esset In quorum medio
erat appollo cithara De
Adamāte

Adamas la
pis est cuius gnā duo
sūt est adamas in vltimis
partibus Indie qz inuen
tur in ripis cristallinas
cristallo in colore simili scd
eo tn distate qz qz ferri lima
tū imitat hi duritia solidis
simus adeo vt nec ferro nec
igne frangi queat Sed hir
corū sanguine vicē fuso tale
fēs scindit Cuius fragme
tis acutis durissime gēme
sculpuntur Huius qntitas
non excedit magnitudinē
nucis auellane Et lapis a
q'busdā dyamas dr Efficitur
etiā qz iram tollit portatu
si hostis eū accepit ab aito
in laqt confracta q' ipm
emit Huius vis maior

perhibetur si sedes eius cui
annulo ponitur ferrea sit
Annulo tn̄ in dignitate la
pidis ex auro constãte Al
tin genus adamãtis est
qd' reperitur in arabia et
in mari cipro proxima vtin
serratis q̄ philippis est Sed
ht genus dignitate et v̄
tute multo inferius Quo
genus adamas maioris qn̄
titatis reperitur sed colore
dissimilis obscurꝫ em̄ fer
rugineū colorē ht sine hir
cino cruore frangit' Ferrū
attrahit et magneti lapi
di aufert ferrum si p̄ns sit
Stellã etiã maris q̄ mari
na dr̄ Iuuat arte int obscu
ras nebl'as p die vel p nocte
pdit Nauite em̄ cū int ob
scuras nebulas vias suas
dirige non valet ad portū
accipiunt acū et acumine
eius ad adamãte lapidẽ
fricato infigunt p trāsuersum
in festuca parua immit
tunt qꝫ vas pleno aqua Cu
circumducunt vast adamãte
lapidẽ mox qꝫ scdm motū
lapidis sequitur in circuitu
tatumen acus Rotatū er
go prinde citius p circuitū
lapidẽ subito retrahit mox
qꝫ tatumen acus amisso
ductore aciem dirigit cont
stellam maris subsistit
qꝫ statim nc p punctū mo
uetur nauite vo scdm de

monstratõm factã vias
ad portū dirigut Hic lapis
etiam ad magicas artes
vale' dr̄ ffortem facit cõt
hostem portãtẽ Sompnia
etiam vana repellit et ve
nenū fugat et pdit Re
tiam sudore manẽ si vene
nū adhibeas Lunaticis e
tiam pdest et hijs q̄ demo
ne repleti st Hic lapis in le
uo latere portari debet

Abeston **De abeston**

Abeston lapis est in arthadia
coloris ferruginei Hic lap'
semel accensus nūqm̄ d'
inde extingui pt sed per
partes sp̄ detinet igneas
flãmas vnd vs' d' ht insit
methamcū aliquid sit ut
lucna ex ipō lapide fcã sb'
duio sit ardeat vt eã nul
la tempestas nullus ym
ber extinguat **De amarictho**

Amarithos lapis e ori
entalis alumi similis
Hic lapide vestis serica p
licta ignem resistit splendo
re qꝫ tm̄ accepto intesit
vt alg mundata venefitis
resistit et maiora pstigms

Allectto **De Allectorio**

Allectorius lapis est ad me
surã fabe cristallo prope
consimilis sed paulo tur
bator Hic nascitur in vetre
galli qui post tres ãnos
castratus et postea septe
vuies Qui lapide portat

Hic lapis geſtatus ore ſitim
extinguit victorioſus eſt
in bellis parē ꝯciliat
honores īformat diſertū fa
cit et gratum et maxime
vxores maritis vt etiam
hec omnia habeat clauſus in
ore portetur De abſinthio

Abſinthus lapis eſt colo
ris nigri mixtis venis
inſitis ponderoſus Hic ſi calē
fcē fuit ab igne ſeptē die
bus calorē retinē dr̄ valet
illis qui paliſi ſt̄ deſtituti

Alaba De alabandina
dina lapis eſt p̄cioſus
et pulcher valde Quippe q̄
vicinitatē coloris h̄t cum
granato licet craſſiorem
habeat et magis emulū
rubino Sed et genus ala
bandine ē qd̄ ſardū imita
tur ſn̄ regiōe aſie q̄ alabā
da dr̄ inuenitur exhilare
facit aīm in aſpectu De an

Andro dromanda
manda lapis eſt q̄drus
argētei coloris duriſſim⁹
q̄ adamas in rubro mari
inuenitur Hic tāte v̄tutis
eſt ꝙ poſſit ſedare aīm fu
rore calēte luxuriā etiam

BE de Berillo ſedat
Brillus etiā lapis eſt
vnus de duodecim lapidi
bus Hic pallidus eſt et colo
re ſimilis maxime aquis
ſed illi optimi ſt̄ q̄ lucido
oleo ſimiles ſt̄ maxime
hīs qui maculas intus nō
hūt Sunt eni quidā berilli q̄
lucidiſſimi ſt̄ hn̄tes intus
minutas et longas maculas
veluti paruos capillos Beril
lus ſi formā ſexangularē
habuit arcus celeſtis colo
res efficit in radio ſolis Cui
etiam rotūde forme fuit velud
pomū humectatus aq̄ in cla
ritate ſolis mortuos carbo
nes vel pānū laneū nigrē
vel bullituram arboris ſiccā
attendit Vnde quidā egregie
ſatis v̄ſificās dixit in pſona
lapidis berilli Me dedit in
ſigne v̄tus q̄ formet in ig
nem Solis ſplendorē non
ignis paſſa calorem Sic
lux eterna deſcendit ab arce ſu
p̄na Et incarnata nō inue
tū violata Dr̄ eni ꝙ morbo
ſquinantie medetur et glādes
qui ex malis humoribus col
liguntur per ſiccitatem tollit
maxime cū adhuc in aug
mento ſt̄ Hic lapis ꝯcilia
liat coniugiū ꝯciliat ad
rem Magnificat etiā ge
ſtātes Infirmis oclis me
detur aq̄ abluēs Cuius aq̄ ſi
in potum ſuſcipiat ructa
tus tollit et ſuſpiria et dolo
res epatis Huius nouem
ſpēs ſt̄ Sunt eni quidā lu
cidi inſtar criſtalli Hic
lapide India nutrit De
Borace lapide p̄cioſo que ſt̄
Borax qdā buffonū genus

Borax lapis est preciosus dictus ab eo quod eum borax quedam scilicet buffonum genus in capite portat. Duo genera lapidum istorum sunt unum album et hoc melius et rarius. Aliud vero fuscum et nigrum est et in medium sui oculum habet quod paruum colore ceruleum imitatur. Et hic in fusco genere melior cum buffoni viuo et palpitanti hic lapis extrahitur tunc hoc oculum dicitur cum vero extrahitur diu aliquantulum mortuo tunc venenum illius malitia oculus extinguitur et viciat lapis. Hic lapis in cibum sumptus interna hominis mala sanare dicitur. Circuit enim intestina et facta cura per inferiorem egreditur regionem. Debet autem gluti integer. Huius virtute hoc ipsum album genus istius lapidis vix perdimus. Dicitur hic gemmam gallica crapadinam vocari veneris etiam contrarius dicitur.

De carbunculo qui est unus de duodecim lapidibus preciosis

Carbunculus est omnium lapidum preciosissimus. Hic omnium lapidum virtute pollere perhibetur. Hic unus de duodecim lapidibus est quod in veste aaron legitur positus. Hic color igneus est. Nocte magis lucet quam die. Die obfuscatur. Nocte vero in tantum claritate refulget ut noctis tenebras fugiet et ita se nocte quam in diem mutet. Grece antrax vocatur. In libia quod est in sygoditarum regio nascitur. Huius species tres periti in lapidaria arte distinguunt. Prime speci carbunculus nomen est. Secunda vero rubith dicitur. Tercia vero balaustius vocatur et habet vilior ceteris. Rubith quidem ignei coloris est sed incomparabiliter minoris quam carbunculus unde nec tenebras noctis fugat virtutibus impar est sed tamen inter ceteros lapides preciosior et elegancior colore sidereo. Balaustius vero quod est tercia species carbunculi multo vilior est colore virtute et precio tamen saphiris et iaspide dignior estimatur.

De calcedonio

Calcedonius lapis est hebeti coloris et crassi sub pallore detectus. Color eius inter iacinctum et berillum medius est qui si perfusus sit et tollo fricatur vel directo causas vincit perhibet huius lapidis species tres dicitur temperat calorem febris

De corallo cap

Corallus lapis est rubeus valde sed non ita plurimus sit cornelius. Hic figura habet tamquam cornu ceruum vel tamquam herbe radix cum multis caudicibus. Hic in mare quia primum herba in mari est et nautibus excisa vel arte

hominum exposita et littoribus
durescit in lapidem Inueni
tur tamen serpedalis Resi
stit fulminibus et tempesta
tibus unde antiqui hyacopi
moe dicti sunt lapidem consi
ctum tamen seminibus in agro
iactabant aut suspendebant
in arboribus oliuarum ne gran
dinum sentiret pericula Demo
nibus terribilis est et hic for
te quia frequenter modum crucis
habet ramorum eius distectio Cas
duisdem auitt et comoda di
uisa prestat valet et tot cor
rosiuum flegma **De Crisopras**
so
Crisoprassus lapis
est de duobus coloribus
aureolis scilicet guttis mixtis
et porri fusco colore permixtus
valet et oculis Auit Iacassie
tradunt inueniri unde carior
habetur nuscetus Inuenitur
aut in India **De Celidonio**
Celidonius lapis est inser
nus et pretius qui in ventre
yrundinis inuenitur seu
reperitur aliquando russi colo
ris aliquando nigri Pulli yr
undinum qui habent lapidem in
ventre suo portant Cognoscun
tur in hoc si ore ad os in si
gnum patris conuisit ad inuen
tem sedet Russus quidem
cum reperitur lunaticos
sedat et insanos et languido
res diuturnos ffacundum
horem reddit et gestum lineo
panno debet inuolui Vt
lapis et in sinistra portari
Niger quoque aut reperitur hic
lapis similiter panno lineo
portari debet et est aptus hiis
qui negotiantur Iram sedat et
aqua delitus lumina clarificat
In panno croceo potatus fe
bres sedat et humores noxios
De Calcophano
Calcophanus lapis est niger
qui si portetur ab homine ca
sto vocem dulcem et sonoram
reddit defendit et fauces a rau
citate Est aut ipse sonorus et
dulcis instar eris si ferro per
cutiatur aut ere **De Cristal**
lo
Cristallus lapis est
induratus per multos
annos de glacie tamen Ge
linus videtur opponere contra
eum quod dicit cristallum inueniri
in aliquibus partibus Indie ubi
nunquam gelu uel frigus fuit
Vt lapis clarissimus est in
star glaciei si rotunde forme
fuit attendit subiectos soli
fongos sic supradiximus de beril
lo Vt lapis tritus et cum mel
le mixtus atque potatus ubera
lacte implet valet ad oculos **D.**
Crisoleto
Crisoletus
lapis est auro similis
vel electro marinis maculis
horis colore rotundior Est et
aliud genus quod in corporibus
est lapidibus inuenitur
auro simillimum neque tamen
lucidum sed obscurum Vt lapis
mitigat dolores frontis et

oculorum ex calida causa. Mi-
tigat etiam calorem febris
in manu portatus in pulue-
rem redactus scabiem et ul-
cera sanat. Et est aliud ge-
nus colore medium inter croce-
um et rubeum. Hic lapis si ad-
moueatur igni statim cor-
rumpit et rapta materia vel d
si fugetur ab igne resilit.
Valet contra inflationem membro-
rum et glandulas que sunt sub

Cera **De ceraunio** cera-
unius lapis est cerulei
coloris qui greco eloquio a ful-
mine dictus est quia fulmine de
celo cadit. In loco ubi iste lapis
fuit fulmen cadere negatur.
Est autem acutus saepius ex
una parte. **De Corneolo**

Corneolus vel cornelius
secundum quosdam lapis est
rubeus sed obscuri coloris
similis carni. Iniectus iras
mitigat. Sanguinem fluentem
de morbo sistit vel de naso p-
ripuem femina dum fluxum pati-
tur. Lapidum multitudinem
fertur cepisse ut sine causa fi-
lii israhel dux in deserto

Crisolitus **De Crisolitho**
lapis est unus de duode-
cim lapidibus. Hic auro
micans et scintillas ut ignis
mari similis lines quendam hu-
moris adumbrans. Si in au-
ro portetur contra nocturnos
timores tutela est portantibus.
Cum si perforatus fuerit et so-
ramen repletur setis asi-
ni demones exterret et agi-
tat. Leuo lacerto portari de-
bet hic lapis. Hunc nobis mit-
tunt ethiopes. **De dracontide**

Dracontides lapis est
qui ex cerebro draconis tra-
hitur. Qui si uiuenti draco-
ni excisus fuerit non fit ge-
ma. Quod fit hoc modo. Auda-
ces viri explorant draconis
specus et dormientium draconum
capita tunc secant sitque in
pleno uigore palpitantibus
gemmas exciunt. Valet contra
venenata animalia et resistit
veneno efficaciter. Hoc in si-
gnibus orientales reges ma-
xime gloriant. Est autem quidam
coloris transludici. **De drom-sia**

Dromisia lapis est o-
rientis fusci coloris et mi-
nieis respersus guttis. Hic lapis
in aqua tritus vinum flagrat
et tamen contra naturam ebrietas fu-
gari solet eius odore. Odor
enim vini ebrietatem inducit
naturaliter etiam absque po-
tu. **De dracothos Capitulum**

Dracothos lapis est qui in-
iectus aque varias effi-
cit effigies demonum ita ut
visa det petentibus. Hic si ad-
moueatur corpori defuncti
amittit vires et quasi visibiliter
abhorret mortem. Dexillo si-
milis est. **De Emachitel-**

Emathites lapis est ab
ethiopia vel arabia

coloris ferruginei mixtus
venis sanguineis. Qui contritus
et resolutus in aqua sanat
eos qui sanguineas salivas
emittunt. Qui cum aqua sic tere
teras et illud da bibere illi
qui fluxum habet sanguinis
per nares vel qui vulnus habet
quod fluit sanguinem et sta
tim sistitur. Bumbicina
lana intincta eodem pulvere
in aqua resoluto et naribus
vel vulneribus imposita sa
guinem sistit. Sanat et
fluxum menstruorum et flu
xum ventris. Vomo etiam prurit
tus pulvis eius vlcera
sanat et valet contra mor
sum venenosum. Oculos etiam
more colirii mundificat.
Bibitus etiam lapidem vesi
ce frangit. Carnes que mor
tuas in vulnere crescentes
frangit pulvis eius cor
rodit et tollit.

De Ethite

Ethites lapis est ab ex
tremis orbis partibus
ab aquila in nidum por
tatus. Nam naturaliter
experitur aquila hunc lapi
dem tutamen esse pullis
suis. Alii autem dicunt quod cau
sa huius est quod ova aquile in
tanto calore calescunt nisi
lapis naturaliter frigidus
presens sit. Hic lapis puni
cei coloris est. Intus la
pillum habet ex quo sonorus
est efficacissime pregnantes
iuvat ne faciat abortum vel
ne laboret in partu. In leuo
lacerto portata valet. Sobri
etatem confert auget divici
as et confert gratiam victorie
facit pueros incolumes fa[cit]

De Elitropia

Elitropia lapis est qui radiis so
lis in vase aqua pleno subiectus
sanguineum solem reddit ac
si pateret eclipsim. Nec mo
ra ipsum vas in quo ratet vi
detur ebullire et aquam spargere
velud ymbrem. Hic facit arrepti
cium si presentes sint videntes ra
piuntur extra se et producit sitta.
Hic lapis gestantem producit
in longa vite tempora. Sa
guinem stringit et fugat
venena et contra dolos tutum
facit. Preinde si elitropia eius
dem nominis herba subiecta
lapidi fuit et legittimo car
mine sacrata gemma reddit
hominem invisibilem. Et no
tandum quod ab aliquibus dicitur quod
elitropia herba idem est quod flos
qui sponsa solis vel solsequium dicitur.
Hanc gemmam fert ethiopia
cyprus et affrica. Instar sma
ragdi viridis est et sanguineis
guttis aspersa.

De Elidro

Elidros lapis est cristallo
assimilis. Qui miro modo
perpetuas lacrimas distillat. Qui
valet febricitantibus et hoc ma
gis mirum quod substantia lapidis non
liquescit nec minor lapis
efficitur sed durus et integer

in omnibus pseuerat De
Granatus Granato
G lapis est colore pulcher
rimus colore similis pe
ne rubino est sed crassioris
coloris ut rose difficillime
tn̄ sculpi pt clarius cinti
lat si psistitur et color ni
ger Hic lapis fugat tristitiā
et aīm ad hylaritate' induit
Hic in ethiopia invenitur et
ita terrā int' arenas expul
sus maris fluctibus Quodā
coꝝ genus qd' violaceū dr
q̄a quedā viole colorem mix
tu' hnt rubori et hec gē ma
gis est int' cetā ptiosu et pul
cherrimū assimilatur qꝫ
magis balausto Grana
tus d' gnē carmoli est De
Gagathes Gagathe
G lapis est in libia in bri
tannia etiā nascitur Qua
dus est et niger lenis et le
vis attrahit paleas cale
factus attactu Ardet aq
lotus Restingitur oleo
et ydropicis pdest et dētes
labefactos firmat lotus
aq p fumigiū reddit me
strua Accensus etiā pdit
caducos zolidros Demo
similit' fugat et demōes
aut si loqntur p os homis
possessi fumus cogit eos
tacē Stomachū eūsum iuvat
Cōt pstigia valet ꝯ ma
tibus etiam valet aq in q
pedum carnit cito ptum

liberat Sed et ipā aq apu
ella potata dphendit ut
dr eius v'ginitas Quia si
v'go est manet innota si
vo corrupta est in cōtinētā
mingēs emittit vrinam
Gela De Gelasia cap
G sia lapis est q' gñdinis
pfert candorem Invicte
duritie ut adamas hic nu
qm calefieri ab igne potu
erit sed sp frigidus manet
iram mitigat atqꝫ luxu
riam De Hetholito cap
H etholitus lapis est ora
entis nucleo olive si
milis aspectu vilis est sed
v'tute pciosus hic aq solut
et haustus lapidē vesice
frangit et cogregatas in
vesica arenas purgat De
Galaci Galacitide ca
G tides lapis est similis
cinerea cū lacte tūs et po
tatus lac multiplicat et
pignates libat et scabiem
fugat vitello tn̄ ovi lotꝰ
pstat etiam bona gent̄i
Reperit aūt in nilo De
Gagatro Gagatromeo
G meus lapis ē similis
pelli capreoli hic gestatem
victorem fat in bello n' ca
quisqꝫ resistē pt Cra vl ma
ri Legitur alchides pnceps
hic lapidē multa vicisse pi
cula et succubuisse hosti
bus quotiēs hūc secū non
habuit De Iaspide est

nō de v'gine [illegible] corrupta

vnus de xij lapidibus p̄cioſ

Iaſpis lapis eſt vireſ
qui ponitur in p̄mo lapidū
p̄cioſorum Qui licet vireſ
ſit tamen guttas ſangui
nis hēt Ille potius optim⁹ eſt qui
magis trāſlucet Et caſtus
ſit ille qui geſtat eum fe
bres et ydropiſim fugat
Iuuat etiam mulieres
in partu portantem tu
tum facit et gratū ſi cō
ſecratus ſit noxia ſimul
fata ſinata pellit Maior
eius v̄tus eſt ſi portetur
in argēto Huius lapid⁹
plura gn'a ſt̄ et in mul
tis orbis p̄tibus r̄peritur
Quidam genus Rubens
guttatim vel p̄ totū in
ſtar ignis trāſlucidū eſt et
hoc p̄cioſū eſt aūt quidam
aliud genus rubens ſed
non trāſlucidū et hēt vi
lius eſt Aſininū iaſpidē
et phī approbat qui in fro
te aſini per tumorē naſci
videtur Fert aūt quinq̄ga
me venenoſis morſib⁹
medetur Cuius puluis
potatus contra venena
valet Albus eſt colore et
vilibiſſiſtue valet et feb
citati bus eius puluis
luna raſus et ſtatim mē
aq̄ datus eſt et iaſpis q̄
dr pantheus a panthera
beſtia clariſſimus colori
b⁹ maculoſa vn̄ et ipe

lapis a ſimilitudine colo
ris diuerſoꝝ nomē ſortitus ē
Magnis virtutibus p̄ditus
p̄hibet' et hac maxime vt
fluida mēte in cogitatio
nibus noxiis in aſpectū ſim
reuocet ſtabilitatē Siſtit ſā
guinē et calorē febis in
tigat De ſaphiro q̄ eſt
vnus de xij lapi p̄cioſis
Saphirus lapis eſt colore
ceruleus Qui in obſcuro
nubiloſior ē in ſereno clarus
nam aera ſetire dr̄ Ille p̄
optim⁹ eſt q̄ nc̄ nimis cla
rus nc̄ nimis obſcurus
eſt Solidiſſime duricie
eſt Scindi vel ſculpi viu
ſat Sculpit' tn̄ aliqñ fra
gmētis adamātis ffrigi
diſſimus ē hc̄ magis ſi
in os mittatur Confortat
geſtātē fugat inuidiā et
ſuſpitiōes varias Securū
facit in pegnas eas eū
te Dicitur ē cōt peſtilē
ciā cōt ſerpētes cōt vene
na gratū facit geſtātē
tam deo quā hoībus Nat
gemmā nobꝫ ethiopia mit
tit Granatus dr̄ gra[n]ati ſi
militudo eſt De Iudaico Cap
Iudaicus lapis ē alb⁹ vel
vi[ri]d⁹ et eſt ſtemate gladis
ſeptis inuitē modulat⁹
hos greci gemas appellat
Iſtitius vt De Iſtacto ca
dicitur inuenitur in vl
tima hiſpania Croto ſilis

tum leui fulgore facile fra
tabilis Et ex ipso lapide ve
stis fuit contexta contra ignem
resistit ita ut igni imposita
non ardeat sed splendore ac
cepto intestat Alumen agni
silis est veneficiis resistit
omnibus et precipue magorum
prestigiis Est et alius eidem
similis qui calculus candidus
dicitur Ex re nomen habens quia icti
est magne efficacie Carbun
culi inflaturam mitigat
valet oculis infirmis atque flu
entibus in pulverem redactus
Contra scabiem valet De Irin
Iris lapis est a re nomen
habens Cristallo similis est
forma sexangularis Qui
subiciatur solis radio intra
domum efficit In pariete lu
cidissimos colores instar
arcus celestis Contra fulmine vir
tutem habet In rubro mari no
bilissimum ac clarissimum
eius genus invenit et circa al
pes in ytalia inveniuntur
et huiusmodi lapides in
partibus germanie in locis sa
xosis montium Queritur autem
quomodo fiat ut omnes fere sexangu
lares inveniantur Et Solinus
quod multi vapores de terra pa
riter ascendentes in terra aquam in
petre vero et rupibus fre
quentissime includuntur soli
dati quod per temporis intervalla ex
compressione circumiacentium exceptis
extremitatibus medium sex

angulares reddunt unde ut
si candelas multas inter
manus compresseris omnes
in medio positas sexangula
res invenies Sexangulares
invenies Sexangularis vero
forma in circulo posita omnibus
magis potest continuari Unde
apes favorum tubulia sexangu
laris faciunt ut nichil inutile
le nichil vacuum in opere sit
Sic ergo providus nature deus
omnia sua in numero pondere et
mensura disposuit Constat
autem ut vapor unde Iris fit
ex elemento aque consurgit et
ideo lucidus et clarus in
modum aque que glacies solida

Lhena lapis De Hiena Ca
ma est et lapis pretiosus
valde ab iena bestia dictus
quia ex oculis eius tollitur
Qui fertur ab antiquis virtute dare
gentium predicere futura Sed hic non
potest nisi sub lingua portet in

Lippare De Liparea ore
a lapis est in libia valde
mirabilis ad quem nata dotete
de genere ferarum sponte que ad pa
trocinium currit cum canes vel
venatores eas insequuntur sed
nec aliis adversariis eas no
cere potest De Ligurio quod est unus
Ligurius de xii lapidibus
lapis est unus de xii
Qui lapis stillat ab urinu
ne lincis linx bestia est ori
entis urina huius animalis ut
dicit plinius durescit in lapidem

Qd naturalit' sitientes be
stie invidet bono nostro et
egestu p̄ciosū liquore are
na obruit et hʳ eo citius
in lapide solidatur Fit aūt
color lapidis s̄cdm diuersita
te ymē aīalis est aūt fre
quentius croceus parz ad in
gredine cedēs Huius la
pidis color est s̄cdm plin
ū igneus et rubicundus
carbunclō similis ī q neq̄
qm̄ nocte lucet Scdm libr̄
vel lapidariū vidis est v̄
tus eius dicetur ad multa
remedia Sed p̄cipue ablu
tus in aq̄ constipatos iuuat
et ventrē soluit et vituperat
pditum colōm in facie pa
leas sic gagates attrahit

Marga **De margarith**

Margarite lapides s̄t' natu
ra quē in libro d piscibus
caplo xlviii b̄ca ē q̄d sic
incipit Margarithe ut d'
Solinus hʳ mō fuit **De
Magnete Capitulum**

Magnes uel magnas
lapis est coloris ferru
ginei ferrū vitrinū attrahit
absente adamāte q nul
lo modo tn̄ pt̄ si adamas
p̄ns sit Dicitur em in p̄sti
gys et in magica arte m
lē ualet etiā dicit mirabli
vtute pditū Sciri em ali
quis cupiens si uxor sua ad
ulta sit supponat capiti
mulieris stertentis lapidē
magnetē mox q̄ illa q̄ ca
sta est petit maritū suū am
plexu cum tamen nō cui
gilet Illa tn̄ q̄ adultā ē de
lecto cadit manu ipulsa
subito fetore cadit cuncta
Sit lapis celatū time pdit
Est lapis etiā consiliare
dr vxores maritis quinde
si aqs furandi grā domū
intret p nocte posuit q p
lota quatuor p̄mas q ardētes
et sup spgat fragmina ma
gnetis statim fumi vapor
euertit mētes in habitantiū
domū fugat q a domo ita
ut fur impune rapiatur
q̄cuq̄ in domo volt hr̄e Hic
lapis etiā contritus et lacti
commixtus ydropiciū mor
bū resoluit Conbusturas
etiā in puluerem redactus
sanat Hic inuenitur apud
tragroditas Indos vsp̄ d' q
tanto melior est magnes
quanto magis ceruleus v̄
ez et ferrū trahit Hoc lapide
quedā ymago ferrea in solo
āe dr teste augustino su
spensa **De Memphite Cap**

Memphites lapis est a me
phis loco egipti sic dictus
qui colōm p̄se igne hr̄ Hic tri
tus et aceto mixtus datur ad
bibendū hys q̄ vrendi vel se
candi sūt ut obstupescēt faciat
corpus et nō sentiat cruciatū

Melonites **De melonithe**

Melonites lapis est arabie crassu

calorem habens et viridem smaragdo per consimilis sed non ita lucidus. Dicitur lapis firmat teneros cassus artus et protegit a sinistris casibus.

De medo capitulum

Medus lapis est in regione medorum inveniens parumper lacte solutus mulieris que marem peperit visum reddit et cecis et podagram sanat freneticos curat. Aqua resolutus et potatus facit enormem pulmonem et qui lavit ipsius aqua fronte cecum facit.

De onichino qui est primus de duodecim lapidibus preciosis

Onichinus lapis est preciosus et unus de xii lapidibus qui in aaron veste fuerunt. De hoc lapide duo sunt primo omnes Glosa super leviticum dicit quod ostreola sit pusilla suaviter redolens de magnitudine et colore habens unguis humani et onicha grece unguis dicitur. Ostreola exempta aquis durescit in lapidem sit margaritha et habet colorem unguis humani et colorem rubeum et album. Beda tamen videt velle quod onichinus sive onix ut ipse dicit niger ex parte sit intinctus cetibus albis et rubeis zonis quod nullus autor dicit. Ideo aut uno eodem sensu determinat quod humani unguis similitudinem habeant et habet validior opinio. Platearius in libro de aromaticis speciebus videtur dicere sed minime alii contra glosam et alios autores credetur. Dicit autem quod onicha vel onix aut onichinus genus est gummi ex arbore fluens quod postea durescit in lapidem sicut legitur de succino quod quidem contendimus si onicha aliud dicat quam onichinum. Sed hoc sciendum quod onicha ponitur pro onichino secundum glozam in loco exodi ubi agitur de ungento compositionis virtus aut onichinum est valet contra scabiem et facie dealbificat. Igni immissus odorem suavissimum reddit. Dicitur etiam de onicha valde mirabile fertur. Dicitur quod infirmo appositus sponte sua qua res sensata intrat sine lesione et circuit cum illi et penetrat intimus omnes partes quousque eius cotidianos humores prorsus excusserit. Et hoc valde mirabile quia inchilerta exiguum est quod non ledat oculum si intuierit unum pubium. Angusta mansio odes que nullum hospite patitur.

De onice

Onix lapis est preciosus. Dicitur ex parte albus est et ex parte niger. Qui si collo vel digito feratur audaciam confert in sompnis vero tristitiam depellit et noxia fantastitas etiam vires. Sed habet adversi habet quod lites et discordias commovet et multiplicat

et infantibus ad colla ſuſpen
ſus ſalivas auget Ex la
pide omnite ſi vas conexu
in modum ciphi habueris et
ad aurem poſueris ſonum au
dies in modum cadentis et gli
ſcentis aque et in hoc appa
ret ſecretum nature hanc ge
mam mittit arabes et n
non India De oſtolano cap
Oſtolanus vel ſit ait lib
Oſcut oltamos lapis eſt
tutiſſimus patronus fur
ram geſtante hominem invi
ſibilem reddit et obducit nu
be oculos circumſtantium conſer
vato viſu geſtantis integro
Et nota quod auctor lib tacuit
colorem lapidis ne poſſet
facile reperiri De perithe vel
Perithes vel peridonio
Peridonius lapis eſt
fulvi coloris eſt et quamvis hunc co
lorem ſit creſolitus ſed pau
lulum vidiore Hic valet co
tra arteticam paſſionem Hic mire
in modum ſi fortius ſtringa
tur in manu manum aſtri
gentis adurit ſed leniter ta
cti volt et parvide De orite
Orites lapis eſt virens
qui reſiſtit caſibus ad
verſis Eſt et aliud genus huius
lapidis nigre atque rotu
dum quod venenatis morſi
bus medetur unctus tamen
oleo morſus abigit etiam
ſerpentum et ferarum Eſt aliud
genus eiuſdem quod quaſi parva

lamina a ferri pugnante faciat
vel ſi ſit pugnans fetum fundit
Panthe De panthera
Panthera lapis eſt dictus a beſtia
que panthera dicitur lapis eſt mul
torum colorum et habet ſe omnium Hic
geſtans in manu debet co
ſpicere cum tempore orto ſole ut
ſit victorioſus et efficax
in omni re Rabiem ſedat
De India mittitur tot virtutes
habere dicitur quot colores De praſio
Praſius lapis eſt decorus
et virens ſed craſſiore co
lore quam ſmaragdus Ad in
chilium utilis eſt non quod auc
toritet et hic lapide ſmaragdus
exciditur De porophilo
Porophilus lapis precioſiſ
ſimus eſt ut narrat ſcri
ptura eſculapii philoſophi ad octa
vianum auguſtum miſſa dicit
enim cor hominis veneno perem
pti non poteſt comburi igne quod
ſi ipſum cor in igne novem
annis continuis ſervet vertitur
in lapidem qui dicto nomine nu
cupatur Alia ut dicit habet pote
ciam protegit enim ſe geſtante
contra fulmina et tonitrua Re
ges et duces facit victorioſos
in bellis et contra venenum ſe
curos Hic ut alexander fertur
portaſſe in ſubligari pur
pureo Cumque rediſſet ab in
dia et eufrate fluvium tran
ſiſſet depoſuit veſtes ut ſe
lavaret in flumine Interea
venit ſerpens et ſubligare

morsu ꝑcidit cū lapide et
in eufratem expuit Hoc
scripsit aristotiles in libro d'
ꝯcupiscētibus Credit idē esse
lapis quē vulgo hiuaniū
vocāt ab homine De quo fert
qꝫ hoīem a subitanea mor
te defendit nec expirare pos
se aiam quamdiu genus isti
us lapidis portat in manu
Vndē tm̄ ꝓtegit ab infirmitate
vel pena Et scribitur d' tra
duccōn̄ nominata tarualle
et hoc tm̄ facit vt semꝑ duret
in pena et non possit spm̄
exalare Est aūt lapis iste
coloris aquatuli ceruli
candore ammixtū

De zaphiro q' est vnus de xii la.p.

Zaphirus h lapis est ꝑ
ciosissimus q' ponitur
in nūō xii lapidū Hic ceru
lei coloris est et ille magis
ꝑciosus qui ex India venies
nūqm̄ tn̄ sluitet Conseruat
corpus et membra integ
vegetatē Ardorem interiorē
refrigerat Sudorem stringit
Tollit ex oclīs et ex fronte
dolores medetur et lingue
vlcera etiā sedat Fugat etiā
morbos illum horribilem
q' vulgariter dr̄ noli me tangē
sed colore post fugacōm̄ dr̄
viciari Dr̄ etiā optimus
contra fraudes et cōt inui
diam et cōt terrorē Ad pa
cē vō ꝑciosus est Oportet
vt ille q' portat eū summo
studio castitatē seruet In
ꝑorio lapides zaphi' sc̄ q' ꝑui
ꝑcii et v'tutis sc̄ Maxima
ꝑs ex eis Illi vō q' ꝑbidē in
ueniūt et hn̄t colorem za
phi' orientalis Optimi sc̄ et
v'tuosi ded ꝑui ex eis tres
sc̄ Orientales vō zaphi opti
sc̄ et maxime hy q' vehe
mēt splēdēt colore ceruleo
et qui nubeclas hn̄t in sp'fi
cie coloris densiores Sūt
et quidā zaphi' orientales
q' Rubini lapidē ammixtū
hn̄t et hy int' cetōs cario
res sc̄ v'tute qm̄ potētes

De Smaragdo

Smaragdus lapis ē ꝑciosissim'
Est vnus int' duodecim la
pides Hic viret ꝑ omnibus
rebus virentibus Multa sc̄
gnā eius sed ille optim'
est q' in Syria reperitur
Aūt lapidē erismapi eri
puit grip(h)ibus auibus
eū cū summa crudelitate ꝯ
uātibus Illi ꝑ optimi sc̄
quos visus penetrat De qꝫ
fulgore vicinus aer virē
tescitur Cuius vigor nec
obfuscat sole vel lucerna vl'
vmbra Forma eius optiā
est plana quia dū strata
est adumbrat Si reuerēt'
portetur fugat caducum
morbū et morbū q' emitra
tes dr̄ Visum etiā ꝯfortificat
et purgat oclōs aq abblu
tus vel vino vel oleo ꝑuncto

reddit hominem gratum in v
bis. Auget opes auxiliat
eos q' abdita scrutat. Mitigat
tempestates compescit eti
am lascivos motus. De Sar

Sardonix lapis donice
est lapidibus sit natu
ralit factus scz ex onithe
et sardio. In parte rubens
est et hoc ex sardio lapide
In parte vero albet et in parte
niger est et hos duo colores
ex parte onichis sortitur. Valet in
lege dicitur contra fluxum menstru
orum. Mentes etiam multitudi
ne cogitationum destitutas
recolligit et suo stabilit
in aspectu. Sardonix preterea
est notior nisi ut onix speciem
etiam pulcherrimam habet ?
impressi fuerit colores
Iste lapis terram nescit con
vellere prudentem debet esse
et humilem qui hunc portat. Hunc
arabes et india mittunt
Optimum dicitur inter eos qui scul
pti inveniuntur. De Sar
dio q' est unus de xii la. p.

Sardius unus est de
xii lapidibus preciosis
A sardis primo repertus est
coloris rubei sed lucet et ru
bea terra sanguineum flu
xum restringit et lapis onix
notior negat tum sardius p
sens fuit. Ut glosa dicit idem
esse quod cornelium lapidem

Syrium De Sirio cap
lapidem a siria nomi

accepisse dicit ysidorus. Integer la
pis fluctuat minutus com
minutus et hoc satis mirum. De

Sarcopha Sarcophago
gus lapis est ut dicit ysidorus
eo quod corpora defunctorum in eo con
dita infra xl dies absumit.
Sarcus enim grece archa di
fagos comedere. De Sammio

Samius lapis est a samo
insula sit dictus quia gravis et
candidus est. Hoc lapide politur
aurum. Potatus vertigines se
dat mentes commotas restituit
Hoc vitium habet quod alligatus ma
nu laborantes in partu partum con
tinere dicitur. De Succino ca

Succinus quem appellat
greci electron croceri co
loris est et est ut vitrum aqua trans
lucet. Succinus pinee arboris
est ut dicit ysidorus et ideo succinum
appellatum. Vocatur autem vulga
riter lambra. Attritus digitis
folia et paleas et vestium
fimbrias rapit sicut magnes
ferrum. Quotienscumque modo libet
tingit. Nam autem se idem hoc
cuiusdam radice conchilio
quod inficitur. Conferre dicitur por
tantibus castitatem. Fluxum
etiam iuvare parturientes et
fugare serpentes indubita
ter certum est. Prima gutta que de
pino arbore fluit pura et
lucida est et hoc illa que in esta
te calida prosilit. Reliquo tem
pore fluens obscura est et im
munda. Hunc et gothi in flumine

quodam reperierunt sic la
pides induratos et perspicu
os **De Speculare capitulum**

Specularis lapis vocatur
est eo quod vitri more trans
lucet repertus primum in his
pania circa segobricam vrbem
Invenitur autem in alama
nia sub terra et effosus exci
ditur et finditur in quaslibet
tenues crustas vt dicitur usque
Tres illius species sunt vnum lu
cidum vt vitrum aliud nigrum
penitus tertium citrinum et dicitur
auri pigmentum vel arsenicum
et hec carius atque nobilius

Selonites **De Selonite**

Stes lapis est maxime al
bo rubeo vario purpureo
quod colore pulcher quem porta
tat Indie testudo Addunt eius
genus est quod viret vt her
ba Et si portetur in ore pre
diuinat futura Vbi gratia
Scire vis aliquid quod est in
fieri vel non fieri Cum er
go lapidem sub lingua ha
bueris revolue animo fieri illa
vel non fieri nec mora ad
hebit cordi tuo vnum istorum
ita ut non possis auelli
Si quis ligat e[...]stit mane
tm et hora sexta vir
te habet Qui p[...]ma tm ho
ra Qui decia [...] prima et sex
ta hora Decrescente vero luna
virtute caret sed crescenti die
virtus manet Igne nunquam
frangitur Reconciliat amorem

rut odientes Visitos etiam lan
guentes curat **De Sardio**

Sarda lapis est qui adheret
tabulis manuum In ma
ri meantum sponte propria et
tm tenacit adheret vt vix lu
na possit auelli Huius pra
sius color est id est virens

Thopasion **De Thopasion**

Huius lapis est unus de
duodecim lapidibus preciosis
Cuius color auro similis
et habet magis preciosus Aliud
autem genus est multo lu
cidius et colore magis te
nui sed decius est Hic lapis
auxiliatur emorroidis lu
na sentire dicitur et bullientes a
quas compescere Dicitur etiam iram et
luxuriam restringere Hunc nobis
mittit arabes In topasim
insula tm primo inuentus
est lapis iste vnde thopasius
dictus est Hunc lapidem scribit
quamplurimus tante magnitudinis
fuisse inuentum vt ex ptolo
meus philadelphus statu
am facet quatuor cubitorum

**Incipiunt relationes quorun
dam de sculpturis lapidum
et de virtutibus earundem**

Sequuntur et relationes
antiquorum scriptorum de scul
ptis lapidibus nec applaude
multum nec penitus refutande
Hoc autem sciendum est quod secundum
figuras quas ab antiquis scul
pebatur in gemmis virtus la
pidum monstrabatur Hono

randa eſt ergo lapidum
forma nec tamen ſpes in eis po
nenda ſecundum quod ſcribitur ſed in
ſolo deo a quo virtus lapidum
et omnis dignitas imperti[tur]

In quocumque lapide Sequitur
ſculptum inveneris arietem leo
nem vel ſagittarium ille
utique lapis orientalis eſt et
virtuoſus Amabilem reddit
hominem febribus reſiſtit
et maxime quottidianis
Sanat ydropicum morbum
inveteratum acuit et reddit fa
cundum et tutum per omnia

In quocumque lapide inveneris
ythaurum inſculptum vel vir
ginem vel capricornum Hic la
pis frigidus eſt et meridi
onalis conſecratus ſanat
ſincopam et tutum facit geſta
tem eum Sequitur aliud

In quocumque lapide geminos
inſculptos inveneris vel aqua
rium occidentales ſunt Sanant
a febribus quartanis et pali
ſi gratum quoque geſtantem faciunt

In quocumque lapide cancrum
inſculptum inveneris vel
ſcorpionem vel piſces iſti fri
gidi ſunt et ſeptentrionales
Defendunt ferentes ab artheti
ca terciana et acuta febre
Hii conſecrati ſunt Aliud

In quocumque lapide hominem
inſculptum inveneris ha
bentem in dextra manu fal
cem Hic lapis potentem facit
portantem et de die in diem red

dit potenciorem Sequitur aliud

In quocumque lapide ſculptum
inveneris hominem et caput
arietis Hic lapis geſtatem
reddit amabilem ab omni
genere hominum vel animalium Aliud

In quocumque lapide inve
neris hominem armatum aut
virginem cum veſte circumfuſa lau
rum tenentem conſecrationis ſi
gnum in lapide eſt et liberat
a caſibus adverſis Aliud

In quocumque lapide ſculptum
inveneris ſolem lunam por
tantem caſtum facit et ſe
curum contra libidinem Aliud

In quocumque lapide ſculptum
inveneris hominem alas haben
tem in pedibus et in ſiniſtra ma
nu virgam ſerpente involu
tam hic facit geſtantem abunda
re ſapiencia et ſanitate gaudere
et graciam confert Aliud

In quocumque lapide ſculptum
inveneris hominem habentem pal
mam in manu hic victorem
facit portantem et principes ſ[ubicit]

Si in lapide ſcul[p]tos [?] fac
ſculptum inveneris venatorem
vel canes vel cervum aut lepo
rem ille poteſtatem habet curandi demo
niacos et fr[?]eneticos

In quocum[que] lapide ſcul
ptum in[ve]neris ſerpen
tem ſuper dorſ[um] vrnam haben
tem et ſuper caudam corvum Hic
portantem abundantem facit aſtu
tum et providum colorem eius ſedat
In quocumque lapide ſculptum

Inveneris hominem qui sit
in media scapula usque ad re
nes hec liberat a libidine
et castum facit et utrum quod dicitur
Et quotiensque lapidem sculptam
inveneris navem et velum Vir
superiorem facit in negocio
Si inveneris lapidem in
quo sculptus sit tamen
quam in leone est cum leone sit i
gnee nature et sitte Vir
conservat membra tuta
ab ydropisi et venenatos
morsus tamen non pertimescit
Si inveneris lapidi insul
ptum hominem cum ense
Vir victorem facit in bello
Si inveneris lapidi insul
ptam aquilam Vir conservat
honores Si inveneris in sculptum
agnum hec liberat a para
lisi et quartana Si inve
neris lapidi insculptum e
quum alatum qui dicitur pegasus
Vir optimus est in militantibus
et bellantibus prebet enim velo
citatem et audaciam et liberat
equos ab infusione Si inve
neris lapidi insculptam mu
lierem cum crine sparso et
manus remissas habentem Vir
habet potestatem reconciliandi
amorem coniugum Si inve
neris lapidi insculptam virginem
manus suas in crucis mo
dum habentem et laurea(m) in
capite et sedentem in cathedra
Vir confert solamen post
laborem et requiem post in

firmitatem Si inveneris la
pidi insculptum hominem qui
habet serpentem cinctum et caput
eius in manu dextra et in
sinistra caudam Vir liberat a
veneno sumpto Si inveneris
lapidi insculptum hominem
genu flexum habentem in dextra
clavem et in sinistra leonem
vel aliud monstrum Vir in
omni bello victorem facit opor
tet autem quod feratur cum omni
reverentia Si inveneris lapi
di duas insculptas volucres
et in medio earum serpentem divi
dentem eas Vir reddit hominem
astutum fortem et constantem et
gratum hominibus Expli
cit
Huiusque Relationes
et opiniones antiquorum sunt
de sculpturis quas nec in omnibus
refutandas credimus nec in
omnibus approbandas Et in
hoc magis dubitabiles sunt
quia auctores earum minime
invenimus annotatos De scul
pturis secundum quendam techel
phylosophum iudeorum Cuius scripta
nec in omnibus approbamus
nec in omnibus refutamus
Sequitur et libellus cu
iusdam philosophi iudeorum techel
nomine qui scribit ipsum libellum
de sculpturis et dicit hunc editum
a filiis israhel eo tempore quo
per desertum transierunt ut inve
nerit in terra promissione sed
nec istis opinionibus in omni
bus credendum existimo

et hꝫ magis valē ad hono
ratōm lapidum qm̄ ad ſpē
ponendā in eis quā in ſolo
deo ſit anchora tuta aīſ
mam habemus Et ut igit
libellum techel tranſtulim⁹
in latinū Capitulum

Quando invenitur ia
ſpis et in eo homo qui
ſcutū hꝫ in collo vel in ma
nu et cuſpidē in alta ma
nu et ſub pedibus ſerpētē
Et hꝫ v̄tutē cōt oīs inīcos
Cū invenitur in lapide ho
volās id eſt cū alis iſte la
pis valet ad negotia mer
catōnis Cū invenitur
in triſolito femīā hn̄s in
vna manu auē in altā
piſcē valet ad negotiadū
Cū invenitur in lapide ẽ
tur cū ramo olive Et hꝫ
grām confortandi et con
ſendi diligentius ab omi
bus diligatis Cū inve
nis in lapide ſerpentē et
ſagittariū pugnātes Et
hꝫ v̄tutē pacificādi Cū in
venitur in albo lapide di
midia figura femīē et di
midia pte reliq̄ figura pi
ſcis q̄ teneat in manu ſpe
clm et ramū olive poſito
in auro et cōclusus in ma
nu hꝫ v̄tutē vt nō videat
portās Cū inveniſ lapi
de videm et in eo ceruē hꝫ
v̄tutē q̄ non ingatur Cū
invenitur in lapide

baſiliſcus et ſyrena dimi
dia ſcꝫ femīā et pte reliqua
piſcis Et hꝫ v̄tutem vt poſ
ſis ſecure amblare int̄ ſer
pētes Cū inveniſ lapidē
hominē q̄ vna manu tenet
figurā dyaboli q̄ cornuta
et allata deſtbit et altā
manu ſerpētē et ſub pedi
bus leonē et ſr̄ has figurās
ſtet ſol et luna Et lapis po
ni debet in plūbo et hꝫ v̄tu
tē cogēdi demones vt dēt r̄
ſponſū intrrogātibus Cū
inveniſ in iaſpide hoīem
q̄ hꝫ in collo faſciclm herbe
ponatur in auro et hꝫ v̄tu
tē diſchedi int̄ infirmitates
et hꝫ v̄tutē in omī loco re
ſtingēdi ſanguinē confert
grām et honorē Et [illegible] ut la
pidē dr̄ Galienus por
taſſe in digito Cū in ve
neris in lapide nigro ho
minē q̄ in dextra portat
ſceptrū et in alta manu
auem volātē expanſis ſi
liter alis et ſub hys figu
ris cocodrillū Et valet cōt
intātatōes dmonū et cotra
oīs inīcos demoēs etiā
fugat d̄ obſeſſis Et uta leō
tuliſſe legitur In ferro po
ni debet Cū inveniſ in ni
gro lapide hominem ſedētē
ſr̄ leopdū et teneat tanā
in manu hꝫ cōt malas
beſtias et cōt ſuffocatōm
aq̄ꝫ valet Cū inveneris

in lapide hoiem qui in dext
ra tenet lepore sinistra viga
positus in auro virtute ht pa
cificandi et victoriā in cau
sis obtinendi Cont bestias
etiam valet nigromātici
vtuntur hc lapide Qn inue
nitur in lapide ho coronat9
Et in dextra eius sceptr9 et
in sinistra eius palma et
sub pedibus eius scabellū
positus in auro pmouet ad
honores et nichil attempta
bit qd scdm deum sit qd nō
citius assequat Qn inuem
in lapide arbor in cuius pte
sinistra vix a dextis vō fcia
Sic valet ad concordiam co
niugator et ad rcociliacōm
discordātiū Qn inueniunt
in lapide homo q tenet in
dextra lampadem et in sini
stra caput femie Sic valet
ad concordiam discordātiū
Et si quis habuit cū se se
qn dormit de facili nō
excitabitur Qn inuem
in lapide thaurus et ari
es Sic valet ad facūdiā et
cōtra ydropisim Qn inue
nit ho in lapide q tenet fal
cē in manu q valet ad amo
rem et grām obtinedā Qn
inuenit in lapide ho alas
hns in pedibus et baclm in
manu Sic valet ad grām
Qn inuenit in lapide ho
q ht cornu ad collū q valet
cōtra rabiem et cōt fātasiā

Qn inuenit in lapide homo
dimidius et dimidius bos
q cōfert honores et sensum
informat ad bonū Qn inue
nit in lapide nauis et ma
lus cū velo q valet ad con
sequedū qd digne vis Qn
inuem in lapide lepusculus
cū longis auribus q valet
con bestias malas Qn inue
nitur in lapide leo q valet
con ydropisim et con alias
infirmitates multas Qn
inuenit in lapide aqla et
capricornus Sic valet in ne
gociacōnibus Qn inuem
in lapide dromedarius in
bam capillor expansa hns
in humeris q facit concordi
am int vir et vxore Qn in
ueniunt in lapide femina
pānū hns in capite et ita
manus q valet cont lassi
tudinē et labore Qn inue
nit in lapide turtur cum
duobus pullis Sic valet
ad optinedā grām et cont
tempestate in mari Qn in
ueniunt in lapide auis flo
rem hns in rostro q valet
ad optinedā grām et hono
res Qn inuenit in lapide
homo in scabello sedes coro
natus expansis manibus
in celū et qtuor homies sb
scabello q sustinētes eum
accipe mastix et tebintum
et pone sb lapide in anulo
argēteo q heat pondus xii

lapidū. Sit poſitus ſub ca
pite ſompniātis ſompnia
bit qd̄ vigilās cogitauit
et voluit. Cū inuenit in
ratinito mixtus lapis al
bus et ipā albedine equinus
Sit valet ad graciam optine
dam et glīam. Cū inuenit
in lapide equus ſpumās
et deſr̄ homo ſcept̄ hn̄s in
manu. Ꝺ valet illis q̄ ptā
tem hn̄t ſr̄ hoīes. Quō
lapides perdūt et recuperāt
v̄tutes naturales a deo in
Sicut dt liber qui dicitur
Stōtinet veter narratō
Omīs creatura in pctō pmi
hoīs incorrupta eſt. Ma
xime aūt lapides p̄cioſi q̄
ad curā huām gnīs ſīt her
be et multa alia creata ſīt
Sed et in ipīs v̄tutibus q̄
eis poſt pccm̄ pmi hoīs
remanſerūt p attactum et
vſum immūdoꝝ hoīm. per
pcta ſepius lapides corrū
putur. Tamen ſic hō bapti
ſmate et pnīa reparatur
Vt ad ſtatum pme creatio
nis redire poſſit ſic lapides
p̄cioſi conſecratōis ſcīfica
tōe ad v̄tutū effcacias re
parantur. Et hic modus ſcī
ficatōis et cōſecratōis vt
in eodē libro ſcptū inuenī⁹
pmo intēdi ſīt lapides in
panno lineo et ponēdi ſr̄ al
tare vſqꝫ poſt miſſas ſatē
ſit qꝫ ſacdos non dū exutus
veſtibus ſacē dicat bndicti
onē p̄miſſo dñs vobiſcū. Ore
mus. Orō et benedictio ad
ſanctificandum lapides
Deus omīpt pr̄ q̄ etiā per
quaſdam inſenſibiles cre
aturas v̄tute tuā omībus
oſtendiſti q̄ moyſi famulo tuo
int̄ cetera veſtimēta ſacdota
lia rōle iudicii duodeci lapi
dibus p̄cioſis adornari pce
piſti. Necnon Iohanni euāge
liſte celeſtem ciuitatē Irlm v̄tu
tibus eoſdē lapides ſignifi
cātibus conſtruēdā eternalit̄
oſtendiſti maieſtatē tuā hu
lit̄ dep̄camur vt hos lapi
des conſecrare et ſcīficare di
gnīs per ſcīficatōm et in
uocatōm nōis tui vt ſint
ſcīficati et conſecrati et re
cipiāt effcm̄ v̄tutū q̄s te de
diſſe ſapientum expientia com
pbauit vt q̄cūqꝫ illos ſr̄ ſe por
ta uit v̄tute tua p illos e̅
es adeſſe ſenciāt dona q̄ gr̄e
tue et tutelā v̄tutis acci
pe mereantur p dn̄m xp̄m
filiū tuū in quo omīs ſcī
ficatio cōſiſtit. Qui tecū vi
et re. de. p. o. ſ. e. amen. Inci
pit lib xv de ſepte metallis
Generaliter pmo
dicendū eſt de
metallis ſic lib
Geneſis teſtatur
Lameth q̄ ſeptus
fuit ab adam bigamiā in
troducēs ex ada vxore vna

genuit Iabel qui primo ad
invenit tentoria paſtorum
Ex alta vxore ſua ſella la
meth genuit tubal caym
qui ferrariam arte primus
invenit et ut dicit magiſter in
hyſtoriis Res bellicas dete
exercuit ſculpturas quoque operum
in metallis ad libidinem o
culorum fabricavit Cum enim
ſuccenderet frutices et dumeta
in paſcuis vene metallorum
in rivulos defluxerunt et ſo
late lamine figuras locorum in
quibus iacuerant referebant
et ex hoc occaſionem et mate
riam nactus fabrilia et ſcul
ptilia imitatus eſt Sunt
autem metalla in viſceribus
terre et alia pura atque alia
commixta terre reperiuntur Sunt
autem numero in vſus
hominum accomodatiſſime data

Aur calide **De Auro**
A nature eſt vt dicit plate
arius Lepram curat et ſtabi
em redactum in pulverem et
mixtum antidotis volunus ex
auro ſtum non corrumpitur in
tumores Ponderoſum eſt in
duplo quam argentum es vel ſta
gnum Preciosius eſt metallis
ceteris temperantius fulget
enim omni tempore Etiam commigna
tum Rubigine non conſumit
viſum fovet Quanto rubicun
dius tanto melius per forna
ce ignis purgatur et ad
nichilat omnis commixtio

adulterina et tamen ſepius au
rum non conſumitur In rivu
lis et fontibus invenitur
vt ſymon dicit In montibus
etiam aliquando ſed hoc raro Aſt
tus enim labor eſt in lava
do et ſi per multas minu
as purum tamen invenitur nunc in
ſe admixtum eſt terre vel bi
tuminibus ſit es aut argentum
licet terre et eius ſordibus
ſortietur De tali auro fit
opus quod aureolum dicitur Vocatur
autem aureolum quia minu
tius fit quam paleos vel aurum mol
licum vulgariter appellatur
Aurum preterea virtutem habet confor
tandi et depurandi Quid autem
hic fiat queſtio eſt cum nec in
corporetur nec membris nutriat
Ad quod dicendum eſt quod confor
tativa alia confortant tamen re
parando membra alia ſpiritus
vt ſunt aromatica alia alte
rativa virtute immutat cor
pus ut eſt aurum Aurum eſt
durabilius tractabilius
et magis ductile ceteris me
tallis **De Electro Capitulum**

E lectrum duplex eſt Electrum
naturale et electrum ar
tificiale Artificiale vt dicit liber
rerum ex auro et argento
pariter mixtus conſtituitur Na
turale vero ſimile colore ſed
virtute preſtantius Invenitur
autem rariſſime et difficili
me diſcernitur ſophiſticatur
a vero et naturali electro

Potest autẽ hic modo de
ſtinguis ex vero et natu
rali electro venenũ pdit
Cui ſi venenũ infundit
ſtridet quaſi violentiam paſſũ
et pdit colorẽ uſqȝ dũ igne
purgetur Eſt aũt hic me
tallũ conſeruatiuũ vñ an
tiquitus in locellis ex e
lectro maiorũ corpa co
debantur vñ legitur qȝ Ma
gnus Conſtantinus corpo
ra ſctõrũ aplõrũ pet̃ et pau
li in locello ex ere cyprio
condidit qd utiqȝ credit
electrũ fuiſſe qd in cypro
inſula reperit ꝯſpicuũ **De**
Argẽtum fri **argento**
gidum eſt et tempatũ
vt dt platearius Durablẽ
vbi purũ fuerit Impurũ vo de
facili contrahit corrupte
lam Durablẽ eſt atqȝ tra
ctablẽ ſonorũ et tinnitu dul
ciſſimũ et hic maxime ſi ea
inſtreatur vñ tubas ducti
les ex argẽto fieri pcepit
moyſes ad clãorem vim ho
ſtium Oſee Clanget tuba et po
pulus pauescet ad exhor
tatõm ad pugnã ſic dt in
deutro Ad caſtra mouẽda
ſic dr in nũ Ad potadũ ad
epulas ſic dr in pſalmo
Buccinate in neomenia tu
ba in ſigni die ſolemnitatis
veſtre Argẽtũ conſolidat
alia metalla et qȝ vnũ ef
ficit conſolidata Contra

liuidum et fiſtoſum flegma
valet puluizatum et anti
dotis admixtũ Argẽti vene
multe et in multis orbis p
tibus inueniũtur nec eſt
argẽtum purũ in ſe ſic aurũ
ſed eſt in incorporatum et ad
mixtũ per ſe terre in ſordib⁹
et ideo labor maximus vt
p ignẽ purgetur ffumus
purgatõis ipſius nociuus
eſt multũ nc de facili purgãt
infectus multo fumo huiuſ
modi ñ fumo thuris ac aro
maticis ſpẽbus Argẽtum
viuũ ut quidã dicũt de vena
tre excoquit qd falſum ẽ qȝ
p excoctiõm ignis facilit ex
halatur in fumũ Gnãtur
aũt a tra et tale quale appa
ret a tra fluẽs qȝ aqȝ pducit
valet aũt ad diũſa rmedia
et in medicinis ponit Eſt aũt
ũtutẽ diſſoluẽdi madedi pe
netrãdi et eſt valde frigidũ
actualit ffumus eius imol
liendo neruos paliſim opera
Dicit quidã nobiliſſimũ
genus argẽti fieri ex viuo
argẽto Qd ſi fuit argẽtũ vi
uum purũ coagulabit illud
vis ſulphuris albi non vrẽtis
ut conuertatur illud in ar
gẽtũ Et ſi fuit ſulphur mũ
dum optimũ cũ rubore cla
rum et fuit in eo vis igne
tatis ſimplicis non vrẽtis
erit res optima ut ea faciãt
aurũ Hoc enim ipſum committetur

in aurum **De ere siue cu**
Es siue cuprum sono pro
xium e et potale natu
ra calidū Sonus eius per
se rudis est Admixtū vō ex
stagno aut argēto vali
dum valde et dulcē tinni
tum hʒ Tinnit aut altius
ceteris metallis sed vexat au
ditum nisi stagno commodi
us temperetur Es fusile in
omne artificium ductile vō
sed cū labore et moderamine
vberatis rubigo ita purga
ri pt qn facillime contra
hat durat tamen in annos
plimos Ex ere fit aurical
cus et fit multo labore per
ignē maximis decoctioni
bus Dr aut auricalcus
eo qp splendorem auri hēat
vel dr auricalcus eo qp de ere p̄
fit aur Dt enim Ar[istotile]s in li
de lapide luminū qp ex vena
puera et auricalco optimū
aur fit qd ita intelligendū
est vt optimū aurū fiat co
lore et si non sbā vt enim ibidē
aristotiles dt color variat
sed sbā manet Aurical
cū septuire frequētius electe
rocat et hʒ pt colorem ele
ctro ppe cosimilem **De Sta gno**
Stagnū cpatissime
nature est In Britan
a ch reperiri solebat sic mul
te historie pdunt sed moder
nis tpibus in Germanie
ptibus abundantissima repe

repta est Stagnū ductile
est valde atqʒ tractabile li
quale vō sic omnia metalla
Mutū est per se sed cū ere ar
gēto uel auro mixtū cano
rum atqʒ armonicū est
Fulget interius Sed foris
de facili contrahit corrupte
lam et hʒ squaloris nō ru
biginis rubigo enim rubigi
natur In aqductibus cālīs de fa
cili conputrescit vn fistule
aq ductus q sub terra fieri
solebāt ex plumbo et con so
lidari stagno modernis tpib9
ex calido et fusili plūbo con
solidare ars hoim excogita
uit eo qp solidate stagno du
rare non potant in longū
quin plūbū enim sb tra semp
durat **De plumbo cap**
Plūbū cpatiue nature
est sic stagnū ponde
rosū sic aur ita qp duplex
pondus hʒ argēti vel eris
Tractabile et ductibile est
et valde fusile est mi9 aut
liquabile stagno Copressi
uum est et lenificatiū Co
horam liquatū intescit sed
post modicū spaciū natura
libus sordib9 adumbratur
Non solū mutū est natura
lit sed muta etiā efficit cā
metalla qbus admiscetur
liquefactū in igne ceteris
metallis magis minuit
Scoria eius id est spuma
argētum cōtinet est autē

Hoc propium et speciale plū
bo inter metalla tetā qd se
per augmentatur et hoc
magis sub divo et in aē
qm sub tra squalorē con
trahit sed non rubiginem

Ferrum Regi de fferro
de nature est dure soli
dū et intisimū omnia dom
fortitudine sua et tn̄ a se
consumitur sꝫ omnia metalla
facilius conthit corrupte
lam et sibi etiā conmeta
infitit corruptoē in frigida
tuuum est et dissolutiū sto
cho pdest in lunaticis sup
tū est aūt ṽtute attenuē
di et desiccandi sic dicit phi̾
Rauce sonat Ereo sunt arā
diuisa instrumēta apta in
tisionibus Igne rubescit et
ductile fit Calips ex fro sunt
et mltis confusionibus indu
rat ita ut ṽtute heāt sꝫ fer
rum hoc ferri gnē acuitur
acies armoꝝ vt valeāt Ca
lips in argēto vivo sonatat
et hc quia porosū ē et ideo
leuigatur fferrū vō si ar
gēto vivo pieceris statim
submigitur Est et aliud
genus ferri in ptibus oriet
qd' volgariā antidena dr
incisionib' aptū est et fit fu
sile sic cuprū vel argētū
sed ductile non est sic frum
aliaꝝ mūdi ptium Expli
cit Liber de Septē metal
lis Incipit lib xvi de Se

ptem regionibus Siue
humoribus aeris

Prima regio Roris
Secunda Regio Niuis
Tercia Regio Grandinis
Quarta Regio ymbris
Quinta Regio mellis
Sexta regio Lagdam
Septima ṽgio manatis

Generaliꝫ pmo
dicendū est de
Septem Regio
nibus aeris et
eaꝝ humorib'
Septē sꝫ aeris Regioēs vt
dicit phi̾ sub firmamento
celi In quibus aquosi hūo
res tre p attractiom caloris
ex sole aliqn visibiliꝫ p nebu
las aliqn invisibiliꝫ p hūi
diorem aere ascēdētes pmo
in rores scdo in nives tcio
in grādines qrto in ymbes
qnto in mella Sexto in la
gdana Septimo in māna
gradatim d' regioē in ṽgio
nē p intualla tpm trāsfor
mantur Que licet vniūsa
liꝫ p totū aerē sub firma
mēto inducs ista conueniat
tn̄ in oriētalibus ptib' vbi
aer purior est iam dcōꝫ vlte
ptes vltime inueniūt vbe
rius sꝫ mella lagdanū et
māna Quatuor vō pme
partes sꝫ rores ymbres grā
dines atqꝫ nives in occidē
talibus ptibus habūdācio
res sꝫ Et nondū ꝙ qnto

altius de terra fumus asce
derit tanto magis subtiliat(ur)
Unde manna subtilissimum
est et unificatum omnibus
humoribus Sex ergo septem
humores aeri diversas species et
specierum diversas efficacias tem
pantes secundum diversas modas ae
ris regiones sumunt quibus
omne animal spirans abilitatur
ad vitam sed et terra et quicquid
generati ue virtutis in ea est
fecundat ex istis ut molle
quid durum et asperum dulcia
tidum vel amarum Et in hiis
omnibus concordia pium in
uenit De quibusdam isto
rum humorum in libro
Metheororum Aristotiles dif
fusius et habundantius scri
psit que quidem brevi
tatis causa compendiose sue
exequimur prima regio Ro ris

Roris regio prima est
et hec in inferioribus
partibus aeris Ros in aere ve
nit quando aer generatus rigore
noctis et lune splendore di
stillat Si vehementius est
frigus noctis ros in pruina
versus candidior gelu in albe
scit Roris humor est subtilior
et qui insensibiliter descendens super
terram Super quam credi pt in
fundit terram et nix aquam ma
quam imber Efficacior est autem
ros imbre in frugibus fecun
dandis Humidificat autem omnia
que infundit unde visibiliter

gramina viret Post rorem
Ros gelidus est et multum
infrigidat unde estate nisi ros
reuerteret nocte frugibus
solis ardorem in diebus uret
Sic fecundat illa que tangit in
fundens Sic ros in pruina versus bo
tros maxime maturos et fructus
areste facit Humor virtutes
exhauriens et hec maxime
temporibus autumpnalis Sin ve
ro tunc insit rebus verna tempes
obrepit quando ros pruinosus
in aere et per noctis quieta sile
tia dira rabie dispersit adu
rendo fruges et germina efficit quod
tam dira pestis precipue vi
nearum ut igne quodammodo con
sumpta repentinus cladibus
videatur et hec in tantum ut ne
ipsa quercus quod est lignum ge
nus durissimum immunis
foliorum adustionibus vide
atur Nonnulla vero arborum
aut herbarum hanc peste non
sentiunt eo quod illis insit humor
rigidior et possint resistere in
stanti Secunda regio Nivis

Nivis regio secunda est Natura
lita diffinit plebs Nix est
inquit aer vapore ne dum
densata in guttas sed gelu
precipiente formata quod in alto
mari non cadit ut pz nix al
ba est Quod autem si gelu rigo
re densatur sic et glacies
quare ut glacies non tamen flu
cet sed alba est Solvitur
qua ex parvissimis minutalibus

quod in nubibus fit quia non coherent perficitur quod candorem nec tamen lucet sit durissima glacies in pulveres redacta salis prebet effigiem. Nivem probantur habere montes illi qui climata orbis faciunt ut est mons Caucasus orientis. In India montes yperborei montes armenie montes maximi angie mons atlantis in ydria montes alpium in ytalia montes altissimi in athara. Mons vero olimpus nives non habet sic nec pluvias nec ventos quia excedit omnes regiones humorum unde teste augustino homines qui illuc ascendere voluerint oportuit ut haberent spongias aqua plenas a quibus humidiorem aerem attraherent naribus et non suffocarentur. Nives servari possunt per totum annum sub terra paleis cooperte. Servantur in oriente ad infrigidandum vinum estate calida vel ad alterandum aera calida in estate circa infirmos. Infrigidat enim valde et nondum quod membra fricata nive et si ad horam quis frigus intollerabile patiatur. post modum tamen per se calore moderatissimo refovetur et hoc quia calor naturalis in homine accidentali frigori reluctatur. Tercia regio grandinis

Grandinis tercia regio est. Grandinem quidem plures diffiniunt ita. Grando inquit pluvie ventis et frigore superioris aeris conglaciate in aere coagulatur in lapillos grandinis permutatur quia utique corpus sphericum habere probat per circumactionem volubilitatis qua de aere violentius impellitur. Grando aliquando pisarum vel fabarum aut etiam nucis avellane magnitudinem prefert. Que si de superiori regione delabitur et eius maciam stillas pluvie condensatim aer fuderit conglobate multe gutte in unitas grandines cum grando excedit solitam quantitatem et fit pestis valida frugum et vo[illegible] lucrum. Narrat annales [illegible] et cronica tempore mlins [illegible] grandines tante magnitudinis [illegible] cecidisse ut non solum volu[illegible]cres et minora animalia sed [illegible] etiam bestias et homines [illegible] ex terra positos conquassaverit. Grando turbida magis est quam in terra glacies congelata et hoc ideo quia de minima gutta primitus coagulata paulatim adicitur descendenti fit quod multis partibus quod utique non fit de glacie que ex continua aque macia concrescit per gelu. Grando multum infrigidat aerem. Unde quandocumque in vere aut in autumpno de celo grando ceciderit tunc protinus imminet pestis in frugibus dire gelide quam pruine et hoc raro fallit immediate post grandinem sol cali

dior aerem terram q; luſtra
uit. Grando ſi in media eſta
te circa ſolſticiũ eſtiuale co
ciderit ſignũ eſt in ſuperi
oris aeris regiõe frigus eſſe
ꝑ maximũ et ĩ pte inferior
aeris ſolis radijs calefacta
grãdine liquefacẽt deſcẽdẽte
in immenſa q̃titate violas
fracẽt mõtruoſas. Ac q̃m
cut ſimul et ſemel ſt oppo
ſita frigoris et caloris mor
bos generari cut facillime co
ꝓbatur. Remediũ aũt cut
ꝓncipuũ eſt in claudẽ tectis et
domibus et hominem circa
calidis mutatõem q; fieri ae
ris circa ſe et fotũ attendi

Quarta Regio pluuie cap

Pluuie regio circa eſt
ꝓpluuiam pluuiis rta def
finit. Pluuia inquit ex nu
bibus deſcẽdit. Cũ eni gut
tule in maiores guttas co
eũt aeris amplius natura
non ferẽte nũc vẽto impel
lẽte nũc ſole deſiccãte ad
ras dilabũtur. Recta aũt et
nigris deflexio pluuia re
petina et precepe imbr; et
imber vocatur. Que licet d'
amaris aq̃s ſit de ſolis tn̄
igne in aẽ decocta dulceſcit
ſit marina aq̃ humo infuſa
dulcẽ ſaporẽ ſumit. In orietis
ptibus raro pluit ſed cũ plu
uia venit mundat ſcḋm modũ
et h3et rõ. Cãtus ibi calor ae
ris ꝑ eſtũ ſolis vt paucitas

humor; aſcẽdẽtiũ d'tra ꝑ
ueniri non poſſit ad regiõm
ymbris ſole medio q̃ eos pau
latim aſcẽdẽtes deſiccat ro
rem vel craſſũ quodãmodo
et frugibus efficaciẽ ibidẽ
eſſe conſtat. Cũ aũt diu co
artati humores in viſceribꝫ
tre ex ſui abũdãcia erũpũt
calore ſolis et aeris ſiccita
te ſcẽtibus cũ ꝯ modum
inundat et h3 quãto rarius
tãto habũdãtius ꝑ ymbẽ
vtiq; noe tpe inundatõm
omnis carnis q̃ corruperat vi
am ſuã ſr̃e ẽ cathacliſmus
ſed non ſolũ de hijs ymbrib9
q̃ d'tra ꝑ fumos deſcẽderãt
q̃a impoſſibile erat ſed d' hijs
aquo; q̃ medijs cattharactis
celi ruptis ď ſup firmamẽ
tũ in diuiſiõm aq̃; a pn̄o
mũdi locate eſt. Pluuie ad
huc tãte cadũt ſepius in
noſtro europe orbe ut tor
rẽtes ex eis inſtar fluuiorũ
crãt. Si eſtiuo tpe in egipti
acis thebis pluuias largi
ores celũ fudit mox infini
tis muribus regio tota re
pletur et in noſtro orbe
idẽ ſepius vidim9 Item plu
uia ſeruata ciſternis et ſta
bilitate purgata om̃ aq̃;
clariſſima eſt et durat ſine
corruptiõe diutius. Frigida
minimũ eſt ſalubrs eſt potu vi
ſcera laxata ſtringit. Maior
pars piſciũ impinguatur

tempore pluuioſo vñ ſu
pernatare et alludere videt
tādē ti pluuie Quīta regio

Mellis regio | Mellis
gīta eſt. Et tale vide
ḡre deffinitōm. Mel eſt ſb̄a
humoris in ae͛ q͛d flor͛ her
bar͛ et fructuū fumus multa
ſpacia aeris tr̄ſſcens in re
gione ꝓpia ſꝫ ꝑpām nubiū
rgiom̄ ſolis ꝟtute conſcē
dit et inde occulto ac ſubti
liſſimo modo permixtus co
agitatur in herbis fructibus et
floribus reddit ꝙpat ꝙ ſapo
rem in rebus. Notādū aūt
ꝙ duplex mel eſt. Natura
le ſꝫ iſtud q͛d in ae͛ ꝟtute
concreſcit. Artificiale q͛d a
piū labore vel arte natura
ingenia componit. Nec ꝑpī hoī
natura hʒat artē voluit in
ꝑtura ſed exiguo aiali indi
dit artem vt humiliaremus
nos deo nature q̄ adeo nos
impotētes creauit vt etiam
in iſtis ſꝫ in multis alijs
a viliſſimis aialibus vin
cēmur. Et quidē notādum
eſt ꝙ mel in oriēte deſcēdat
ſꝫ tam et in arboribus
atꝙ herb̄ et ſꝫ non in tāta
abūdātia ſꝫ ros. Queritur
aūt cum in noſtro orbe flo
res et fructē ſint valde ſuum
ſꝫ vim eſt in ſuꝑiora con
ſcēdūt ex q̄bus humor mel
leus ḡnatur q̄re etiā apd
nos in partibus europe ſꝫ
nos vel niues vel pluuia
mella de ſuperiorib; nō de
ſcēdūt. Fatemur quidē et
vm eſt q͛d apd nos aliq̄n in mē
ſe Junio et circa ſolſticiū eſti
uale mella deſcēdūt ſed hoc
raro et in modica q̄titate
et certū eſt ꝙ q̄n hꝫ ſit peſtē
caprarum et ouiū maxima
imminēs quia cū melle ir
roratas herbas comederit
moriūtur. Vñ periti paſtores
tpē obſeruāt cū mella deſcē
dūt et non ſinūt greges ad
paſcua exire quoadusꝙ ra
dijs ſolis humor melle͛ ab
herbis in aērm trāſferatur.
Apud nos ergo ſed raro et mo
dice mella deſcēdūt. In oriē
te ſere om̄i mēſe ꝑ noctes
continue. Quare aūt non
ſit apud nos. Rō eſt. Humor
melleus qui de floribus et
fructibus atꝙ frondibus in ſūe
per ſolem ad ſuperiora trāſ
uehitur apud nos ꝓ viſcoſitate
et lubricitas aeris rgiōes trā
ſire non pt et maxime ꝓꝑ
nubiloſam nubiū rgiōm̄
q̄ ſꝫ nubes eſt et ibi paulatim
denſatus. Humor pondē ſuo
ad nos iterū deſcēdatur. Et
ꝙ ſit vt de floribus atꝙ fructi
bus melleus humor viſus a
ſcēdē ad ꝓpiam ſedē non poſ
ſit ſed lubricis aeris rgiōib;
inficietur. In oriēte vō hꝫ fieri
congrue pt quia aer ibi pu
riſſimus eſt ꝑ paratē ꝙ in ltā

in omnibus omīs aeris regio
nes q̄uid fiat de melle et qm
te sit effitacie vide superius
in fine capli de apibus vi

Lagda — Regio lagdani

Lm regio sexta est ut dt
platearius q̄uidā dicūt sed
flo q̄d lagdanū est gūmi
arboris est aūt humor ae
ris in oriēte et non nuqm
in partibus grecie cū rore
vel roris vice destēdēs Cū
aūt destendit sr aq̄s uel h
bas tre quibusdā torrugne
herba percutitur et sit illa
ptiosa humiditas torrugne to
insitatur Expressis ergo et ex
tersis torrugne humor soli
exponitur et desiccatur ex
siccatū aūt lagdanū dr q̄
re aūtē apud nos in europe
ptibus non destēdat Eadē rō
est qm de melle pdiximus la
gdanū per se purū et non mix
tū aromatitū est valde et p̄
ciosum Sophistitatur aūtē
cū digestiōe tapina et huius
modi rebus q̄ nigra sīt et ma
xillari purū Sophistitatur at
intm̄ vt vix in decem libē in
vntia r̄pratur Est aūt eligē
dum q̄d ponderosū fuit et ni
grū et magis maxillari pt
magis q̄ꝫ aromatitū est q̄d
vō subrufū est et frangit inte
manus sigt vetustate ton
sumptū aūt minimū zophista
tatū lagdanū v̄tute h̄t ton
strictiōi et talefatiēdi ex visto

sitate et aromatitate va
let cōtra tatarrū ex frigida
causa si odor eius naribus
innititatur lagdanū et rose
bulliāt in aqua pluuiali
in vase cooperto cū aq̄ parū p
tepuit recipiat patiēs p os
et illa aq̄ lauetur pedes eius
quia inde fouetur nerui Cō
tra relaxatōm dētiū lagda
nū et mastix confitiātur et
circa gingiuas et dētes in
tus et extra ponātur et con
firmabūtur dētes labilēs Ma
trice confortat et cōceptū ad
iuuat cōt dolorē stōthi ex
frigida causa et ad digestio
nē cōfortādā detur quiqꝫ pil
lule ex lagdano in sero Ma

Mannoul — natis r̄gio vii

Mmanatis regio vii ē
vt dt platearius Manna
non nulli dicūt esse siccum
herbe sed flm est Est autem
humor aeris in oriēte et in
ptibus grecie cū rore vel
roris vice destēdēs Cū no
cturnis horis destēdit sup
herbas inuiscatur ibidem
et postea colligitur sed qa
in modica q̄ntitate reperit
multū zophistitatur Cāē
aūtē apud nos in europe
ptibus non destēdt Eadē
rō est qm d' melle pdiximus
Manna q̄ꝫ per se purū est et
non mixtū aromatitū est
valde et ptiosū Purū ab im
puro dmōstratur in eo quod

ſubalbidū eſt et in terris
qſdam contaminates hʒ qⁱ
ſaporis mellis et eſt puriſſi
me dulcis et ſaporis ſup mo
dum iocūdi. Si quis autem
dicat in hac regiōe manna
tis q̄ eſt ſub firmamēto ſep
tima regionū concreta eſſe
diuulō miraclō illud man
na q̄ꝺ filii iſrael xl āmis
vixiſſe legitur nō credo ab
ſurdum eſſe ſed conſonum
vitati quia non video cōue
niētius ꝙ alia religiōe ae
ris creari potuit ille cibus
et ſi ineſtimabilis tn̄ corpo
reus qm̄ in iſta et forte de
noſtro manna q̄ꝺ nūc agi
mus et in melius mutata
ſpē vel ſapore. Quod vō in
pſ̄o dr̄ panē anglōꝝ man
ducauit hō potius ad nos
referendū eſt xā nos qm̄ ad ui
deos quia angeli cibo liqua
bili et corporeo non veſcitur
Nos vō panē edim⁹ anglōꝝ
panē vt xp̄c dt q̄ de celō de
ſcēdit. panē xp̄m q̄ verus
eſt cibus et cibus vtiq̄ qui
non perit. Ibi em̄ queſtio
mota eſt int̄ filios iſrael q̄
videntes manna et obſtupe
facti dixerūt man hu qd̄
interptatur quid eſt hꝰ. Nec
potuit pp̄lis rēſpondē ſed nc
ipē ſecretarius Moyſes do
mī doc xp̄c in carne veniēs
in cenandū accipiēs panē
bndixit ac fregit et dabat

diſcipulis ſuis ſoluit illā an
tiquā queſtionē man hu dicēs
Hꝰ eſt corpus meū Hꝰ eſt cib⁹
quē tn̄ qn̄to quis maiori de
ſiderio ſumpſerit tāto fit ei
copioſior ad ſalutē et qn̄to
deuotius tāto ſuauius ſumit
Sūt quidā quottidie carius
eſſe dicūt ſumēdū. De hꝰ dt
btūs Auguſtinus in libro ad
Januariū ffaciat quiſqꝫ qd̄
volt ꝙ ſcd̄m deuotōm et fidē
nouit faciendū. Neqꝫ em̄ liti
gauerūt int̄ ſe zacheus et
ille Centurio dū vnus gau
dēs ſuſcepit dn̄m alter dixit
Domine non ſū dignus vt in
tres ſub tectū meū. Ambo qdē
pctis inſeri mīam conſecuti
et hꝰ eſt qd̄ in libro ſapiē dr̄
ꝙ manna ſcd̄m deſideriū ſin
gulōꝝ in ore oīm ſapiebat. Nō
em̄ intelligēdū hꝰ dͤ illo mā
na qd̄ vtiqꝫ erat qᷓ ſemen cori
andri guſtus qꝫ eius qᷓ ſimu
la cū melle. Sed de noſtro ce
leſti pane et ſp̄uali manna
qd̄ tāto iocūdius qn̄to deuoti⁹
ſumitur. At quia ſalubrius
ac apte paululū digreſſi ſu
mus ad manna illud ad qd̄
ſp̄ualius ſpectat negociū rede
amus. Manna nonnulli ſo
phiſticāt cū melle cum ſucco
liquiricie ſubtilr̄ puluiſato
Eſt aūt manna qd̄ ſophiſti
catur cū quadā abhominacōe
dulce. Eſt aūt manna ꝟtute
depurādi et mundificandi

sanguine unde valet in acu
tis febribus et tolerat Debet
autem eodem modo parari sit
cassia fistula nisi forte pona
tur in decoctione Debet autem
in aqua calida resolui et colari
et poni pura in medicinis
in decoctione autem de facili non
ponatur nisi pura et non mix
ta si non innuemat quod vix vn
quam vel raro fit Explicit liber
de septem regionibus aeris
Incipit liber xviii de septem
planetis et primo de spera et

Genera motu eius
Generalis primo dicendum
est de spera et mo
tu Spera celi in
rotundum formata est
vt dicit philosophus cuius centrum
ra est omnibus partibus equa
lis conclusa Erat spera nec
principium habere dicitur et ideo est
rotunda Quod voluitur celum

Spere motus duobus a
xibus voluitur vt dicit
philosophus Polus septentrionali qui
nunquam occidit appellatur
boreas et australis qui nunquam
videtur et austronothus dicitur
Hiis duobus polis spera mo
uetur Et spera celi in die
em et nocte De oriente in
occidentem vertitur xxiiii horis
cursum suum concludens Tanta
celeritate spera currit vt
nisi aduersus precipitem eius cur
sum astra currerent quod ea remo
raretur mundi ruinam faceret

Epicicli emisperium dimidie spe
re pars est Emisperium super terram
est ea pars celi que a nobis tota
videtur Emisperium sub terra quod
uideri non potest quamdiu sub terra
fuit De septem planetis et

Generali quod mouetur
Et primo dicendum est de vii
planetis et quare planete
dicantur Septem globos id est
celos mundi planetarum omnes
philosophi esse dixerunt quorum orbi
bus conexa sunt quos sibi in
nexos et veluti insertos versari retro et econtrario celis
motibus suis ferri arbitrantur
tur Et dicuntur planete id est
erratice quia per aerem vario
motu discurrunt vnde quia er
rant retrograde dicuntur planete
aut stelle sunt fixe in celo ut
reliquie sed in aere feruntur Inde
dum aut in austrum nunc in se
ptentrionem plurimum quod contra
mundum nonnumquam cum mundo fe
runtur Nec immensa celerita
te ab oriente in occidentem ra
piuntur cum naturali cursu
contra mundum ire comprobatur sic
musca si in rota molendi
num feratur ipsa cum proprio motu
contra releuationem eius ire
videtur Nec nunc inferius
nunc superius propter obliquitatem
signiferi vagantes radiis
solis impedite anomale vel
retrograde vel stationarie
fiunt Sciendum est autem quo
motu feruntur Triplex est

enim motus rerum naturalis violentus et voluntarius. Notandum est primo quod voluntarius motus non est in planetis quia sensus et motus determinant animal. Sensus non est et si motus est in planetis planete autem motu violento mouentur cum firmamento motu naturali contra firmamentum. Vide autem forte quod sperica est firmamentum in instanti mouetur nisi esset prohibens et postea posita sunt planete magis quam motu naturali mouentur contra firmamentum ad motus sui velocitatem impediendam. Sed quia motus firmamenti preualet in eis rapiuntur cum firmamento motu violento. Si autem mouetur firmamentum in instanti rerum confusio nec esset generato atque corrupto. Consequenter queritur unde planetarum ignis alatur. Solutio est ignis lux et ignis flamma et ignis carbo. Ignis carbo est in natura ferrea. Ignis flamma in materia aeris. Ignis lux in materia lucis et propterea non indiget nutrimento quia non est ex contrariis agentibus. Ex isto igitur igne planete et stelle constant et ideo non indiget nutrimento et ideo secundum cursum nature in eternum lucem possent nisi eas creatoris sui voluntas aliter ordinaret.

Ipse enim ignis lux unde planete constant in propria regione ignis est sicut terra vel aer in propriis regionibus sunt. Et ideo non habent respectum ad aliud unde trahat materiam aut formam lucis ignis lux.

De luna que est primus planetarum

Luna primus est planetarum et minima stellarum sicut dicit philosophus. Sed sicut dicit Ysidorus ideo maior videtur quia proxima terre in primo circulo situatur. Quamuis corpus globosum est natura igneum sed et aque permixtum unde et proprium lumen non habet sed in modum speculi illuminatur a sole. Et ideo lunam quasi luciam id est a luce natam illuminatur. Quod autem quasi nubeculam videtur ex aqua natura creditur. Si enim sic aque permixta non esset terram ut sol illuminaret immo ob nimietatem maximo ardore instaret. Luna ea parte lucet qua soli est apposita. Ea vero parte obscura est qua a sole est versum nec splendet. Quando illuminatur contactus in aliquo vero fragus sine disparili exortum siderum ictu radiorum et multiformi eius tactu flagellatus aer. Quidam ex antiquis philosophis aliam assignant causam. In terra abyssus profundissima est de qua in Genesi scribitur: Rupti sunt omnes fontes abyssi magne. Iuxta hanc sunt cauernosa loca et spelunce late

patētes In hȳs vēti de ſpira
mīe aq̄s contīpuītur qui
et ſpūs ꝓcellar̄ dūr et hȳ
ſuo ſpiramīe aq̄s maris ꝑ
putes aq̄r cauīnas introrſū
in abiſſū trahūt et ea mūn
datoē ītīm magno impetu
impellūt De hȳs vētis fitet
tre motus **Expoſitio figure**
Res non in **ſubſequētis**
digna ſitu q̄ vētorum
origine ſimīlitudīne breuī
depicta vt euidētior fiat al
tius repetēda eſt quo aliq̄te
nus eorū pariat deꝑhenda
effectus Fuudores d̄ tra ma
tutino ſolis ortu moti tum
egrediūtur in q̄m tuoꝫ celi
ꝑtē ſt ꝑrīmati tradūt ae
ra Et deinde ꝓpt̄ ꝓuitate
loci poſt ſe rapiūt eius ru
entes vndas Aer aūt q̄ ru
endo ſuccedit eos quotiꝫ
appellēs primū ſpē creſcētes
impetus facit vētorꝫ q̄ ſolis
ope collectās collīgūt in altitu
dīne nubes q̄s poſt modū
ꝓpt̄ plenitudīnē et grauitate
liqueſcētes diſpgūt Quuius
rei ſi indices ꝓpt̄ ria q̄ a fri
gidiſſimis ꝑtibus veniūt
ſeptētrio et aquilo extenu
atos ſiccitatibus in aeſtate
ſpirāt Auſter vō et reliqui
a ſolis curſu impetū faciūt
q̄ a regionibus feruidis ꝑ
caleſcūt veniūt humidiſſimi
ſt et ſemꝑ aduehūt ymbr̄s
quos ad ſeptētrione ꝓfūdit

Terra nāqꝫ tre feruore tacta
ꝓfert humores vt corpus ho
minis ex calore ſudoris **D**
Ventus **primo ca ꝑhorū**
est aeris vnda flu
ens cū in tra motus ꝛdū
dātia naſcit aūt cū ſuor
effūdt huore et impetus
caleſcactionis vim exꝓmit
ſpūs ſd aūt vim eſſe licet
aſpitē ex colophridis ereis
cauis anguſtiſſimū pū
ctū hntibus q̄ aq̄m infu
dūtur collocatā ad ignem
et āteꝫ caleſcat nō hnt vl
lū ſpm Cū aūt vt ſue
ceperint vehemētē flatū
efficiūt **Rō ꝰ vēti ortū ha**
Sapīa diuina fōtem **bēt**
caloris ſolē in medio
torride zone conſtituit Sed
quia ex ſolo calore nichil
viuē poſſet in medio eiuſ
dem torride zone fontem
humoris ſuppoſuit ex quo
calor feruidus tpetur Hic
eſt ergo in medio eq̄nocti
alis cīli tra excoīm ptetur
cidās Ex iſto igit fonte
in occidēte due ꝛfluxioēs
vna ad auſtꝛ Alia ad ſe
ꝑtētrioēm diuidūt in q̄rū
ſepatoē aer vtrıqꝫ cōmouet
Cuius cōmotōis impul
ſus ſi tantus fuit vt ad nos
uſqꝫ ꝑueniat vētū zephirꝫ
gnat Due vō orietales re
fluxioēs ſua diuiſoē cōmo
te gnāt eurꝫ h̄ ē orietalis

Cu vero orientalis et occidē
talis ad ſeptētrōm conuergē
tes in medio ſibi occurrerent
mouetur aer ſit qz boreas
et eſt frigidus quia in frigida
oritur zona. Similiter cum
due refluxiōes vrgētes ad
auſtrū in medio ſibi occur
rerint generant auſtrū. Viſo
vnde quatuor cardinales ori
antur vēti videamus vnd'
collaterales vēti oriātur.
Igitur ſi in predictis refluxionib'
ad ſeptētrōm vrgētibꝰ boreā
qz predicto modo generantib'. Sic
contingat qz orientalis ex aliquo
accidenti ſit velocior vltra
mediū ſeptētrōnis occidēta
li collaterales fit boreā et
eurū. Similiter et de ceteris
dicimꝰ. **De quatuor vētis prin
cipalibus ex quibus alii vēti
ortū habēre videtur**

Quatuor vēti principales ſūt
et cardinales. Primus cardi
nalis ſeptētrio qui et aparctias
dr. Iſte facit nubes magnas et f'
gora creat. Secundus cardina
lis ſub ſolanus qui et aſſbo
tes nominatur. Iſte vētus tem
peratus e nec eſt multū frigidus
nec multū calidus. Tercius
auſter qui et nothus dr. Iſte
humores calorē atqz fulmina
generat. Quartus cardinalis ze
phirus ē qui et phaboinius dr.
Iſte hyeme diſſoluit flores qz
producit. **De ventis aliis
quomodo procedāt ex qua
tuor principalibus vētis**

Primus cardinalis vē
tus ſeptētrio habet vētū a
dextris circius nomine qui et thrascias
dr faciens niues et grandines
eius ſiniſter aquilo ē qui eſt bo
reas conſtringēs nubes. Secūdus
cardinalis ſubſolanus habet
vētū a dextris vvlturnū nomine
qui et calcias dr cuncta deſiccās.
Eius ſiniſter eurus eſt nu
bes generans. Tercius cardina
lis auſter qui habet vētū a dex
tris euro auſter calidus
eſt eius ſiniſter euro nothus
eſt et temperatus eſt. Et notan
dū qz auſtrales vēti faciūt
maiorem tempeſtatē in ma
ri quia ex humili flat. Quartus
cardinalis eſt vētus zephi
rus. Eius dext' affricus qui et
libs dr tempeſtatē concitā
et fulmina generans. Eius ſi
niſter chorus eſt qui in duos
vētos. **De mercurio qui eſt
ſecundus planeta**

Mercuriꝰ
qui et eſtilbon grece dr
planeta ſedius eſt. Cir
cuitū ſuū peragit trecētis tri
ta ſex diebus. Aliquando ante
ſolis ortū aliquando poſt occaſū
ſolis ſplēdens exurgit. Dicitur
autem fuit planeta iſte a
gētilibus mercurius a deo
quē mercuriū nominabāt. Et
dicebatur ille deus mercurius
qui mercatores curans fortunas
eorū in commercio in illum po
nebat nec omni modo forſitā

ſine ratiōe. Hoc ſcīē gētiles
vt dea ſui nōīe planetā
iſtū Mercuriū vocitaret eo q
in aſcēſiōe planete iſtius
ſpūs ſenſuū huānoꝝ pura
ores et perſpicatores et ex
peditores ſint ad lucra faci
enda et rerū cauſas inueſti
gādas. Purgato eni cerebro
a fumis et ſuperfluitatibus
humidis purgatur ſpūs et
erigit ad actus. Op; ſʒ hic ꝯ ſpū
flat ad mūdi vana diſtra
ctū per planete ſydus in ho
mīe qm̄ potius ſicut pt̄ et dē
beat ut ſpūs mētis noſtre
ſuperne grē luce purget
vt expeditor poſſit et cogno
ſcē veritatē et iuſticie operi
bus inherē q̄bus vtiq; app
hēdat et qđ in habēdꝛe ſū
mū eſt et ſine indigētiā per
petuo poſſidēdū. Et quidem
ſcdm Auguſtinū in libro
de ciuitate dei cor nō mūdat
niſi vna et ſimplex intētio
in eternam vitā ſolo et puro
amore ſapiē. Sola ergo cor
dis mūdatio eſt vera eterna
intētio. De Venē qui eſt ter[cius]
planetaꝝ et vocat lucifer
et aliqñ veſper vel heſpus

Venus tercius planetarū
eſt qui et heſperus grece
dr̄ vocatur aūt et lucifer et
aliqñ veſper. Signiferū ſuū
pcurrit ccc xl et viii diebꝰ.
Eſt autē ſtella nitēs q̄ oīm
maxima et clarior eſſe vidē

Sicut quēadmodū ſol et luna
ita et hec vmbrā facit. Iſte
ygitur orientem ſolē pcedit
atq; mane nūcians tēbras
noctis lumīe ſuo ſpergit ful
goris. Duobus eni ſignis tm̄
a ſole diſtat. Hec ſtella lunā
ſequitur in defectū. Solem
etiā occidētē ſequit̄ et tene
bris ſuccedētibus predt et
dicit quidē heſper vel veſper
dr. Hyeme lucet eſtate cadit
et in polo antartico q̄ ē pter
inferior ſepelitur. Hi hūine
nature vt dt plinꝰ cūcta
gn̄ant in terris vn̄ Venus dr̄
qz venis numen q̄ vtiq; di
cebatur apud gētiles dea a
moris. Planeta iſte in ex
ortu ſuo veſpertino vel ma
tutino terrā rore ſuo cōſpgit
et nō ſolū cōceptus tre im
plet ſʒ īm aīantia oīa in
ſuo exortu ad luxuriā ſti
mulat. Doleo ſidē extat qm̄
q; viſus cōtmētes ſpectātes
ipſius planete. Lucis ſple
dorem facit ſcīū facit quoq;
rorem fingēs dat lētū vigi
lās q; detes pit ipm̄. Solem
defectū lune cōmitans hyeis
q; tpe luceſcit cadēs eſtate
quieſcit. Poſſūt aūt hec
oīa referri ad vnū quēq; ſcm̄
confeſſorē et doctorē eccleſie
ſic ſcs Auguſt' Ambroſius Gre
gorius atq; Ieronimus.
Lucis ſplēdorē facit ſcīū q̄bus
dixit eſt vos eſtis lux mūdi.

et luceant opera veſtra et
ſint lumbi veſtri p̄cincti et
lucerne ardētes in manib⁹
veſtris efficit quoqȝ rore gre
ſcȝ in predicatōe vnd tenebⁿ
ſa aqua in nubibus aeris
Singes eſt enī ſacerdos magn⁹
qui in diebus xī dat id eſt
facit letū ſcȝ eum qui in te
nebꝰ eſt peccatoꝝ et ignorācie
Vigilās vȝ vigilās aūt dr̄
quia d' nocte lucet Btūs ille
ſeruus quē cū venit dn̄s
inuenit illū vigilātē et
camtori ꝑcipit vt vigilet
Ardētes p famam et honeſta
conuiſatōm ꝯpcit ipm ſo
lem iuſticie ſcȝ ſic m̄ les
diuy occidēdo aduſarios gla
dio bis acuto vt mortui
mūdo viuāt deo Defectū
lue cōmitās id eſt eccleſie
per cōpaſſiōm Quis infirma
et ego nō infirmoꝛ Hye
mis qȝ tpe luceſcit quia tpe
tribulatōis tunc apparet bo
nitas platoꝝ Bonus pa
ſtor aīam ſuā dat p ouib⁹
ſuis Cedes eſtate quieſcit
in calore fidei Sed cōtra
in ſenectute tepeſcit mul
ti ſic dauid qui non potuit
fieri pellibus coopertus

De Sole q̄ eſt q̄rtus plane taꝝ

Sol q̄rtus planeta
eſt inde ſol dīs qȝ ſolus
luceat ſtellis ceteris obſcu
ratis ſplendoribus ſuis
vel idō dr̄ ſolus qȝ ſit ſr̄ oīa
luces omnibus ſtellis lu
ꝑbes Ipē enī ſol lux eſt vni
uſalis q̄ forma eſt oīm for
maꝝ quia ſine luce nulla res
hȝ formā per zodiacū tricētis
ſexaginta qnqȝ diebus ꝯcur
ticulū qȝ ſiui vigīti octo an
nis pambulat Sol in ortu ſuo
macloſus vel ſub nube la
tēs diem indicat pluuialē
Si rubens ſinteꝝ Si pallet
tempeſtuoſū d'nūciat Si con
cauus videt ita vt in medio
fulgēs radios ad auſtra et
aquilonē emittat tempeſta
tē humidā et vētoſā ſigt Si
pallidus in nigras nubes
occidat aquilonē vētū d'ter
minat De eius ꝓprietatibus
ſepte ſt v̄ſus Fulgidus eſ
fundit radios ſonꝭ ꝑpetualo
ris Attrahit h' nubes ſpeciē
uel forma coloris Illuſtrat
lunā nocteqȝ dieqȝ iniuſtrat
Fetꝰ maturat at humida cun
ta reſiccat Intrat ſi reſeras
glacies et dura relidit Vi
ſitat ſanos oclōs lippos qȝ
claudit Occidit ac oritur
deſcēdēs hinc qȝ ſcādit Que
aūt iſta ſignāre btitudinē
gloſe v'ginis marie Cui
dr̄ in cāticis ꝯpulc̄ vt luna
elcā vt ſol fulgida vni in
cāticis Que eſt iſta q̄ ꝓgre
ditur qȝ aurora cōſurgēs
ꝓlcra vt luna electa vt ſol
Effundit radios id ē ꝓprietatis
beneficia ꝓ trib⁹ miracla

Fons ipſe caloris id eſt cari-
tatis quia eius exemplo ca-
ritate accendimur que filio ſuo
in cruce poſito ſicut Ambroſius
dicit tante caritatis fuit ut ſi
neceſſe eſſet ſe ipſam cruci af-
figendam traderet et poſt hec iuxta
crucem mori parata ſtetit Attin-
git nubes id eſt illos qui ut
nubes volant et illi clamant tra-
he me poſt te Ecce [illegible] vel for-
ma coloris In nocte enim ne-
mo diſcernit colores ſed in lu-
ce ſolis Dat ergo id eſt diuidit
colores rerum penitentibus vi-
olaceum martiribus roſeum virgi-
nibus liliaceum Illuſtrat
lunam id eſt eccleſiam in defectu
poſitam Cuius … vita mili-
tans cunctas illuſtrat eccleſias
nocte et diem et miniſtrat
cum boni vel mali ſe videt
in comparatione ipſius Unde dominus
ad ezechielem fili hominis in-
dica domui iſrael tem-
plum et confundatur ab iniqui-
tatibus et metiantur fabri-
cam et erubeſcant ex omnibus
que fecerunt. Eius maturitatem
feſtinamus illam in virtutibus
aſſimilari Ut habitacio cuncta
reſtat cum eius … fortes
fuimus Et … caſtita-
tis traditus chananeo id
eſt christo qui … ex hoc mundo
patrem intrat ſi reſeras per
gratiam dulcem et memoriam
in corde tuo Ecce os reſeras
ad cogitandum et laudandum

eam Solus eam ille non
laudat qui eam laudis eius
gratiam expertus non eſt Gla-
cies et dura reſoluit conſtrin-
git tempore et corda impenitentes
Reſuſcitat ſanos oculos lippos
et claudit Sanos illuſtrat
ad gratiam lippientes in tene-
bris claudit ut non poſſint
videre quam ſuauis ſit Occidit
ac oritur Oritur in natiui-
tate occidit in morte vel
paſſione christi Deſcendens per
compaſſionem ad illos qui cla-
mant ad eam et infirmi ſunt vel
anima vel corpore Surgit quando aſcen-
dit in aſſumptione ſcilicet in ſeptem
hoſtia … ſunt ſep-
tem chori ſanctorum angelorum
patriarcharum prophetarum apoſtolorum
martirum confeſſorum ac …
virginum … videatur ad
ea que reſtat de ſole dicenda
Sol perdidit ſex partes cla-
ritatis ſue in lapſu primi
hominis quas uſque recuperabit
poſt conſummationem mundi et
reuelationem elementorum Unde
Iſaias in penultimo capitulo
Et erit lux lune ſicut lux ſolis
et ſol ſeptempliciter ſplendebit
ſupple quam nunc Sol quamuis
ſit in minimo motu conuerſionis
ſue amplius incaleſcit …
… nutritur et ex cor-
rio elemento virtutem lucis et
caloris accipit Unde videmus
eum ſepius madidum atque ro-
ratum Sol per ſe ipſum mouet

non cũ mũdo vertitur. Ita
ſi fixus celo manet omnes
dies et noctes equales efficere
ret ſed nunc ſpaciens inequali
bus orbes annuos conſtituit
pro temporum mutationes Dies
die facit occidens noctem inſti
tuit Ita dies eſt ſol ſuper terra
Nox vero eſt ſol ſub terra Ex
ipſo menſes et anni nume
rantur Ex ipſo viciſſitudi
nes temporum fiunt Ita ut clemens
ait ſol curſus diuiſos acci
pit quibus aeris temperies
pro racione temporum diſpenſetur et
ordine permutationum quo mo
tus ſuis indiſſolubiles et
concuſſa ſeruet Ita dum ad
ſuperiora conſcendit veris tem
perat Ubi ait ad ſummum ce
li venit eſtiuos accendit
ca[illegible]lores deſcendens rur
ſum [illegible] autumpno tempe
ri[illegible]em reddit Ubi vero ad ſu
periore reddit circulum ex gla
ciali compage celi rigorem
nobis hiberni frigoris
derelinquit Eclipſis ſolis fit
quando luna tricesima ad
eandem lineam quo ſol vehitur
peruenit et quaſi obiciens ſolem
obſcurat Ita deficere nobis
ſol videtur dum ſoli orbis
lune opponitur Sol fons
caloris eſt nubes de terra
attrahit per vapores efficit
maturat fluida ſiccat Sol
fortior eſt terra ſicut dicit yſidorus
et ut multi et maximi

philoſophi probant octies maior eſt
quam terre globus Sed ideo tu
bitalis nobis videtur quia
remotiſſimus in altitudine
a noſtris oculis ſeparatur Si
ergo ſol octies maior eſt terra
Sic beata virgo maria deſigna
ta per ſolem octo prerogatiuis
maior eſt omni creature Que
utique videre poſſimus in quatu
or verſibus Virgo prius nouit virgo
ſine ſemine pregnans virgo deum
genuit virgo mater ſimul et caſtitatem
et ſine labe manens omni virtu
te beatur ſuper patrem christo ſuper
omnia creata leuatur Que omnia
ſit per rationes et ſcripturas et aucto
ritates probat Virgo prius no
uit contin[illegible]entia virginitatis
Non angelo nunciante quod
filium conci[illegible]peret in mente et vo
to ſuis nunquam ſe cogniturum
virum vindicat Quod fiet iſtud
quoniam non cognoſco etc. non co
gnoſcam et ponit preſens pro futuro
virginitate Sicut dicit aliquis in voto
ſuis ſemper ieiunare ſextas
ferias rogati ut bibis come
dit Bindet non comedo in ſextis
ferijs et ſemel ubi utique
ſufficit ponere preſens nichil
addito de futuro virginitate
igitur prima nouit beata virgo
Non etiam virgina virginum dicta
eſt Iudei carnales et ru
des male intellexerunt quod
ſtilis maledicta eſſet in eo quod
prolem non haberet Maria autem
ſane et ſpiritualiter intellexit

maledicta esse sterilē q nō
fructū bonoꝝ opm abunda
ret vn̄ xpc maledixit ficui
quia non inuenit in ea fru
ctum Et ideo statim aruit
Sequit' v̓go sine semie pre
gnās Sic v̓ga aaron sine
humore viruit frondiut
et floruit et fructu tulit vi
ruit bta v̓go vbi in conce
ptōe filij eius spūs exul
tauit Frondiut v̓ angelo
nunciati respodit p̓detez flo
ruit v̓tutū grā fructū tu
lit nūc eiuius nucleus
deitas testa humanitas fuit
vel pt sic expom v̓go sine
semīe pgnās ipā v̓ga vesse
media int' radicē et fructū re
stringit fluxū humāe concu
piscētie amaꝝ et corruptū
sic solet fieri p insertōm Se
quitur v̓go deū genuit
vn̄ poeta ia noua pgenies
celo dimittit alto Sic xpc
vnicus patri et vnicus vni
ce matri vn̄ peperit filiū
suū pmogenitū id est vnicū
vel pmogenitū id est ante
que et post que nullū fecit
v̓go inx ectas et inde ꝙ dus
optima pte sibi elegit d' sta
tu duplici In coniugio duo
st' fecūditas et feditas In v̓
ginitate duo Sterilitas
et mūdicia De v̓ginitate
accept mūdiciā d' coniugio
fecūditatē Et duo alia dere
liquit Sed est Hec sine labe

manēs et h' quia nās sa
porē a conceto vn̄ Aug' in
libro de bono coniugij omīs
inquit q' nascitur ab adam
et eua tenetur dicē Dimitte
nob' debita nostra Excepta
bta v̓gine maria d' q̄ ppter
honorē domi nl de pcto agi
nulla prsus volo mencom
hrā Sequit' Omi v̓tute be
atur vn̄ angelus dixit A
ue grā plena et liber sapiē
in psona eius In me grā
omīs vie et vitatis In me
omīs spes vite et v̓tutis
Sequit' Impat hec xpō Et
hc iure sic inr filio vnde
mgr adā d' scō victore in
sequētia sua ad btām v̓gi
nē ora patrē ut bē nato
vn̄ illud qd' sup legit in
libro qrto de quadrupedi
bus d' vnicorno Quod illd
ferocissimū aial p v̓gine
capitur Sic adaptari pt
Sequit' Super ipā creata
leuatur et hc in assūptōe
aīe et corpis eius vn̄ in
Apocalipsi dr' Luna sub pe
dibus eius id ē omīs crea
tura mutablis Et d' pla
neta sole dtā sufficiat nūc
de planetis et de sidonis vide
amus De Marte qui est
Mars qntus planeta
Qntus planeta est q'
et pirois dr' Qui fere per
ficit duobus annis est at
vocatus mars a ferta lib'

a deo marte qui ds bellorꝝ
dicebatur nͭ ab re ſortita
omnimode cū in aſceſſioē ſideris
martis colera ſepius in
hominibus accendit et flat ca
lefaccioē cordis et epatis et
rebullicio cerebri et corrū
pat' humores et ſic cauſe
contrariis impugnati
bus ſanitatē Bellū ꝓpriꝫ
gerit in creaturis qd nō n̄
morte finit ꝟtuoſa ergo
iraſcibilitas ſi vite ꝯrē
infuſioē concedat bellū
cū viciis paciatur et bo
na digna ꝫ indignitē co
tra obuiacia queꝫ ſalu
ti animi ꝟtute conſurgēs
finē imponat viciis et
membra ad inmortalitatē ꝑ
na mortificet Maledictꝰ ē
enī vir ſic dt ſcriptura q a
ſanguine gladiū ꝓhibet po
nat ergo vnaqueꝫ ꝟtus
gladiū ſr femur et inſtat
creaturā qz ds aīn facie ꝓpli
ſui eſt legit dſtruxiſſe
vn̄ vicia obpugnare nō
ceſſat vſqꝫ ad omīodā extic
cōm q̄ hīt eſſe in ꝑpt' et co
plebit in futurꝫ qn̄ mortale
hic induerit inmortalita
te et corruptibile hic incor
rupcōm ſepiūa vult er
go ꝟtus humilitatis im
pugnet capud viciorꝫ ſcꝫ
ſꝑbia q̄ viciꝫ ſcd̄m augu
ſtinū in dyabolo maxiē
dnatur contraria ꝫ humilit ꝟtu
humilitatis in eius aduēſa
rio qui xpc eſt maxime ꝓ
dicator Manſuetudo dedi
gnitat iram pietas inuidi
am excitatio ꝟtutis acci
diam ſobrietas gulā ca
ritas auaritia contīencia
luxuriā Iſta ſt licita et ꝯ
mode iucta bella fideliū
In q̄bus ſi q̄s legittiē certaue
rit coronabitur Qui ergo
hēt tunicā vendat eā et emat
gladiū

De Ioue qui eſt ſextus planetaꝝ

Iupiter
ſextus placēta eſt q̄ et ſeno
dr zodiacū ſuū peragit ānis
duodecim Eſt autē placēta
iſte calidus et humidus Eſt
autē vocatus a gētilibus
Iupit' a dō ſuo qui Iupit'
dicebat Dr Iupit' q̄ſi iubēs
prīcet totaliter forte ſn̄ rōe
Cū in aſceſſioē ſideris huius
omnia terre naſcēcia incre
piūt nisi enī ꝟtute q̄dā oc
culta a rerū ſemīa a ſuis
prīcipiis diuidēt ſꝫ ꝑmane
rent in ſtatu ſue creaciōis
immobilr̄ ꝑmanē Sed in
dit ds globiferis ſtellarū
circulis et maxime plane
tarꝫ celeſtē ꝟtutē vt a motu
ſui prīcipii creata rerū vege
tabiliū tranſire facientes ad
multiplicacōm ſe tranſferat
conſimiliū et ſucceſſioēs ac
poſteritates qz ſobole totū
ꝑta in ſe manē nolētes
ꝓli ſemīā dīſe fūdit ſeminū

etiam materias in aliis proven
turas reducit semper similitudi
nibus aliis et ad rerum princi
pium tria etiam restituitur. Et hoc
est quod dominus in prima rerum cre
atione animantibus dixit: Cre
scite et multiplicamini. Et
terre dixit: Germinet terra her
bam virentem et facientem semen et
lignum pomiferum faciens fructum
iuxta genus suum cuius
semen in semetipso sit super terram.
Sed horum hec est quod eadem vege
tabilium materie per cursum ordinem
de mandato ad locum redeunt.
Non primitus se moverunt cum
omni prorsus moderamine se
creturas expectantes ut ad ea
dem que prius aut alia reuocentur.
Unde Salomon in Ecclesiaste
primo capitulo: Quid est quod
quod fuit ipsum quod futurum est. Quid
est quod factum est ipsum quod facien
dum est. Nichil sub sole no
vum nec valet quisquam dicere: ec
ce hoc recens. Iam enim precessit
in seculis que fuerunt ante nos. Et
ut lucidius ista pateant
utamur exempli gratia. De
corpus constat ex quatuor
elementis. Lignum autem corpus
est. Et lignum quidem combustum
ignis materies que ei inest ar
det. Terre vero materies in ci
nerem vertitur. Aeris autem
et aque materies per fumum in
aerem evanescunt. Ideo autem
eius fumus amarus est
quia natura aque est salsa vel

quia terre permixta est. Ex quo igitur
evidentissimis rationibus osten
sum est quod omnia vegetabilia
non propriis motibus ad supe
riora consecdunt sed luce solis
vel ceteris motibus planeta
rum ad alia transferunt. Ex
ceptis ergo hiis que ad liberum
arbitrium hominis vel ad specia
lia divine voluntatis opera
spectare videntur. Deus omnes
rerum causas ita statuit quod inferio
ra sub stellarum motibus esse
constituit. Quod lucidius sub
motibus planetarum solis
et lune constare probatur. Cum
sub augmento lune vel de
fectu eius humores in hominibus
et aliis animalibus crescere vel
decrescere videantur. Veris autem
tempore sole superius ascendente
erumpunt frondes flores fructus
que de floribus. Et cum diucius
ascenderit sol vapore suo sic
co et igneo fructus et semina ma
turescunt. Et hoc per id quod humidi
tate resoluta calore et in eis
remanet siccitas et humidi
tas temperata. Rursus quod non
videat solem post descendente
et per orbis climata in di
versa cadente qualitatem porre
estivi temporis ordinem in rebus
mutat ut humorum virencia sol
a visibus omnibus arescat cadit
flaccida et rigida terra ut tempe
pestat et ut breviter dicam
specie sua dolet omnia et recessu
fomenti solaris lugubris facie

et rabida forma deplorat
Sic igitur in sole et luna
videmus quare non idem de
celis planetis plena racione
credamus Ut commentator
super astrologiam marcianam
quod si non esset alius plane
ta a Ioue qui et Iupiter in celi
firmamento omnes homines
essent immortales intelligen
dum est autem secundum cursum
forsitan nature non secundum vo
luntatem et potenciam creatoris
Est autem marcianus ut dicit in libro
de Astrologia Stella Iouis
que est Iupiter ad omnia salu
taris et secundum naturam mor
talibus sanitas impertitur
Nequaquam autem aliquis de fideli
bus moueat dictum esse in Ge
nesi. Fecit deus duo magna
luminaria Magna dictum est non
quod maiora corpore vel luce
apud se sed magna dictum est
comparatione aliorum siderum que
minus et ideo minora videtur
apud nos quamuis sit maxima
apud se et hoc propter remotionem
sui Sic enim luna equalis quanti
tatis videtur soli qui tamen sexci
es vel septies maior est hoc
ideo quia remotior quod estima
re potimus de reliquis tribus
planetis qui longe superiores
sunt sole Mars enim planeta
quintus in tantum et paulo plus
superior quam sol Iupiter vero
sextus planetarum in quantum
plus marte altior est Saturnus

autem planeta Septimus
qui et ultimus est in Iupitero
in duplum vero superior Vide er
go in quantum Saturnus pla
neta septimus sole superior com
probetur et estimemus si pos
sumus quantum Saturni sidus
magnitudinem solis valeat com
parari Sufficiat ergo con
templacio ista de singulis et de
Saturno planetarum ultimo
videamus **De Saturno qui
est Septimus planetarum**

Saturnus Septimus
et ultimus planeta qui
et phetom dicitur Sic ipse suum
peragit triginta annis Sum mu
mum sidus Saturni est ideo
quod videatur minimum pre plurimis
dicitur A parte sinistra girant omnes
planete excepto sidere Saturni
qui semper in parte dextra preceps gra
ditur hinc est quod inmensa
celeritate in circuitu suo attol
letur et commixione assidua
obuiis aliis syderibus impe
diretur cuius radius impeditus
mundi rigore ignauo glo
bo torpet et fit gelide et ri
gentis nature unde fit ut tar
dius celis cursum peragat
Augustinus autem qui contra physice dicitur
est Aliam causam ponit quare
gelidus sit planeta Saturnus
Dicit enim in libro super Genesim ad lit
teram Stella inquit Saturni
valde frigida est que tanto ardencior
esse debet in quantum celo rapi
altiora Exteriora quippe sidera

in spera saturni rapuit
Ergo eam frigidi' facit aq̃z
quesit' celum sc' vrnitas est
aut nc absqz omoda rone
planeta iste Saturnus vo
tatus a gentilibus sedm no
men dei sui saturni Dr aut
Saturnus q̄s saturitatis
numen et hc fortasse ppt il
lud qd in ascensione sideris hu9
ratta semia mortificatur in
tra vt fructu afferat in satu
ritate omnis carnis rursum em
pius ratta semia mortificet
in terris fructum afferre nō pōt
Ipm et ipse dns sedm phōs na
ture dōs in euo dixit Nisi gr̃a
nu frumenti cadens in terram
mortuum fuit ipm solu ma
net Si aut mortuum fuit
multu fructum affert Et sin
gulariter de planetis dicta suf
ficiant Nunc gnalit' de eis ali
quid videamus Omnes plane
te post quingentos et triginta du
os annos titulos suos peragunt
et eosdē vt prius repetunt Sig
fer id est celus duorum signo
rum diuiditur et duodecim
partes p latum Sub hys se
cutur septē planete qui cum
concordi et suaui armonia
voluuntur a terra vsqz ad celum
esse centum et noue milia et
trecenta septuaginta quinqz mi
liaria a phis et multis catho
licis vi veridicis assertioni
bus et argumentis firmis
sime probauerunt Nec hc audeat

quisquam temere qui mediatum
meditare quia tam euidenti
rōe pbatur yt a nullo pos
sit tanta vitas infirmari
Sed quia tanta res omnium
singulare deposcit Desisse
ad pns supersedendum medi
tarii Explicit liber xvii de
Septem planetis Incipit
liber xviii de passionibus

Generalit' aeris
primo de passio
nibus aeris
videamus et
quomodo aut
q rōne aer co
acciatur in multis vt sunt ve
ti fulmina choruscationes et
tonitrua q non solum aere
in superioribus vim ex
er terram cum suis aia
li bus in inferioribus
... re nocentur postea
di seremus Quis aut
veto ...cu flatibus maxi
mis ac chorustationibus
subitis scissionibus qz toni
truum vel ad horam amentis
sanitate Deierectus non per
turbetur cod si non sit im
possibile tn e gnum ad infir
mitate carnis potius illu
stultum reputo qui audace
illum tn et eius consimiles re
uenter excipum q vita hnt
in patria et morte in desiderio
quorum vnus fert dixisse nul
lam esse morte desideratio
re morte tonitrui q subito

in ictu oculi perimit et bta mor
te directum illico trãſmittit
ad celos vñ bta mors iuſti
quia ſcdm auguſtinũ
non pt male mori q bñ
vixit Nunc ſingulariter
de paſſionibus aeris videa
mus De tonitruo et cho
ruſtacõe ſimil et quid ſit
fulmen De eo qđ videtur
nobis q̃ſi q ſtelle cadũt
De vento gnalit pmo De
quatuor ventis principalib⁹
De octo colateralibus vẽt
qui ſubdiuidũt eis De nu
bibus De arcu celeſti qui
iris dicitur De Tonitruo

Tonitruũ eſt ſcdm phos
cũ venti ſuo ſpiraminie aq̃s in aere cũt q to
globate in nubes den
ſant cũ nubibus du ve ... ti
fuerit erũpe ... et
magno murmure ... co
cepit nubibus co ... liſis
ſtabilem igne eiicit Cre
pitus ergo nubiũ et veto
rũ eſt tonitrus Ignis inde
excluſus eſt fulgur q̃ ignis
ideo penetrat q tangit q̃a
eſt ſubtilior et magna vi
vẽtor impellitur Ab aqui
lone fulgur ab euro toni
trus tempeſtate ſignt Fit
fumo calido et humido ad ſu
periora tendente cũ ad ſũmũ
aeris puenit exponderatõe
humoris mouetur ſũmi
tas aeris Cuius pticule

ad modũ vndarũ aq̃ ſibi con
currentiũ fragorẽ et tonitru
um faciũt Ex motu aer ca
lefactus tñ fit in ignea ſbãz
fit qz choruſtacõ q̃uis
cũ fragore fiat tñ citius ad
nos puenit quia viſus velo
cior et validior eſt auditu vñ
Dũ eñ a longe hominem pcu
tẽ arborem cernimus aut ictũ
in arbore cadẽ videmus qñ
ſonũ ictus audim⁹ Cũ ergo
aer ſit ſuperior ex fumo hu
dus et ex humido fumo ſpiſſa
tus ſit occurſus gnat qz im
petus q̃a ſi aſcederit ſurſũ
fit fragor ſine fulmine Si
aũt impetus ille deorſum
cedat tñ tãtus non ſit q ul
qz ad obſtaculũ puenit non
dum eſt fulmen Cũ vo vſqz
ad obſtaculũ puenit obſtacu
a findit Sed quia eſt motus
aeris ſurſũ nulla mãia exi
re videtur ſpiſſus qz aer ignẽ
recolligit Si vo in hac infe
riori parte aeris multus ſit
humor aer exiſtẽs in illo im
petu ignitus non pt fit qz ful
men findẽs non vrens Si
aũt ibi non ſit humor ex mo
tu et ſiccitate igneſcit fit qz
fulmen vrens Eſt aũt fulmẽ
ps aeris colliſione aq̃ uſqz ad
obſtaculũ puenẽs cũ impe
tu tonitruũ nc eſt pcuſſ aeris
cũ impetu cõcurrentiũ ſonus
Coruſtacõ vo eſt ps aeris ex
impetu et ſplendẽs Non eſt

fulmen lapidea sbā ut quidā
dixit Si enī lapidea esset sbā
non hūit illud quod destrueret
nec sursū reiceretur Et tū ali
que fecerit carnem sepius
alta scindit quia tū ab alto ā
qñ descenderit citius alta re
perit et notādum quod quorū
dam sñia est fulmen esse la
pidee sbē et assignāt rōes quia
tū fumus humidus ad supe
riora ascendit tū eo elevabit
aliquid terene sbē quod ex calore
solis in lapideam sbām tū
sic cōtinetur quod in cōcavita
te nubiū dōt nubes impetu
aliquo dividātur et sic ca
dēs sbīm contuciat Sunt de
gne quiritur tū in omī tpe ā
in fumus humidus ut premi⁹
ascendat Quare non in omī
tpe tonitrua cōtingūt et ful
mīa Cui questioni responde
ri pt et si ex humido fumo ha
beāt esse tonitrua tū dū infi
ores partes aeris tpē optinet
fumus et non ad superiora
conscēdit inspissat iuxta trā
et non pt illud hūt quod impel
lē aera Si aut ad summū p
venit hūt et illud ex abili
tate eū impellit fiūt quod to
nitrua et fulmīa In hyeme
vō et si aer spissius est non
est tū tantus calor q̄ spissū
fumū ad summū possit aeris
impellē Reveniēs ergo in in
feriori parte aeris ventos gi
gnūt et pluvias et nō tōita

In estate vō tū est maxim⁹
calor humor usque ad summū
aeris elevatur fit quod prīū
aeris divisa incursio et inde
cōtingūt tonitrua In au
tumpno vō quia frigidus
est et siccus neque enī ē humor
q̄ elevet neque calor q̄ elevet
In oriēte aut estate nō fiūt
tonitrua sic apud in partib⁹
europe sed in hyeme ibidē
fiūt quia humor sufficiēs ascē
dit et est aer calidus quo e
levetur sic temptatus aer calō
re et humore ut facillime fu
mi cōcrescat in nubes et fi
at concursus ventorum et nubi
um quo tonitrus et fulmīā
pveniāt Est aut nrā etas
in europa oriētis hyeme to
nari et fulminū plura gnā
tradt plini⁹ Que sicca veni
unt non dissipāt sed aduriūt
Que aut humida sūt nō adurūt
sed dissipāt atque infuscāt
3m vō est quod clarū votat sed
hīc rarissimū Hīc magis mi
ficū maximū quod nature sec
tum quo dolia exhauriūt
intactis operimētis nullo quod
alio relicto vestigio Martia
Romanorum princeps ictu toni
trui fulminata puer quē ha
bebat in utero occisus ē eam
columi remanēte Plinius
dt quod nullū aīal nī homo exa
nimatū fulmine attenditur
vulnā fulminatorum frigidio
ra sūt reliquo corpore Ex hys

q' preterea q' terra gignitur lauri frutice non tangit numquam quia quando altius pedibus fulmine descendit in terram Ideo pavidi altiores specus tutissimos putant Solent pavidi homines tabernacula cooperire pellibus belluarum quos vitulos marinos vocant eo quod hoc solum animal e marinis non percutiat Sed neque e volucribus aquilam fulmen percutit et ideo qui tonitrua sic fugit in specubus nullo tangitur fulmine quia prius vidit lumen quam audierit tonitrua In silentio enim iacitur fulmine Fulmen quidem tactum non semper hominem extinguit Certa aut cavantia semper Sunt honore natura hominum tribuente Sola inter animalia aquila non fulminari auctor est plinius Inter arbores vero laurus non fulminari dicitur De tonitruo quidam philosophus dicit Tonitruum mundum graviter concutit omnia quia cum procella vehementissima venti in nubibus se repente inmiserit turbine invalescente exitum querente nubem quam excavabat impetu magnum rescindit atque tunc horrendo fragore defertur ad aures Quod mirari quis non debet cum vesica quamvis parva magnum tamen sonitum displosa emittit Ideo autem fulminis ignem vim maiorem ad penetrandum habere probatur quia ex subtilioribus est elementis Complex

est nomen fulminis fulgur fulgor et fulmen Afflat fulgur quia tangit fulgur quia incendit fulmen quia findit

De eo quod stelle aliquando cadere videntur

Stelle aliquando cadere videntur in aere quod tamen falsum est Cum enim ignee sit nature et proprius locus stellarum sit in ethera numquam ad terram descendunt Si enim una ex illis caderet tota terra vel eius partem maximam occupare videretur Non ergo cadunt sed cadere videntur Sunt autem igniculi ut dicunt philosophi a flatu ventorum ab ethere in aerem tracti et mox in madido aere extincti Sepe enim in superiori aere est ventus et commotio et si non sit in inferioribus Ex ea commotione aer ignitur commotus et per aera splendens discurrit Qui cum iuxta aliquam stellam transierit splendore suo visum illius stelle nobis aufert et videtur quod stella illa obtecta ceciderit Sed dicet aliquis Quid est quod stella postea non videmus Sic respondemus quod fumus de extinctione ignis cadentis in humidum aerem stellam nobis obtexit vel dicimus stella eadem a nobis postea videri sed eam esse nescimus Cum enim ut prediximus aer ignitus discurrat aer spissior et inde tardior subsequitur qui inter nos et stellam illam interpositus visum eius nobis aufert sed antequam transeat et illa stella appareat Firmamentum quod ad ocitasu

tendit ſtellam illam ad ulte
riora detulit. Cuius apparet
quia in alio loco quam antea eſ
ſet uidetur alia ſtella repu
tatur. De uentis generali
ter et quid ſit uentus Cap.

Generaliter primo uidendum
eſt quid ſit uentus. Uentum
autem diffiniunt philosophi dicentes uen
tus eſt aer commotus et agita
tus et nichil aliud quam aeris
fluctus. Creditur autem et non
immerito quod primum motum in ae
re faciat unde uentus creari poſſit
celi ſit ut dicit plinius ſine aſ
ſiduo mundi incitata et con
trario ſiderum occurſu ſiue
hic eſt ille generalis cauſa. A ſo
le uero longius remota tota lu
cet. Non enim creſcit uel minui
tur ſed obicitur terre. Sic ne
in lucem quod a ſole accipit uidea
ret. Lucet quottidie uiolentia
firmamenti oriente in occidente
feratur tamen contra mundum intendens
omnia zodiaci ſigna decem et no
uem diebus peragit. Circu
lum autem ſuum decem et nouem
annis perambulare affirmatur.
Luna quarta ſi rubeat uentos oſten
dit. Si in ſummo cornu maculas
nigras pluuioſum menſem. Si
in medio plenilunium ſerenum
ſignificat. Unde fuerunt philosophi qui di
xerunt lunam proprium habere lumen
globi quod eius unam partem eſſe
luciſluam aliam uero obſcuram
et paulatim ſe uertendo diuerſas
formas efficere. Contra opinionem

improbat beatus auguſtinus quod
non immerito contra philosophos dictum eſt
qui aptiſſimis aſſertionibus
dicit in epiſtola ad Januarium. Lu
na ſolis radiis illuſtrari
eclipſim quod pati eam cum ſi in
ter ipſam et ſolem interueniat
umbra terre. Sol enim luna ſupe
rior longe eſt. Unde fit ut quam
ſub illo eſt parte luceat ſupe
riori. Inferiori uero quod habet ad terras
obſcura ſit. Illuminari uero lucere ...
illud in deficiente et lucente
luna. Eſt autem tricesima dies
qua luna non lucet. Que ideo
tunc uideri non poteſt quia ſoli ſub
iecta obſcuratur. Sed eodem
momento renaſcens paulatim
ab eo recedendo uidetur. Luna
etiam eſt minor quam ſol unde
et breuiore orbe peragit cur
ſum ſuum. Nam illud iter quod
ſol in diebus 3 I I peragit
Luna per dies triginta percur
rit. Unde et antiqui menſes et
lune annos autem in ſolis curſu
poſuerunt. Eclipſim luna pa
titur quando quindecima eſt et hoc eo
uſque quamdiu centrum atque umbram
obſtantis terre exeat uideatque
ſolem uel uideatur a ſole. Magni
tudo lune multo minor eſt quam
ſit ſolis. Nam dum ſol multo
ſuperior quam luna et tantum a nobis
maior quam luna uideatur. Na
ſi prope nos acceſſiſſet multo
maior quam luna uidetur. Luna
mater eſt humorum. Unde quidem flu
mina orientales creſcunt ac decreſcunt

scdm crementu vel decreme
tum lune Ipsa etiam humana
corpora lune cursus sentiunt et
sic maxime hii qui in insa
niam vel lunaticitudi Alie
etiam infirmitates in corpore
luna sentiunt Alia etiam ac
bestie plurime sanguina crescunt
vel decrescunt scdm statum lune
Luna infrigidat et tepat estus
solis Luna tenebras noctis dis
cutit Int planetas tres pricie
est Possunt autem decem proprieta
tes lune perstringi sex versibus q
bus utiq apte designari pt
beatitudo gloriose virginis ma
rie Cui dr in canticis cantic
Pulcra ut luna electa ut sol
Sunt ergo lune proprietates tales
per versus Humor inr solis qui
refrigerat estum Eclipsim
patitur phebo faciete vices
sui Unit sol dat lumen te
nebras de nocte relidit Il
lustrat mundum sol postma
qui venisset Int planetas
magis habet tres ppravit Cre
scit decrescit tandem tpt me
diavit Humor quidem inr
est bta maria qua mat gra
cium vn Angelus Ave gra
a plena Et in libro sapie
In me gratia omnis vie et ve
ritatis Solis qui refrigerat
estum quia tepat iram iudicis sic
patuit in theophilo et mul
tis aliis Eclipsim patitur
phebo faciete vicessum qui
xpi sol iustitie per crucem obiit

vn Symeon iustus dixit ei
Et tuam ipsius animam pertrans
bit gladius doloris sz et tunc
obscurata fuit et non inmi
to luna tenebris merorsis Unit sol
dat lumen vn Angelus Spus
scus superveniet in te et sic ita sic
dixisse fertur Jeronimus qd
Joseph non fuit ausus intue
ri faciem beatissime marie
virginis qm dim habuit xpm so
lem in vtero suo vn pt accipi
illud qd dr in matheo qr non
cognovit eam donec pareret filium
suum primogenitum Tenebras de
nocte relidit vn dr ei a fideli
bus Gaude maria virgo cu
ctas hereses sola interemisti in
universo mundo Illustrat mundum
sol postma qui venisset sic qn xpc
ascendit in celum tunc velicta e
ad instructionem et consolationem
aplorum et discipulorum xpi vn no
immerito credit tanta extitisse scripsis
se enim sunt bta maria reve
late Int planetas magis h
tres appraavit id est trenis
per quos accipiunt homines vn
dr mediatrix dei et hominum homines
enim nimis decetti et in primo e
rat Deus quit nimis alte et lo
nge a nobis Bta vero maria sr
homines erat et inter deum et ideo
in medio posita Posuit scdm
prophetam Job manum suam in am
bobus ut utrumque posset coniu
ngere id est deum et hominem in
unum xpm Crescit decrescit
Crevit in annunciatione et psia

facta eſt in natiuitate filij
ſui et tunc fuit q̄i luna plena
in diebus veris Decreuit
aut in paſſioē xp̄i uel in ſua
ꝓpa morte tp̄ali Decreuit
aut et pfectiſſima fc̄a eſt in
aſſumptoē corporis et aīe Ca
det caſtitate dupliti ſcʒ cor
dis et corporis vn̄ ei dr̄ in
canticis Qm̄ pulcra es amica
mea qm̄ pulcra es Tempus
mediauit q̄ vtrq̄ꝫ fuit finis
legis et inicium grē vel fuit
ꝑma in recōciliatoē et vltia
in conſeruatoē grē Diuidit
aura et altanus aura in t̄
ra altanus in pelago Sūt
venti quatuor cardinales et
octo collaterales qui ſubdi
uidunt̄ in eis et vtutes eorū
dem quorꝫ concordia omē
creatū in ſuo curſu ordina
te conſtituerunt

De nubib⁹ et vnde contreat

Nubes
Nubes qi nimborū naues dir
ferunt em̄ pluuias de t̄ra per
vapores ad aera ſublimatas
ymo ut magis ꝓpe dicatur
Ipe nubes calore ſolis d̄ t̄ra
tēte in aē conglobatur et co
deſantur grauide qꝫ fc̄e nimi
etate humiditatis et ſe ferre
amplius non valētes vēto
de facili diſſoluuntur et per
pluuias niues ſiue grādines
ver̄ ad t̄ram relabuntur et
iterum aſcēdētes concreſcūt in
nubes Quēdm̄ gō volat nu
bes et ventis in aē deferuntur
ſiue ad auſtr̄ ſiue ad aqlo
nē comua p̄t aura uel plu
uialis aut ſicca frigida
vel rimiſſa Si veſpe in occa
ſu nubes ſolē tegat in craſti
nū futuras pluuias horiēs
ſuſpicatur Si mane oriēte
ſolē t̄ra nubes obtegat celo
reſiduo clareſcēte aut plu
uiam ſperas a mane vſqꝫ ad
meridiē aut a meridie vſqꝫ
ad noctē Si ventus contra
rijs flatibus int̄ ſe diſpari
les diſcordauerint nubes te
pus indubiū expectab᷑ qa
q̄c cum ſuis nubibus ventus
aliū ſupauit illi aurā re
pete cedē cognoſcas

De nebula

Nebula fit dum
humide exalatoēs euapora
lit tenuit in aera vel radijs
ſolis repellūt ad t̄ra Si a
ſcedat nebula pluuiā ſpera
ſi deſcēderit ſenū vero qꝫ ſa
lutiferū t̄re fluctib⁹ aduētu
rū Si aqs̄ et infima queqꝫ
loca t̄rarꝫ pſeuerātius ma
net et hc̄ ꝓpt̄ vicinitatē hu
miditatis p hc̄ qꝫ nebula co
tracta ex humido ſuo ſimili
continuetur In locis vō al
te ſitis ꝓpt̄ ſubtiliorē aēm
nebule citius diſſoluitur
Vn̄ antiqui ſalub' conſuetu
dine loca in alto et ſicca ſita
libētius inhitāt econtra
modm̄ ꝓpt̄ commodū aq locis
dimiſſis et circa aqs̄ edificāt
et eſt cauſa mortis in matē

multis et cauſa languo
ris eſt nebula q̄uoq; fetida
et deſa multū in aē et
get cauſa quia humores cor
rupti d' tra ad aera ſblimā
tur et eſt h' multis qz ſe
pius infirmitatis occaſio
pectus em̄ ledt et reuma
peſſimū creat in capite qd'
ſi ad pectus deſcēderit ſepe
efficit apoſtema Nebula
ita maiū et eſtiuale ſolſti
tiū atq; poſt ſeptēbrē peſ
ſima eſt De iri et q̄re dr po
ſitus in ſignum federis
ris id eſt arcus celeſtis vt
dr plinius ēē nrrat līn fre
quēt videt oſtenſus Mani
feſtū eſt vt dicit phī radiū
ſolis immiſſū cauē nubi re
pulſa acie in ſolem rfrīgi
Sic dum ſol in nās aq; ple
nū fulgēs in celo ſplendor
redditur colorū qz varieta
te mixtura nubiū ygmū
aeris fieri Certe niſi ſole
aduſo non fiūt nc vmqm
ni dimidia circli ſdrā nc no
cte qm̄uis arſe pbat āqn
nocte viſū qd tn̄ fateſcur idē
non ni teceſima lūa poſſe
Yris eſt limbus nubis con
caue q̄ eſt qī ſpecūlm ſolis et
quidē ſic tra ſpecula ita et
vapor eius ſpecuius Gegnē
tur nubes contraria oppoſita
ſoli crōt nubes eius diuſi
coloris ppt admiſtiom mul
ti nigra de fumoſitate fiūt

hyeme Arcus maxime ab
equinoctio autūpnali die de
creſcēte Q̄uo rurſus creſcēte
ab equinoctio uerno nō exa
ſtiūt nc cira ſolſtitiū longiſſi
mis tēporibus diebus frequēt
fiūt idem ſublīmes humili ſo
lo humiles qz ſblimi minores
fiūt oriēte atq; occidēte eſta
te p meridiē non cernitur poſt
autumpnū equinoctiū q̄uiq;
hora nc vmqm plures ſimul
qm duo Ari ſit ybis d' anaga ce
leſti cōtraria fieri in nrō eu
rope orbē videmus ſed vni vti
qz credim9 q̄ dixit in parte
orbis ū catus phus manſit
et ſēp ſit Arcus igit celeſtis
quadricolor eſt de celo aut
igneū d' aq̄ ceruleū d' aere
purpureū De tra trahit colo
rem gramineū Q̄ inde q̄ſtio ſa
tis difficilis ē Q̄uare et quid
poſt diluuiū pactū poſuit dēs
arcū celeſtē int' ſe et hoiem
in nubibus vt non induceret
aq̄s diluuij ſr omēm carnē
et pt reſpōderi ſic ſcdm rōm
nature Q̄mo tn̄ videdū ē qd
ſit arcus celeſtis exceptis hijs
q̄ ſcdm antiquos dca ſr' videat
vn̄ conſtet arcus ipē opinionē
quorūdā Arcus celeſtis ex nu
bibus fit et radijs ſolis Ca
lore em̄ ſolis attrahēte humo
res aqueos d' tra et mari cō
creſcūt in nubes ipſis qz hu
moribus de tra ad ſuperiora
ſcādētibus incurrūt radij

solis quibus medijs illustra
tibus nubes fit artus cele
stis ex diuisis coloribus ce
ruleo s3 qui ex aq colligitur
et ex colore rubeo q ex igne
is solis radijs gnatur Cete
rum te colores sit virides atq p
purei sed m qd magis et mi
ad pncipales colores rubeu
atq ceruleu accedunt simili
tudinem trahunt quamquam pdictu
sit q artus celestis alios du
os colores purpureu scz ae
habebat d tra vo gmineu Ma
nifestu est q qn des induxit
aqs diluuij sr tra qd diluui
um non fuit ex aqs tm q erat
sb firmameto quia no suffe
cisset cathaclisimu facere i tota
cooperire tra Com etia ex aqs
maxime q sr firmametu e
rat vt n Gen dim est et ca
taracte celi apte st Gmt fa
ctu e vt dicit dns post diluui
u Pona artu meu in nubi
bus celi vt no inducta vltra
aqs diluuij sr tra qi dicet dns
Aq q sr celos erat induxerut
diluuiu sr tra sed nut pona
artu meu in nubibus celi q
fit ex humoribus aqs tre vto
stendi omnibus plane q a et si
aq pluuiaru venture in aere
pendeat artu meo apparete in
nubibus no timeat homines q a
d tra aq st qs videt in nubib9
ne tn magnu cumulu facere
potuerit q mudo inducat di
luuiu Hec ro est q re ds artu
suu posuit in nubibus ob si
gnu federis Dicut aut non
nulli q artus iste celestis
annis xl an fine mudi non
videbitur in nubibus Et de
ae in eius passionibus dicta
sufficiat Expliat liber de pas
sionibus aeris Incipit liber
xix de iiij^or elet^s

G eneralit pmo
dicedum est de
qtuor elemetis
et pmo quidem
distinguendu est qlis et qd
sit mudus Mudus est vt
dicit phs qi vndiq motus
est enim in ppetuo motu Eius
figura est in modu pile rotu
da sed in star oui elemetis
distincta Na mudus vndiq
celo vt testa cudatur celo no
purus ether vt albumine ethe
i turbidus aer vt vitellu
ae tra vt pinguedine gut
ta includitur Creatio mudi
quatuor modis scribitur Vno mo
ante tpa secularia vniusitas
mdi in mete diuina concipitur
q conceptio archetipus mdus
di Vn scribit q factu in xpo vi
ta erat Scdo tu ad exeplor
archetipi h sensibus mudus
in matia treatur sic legitur
Qui manet in etnu treauit
omnia simul Tercio tu p spes
et fors sex diebus h mdus for
matur sic scribit Sex diebus
fecit ds opa sua bona valde Quar
to tu vnu ab alio vepta ho

ab hoīe pecus a pecude ar
bor ab arbore ymu oꝫ d' semīe
suo gnis nascitur sꝫ dr pat
meus usqꝫ modo operatur et
ego operor Qnto tu adhuc
mudus innouabat sꝫ scbit
ecce noua facio oīa ele
meta dicx qi ple ligameta
ple aut est matia Sut aut
qtuor elemēta ex qbus co
stat oīa scꝫ ignis tra aq
aer q in modū celi in se ruol
uitur dū ignis in aerē aer
in aqm aq in tra cōuttitur
& rursus tra in aqm aq in ae
rem aer in ignē comitatur
Het singla ꝓpris qualitati
bus qi quibusdā cōtrariis co
nsectetur nam tra arida et f
rigida frigide aq connectitur
Aq frigida et humida humido ae
ri astringitur Aer calidus et
humidus calido igni assotiat
Ignis calidus et aridus ari
de tre copulatur Ex hys tra
reputa grauissimū ymu Ignis
reputa leuissimū supmū op
tinet lotū Alia duo mediū
qꝫ qddam soliditatis ymtlm
tenet Quor aq grauior tre p
ximū aer leuior igni pxim
possidet locū Deputatur vo
tre gdientia vt hō et bestia aq
natatia vt pisces Aeri vola
cia ut aues Igni radiatia vt
sol et lua et stelle Celū appel
laue maiores ipm celi firma
metū sub quo et ipē aer qui
viam similis vitale habent
spm fundit vt dt plinius Is
fundit nubila atqꝫ nubes Is
tonitrua atqꝫ fulmīa Hinc
grādines pruine ymbres pro
celle turbines fiūt Hoc plīma
mortaliū mala et rer naturas
pugnas scribūt Terrena in
celum tedēcia depmit siderū
uis eadem qꝫ que sponte non
sustollūtur sitatur annes
ruūt grādines tcet radij solis
et tram vndiqꝫ implet vapor
ex alto tadt rursus qꝫ in altū
redit Tot aialiū haustus spi
ratum e sublimi trahit ꝓinde
estates et hyemes q in tpribus
annua vite voluitur sider
motū fiera dubitetur vt solis
ergo natura annuū intelli
git tpare sic reliquorū quoqꝫ
sider ꝓpia quibusqꝫ vis est et
ad suā cuiqꝫ naturā qꝫ fertiles
alia sꝫ in liquorē soluti hu
moris qꝫ fecunda alia concre
ata in pruinas aut coacta in
niues aut glaciata in grādies
alia flatus tpis alia vaporis
alia roris alia qꝫ rigoris est
Igitur in suo queqꝫ motu na
turā suā exercet Tria itaqꝫ cor
pora distinguūt Infimum
mediū supmū Terra infima
est et in ceṫro posita et ideo
non mouet Mediū aq vel
aer vel ignis Supmū vero
celeste est Sicut differūt cor
pora ita differūt qlitates In
corpore infimo est opacitas
In corpe medio diafanitas

In corpore supino perspicaci
tas est. De terra Capitulũ

Terra elemẽtũ est accomo
datissimũ homĩ. Illa eñ
hoiem ut celũ continet dm
ut anglos. Nos nascẽtes ex
cipit natos alit semel qz edi
tos sustinet semper nouissime
cõplexa gremio iam a natu
ra elemẽtor reliq̃ pene ab
dicatos tūc maxime nos ut
mr operiẽs. Hec est sola q̃ nũq̃
irascitur homĩ. Aque subeũt
in ymbres rigescũt in grandi
nes tumescũt in fluctus. Aer
vero densatur nubibus furit
procellis. Hec aūt tra mr semp
benigna mitis indulgẽs vsu
sui mortalibus semp ancilla
q̃ coacta gnãt q̃ sponte fun
dit odores sapores calores suc
cos qz vel reliq̃ nature como
da fenus qz creditũ seminũ
bona fide cũ vsura restituunt
Ista medicas herbas fundit
homĩ et breuiter dicẽdo semp
qd necesse est parturit. Unde
quiritur de forma eius si pla
na pateat tra si semicircula
ta ac tumulata vt dicitur vni
uersus nonne ipa respõdet
Orbe eñ rotundũ indicat
Ido qz qui globũ celi includi
remota omĩ dubietate fatem
Contra scitũ tamẽ non vero posito sit
vt nos nõ decidẽ miremur in lbs
intuemur obiectio. Quibus re
spõdẽ possũ qz sic ignis sedes
non est nisi in ignibus aquarũ
nisi in aquis spũs nisi in spũ
sic tre cunctis nisi in se locus
non est. Cingit ergo celõ in
formã orb assidua circa eam
mũdi astror qz volubilita
te cogẽte. Tre forma est ro
tunda vñ et orbis est dicta. Si
eñ in aere esset quis positus eã
desuper inspiceret tota enormi
tas montiũ et concauitas val
liũ minus in ea appareret qz di
gitus alicuius si pilam pugil
dem in manu tenet. Circuitus
aūt tre clxxx milia stadiorum
mensurat quem in duodecies
mille milliaria et lij com
putatur. Terra qz celi in me
dio circuli equalit collocatur
et nullis fultis sed diuina po
tencia sustẽtatur vñ legitur
Qui suspendit tra in nichilo
fundata est sr stabilitatẽ suã
sic aliud elemẽtũ occupans
sue qlitatis meta. Et vide ex
emplũ quõ hec fieri pt. Accipe
vas speciũ in modũ cacabi
ex omĩ pte rotundũ. Ipm igit
vas int duo ligna fixa tali
modo suspendas p axes vt
rotari manu possit velocissi
mo impetu et ipĩ vasi lapidẽ
imponas. Ignium rotũdũ pa
rit et lanã conglobatã vt
ergo vas velocissime rotantis
videb manifeste sine aliquo
fulcimẽto lapidẽ quietũ su
spendi in medio vasẽ. Ignium
vero qd leuius est sicut ita lapidẽ
videb et lana leuissima ita

ligniu. Per lapidem ergo tra̅
intelligas p lignuu qd leui⁹
est humidu aerem per lanam
vo firmamentu in quo stelle
fixe st et quia est leuissimu
euidet accipias. Quanto ergo
plus a tra recedunt supra ta̅
to leuiores st. Et tra in circuitu
occeano in limbo cingitur
vn p̄eta. Abissus sic vestime
tu amictus eius. Interius
meatibus aque vt corpus re
nes sanguine penetratur quibus
ariditas corporis vbique irriga
tur vn vbicumque tre infodit
aqua reperitur. Quinque aut zone
id est quinque circulis tra distingu
untur. Quorum duo extremi
st inhabitables a rigore me
dye inhabitabilibus calore
a quibus sol nunque recedit
ad illos nunquam accedit. Me
dii aut duo habitables sunt
ardore hinc frigore intpati v
bi tytra. Et ipse in hyeme sub
duo accedentur quinque lineas
efficere videtur vna in medio
secunda duas circulus du
as int has tpatas. Cum sic sit
sol circuiret in intr quinque circu
los reddet. Ex hys circulis p̄m⁹
septetonalis. Secundus solsticia
lis. Tercius equinoctialis
quartus brumalis quintus au
stralis nominatur. Sed solus
solsticialis inhabitatur a no
b noscitur. Habitabilis zona
q a nob incolitur in tres ptes
mediterraneo mari diuiditur.

Quorum vna asia alia euro
pa tercia affrica dicitur ysi⁹. Tra
est corpus stabile et multi
plicitate frigidu et siccum.
Terra est in media mundi regi
one omnibus ptibus celum
modum ceterum equalit intervallo con
sistens. Grauissima est et
ideo optinet nouissimum locu
quia a nullo elemento sufferri
pt vt dicit Beda et etiam ysi⁹. Fun
data est sr stabilitate eius
et sic de inmobilo sta est ita se
des et posita in sexpa est et in
nulla alia re matris est pas
sibilis et mutabilis inter omnia
alia elementa et ideo tra a te
rendo dr vndique mari circudat
vn ab humore eius dicitur. Circula
rem et rotundam formam in
modum celi habet. Omnia ci batet
sustentat vn a tollendo tellus
dr quia grit eius collim⁹.
Naturalit est frigida et ari
da vn dr arida. Omnia ponde
rosa feruntur ad tram sic ad
centrum. Vn etiam solum dr n ab hu
miditate aqua p occultus me
atus penetraretur pre sicci
tate sua in puluerem redigere
tur et destrueretur. Sed dicit Be
da instabilitatem non ex sui
natura sed ex aque contigui
tate habet plus. Cum frigore
constringitur humores accu
pit cum calore resoluit in ne
bula humorem receptum emittit.
Beda aqua marina p meatus
tre colata dulcis efficitur.

Nutrix fecunditatis terra nec
enim quicquam crescere potest nisi
in terra Exterius despecta est et in
intra se continet preciosa me
talla Diffinitur autem a philoso-
phis Terra est corpus simplex
cuius situs naturalis in
medio consistit in quo natu
raliter manet quieta et ad
ipsum cum mota fuit movetur
naturaliter Generationis nutri
mentum prestat Terrarum conditiones
sunt modi ut dicit Johannicius
Altitudo profunditas vicini
tas montium et maris equalitas
terre Nam altitudo frigidita
tis profunditas huius contra
ria redditur vicinitas mon
tium ex parte meridiana terram
reddit frigidam nam montes
calidis obstant ventis meridi
anis Septentrionalibus vero fri
gidis flatibus ipsam exponit
Si vero septentrionales montes habuerit
superiori terre contraria erit
Terra si fuerit petrosa frigida et
sicca erit Si pinguis et cras
sa calida et humida Luthea
autem frigida et humida erit nisi
ex accidenti ventis contrariis
aliter disponatur Terra in ini
tio dispositionis sue rotunda
fuit et plana in qua non erant
montes et valles sphericeque
forme fuit Johannes dama
scenus Terra est elementum fri
gidum et siccum quod non ente ad
ens primo die deductum Mar
tianus Terra maritis fetibus

sentibus in hyeme mediante
aere calorem ab ethere mutu
ante fomentum recipit et fecun
ditatem In vere floribus et her
bis et arboribus ornat terra
ut vestibus foliorum arbores
quibus omnibus in hyeme spo
liatur In visceribus terre et
in arenis gemme preciose inve
niuntur Sunt viscera terre ignis
includitur qui per diversa loca
erumpere prohibetur venas quoque
sulphureas et aluminosas
nutrit utriusque in terra dicit pal
ladius sulphuris vene sunt
ubi cum maximo periculo profundi
tates et puteum foderit nam
a sulphure immanes eva
porationes nascuntur quod cum per in
terna terre fistulosa pervene
rit ad fossionem puteorum opti
nates animales fodientes extin
guunt nisi quis fuge sibi velo
citate succurrat Quis ergo
quando descendatur ad infima
in eis locis lucernam ponas ac
censam Que si extincta non
fuerit periculum non timebis Si
vero extinguatur cavendus est
locus quem spiritus mortifer occu
pavit Fodias ergo ex utra
parte duo foramina que estuanti
dextra prout per que nocivus spiritus e
vaporet In tempore siccitatis fin
dit terram et rimas et caver
nas aperit In tempore vero humi
ditatis claudit Terra est in
media mundi regione posita
equali intervallo consistens que

singulari numero totum orbem si-
gnificat plurali vero singula-
res partes cuius nomina diver-
sa dat ratio. Naturalis proprieta-
tes siccitas est terre. Nam ut
humida sit ex sociate aque affinita-
te sortitur. Cuius motum alii
dicunt ventum esse in concavis
eius qui movet eam motus. A-
lii aquam dicunt generalem in ter-
ris moveri et eas simul con-
cutere sicut vas ut dicit Lucretius.
Alii dicunt fundum eandem terram
tuus plerumque latentes ruine
superposita cuncta concutiunt.
Terre quoque tactus motus aut
motum inferius aque fit a cre-
bris concursus ac de concava-
ius terre erumpentibus ventis.
Terra quidam etiam dicitur orbis a
rotunditate circuli quia
sicut rota est unde brevis etiam
rotula orbiculus dicitur. Unde-
que enim occeanus circumfluens
eius in circulo ambit fines. Di-
visus autem est in triphari-
a. Ex quibus una pars Asia
altera Europa tertia Affrica nun-
cupatur. Quas tres partes orbis
veteres non equaliter diviserunt.
Nam Asia a meridie per ori-
ente usque ad septentrionem perve-
nit. Europa vero a septentrio-
ne usque ad occidentem atque in-
de Affrica ab occidente usque
ad meridiem. Unde evidenter due
orbem dimidium tenent Euro-
pa et Affrica. Aliud vero dimi-
dium sola Asia. De terra palla-

dius dicit. In terris quidem est queren-
da fecunditas ne alba et nu-
da sit gleba ne macra sabulo
sine admixtione terreni ne cre-
ta sola ne arene squalentes
ne arida glarea et minutis
lapillulis plena ne auro-
si pulveris lapidosa macies
ne salsa vel amara vel uli-
ginosa terra ne totius areno-
sus atque ieiunus ne vallis
nimis opaca et solida. Color
non magnopere querendus est
sed pinguedo atque dulcedo.
Pinguem sic agnosces. Glebam
parvulam dulci aqua conspergere et
te digitis. Si glutinosa est
et adheret constat illi inesse
pinguedinem. Notandum est
etiam quod prudentia domini provectus
est agri. Terris tamen excepta
committe. In novo enim genere se-
minum ante experimentum
non est spes tota ponenda. Lu-
tis humidis seminia cuncta quoque sic-
cis deginant. Omnia legumi-
na a cretis seri iubentur in
sicca terra. Faba tamen in humida
terra spargi debet. In agro pu-
tatur exteriora ne colantur
extrema. Omne triticum in so-
lo uliginoso post tertiam satio-
nem in genus siliginis com-
mutatur. Fecundior est exigu-
itas culta quam magnitudo
neglecta. Cultus qui celo cleme-
nti subiacet et fontano humore
procuratur iure est ut liber sit
et nulla sereni disciplina

requirat. Terre fecunditatem
cum altitudine si ad frumen
ta duobus pedibus explora
contuor vero si ad arbusta vel vi
tes. Omnia que seruntur crescente
luna et diebus tepidis sunt se
reda. Nam tepor euocat frigus
includit. Frumentum collis
terreno quidem robustius sed men
sure minus respondet. Agera
quosus plus stitoris quit fruc
tus minus. Frumenta omnia
maxime letatur patenti cam
po et soluto ad solem versum.
Spissa et cretosa et humida terra
bene far et triticum nutrit. Orde
um soluta delectatur et sicca.
Nam si in lutoso agro spargitur
moritur. Calidis regionibus
et autumpnalis satio fierie
potest fieri et vina maturiore mo
dum tene estimatis facultatibus
tibus tuis in assumptione cul
ture ne superatis viribus tuis
excedente mensura turpiter de
seras quod arrogant assumis.
In rebus agrestibus maxi
me officia iuuenum constitu
it inepta seniorum. De terre mo
tu

Terre motum quoque eo
vidimus quod a que ciuita
sione frequenter fiat iacobus. Terre
motus periculosi valde et hor
ribiles non solum in partibus
orientis sed in europa frequen
ter fuit et hic maxime circa
maritimas. Et hec terre motus
causa secundum philosophos venti concaui
uis locis inclusi dum erumpe
re gestiunt terram horribili fra
gore concutiunt eam quasi tre
mere faciunt. Que dum resistere
non valet impulsibus rum
pitur et fit immensus hiatus
terre et hac ob causam quorundam ci
uitates absorbte sunt in abissum.
Cum vero rumpit terra cum veheme
ti spiritu procellarum concutiatur et
impellit terra quod ciuitates cum
muris et turribus et aliis
edificiis subito corruentes suf
focat et opprimit homines impro
uise. Et huiusmodi ciuitas sidonis
tyrensis ciuitas postquam in ma
nus latinorum venit cum habita
toribus eius penitus est de
leta. Et notandum quod hic est in
terra tremor quod in nube tonitru
um hiatus hic facit quod ibi ful
men. Fiunt autem cum terre motu
inundationes maris eodem vi
delicet spiritu infuso vel reside
tes sinum recepto. Vnde tellus ce
cilie quia cauernosa ac sulphu
re et bitumine strata ventis
pene tota et ignibus patet
spiritu introrsus cum igne decer
tante multis sepe locis fumum
vel vapores aut flammas e
ructat vel etiam vento acrius
incubente arenarum lapidum ve
moles egerit. Inde montis
ethne ad exemplum vehemens
ignium tam diuturnum durat
incendium quod in insularum diuit
undis mutari dum aque concur
sus spiritum in ymum profundum
secum rapiens tam diu suffocat

donet vere terre diffuſus fo
menta ygnis attendat

De Aqua

Aqua ſcdm ele
mentum eſt vt dt yſi9
Aqua ab eqlitate dr Gurges
ut dicit phe immenſa pfun
ditas dr Abyſſus qi abſens
fundus Et tn fundu quuis
nimis pfundus ſit Occeanus
dr qi ocior amnis et qi zona
cu limbus circūqz modis em
mundu in modu limbi am
bit Eſtus occeani r acceſſus
et receſſus luna ſequitur
cuius aſpiracoē retro tra
hitur eius impulſu refun
ditur Quottidie aut bis ef
flue et remeare videt Cum
luna creſcēte creſcit decreſce
te decreſcit Cum lua eſt in
equinoctio maioris occeani
fluctus ſurgit ob pximita
tem lue cum in ſolſticio mior
eſt ob longinquitatē eius
Per decem et novem annos
ad pncipia motus et ad pa
ria incremēta ut lua reuer
titur Ampocius id eſt vora
go in occeano in ecortu lue
maiori eſtu fluctus inuol
uit et euomit Dicit aut vo
rago q totas aqs et naues
abſorbet ut euomit iſta de
cauſa fit Et in tra abiſſus
q pfundiſſima eſt de q ſcbit
Rupti ſe omes abiſſi magne
Occeanus fluuiorū curſu
non augetur quia fluenta
dulcia partim ſolis radiis
conſumuntur vel vento aut
ardore ſolis accipiuntur ptim
p occultos meatus in ſinus an
nos reuertuntur Solito pdurat
ſolius tot fluminibus ac fluuiis
irrigatus quia exhausto a ſo
le dulci liquore que ſqualore
ignea vis trahit omnis aſpe
rior et craſſior relinquitur
Ideo ſuma maris vn eſt dul
cior pfunda amarior Lue ac
alimentu eſt in dulcis aqs
ſolis vo in amaris Mare ru
brum dr occeano exit ſed ro
ſeu colorem a tra trahit tota ſan
guineo colore rubet ac vicina
inficit littora Mare dr eo qz
ſit amaru ſed hic p venas tre
occultis meatibus diſcurres
amaritudinē deponit et dul
ce in fontibus erumpit in ſe
cum fluies vt ſcbitur Ad locu
vnde fluuia exeunt reuertuntur
vt iterum fluant Dr aut a qbuſ
dam phis qp aque natura
duplex ſz ſalſa et dulcis
Salſa eſt maris et grauior eſt
Dulcis fluminu vel fontiu
et leuior eſt Et tu legatur
qp ds fontē in paradiſo pduxit
et in qtuor diuiſu fluminibus
tota tra in qtuor ptib' indi
diuari pcepeat Dr qd corru
ptio om fontiu vel fluuio
rum dulcis aq de illo fonte
vel eius fluuiis decurrat
et in abiſſu matricē eiuſdē
fontis refluat q licet in mul
ſa mare influat amaris tn

aquis non admiscetur sed ut
pumex levis super aquas labi
tur et in occultu cursu suum
revertitur. Unde est quod mare
non redundat quamvis in ipsum
omnia flumina intrent et quod supre
ma maris unda non est tam
amara quam ea que in imo posita
est. Quod fontes in hyeme sunt ca
lidi et in estate frigidi haec est
causa. In estate calor aeris re
pellit frigus in terra et aqua fit in
de calida. Et tunc omnis aqua aut
dulcis sit aut salsa. Viden
dum est unde quedam erumpat
calida et putrida. Sunt quidam
specus subterranei naturali
ter sulphure pleni. In hiis cum
tunc ventus concipitur eius af
flatu sulphur accenditur. Quod
intendit et evittuat etiam quedam
loca ut in Sicilia. Cum ergo
aqua per ignea loca currit ca
lorem ex igne putorem ex sul
phure trahit et saepe locum
sit erui[illegible] pit et in flammi
nom[illegible]na aquam ebullit. Est
aut longius recesserit vix
tepescat. Deinde penitus refri
gescit. Sunt alia loca plena
serpentibus qui venena aquis
inficiunt que dum de terra ex
urgit bibentes interimit ut
fons Styx facit. Et nondum
quod aqua maris mortui non mo
vetur a ventis et in se nihil
vivi patitur. Fit aut ex fon
tibus bituminis ex quibus
edificata est turris Babel

in campo magno Sennaar.
Bituminis aut natura resistit
aquis et non dividitur nisi men
struo sanguine. Pisces et aves
nonnulle ideo in aquis commo
rantur quia de hiis facta legun
tur. Quod aut aves in aere volant
et in terra habitant ideo fit quia
aer est humidus ut aqua et terra
est aque permixta. Quod autem quedam
animalia de terra creata in aqua
possunt morari ut est cocodrillus
et ypotamus hoc ideo fit quia
aqua est terra valde permixta.
Unde dicit experimentator aqua est
frigida et humida. Que de la
pide manat levior est et lim
pidior ventrem et urinam provocat
cocta multum medetur. Inter
omnes aquas pluvialis valet quia
levis est et dulcis facile di
geritur cito calescit et cito
infrigidatur fluxum ventris strin
git. Que ad ortum solis vel
meridiem et de montibus ca
lidis exit haec appropinquat aque
pluviali. Que vero contra occiden
tem vel septentrionem pessima est.
Petram enim in vesica et in re
nibus generat. Mulieres etiam steriles
facit et corpora torpore inficit
et rigore nimio menstrua
stringit. Inhibet egritudinem su
dorem ventris fluxum et nauseam
provocat. Aqua salsa virtute habet
similem sali. Aqua currens est
sordes lavat in imis fluit
alveum suum non deserit. In
mari vertitur. Diluvium

sequitur terre permixta est lutum
facit pauperes potius est Clara
est Ut habetur per speculo vestigi
um nauis non retinet Ignem
extinguit sitim sedat Que
dam est laxatiua quedam const
rictiua quedam alteratiua De
aqua palladius dicit Aque postre
mo salubritas sic cognoscitur
Primum ne a lacunis uel pa
lude ducta Nec de metallis ori
ginem sumat quia habet maxime
uitiosa est et hoc signum si talis
est Supernatat ei quasi flos colo
re purpureus et habet podagri
cos facit Debet autem esse aqua
bona coloris perspicui que
nullo aut sapore aut odore uel
colore uiciet Nullus illa
limus insideat frigus tem
pore suo mulceat estatis media
modetur Celestis aqua ad bibe
dum omnibus aufertur Sa
lutare ergo erit per canales
fictiles duci et opertis immea
re cisternis Illa tamen maxime que
maio uel iunio mense pluit
Aquam puteum fossurus in alto
ut aquas reperire potis sit proba
bis Vellus lane si terra scitum
operies et si tum colliget humo
res ut alia die fundat expres
sum copias messe testabitur
Item noua sic probabis In ua
se eneo nitido aquam spargas
et si maculam non fecit pota
bilis iudicatur Item Si legu
mina citius ualebit excoqui
ea melior estimatur De aere

Aer tertium elementum est
Aer omne quod inani simile a
terra usque ad lunam conspicitur
De quo uitalis spiritus hauritur
In hoc commoratur demones quo
rum ordinem et naturam in thymeo
plato diffinit Tertius ordo
inquit in hac humecta parte
aeris animal uolens immortale
passibile cuius est officium in
uidere et inuidia insidiari
Quos nominat cacodemones id
est malum scientes Hii igitur
in aere isto inferiori et caligi
noso cum tormento diem iudicii
prestolantes ex eo corpora sibi
sumunt dum hominibus appa
rent Est autem quodammodo cras
sus aer et terra aqua et igne
permixtus Vnde tamen illa corpora
que ex aere sumunt demones li
cet citissime liquabilia sint du
rum et tamen molle asperum et le
ue sentitur in eis Et hoc fit
ex contrariis elementis sic
mixtis Aliter enim non recipe
rent sonum Vnde ad eos quibus
apparent uerba formant ex aere
et in aere fiunt uenti niues gran
dines pluuie tonitrua at
que chorusationes Patitur enim
ex contrarietate uehementia
elementorum In hoc fiunt corru
ptiones unde infirmitates et pesti
lencie generantur Hee sunt pro
prietates aeris secundum experimenta
tore Aer est rarus leuis mo
bilis auibus peruius facile
corrumpitur Operatum est

comictam qz nubibus obſcu-
ratur ſole illuſtratur yeme
me condenſatur vēto agita-
tur eſtate ſerenatur Nubi-
loſus ſiggit pluuiam Aer ita
palludoſa loca et humida con
denſatur et facillime corru-
pitur Iuxta mōtes vō ſubti-
lis nimiū et penetrabilis
medys aut locis q̄ non ſūt ni-
mis alta uel demiſſa optimꝰ
eſt Poſtremo aeris ſanitatē
declarat loca ab infimis val-
libus libera et nebularꝫ no-
ctibus abſoluta et habita-
tor conſiderata corpuſcula ſi
eis color ſanus capitis ſirma
ſinceritas inoffenſū odorum
lumē purus auditus fau-
ces cōmeatū liquide vocis ex-
cent hoc gnē benignitas aeris
cōprobatur ype aut̄ corria no-
xiū celi illius ſpm̄ id eſt ae-
re confitetur Het ſūt verba
palladij in liͦ dͤ agricultura
Et qm̄ de paſſionibus aeris
multa diximus ad qrtum
elemētū ignis ocius tranſeamus

De Igne

Ignis qrtum ele-
mentū eſt ignis calidus ē et
ſiccus Scintilat ad calorē cha-
rilla q̄ in eo ponitur Surſum
tēdit et qn̄to maior eſt tāto
altius aſcēdit ſplendorem e-
mittit fumū gnat calorem
emittit ligna conſumit At-
tractiue nature eſt cibos de-
coquit man̄ ſequitur eff̄c̄e
ignis put videri p̄ duos v̄ſus
eſtos deſtruit emollit con
ſtringit conſolidat qz Clarifi-
cat tetet accēdit letificat qz
Poſſunt aut̄ et hec adaptari
igni qui eſt ſp̄s ſcūs ꝯ quo do-
minus Ignē veni mitte in
terram et quid volo ut ardeat
Primo deſtruit ignis ſp̄s ſcti et
hoc rubiginē pctōꝝ vn̄ dr̄
Deus aut̄ ignis conſumens eſt
Sequit̄ Emollit dura ſicut
ligna et lapides et ſcꝫ Eze-
Auferā a vobis cor lapideū
Sequit̄ Reſtringit fluida p̄
luxuriā ſicut ſol facit ſolet q̄
eſt fons caloris Sap̄ ornā-
tus eſt ſol id ē fons caloris
et areſcit tra̅ ſtere Adhuc ce-
nabeis timpanis tuis v̄go
iſrl̄ Sequit̄ Conſolidat qz
matias ſicut duras ſicut es et f̄-
rum vel vaſa fictilia vn̄ id
vaſa figuli p̄bat fornax vel
conſolidat id eſt reparat opus
poſt laborē itineris quo vi-
qz nerui relaxatur Sequit̄
Clarificat tenebrē ſicut vel clari-
ficat id eſt depurat aerē Gen̄
dr̄ qz diuiſit lucē a tenebrē
Sequitur Terret pctōres ſicut
vn̄ in actibus ſc̄tā aut̄ voce
conuenit multitudo et mēte
confuſa eſt et pe in ſp̄u ve-
hementi Sequit̄ Accēdit ad
caritatē ſicut vn̄ dn̄s Ignem
veni mittere et Sequit̄ Letifi-
cat qz ſc̄tōs ſicut vn̄ in actibus
Diſcipulis repletis ſp̄u ſcto
Dixerunt iudei Muſto pleni

sunt illi Et hoc dixerunt quia viderunt eos letos et ardentes in gaudio spiritus sancti Postea secuntur proprietates ignis per duos versus Mobilis et situs mundus quod favilla tenetur Crescit et accendit sed quam modica Mobilis est ignis spiritus sanctus quia facit proficere de virtute in virtutem Sequitur et situs ab affectu scilicet quod luxuriam restringit Sequitur mundus quod quia non potest coinquinari Capitulum Attingit verum propter suam mundiciam Sequitur Favilla tenetur scilicet humilitate ex recordatione fragilitatis nostre Ysaye Sede in pulvere captiva Sequitur Crescit quia quanto maior materia adhibetur tanto maior fit Unde in lege precipitur quod subiciatur ligna in altari ut ignis iugiter ardeat Sequitur Ascendit unde dicitur Spiritus vehemens id est sursum mentem vehens quia naturaliter semper ascendit Sequitur Sed quam modica moritur quam scilicet delectatione et humore luxurie Unde ille spiritus malus contrarius spiritui sancto secundum Iob requiescit in locis humentibus Hec sequitur de illo igne purissimo qui super aerem in regione ignis est super septem regiones humorum De quibus predictum est Hec regio igitur sicut dicunt philosophi a lune globo usque ad firmamentum extendit Hec tamen est in ea subtilior quantum aer quam tenuior

terra rarior Hic etiam ether dicitur quia purus aer nominatur et quia perpetuo splendore letatur De hoc angeli corpora assumunt cum ad homines missi veniunt sicut demones in aere inferiori caliginoso Angelorum autem duos ordines in thymeo plato distinguit Primum autem sic In ethere inquit a firmamento usque ad lunam est animal rationale et mortale impassibile ethereum cuius officium solum est divine contemplationi vacari et de eius contemplatione delectari Secundum autem diffinit sic In inferiori inquit loco citra supremam partem aeris viciniorem lune est animal aereum rationale immortale passibile Diligentiam hominibus impendens et est nondum quod dicit passibile quia cum diligit bonos congaudet eorum prosperitati compatitur adversitati Horum officium est offerre preces deo et voluntatem dei hominibus vel per sompnia vel per visa vel per intimam aspiracionem vel per vocalem ammonicionem et hii tales demones appellantur id est bonum scientes Notandum autem quod plato male intellexit angelos in ethere commorari id est cum in empirreo celo divine maiestati deservire probatur non dicas intellexisse platonem angelos quoque esse in ethere Ad hoc tamen ut de celo empirreo descendentes corpora sumant in ethere in quibus possint hominibus apparere In hac regione ignis septem stelle

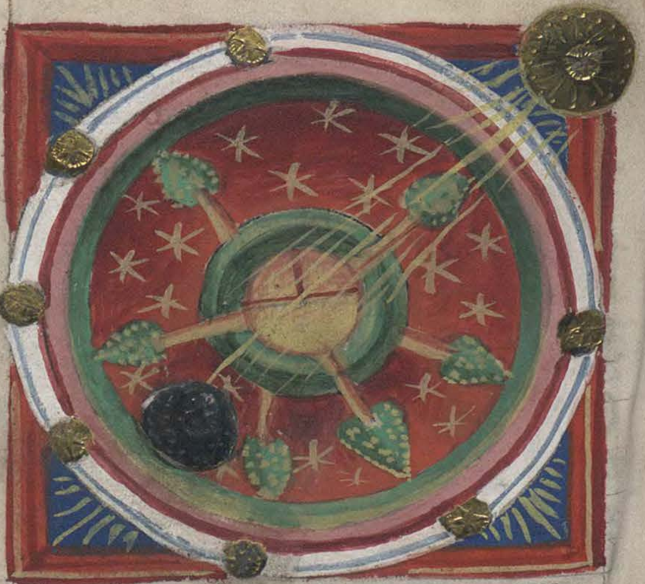
...d eſt ſeptem planete ſingu-
lis ẜtilis contra mundũ ferunt
et ob vagum curſũ erratice
nominantur. Sunt igitur quatuor
elementa terra aq aer ignis. De
quibus ſimul et ſingulariter
ter quidã ex nris ſatis ante
diſtinxit dicẽs terra ratẽs ſta-
bilis aq fluit labilis aer mu-
tat mobil' Ignis voluat nobil'
volunt rotabil' mathima ſpa-
lis. Conſumato igitur ope vt-
cuq potuimus a diſcreto lectore
veniã poſtulamus certi vti-
q quia et ſi multis invenimus qd
neceſſe ſit cogitare poterit q
impoſſibile ſit omnes phos qui
a diuiſis et multis inveniri et
legi potuerunt toto orbe terra-
taſualit vni homini poſ-
ſe invenire et legere atq expo-
nere et in vno volumine compi-
lare. Credimus tñ q tanta et tã
diuiſa et vita parvo volumine
poſita vix int latinos potu-
erunt inveniri. Neq enim labo-
ribus aut expenſis vllo modo
pepercimus qn opus iſtud ad
effectum pduceremus. Annis iam
quatuordecim a xp elapſis
ex quo libro de naturis rerum di-
ligẽt intendimus illud beatiſſi-
mi patris Augustini in libro de
doctrina xpiana diu hntes
potius vidit vtiliſſimum fore
ſi quis laborẽ aſſumeret quo in
vnũ volumen naturas rerum
et maxime aialium congre-
garet. Congregaui ergo ut
michi ſufficit Gallia atq
germania q tñ in libris co-
proſiores ſunt regionibus vni-
verſis primo in ptibus tranſma-
rinis et in anglia libros de
naturis editos aggregaui et
ex omnibus meliora et como-
diora decerpſi. Orique ergo col-
lecta iuuat oret p me vt ſdm
laborem meum mihi deus merce-
dem reſtituat in futuro amen. In-
cipit liber vicesimus de or-
natu celi et eclipſi ſolis et
lune

Gallie et Germanie mentio

M

Poſt ſe... nem laboris noſtri vice-
ſima q editõem appoſui-
mus ſed hanc nõ talem ex
noſtra compilatõe ſed tanq
ipſi operi precedenti addidimus
tñ aliq quedã ſubtraximus
atq non nulla correximus.
Eſt autem ſibetis intencio de
ornatu celi et motu ſiderum
atq planetarum et valet mul-
tum ad intelligendum ſperam
in diſtributõm ſignorum ad co-
gnoſcendã rõem eclipſis ſolis
et lune. Sunt primũ de ornatu
celi dicendum eſt ornatus rõ
eius eſt quicquid ſup lunã
videtur ſcz ſtelle tã fixe qm
erratice. Sed queret aliquis
eſt ne ſub luna ẜ ether et ſtel-
le ptaxati ſpus an ibi ſit aq
congelate ſicut aqs ſit alia aq.
Dicunt tñ quidã ſit etherea eſſe

aq̄s congelatas q̄m modum
pellis extense orbis nris oc
curriit sr q̄s sc aq̄ confirman
tes Igot auctē diuine pagi
ne q̄ ait posuit firmamētū
in medio aq̄z Et rtm diuisit
aq̄s q̄ sub firmamēto sc ab his
q̄ sc sr firmamētū Et ibi sc
aq̄ ergo aliquid ponderosū
et graue Sed prius locus pon
derosoz et grauiū est tra Se
tm aq̄ congelate ibi sc con
iuncte sc igni uel non Si er
go coniūcte sc cum igne q̄
cum calidus sit et siccus a
q̄ congelata frigida et hūi
da contrariū sine medio suo
contrario coniunctū est nunq̄z er
go ibi est concordia sed con
traria repugnantia ampli
us Si aq̄ congelata con
iuncta est igni vel dissol
uetur ab igne vel extin
guet ignē Cum ergo igē
et firmamentū remaneat
non sc aq̄ congelate coniū
cte igni Si coniūcte non
sc ergo int̄ eas et ignē ali
quid est Sed quid est ele
mentū Sed nullū superius
igne factū est ex elementis vi
sibile ergo vnde ergo non
videtur Restat autē ibi nō
esse aq̄s congelatas sed vē
et catholice pfitemur se
cundū qd ecclia tenet aq̄s es
se sr firmamētū et si ro no
stra non valeat indagare
Huc ergo ad propositum

redeamus In hc ethe dur
stelle infixe non vt gēma
in auro sed q̄a in eodē existē
tes semper in eadē pte eiusdē
videtur Aliedur erratice q̄a
mō videtur in hac pte celi
modo in alia Et qm̄ de infi
xis mētōm fecimus Quis
vtrū moueant vel omnino
motu careat Et si mouetur
q̄lit moueantur Quid q̄ eas
non moui asserūt sed cū fir
mamento vel affixas ad or
tum et occasū referri Alij
ppo motu dicūt eas moui q̄a
ignee nature sc neq̄z aliud
in ethē uel in aē sine motu
uel meta sustinēri posse sed
semp in eodem loco et circu
se moui Tercij dicūt eas etiā
de loco ad locum mouen
Nullum tn̄ eaz motu
ab oclis nostris senti q̄a tm̄
spatij in pagratē suoz ictor
consumūt qd vita hūana
q̄ breuis est etiā ad breuē
punctū ca tarde ascensions

comprehendendum non suf
ficit quibus vero et sunt sine
quod de loco ad locum moveat
consentimus Alia tamen
ratione quare motus earum non sen
tiatur pretendimus quod talis
est Omnis motus discernitur
vel per immobile vel per minus mobile
Cum enim aliquis movetur
et si aliquid immobile vel
minus mobile videatur tum illud
preterire vel appropinquare vi
demus motus sentimus Si enim
aut aliquid moveat neque
aliquod extra ipsum vel immo
bile vel minus mobile vide
amus motus non sentitur
quod probari potest per navem in ma
ri currentem Motus ergo stel
larum per immobile vel per minus
mobile suppositum sentitur Nun
quam ergo per suppositum ut per signa
motum planetarum discernimus
quia modo sub hoc signo modo
sub alio videtur Super vero pre
dictas stellas nichil est visibile
nec est ideo quia motus earum
possit discerni Movent ergo
sed insensibiliter dicuntur quia motus
earum predicta ratione non sentitur
In firmamento eodem xv di
cuntur esse circulos quorum duo sunt
visibiles alii invisibiles De
visibilibus ergo prius de
inde de invisibilibus disse
ramus Duo ergo visibiles
sunt galaxias i lacteus circulus
Galax enim lac in greco vo
catur circulus et zodiacus Incipit
enim galaxias iuxta septen
trionem ex parte orientis et deinde
per cancrum et capricornum
revertitur ad idem principium
Dicitur autem sic propter notabilem
sui celeritatem Si quis vero
eum scit ille in illa parte ce
li notabilis splendor stare
desiderat Macrobium legat

De zodiaco circulo Capitulum

Et zodiacus a capricorno
per arietem et cancrum
ascendit a cancro vero per libram
ad capricornum descendit De
scendere vero et ascendere iuxta
situm nostrum est intelligere
Dividitur in xii partes eque per sin
gulas ut refert Macrobius
divisus quarum unaqueque dicitur
signum quia eis signamus
in qua parte celi sol sit et alii
planete et ad quam partem excis
sent et ad quam pervenire debeant
Cum illa signa nominibus animalium
sint signata ut aries et thau
rus Circulus ea continens
zodiacus dicitur zoe enim est animal
Si quis autem causas nomina
rat Helpericum legat Signo
rum vero talis est dispositio
propinquius est nobis cancer
sed in confinio nostre habita
bilis et torride Deinde leo
obliquando descendit post virgo
deinde libra existens in me
dio zone torride ubi locum est
scorpio deinde sagittarius
post quem est capricornus a no
bis remotissimus Deinde

obliq(ue) deſtendendo eſt aq̄
rius [illegible] poſtea piſtes dein
de ari[illegible]es in medio torri
de zone [illegible] libre oppoſitus
ſi que th[illegible]aurus poſtea ge
mi deinde tanter ad ſignu(m)
eius menſis ſit et q(ua)le loquē
do de ſole dotebimus Noue
alii tiri inuiſibiles ſunt quor(um)
q(ui)nq(ue) paralelli quoru(m) vnus
equnottialis d(icitu)r q(ui) q(ui) p(er) me
dium torride zidens per
arietem et libra(m) diuidit te
lum in duo emiſperia q(ui) d(icitu)r
equnottialis quia q(ua)n(do) ſol ad
ip(su)m p(er)uenit equat dies no
ctibus De quo in ſequētib(us)
dotebimus Alt(er) d(icitu)r palellus
d(icitu)r tonuttio noſtre habitabil(is)
torride Tertius tonuttio ei(us)
dem et frigide Quartus ex
alta p(ar)te torride tonnittio
torride et alterius habitabilis
Quintus tonuttio alterius
frigide et habitabilis Sed q(ui)a
auttas clamat in telo eſſe
q(ui)nq(ue) zonas p(ro)p(r)iu(m) in ethere
vel in ae(re) ſunt titates de ae(re) d(e)
terminus Iſti q(ui)nq(ue) dur palelli
id eſt eq(ui) diſtates q(ui)a a medio
ſz equnottiali equalit(er) diſtat tm
em Zet tonuttio n(ost)re habitabil(is)
et torridi q(ua)ntu(m) tonuttio alte
rius Similit(er) noſtre tonnu
ttio habitablis et frigide et al
P(re)t(er) hos duos ſu[illegible] tius
P tolluri quor(um) p(r)in(c)ipiu(m)
eſt in medio ſeptētōnis Sed
alt(er) tn aſtedit p(er) tanttru(m) et

deſtedit per taptornu(m) rediēs
ad idem p(r)in(c)ipiu(m) Alt(er) vadit
p(er) orietem et ariete(m) et vitti
tur p(er) ottidētem et libra(m) ad
ſuu(m) p(r)in(c)ipiu(m) et ita in ſumo
ſeptētōe ſe interſetat et telu(m)
in quatuor q(ua)drātes diuidit
Dur aut(em) tolluri q(ua)ſi tolon
vri membre bouis ſilueſtr(is)
colon eni(m) grete eſt mēbru(m)
vron bos ſilueſtris d(icitu)n(tur) ſu(n)t p(ro)pt(er)
impfettionem non q(ui)a impf(e)ti
ſit ſed q(ui)a p(ar)s illa altius poli
q(ue) in interſetat nunq(uam) a nobis
videtur De Meridiano teli

Duo qui ad p(re)d(ic)tu(m) n(umer)u(m) ſu
ſunt ſtz Meridianus et
orizon Et eſt orizon v(e)l teli
videtur tu(m) t(er)ra tonn[illegible] dau
orizon q(ui) limiterms Merid
ianus titulus d(icitu)r linea deſi
gnās illa p(ar)tem teli in q(ua) ſol
exiſtes equalit(er) ab ortu et
ottaſu Iſti duo vltimi non
ſtbuttur in ſpera q(ui)a p(ro) diuerſi
tate tiuium ſpitietau vel ha
bitatiu(m) variatur De motu etheris

Motus vero ethe
ris vel ignis q(ui) p(re)d(ic)tis
vōinbus teli et firmamti
d(icitu)r Talis eſt ignis natura
lit(er) ſit ſemp(er) in motu n(on) e(st)
ip(su)m ſit quo aſtedat ut o
ſtendum (est) n(e)c deſtēde potuit
quia h(oc) totra na(tur)am eius
eſſet et omnia inferiora
lota ab inferioribus ele
mentis erāt ottupata
ſtim quia initile ſunt illu

descendē descendendo nempe
ciam intedēt nc aliquid in
ea viuē posset Ergo in quo
pt et hst mouetur idest in c
circu et est in ciuitu non
occupādo diuisa loca Se mo
uē i ptes eqliter sitas in eo
dem loco habē sic vō in circu
cu se ptēdo ab ortu p occasū
ad ortum refert secū stellas
tam erraticas qm infixas
Eximus tn sic ita tra volua
nc recto modo sed obliquo ita
nram habitablēm voluitur
qp per polos vidi pt Est aut
polus stella immobilis vna
in hc capite alia in alio De
Axis vō est axe linea ca
linea intelligibilis de
polo ad polū p mediū tre di
recta circa qm voluitur fir
mamtū vnus sr tra et alius
sub tra essent poli et in late
ribus tre Cū vō vnus sit po
lus int mediū tre et latus
tre ex nra pte et silr ex alia
linea q dr axis obliqua et ita
ipam obliqm voluitur firma
mentū et qm falsam snam
quorūdā de firmamto satis im
pbauimus et de stellis infixis
in eo et de celo et motu eius
non tacuimus De planetis
dicē incipiamus et qa a sūmo
elemēto cū incepimus a sūmo
planetar incipiamus De Sa
Summus igit pla turno
netar dr Saturnus in
pigratōe xxx annos cosumēs

Vnde in fabulis senex fingi
tur Et stella frigida et no
ciua dr esse De frigiditate
pmū deinde d nociuitate dis
seramus Stellam illā fri
gidam antiqui esse astrologi
approbauerūt Cū scirēt solem
in cancro existētē calores ad
uē videbantur in aliquo mi
hc contingē anno solito sa
entes aūt ex natura solis
hc non cōtingē quesierūt
quis planeta esset in eodem
signo cū sole iuenientes qz sa
turnū dixerūt ex eo esse cau
sam frigiditatis Sed dicēta
liquis Cum omē corpus stel
larum ignee sit nature qp
pbat motus et splendor qm
vna stella frigida et huida
alia calida dr neqz enim illā
pbamus rōe qua dicūt quidā
ex vicinitate aqr congelata
rum saturnū esse frigidum
et siccū et luna est ex vicinita
te aq et tre pbauim9 enī aqs co
gelatas in superioribus esse
non posse Sūt q dicūt inde
plures esse qualitates ignis
q in quibusdā corporibus sit
coniūcte in quibusdā diuise
quemadmodum est qddā igne
um calidum et non splendi
dū cta est quodā modo splen
didū et non calidū Dicit enī
qp ignea non sit calida nisi q vi
cine sit alicui spisse matie et
huide ad qm suā sbam cōsimi
tent vnde si alicui igneo dsit

vicinitas spissi humoris de
ficit in eo calor. Hoc autem proba
per solem qui in concavalibus
montium ubi aer spissior est ma
gnum excitat calorem. In superio
ribus vero propter aeris stabilita
tem non excitat. Huius vel signum in
dicium perpetue nives ibi existe
tes. Sed loquentes de situ terre
satis diximus. Voluit etiam
iste Sr. sicut lunam nullum sensum ca
loris esse propter nimiam subtilita
tem etheris. Nos vero dicimus nomina
qualitatum tribus modis re
bus attribui vel propter effectum
ut primum calidum dicitur quia efficit
calorem etiam si frigidum senti
atur vel propter sensum ut dicimus
aquam bullientem calidam etiam
si naturaliter dicatur frigi
da vel propter signum ut cum dicimus
sanum est bene dormire sine dif
ficultate spirare. Cum igitur
aliqua stella dicitur frigida effectum
deputetur. Quamvis ergo sit
calida in se si efficiat frigus
dicitur frigida. Inde quia Satur
nus vicinus est soli minuit
calorem et propter effectum dicitur frigidus
et si in se sit calidus. Sed quia
vel forsan aliquis dicit corpora
stellarum ignea sicut prius contingit
quod aliqua efficiunt frigus dicimus
non in omnibus posse inve
niri rationem sed in quibusdam. Vel
redeundum est ad creatorem qui
vis possit hanc rationem reddere
quod dicta ignea ex propinqui
tate et remotione magis et
minus calefaciunt. Unde Sa
turnus qui est remotior a no
bis non calefacit terram. Sol vero
qui est propinquius terre magis
incendit eam. Vel dicamus
quod quamvis stella aliqua calida sit
sunt in ea alie qualitates nobis
incognite quibus calor non potest
descendere. Sed quia in medio
proposuimus questionem non omnia
possumus. Omne est ingenium pro
mustamus sed inquirere sed non
persoluenda quod habet questionem pos
sumus invenire. Hec eadem stel
la ex frigiditate dicitur nociva
et maxime quando est retrogra
da. Unde in fabulis dicitur falcem
ferre deferens falcem plus nocet
retrocedendo quam antecedendo. De Jove

Post Saturnum est Jupiter
in pagratione zodiaci xii an
nos consumens. Hec stella be
nivola est quippe vel temperata
in suis qualitatibus quod per
coniunctionem eius cum sole proba
tum est. Sed quia inter Saturnum
et marte est media si existat
in superiori abside circuli sui vel
inferiori temperatur eorum nocivi
tas et moratur eius beni
volentia. Inde est quod in fabulis
dicitur Jupiter patrem suum a regno
saturnum expulisse quia sa
turno vicinior frigus ei naturale
aufert nocivitatem. Dicitur etiam
adulterando divos deos genuisse
quia coniungendo se prioribus divis dicitur.

Tertius de marte ra efficit
est mars stella sicut calida

et ſicca et inde nociua In bien
nio zodiacum peragrans ſed
poſitus inter iouem et venerem
q̄ cū ſint beniuole ſtelle ex vi
cinitate minuit ſuam noci
uitatē et illis beniuolētiā a
liorū In plures dr̄ dnāri quia
confert calorē et ſiccitatē ex
quibus eſt aridſitas calidi
enī et ſicci ſt flammoſi *de venē*

Quartus aūt ſcd'm plato
nicos venus eſt ſtella et
humida unde eſt beniuola An
no ſe zodiacū circuiens dr̄ adul
terata fuiſſe cū marte quia
exiſtēs in ſuperiori abſide ſui
circuli ſcā vicina cum marte
minus eſt beniuola Dea lu
xurie dr̄ eſſe quia facit calorē
et humorē nam in calidis et
humidis viget luxuria Calidi
et ſicci multū appetunt ex calo
re luxuriā ſed ex ſiccitate nō
ſuſtinet effcm ſed frigidi et ſic
ci nec appetunt nec ſuſtinet effe
ctum niſi raro Calidi vō et
humidi et appetitū hñt et effec
tum maxime q̄z corpori illorū
pdeſt effcs Hec eadem ſtella
heſperus et lucifer dr̄ Sed
lucifer qñ ſolē in mane heſpe
rus qñ poſt eūdē videtur in
veſpe Vñ eſt quid an in eodē
tpe anni pt eſſe lucifer et he
ſperus Dicūt quidā hīt non
fuiſſe ſeu non poſſe eſſe Cum
enī ſit paris velocitatis cū ſo
le et ſe in eodē tpe vel officio
curſum ſuū pficiēs quō in

una eadem q̄z nocte in veſpe
ſequitur ſolē in mane pcedit
In uno igit' tpe anni pcedit ſo
lē et tūc eſt lucifer in alio ſo
ſequitur et eſt heſperus Alij
dicūt vno et eodē tpe anni il
lam ante ortum ſolis vide
ri et poſt occaſū eiuſdē nō tn̄
pcedē eam vel etiā ſubſequi
hīt naq̄z impoſſibile eſt Dicūt
enī ſtellā altiorē eſſe ſolē vñ
diutius videtur in veſpe et
ſi non ſeqtur ſolē citius in
mane et ſi illū non antecedat
dr̄ lucifer et heſperus In eo
dem tpe anni non q̄a pcedat
et ſubſeqtur Sed quia an
et poſt ex ſui altitudi ne vi
detur Ceteri dicūt venerē et
mercuriū vnius coloris et qñ
titatis ſēp q̄z ſolē comitari
Cū ergo ſic comitetur illū
q̄ vna pcedit et alia ſubſeqt
pcedēs in veſpe ppt' ſolis cla
ritatē non videtur ſubſeqñs
ſplendore diei occultatur
Sed q̄a ſt vnius coloris et
qñtitatis vna et eadē repu
tate ſt *De Mercurio Cap*

Quintus eſt Mercurius
qui ſe in anno curſū ſuū
pficiēs cū quo legit' venus
adulterata q̄a qñ eſt in in
feriori abſide ſui cīli vicina
ti bus illius ſe coniūxit *De Sole*

Sextus eſt ſol
Sed an q̄z d' eo dicamus
De ſtatu et retrogradatione
pdictorū doceamus deinde cur

Caldei et eorum sequaces
dixerunt solem esse in medio
planetarum scilicet venerem et
mercurium. Egiptii vero quos se
cutus est plato eundem sextum
dicebant et suppositum mercurio
Dicunt quidam quod est quedam
pars in celo immobilis ad
quam unaqueque peruenit sol fa
cit eam stare vel retroire
sed non dicunt quare. Nos vero
dicimus eas nunquam posse stare
sed videri stare quia cum sint
ignee nature necesse est ut
semper sint in motu. videntur tamen
aliquando stare ex arsi et thesi idest
ex elevatione et depressione
Con stat enim inter omnes astro
logos unumquemque de plane
tis plus solito elevari a terra
quandoque aliquando plus solito desce
dere versus terram quod scilicet deprimi di
cimus. Cum ergo elevatur non
deprimitur sed recto modo fi
at quia dum elevatur sub
eadem parte signi stare vi
detur. Cum autem oblique retro
ire videtur. Huius eleva
tionis et depressionis causa est
sol. Cum enim sit fons totius
calo ris aliquando plus soli
to de siccat superiora et in
ferio ra unde desiccata cor
pora stellarum plus solito
levia ascendunt. Iterum ad
nutrimentum sui plus soli
to attrahit humorem plus
solito humida et gravia reddit
ea unde plus solito descendunt

Cum ergo dicitur stare astrologum
est quia sic videtur. Deinde
dicendum est Cur caldei di
cant solem quartum egiptii et pla
to sextum. Unde est etiam solem
esse sub mercurio et venere iuxta
lunam. Cum enim luna sit frigida
et humida nec sicut ut solis
est calidus et siccus et iunc
tus esset contemus ex calore
solis frigiditas lune temperetur
et ex siccitate humiditas nec
non vicina sit terre et inde
magis illi dominans si dissipa
ta veniret eam dissipata red
deret. Item cum luna proprio calore
vel lumine careat ut ostendemus
et a sole recipiat et ut fonti sui
luminis sit sociata sine medio
Sed quamvis ita esse verum sit
caldeis tamen aliter visum est ut
dicemus

Sol
mer
curius
venus i
ta iuxta
sese in eo
de spatio
temporis scilicet in anno plus vel minus
ne cursus suos perficiat. Sunt
ergo equales scilicet circuli eorum si
iuxta equalitatem circulorum plane
te brevius vel prolixius tempus
in peragratione zodiaci assumunt
Cum ergo vere sint equales unus
ab alio non potest contineri to
tus Intersecat igitur se ita ut
circulus veneris in inferiori parte

intersecet et superiores partes
circulorum mercurii solis plus
comprehendens de mercuriali quam
quam de solari. Circulus vero
mercurii superiori parte sui
intersecat venerem sed inferi
ore solarem. Circulus autem so
lis superiori parte sui mercuri
alem et venerialem sed quia
facilius illabitur oculis sub
certa descriptione intersectationem il
lam oculis ostendamus. Cum igitur
circulus solis ex inferioribus
illorum ambiatur iuste infe
rior illis videatur sed quia con
tingit aliquando quod sol currit ad
superiorem partem sui circuli et
ille inferiores suorum et tunc
liberius apparet. Solem enim
non tamen obscurat sed concava
quantum superiora reputatur
est ideo illis superior. Sed
tractatum ad solem transferamus.
Sed quia celi planete quem
admodum ut sol mouentur
de motu solis loquimur ut si
milia de aliis intelligatur.
Sunt aliis ergo firmamenti sic omnium
philosophorum fuit firmamentum ab
ortu usque ad occasum volui.
Solem vero et alios planetas
contrario motu ab occasu
ad ortum volui quod oculis ostende
per signorum dispositionem. Cum enim
aries sit sic positus quod quasi sit
in medio celi inter illum et orien
tem est thaurus deinde ge
mini post cancer inter eundem et occi
dentem sunt pisces post aquarius
deinde capricornus in hac fi
gura apparet. Sed ergo sol
versus occidentem tenderet de arie
te in signum versus occidentem
positum transiret in pisces
deinde in ceteros. Cum ergo
in signa versus orientem posita
de ariete transeat scilicet in taurum
et deinde in cetera sine dubio
mouetur in oriente ab occi
dente. Subiciunt etiam contra
quere nitentes fuit sic esse cum fir
mamentum ab ortu in occasum
voluitur si planete similiter
mouerentur tantus esset impe
tus quod in terra nichil stare
vel viuere posset. Ut ergo ra
pido motu obuiantem impetum
illius temperent in contrari
etate motus retorta sunt. Sed
quamuis contra firmamentum refe
rantur firmamentum tamen refert
eos secum ad occasum et inde ad
ortum ut si aliquis existens in
naui quamuis contra nauis cur
sum se moueat tamen a naue quo
cumque se moueat fertur non a
contrario motu quiescens.
Ergo cum planete vadunt
ad orientem naturalis est
cursus cum vero ad occidentem
ex impetu alterius est. Vero
tus vero dicit hec esse non posse
cum enim sol non sit de illis in
fixis in firmamento quomodo ab ipso
refertur. Sed enim aliquis extra
nauem est quod a naue refertur
De eo vero quod sol vadit ad sig
na versus orientem posita dicit sic

videri non vero esse sit Cum enim
aut firmamentum et sol na
turali motu ab ortu ad occi
dentem tendat ita quod sol sit sub
prima parte arietis quia fir
mamentum aliquantum velocius est
sole cum tricesima parte unius
signi eum transit Cum sol vero venit
ad ortum Non illa pars signi quam
ante videbatur super solem vide
sed posterior et ita per singu
los dies transeundo videtur
quod cadat cum tamen non cadat quod
potest quilibet notare per lunam
Cum enim totum sit luna ad sep
tentrionem non currens sed nubes
per oppositum currat quando transeunt
lunam videtur quod ad superio
ra currat Sed quia potentia sen
tentie doctissimus omnium philosophorum
consentit et vera est ita nulli
consentimus Contra quod hoc quod il
le dicit solem a firmamento non pos
se referri cum in eo non sit et
sic possumus dicere quod enim firma
mento nunc nostram speram quam
dicimus firmamentum vocari ethe
ra inde dicimus et si non sit in fir
mamento tamen posse referri ab
eo ut in eodem exemplo de
naue prestamus Si aliquid
leue sit iuxta nauem impe
tu illius fertur et si in ea non
sit ergo cum sol leuis sit et eiusdem
nature a firmamento etiam
si in eo non sit potest referri Mo
uetur igitur sol ab occidente
in oriente non recto modo sed
obliquo scilicet modo descendendo

ad borealia secundum predictam si
gnorum dispositionem Sed dicatur
cur ne utilitas fuit quod sol obli
quum iret et non recto modo vi
demus magna quoniam ut ostenda
mus predoceamus quas diuersita
tes operetur oblique mean
do a remotiori et a capricorno in
cipientes Cum ergo sol intrat
capricornum quod contingit in
medio decembris semper enim sol
in medio sequentis exit atque
mensis in quo sol intrat illud
attribuit quia tunc est remotissi
mus a nostra habitabili illa frigo
re constringitur terra autem et aqua
naturaliter sunt frigide nisi a sole
calefiant Item si non sit quo ca
lefiat aer spissatur in nubes
que dissoluuntur in pluuias Un
de fit quedam anni varietas que
dicitur hyemps Est hyemps enim fri
gida et humida extenditurque
donec sol transierit aquarium et pisces
Quorum primum medio Janua
rii secundum medio februarii Con
stat ergo hyemps tribus men
sibus et hec est unum de quatuor
temporibus anni In hac constri
guntur pori ex frigore in su
perficie terre ne potest calor eua
porare qui remanens intus
nutrit radices herbarum et arbo
rum et ventre matris pregnan
tis optinet Crementum autem
non confert quia nec calor nec
humor ex quibus est omne incre
mentum ob constrictionem frigo
ris potest ascendere Sed vim yeli

vnde niues vn̄ grandines
vn̄ pluuie vnde tonitrua
et fulmina contingant In tra
ctatu de aere dicitur Cuius opi
consimilia sunt aqua flegma etas
decrepita Est enim frigida et
humida sicut In eode sunt melius
hunt colerici peius flegma
tici melius iuuenes peius
decrepiti Pessima infirmi
tas est febris minus mala
est que ex colera ut terciana febris
Vtile est in eode augmentare
cibum Pori enim humani cor
poris frigore constringuntur
Vnde calor internus remanens
plus consumit Contra enim
in calore defectionem oportunum
est infundere ex cibis refectionem
Inde est quod apud antiquos
dies hyemps pinguium ventre
pinguebatur et ab inmundicia
paludis spiritus vocabatur
In eodem bonum calidus et sic
cus cibus Cum enim sol ascende
do vsque ad arietem peruenit quod in
medio marcii intrat nec ni
mis remotus nec nimis propinquus
est utpote in medio torride zo
ne positus vn̄ aer inhabi
tabilis nec nimis calidus nec
nimis humidus nec nimis fri
gidus sed est inter quatuor qualita
tes temperatus ex hoc tempore apperi
untur pori terre euaporat quasi
fumus humidus qui per radices
herbarum et arborum ascendens
confert eis augmentum et ve
getacionem vn̄ quidam mensis

huius temporis dicitur Aprilis quia tunc
terra aperitur et flores Est quasi
proprium temporis quod inconstans sit quasi
modo pluuiosum ex humiditate
estatis modo ex eadem ratione
calidum modo frigidum Inde est
quod in marcio sepe infirmantur
homines quia ex calore corrum
puntur et ex subito frigore
Sed si aliquis in hoc tempore se co
seruaret tardius quam alio in
firmitatem caperet Et subiciet
aliquis vn̄ est igitur quod si ali
quis intret hyeme cum aliqua
infirmitate non tam sepe mo
ritur in hyeme quam in vere Cum
infirmitates eueniat ex malo
humore per membra se diffundunt
ex frigiditate hyemis constri
guntur humores nec possunt deflu
ere ex calore solis vere dissol
uuntur quibus discurrentibus
per membra succumbit homo et
moritur Hoc tempus ab ariete
incipiens extenditur Dum
solem in thauro et geminis
quorum primum in medio aprilis
secundum in medio marcii intrat
Cuius tamen complexionis sit aer satis
puericia quia calida et humi
da sit In eo melius se habent me
lancolici peius sanguinei Me
lius senes peius pueri Pessi
ma infirmitas est que venit ex san
guine et sinacha minus ma
la que venit ex melancolia ut
quartana In eode est conuenies
cibus frigidus et siccus Cum autem
sol vsque ad cancrum ascendit

ex ꝑpinquitate tram attēdt
et deſiccat vn̄ eſt eſtas cali
da et ſicca que incipiens in
medio Julij qn̄ ſol intrat ca
ncrū extenditur doc ſol eſt leo
ne que intrat in medio Julij
et dū eſt in v̄gīe qm̄ intrat in
medio Augusti Huius tpīs
eſt herbarū et arborū radices
deſiccare Conſimile eſt ignī
colore iuuentuti Hec etenī
calida et ſicca ſūt In eodē me
lius ſe hn̄t flegmatici peius
colerici melius decrepiti pe
ius iuuenes Peſſima infir
mitas eſt q̄ venit ex colera
minus mala q̄ venit ex flegma
te In eodē vtile eſt frigidis et
humidis Augmentandus
eſt potus minuendus cibus
Cum enī ex calore apti ſūt po
ri corporis euaporat calor
naturalis ex quo non bene
digeritur cibus Sed quia po
tus cito trāſit in ſanguinē
augmētandus eſt Sit ergo
q̄ſtio Cū diuiſitates iſte in
pdcīs tpībus et ppinquita
te et remocōe ſolis habeat co
tingere Sol vō exiſtēs in leo
ne tm̄ a nr̄a habitabili diſtat
qn̄ tn̄ diſtans in geminis in v̄
gine qn̄tū in tauro in lib
qn̄tū in ariete Qr in hys t̄
bus opetur calore et hūore
In duobus iſtorū calorē et ſic
citatem In tcio frigiditatē
et hūiditatē Cū reſponden
dū eſt q̄ exiſtens in talibus

v̄nalibus ex hoc q̄ ꝑpinque
eſt eſtati opatur calidū ex vi
cinitate hyemis pcedētis hu
morē operatur Cū vō eſt in
leone et in v̄gine ex ppinqui
tate eſtatis operatur calorē
Sed qn̄ ex calore eſtatis et v̄e
ris etiam humor deſiccatus
eſt non eſt quo tpetur calor
nc vn̄ ſit humiditas Inde aūt
eſt tpī calidum Cū vō eſt in
libra q̄a iam omnio deſiccatus
eſt hūor et extinctus eſt calor
Erit autumpnus frigidus et
ſiccus in quo ſicc̄s intus hn̄tes
hūores vt racemi et cā colli
gūtur ex geminā vicinitate
eſtatis et autūpni maturi In
cipit aūt autūpnus in medio
Septembꝫ ſole intrante libra
durās dū ſol eſt in ſagittario
et in ſcorpione qm̄ in eorū intrat
in medio octobꝫ Secūdū in me
dio nouēbꝫ Aſſimilatur hui
tpī ḃca melancolia ſenectus
q̄a frigide ſūt et ſicce In eo me
lius ſe hn̄t ſanguinei peius me
lancolici melius pueri peius
ſenes Peſſima infirmitas eſt
q̄ naſcitur ex melancolia mi
mala q̄ ex ſanguine Vn̄ enī ge
neralit dicamus in omni tpe
anni peſſima infirmitas q̄ fit
ex hūore ſibi tpe qualitati
bus eiū tpis augmētatur
materia morbi In eo ꝯueniēs e
vti calidis et hūidis In regīe
eſt hic tpī ex vicinitate pcedē
tis eſtatis et ſubſequētis hyemis

ex quo et sic tus fricium tut ha
bundantiu indiscreti ptitat
Hic oritur questio similis pre
denti Cu sol existens in sagittari
o tm distat qntu in piscibus
in sagittario qntu in agrio qre
alias in illis opetur qlitates
alias in istis Ofiuus solutio
facilis est In ptedetibus r in
scorpione et in sagittario qa in
estate desiccatus est huor et
iam sol mediu torride tn sqt
est frigiditas et siccitas In istis
alus quia simlr remotus est
sol frigiditas est Sed qa iam
duor desicat calor q aera desic
cat paulisper spissat in ymbes
et fit tpt huidu Omnus ut p
dixim9 hyemps sit frigida et
huida In pn° tn e mi9 fgida et
magis huida in fine magis
calida et minus huida Sed
in medio eqlit Estas vo in pn°
magis cali da minus sicca
in fine magis sicca et mi9 ca
lida Sed in medio eqlit Au
tumpnus magis in pn° siccus
minus frigidus in fine vero
magis frigidus minus siccus
in medio eqlit Notandu est
vo q anni tali hnt quatuor te
poru pprietates ex accideti tn a
liqn eueniunt ut sit in hyema
libus sign sit aqr calidus et
siccus planeta ut mars est pt
natura calidus et siccus silr
in estate cu sole sit aliqs fri
gidus et huidus plus solita
est frigida et huida sdo pdeti
pleito puidendu est q signa
obtineat sol et qs planeta cu
eo sit in eodem signo ut sciat
qualis sit futura estas et alia
tpa ut contra futura qlitatu
psto sit meditamen Cu ergo
has duisitates opetur sol ali
qn ascededo et descendendo vi
demus q malu sequetur si
nro modo volueetur et de hoc
nullus dubitat q si semper
ita ppinqus nob moueetur ut
in estate hemus neqz aliquid
cresce posset Simlr si semp
rmotus est ut in hyeme rigor
frigoris semper esset nt ex tra
fcte et herbe nascentur Sed
dicet aliquis si ita se moueet
ut in ariete est qd eqlit dista
ret a nobis semper faceet tem
periem veris nt aliqd mali inde
pueniret Nos vo dixim9 pessi
mu malu inde pueniret nu
qz em intus conciperet qd agit
in hyeme neqz si aliq fcte na
scentur ad maturitate tende
ret sine quibus nullus aian
tiu viueret et qm de nali motu
solis et de hys q agit ascededo
et descededo satis dociumus Co
sequens est qtemus q agit vela
tus a firmameto de hys dicam9

Qum em sol naturali mo
tu ab occidete ad oriete co
tra firmamentu nitatur quottidi
e tn a firmameto ad occa su refer
tur existes qz si tra agit sple
dore q dr dies Sub tra vo existe
te eode supiori pte e obscuritas
in

que vocatur nox. Attendendum
quoque est quod est dies alius na
turalis alius usualis. De
naturali vero prius deinde de usu
ali differamus. Naturalis
ergo dies spatium est viginti
quatuor horarum continens usua
lem diem et noctem. Unde dies xxx
dicimus esse in mense cum in
eo sint dies et noctes. Sunt physi
ci in quatuor diviserunt a no
na parte noctis usque ad tertiam diei
usualis calidum et humidum es
se dicentes. A tertia diei usualis
usque ad nonam calidum et siccum.
A nona eiusdem usque ad tertiam no
ctis frigidum et siccum. A tertia
noctis usque ad nonam frigidum
et humidum. Inde contingit
quod quedam infirmitates diversis
partibus eiusdem melius et pe
ius secundum predictam rationem de tempori
bus se habent. Usualis vero dies
est spatium quo sol ab ortu ad
occasum refertur. Sunt usualem
ut naturalem quatuor modis di
viserunt. Prima enim pars diei est
que rubet deinde splendet de
inde calet ad ultimum descen
dit ut poete dicunt in fabulis qua
tuor equis qui phebo attribuuntur
nomina predictis proprietatibus quatuor
competentes. Primus nempe
dicitur eritreus id est rubens
secundus acteon id est splendens
tertius lampus id est ardens
quartus philogeus id est a
mans terram. In hiis vero usu
alibus diebus tres in anno

contingunt diversitates. Ali
quando namque dies equales sunt nocti
bus aliquando prolixiores aliquando bre
viores. Harum diversitatum hec est
causa. Cum sol in hyemalibus
signis est tumor terre qui est tor
ride zone inter nos et ipsum positus
aufert a nobis ne illum cito vide
amus. Et causa est quare cito vi
deamus et quare cito ab oculis
nostris aufertur. Inde quia bre
vis est splendor apud nos
super terram et fit dies brevis
prolixa autem umbra. Non nox
longa sed quando est in cancro et
in aliis estivalibus signis quia
extra tumorem terre nascitur ci
to mane videmus et tarde
ab oculis nostris aufertur. Inde
prolixus splendor super terram et um
bra brevis. Eodem vero in ari
ete vel in libra existente quia equaliter
distat a nobis equaliter super terram et sub
terra est. Inde est equalis splendor
et equalis obscuritas.

De eclipsi solis

Numera
tis af
fectibus so
lis tam ex
naturali
motu quam
ex acciden
tali de e
clipsi eius
dicamus. Unde et quo tempore con
tingat. Cum in aliquo tempore con
tingit solem esse in medio zo
diaco qui locus eclipticus dicitur
luna vero sub eodem sit et posita

q si dirigetur linea recta per me
dium solaris et lunaris terre
que corporis sic tunc luna faciet
eclipsim radios solis q non ad terram
obiectu lunaris corporis possint
descendere Unde est q nunquam nisi in
tricesima die lune hec contingit
quia alio die non est recte suppo
sita luna soli non tamen omni tricesima
luna hec contingit sed quotiens
cumque hec contingit in ea tricesima
contingit Si enim in tricesima luna sit
opposita soli ita q alta sit a
capitulo versus cancrum et alia in
versus capricornum non potest luna
visum et descensum auferre
hoc modo radiorum Sed quia
de sole proposito nostro dixerimus
De luna deinde disseramus
Luna igitur ex propinquitate a
que et terre spississima hec corpus
omnium celi stelle Unde non habet pro
prium splendorem et calorem sed a
sole accenditur Si enim proprium
haberet splendorem cum vicina
sit terre et per singulos menses
ascendat ad cancrum et descen
dat ad capricornum estu caloris
et frigus hiemis in terra ageret
eque continuus in equalitatibus
nichil vivere posset Cum ergo in ter
go calore et splendore a sole
sit supposito illustratur non
tamen semper equaliter sed modo non
illuminatur modo plenilunium
modo mediluminum Unde hec ergo
contingat videamus Qua
liter luna a sole accendatur
Dicunt quidam q quotiens

luna supposita est soli in eodem
signo penitus
o splendore ea
obscurari nec
posse apparere
contingit Sed

quum elongatur
a sole in parte incipit splende
re Unde tunc plus removetur a sole
et maior in ea splendor appa
ret quia quanto illi proximior est
minor in ea splendor quia ap
paret remota apparet in parte
opposita soli plus apparet sple
dor Cum igitur appareat primum
ex parte solis illa videtur sima
illorum a nobis vero videtur quoddam
luminosum corpus suppositum a li
tum obstructo in opposita parte
iacit umbram in parte sui sple
dorem Cum ergo luna ut predi
ximus sit naturaliter obscu
ra soli est supposita a parte sui
id est sub solem ponit splen
dorem in supposita parte versus
terram iacit umbram Unde
a nobis videtur Sed quum elon
gatur a sole incipit splendoris
parum apparere in modum cornu
cornu dicitur q monoides et quum
plus elongatur a sole plus
splendoris apparet ita q in
septima die dicotomos id est di
viso per medium videtur Et est no
tandum q quanto splendor descen
dit tanto umbra ascendit
et e converso post septimam vero
diem usque ad quintadecimam est
amphicirtos id est cum minus plena

et maior dimidia quarta
decima vero die quia per diame
trum remota a sole est quod potest
probari ex hoc quod sole occidente
ipsa oritur iam tota umbra
ascendit et totus splendor de
scendit est ergo panselenos
id est plenilunium postea at
incipit appropinquare soli et
postea umbra descendere splen
dor ascendere unde deficit ex
nostra parte splendor ascen
dere et fit descendendo amphi
kirtos Deinde dicothomos
deinde monoydes Hec et omnia
apertiora erunt tali figura

De eclipsi lune

Ecclipsis lune talis est vero
Sole et luna
predicta ecliptica
sic disponitur
quod est sol in infe
riori hemisphe
rio luna in su
periore terra in medio sic quod si
linea descenderet a medio lu
naris corporis transit per medi
um terrenum et solaris et huiusmodi
modum tumor terre interposi
tus altius diriget umbram
scilicet usque ad ipsam lunam unde ra
dii solis non possunt eam atten
dere patitur ergo eclipsim dor
mouendo ergo tumore transierit
splendor incipiat apparere
Inde est quod non deficit nisi in xv
luna hoc contingit sed quo
tiens in ea contingit unde
ergo in omni contigat docebit

Sed quia eo
contingit ex
figura umbre
terre de figuris
umbrarum que ex
aliquo rotundo

corpore opposito splendido ea
dem fit docebimus Omnis er
go corporis talis umbra vel
est celindroydes calathoides
vel conoydes et chelindrus
est figura longa et rotunda
equaliter crescens neque in summum
conuergens Inde dicitur chelindro
ydes umbra que talis est figure
que fit quotiens lucidum
corpus et obscurum eiusdem
quantitatis sunt ad huiusmodi modum
Cum ergo corpus solis
et terre equalia non sint quippe
cum sol octies maior sit terra
umbra terre chelindroydes
esse non potest Calathus vero fi
gura est ab acuto in latum
tendens unde calathoides di
citur huius figure umbra hec fit
quando lucidum corpus minus
obscuro ad huiusmodi modum Sed fi
gura umbre terre calathoy
des esse non potest quia sol ut pro
bat macrobius maior est
terra Conus vero est figura a
lato in acutum tendens cont
Monoydes Tria calatho
ydes dicitur umbra que ex lato
in acutum tendit que fit si lucu
lentum corpus maius sit ob
scuro ut monstratur per sub
iectam descriptionem ergo quia

ſol laxe corpus maius eſt t
ra · vmbra illius conoydes
eſt Cum ergo ſol et luna vt
pdiximus ſint diſpoſita co
nus vmbre terre rcͦ modo
ad lunā tendit eā inficit
nc radios a ſole accipit donc
conus vmbre tn̄ſierit Cum
aut xv luna non ſit ſic diſ
poſita ſed altius ſit aliqntulū
vſus auſtrū conus vmbre nō
rcͦ modo dirigitur ad lunam
nec eam inficit ſi uix illa ē
Uiſo vnde ad huc modū
V eclipſis lune contingat
Et quare non
in ſinglis me
ſibus de vmbra
q ſemper in me
dio videtur dica
mus Cum lūa frigida et
humida ſit qn̄uis a ſole il
luīetur aliquid naturalis
obſcuritatis in aq parte ſui
retinet que ſibi ſp apparet

De Co De Cometha

Dmeta q apparet in mu
tacoē imperii hīc ſentimus
φ non eſt ſtella qa neqꝫ de
infixis nec aliquis plane
ta Qd vͦ de infixis non eſt
ex hoc apparet φ motus illū
ſentitur planeta vͦ non ē
Cum extra zodiacū ſepe vide
atur nc modū planetarꝫ ſe
quatur Item ſi ſtella eſſet
in aliquo emiſperio eſſet Cū
ergo ſtelle euiſdem emiſpe
rii apparet Item ſtella illa

q maior videtur non apparet
non ergo eſt ſtella ſed ignis
iuxta voluntatem creato
ris ad aliquid deſignandū
accenſus

BIBLIOTH. UNIV. JAGELLONICAE

